

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ

Ἀναφορά σὲς συνθηκὲς ζωῆς
τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἡπείρου

16/4

ΝΕΑ
ΘΕΣΙΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ - ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ

Ἐναφορὰ στὶς συνθηκὲς ζωῆς
τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἠπείρου

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόντσας

Κωσταντῖνος Κυριακοῦ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ - ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ

Ἀναφορὰ στὶς συνθηκὲς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων
τῆς Βορείου Ἡπείρου

1η ἔκδοσις ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο «ΝΕΑ ΘΕΣΙΣ»

Ἴπποκράτους 65, 106 80 ΑΘΗΝΑΙ

Τηλ.: 3634932, Τηλεομοιότυπον: 3617592

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὴν ἐπιμέλεια εἶχε ὁ ἐκδότης Ἰωάννης Σχοινᾶς

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 55978
ΗΜΕΡΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 12-9-2014
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ - ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ

Ἀναφορὰ στὶς συνθήκες ζωῆς
τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἠπείρου

ΠΡΟΛΟΓΙΖΕΙ Ο ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΛΑΖΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1997

ΝΕΑ
ΘΕΣΙΣ

Κώδικας για την ανάπτυξη της προσαρμοστικής συμπεριφοράς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα Λαζάρου	15
Ἄγώνας καὶ ὄχι ὑποταγή, εἶναι καθῆκον ὄλων, ὄχι κάποιων	17
Εἰσαγωγή	21
Στὸ Γυμνάσιο	25
Ἡ δράση καὶ τὸ φάντασμα	29
Ἡ δίκη (16-12-1974)	37
Στὸ κελλί (ἀρ. 1) καὶ ὁ «Λύκος»	39
Στὸ στρατόπεδο 313 (Κάουσι) Τίρανα	43
Τὸ στρατόπεδο «ἐπιμορφώσεως» 303 Σπάτς καὶ τὸ μαρτυρικὸ τέλος τοῦ Ἀριστοτέλη	47
Ἡ Γαλαρία	63
Ἡ Μάννα	65
Συλλογισμὸς	69
Τὰ κελλιά τοῦ θανάτου	73
Ὁ Σταῦρος Γκοῦτζος	75
Ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ	77
Ἡ «πειθαρχικὴ ὁμάδα», οἱ ἥρωες καὶ ἡ Σιγκουρίμι	81
Κωμικο-τραγικά	93
Ἀποφυλάκιση - Ὑπομονή	97
Τὰ φιλιὰ τοῦ Ἰούδα. Ἡ αὐταπάρνηση	101
Οἱ βρυκόλακες	109
Ἡ πρώτη ἀπόπειρα. Τὸ μαρτύριο	127
Ἡ δεύτερη ἀπόπειρα. Στὰ ὅρια τῆς τρέλας	143
Ἀναγέννηση, ἄγχος, ἀγωνία καὶ ἀγώνας	153
Ἐλπίδα καὶ συγκίνηση	171
Ἡ ΕΝΩΣΗ καὶ οἱ ὑποσχέσεις τῶν ὑπευθύνων. Τὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε	177
Οἱ ἐκλογές στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ καὶ ὁ Θεοδωρῆς Μάλλιος	197
Ἡ ἀπόπειρα τῶν «ἀγνώστων»	201
Τὸ καθῆκον καὶ ἡ ἀλληλεγγύη	205

Ἡ ἐνότης στὸ χῶρο μας ἔργο τῶν πρώην πολιτικῶν φυλακισθέντων	229
Οἱ συνωμότες καὶ ἐμεῖς	237
Προδομένοι	251
15 Αὐγούστου 1994: Πλαστογραφία, ἀπάτη	
24 Δεκεμβρίου 1994.	266
Οἱ ἀμετανόητοι. Ἀπογοήτευση καὶ δάκρυα	333
Οἱ ἐπαγγελματίες καὶ οἱ ἔνδοξοι πατριῶτες	337
Ἄσυγχώρητοι οἱ συνειδητοὶ κακοῦργοι	343
Παραβολή	345
Παράθεση στοιχείων καὶ φωτογραφιῶν	349
Κατάλογος διεθνῶν φορέων καὶ προσωπικοτήτων ποὺ ἀνταποκρίθηκαν θετικὰ ὑποστηρίζοντας τοὺς «5»	351
Συνοπτικὸ σημείωμα γιὰ τὸ βορειοηπειρωτικὸ	355
Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς Χρυσούλας Τοπαλίδου	358
Τὸ δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος «ΝΕΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ»	361
Φωτογραφίες ἀπὸ τὴν δίκη τῶν «5»	367
Συμπαράσταση στοὺς «5» (ἔγγραφο ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ κ. Ἀγγελάκου)	385
Ὁ Πολωνὸς καθηγητὴς Ἀντρέϊ Ζεπλίνσκι καὶ ἡ ΔΑΣΕ	395

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλω νὰ εὐχαριστήσω αὐτοὺς ποὺ μὲ βοήθησαν στὴν ἔκδο-
ση τοῦ βιβλίου μου:

1) Τὸν κ. Ἀθανάσιο Κόρμαλη καὶ τὸν κ. Ἰωάννη Σχοινᾶ
ποὺ μοῦ διόρθωσαν ὀρθογραφικὰ καὶ ἐκφραστικὰ λάθη.

2) Τὸν κ. Εὐάγγελο Ἀγγελᾶκο ποὺ μοῦ διέθεσε τὸ ἀρχεῖο
του.

3) Τὸν κ. Ἀχιλλέα Λαζάρου ποὺ ἔγραψε τὸν Πρόλογο καὶ
βοήθησε στὶς διορθώσεις.

4) Τὸν φίλο μου ἐκδότη κ. Ἰωάννη Σχοινᾶ ποὺ μὲ ἔπεισε νὰ
τὸ γράψω.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Περίπου πρὸ ἔτους ἕκαμα τὴν πρώτη ἀνάγνωσις ἑνὸς μεγάλου κεφαλαίου τοῦ βιβλίου, πού μοῦ δόθηκε μὲ τὴν παράκλησις νὰ διατυπώσω γνώμη γιὰ τὴν ἀξία ἢ ἀπαξία του. Ἐνωρίτερα καὶ ἐντελῶς τυχαῖα εἶχα γνωρίσει τὸν συγγραφέα στὰ Γραφεῖα ANGELAKOS (HELLAS), πού ἀνήκουν στὸν ἐφοπλιστὴ Εὐάγγελο Ἀγγελᾶκο, πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτῶν Λονδίνου μὲ πολυσχιδῆ πατριωτικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ προσφορὰ στὸ ἐνεργητικὸ του, γιὰ τὴν ὁποία ἐπάξια ἔτυχε πρόσφατα τιμητικῆς διακρίσεως. Χάρη δὲ στὴ δεύτερη ιδιότητα γνωρίσθηκα παλαιότερα μαζί του, κατὰ τὴν ἐκδήλωσις γιὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸ στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου Κηφισίας, στὴν ὁποία συμμετεῖχα ὡς ὁμιλητῆς κατόπιν προσκλήσεως τοῦ ἠπειρωτικῆς καταγωγῆς δημάρχου, ἱατροῦ Β. Γκατσόπουλου.

Πρὸς ἐξοικονόμησις χρόνου καὶ ταχύτερης ἀνταποκρίσεως σκέφθηκα νὰ τὸ διαβάσω ἀξιοποιῶντας εὐκαιρία ταξιδιοῦ μὲ πλοιο, ἂν καὶ ἐπικρατοῦσαν νότιοι ἄνεμοι, πού ἐπιφέρουν φοβεροὺς κλυδωνισμούς. Σύντομα ἢ δοκιμασία τῶν ἐπιβατῶν διέρχεται φάσεις ἀπερίγραπτες, πρωτόγνωρες καὶ γιὰ τὰ μέλη τοῦ πληρώματος. Ὅμως ἔμεινα ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰ συμβάντα φρίκης καὶ κτηνωδίας, βασανιστηρίων, στὰ ὁποῖα μακροχρόνια ὑποβλήθηκε ὁ συγγραφέας, ὥστε νὰ ἀδυνατῶ νὰ διανοηθῶ διακοπὴ ἀπὸ ντροπὴ, δοθέντος ὅτι οἱ παροδικῆς ταλαιπωρίες μου ὠχριοῦσαν στὴ σύγκρισις μὲ τὴν ἀσύλληπτη παραφορᾶς μεθόδους καὶ σωματικῆς ἐντοντώσεως συνανθρώπων.

Σαφέστατα συγκλονίσθηκα, μολονότι τὰ δεινὰ τῶν Βορειοηπειρωτῶν δὲν μοῦ ἦσαν ἄγνωστα, ἀφοῦ ἡ Βόρειος Ἡπει-

ρος συνιστᾷ ἓνα ἀπὸ τὰ ἐπιστημονικὰ θέματα, στὰ ὅποια ἔχω ἐμβαθύνει χρησιμοποιοῦντας ἑλληνικὴ καὶ ξένη βιβλιογραφία, καθὼς καὶ προφορικές πληροφορίες ἀπὸ φυγάδες Ἑλληνες καὶ Σκυπιτάρους, ὅπως αὐτοαποκαλοῦνται οἱ ἀκραιφνεῖς Ἀλβανοί, τόσο τῆς Ἀλβανικῆς ἐπικράτειας ὅσο καὶ τῆς τέως Γιουγκοσλαβικῆς. Ἐπὶ πλέον στὴ Σορβόννη εἶχα ἄμεση καὶ πρόθυμη ἀρωγὴ κατὰ τὸ στάδιο συλλογῆς τοῦ πληροφοριακοῦ ὑλικοῦ μέσω σπουδαστῶν μου καὶ αὐτοεξορίστων, πού ἐπέδειξαν ἰδιαίτερη κατανόηση ἐκλαμβάνοντας προσφυέστατα τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐπωφελῆ γιὰ ὅλους τοὺς ἀναξιοπαθοῦντες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἐθνικότητα, γλῶσσα, θρησκεία.

Δὲν χωρεῖ ἄλλωστε ἡ παραμικρὴ ἐπιφύλαξη γιὰ τὴν ἀκρίβεια τῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἱστορουμένων, πού συναμα ἀποτελοῦν ἀνεξίτηλες μνημεις καὶ ἐπώδυνα βιώματα ἑνὸς συγγραφέα μὲ ὀλοφάνερη τὴν ἀξιοπιστία. Πράγματι σ' ὅποιον διαθέτει στοιχειώδη δεξιότητα φυσιογνωμικῆς ἢ ἐμφάνιση τοῦ συγγραφέα ἐμπνέει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ γνωριμίας τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη. Διόλου δὲ δὲν διαφαίνονται στὸ πρόσωπό του καὶ τὸ ὅλο παράστημα εὐδιάκριτα γνωρίσματα ἥρωα. Δίνει τὴν ἐντύπωση συνηθισμένου καὶ κοινοῦ ἀνθρώπου, πού ἀκτινοβολεῖ μὲ τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἀπλότητα, τὴν πραότητα, τὴν ἡρεμία, τὸ πρόσχαρο, τὸ τέλειο λελογισμένο καὶ τὸ αὐτούσια σοφό, ἀπότοκο ὄχι σπουδῶν ἀλλὰ πανάρχαιας ἀνεκτίμητης πολιτισμικῆς παραδόσεως τῆς πατρίδας του, τῆς Ἡπείρου, τῆς κοιτίδας τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ ἀναγνώστης δὲν πρέπει νὰ ἀντιπαρέρχεται βιαστικὰ σελίδες τοῦ βιβλίου, στὶς ὅποίες ὁ συγγραφέας ὀνομαστικὰ μνημονεύει Σκυπιτάρους, μάρτυρες ὑπερασπίσεως του κατὰ τὴν πολύκροτη δίκη τῶν «5» στὰ Τίρανα. Διότι οἱ καταθέσεις ἀποστομώνουν καὶ κατεξευτελίζουν ὅλους ἐκείνους, πού στάθηκαν δύσπιστοι στὴν προφανῆ ἀθώτητα ἐνθαρρύνοντας τοὺς δήμιους καὶ δῆθεν δημοκράτες τῆς γειτονικῆς χώρας μὲ πρωτοκάθεδρο τὸν ἀρνησίπατρι καὶ ἀρνησίθρησκο Μπερίσσα (Βλ. Νέα Ἑστία - Ἀφιέρωμα στοὺς λαοὺς τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου - Χριστούγεννα 1994, 84α). Ἀποκτοῦν δὲ βαρύνουσα σημασία ὅσα ἔχει ἐκστομίσει ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὁ Ἐκερέμ Καβάγια, γεννημένος στὴ Σκόδρα, κάτοικος Τιράνων, πα-

νεπιστημιακός μηχανολόγος-ηλεκτρολόγος, πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως τῶν Συνδικάτων Ἀλβανίας. Δὲν ἀρκεῖται στὴ δήλωση ὅτι ὁ συγγραφέας Κ. Κυριακοῦ, καθὼς καὶ ὁ Ἡρ. Σύρμος, τοὺς ὁποίους γνωρίζει, εἶναι «τίμιοι καὶ καλοὶ» καὶ γι' αὐτὸ τοὺς τιμᾶ. Προβαίνει στὴν πλήρη ἀπογύμνωση τῶν παραγόντων τοῦ ἀλβανικοῦ δικαστηρίου. Ταυτόχρονα ἐπισημαίνει καὶ τὰ ἐξῆς:

«Ἡ δίκη εἶναι τελείως ἀβάσιμη, ὅλα εἶναι κατασκευασμένα μὲ διαταγὴ ἀπὸ πάνω, ἡ δίκη ἔχει τυπικὸ χαρακτήρα σὰν τὸν παλαιὸ καιρὸ, ἡ ἀπόφαση ἔχει παρθεῖ ἀπὸ ἄλλους πρὶν τὴν ἀνάκριση ἀκόμα... Αὕτῃ εἶναι ἡ τραγωδία».

Ὁ Ἀλβανὸς Καβάγια ἀνασκευάζει ὅλες τὶς σκηνοθετημένες κατηγορίες, ὥστε βαθμιαῖα πειθαναγκάζονται οἱ δικαστὲς νὰ ἀποσύρουν τὶς βαρύτερες, ἀφήνοντας γιὰ διέργεση ἐθνικιστικῆς ἀντιδράσεως τὴν κατηγορία «γιὰ τὸν ἐξελληνισμό τῆς νοτίου Ἀλβανίας» (σελ. 269), τῆς ὁποίας ὡστόσο τὸν ἑλληνικὸ χαρακτήρα, τὴν ἑλληνικότητα, ὁμολογεῖ ὁ ἀκραιφνέστερος Σκυπιτάρης τοῦ μεσοπολέμου Basri = bey, τ. βουλευτῆς στὸ Ὀθωμανικὸ κοινοβούλιο, πρόεδρος τῆς δεύτερης ἐθνικῆς ἀλβανικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀναπληρωτῆς ἀρχηγός τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας (1915-1916), κρατούμενος τῶν Αὐστρο-οὐγγρικῶν στρατιωτικῶν φυλακῶν (1916-1918), τίτλοι συνοδευτικοὶ τοῦ ὀνόματός του σὲ δημοσίευμα του, στὴ γαλλικὴ γλῶσσα μὲ κωδικὸ ἀριθμὸ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Γαλλίας 40 J 719 (48), ἐπιγραφόμενο: Ἡ Ἀνατολὴ ἀποβαλκανοποιημένη καὶ ἡ Ἀλβανία Αἰτία τῶν τελευταίων Πολέμων καὶ μέλλουσα Εἰρήνη, ἄ.τ.χ., σελ. 5:

«Μὲ τὸν ἀρχέγονο μικρὸ λαὸ τῆς, διαιρημένο σὲ τρεῖς μεγάλες θρησκεῖες, ἡ Ἀλβανία ἕως τώρα στερεῖται ἐθνικῆς συνειδήσεως. Κάθε κίνημά της ἐθνικὸ εἶναι ἐπίπλαστο, εἰσαγόμενο ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, πρὸ πάντων ἀπὸ τὴ Βιέννη.

- Ἀναγνωρίζουμε τὸν ἑλληνικὸ χαρακτήρα τῆς νότιας Ἀλβανίας, ὅπου τὸ ὑπεραιωνόβιο πολιτισμικὸ ἔργο τῶν σχολῶν τῆς κυριαρχεῖ ἠθικὰ καὶ ἐθνικά.

“Εξ ἴσου ἀξιοσημεῖωτο εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ συγγραφέας δὲν διακατέχεται ἀπὸ προκατάληψη οὔτε ἀποδίδει συλλήβδην εὐθῦνες στοὺς Σκυπιτάρους γιὰ ὅσα ὑπέφερε. Νιώθει ἄνετα, συναγωνιστικά, ἀδελφικά. Γιὰ τὶς ἀτυχίες τους ἐκφράζει μὲ συναντίληψη καὶ λύπη: «*Αὐτὸς ὁ ἄτυχος ἦταν ὁ Σαμπρὴ Κέκη, ἦταν καλὸς ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴν Κρούγια...*»(53). Τὸ δὲ παρήγορο εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἀμοιβαιότητα συναισθημάτων. Αὐτὴ εὐκόλα γίνεται αἰσθητὴ ἀπὸ καταχωρισμένο ἀπόσπασμα βιβλίου Ἀλβανοῦ συγγραφέα, μεστὸ πόνου γιὰ τὸ χαμὸ πολυβασανισμένου Ἑλληνα, τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ κατανοήσεως τῆς ὁδύνης τοῦ συγγραφέα μας, Κ. Κυριακοῦ:

«*Ἀδίκως ἐγὼ περίμενα, νὰ σηκωνόταν ὁ Ἀριστοτέλης... τὸ παγωμένο πρόσωπό του δίχως ζωὴ: Στὴν ψυχὴ μου, μοῦ ἄφησε μιὰ παραγγελιά: ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ! Ὁ Ἀριστοτέλης πέθανε. Ὁ φίλος του, ὁ Κώστας Κυριακοῦ, μὲ φοβισμένα μάτια, μὲ σφιγμένα χεῖλη, μοιάζει σὰν νὰ περιμένει καὶ αὐτὸς τὴ σειρά, γιὰ νὰ περάσει ἀπὸ τὸ κατώφλι τῆς τρέλας. Τὸν πλησιάζουν πολλοὶ φυλακισμένοι, τὸν παρηγοροῦν, τὸν πλησιάζω καὶ ἐγώ. Τρέμω ὄχι ἀπὸ τὸ κρῦο, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ μάτια του ποὺ φωνάζουν: Βοηθεῖστε με... Τρελαίνομαι...*»(60).

Ἡ ἀνθρωπιά δὲν ἀποτελεῖ ἀποκλειστικὸ χάρισμα συγκρατουμένων. Διακρίνει καὶ ἀστυνομικὰ ὄργανα:

«*Στὰ μάτια τῶν ἀστυνομικῶν βλέπαμε συγκίνηση καὶ συμπόνια*» (260) «*Ἀμίλητοι καὶ σκεπτικοί, ἀφήσαμε τὸν Ἡρακλῆ ἀνάμεσά τους, πήραμε πάλι τὰ σκαλιὰ καὶ ξαναμπήκαμε στὸ κλουβί. Οἱ ἀστυνομικοὶ ἀποροῦσαν, στὰ μάτια τους ἔβλεπες πόνο*» (318).

Μὲ δεδομένα, ὅπως τὰ προηγούμενα, πὼς ὁ ἀναγνώστης νὰ μὴ συμμερίζεται τὴν ἀπορία καὶ τὴν πικρία τοῦ συγγραφέα γιὰ τὴν ἀκατανόητη παντελῆ ἀπουσία ἐκπροσώπων ἐλληνικῶν ὑπηρεσιῶν, σύγχρονα δὲ καὶ ἐκφραστῶν ἀντιστοίχων εὐρωπαϊκῶν, συνεπῶς μὲ πλατύτερη ἀναγνώριση καὶ ἐπηυζημένο κῦρος, ὥστε νὰ μποροῦν πάραυτα νὰ ἄρουν τὸ συγκεκριμένο κα-

τηγορητήριο; Εύλογα διαπορεύει με περισσή διακριτικότητα, παρενθετικά:

«(Μάταια περιμέναμε να δοῦμε κάποιον αντιπρόσωπο τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους να καταρρίψει με χειροπιαστὲς ἀποδείξεις τὴν κατηγορία πού μᾶς ἔστησαν σὲ σχέση μ' αὐτὸ τὸ Σεμινάριο. Ἦταν μιὰ εὐκαιρία να παρουσιάσει τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος τὴν συμφωνία Σαμαρᾶ-Σταρόβα γι' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ να διευκρινίσει ἂν ἐπιδοτεῖτο ἀπὸ τὰ προγράμματα τῆς ΕΟΚ ἢ ὄχι τὸ Σεμινάριο. Γιατὶ δὲν τὸ ἔπραξε;)»

Τὶς καταγγελλόμενες συμπεριφορὲς ἀπὸ ἄτομα, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιλογή δὲν προϋπόθετε κριτήρια προσήκοντα, ἐνδεδειγμένα γιὰ τόσο σημαντικὴ ἀποστολή, περιεκτικὴ, πολλαπλῶν τελῶν, ἀνθρωπιστικοῦ, πολιτισμικοῦ, δημοκρατικοῦ, καθὼς καὶ ἔθνικοῦ συμφέροντος, εἶχα προδιαγνώσει σὰν παρεπόμενες τοῦ κομματισμοῦ καὶ τοῦ ὠφελμιστικοῦ τρόπου ζωῆς κρατικῶν καὶ παρακρατικῶν παρασίτων. Ἔθεσα δ' ἐγκαιρότατα τὶς ἐπισημάνσεις μου ὑπ' ὄψιν προσωπικοτήτων.

Κάποιον Αὐγούστο ὁ μακαριστὸς Σεβαστιανός, μητροπολίτης Κονίτισης τοῦ ὁποίου ἡ διαθήκη δίκην ρομφαίας κατέκλυσε τοὺς οὐτιδανούς, περιχαρῆς μου ἀνήγγειλε ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ ἀνακούφιση τῶν κατερχομένων στὴν Ἑλλάδα ὁμογενῶν ἢ ἀλλογενῶν, Σκυπιτάρων κ.ἄ., ἀδιακρίτως, καθίσταται ἐφικτὴ, μάλιστα καὶ με δυνατότητες παροχῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως, συνάμα δὲ καὶ εὐοίωνης ἐπανεγκατάστασης στὴ γενέθλια γῆ τους, ὅπως σὲ χρόνο ἀνύποπτο εἶχα προτείνει προληπτικὰ ἐκπόνηση ἐπιτακτικοῦ προγράμματος, σὲ κατάμεστη αἴθουσα, παρόντος τοῦ Σεβασμιωτάτου. Ἐνιωθε πλέον ἀληθινὴ ἀγαλλίαση. Γι' αὐτὸ ἀσκούσε ὅλη τὴν ἐπιρροή του καὶ πίεση γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς εὐθύνης ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ σωστικοῦ τούτου ιδρύματος. Ἐν τούτοις, μόλις ἄκουσε ἐσπευσμένη καταφατικὴ ἀπάντηση, αἰφνιδιάσθηκε φοβούμενος ὅτι θὰ ἔδιναν προτεραιότητα στὴν ἀνάγκη συνεχίσεως τῶν ἐπιστημονικῶν προσπαθειῶν μου, οἱ ὁποῖες ἐκάλυπταν κενὰ καὶ ὀλοένα περισσότερο ἀπέβαιναν ἐπίκαιρες καὶ χρηστικές. Ἐμεινε δὲ κατάπληκτος, ὅταν ἀποσαφήνισα τὴν τόση προθυ-

μία, λέγοντας ὅτι ὅπωςδήποτε θὰ διαφωνοῦσαν οἱ λεγόμενοι ἄρμόδιοι. Διότι ἦσαν βέβαιοι ὅτι ὅποιεσδήποτε παρεμβάσεις πέρα τῶν προβλεπομένων ἀπὸ τὶς ἐπίσημες ἀποφάσεις δὲν θὰ εἶχαν κανένα ἀποτέλεσμα. Κατ' ἀκουλουθίαν δὲ ὅλα τὰ διαθέσιμα θὰ ἔφθαναν στὸν προορισμό τους. Ὡστόσο ὁ Σεβαστιανὸς δὲν ἔχασε τὴν αἰσιοδοξία του. Προφανῶς εἶχε σοβαρὲς διαβεβαιώσεις. Διότι ἐπακολούθησε νέα ἔκκληση προσωπικότητας μὲ καίρια ἀρμοδιότητα. Ἀνταποκρίθηκα πάλι ἀμέσως καὶ θετικὰ μὲ τὸ ἴδιο σκεπτικό. Καί «δικαιώθηκα»(!), ἀφοῦ ἔκτοτε δὲν εἶχα ἄλλη ἐπικοινωνία μὲ κανένα. Χωρὶς ἔκπληξη ἀργότερα διάβασα σὲ δύο δόσεις στὸν Οἰκονομικὸ Ταχυδρόμο παρατράγουδα, τῶν ὁποίων ἀπηχήσεις καταχωρίζονται καὶ στὸ προλογιζόμενο βιβλίο. Κρίμα! Τὸ βιβλίο τοῦ Κ. Κυριακοῦ συγκλονίζει, ἐκχριστιανίζει καὶ ὑπενθυμίζει τὸ ἀνέκκλητο χρέος ὅλων μας πρὸς τοὺς Βορειοηπειρῶτες, ἰδίως δὲ τῶν ἰθυνόντων, πὺ διέπραξαν ἔγκλημα καθοσιώσεως διὰ παραλείψεων. Καιρὸς νὰ συναισθανθοῦμε τὴν κρισιμότητα τῆς καταστάσεως.

Ἀχιλλεὺς Λαζάρου

ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΥΠΟΤΑΓΗ, ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝ ΟΛΩΝ, ΟΧΙ ΚΑΠΟΙΩΝ

Ο Κωσταντῖνος Κ. Κυριακοῦ, συνελήφθη ἀπὸ τὴν Ἀλβανικὴ «Σιγκουρίμι» τὸ 1974. Σὲ ἡλικία 19 χρονῶν, μαζί με ἄλλους δύο συμμαθητές του, καταδικάστηκε με τὴν κατηγορία τῆς διαφώτισης καὶ προπαγάνδας με προκηρύξεις. Ὁ σκοπὸς καὶ τὸ περιεχόμενο αὐτῶν ἦταν καὶ πολιτικὸς καὶ ἐθνικὸς. Ὑπέφερε 9 χρόνια σκληρῆς φυλακῆς δουλεύοντας στὶς Γαλαρίες τοῦ Σπάτς, τοῦ πιὸ τρομεροῦ στρατοπέδου τῆς Ἀλβανίας. Τότε ἦταν ὁ μικρότερος «μιναδόρος» τοῦ Σπάτς.

- Μετὰ τὴν ἀποφυλάκιση ἐργάστηκε στὰ χωράφια τῆς Δρόπολης μέχρι τὸ 1990 πού δραπέτευσε στὴν Ἑλλάδα.

- Τὸ 1986-7, ἔστειλε τρεῖς ἐπιστολές προοριζόμενες γιὰ τὸν τότε Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς Γ. Ἀλευρά. Ὁ σκοπὸς ἦταν ἡ ἐνημέρωση ὅλων τῶν βουλευτῶν. Προσπάθησε νὰ βγάλει πρὸς τὰ ἔξω ὅλα τὰ δεινὰ πού ὑπέφερε ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς ἀπὸ τὴν ἀπάνθρωπη δικτατορία πού κυβερνοῦσε τὴν Ἀλβανία. Τὶς ἐπιστολές τις ἔστειλε μέσω τουριστῶν καὶ τις τοποθετοῦσε μέσα σὲ πακέτα με τσιγάρα. Μὲ τις ἐπιστολές στὶς τσέπες, ἐπῆγε πολλές φορές στὸ χεῖλος τοῦ θανάτου καὶ τῆς τρέλας.

Πίστευε ὅτι ἡ Μάννα Πατρίδα, ἀφοῦ θὰ μάθαινε τὴν ἀλήθεια, θὰ κινούσε Οὐρανὸ καὶ Γῆ γιὰ δικαίωση τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας καὶ τῶν Ἀλβανῶν.

- Στὸ τέλος τοῦ 1989, ἡ τρομερὴ «ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ» ἀνεκάλυψε τὴ δράση του.

- Κατατρεγμένος ἀπὸ τὴν ἀπάνθρωπη «ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ», τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990 μὴ ὑποκύπτοντας σ' αὐτὴ καὶ ἀψηφώντας τὸ

Χάρο πήρε τὰ βουνὰ καὶ πέρασε τὰ σύνορα. Ἔφθασε στὴν Μάννα Πατρίδα. . .

-Τὸν Μάϊο τοῦ 1991 ἦταν ἀπὸ τοὺς πρώτους, οἱ ὁποῖοι ἱδρυσαν τὴν «ΕΝΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΞΟΡΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ Β. ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ» μὲ ἔδρα τὴν Ἀθήνα.

-Τὸν Αὐγούστο 1991 μαζί μὲ τὸν συγχωριανό του Ἡρακλῆ Σύρμο ὀρίζεται ἀπὸ τὴν ΕΝΩΣΗ στὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ὑποδοχῆς Ἀποκαταστάσεως Παλινοστούντων Ὁμογενῶν Ἑλλήνων (Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε.) Ἰωαννίνων, μὲ σκοπὸ τὴν προώθηση τῶν οἰκονομικῶν βοηθειῶν στὸν τόπο τους καὶ τὴν ὑποστήριξη τῶν μελῶν τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ.

-Μὲ ἀπόφαση τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ ἐκλέγονται -μαζί μὲ τὸν Ἡ. Σύρμο- μόνιμα μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐνώσεως.

-Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1991 ἱδρύεται στὰ Γιάννενα τὸ παράρτημα τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ. Ὁ Κ. Κυριακοῦ ἐκλέγεται Γραμματέας τοῦ παραρτήματος. Μὲ τὴν συμβολή τους ἐπέστρεψαν στὰ πατῶα ἐδάφη χιλιάδες συμπατριῶτες.

-Τὸ 1992 ἐκλέγεται δημογέροντας στὸ χωριό του (Δερβιτσιάνη) καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Κάτω Δρόπολης καὶ τῶν Ριζῶν.

Ἐκτός τῶν ἄλλων ἀγωνίστηκε σὲ καθημερινή βάση γιὰ τὴν κατάργηση ὅλων τῶν ἀποφάσεων, βάσει τῶν ὁποίων οἱ περισσότερες περιουσίες τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους εἶχαν περάσει παράνομα σὲ διάφορα ἄτομα ποὺ εἶχαν «πόστα» κατὰ τὴν διάρκεια τῆς δικτατορίας τοῦ Χότζια.

-Τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1992 γύρισε στὴν ἰδιαιτέρα του πατρίδα, στὴν Β. Ἡπειρο. Τότε τὸν ἐξέλεξαν στὸ Προεδρεῖο τοῦ «Συλλόγου πρώην πολιτικῶν κρατουμένων Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν» Νομοῦ Ἀργυροκάστρου.

- Τὸν Μάϊο τοῦ 1992 ἐκλέχτηκε Γραμματέας στὸ «Σύλλογο πρώην πολιτικῶν κρατουμένων Ἑλλήνων» στὸ Νομὸ Ἀργυροκάστρου.

-Μὲ τὴν ὑπομονή καὶ τὴν ἐπιμονή τῆς Ἐνώσεως τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἔλαβαν οἰκονομική καὶ ἠθική στήριξη.

Ὁ Σύλλογος ἔδωσε ἀγώνα μὲ θετικὰ καὶ συγκέκριμένα ἀποτελέσματα. Ἐπιτεύχθηκαν οἱ στόχοι ὑπὲρ μιᾶς ἀγωνιστικῆς καὶ δημοκρατικῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

-Ο Σύλλογος έπαιξε τόν κυριώτερο ρόλο για τήν όργάνωση καί πραγματοποίηση συλλαλητηρίων μέ συμμετοχή χιλιάδων Βορειοηπειρωτών. Αυτό έγινε προεκλογικά στις 21-3-1992 στην διαμαρτυρία για τόν πυροβολισμό έναντίον του αυτοκινήτου του ύποψήφιου βουλευτή κ. Κώστα Μακαριάδη, μέ συνέπεια νά μείνει ανάπηρος ό νεαρός Άρ. Ζιάκος από τήν Δερβιτσιάνη, στις διαμαρτυρίες για τó Σχολικό Ζήτημα, καί στο άποκορύφωμα πού ήταν ή διαμαρτυρία μετά από τόν διωγμό (άπό τó Άργυρόκαστρο) του Άρχιμανδρίτη Χρυσόστομου Μαϊδόνη.

-Κρατείται 6-7 ώρες στο τμήμα Άργυροκάστρου (στις 28-10- 1992), γιατί ως δημογέροντας δέν δέχθηκε νά κατεβάσει τις Έλληνικές σημαίες πού είχαν ύψωθεί στο χωριό του μέ τήν εύκαιρία του ιστορικού «ΟΧΙ».

-Κρατείται στο τμήμα Άργυροκάστρου, άφού πριν είχε ξυλοκοπηθεί άγρια από τις άστυνομικές άρχες για τήν συμμετοχή του στην διαμαρτυρία για τόν διωγμό του Άρχιμανδρίτη, τόν Ιούνιο 1993 (τότε του άδερφού του, του Θωμά του έσπασαν τρία δόντια οί κακοποιοί).

- Μέ τόν άγώνα τους καί μέ τó παραδειγμά τους, τά μέλη τής Ένωσης, είχαν πείσει τόν κόσμο ότι δέν γυρίζει πίσω ή Δημοκρατία, ότι ή εποχή του Χότζια είχε περάσει για πάντα. Τώρα πιά ό κόσμος μέ τήν ψήφο του έχει άναδείξει πολλά καλά παιδιά μέ δημοκρατικά αίσθήματα στην κορφή τής ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

-Τον Μάρτιο 1994 τόν εκλέγουν για πρώτη φορά στα διοικητικά όργανα τής ΟΜΟΝΟΙΑΣ στο παράρτημα Άργυροκάστρου.

-Στις 10 Άπριλίου 1994 τόν εκλέγουν καί στο προεδρείο τής ΟΜΟΝΟΙΑΣ για όλη τήν Άλβανία.

-Μετά από λίγες μέρες, στις 18-4-1994 φυλακίζεται από τά όργανα τής Άλβανικής Άσφάλειας, μέ τήν κατηγορία ότι, σε συνεργασία έχει διαπράξει τó έγκλημα τής «προδοσίας» άπέναντι τής Πατρίδας, μέ στόχο τήν μεταβολή των συνόρων τής Δημοκρατίας τής Άλβανίας, καθώς καί μέ τήν κατηγορία τής εκτέλεσης καί έξυπηρέτησης των παραγγελιών ξένων μυστικών ύπηρεσιών, κατηγορίες προβλεπόμενες από τó άρθρο

47 γράμμα < f > καὶ < g > τοῦ Ἀλβανικοῦ Ποινικοῦ Κώδικα.

-Στις 15-8-1994 γίνεται ἡ ἔναρξη τῆς δίκης καὶ στίς 7-9-1994 καταδικάζεται σὲ 8 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας.

-Τὸ Ἐφετεῖο Τιράνων στίς 6-10-1994 πὺ ξαναδίκασε κατ' ἔφεση τὴν ὑπόθεση, τὸν καταδικάζει 7 χρόνια φυλακή .

-Τὸ Ἀκυρωτικὸ Δικαστήριον στίς 8-2-1995, τὸν καταδικάζει μὲ 5 χρόνια στέρηση Ἐλευθερίας, ἀναστέλλοντας τὴν ποινὴ γιὰ 5 χρόνια.

-Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνωτέρω ἦταν νὰ ἐνθαρρυνθεῖ ὁ κόσμος τῶν περιοχῶν, νὰ πιστέψουν ὅτι τὰ πάντα κερδίζονται μὲ ἀγῶνες καὶ δὲν στὰ δωρίζει κανεὶς.

Μὲ τὸ παραδειγμὰ τους ζωντανέψαν τὶς σκοτωμένες ἐλπίδες τοῦ κόσμου. Ξεχνώντας τὸ παρελθόν, ἔνωσαν ὅλον τὸν κόσμο γύρω ἀπὸ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ, ἔτσι ἀκολούθησαν θετικὰ ἀποτελέσματα στὸν χῶρο τους σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα.

Ἡ συνέπεια γιὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιτεύγματα ἦταν πολὺ μεγάλη. Τὰ γεγονότα πὺ ἀκολούθησαν τὴν νύκτα τῆς 18ης Ἀπριλίου 1994 ἦταν πολὺ τραγικὰ γιὰ τὸν χῶρο τους. Ἡ ζημιὰ πὺ ἔγινε εἶναι ἀνεπανόρθωτη. Ὅτι φτιάσανε τὸ γκρέμισαν. Ἡ ἐλπίδα στὴν ψυχὴ τοῦ κόσμου πληγώθηκε θανάσιμα. Ἡ εὐθύνη εἶναι μεγάλη καὶ ἡ Ἱστορία ἀνελέητα θὰ καταλογίση τὶς εὐθύνες στοὺς ὑπεύθυνους αὐτῆς τῆς καταστροφῆς.

Ὁ τόπος τους καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀλβανίας, γύρισε 50 χρόνια πίσω.

Τὸ ἔργο πὺ περιμένει κάθε τίμιο ἀγωνιστὴ εἶναι ὅσο δύσκολο, τόσο καὶ ἱερό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Συνήθως οί άνθρωποι μιλοῦν γιά τήν ζωή τους ὅταν ἔχουν ἐπιτευχθεῖ οί στόχοι τους, ἢ ὅταν ἔχουν πιά γεράσει.

Σέ τούτη τήν περίπτωση ὅμως, δέν στέκει οὔτε τὸ ἓνα, οὔτε καὶ τὸ ἄλλο.

Πρώτη φορά πού αἰσθάνθηκα τήν ἀνάγκη νὰ μεταφέρω γεγονότα καὶ στοιχεῖα σέ εὐρύτερους κύκλους, ἦταν μετὰ ἀπὸ αὐτὰ πού συνέβησαν τότε, στίς 18-4-1994 εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ. Ἦταν τότε, ὅπως καὶ ἄλλες φορές πού προσπάθησαν εὐρύτεροι κύκλοι ὀλόκληρων κρατικῶν μηχανισμῶν νὰ λασπώσουν τὸν ἀγώνα μας καὶ νὰ σβήσουν τήν φλόγα πού ἐφώτιζε τὰ Ἰδανικά καὶ τίς Ἀρετές.

Αὐτὰ μὲ ἀνάγκασαν νὰ δημοσιεύσω διάφορα γεγονότα.

Ὅλοι μας εἴμαστε μάρτυρες γιά τὸ τι γίνεται ἐναντίον τῶν πατριωτικῶν ἀγώνων γιά Δικαιώματα καὶ Δημοκρατία. Εἴμαστε μάρτυρες γιά τὸ τι γίνεται, γιά νὰ γκρεμίσουν κάθε γέφυρα πού μᾶς συνδέει μὲ τὸν ἐθνικό μας κορμό, εἴμαστε μάρτυρες γιά τὴν προσπάθεια πού ἀποσκοπεῖ στήν πλαστογράφηση τῆς Ἱστορίας μας.

Ἀπὸ μικρὸς ὕψωσα τὸ ἀνάστημα ἐναντίον τῆς ἀδικίας, διαθέτοντας κάθε στιγμή τῆς ὑπάρξεως, ἀψηφώντας ἀκόμα καὶ τὴν ἴδια τὴ ζωή. Εἶμαι ὑπερήφανος καὶ γιά τὸν σκοπὸ τοῦ ἀγώνα, ἀλλὰ καὶ διότι ἀγωνίσθηκα ἐναντίον τῆς ἀδικίας. Αὐτὸ τὸ πλήρωσα μὲ φυλακίσεις, ἀπομονώσεις, βασανιστήρια, πίκρες, διωγμοὺς καὶ ὅλα τ' ἄλλα τὰ κακὰ πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὰ πιστεύω τοῦ ἀπάνθρωπου δικτατορικοῦ καθεστῶτος τοῦ Ἐνβέρ Χότζια.

Πάντα ἔβλεπα τὸν ἑαυτό μου σὰν στρατιώτη, τοποθετημένο στὴν πρώτη γραμμὴ στὴν ὑπεράσπιση τῆς πατρίδος γιὰ ἓνα λαμπρὸ μέλλον. Σ' αὐτὴ τὴν θέση δὲν ἤμουν ποτὲ μόνος.

Μ' αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ δὲν ἔβαλα ποτὲ τὰ ὄπλα κάτω. Ὅλοι μας, ὅσο καλύτερα θὰ κάνουμε τὸ καθῆκον μας, τόσο λιγότερο κόστος θὰ ἔχει ἡ εὐτυχία τῶν γενεῶν ποὺ θάρθουν καὶ ἀντιθέτως. Ἀλλὰ δυστυχῶς, στὴν κοινωνία ποὺ ζοῦμε, καμμιά καλὴ πράξη δὲν μένει ἀτιμώρητη.

Ἡ μόνη ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀγώνα μας, εἶναι νὰ δικαιωθοῦμε, νὰ ἐπικρατήσῃ πραγματικὴ Δημοκρατία στὴν Ἀλβανία, ἔτσι ὥστε Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοὶ νὰ ζήσουν καλύτερες μέρες. Γιὰ τὸ ἐπίτευγμα αὐτοῦ τοῦ στόχου καὶ σκοποῦ θὰ προσπαθήσω ὅσο ζῶ καὶ ἀναπνέω. Θέλω πάντα νὰ πιστεύω ὅτι οἱ αὐτουργοὶ αὐτῶν ποὺ συνέβησαν κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀλβανίας, μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Ἀπριλίου 1994, εἶναι ἄνθρωποι ποὺ διατηροῦν θέσεις στὸ Ἀλβανικὸ καθεστῶς, οἱ ὁποῖοι νοσταλγοῦν τὸ καθεστῶς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πιθανὸν σὲ συνεργασία καὶ μὲ ξένα κέντρα καὶ Ὑπηρεσίες σκοπεύουν (εὐκαιρίας δοθείσης) νὰ γυρίσουν πάλι τὴν Ἀλβανία στὸ βαθὺ σκοτάδι, προκαλώντας κακὸ στὸν Ἀλβανικὸ καὶ στὸν Ἑλληνικὸ λαό.

Δὲν θέλω νὰ ἐπηρεάσω τὸν ἀναγνώστη μὲ δικές μου ἐκτιμήσεις. Γι' αὐτὸ προβαίνω σὲ πραγματικὰ γεγονότα καὶ ὁ καθένας ἀντικειμενικὰ ἄς κρίνει τὸ σωστό.

Μὲ τὴν ὀπισθοχώρηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἀπὸ τὴν Ἀλβανία ἔφυγε στὴν Ἑλλάδα ἡ οἰκογένεια τοῦ παπᾶ-Λάμπη ἀπὸ τὴ Δερβιτσάνη, μαζί τους καὶ ἡ ἀδερφή τοῦ πατέρα μου ἡ Ἐλευθερία, ποὺ ἦταν παντρεμένη μὲ τὸν γιὸ τοῦ παπᾶ, τὸν Βασίλη.

Τὸ 1945 δραπετεύει στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ ὁ ἀδερφὸς τοῦ πατέρα, ὁ Σπύρος. Τότε ἐξώρισαν τὸν παπποῦ καὶ τὴ γιαγιά στὴν Κρούγια [πόλη στὸν βορρᾶ τῆς Ἀλβανίας]. Ἡ ἐξορία συνοδεύτηκε μὲ δήμευση τῆς περιουσίας.

Ὁ πατέρας καὶ ὁ θεῖος Βασίλης, [τὸν θεῖο τὸν πῆραν καὶ αὐτὸν ἐξορία μόνο 50 μέρες], πούλησαν ὅ,τι εἶχαν καὶ δὲν εἶχαν γιὰ νὰ συντηρήσουν τοὺς ἐξόριστους γονεῖς τους. Αὐτὸ συνέχιστηκε γιὰ τρία χρόνια.

Τὸ 1965 πέθανε ὁ πατέρας σὲ ἡλικία 48 χρονῶν ἀφήνοντας πίσω του τὴν μάνα μου μὲ 6 (ἕξι) παιδιά. Τὰ κομματικὰ ὄργανα τοῦ χωριοῦ δὲν ἔδιναν τὸ δικαίωμα στὰ ἀδέρφια νὰ συνεχίσουν ἀνώτερες σπουδὲς καὶ αὐτὸ διότι δὲν εἶχαμε καλὴ οἰκογενειακὴ βιογραφία.

Ἡ δικτατορία ἤθελε πάντα θύματα καὶ αὐτὰ τὰ καθόριζε δίχως βιασύνη.

Ἡ μάνα, μιὰ ἀπλὴ γυναίκα μὲ καλὰ αἰσθήματα, ἦταν πάντα ἀνήσυχη γιὰ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν της. Σὰν τρελὴ ἔτρεξε τότε στὶς πόρτες τῶν ὑπουργειακῶν γραφείων στὰ Τίρανα.

Στὰ Τίρανα ζοῦσαν πέντε ἑξαδέρφια μας. Κρυφὰ καὶ φοβισμένα τὰ ἑξαδέρφια τὴν ὀδηγοῦσαν μέχρι τὰ ἀρμόδια γραφεῖα καὶ ἔπειτα κρύβονταν μήπως τοὺς ἔβλεπε κανένα μάτι, διότι θὰ ἦταν πλέον πολὺ εὔκολο νὰ τοὺς διώξουν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα στὸ χωριό.

Ἐξήγηση: Τὰ ἑξαδέρφια μας ἦταν παιδιά τοῦ Θωμᾶ Μούκα πὺ τὸ σύστημα τὸν εἶχε χαρακτηρίσει πλούσιο χωρικό (κουλιάκο). Τὸ καθεστῶς τοῦ εἶχε πάρει τρία σπίτια καὶ ὅλες τὶς περιουσίες. Τὰ παιδιά του ζοῦσαν σὰν παράνομα στὰ Τίρανα.

Οἱ «μεγαλόψυχες» ἀρχὲς τοῦ κόμματος μπροστὰ στὸν πόνο καὶ στὴν λαχτάρα μιᾶς χήρας γυναίκας ἔδειξαν κατανόηση. Ἔδωσαν σὲ δύο ἀπὸ τὰ ἀδέρφια μου, δικαίωμα Ἀνωτέρας Σχολῆς. Ποτὰ ὅμως δὲν ἐργάστηκαν σὲ κάποιες ἐργασίες μὲ βάση τὰ πτυχία τους, ἀλλὰ σὲ ἐργασίες πὺ ἀρκοῦσαν τὰ προσόντα ὅποιοῦδήποτε ἀπόφοιτου Λυκείου.

Ἐγὼ ὁ πέμπτος ἀπὸ τὰ ἀδέρφια, τελείωσα μὲ ἄριστα τὸ ὀκτάχρονο σχολεῖο τοῦ χωριοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Ἡ μάνα μὲ ἔστειλε στὸ τετράχρονο σχολεῖο τοῦ Ἀργυροκάστρου, στὸ Γυμνάσιο «Ἀσίμ Ζενέλη». Εἴχαμε ἐλπίδες ὅτι μετὰ θὰ συνέχιζα στὸ Πανεπιστήμιο. Σὲ αὐτὸ τὸ Σχολεῖο ἤμασταν γύρω στοὺς 600 μαθητές. Ὅσοι ἐρχόμασταν στὸ Σχολεῖο ἀπὸ τὶς «μειονοτικές περιοχές», μαθαίναμε ἐκεῖ καὶ ξένη γλῶσσα, χωριστὰ ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς, πὺ εἶχαν ἀρχίσει τὴν ἐκμάθηση τῆς ξένης γλώσσας ἀπὸ τὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο. Ἔτσι σ' αὐτὴ τὴν φάση γνώρισα τὴν πρώτη ἐπίσημη διάκριση μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν.

Ἀπὸ τὸ σπίτι ἔφευγα στὶς πέντε τὸ πρωὶ καὶ γύριζα στὶς τρεῖς μετὰ τὸ μεσημέρι. Στὸ μεγάλο διάλειμμα δὲν ἀπομακρυνόμουν ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ Σχολείου, γιατί εἶχα τὶς τζέπες ἄδειες.

Διάφοροι παλαίμαχοι, κομισσάριοι καὶ ἰνστρούχτορες τοῦ Κόμματος, ἀφιέρωναν ἄρκετὸ χρόνο γιὰ τὴν ἰδεολογικὴ μας κατάρτιση.

Αὐτὸ πὺ ἐπικρατοῦσε στὴν διαφώτισή τους, ἦταν ὅτι ὅλες οἱ καπιταλιστορεβιζιονιστικὲς χῶρες τοῦ κόσμου ἐκμεταλλεύονται τοὺς λαούς, καί. . . ἔχουν ἐχθρικὲς βλέψεις γιὰ τὴν «μικρὴ» ἀλλὰ «πανίσχυρη» Ἀλβανία. Ἐδῶ, ἔλεγαν, στὴν «μικρὴ» ἀλλὰ «πανίσχυρη» Ἀλβανία θὰ σπάσουν τὸ κεφάλι ΟΛΟΙ οἱ ἐχθροὶ μας!!

Ἡ Ἀλβανία ἔχει τὸν μεγάλο καὶ πανίσχυρο φίλο, τὴν Λαϊκὴ Κίνα. . . Πάντα καὶ σὲ καθημερινὴ βάση, μᾶς παρουσιάζαν τὴν Ἑλλάδα τὴν μοναρχοφασιστικὴ Ἑλλάδα, ὅπως τὴν ἔλε-

γαν, πού μαζί με άλλες γειτονικές χώρες θέλει και σχεδιάζει να πάρει αλβανικές περιοχές.

Σε τακτική βάση έρχονταν στο σχολείο, στα χωράφια στα «Σπίτια Πολιτισμού», παλαίμαχοι αξιωματικοί της Ασφαλείας που έκδηλώνοντας τους «ήρωισμούς» τους, μιλούσαν για έχθροπραξίες των Ελλήνων κατά της Αλβανίας. Καθετί που είχε σχέση με την Ελλάδα και την θρησκεία ήταν άσχημο, κακό, εγκληματικό και έπρεπε αναγκαστικά όλοι-από κοινού-για 50 [πενήντα] ολόκληρα χρόνια να τα βλέπαμε έτσι τα πράγματα.

Αν κάποιος εκδήλωνε το αντίθετο τότε αλλοίμονό του. Θα τον παρακολουθούσε παντού και πάντα το φάντασμα της ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ, θα τον παραμόνευαν εκατοντάδες κίνδυνοι, θα τοΰστηναν πολλές παγίδες. Οί χαφιέδες από τα θρανία του σχολείου και μέχρι τα γεράματα θα του «μιστρούσαν» κάθε κίνηση. Ο φάκελός του θα μεγάλωνε και έτσι άργα ή γρήγορα, όταν θα χρειαζόταν και σύμφωνα με τις πολιτικές καταστάσεις θα τον έβαζαν φυλακή. Θα τον ακολουθούσε ο πόλεμος των τάξεων όχι μόνο αυτόν αλλά και τους οικείους για πάντα. . .

Τότε, το 1970-71, ήταν ελάχιστοι αυτοί οί συμπατριώτες που είχαν αγοράσει τηλεόραση.

Από τον φόβο της ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ, δειλά και φυλακτικά δέχονταν συγχωριανούς στα σπίτια τους για παρακολούθηση ελληνικών προγραμμάτων.

Ωρες ολόκληρες καθόμουν στο ραδιόφωνο και άκουγα διάφορες ραδιοφωνικές εκπομπές. Από το 1971 και μέχρι τον Μάιο 1974 δεν έχω αφήσει κανένα πρόγραμμα ελληνικών αθλητικών δίχως να παρακολουθήσω.

Ο κόσμος στην Αλβανία, για να απόφευγε τις πολιτικές συνέπειες, μιλούσε πάντα για έσωτερικό άθλητισμό και μουσική. Αυτό προσπαθούσα να κάνω και εγώ και συγχρόνως όσο μεγάλωνα τόσο περισσότερο περήφανος αισθανόμουν για το γένος μας, και τόσο περισσότερο αισθανόμουν την πολιτική και έθνική καταπίεση.

Αφοσιωμένος στον Ελληνικό άθλητισμό, άρχισα να μιλώ παντού για το ελληνικό ποδόσφαιρο. Παρουσίαζα τον Δομάζο, που όπως πραγματικά ήταν σαν είδωλο, σε όλο το περιβάλλον

τοῦ σχολείου, τὸν Ἀντωνιάδη, Ἐλευθεράκη κλπ. , τὸν Καζαντζίδη, τὴν Μαρινέλα καὶ πολλές ἄλλες μορφές τοῦ ἑλληνικοῦ ποδοσφαίρου καὶ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς σὰν πραγματικὰ φαινόμενα. Ἔτσι αἰσθάνομουν καὶ μιὰ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση.

Αὐτὸ πὸ ἐκὰνα ἦταν μιὰ ἀντίδραση γι' αὐτὰ πὸ μᾶς ἔλεγαν οἱ διάφοροι ἰνστρούχτορες τοῦ κόμματος καὶ οἱ βετεράνοι τοῦ πολέμου.

Ἀλλὰ τὸ νὰ μιλοῦσες γιὰ τοὺς ἀθλητές, ποδοσφαιριστές καὶ τραγουδιστές τῆς Ἑλλάδας ἦταν καὶ αὐτὸ ἔγκλημα σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῶν κομμουνιστῶν.

Στὸ σχολεῖο οἱ συμμαθητές μὲ φώναζαν Δομάζο. Αὐτὸ τὸ πλήρῳσα πολὺ ἀκριβὰ.

Στὴν τελευταία χρονιά [τετάρτη τάξη] τοῦ σχολείου, τὸ Παιδαγωγικὸ Συμβούλιο μείωσε τὴ διαγωγή μου ἀπὸ 10 σὲ 9, καὶ ὅταν λίγο ἀργότερα μὲ ἔβαλαν στὴ φυλακὴ, ἓνα κομμάτι τοῦ κατηγορητηρίου, πὸ μᾶς ἔφτισξαν ἦταν γι' αὐτὰ τὰ θέματα.

Ἡ μάνα μου κατατρομαγμένη καὶ ἀνήσυχη μὲ συμβούλευε νὰ μὴν ἐκδηλωθῶ καὶ νὰ μὴν μιλῶ, διότι, θὰ τοὺς ἔπαιρνα ὅλους τοὺς οἰκείους μου στὸ λαιμό μου. Μᾶς περιέγραφε τὴν τρομάρα πὸ ἔνωσαν τὸ 1945, ὅταν οἱ ἀρχές τῆς ἀστυνομίας κύκλωσαν τὸ σπίτι καὶ πῆραν τοὺς γονεῖς ἐξορία.

Ὁ πατέρας τότε, εἶχε βγάλει τὸν ἀδερφό του, τὸν Σπύρο, συνοδεύοντάς τον μέχρι τὸ σύνορο [νερόμυλο Ἐπισκοπῆς]. Ὁ φόβος μήπως αὐτὸ τὸ ἀνακάλυπτε ἢ ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ τὸν ἀπειλοῦσε πάντα.

Ἄλλες φορές ἡ μάνα ἀναφερόταν μὲ πάθος στοὺς ἥρωισμούς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ στὸν ἑλληνο-ἰταλικὸ πόλεμο. Ἄκουγα προσεκτικὰ πολλές λεπτομέρειες πὸ μὲ ἔκαναν περήφανο καὶ αἰσιόδοξο γιὰ τὸ μέλλον. Ὅλα αὐτὰ ἐκμηδένιζαν τὴν προπαγάνδα τοῦ κόμματος περὶ ἐχθρικῆς, ἐγκληματικῆς . . . Ἑλλάδος.

Γιὰ μένα τὰ πάντα, ὅλος ὁ κόσμος ἄρχιζε καὶ τελείωνε στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ μάνα θυμόταν τὸ περιεχόμενο τῶν γραμμάτων, πὸ ἔπαιρναν ἀπὸ τὶς μαννάδες τους οἱ Ἕλληνες στρατιῶτες στὸν πόλεμο.

Ἦγεγραφε ἡ Ἑλληνίδα μάνα στο γιό της: «Παιδί μου εἴμαστε καλά. Πρόσεξε τὴν υἰγεία σου, νὰ προσέχεις τὰ δόντια σου μὴ σου χαλάσουν, νὰ τὰ πλένεις κάθε μέρα. Μὴν γυρίσης πίσω δίχως νίκη, σκίσε καὶ ἓνα μακαρονᾶ γιὰ μένα. . . »

Τέτοια καὶ ἄλλα μοῦ ἔλεγε ἡ μάνα μου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ἀπὸ τὸ 1970 καὶ μέχρι τὸ 1973 οἱ κομμουνιστὲς τῆς Ἀλβανίας ἔκαναν ἓνα πείραμα. Αὐτὴ τὴν περίοδο ἐπέτρεψαν σχετικὲς ἐλευθερίες στοὺς πολίτες, ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐνδυμασία, στὴν μουσικὴ κ. λπ.

Μετὰ ἄλλαξαν τακτικὴ. Ὅσοι εἶχαν ἐκδηλώσει λίγο φιλελευθερισμό, ἀπὸ τὸν ἀπλὸ πολίτη καὶ μέχρι μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, καταστράφηκαν οἰκογενειακῶς. Ἡ στροφὴ ἦταν μεγάλη, 180 μοῖρες. Στὰ καλὰ καθούμενα ὁ «νέος ἄνθρωπος» τοῦ κόμματος διὰ τῆς βίας τοῦ ἔκανε ψαλιδιὲς στὰ μαλλιά, τοῦ ἔσκιζε τὸ παντελόνι, τὰ φορέματα (γιατὶ ὅπως ἔλεγαν ἦταν τῆς μόδας τοῦ δυτικοῦ κόσμου). Κανεὶς δὲν μιλοῦσε, παντοῦ τρόμος. . .

Αὐτὴν τὴν περίοδο, δηλαδή τὸ 1973, ἔψαχνα τρόπο μὲ τὸ συγχωριανό μου Σωκράτη Μῆλο γιὰ νὰ διαφύγουμε στὸν ἐλεύθερο κόσμο, στὴν Ἑλλάδα.

Γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση αὐτῆς τῆς πράξης ὑπῆρχαν πολλές δυσκολίες. Ἐὰν δὲν γνώριζες τὰ σύνορα ἦταν ἀκατόρθωτο.

Παραπίσω ἐκδηλωθήκαμε καὶ στὸν συγχωριανό μας τὸν Ἀριστοτέλη Ξέρα.

Ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε διαφορετικὲς ἰδέες καὶ σκοπούς. Αὐτὸς μοῦ πρότεινε νὰ ἀγωνισθοῦμε γιὰ τὴν πτώση τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος τοῦ Ἐνβέρ Χότζια. Ἐλεγε πὼς αὐτὸ θὰ γίνεαι ἀφοῦ ξεσηκώσουμε τὸν κόσμο ρίχνοντας προκηρύξεις καὶ κἀνοντας ἐκκλήση γιὰ γενικὴ ἐπανάσταση, καὶ συνέχιζε λέγοντας ὅτι θὰ ἰδρῦσομε στὴν ἀρχὴ μιὰ μικρὴ ὀμάδα, τὴν ὁποία ἀργότερα θὰ τὴν διευρύνουμε.

Ἦμουν ἀντίθετος λεγοντάς του ὅτι, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, δὲν

θα φέρναμε κανένα αποτέλεσμα και θα καταλήγαμε φυλακή. Τελείωσα, λέγοντάς του ότι σκοπεύω να φύγω στην Ελλάδα.

Το Μάρτιο του 1974 άρχισε ο Άριστοτέλης να σκορπίζει προκηρύξεις με πολιτικό και θρησκευτικό χαρακτήρα στο χώρο μας. Ήμουν ενήμερος από τον ίδιο για κάθε πράξη του.

Δυστυχώς, από πλευράς τακτικής δεν επράξαμε σωστά. Οί προκηρύξεις σκορπίζονταν μόνο στο χώρο του χωριού μας.

Οί ύποστηρικτές του συστήματος και οί άνθρωποί τους άναστατώθηκαν, δεν κοιμόνταν ούτε μέρα ούτε νύχτα.

Μετά από έντονες παρακολουθήσεις στις 15-4-1974 συνέλαβαν τον Σωκράτη Μήλο, και στις 16-4-1974 τον Άριστοτέλη. Δεν τους έπιασαν με το πράσο στο χέρι.

Πήγαν στο σπίτι του Άριστοτέλη Ξέρα τα αστυνομικά όργανα για να του κάνουν έλεγχο. Μαζί τους ήταν και οί αντιπρόσωποι τής εξουσίας του χωριού και άλλοι Έφιάλτες.

Κατόρθωσαν και έβαλαν τις προκηρύξεις από τις τζέπες τους στο συρτάρι που ο Άριστοτέλης είχε τα βιβλία του, για να διατυμπανίσουν έπειτα παντού ότι του βρήκαν προκηρύξεις στο σπίτι.

Αυτόν τον μήνα, ήταν όλες οί τέταρτες τάξεις του Σχολείου «Άσιμ Ζενέλη» σε στρατιωτική εκπαίδευση στο Γκρεχότι (Στρατόπεδο δίπλα στο Άργυρόκαστρο), έτσι και εγώ ήμουν νύχτα-μέρα εκεί.

Τώρα έπρεπε να έκανα κάτι, άσχετως που πριν είχα εκδηλώσει αντίθετη άποψη. Για να έχανε τα ίχνη ή Σιγκουρίμι, έπρεπε να σκόρπιζα από μόνος μου προκηρύξεις.

Αυτές τις μέρες, ένα απόγευμα, όταν γυρίσαμε από την εκπαίδευση και ήμασταν στη σειρά για φαγητό με ζήτησαν στα γραφεία τής διοίκησης.

Τα γραφεία ήταν αρκετά μακριά. Στη διαδρομή για τα γραφεία είπα του λοχία ότι θέλω να ούρήσω και έτσι μόρεσα και έκρυψα τις προετοιμασμένες προκηρύξεις. Τις έχωσα μέσα στα βάτα, και τώρα ένιωθα άσφαλής.

Με έβαλαν σ' ένα τζιπ και μου είπαν ότι «θα σε πάμε στο σπίτι σου, για κάποιο πρόβλημα με την εξουσία του χωριού».

Τα πρόσωπά τους ήταν σιδερένια, δεν είχαν καμμιά έκφραση. Όταν φτάσαμε στο Άργυρόκαστρο δεν προχώρησαν για

τὸ χωριό, ἀλλὰ γύρισαν στὸ Ἀστυνομικὸ Τμήμα Ἀργυροκάστρου. Μὲ βάλαν σ' ἓνα γραφεῖο καὶ μοῦ παρουσιάστηκε κάποιος λέγοντάς μου:

«Ἐγὼ εἶμαι ὁ πρόεδρος τοῦ Τμήματος. Ὑπάρχουν δύο δρόμοι ἢ μὲ μᾶς ἢ ἐναντίον μας. Σὲ φωνάζαμε ἐδῶ γιατί τὰ ξέρουμε ὅλα γιὰ τὴν παρέα σου καὶ γιὰ σένα. Ἄν δείξεις εὐλικρίνεια θὰ εἶσαι μαζί μας, διαφορετικὰ ὅλη σου τὴν ζωὴ θὰ ὑποφέρεις».

Μὲ ρώτησε γιὰ τὸν Σωκράτη. Δὲν ἱκανοποιήθηκε ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις μου. Ἀγρίεψε, βγῆκε, καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο ἦρθε μὲ κάποιον ἄλλον ποὺ κρατοῦσε στὰ χέρια ἓνα μεγάλο φάκελο. Εἶπε ὁ Πρόεδρος ὅτι σὲ ἐμπιστευόμαστε, γι' αὐτὸ πρόσεξε μὴ μᾶς προδώσεις. Ὅ,τι θὰ δεῖς ἐδῶ, νὰ τὸ ξεχάσεις, διαφορετικὰ θὰ τὸ πληρώσεις πολὺ ἀκριβὰ. Ἄνοιξε τὸν φάκελο καὶ μοῦ ἔδειξε δεκάδες προκηρύξεις. Μὲ ρώτησε ἂν γνώριζα τὴν γραφή. Ὁρκίστηκα ὅτι δὲν εἶχα ἰδέα, ὅτι αὐτὴ τὴ γραφή τὴν βλέπω γιὰ πρώτη φορὰ καὶ πῶς δὲν μοῦ θυμίζει τίποτα καὶ κανέναν. Μεγάλη σιωπὴ, κοιτάχτηκαν ψύχραιμα καὶ μὲ ἀργὲς κινήσεις ὁ πρόεδρος ἔκλεισε τὸ φάκελο. Μὲ βροντερὴ φωνὴ ἀλλὰ ἀργά-ἀργά σίγουρος γιὰ τὸ μελλοντικὸ του θύμα μοῦ εἶπε:

«Ἐμεῖς σκεφθήκαμε νὰ σοῦ δώσουμε τὸ χέρι. Ἐσὺ δὲν θέλεις τὴν ἀγάπη μας, εὐχομαί νὰ εἶναι ἔτσι ὅπως τὰ εἶπες, ἀλλὰ οἱ δύο φίλοι σου, ποὺ εἶναι στὸ κελλί, μᾶς τὰ εἶπαν διαφορετικὰ καὶ γι' αὐτὸ θὰ μετανοήσεις, ἀλλὰ θὰ εἶναι πολὺ ἀργά».

Μὰ δὲν ἔχω κάνει τίποτε γιὰ νὰ μετανοήσω, τοῦ ἀπάντησα. Ἔφυγα τρέμοντας. Ὄταν βγῆκα στὸν καθαρὸ ἀέρα, ἔνιωσα σὰν τὸ θύμα ποὺ γλυτώνει ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ θηρίου.

Στὸ δρόμο μὲ περίμενε ὁ ἀδερφός. Μὲ συντρόφεψε μέχρι τὸ στρατόπεδο. Ἦταν πολὺ φοβισμένος. Μοῦ εἶπε ὅτι ἂν δὲν εἶσαι μπλεγμένος στὶς προκηρύξεις μπορεῖ νὰ γλυτώσεις.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συμμαθητὲς παρακολουθοῦσαν κάθε κίνησή μου, ἔνιωθα νὰ μὲ ἐλέγχουν καὶ τὸ πῶς ἀναπνέω.

“Όσο περνούσαν οί μέρες τόσο είχα τήν αΐσθηση, ότι μου άπομακρυνόταν ό κίνδυνος.

Πέρασε ό Άπρίλης και γυρίσαμε στα θρανία του σχολείου. Διδασκόμασταν τὰ καθυστερημένα μαθήματα και προετοιμαζόμασταν για τις κρατικές εξετάσεις.

Ό καθηγητής τής τάξης, ό εξαιρετικός άνθρωπος κ. Πέτρος Ίσούφης, μου είπε:

«Άγαπητέ μου Κώστα, πέρασαν αρκετές μέρες, από τότε που πήραν τήν παρέα σου, ίσως γλυτώσεις, μη μιλάς σε κανέναν».

Μετά από δύο ώρες μπήκε στην τάξη του μαθήματος ό καθηγητής Μπαστρής, που ήταν και Γραμματέας του κόμματος και φώναξε τὸ ὄνομά μου.

Στην πόρτα τής τάξης ό αξιωματικός του σχολείου και ένας άγνωστος ασφαλίτης μου πέρασαν τις χειροπέδες.

Φεύγοντας άκουγα τήν φωνή του Γραμματέα που φώναζε στην τάξη για έπαγρύπνηση γιατί ὅπως τους έλεγε, «ό έχθρος δέν κοιμάται. . .»

Με πήγαν στο Τμήμα, στα Γραφεία των άνακρίσεων. Ήταν 6 [έξι] Μαΐου του 1974. Ήχουν ακόμα στα αυτιά μου τὰ λόγια του είσαγγελέα Ζηβέρ Τσιάμη:

«Με μεγάλη ίκανοποίηση θα υπέγραφα τὸ έγγραφο συλλήψεως για ὄλους τους “Ελληνες τής Άλβανίας, έσεις έχετε τὸ νοῦ σας στην Ελλάδα, αλλά όταν χαλάσει ό κόσμος θα σας πραγματοποιηθῆ τὸ ὄνειρο». Φεύγοντας από τὸ γραφεῖο του άνακριτῆ είπε: «Νὰ τους πάρης τήν ψυχή».

Με πήγαν στα Γραφεία του Πρόεδρου του Τμήματος, ό ὁποῖος με περιφρόνηση φώναξε:

«Βρωμιάρη “Ελληνα, κοροΐδεψες τὸ Κόμμα, τώρα τελείωσες, θα σαπίσεις στο κελλί και θα πεθάνεις στις γαλαρίες, δέν θα ξαναδεις τὸν ἥλιο με τὰ μάτια».

Ὁ ἀνακριτὴς μὲ τὴ σειρά του γκρίνιασε, δείχνοντας τὴν φωτογραφία τοῦ δικτάτορα μὲ τὸ χέρι:

«Τὶ νὰ κάνω τοῦ σύντροφου Ἐνβέρ, ποὺ ἔχει μεγάλη καρδιά, ἂν εἶχα ἐξουσία, σὲ 24 ὥρες θὰ ἐξόντωννα ὅλους τοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας».

Στὸν διαδρομὸ τῶν κελλιῶν, δύο ἀστυνομικοὶ μὲ κτυποῦσαν μὲ τὴ ζόρα (λάστιχο τῆς βρύσης) τόσο ποὺ δὲν καταλάβαινα πιά τίποτα.

Συνῆλθα τὸ βράδυ βρισκόμενος στὸ κελλί Ἀρ. 11.

Θυμᾶμαι δυνατὲς φωνὲς κάποιου ἀστυνομικοῦ καὶ πολὺ κοντὰ στὴν ἀνάσα μου τὸ πρόσωπο κάποιου ἀξιωματικοῦ. Μὲ τὸ ζόρι ἄρχισα νὰ καταλαβαίνω τὸ ποὺ βρισκόμουν, ἀλλὰ δὲν θυμόμουν ἀπὸ πότε βρισκόμουν ἐκεῖ, τὰ εἶχα χαμένα.

Ὁ ἀξιωματικὸς μὲ κτύπησε μὲ κλωτσιά, μ' ἔρριξε τῆς κοιλιᾶς μὲ πάτησε καὶ ἔφυγε.

Ὁ φίλος μου ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὴν σκληρὴ καὶ ἀπάνθρωπη μεταχείριση, σχεδὸν ἀπὸ τὶς πρῶτες ὥρες ἔπαθε ψυχικὴ διατάραξη καὶ νομικὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸν τιμωρήσουν.

Μὲ τὸν Ἀριστοτέλη ἀλλάξαν τακτικὴ, γιατί φοβόντουσαν μήπως πάθαιναν τὸ ἴδιο καὶ μὲ αὐτόν.

Κάποια μέρα, γύρω στὶς 20 Ἀπριλίου, τοῦ ἔβαλαν στὸ κελλί κάποιον ἀτομὸ ποὺ ὀνομαζόταν Πετρήτ Μοῦχο. Τὸν χαφιέ Πετρήτ, τὸν πῆραν ἀπὸ τὸ Σπάτς, καὶ πρὶν τοῦ τὸν βάλουν στὸ κελλί, τὸν ἔχουν χτυπήσει «ἀλύπητα».

Τοῦ Ἀριστοτέλη, ὁ Πετρήτ τοῦ παρουσιάστηκε σὰν ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὰ ἑλληνο-ἀλβανικὰ σύνορα καὶ ὅτι σὲ συνωμοσία μὲ τὸν Μπεκίρ Μπαλούκου [ὑπουργὸς ἐθνικῆς ἀμύνης], θὰ ρίχναν τὸν Χότζια μὲ πραξικόπημα. (Τὸ 1974-1975 τὸν Μπεκίρ μαζί μὲ ἄλλους τοὺς ἐκτέλεσε ἡ δικτατορία).

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐνθουσιασμένος γιὰ αὐτὰ ποὺ ἄκουσε ἀπὸ τὸν Πετρήτ, τὰ πίστεψε καὶ τοῦ εἶπε καὶ αὐτός τοῦ Πετρήτ, ὅτι εἶχε κουβεντιάσει μὲ τὴν παρέα του. Τοῦ μίλησε γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ γιὰ τὴν ὁμάδα ποὺ σκέδιαζε νὰ ἔφτιαχνε.

Ἔτσι μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ γεγονότα συνέλαβαν καὶ ἐμένα, ξέροντας ὅλες τὶς λεπτομέρειες.

Δέν τὰ χωρεῖ ἀνθρώπου νοῦς, τὸ τὶ τραβήξαμε μέχρι στίς 6-2-1975 πού μᾶς μεταφέραν στὸ στρατόπεδο τοῦ βορρᾶ στὸ Σπάτς.

Ἐμᾶς τοὺς τρεῖς πού ἤμασταν στὴν ἀνάκριση ἦταν σίγουρο ὅτι θὰ μᾶς τιμωροῦσαν.

Αὐτὸ πού σκόπευαν τὰ ὄργανα τοῦ κράτους ἦταν νὰ μᾶς ἔκαναν ὁμάδα καὶ μὲ κάποιον ἄλλον, πιὸ ἡλικιωμένο ἀπὸ ἐμᾶς, τοῦ ὁποίου θὰ τοῦ φόρτωναν ὅλες τὶς εὐθύνες καὶ στὸ τέλος θὰ τὸν σκότωναν.

Τὸ περιεχόμενο τῶν προκηρύξεων τοὺς λύσσαξε. Ὅταν τὶς διάβαζαν γίνονταν ἔξω φρενῶν. Οἱ προκηρύξεις ἔγραφαν:

«Ὁ Ἐνβέρ Χότζια εἶναι ἐγκληματίας, εἶναι ὁ κόκκινος Χίτλερ, εἶναι γαῖδαρος, στὴν Ἀλβανία κυριαρχεῖ ἡ φτώχεια, . . . Μᾶς γκρέμισαν τὶς ἐκκλησίες μας, αὐτὸς εἶναι σατανᾶς. Σηκωθεῖτε λαὲ στὴν ἐπανάσταση, νὰ δοῦμε μιὰ ἄσπρη μέρα. . . τὸ τέλος πλησιάζει. . . »

Τέτοια καὶ ἄλλα ἀπλὰ λόγια γράφαν οἱ προκηρύξεις.

Στὴν Ἀλβανία ἦταν ἐλάχιστες αὐτὲς οἱ περιπτώσεις, δηλαδή γραπτὴ προπαγάνδα. Φαντάσου, ὅτι ἀφοῦ σὲ τιμωροῦσαν 10 χρόνια φυλακὴ γιατί εἶχες πεῖ ὅτι τὸ μαγαζὶ δὲν ἔχει ζάχαρη, λάδι. . . κλπ. τί ἔπρεπε νὰ ἀντιμετώπιζες ὅταν ἔκανες ἐκκλήση γιὰ γενικὴ ἐπανάσταση. Μόνο ἓνας ΘΕΟΣ τὸ ἤξερε.

Αὐτοὶ οἱ βάρβαροι ζητοῦσαν αἷμα, δὲν ἱκανοποιήθηκαν πού μᾶς τρέλαναν.

Προσπάθησαν νὰ μᾶς κάνουν ὁμάδα μὲ ἓναν συμπατριώτη μας ἀπὸ τὸ χωριὸ Γορίτσα πού ἐγὼ δὲν τὸν γνώριζα καθόλου, μὲ τὸν κ. Βαγγέλη Παππᾶ. Τὸν Βαγγέλη τὸν εἶχαν συλλάβει στίς 29-4-1974.

Μιὰ φορὰ μὲ πῆραν ἀπὸ τὸ κελλὶ τρεῖς ἀστυνομικοί. Ἐνας ἀπὸ πίσω καὶ οἱ ἄλλοι δύο ἀπὸ τὰ μπράτσα. Μὲ ἀρπάξαν καὶ δίχως νὰ πιάσουν τὰ πόδια μου τσιμέντο, μὲ πέταξαν στὸ δωμάτιο τῶν βασανιστηρίων, σὰν οἱ χασάπηδες πού παίρνουν τὸ πρόβατο ἀπὸ τὴ μάντρα καὶ τὸ πετοῦν στὸ σφαγεῖο.

Ἐγὼ ἤμουν ὁ «κακοῦργος». Πλήρωνα τὶς ἁμαρτίες. Ἀπέναντί μου, σὰν τὸ κεράκι πού σιγοςβήννει, στεκόταν ἓνας ἄλλος

«κακοῦργος». Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο τὸν ἔβλεπα γιὰ πρώτη φορά.
Οἱ δῆμιοι, στὸ ὄνομα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, μᾶς σταύρωναν.

Μετὰ ἀπὸ μιὰ στιγμή ἀκούστηκε τὸ οὐρλιασμα τοῦ δῆμιου, τοῦ ἀνακριτῆ Hamdi Pula, πὸ εἶπε:

«Ἄκουῦς γερόλυκε τοῦ Μαναρχοφασίστα, εἶστε ἐσεῖς οἱ παλαιοὶ λύκοι, πὸ παρασύρετε τοὺς νέους μας. Σὰν τοῦτο τὸ κουτάβι ἔχουμε πολλὰ στὰ κελλιά. Ὁμολόγησε γιὰ νὰ μὴν σοῦ δώσουμε μιὰ σφαῖρα στὸ ριζόφτι! Ἄν μετανοήσης, τὸ Κόμμα θὰ σὲ χαρίσει, μίλα».

-Τὶ νὰ πῶ; δὲν ξέρω τίποτα.

Ἔπρεπε νὰ μιλοῦσε γιὰ ἀνύπαρκτα ἐγκλήματα, πὸ ἴσως οὔτε ἀπὸ τὸ μυαλὸ δὲν τοῦ ἔχουν περάσει ποτέ.

Ἐπιχείρησα νὰ πῶ ὅτι δὲν τὸν γνωρίζω. Δὲν πρόφθασα ὅμως νὰ τελειώσω τὴν πρόταση, καὶ αὐτόματα καρφώθηκαν τὰ ἐγκληματικά χέρια ἀπάνω μου, καὶ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πὸ μὲ ἔχουν πάρει μὲ πέταξαν πάλι στὸ κελλί. Δὲν πρόφθασα νὰ σκεφτῶ τὸ σκηνικὸ πὸ πέρασε. Ξανάνοιξε ἡ θύρα καὶ μπῆκαν στὸ κελλί οἱ χασάπηδες. Μὲ γύμνωσαν καὶ ἀφοῦ μοῦ ἔδωσαν παταριά κλωτσες καὶ γροθιές, μοῦ μέτρησαν στὸ γυμνὸ κορμὶ 50 ζάρτες (μαστιγώσεις). Ἐκαιγα σὰν νὰ εἶχα πάρει φωτιά. Στὸ τέλος ἦρθε ὁ ἀρχιχασάπης ὁ Hamdis, μὲ κύτταξε, χαμογέλασε καὶ ἱκανοποιημένος εἶπε: *«Νὰ τὸν κρατήσετε δεμένον 30 ἡμέρες χεροπόδαρα, τὸν μασκαρᾶ. Ποῦ θὰ μᾶς πᾶς, τοῦτο σᾶς περιμένει»* καὶ μοῦ ἔσφιξε δυνατὰ τὸ πιστόλι στὸ κεφάλι.

(Τὸ Β. Παππᾶ τὸν τιμώρησαν 6 χρόνια φυλακὴ γιὰ διαφώτιση καὶ τὸν ἔβαλαν στὸ στρατόπεδο τοῦ Μπάλς).

Μὲ ἔβαλαν στὸ κελλί ἀρ. 8 καὶ μοῦ ἔφεραν ἕναν χαφιέ, γύφτο τὸν Π. Ρ. ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο. Αὐτὸ τὸ μαρτύριο συνέχισε γιὰ 70 μέρες. Ὄταν τὸν τράβηξαν τὸν γύφτο ἀπὸ τὸ κελλί μου, (ἦταν τιμωρημένος γιὰ ποινικὰ ἀδικήματα, κλοπές κλπ.), ἦταν σὰν νὰ μὲ ἐλευθέρωσαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η ΔΙΚΗ (16-12-1974)

Ήταν Δεκέμβριος.

Ένα ψυχρό πρωί, ένιωσα μιὰ ιδιαίτερη κινητικότητα τῶν πολιτῶν (ἀστυνομικῶν) καὶ εἶδα στὴν τρύπα τῆς πόρτας τὸ μάτι τοῦ διευθυντῆ τῶν κελλιῶν ποὺ στὰ γρήγορα ἔκανε ραδιοσκοπία (ἔλεγχο) στὸ κελλί μου.

Σὰν ὁ ἀτυχῆς τυφλός, ποὺ τοῦ ἀναπτύσσεται τὸ αἶσθημα τῆς ὄρασης καὶ «βλέπει» δίχως τὰ μάτια του, ἔτσι καὶ στοὺς κρατούμενους ἀναπτύσσεται ἀπίστευτα ἡ προνόηση. Ἀπὸ τὸ θόρυβο τῶν βημάτων, ξέραμε κάθε φορὰ τὸ ποιὸς περνοῦσε ἔξω ἀπὸ τὰ κελλιά μας.

Λένε, ὅτι στὴν ἐρημία, ὅταν εἶναι κοντά σου λύκος, δίχως νὰ τὸν βλέπεις καὶ δίχως νὰ τὸ ξέρεις, ἀνατριχιάζεις. Ἔτσι νιώσαμε ἔμεῖς, ὅταν οἱ βρυκόλακες περιτριγυροῦσαν ἔξω ἀπὸ τὰ κελλιά μας, ἀνατριχιάζαμε.

Τὶ τάχα θέλαν πάλι μὲ μένα;

Γρήγορα ἄνοιξαν τὴν πόρτα, καὶ μὲ νοήματα, μοῦ εἶπαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσω. Στὸ διάδρομο περίμενε ὁ κουρέας.

Γιατί; Σήμερα δὲν εἶναι ἡ μέρα του. Μὲ ξύρισαν καὶ μοῦ πέταξαν τὰ παπούτσια. Μὲ πῆγαν στὴ βρύση, ἔρριξα λίγο νερὸ στὰ μάτια. Μὲ ἀγνάντεψε ὁ διευθυντῆς τῆς φυλακῆς ἀπὸ τὸ κεφάλι μέχρι τὰ πόδια καὶ μοῦ εἶπε:

«Τώρα ἔγινες σὰν τὸ πουλάκι». Τὸν ρώτησα: «Ποῦ θὰ μὲ πᾶτε;!» Οἱ πολίτῆς ἔφεραν καὶ τὸν Ἀριστοτέλη. Μᾶς ἔδεσαν. Ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ διευθυντῆ: «Τώρα θὰ σᾶς πᾶμε στὸ ράφτη, θὰ σᾶς κόψει τὸ κουστούμι».

Μὲ τὸ «Τζίπ», σὲ δυὸ τρία λεπτά, φθάσαμε στὴν αἴθουσα τοῦ Δικαστηρίου.

Ἡ καταδίκη μας εἶχε ἀποφασισθεῖ ἀπὸ πρὶν. Τὸ δικαστήριον ἦταν τυπικόν.

Ἡ δίκη ἔγινε μὲ τὶς θύρες κλειστές. Τότε δικηγόροι δὲν ὑπῆρχαν, τὸ Κόμμα ἦταν ὁ προστάτης τῆς δικαιοσύνης.

Προσκαλεσμένοι ἦταν ἡ βουλευτίνα τῆς «μειονότητας», ἡ Βικτωρία Τσιούρη καὶ ὁ δημοσιογράφος ἀπὸ τῆ Δερβιτσιάνη, Χρῆστος Ντρίτσος.

Μετὰ ἀπὸ τὴν παρουσίαση τοῦ «ἐγκληματικοῦ μας ἔργου», πέρασαν στὴν αἴθουσα οἱ μάρτυρες.

Δὲν ἤξερα ὅτι εἶχα καί. . . μάρτυρα. Καθόμουν σ' ἓνα θρανίον μὲ τὸν Ἐφιάλτη καὶ δὲν τὸ ἤξερα. Αὐτὸς ἦταν ὁ συμμαθητῆς μου ἀπὸ τὸ Χάσκοβο, ὁ Γιώργος Κούγκουλης. Ὅταν ἄκουσα τὸ ὄνομα του, νόμισα μήπως θὰ μὲ ἐπαινοῦσε.

Ὁ μάρτυρας εἶπε σὰν παπαγάλος ὅ,τι τοῦ ἔχουν μάθει καὶ ἔφυγε κατατρομαγμένος.

Εἶπε ὅτι:

«Στὸ Σχολεῖο μὲ φώναξαν Δομάζο, κατηγορεῖ τὸ ποδοσφαιρὸ μας καὶ παινεύει τὸ Ἑλληνικόν. Ἔλεγα ὅτι τὰ μαγαζιά εἶναι ἀδειανά, μιλοῦσα γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι τοῦ εἶχα προτείνει νὰ λιποτακτούσαμε στὴν Ἑλλάδα».

Ὁ Εἰσαγγελέας τοῦ Νομοῦ Ἀργυροκάστρου, Βαγγέλης Ρίζας (ἀπὸ τὴν Κορυτσᾶ) πρότεινε:

«Γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη Ξέρρα ὡς ἀρχηγὸ 10 χρόνια, γιὰ τὸν Κώστα Κυριακοῦ 9 χρόνια καὶ γιὰ τὸν Σωκράτη Μῆλο (δίχως τὴν παρουσία του), εἰσαγωγή στὸ τρελοκομεῖο γιὰ νὰ τὸν φέρομε στὰ λογικὰ του».

Καὶ ἡ ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου ἦταν ἡ ἴδια. Δὲν ἄλλαξε τίποτα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ πρότεινε ὁ εἰσαγγελέας.

Δὲν μπόρεσαν νὰ στηρίξουν ἐναντίον μου καὶ τὴν κατηγορία γιὰ λιποταξία, ὅπου θὰ μὲ τιμωροῦσαν 20 χρόνια, ὡς ἀρχηγό. Τὸ Ἀνώτερο Δικαστήριον, ὅταν συνεδρίασε γιὰ τὴν ὑπόθεσίν μας, μᾶς ἄφησε τὶς ἴδιες ποινές.

ΣΤΟ ΚΕΛΛΙ (ΑΡ. 1) ΚΑΙ Ο «ΛΥΚΟΣ»

Στὸ κελλί (ἀρ. 11) μὲ κράτησαν 40 μέρες, ἔπειτα μ' ἔβαλαν στὸ κελλί (ἀρ. 8). Σὲ αὐτὸ τὸ κελλί μὲ κράτησαν 210 μέρες. Μετὰ τὴν 15-1-75, ποὺ θεωρητικὰ εἶχε λήξει τὸ μαρτύριο, γιατίι ἡ ὑπόθεσή μας δικάστηκε καὶ ἀπὸ τὸ Ἀνώτερο Δικαστήριον, μ' ἔβαλαν στὸ κελλί (ἀρ. 1), στὸ μεγάλο μπουντρούμι. Αὐτὸ ὀνομαζόταν «καούσι». Ἐκεῖ συγκέντρωναν ὅλους τοὺς τιμωρημένους.

Μετὰ ἀπὸ τόσον καιρό, τώρα ἡμῶν πάλι μὲ τὸν φίλο μου τὸν Ἀριστοτέλη. Ἀφοῦ πέρασαν οἱ πρῶτες στιγμὲς, σιγανὰ καὶ μὲ ἀπερίγραπτο τρόπο, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, βγήκαν, γιὰ νὰ ἤχοῦν πάντα στὰ αὐτιά μου, τὰ πονεμένα του λόγια:

«Κώστα σὲ πῆρα καὶ ἔσένα στὸ λαιμό μου».

Προσπάθησα νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἐγὼ ἂν δὲν λιποταχτοῦσα, ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ κατέληγα φυλακὴ, γιατίι εἶχα ἐκδηλώσει σὲ πολλοὺς τὰ αἰσθήματά μου καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ μὴ τὸ σκεφτόταν ποτὲ πιά αὐτό.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν ὁ αὐτουργὸς τῶν προκηρύξεων, γι' αὐτὸ καὶ ὑπόφερε ἀφάνταστα βασανιστήρια. Πιὸ ἐπιζήμιοι καὶ ἐπικίνδυνοι γιὰ τὸ Κόμμα, ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ ξυπνοῦσαν καὶ ξεσήκωναν τὸν κόσμον, παρὰ ἐκεῖνοι ποὺ λιποταχτοῦσαν, τὶς οἰκογένειες τῶν ὁποίων τὶς ἐξόριζαν, τρομοκρατώντας τὸν λαό.

Πρὶν λίγους μῆνες, εἶχαν συλλάβει 5-6 Βλαχόφωνους ἀπὸ τὸ Πωγώνι καὶ ἀπὸ τὴ Λιουτζιουριά, τοὺς ὁποίους τοὺς κατηγοροῦσαν γιὰ πράκτορες τῆς Ἑλλάδας. Τώρα οἱ Κανίβαλοι εἶχαν ἄλλα θύματα, ἐμᾶς μᾶς θυμόνταν ὅταν μᾶς ἔβλεπαν, τότε ἀγρίευαν καὶ μᾶς χτυποῦσαν μὲ κλωτσιές, ἔκαναν στὰ γρήγο-

ρα τὸ καθήκον τους. Στις 2-2-1975, ἄνοιξε ἡ πόρτα τοῦ καουσιῦ. Ὁ πολίτσας, δείχνοντας τὸν Ἀριστοτέλη καὶ ἐμένα εἶπε:

«*Τὰ δύο τὰ κουτάβια τοῦ "Ελληνα, νὰ βγοῦν ἔξω*». Βγήκαμε, μᾶς ἔβαλε μπροστά, ἀνηφορήσαμε τὶς σκάλες καὶ μᾶς διέταξε νὰ σταματήσομε μπροστὰ στὶς ντουλάπες, ἀπέναντι ἀπὸ τὰ παράθυρα ποὺ βλέπαν στὴν αὐλή τῆς φυλακῆς. Οἱ ντουλάπες εἶχαν τὰ τρόφιμα ποὺ ἔφερναν οἱ οἰκογένειες τῶν κρατουμένων κάθε 15 μέρες. Σὰν νὰ γαύγιζε, οὔρλιαξε: «*Πάρτε αὐτὰ τὰ σκατὰ ποὺ σᾶς ἔχουν φέρει οἱ γριές σας καὶ βάλτε τα στὶς βρωμοτσάντες σας*».

Σὰν ρομπὸτ κάνεις αὐτὰ ποὺ ἀκούς, καὶ δίχως νὰ προβλέπεις καὶ οὔτε νὰ προλαβαίνεις νὰ σκεφθεῖς, περιμένεις τὶς ἐπόμενες ἐντολές. Πρέπει νὰ εἶσαι τέλειος παραλήπτης καὶ ἐκτελεστής αὐτῶν τῶν ἐντολῶν, γιατί διαφορετικὰ τὸ πληρώνεις πολὺ ἀκριβὰ. Μᾶς ἔδεσε μαζί καὶ μᾶς ἔσπρωξε πρὸς τὴν ἔξω θύρα τῆς λυκοφωλιᾶς. Ἀπὸ ἔξω ἦταν ἄλλος πολίτσας. Ἄνοιξαν τὴν θύρα μὲ τὰ δύο κλειδιά, ἀπὸ ἔξω καὶ ἀπὸ μέσα καὶ βγαίνοντας, ὁ Κανίβαλος μᾶς ἔδωσε ἀπὸ μιὰ κλωτσιά, καὶ μᾶς ἀποχαιρέτησε λέγοντας:

«*Φευγάστε στό μου... τῆς μάννας σας, τώρα θὰ πᾶτε στὸν βαρὺ τὸν ἴσκιο*». Περπατώντας γιὰ τὴν πόρτα τῆς αὐλοφυλακῆς, ἀκούστηκε ἡ βραχνιαστὴ λαλιά τοῦ Γιώργου Σουλιώτη, αὐτοῦ τοῦ φονιά, ποὺ ἦταν πάντα ἐργαλεῖο (ἄρ. ἓνα) τοῦ Ἐνβέρ Χότζια ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὸς εἶπε τζαρίζοντας: «*Ἄντε ζαγάρια, ἐκεῖ ποὺ θὰ πᾶτε, νὰ βγάνετε πολλὰ βαγόνια, εἶδατε τὴ μεγάλη καρδιά ποὺ ἔχει τὸ Κόμμα; Σας δικάσαμε τόσο λίγο!*» Ὁ Ἀριστοτέλης τοῦ εἶπε: «*Ἄς μᾶς σκοτώνατε, γιατί νὰ βγάλουμε ἐμεῖς πολλὰ βαγόνια γιὰ νὰ πίνεις ἐσὺ πολλές μύρες*».

Ὅπως χτυπᾶν τὰ ἀνυπόταχτα σκυλιά, ἔτσι πέσαν παταριές ἐπάνω στὸν Ἀριστοτέλη ἀρκετὰ χαστούκια. Ἀλλὰ ὅσο καὶ νὰ μᾶς χτυποῦσαν, ἦταν ἡ τελευταία φορά. Ἐμεῖς «γλυτώσαμε», τώρα τοὺς φύγαμε.

Κολλητὰ μὲ τὴν πόρτα τῆς αὐλοφυλακῆς ἦταν ὁ «Λύκος». (Ἔτσι ἔλεγαν οἱ συναγωνιστὲς τὴν κλούβα ποὺ μετέφερε τοὺς φυλακισμένους). Οἱ σκλάβοι παραδόθηκαν σὲ ἄλλο ἀφεντικό. Μπαίνοντας στὸν «Λύκο», σήκωσα λίγο τὸ κεφάλι καὶ κύτταξα κλέφτικα τὸν οὐρανὸ μας. Φεύγοντας, προσπάθησα νὰ συ-

γκρατήσω στὴν ψυχὴ εἰκόνες, ποὺ τώρα μοῦ φαίνονταν ἐξαιρετικὰ μαγευτικές. Στὴν παγωμένη καὶ σκοτεινὴ νεκροφόρα, αἰσθανθήκαμε πιὸ καλά, μάθαμε νὰ ζοῦμε σὰν τὰ ποντίκια, στὴν ὑγρασία καὶ στὸ σκοτάδι.

Ἡ κλούβα ἦταν γεμάτη μὲ ποινικοὺς ἀπὸ τὰ κελλιά τῶν Ἀγ. Σαράντα. Ἀπὸ αὐτοὺς μάθαμε, ὅτι ταξιδεύαμε γιὰ τὴν πρωτεύουσα. Ἐκανε πολὺ κρύο, σπολλάτι* ποὺ ἡ «νεκροφόρα» εἶχε μόνο μιὰ μικρὴ τρύπα στὸ ταβάνι ὅσο γιὰ νὰ παίρναμε ἀναπνοή, ἂν ἦταν μεγάλο παράθυρο, σίγουρα ποὺ θὰ ἦταν χειρότερα. (Ἐδῶ μέσα τὸ καλοκαίρι ἦταν κόλαση).

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

* σπολλάτι: εἰς πολλὰ ἔτη, εὐχαριστία

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ 313 (ΚΑΟΥΣΙ) ΤΙΡΑΝΑ

Κάπου ὁ «Λύκος» σταμάτησε. Μετὰ ἀπὸ 10-15 λεπτὰ ξαναξεκίνησε. Ἐμᾶς δὲν μᾶς «ἀνησύχησαν», ὅλον τὸν δρόμο δὲν μᾶς ρώτησε κανεὶς ἂν διψᾶμε ἢ ἂν ἔχουμε καμμιά σωματικὴ ἀνάγκη. Ἀπὸ τὸ μικρὸ φεγγίτη καταλάβαμε ὅτι ἔξω εἶχε ἀρχίσει νὰ μουργκώνει. Σταμάτησε ἡ νεκροφόρα. Ἀκούσαμε ἕνα δυνατὸ ἄλτ!, πὺ περισσότερο ἔμοιαζε μὲ μούγκρισμα. Ἀκούστηκε τὸ σύρσιμο μιᾶς μεγάλης σιδερένιας πόρτας, καὶ ἔπειτα ἡ νεκροφόρα ξαναπερπάτησε. Ὅπως φαίνεται φθάσαμε στὸν προορισμό. Ἀπὸ τὴ νεκροφόρα κατεβήκαμε, ἤμασταν 13 «κομάτια». Ἐμᾶς τοὺς δύο μᾶς παρέλαβε ἄλλο πρόσωπο, τοὺς ποινικοὺς ἄλλος. Σ' ἕνα γραφεῖο μᾶς ἔκαμαν ἔλεγχο καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ περπατήσαμε σ' ἕνα στενὸ διάδρομο, μᾶς σταμάτησαν, ἀνοιξαν μιὰ πόρτα καὶ μᾶς ἔσπρωξαν σ' ἕνα δωμάτιο. Βρεθήκαμε σὲ ἄγνωστο περιβάλλον. Σὰν δυὸ ξηρὰ φυτὰ, καθόμασταν ἀκίνητοι στὸ στενὸ λουράκι πὺ περισσεύε ἀπὸ τὰ στρώματα τῶν ἄλλων, πὺ ἦταν προσωρινὰ «ἀφεντικά» σὲ αὐτὴ τὴν κατοικία. Εἶχαμε μεγάλη περιέργεια καὶ πολλές ἀπορίες, ἀλλὰ δὲν μπορούσαμε νὰ ρωτούσαμε τίποτα. Αὐτοὶ θὰ ἦταν οἱ μελλοντικοὶ καὶ οἱ παντοτινοὶ μας φίλοι. Τὸ ἀδύνατο κορμί μας, ἔγινε γι' αὐτούς, γιὰ τὰ μάτια τους, πεδίο σκοποβολῆς. Αὐτὸ ἦταν γιὰ λίγες στιγμὲς, ἀλλὰ ἐμεῖς νιώθαμε πολὺ κουρασμένοι καὶ δὲν ἀντέχαμε. Μὲ τὸ δάχτυλο νὰ μᾶς ἔσπρωχνες, πέφταμε. Τὸ δωμάτιο εἶχε τρεῖς ὀρόφους μὲ κρεβάτια. Ἀπὸ χαμηλά, ἀπὸ τὸν πρῶτο ὄροφο, μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι, βγῆκε ἕνα χέρι κίτρινο, πολὺ κίτρινο, σὰν χέρι νεκροῦ, ἔπιασε τὸ χέρι μου καὶ μὲ τάνισε πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Μαζὶ μὲ τὸν Ἀριστοτέλη γονατίσαμε γιὰ νὰ βλέπαμε ποιὸς κουμαντάριζε αὐτὸ τὸ νεκρὸ

χέρι. Τὸ χέρι ἦταν κάποιου «σκελετοῦ». Κρατώντας ἀκόμα τὸ δικό μου χέρι, ἀκούσαμε τὴν φωνή του: «*Ἀκουμπᾶτε ἐδῶ στὰ πόδια μου, στὸ στρῶμα*». Κάτσαμε. Μᾶς εἶπε τὸ ὄνομά του, λέγονταν Σπύρος Πετριτσόπουλος. Βρισκόμασταν στὸ στρατόπεδο 313 στὰ Τίρανα. Αὐτὴ ἡ φυλακὴ εἶχε ἑκατοντάδες φυλακισμένους. Τὸ δωμάτιο πού βρισκόμασταν ἦταν γιὰ τοὺς πολιτικούς κρατούμενους. Ἦμασταν 38 ἄτομα καὶ τὸ δωμάτιο χωροῦσε μόνο 20. Μόνο αὐτὸ τὸ δωμάτιο ἦταν γιὰ μᾶς, τ' ἄλλα ἦταν γιὰ τοὺς κρατούμενους πού ἔχουν κάνει ποινικὰ ἀδικήματα. Ἐδῶ μᾶς συγκέντρωναν προσωρινά, μέχρι πού νὰ μᾶς διαμοίραζαν σὲ κάποιες ἀπὸ τὶς πολλές φυλακές, πού εἶχαν φτιάξει οἱ κόκκινοι δικτάτορες γιὰ τὴν καταδίκη καὶ τὴν ἐξόντωσή μας. Αὐτὰ μᾶς τὰ εἶπε στὰ σιγανὰ ὁ καινούργιος μας φίλος. Ὅλοι αὐτοὶ πού βρίσκονταν ἐδῶ εἶχαν ἔρθει πρὶν λίγες μέρες ἀπὸ τὰ κελλιά. Εἶχαν ζωντανέψει λίγο, ἀλλὰ ὄχι τόσο πού νὰ θυσιάζαν τὸ στρῶμα τους γιὰ ἐμᾶς. Τότες πετάχτηκε στὸ πάτωμα, ἀπὸ τὸν τρίτον ὄροφο ὁ Σοκόλ. Αὐτὸς φαινόταν καλοθρεμένος. Ὁ Σοκόλ εἶχε κάνει πολλὰ χρόνια φυλακὴ γιὰ ποινικὰ ἀδικήματα, τώρα τὸν ἔχουν βάλει μαζί μὲ τοὺς πολιτικούς κρατούμενους. Ἐβρισε τοὺς συναγωνιστὲς πού δὲν μᾶς ἔκαμαν καὶ ἐμᾶς τόπο, καὶ εἶπε πὼς θὰ κοιμόταν αὐτὸς στὸ τσιμέντο καὶ ἐμεῖς στὸ στρῶμα του. Μᾶς πῆρε ἐπάνω. Ἐκεῖ ἦταν καθαρὰ στρώματα, εἶχε πολὺ φῶς καὶ ἦταν ἄνετα. Μετὰ ἀπὸ λίγο, ὁ Σοκόλ διαπίστωσε ὅτι ἐμεῖς στὴν τσάντα μας δὲν εἶχαμε τίποτα, ἐκτὸς ἀπὸ λίγη ζάχαρη. Τότε μᾶς εἶπε: «*Καλὰ δὲν κάνετε συνάντηση μὲ τοὺς δικούς σας; Καὶ ἐγὼ νόμιζα μήπως εἴχατε τροφίμα. Στὰ στρώματά μας κοιμοῦνται ὅποιοι ἔχουν τροφίμα*».

Ξαφνικά, μᾶς εἶπε ὅτι τὸν ἔπιασε «πονοκέφαλος» καὶ ὅτι ἤθελε νὰ ξαπλώσει.

Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἦταν τὰ ζιζάνια γιὰ τοὺς πολιτικούς κρατούμενους. Αὐτοὺς οἱ κομμουνιστὲς τοὺς ἔβαζαν ἐπίτηδες στὰ στρατόπεδά μας καὶ ἔτσι ἡ φυλακὴ γινόταν πολὺ πιὸ βαρειά. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ γευτήκαμε τὰ πικρά, βρεθήκαμε ἀντιμέτωποι μὲ αὐτοὺς πού ἔκφραζαν καὶ δημιουργοῦσαν τὶς πιὸ ἀρνητικὲς εἰκόνες στὶς φυλακές. Κατεβήκαμε ἀπὸ τὴν κυρίαρχη καὶ φωτισμένη θέση τῶν «ἀνθρωπιστῶν» καὶ τσουλόσαμε στὴν «ζεστασιά», στὸ στρῶμα τοῦ «σκελετοῦ». Κάποτε

αὐτὸς ὁ «σκελετός» ἦταν νέος καὶ δυνατός, εἶχε τὰ πιστεύω του καὶ τὰ ὄνειρά του. Μαζὶ μὲ πολλὰ συντρόφια του σκότωσαν καὶ σκοτώθηκαν ἀπὸ τὰ ἀδέρφια τους. Ὁ Σπύρος Πετριτσόπουλος ἦταν ΕΑΜίτης. «Κυνηγημένος» ἀπὸ τὸν «φασιστικό» Ἑλληνικό στρατό, ἦρθε στὸν παράδεισο τῶν συντρόφων του κομμουνιστῶν. Πέρασε τὰ σύνορα τὸ 1947 καὶ «σώθηκε» στὴν Ἀλβανία, στοὺς ὁμοϊδεάτες. Μετὰ ἀπὸ 9 μῆνες ξαναπῆγε στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀφοῦ στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐγκαταστάθηκε Σταλινική κυβέρνηση, ἀναγκάστηκε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα νὰ ξαναέρθει στὴν Ἀλβανία τὸ 1951. Ὁ ΕΑΜίτης ἦταν «πράκτορας» τῆς Ἑλλάδας, τὸν ἀνακάλυψαν καὶ τὸν δίκασαν 25 χρόνια. Γιὰ κάθε χρόνο παραμονῆς του στὴν Ἀλβανία, τοῦ δῶσαν καὶ ἓνα χρόνο φυλακή. Αὐτὸς ἦταν καὶ τυχερός, πολλὰ συντρόφια του, ΕΑΜίτες, ὅπως ὁ Βασίλης Τσατσάνης, ὁ Μίτσιος Ζηνιώτης, ὁ Σπύρος Παγιαφάκης καὶ ἄλλοι, εἶχαν χρόνια τώρα πὺρ σάπιζαν στὶς φυλακές. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, τώρα «ἀγαποῦσαν» περισσότερο ἀπὸ ὅλους τὸν κομμουνισμό καὶ τὰ συντρόφια. Αὐτοὶ τώρα πιά μισοῦσαν καὶ τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτό. Σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ δωμάτιο ἦταν καὶ ἄλλος ἓνας ἐπικινδυνὸς «πράκτορας» τῆς Ἑλλάδας. Ἦταν ὁ μπαρμπὰ Ἀντώνης Μάρκος ἀπὸ τὴν Ζαγοριά Ἀργυροκάστρου. Ὁ γερὸ Ἀντώνης, μὲ τὸ ζόρι στεκοῦσαν στὰ πόδια. Ἡ ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ τώρα ἀνακάλυψε τὴν ὁδὸ τῆς ἐπιβίωσης τοῦ μπαρμπὰ Ἀντώνη, ἀλλὰ τὸ Κόμμα τοῦ χάρισε τὴ ζωὴ. Δὲν τὸν ἐκτέλεσε, τὸν δίκασε ἰσόβια.

Ἡ ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ στὴν συνέχεια σκηνοθέτησε καὶ ἓνα κινηματογραφικὸ ἔργο μὲ τὴν ὀνομασία «FIJET QE PRITEN» (ΤΑ ΝΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΟΒΟΥΝΤΑΙ) πὺρ τὸ ἀφιέρωνε στὴν ἐχθρική δράση αὐτοῦ τοῦ τρομεροῦ «πράκτορα».

Ἦσαν «πράκτορες» στὸ θάλαμο, καὶ τῶν ρεβιζιονιστῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καὶ ἄλλοι τῶν Γιουγκοσλάβων καὶ τῶν Ἀμερικανῶν.

Ἐδῶ στὸ 313 ἀναπνεύσαμε λίγο «ἐλεύθερα», κουβεντιάζαμε, βγαίναμε μιὰ ὥρα στὴν αὐλὴ, διαβάζαμε τὴν ἐφημερίδα, ἤμασταν καλά. Στις 4-2-1975, πῆραν ἀπὸ τὸ δωμάτιο 34 ἄτομα, καὶ μείναμε ἐμεῖς οἱ δύο, ὁ Μιχαλάκης Λιουαράσης (καλλιτέχνης, δικάσιμος ὡς φιλοδυτικός) καὶ ὁ γιατρὸς ἀπὸ τὰ Τίρανα, Νουρὴ Σολάκου. Ὁ γιατρὸς εἶχε κάνει πάνω ἀπὸ 10

χρόνια φυλακή, ως πολιτικὸς κρατούμενος. Λίγο πρὶν τὴν ἀποφυλάκισή του, τὸν μετέθεσαν γιὰ «καλύτερα», μὲ τὸ καθῆκον τοῦ γιατροῦ, ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν πολιτικῶν κρατουμένων, στοὺς ποινικοὺς κρατούμενους, στὸ στρατόπεδο «PER-PARIMI» (ΠΡΟΟΔΟΣ) στοὺς Ἄγ. Σαράντα. Ἐκεῖ τοῦ ἔστησαν μιὰ κατηγορία μὲ ποινικοὺς ψευτομάρτυρες καὶ τὸν ξαναδίκασαν ἄλλα 10 χρόνια. Ἡ ἄνεση ποὺ εἶχαμε τώρα στὸ ἀδειανὸ δωμάτιο, διήρκεσε μόνο γιὰ δυὸ μέρες. Στις 6-2-1975 μᾶς ἔδεσαν τὰ χέρια καὶ μᾶς πῆρε ὁ «λύκος». Ὁ «λύκος» μᾶς κουβάλησε στὴν φρικτότερη λυκοφωλιά τῆς κόκκινης δικτατορίας, στὸ στρατόπεδο «Σπάτς 303», στὴν περιοχή τῆς Μιρντίτας.

**ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ «ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ»
303 ΣΠΑΤΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΤΕΛΟΣ
ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ**

Τὸ Σπάτς ἦταν περικυκλωμένο μὲ τρεῖς κύκλους συρματοπλεγμάτων, μὲ ἀπόσταση 2 ἢ 3 μέτρα μακριὰ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Τὰ κάθετα καὶ παράλληλα ἀγκαθωτὰ σύρματα ἔφτιαχναν κουτάκια μικρὰ 10 καὶ 15 πόντων. Τὸ ὕψος τους ἔφθανε μέχρι καὶ 4 μέτρα. Κάθε 6 μέτρα ἦταν τοποθετημένες κολῶνες. Οἱ κολῶνες τοῦ ἑνὸς κύκλου δὲν ἦταν στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ τὶς κολῶνες τοῦ ἄλλου κύκλου, παίζανε γύρω στὰ δυὸ μέτρα. Ἐτσι στὰ 6 μέτρα τὸ ἀνθρώπινο μάτι ἔβλεπε τρεῖς κολῶνες. Αὐτὲς οἱ κολῶνες στὴν κορφή τους εἶχαν καὶ ἀπὸ ἓνα προβολέα. Ἐδῶ μέσα στὰ ἄγρια βουνά, οἱ σκοτεινὲς νύχτες, γιὰ 25 χρόνια μετατράπηκαν σὲ φωτεινὲς. Αὐτὲς οἱ φωτεινὲς νυχτὲς ἔχουν μαυρίσει χιλιάδες ψυχές, αὐτὸ τὸ φῶς ἦταν φονικό, μᾶς σκότωνε, δὲν εἶχε καμμιά σχέση μὲ τὸ χαρούμενο γιορτινὸ καὶ λαμπρὸ φῶς. Πιὸ δυνατοὺς προβολεῖς εἶχαν τὰ φυλάκια. Αὐτὰ στέκονταν πάνω ἀπὸ τοὺς κύκλους τῆς κόλασης. Οἱ κινητοὶ προβολεῖς τῶν φυλακίων, ἦταν τὸ «μάτι τοῦ κύκλωπα». Τέτοιοι κύκλωπες περίφραζαν ἓνα ὀλόκληρο βουνό. Συνήθως ὅταν κουνιόταν αὐτὸ τὸ «μάτι», ξερνοῦσε φωτιὰ ὁ κύκλωπας, καὶ ἀκούγονταν τὰ κακαρίσματα τοῦ πολυβόλου, τὸ θύμα ἔμενε κρεμασμένο στὰ ἀγκαθωτὰ σύρματα μέχρι πὺ νὰ ἔρχονταν καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴ βάρδια. Ὁ ἀπείθαρχος εἶχε κάνει ἀπόπειρα γιὰ «δραπέτευση»;!. Τὰ δυὸ τριώροφα «παλάτια»

Τρεῖς φωτογραφίες ἀπὸ τὰ κάτεργα τοῦ Σπάτς. Στὴν πρώτη φαίνονται οἱ ράγες ποὺ ὀδηγοῦν στὴν εἴσοδο τῆς γαλαρίας. Στὴ δευτέρη διακρίνονται τρία ἀπὸ τὰ πανύψηλα σιδερένια φυλάκια ποὺ περικύκλωναν τὸ στρατόπεδο. Ἡ τρίτη δείχνει τὰ σκαλοπάτια ποὺ ὀδηγοῦν στὴν ταράτσα ὅπου γινόταν τὸ προσκλητήριο τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο. Οἱ κρατούμενοι ἦταν δεμένοι ἀνὰ δύο χέρι μὲ χέρι καὶ καθὼς ἀνέβαιναν ὑπῆρχαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ τὴν σκαλωσιὰ δύο φρουροί, ποὺ τοὺς καταμετροῦσαν, πρωῖ, μεσημέρι, βράδυ!

Βεβαίως οἱ φωτογραφίες τραβήχτηκαν τὸ καλοκαίρι τοῦ 1992, τότε ποὺ δὲν ὑπῆρχαν πλέον κρατούμενοι.

τῶν κατάδικων, βομβαρδίζονταν πάντα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς προβολεῖς. Αὐτὰ τὰ «παλάτια» εἶχαν 22 ὑπνοδωμάτια, ἀπὸ 30 τμ τὸ κάθε ἓνα, πὺ κρατοῦσαν μέσα τους ἀπὸ 52 ἄτομα σὲ τριώροφα κρεβάτια. Ἀπέναντί τους, γύρω στὰ 10 μέτρα, ἐπάνω ἀπὸ τὰ μπάνια, ἦταν ἡ ταράτσα. Στὴν ταράτσα ἀραδιαζόμασταν γιὰ τὸ προσκλητήριο, ἐδῶ οἱ «κύκλωπες» μᾶς εἶχαν σὰν στὴν παλάμη τοῦ χεριοῦ. Ὅπισω ἀπὸ τὰ «παλάτια», ἦταν ἡ ἀποθήκη τῶν τροφίμων καὶ ἡ κουζίνα. Δίπλα ἀπὸ τὴν ἀποθήκη ἦταν τὰ κελλιά τοῦ θανάτου, αὐτὰ ἦταν στὸ χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ, στὸ λάκκο πὺ τὸ χειμῶνα σὲ ξύριζε τὸ κρῦο. Δίπλα ἀπὸ τὰ «παλάτια» ἦταν τὸ L (Λ), ἡ αἴθουσα πὺ μᾶς διάβαζαν τὰ ἔργα τοῦ Ἐνβέρ. Ἀνάμεσα στὴν ἀποθήκη καὶ στὰ «παλάτια» ἦταν τὸ γήπεδο (ἓνας χῶρος πὺ ἀραδιαζόμασταν γιὰ φαγητό), ἐκεῖ μᾶς συγκέντρωναν καὶ μᾶς ξανασυνελάμβαναν. Κολλητὰ μὲ ὅλον αὐτὸν τὸν χῶρο, πὺ ἦταν γύρω στὸ 1,5 στρέμμα, ἦταν ὁ πρῶτος γύρος τοῦ ΝΤΑΝΤΕ. Σὲ αὐτὸ τὸν «παράδεισο» προορίστηκα νὰ ὑποφέρω τὴν ποινή, στὸ στρατόπεδο «ἐπιμορφώσεως» τοῦ Σπάτς.

Στὸ Σπάτς, τὴν ἀνοιξη 1973 εἶχε γίνει ἡ ἐπανάσταση, ὁ ξεσηκωμὸς τῶν φυλακισθέντων, ὁ ὁποῖος εἶχε καταπνιγεῖ στὸ αἷμα ἀπὸ τὰ ὄργανα τοῦ κράτους. Τότε τιμώρησαν 80 ἄτομα μὲ 25 χρόνια φυλακὴ καὶ 4 ἄτομα μὲ θάνατο. Ἐτσι τὸ Σπάτς ἀπὸ τὸ 1973 ἦταν τιμωρημένο. Ὅλοι οἱ κρατούμενοι περίμεναν κάθε στιγμή τὸ ἀπρόοπτο. Ὁ σκοπὸς τῶν κομμουνιστῶν ἦταν νὰ κρατοῦσαν πάντα νωπὴ τὴν τιμωρία στοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ, ὥστε νὰ μὴ ξεχνοῦσαν οὔτε λεπτὸ τὴ λαχτάρα πὺ πέρασαν.

Τὶ εἰρωνεῖα!!! Αὐτὸ τὸ στρατόπεδο ἐξοντώσεως ὀνομαζόταν «KABI I RIEDUKIMIT» «ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ». Φθάσαμε ἐκεῖ στὶς 6-2-1975. Ἀναπνεύσαμε μετὰ ἀπὸ τόσο καιρὸ καθαρὸ ἀέρα καὶ εἶδαμε τὸν ἥλιο. Ὅσο ἀνυπόφορη καὶ νὰ ἦταν ἡ ζωὴ ἐδῶ, πάλι ἦταν καλύτερη ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ κελλιοῦ. Στὸ κελλί ὁ κάθε λοχίας σοῦ τὰ ἔκανε ὅλα γιὰ νὰ σὲ «ξαναένταζε» ὅπως ἔλεγε στὴν σοσιαλιστικὴ κοινωνία. . . Σὲ ἔδερνε ὅποτε αὐτοῦ τοῦ κάπνιζε, σὲ ξυπνοῦσε ὅταν αὐτὸς ἤθελε νὰ περνοῦσε τὴν ὥρα του, σ' ἔβριζε, δὲν σοῦ ἔδινε τσιγάρο, σοῦ ἔρριχνε νερὸ στὸ κελλί, σὲ ἀνάγκαζε νὰ καθόσουν

ὄρθιος μ' ἓνα πόδι, σοῦ ἀνέβαινε ἀπάνω στὸ κορμί σου καὶ σὲ πατοῦσε, σ' ἔδενε καὶ γενικὰ σὲ μεταχειρίζοταν ὅπως αὐτὸς ἤθελε, καὶ αὐτὸ ἔγινε γιὰ 10 μῆνες.

Στὸ Σπάτς, μᾶς ἔβαλαν στὴ σειρά στὸ ἀπάνω μέρος τοῦ στρατοπέδου καὶ μὲ «πατρικὴ ἀγάπη» μᾶς συμβούλεψαν νὰ μὴν εἶχαμε παρτίδες μὲ τὰ τέρατα τοῦ στρατόπεδου. Νὰ δουλεύομε μὲ συνείδηση, μετανοιωμένοι γιὰ τὰ ἐγκλήματά μας. Μόνο ἔτσι θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ βγαίναμε ἀπὸ τὴ σιδερένια πόρτα τοῦ στρατοπέδου.

Πείσθηκα ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὅτι αὐτὴ ἡ σιδερένια πόρτα ἦταν ἡ πόρτα τοῦ Ἄδη, καὶ αὐτὴ ἡ προειδοποίηση ἦταν χειρότερη ἀπὸ αὐτὴ τοῦ Ντάντε: «*Ἀφῆστε κάθε ἐλπίδα ἐσεῖς ποὺ μπαίνετε ἐδῶ μέσα*». Αὐτὴ ἡ προειδοποίηση ἦταν χειρότερη γιὰτὶ ἀποσκοποῦσε στὸν ἐξευτελισμὸ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Μ' αὐτὸ τὸ τίμημα, δηλαδὴ μὲ τὸ τίμημα τῆς τιμῆς του, ὁ κάθε κρατούμενος θὰ πλήρωνε τὴν λευτεριά του. Αὐτὴ ἦταν ἡ προειδοποίηση τοῦ σκληροῦ καὶ ἀνῆθικου πολέμου ἐναντίον τῶν ἀξιῶν τοῦ ἀτόμου.

Τὰ στρώματα καὶ οἱ κουβέρτες ποὺ μᾶς ἔδωσαν ἦταν τόσο παλαιές, ἴσως ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ἀπὸ τὶς γωνιές τῶν δυὸ τριώροφων κτιρίων, ποὺ καὶ ποὺ, ξεμυτοῦσαν κουρεμένα κεφάλια. Ἀνυπόμονοι συγκρατούμενοι περίμεναν νὰ μάθουν νέα γιὰ τοὺς καινούργιους ἐπισκέπτες τῆς κατοικίας τους. Μᾶς βάλαν στὴ μέση πολλοὶ κρατούμενοι, μᾶς δίνανε τὰ χέρια τους, συστήνονταν ὅπως εἶμαι ὁ Θεόφιλος ἀπὸ τὴ Σωπικὴ, ὁ Κλέαρχος ἀπὸ Δρυμάδες, ὁ Δημήτρης ἀπὸ Κρασιά, ὁ γερό-Δῆμος ἀπὸ τὴν Πολίτσιανη, ὁ Σταῦρος ἀπὸ τὴν Λεσνίτσα, ὁ Σπύρος ἀπὸ τὴν Κορυτσά, ὁ Μιχάλης ἀπὸ τὴν Ἄρτα, ὁ Βασίλης ἀπὸ τὴν Ἄρτα, ὁ Κώστας ἀπὸ τὴ Δίβρη ὁ Γιώργος ἀπὸ τὴ Δρόβιανη κ. λπ. Μᾶς πρόσφερναν ὅ,τι μπορούσαν. Κάποιοι μᾶς ἔδιναν τσιγάρο, κάποιος ἄλλος μοῦ ἔδωσε ἓνα μῆλο, ἴσως αὐτὸ τὸ μῆλο δὲν τὸ ἔφαγα, ἀλλὰ ἡ ἀξία τοῦ δώρου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς συνθήκες ποὺ στὸ δωρίζουν. Μετὰ ἦρθαν οἱ συγχωριανοί μου, οἱ ὁποῖοι ἦταν στὴ βάρδια. Ὁ Σταῦρος, ὁ Φώτης καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Ὁ Ἡρακλῆς εἶχε 11 χρόνια στὴ φυλακὴ καὶ ἐγὼ δὲν τὸν γνώριζα. Μοῦ παρουσιάστηκε ὅτι εἶναι ἀπὸ τοὺς Λαζαράτες. Κάπου παραπονέθηκα ὅτι ἡ τιμωρία μας ἦταν ἄδικη

γιατι δέν κάμαμε τίποτα. Αὐτοὶ ποὺ μὲ ἄκουγαν γέλασαν, καὶ μοῦ εἶπαν: «Μὲ αὐτὰ ποὺ κάνατε θὰ σᾶς κυνηγᾶν ὅλη σας τὴ ζωὴ μέχρι τὸ θάνατο» καὶ συνέχισαν «ἀπὸ τοὺς 700 ποὺ εἴμαστε ἐδῶ εἶναι ἐλάχιστοι αὐτοὶ ποὺ ἔχουν πράξει τὸ ἔργο σας». Ἐμεῖς καθορίσαμε μόνοι τὸ μέλλον μας. Εἶχα μιὰ σχετικὴ ἡσυχία σὲ σύγκριση μ' αὐτὰ ποὺ πέρασα στὸ κελλί. Τώρα δέν ἤμουν κλεισμένος στοὺς τέσσερις τοίχους, ἤμασταν μὲ πολλοὺς φίλους. Ἀλλὰ δέν ξεχνοῦσα ὅτι, ἀπὸ τὰ χέρια μιᾶς ὀμάδας κακούργων, ποὺ μπορούσαν νὰ ἔκαναν ὅ,τι ἤθελαν ἐναντίον σου, τώρα πέρασα στὰ χέρια μιᾶς ἄλλης ὀμάδας ἐγκληματιῶν ποὺ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀπαντοῦσαν ὅσο γιὰ ἓνα ζῶο δουλειᾶς.

Ὁ κομισσάριος τοῦ στρατοπέδου φώναζε ὅτι, ἂν χρειασθεῖ καὶ μὲ ξυλοκρέβατο θὰ μᾶς ἔστελνε στὴ δουλειά. Ἡ δουλειὰ στὶς γαλαρίες ἦταν πολὺ σκληρὴ. Δέν γινόταν λόγος γιὰ συνθῆκες δουλειᾶς. Οἱ κρατούμενοι ἔβγαζαν χαλκὸ καὶ πυρίτιδα καὶ ἂν δέν πραγματοποιοῦσες τὸ «πλάνο» τῆς καθημερινῆς σου ἐργασίας (δουλεύαμε τρεῖς-τρεις), θὰ τιμωροῦσαν ὅλη τὴν ὀμάδα ποὺ δούλευε μαζί σου στὸ μέτωπο. Ἔτσι, ἐκτός τοῦ καθημερινοῦ κινδύνου τῆς ζωῆς σου, στὴ γαλαρία μπορεῖ νὰ γινόσουν ἐσὺ καὶ αἰτία γιὰ τιμωρία τῶν συνάδελφών σου, ἐὰν ἤσουν ἀνίκανος γιὰ δουλειά. Ἡ ἐργασία ἦταν μὲ τρεῖς βάρδιες καὶ ἐργαζόσουν καὶ τὴν Κυριακὴ. Ἡ σκληρὴ ἐργασία ἦταν μέσο βίας γιὰ τὴν βαθμιαία σωματικὴ σου ἐξαθλίωση. Στὸ ὄρυχεῖο οἱ συνθῆκες ἦταν πολὺ ἄσχημες, εἶχε μέτωπα ποὺ ἡ θερμοκρασία περνοῦσε τοὺς 40 βαθμοὺς, χαλασμένες ράγες καὶ βαγόνια πολὺ βαριὰ καὶ παλαιά. Τὰ πιστολέτα ποὺ κάναμε τὶς τρύπες ἦταν μὲ ἀέρα καὶ ὄχι μὲ νερό. Παντοῦ οἱ σκάλες ποὺ μεταχειριζόμασταν ἦταν σπασμένες, χρειαζόταν κάθε στιγμὴ μεγάλῃ προσοχῇ. Λάσπη παντοῦ. Παίρναμε μαζί μας ἓνα καπέλο πέτσινο ἓνα ἀναχρονικὸ καντήλι μὲ καρμπήτι καὶ ἓνα φτιάρι. Ἄν ἤσουν μιναδόρος ἔπαιρνες καὶ σκεπάρνι καὶ τσεκούρι. Δουλεύαμε σχεδὸν γυμνοὶ καὶ πολὺ γρήγορα. Εἶχαμε σκοπὸ νὰ τρυπώναμε κάπου μετὰ τὴν ἐργασία, κάπου μακριὰ ἀπὸ κινδύνους καὶ νὰ γλυτώναμε ἀπὸ τὰ σίδερα του λοχία, ποὺ ἔξω ἀπὸ τὴ γαλαρία, πάντα διψασμένος γιὰ βίαιη πράξη ἐναντίον μας, περίμενε πληροφορίες ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο τῆς δουλειᾶς καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους του. Ἔτσι οἱ ἄνθρωποι

ἐδῶ μέσα στὴν σκοτεινὴ γαλαρία εἶχαν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἦσαν ἐλεύθεροι καὶ ἄς παίζαν καθημερινὰ μὲ τὸ χάρο. Ὁ λοχίας σπάνια ἔμπαινε στὴ γαλαρία, γιατί φοβόταν. Ὅλα αὐτὰ μᾶς τὰ ἔκαναν γνωστὰ οἱ τίμιοι πατριῶτες μας.

Στὸ στρατόπεδο μεταξὺ ἄλλων ἐπικρατοῦσαν δυὸ μεγάλες ὁμάδες. Στὴ μιὰ ὁμάδα ἔπαιρναν μέρος ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν χάσει κάθε ἀξιοπρέπεια. Ἡ ἄλλη ὁμάδα ἀποτελοῦνταν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀποφασισμένους ποὺ ὑπέστησαν ἀπερίγραπτα βάσανα, πίκρες, ἀπομονώσεις, ξυλοδαρμούς, ἀκόμα καὶ ἐξοντώσεις ἀλλὰ ποὺ ποτὲ δὲν γονάτισαν. Αὐτοὶ δὲν φοβόνταν τίποτα, παρὲα τους ἦταν ὁ θάνατος, τὸ μόνο ποὺ τοὺς φοβέριζε ἦταν ὁ ἠθικὸς θάνατος.

Στὶς γραμμὲς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων μπῆκα καὶ ἐγώ. Ἡ διοίκηση παράνομα μὲ καθόρισε, «μινადόρο». Τότε, τὸ 1975, ἤμουν ὁ μικρότερος μινადόρος τοῦ στρατοπέδου (ἔπρεπε βάσει τοῦ νόμου νὰ συμπλήρωνες τὰ 21 χρόνια γιὰ νὰ ἐργαζόσουν ὡς μινადόρος). Ὑπῆρχαν στὸ Σπάτς, γαλαρίες ποὺ βγάζαμε Χαλκὸ καὶ Πυρίτιδα. Ἐγὼ δούλευα στὶς γαλαρίες τοῦ χαλκοῦ. Τὸ βάθος τους ἔφτανε μέχρι 2 χμ. Περισσότερο εἶχα δουλέψει στὴν τρίτη ζώνη (ἔτσι ὀνομάζαμε μιὰ ἀπὸ τὶς γαλαρίες), ἀλλὰ ἔχω δουλέψει καὶ στὶς ἄλλες γαλαρίες.

1) Μιὰ περίοδο δούλευα στὴν ζώνη ποὺ τὴν ὀνομάζαμε (ἔψιλον). Ἦμουν τρίτη βάρδια. Λίγο πρὶν ἔρθουν οἱ λοχίες γιὰ νὰ πᾶμε στὴ δουλειά, μ' ἔπιασε ἓνας ὑψηλὸς πυρετός. Ἀναγκάστηκαν γὰρ μὲ ἀφήσουν ρεπό. Στὸ δικό μου μέτωπο, ἐκεῖ ποὺ ἐγὼ μὲ τὴν ὁμάδα μου δούλευα κάθε μέρα, ὁ ὑπεύθυνος τῆς βάρδιας, ἔστειλε κάποια ἄλλη ὁμάδα, γιὰ νὰ ἔβγαζαν τὸ χαλκό. Αὐτὴ τὴν βραδιά, στὸ μέτωπο ποὺ θὰ δούλευα ἐγώ, ἔγινε κατάρρευση ἀπὸ τὸ ταβάνι τῆς γαλαρίας καὶ αὐτὸς ποὺ ἔπαιζε τὸ ρόλο μου, τὸν ρόλο τοῦ μιναδόρου, σκοτώθηκε ἐπιτόπου. Αὐτὸς ὁ ἄτυχος ἦταν ὁ Σαμπρὴ Κέκη, ἦταν καλὸς ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴν Κρούγια, ἔτσι ἦταν γραμμένο ὁ Θεὸς τὸν πῆρε κοντά του.

2) Δὲν ἦταν λίγες οἱ περιπτώσεις ποὺ οἱ κρατούμενοι ἔπεφταν σὲ ἀπαισιοδοξία. Αὐτὲς τὶς στιγμὲς δὲν θέλαν οὔτε τὴ ζωὴ τους. Στὴ γαλαρία «κοροΐδευες» μὲ τὸ Χάρο. Ἀπὸ αὐτὲς τὶς ψυχικὲς καταστάσεις γενικῶς ἔχουν περάσει ὅλοι οἱ φυλα-

κισμένοι. Οί κρατούμενοι αὐτὰ τὰ θεωροῦσαν κανονικὰ καὶ δὲν ὁμολογοῦσαν ποτὲ τοὺς κινδύνους ποὺ περνοῦσαν.

Δούλευα στὴν πρώτη ζώνη, σὲ μέτωπο παραγωγῆς χαλκοῦ. Ἐκεῖ ποὺ τέλειωναν τὰ σώματα τῆς γαλαρίας, ἄρχιζε ἓνα χάος, ποὺ δὲν μπορούσαμε νὰ τοῦ προσδιορίζαμε τὸ μέγεθος. Ἦταν σὰν μεγάλο γήπεδο. Βαθειὰ στὸ χάος, ἀκούγαμε τὸν κρότο τῶν βράχων ποὺ πέφταν ἀπὸ τὸ «ταβάνι» τοῦ βουνοῦ καὶ κομματιάζονταν στὸ πάτωμα. Ἐκεῖ μέσα, σ' αὐτὸ τὸ χάος μὲ βρῆκε ὁ Ἡρακλῆς. Ἔκανα τρύπες μὲ τὸ «μαρτέλι» (πιστολέτο), σ' ἓνα μεγάλο βράχο ποὺ εἶχε πέσει. Σὰν ἀγριεμένη θάλασσα εἶχε γίνει ὁ Ἡρακλῆς. Αὐτό, τὸ ἀναστατωμά του, μ' ἔκανε νὰ συνέρθω καὶ ἀντὶς νὰ μὲ ἠσύχαζε αὐτός, ἄρχισα ἐγὼ νὰ τὸν ρωτᾶω τὸ τί τοῦ συμβαίνει, γιατί εἶναι ἔτσι φορτουνιασμένος. Τὸ βουνὸ δὲν ἄργησε, μετὰ ἀπὸ λίγο σφαιρίστηκαν χιλιάδες τόννοι, ὅλο τὸ βουνὸ ἔπεσε, γέμισε ἡ γαλαρία μὲ σκόνη. Μετὰ ἀπὸ πολλὲς μέρες, δουλειᾶς βγάλαμε τὸ πιστολέτο ποὺ εἶχε θαφτεῖ στὸ βράχο ποὺ ἐγὼ τρυποῦσα.

3) Ἦταν πολλοὶ οἱ κρατούμενοι, πού, μὴν ἀντέχοντας τὶς ἀπάνθρωπες συνθῆκες δουλειᾶς, γίνονταν ἐγκληματίες τοῦ ἑαυτοῦ τους, σακατεύοντας μέλη τοῦ σώματός τους. Αὐτὴ ἡ ἐπιλογή ἦταν τίμια. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μπορούσαν νὰ ἀπόφευγαν τὴν σκληρὴ ἐργασία, ἂν δέχονταν συνεργασία μὲ τὸ Κόμμα, ἀλλὰ οἱ ἥρωες ἦταν τόσο δυνατοί, ποὺ προτιμοῦσαν, στὸ σακατεμένο τους κορμί, νὰ εἶχαν μιὰ πεντακάθαρη ψυχὴ παρὰ τὸ ἀντίθετο. Εἶχε περιπτώσεις ποὺ μὲ σήριγγες, ἔρριχναν στὸ αἷμα τους πετρέλαιο, καὶ πάθαιναν μόλυνση, ἢ σπαῖναν διάφορα μέρη τοῦ σώματος, ἢ κάπνιζαν τσιγάρα μὲ ζάχαρη καὶ ἀνέβαζαν τὸν πυρετό, δημιουργοῦσαν ἀνωμαλίες στὴν καρδιά, στὴν πίεση, κατάπιναν κουμπιὰ μὲ ἀλουμινόχαρτο καὶ τὸ μηχανήμα τοὺς ἔβγαζε στομαχικοὺς καὶ διάφορα ἄλλα.

Θέλω νὰ διηγηθῶ μιὰ περίπτωση γιὰ νὰ μάθετε ὅτι καὶ ἐγὼ ἔγινα «ἐγκληματίας» τοῦ σώματός μου, ἀλλὰ ὄχι γιὰ νὰ ἀπόφευγα τὴν δουλειά, ἀλλὰ γιὰ κάτι ἄλλο ποὺ γιὰ μένα ἦταν πολὺ πιὸ σημαντικό. Ἦταν τότε ποὺ θὰ ἀγωνίζονταν στὰ Τίρανα γιὰ τὸ Βαλκανικὸ κύπελο ἡ ντόπια ὀμάδα ἢ «Παρτιζάνη» μὲ τὸν «ΠΑΣ» Ἰωαννίνων. Ἦμουν ἀφάνταστα διψασμένος γιὰ

τὸ Ἑλληνικὸ ποδόσφαιρο καὶ μ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρία θὰ ἔβγαζα λίγο τὸ μεράκι μου. Τὴν συνάντησή θὰ τὴν ἔδινε ἀπευθείας ἢ τηλεόραση. Ἐγὼ ποὺ ἤξερα τὰ πάντα γιὰ τοὺς Ἑλληνες ποδοσφαιριστές, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ζωὴ τους ἔξω ἀπὸ τὰ γήπεδα, τώρα εἶχα χρόνια ποὺ οὔτε τοὺς εἶχα ἀκούσει, οὔτε τοὺς εἶχα ἰδεῖ. Στὸ στρατόπεδο μὲ ἤξεραν ὅλοι ὅτι ἤμουν «τρελός» φίλαθλος. Πρὶν λίγο καιρὸ στὸ στρατόπεδο μᾶς ἔχουν φέρει μιὰ τηλεόραση γιὰ παρακολούθησή τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Αὐτὴ ἡ εὐκαιρία, δὲν ἔπρεπε νὰ μοῦ γλύτωνε. Λογαριάζω τὶς μέρες καὶ τὶ ἀτυχία, αὐτὴ τὴν ἑβδομάδα τῆς συναντήσεως, τύχαινε νὰ ἤμουν δεύτερη βάρδια. Τρέχω ἀμέσως στὸ γιατρὸ τοῦ στρατοπέδου, στὸν Ἑλχάμ Χασάνη (δικασμένος γιὰ ποινικὰ ἀδικήματα) καὶ τοῦ λέγω τὸ μεγάλο προβλημά μου. Μὰ τί εἶναι αὐτὰ μοῦ λέει ὁ γιατρός, ἐσένα σὲ ξέρει ὅλο τὸ στρατόπεδο ποὺ ψοφᾷς γιὰ τὸν ἑλληνικὸ ἀθλητισμὸ, μείνε ἡσυχος, τὴν μέρα τῆς συναντήσεως θὰ σὲ ἀφήσω ἐλεύθερο ἀπὸ ἐργασία. Εἶπα μπράβο, ὁ γιατρός δὲν εἶναι καὶ τόσο κακὸς ὅσο φαίνεται. Κάτι ἀνθρώπινο τοῦ ἔχει μείνει μέσα του. Τὸν εὐχαρίστησα καὶ ἔφυγα.

Ἦρθε ἡ μέρα τῆς συναντήσεως. Ἀνυπόμονος πῆγα στὸ γιατρὸ γιὰ νὰ μοῦ ἔγραφε τὸ ὄνομα. Ἐντάξει μοῦ εἶπε, πήγαινε, θὰ στὸ γράψω τὸ ὄνομα. Ἠσύχασα. Ὅλοι ἤξεραν ὅτι ἤμουν ἀνάπαυση. Λίγο πρὶν ξεκινήσει ἡ βάρδια γιὰ δουλειά, ὁ ταξίαρχος διαβάσει τὰ ὀνόματα αὐτῶν ποὺ εἶχαν «ρεπὸ» καὶ τὶ δυστυχία, τὸ ὄνομά μου δὲν ἦταν. Μὲ μιὰ ψυχὴ τρέχω στὸν γιατρό. Καὶ τί μοῦ ἀπαντάει: «*Τί, νόμιζες μήπως θὰ σὲ ἄφηνα ἀλήθεια ρεπό, τρελὸς εἶσαι*». Τὸ τί εἶπε ἄλλο δὲν ἄκουσα, δὲν εἶχα καιρὸ οὔτε γιὰ ἐκδίκηση οὔτε γιὰ νὰ σκεφτόμουν, τώρα ἔπρεπε νὰ ἔβρισκα λύση, νὰ νικοῦσα. Κάθε εὐχαρίστηση ἔχει κάποιον κόστος. Πῆγα ἀμέσως στὸ μέρος ποὺ μαγειρεύαμε, ἄναψα ἓνα κομμάτι νάυλον καὶ ὅταν καιγόταν τὸ χέρι μου, δὲν ἔνιωσα καθόλου πόνο, ἀλλὰ εὐχαρίστηση. Τὸ ἀναμμένο νάυλον ἔπεφτε στὸ πάνω μέρος τῆς δεξιᾶς μου παλάμης, γιὰ νὰ μοῦ γίνει σημάδι γιὰ ὅλη μου τὴν ζωὴ. Ὅταν πῆγα στὸ ἰατρεῖο, ὁ κομπλεξικὸς γιατρός, ἔνιωσε ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση, καὶ μοῦ εἶπε ὅτι, «*τώρα πίστεψα τὸν πόθο σου, σοῦ ἀξίζει νὰ κάτσεις 10 μέρες*». Τὸ

ἀπόγευμα εἶδα ἱκανοποιημένος τὴν συνάντησή που ἔληξε μὲ ἰσοπαλία καὶ νοστάλγησα τὰ παλαιά.

Γιὰ νὰ ἀπόφευγες τὴν ἐργασία στὴν γαλαρία ὑπῆρχε καὶ ἓνας ἀξιοπρεπῆς τρόπος. Νὰ μὴν δεχόσουν νὰ ἐργάζοσουν, νὰ τοὺς περιφρονοῦσες φανερά, νὰ ἄντεχες κάθε βάσανο καὶ νὰ μὴ λύγιζες. Αὐτὸ ἦταν ἐπικίνδυνο, γιατί ἀπὸ τὴ σκληρὴ καὶ συνεχῆ ἀπομόνωση, ξυλοδαρμούς καὶ ἄλλα, μπορεῖ νὰ ἔμεινες σακάτης γιὰ ὅλη σου τὴ ζωὴ, ἢ νὰ τρελαινόσουν.

Ὁ φίλος μου ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέλεξε τὸν δεύτερο δρόμο. Ἄντεξε ἥρωικὰ κάθε εἶδους βάσανο καὶ δὲν ὑπέκυψε. Ἀπὸ τὶς πρώτες μέρες πέταξε τὸ καπέλο καὶ τὸ καντήλι στὸ γκρεμὸ καὶ δηλώσε παλλικαρίσια ὅτι, «δὲν δουλεύω οὔτε λεπτὸ γιὰ τὸν Ε. Χότζα». Μετὰ ἀπὸ πολλὰ βάσανα, ἀδυνάτισε ἀφάνταστα καὶ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ. Τώρα ἀφοῦ ἔγινε ζωντανὸς-νεκρός, τὸν περάσαν στὴν ἀνεργία. Τὸν Φλεβάριο τοῦ 1978, ἀποφάσισε καὶ ἀντίδρασε ξανὰ στοὺς δικτάτορες. Ἔδωσα μαρτυρικὸ ἀλλὰ καὶ ἥρωικὸ τέλος στὴν ζωὴ του. Ἄρχισε ἀπεργία πείνας μ' ἓνα πρωτοφανῆ τρόπο. Ἐτρωγε τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα ἀπὸ μιὰ μπουκιά ψωμί. Σὲ ἡλικία 25 χρονῶν καὶ μὲ ὕψος πάνω ἀπὸ 1 καὶ 85 μ., ἔβγαινε στὸ προσκλητήριο ἀκουμπώντας στοὺς τοίχους καὶ στὰ κάγκελλα. Ἐλιωσε μ' ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξεως. Στὶς προσπάθειες πολλῶν φίλων γιὰ νὰ ἔκανε πίσω δὲν ὑπέκυψε. Ὄταν τὸν παρακαλοῦσα νὰ ὑπαναχωρήσει ἀπὸ αὐτὴ τὴ σκληρὴ ἀπόφαση καὶ προσπαθοῦσα νὰ τοῦ θυμήσω τὰ παλαιά, τὸ μέλλον, τὴν ἐλεύθερη ζωὴ, ἔκανε ὑπομονή, ἀλλὰ κάποια στιγμή ἔπαιρνε τὴν ἀπόφαση καὶ μοῦ ἔλεγε: «Εἶσαι ὁ μόνος που σὲ δέχομαι καὶ κουβεντιάζω μαζί σου, ἂν ἐπιμείνης σ' αὐτὰ που μοῦ λές, τότε δὲν θὰ σὲ δεχτῶ οὔτε ἐσένα καὶ θὰ μείνω μέχρι τέλους μόνος». Κατάντησε ἓνας ζωντανὸς σκελετός. Γύρω στὶς 10 Ἀπριλίου δὲν εἶχε πιά δύναμη νὰ ἔρχεται στὸ προσκλητήριο. Τὸν πῆγαν στὸ ἰατρεῖο τοῦ ΣΠΑΤΣ. Ὅλη τὴν μέρα παρακαλοῦσε τὸν Θεό. Δὲν ἤθελε πιά νὰ ἦταν μέλος αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Στὰ παράπονά μας ἡ διοίκηση δὲν ἀπαντοῦσε. Τὸ Κόμμα τῶν κανίβαλων μετὰ τὸν θάνατό του, θὰ ἔλεγε: «ἓνας ἐχθρὸς λιγότερος». Θὰ τοῦ τακτοποιοῦσαν μὲ παραδειγματικὸ τρόπο τὰ τυπικὰ χαρτιά τοῦ θανάτου, γράφοντας καὶ ὑπογράφοντας ὅτι πέθανε ἀπὸ καρκίνο.

Στις 18 Ἀπριλίου ἀναγκάστηκαν καὶ τὸν πῆγαν στὰ Τίρανα, ἀλλὰ δὲν τὸν ἔβαλαν στὸ Νοσοκομεῖο, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι δὲν ἔχει θέσεις. Τὸν πῆγαν στὸ στρατόπεδο 313 τῶν Τιράνων. Στις 28 Ἀπριλίου, ὅταν πιά εἶχε φθάσει στὸν τελευταῖο βαθμό, τὸν ἔστρωσαν στὸ νοσοκομεῖο. Στις 1-5-1978 ἡ ψυχὴ του, πῆγε στὸν Παράδεισο, στὸν Οὐρανό.

Ὅσες φορές σκέφτομαι τὸν Ἀριστοτέλη, αὐτόματα ἔρχεται στὸ μυαλό μου καὶ τὸ ἀγαπημένο του τραγούδι ποὺ πάντα μουρμουροῦσε: «Ἄχ πὼς φύγατε ἓνα ἓνα χρόνια δοξασμένα, νὰ ἦταν τὸ 21 νὰ ἐρχόταν μιὰ στιγμή. Νὰ περπατάω καβαλάρης στὸ πλατὺ τὸ ἀλώνι, καὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη νὰ ἔπινα κρασί. . . ».

Τώρα ἔμεινα μόνος. . .

Ἐδῶ παραθέτω ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίό τοῦ συγκρατούμενού μου ἀπὸ τὴ Σκόδρα ποὺ ἤμασταν μαζί στὸ Σπάτς. Αὐτὸς εἶναι ὁ συγγραφέας Νουρεντὴν Μπορίτση, ἀπὸ τὸ βιβλίο: «PLEQTE e BURGOSUR»

(ΟΙ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΓΕΡΟΝΤΕΣ)

NUREDIN BORIÇI . «MARIN BARLETI»

KOSTA

Tmerr. Eshtë dimër, 15 grad nën zero. Spaç «78, Kampi në apel... Nje djalë i hollë, i kockëzuar, sikur të ishte një Krisht i bërë me parafinë, a një vepër arti e punuar me qelq, me dorën e diathtë të vendosur në pjesën e fytyrës ku pëllemba e grirë me gishtat e shtrirë formojnë një mur ndarës për sytë e fikur në zgavrat e errëta Qe Aristoteli, djaloshi I zgjyar I gjimnazit të Gjirokastrës, njeri nga tre diemtë e arrestuar në vitin 74 si fajtor për traktet qe shpërndanë kundër diktaturës ky Aristotel pra, I çmëndur nga torturat, uria, të ftohti, humbet arsyen. Ai nuk flet më, ai leviz pa qëllim, brënda telave, herë-herë I zhveshur lakuriq mbi dëborë bënte lëvizje te cilat janë konveksione që mund të deshifrohen vetëm prej të burgosurve që e shikojnë me dhimbje. . . Me pëllëmbën e ngrirë të dorës ai sikur ndan universin në dy pjesë. E mira dhe e keqja Aristoteli I çmëndur këtë ndarje sikur ia bënte hapësirës së ftohtë, dritës që vinte nga qielli I pakët në atë gropë burgu... Sikur ky krisht prej qelqi qortonte krijuesin: «O Perendi, pse më vërtite në këtë gropë të ftohtë!»

Pas pak ditësh forcat e lenë. I shtrirë në shtratin pranë xhamit në infirmierinë e Spacit ai jeton çastet e fundit. Unë doja ta shihja Aristotelin në agoninë e tij. Unë shpresoja më kot që ai të ngrihej... Fytyra e tij e ngrirë, pa jetë ;më la në shpirt një porosi: Mos harroni! Aristoteli vdiq. Shoku I tij Kosta Qirjako, me sytë e trembur, me buzët e shtrënguara, thua se pret edhe ai radhën për të hyrë përtej portës së çmëndurisë: I afrohen shumë të burgosur e ngushellojnë. I afrohem edhe unë; duke u dridhur jo nga të ftohti, por nga sytë e tij që therasin: Më ndihmoni... po çmëndem...

Fytyrën e tronditur
 mundohej ta qetësonte
 por dhimbia në sytë,
 lexohej rëndë.
 Për shokun e vdekur
 e ngushëllonim,
 të burgosurit, buzëdridhur
 qëndronin më këmbë.
 I vetëm mbeti, Kosta.
 Nga syte e tij
 pikellimi thërret.

- Më vdiqën shokët
 edhe Teli...
 Por në përreth
 dhurojmë dashuri.
 - Zgjimi I turnit të tretë!-
 thërret tellali-
 Vishni cismet,
 shpejt ne galeri !
 Dhe pikëzat e murme
 shpërndahen dy nga dy
 me hidherim në zëmër
 me dhimbje në sy.

ΚΩΣΤΑΣ

Τρόμος. Είναι χειμώνας, 15 γράδα κάτω από το μηδέν.

ΣΠΑΤΣ «1978». Τὸ στρατόπεδο στὸ προσκλητήριο. . . Ἕνα ἀδύνατο κοκκαλιάρικο παιδί, σὰν νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς φτιαχμένος ἀπὸ παραφίνη, ἢ ἕνα ἔργο τέχνης ἀπὸ γυαλί, ἔχει σηκώσει τὰ παγωμένα δάχτυλα τῆς δεξιᾶς παλάμης τοῦ χεριοῦ, μπροστὰ στὸ πρόσωπό του, λὲς καὶ θέλει νὰ ἐμποδίσει τὰ σβησμένα μάτια του νὰ δοῦν τὸ φῶς. Ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ ἔξυπνο παιδάκι, ὁ φοιτητὴς ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο, ἕνας ἀπὸ τὰ τρία συλληφθέντα παιδιά, τὸ 1974, γιὰ τὸ ἔγκλημα τῆς διασκόρπισης προκηρύξεων ἐναντίον τῆς δικτατορίας. Τοῦτος ὁ Ἀριστοτέλης τρελάθηκε ἀπὸ τὰ βασανιστήρια, τὴν πείνα, τὸ κρῦο, ἔχασε τὴ λογικὴ. Αὐτὸς δὲν μιλάει πιά, αὐτὸς κάνει ἄσκοπες κινήσεις, μέσα στὸν κλοιὸ τοῦ συρματοπλέγματος. Φορὲς-φορὲς τὸν βλέπεις γυμνὸν πάνω στὸ χιόνι νὰ κάνει κινήσεις ποὺ μποροῦν νὰ γίνουν νοητὲς μόνο ἀπὸ τοὺς συγκρατούμενους. Οἱ συγκρατούμενοι τὸν κοιτᾶνε μὲ πονεμένες ματιές. Μὲ τὴν παλάμη σηκωμένη ψηλά, αὐτὸς χωρίζει τὸ σύμπαν στὰ δύο. Τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό. Ὁ τρελὸς Ἀριστοτέλης χωρίζε τὸ ψυχρὸ χάος, χωρίζε τὸ φῶς, ποὺ ἔφθανε ἀπὸ τὸν λίγο οὐρανὸ σ' αὐτὸ τὸ λάκκο τῆς φυλακῆς. . . Ὁ γυάλινος Χριστὸς ἔμοιαζε σὰν νὰ μάλωνε τὸν Δημιουργό: «*Ω! ΘΕΕ, γιατί με πέταξες σὲ τούτη τὴ παγωμένη γούρα;!*» Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες οἱ δυνάμεις τὸν ἄφησαν. Ξαπλωμένος στὸ στρώμα, κοντὰ στὸ παράθυρο, στὸ ἰατρεῖο τοῦ Σπάτς, αὐτὸς ζεῖ τὶς τελευταῖες στιγμές. . . Ἐγὼ ἤθελα νὰ τὸν ἔβλεπα τὸν Ἀριστοτέλη πάνω στὴν ἀγωνία του. Ἀδίκως ἐγὼ περιμένα, νὰ σηκωνόταν ὁ Ἀριστοτέλης. . . τὸ παγωμένο πρόσωπό του δίχως ζωή: Στὴν ψυχὴ μου, μοῦ ἄφησε μιὰ παραγγελιά: ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ!

Ὁ Ἀριστοτέλης πέθανε. Ὁ φίλος του, ὁ Κώστας Κυριακοῦ, μὲ φοβισμένα μάτια, μὲ σφιγμένα χεῖλη, μοιάζει σὰν νὰ περιμένει καὶ αὐτὸς τὴ σειρά, γιὰ νὰ περάσει ἀπὸ τὸ κατώφλι τῆς τρέλας. Τὸν πλησιάζουν πολλοὶ φυλακισμένοι, τὸν παρηγοροῦν, τὸν πλησιάζω καὶ ἐγώ. Τρέμω ὄχι ἀπὸ τὸ κρῦο, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ μάτια του ποὺ φωνάζουν: Βοηθῆστε με . . . Τρελαίνομαι. . .

Τὸ διαταραγμένο πρόσωπο,
 Προσπαθοῦσε νὰ ἡσύχαζε,
 Ἄλλὰ ὁ βαρὺς του πόνος,
 Τὰ μάτια τοῦ εἶχε πλακώσει.
 Τὸν παρηγορούσαμε
 γιὰ τὸν νεκρὸ του φίλο,
 οἱ φυλακισμένοι, τρεμάμενοι
 στέκονταν ὄρθιοι.
 Ὁ Κώστας, ἔμεινε μόνος.
 Τὰ πικραμένα του μάτια φώναζαν.

-Μου πέθαναν οἱ φίλοι
 καὶ ὁ Τέλης. . .

Ἐμεῖς τριγύρω
 ἀγάπη δωρίζαμε.

-Ξυπνητήριο τῆς τρίτης βάρδιας!

-Φωνάζει ὁ τελάλης-

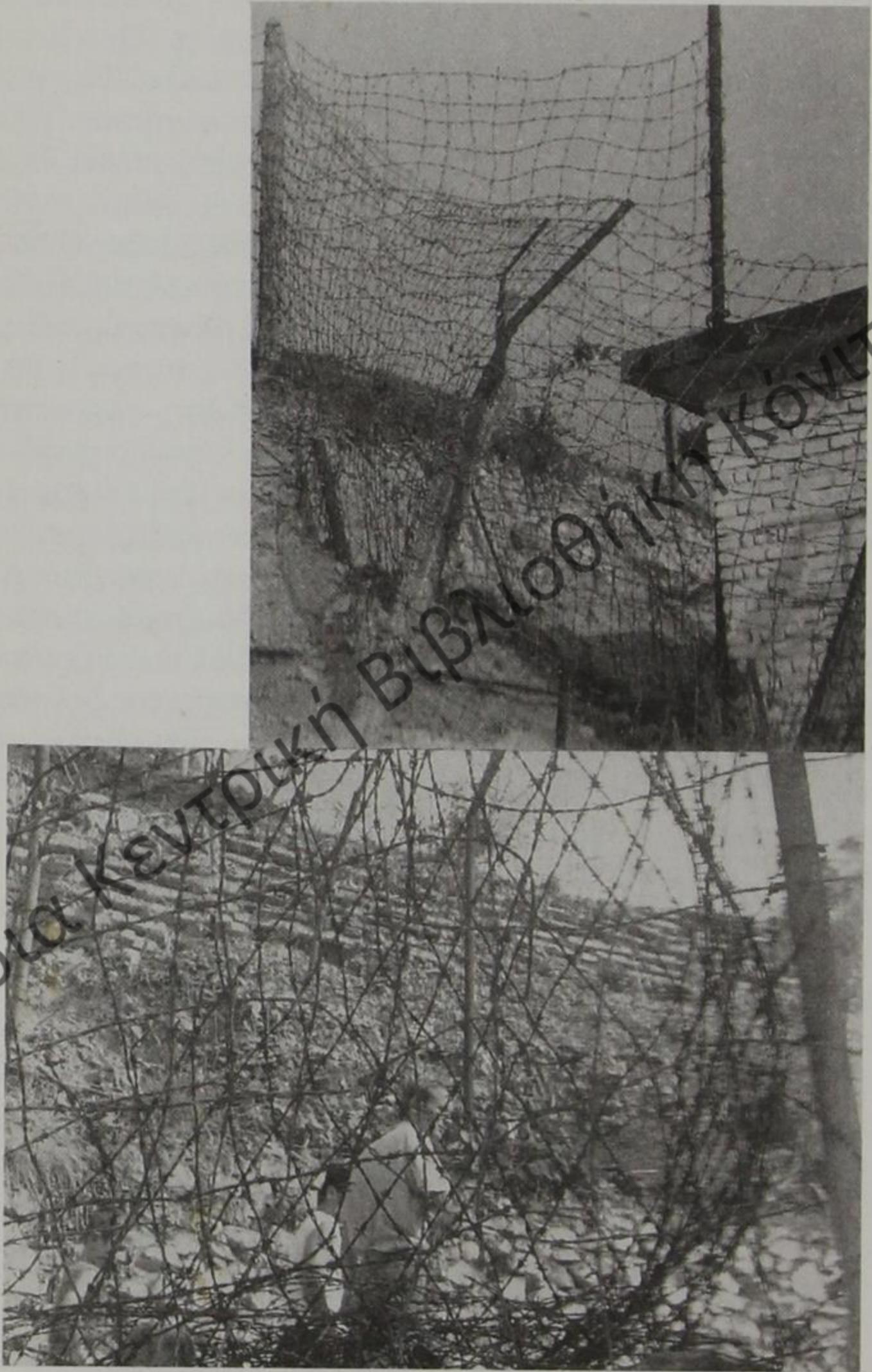
Φορέστε τὶς μπότες,
 γρήγορα στὴ γαλαρία!

Οἱ γρίζες σκιές,
 μὲ πικραμένη καρδιά,
 μὲ βουρκωμένα μάτια,
 δυὸ - δυὸ σκορπίζονται.

Ἄν ὁ ὑπεύθυνος τῆς δουλειᾶς θὰ ἀνάφερνε στὸ λοχία, ὅτι ἡ τάδε ὁμάδα δὲν δούλεψε, ἢ δὲν συμπεριφέρθηκαν καλά, τότε τὰ τρία ἄτομα τῆς ὁμάδας θὰ τὰ ἔδενε ὁ λοχίας μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα ὀπίσω καὶ θὰ τοὺς κρεμοῦσε καὶ ἓνα βαρὺ σίδερο στὶς χειροπέδες. Φορεμένοι οἱ κακόμοιροι μόνον μὲ ἓνα ποκάμισο καὶ ἓνα παντελόνι, θὰ πάγωναν ὅλο τὸ βράδυ στὶς κολῶνες ποὺ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὴ γαλαρία ἐπίτηδες γιὰ αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Ἡ θερμοκρασία ἔφθανε τὸν χειμῶνα μέχρι καὶ 25 γράδα κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Ἐτσι δεμένοι θὰ κατηφόριζαν οἱ καημένοι στὸ στρατόπεδο καὶ στὴν διαδρομὴ θὰ χτυπιόνταν ἀλύπητα ἀπὸ τοὺς λοχίες τῆς ἄλλης βάρδιας. Οἱ συνθήκες τῆς δουλειᾶς ἦταν τέτοιες, ἀπάνθρωπες, ὥστε ἀποσκοποῦσαν μέσω

τῆς δουλειᾶς νὰ σὲ μετέτρεπαν ἀπὸ ἄνθρωπο σὲ ζῶο. Ἄλλὰ δὲν τοὺς ἀρκοῦσε ἡ ἐργασία. Τὸ Κόμμα ἤθελε νὰ σὲ ὑποδούλωνε, αὐτὸς ἦταν ὁ τελικὸς σκοπός. Οἱ γαλαρίες εἶχαν πολλὰ ἀέρια καὶ οἱ κρατούμενοι εἶχαν πάντα πονοκέφαλο. Τὴν μόνη μέρα ποὺ ἦσουν σίγουρος ὅτι θὰ ζοῦσες ἦταν αὐτὴ ποὺ ἦσουν ρεπό. Πόσα ἄτομα χάθηκαν μέσα στὶς γαλαρίες, πόσοι ἄλλοι ἔμειναν σακάτηδες γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ τους ἀπὸ τὶς πέτρες ποὺ ἔπεφταν ἀπὸ τὰ ταβάνια τῶν ἀνασφάλιστων γαλαριῶν. Πολλοὶ ἦταν αὐτοὶ ποὺ λαχταροῦσαν αὐτὸ τὸ θάνατο καὶ προκαλοῦσαν τεχνητὲς ἀρρώστιες. Ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους τους (χαφιέδες), γινόταν σκληρὸς ἀνταγωνισμὸς γιὰ τὸ ποιὸς θὰ ἔπιανε τὴν καλὴ θέση, ὅπως μαραγκός, μάγειρας, παπουτσοῦ, ράφτης, κουρέας. . .

Θὰ ἔπιανε τὴν καλύτερη θέση, ὅποιος ἦταν ἱκανότερος στὶς συκοφαντίες καὶ στὰ τεχνάσματα, ἐκεῖνος θὰ κέρδιζε, γιὰτὶ μὲ τὴν ἱκανότητά του σήκωνε τὴν ἔνταση στὸ στρατόπεδο καὶ ἔτσι ἐπικρατοῦσε ἡ διχόνοια. Πολλὲς φορές ἔβαζαν διάφορα ἀντικείμενα (μαχαίρια, ξύλα) στὸ στρῶμα τοῦ ἄλλου, ἔπειτα εἰδοποιοῦσαν τὴν ἀστυνομία καὶ μετὰ ἀκολουθοῦσε ξυλοδαρμός. Εἶχε καὶ μιὰ ὁμάδα ἀνθρώπων ποὺ λέγαν ὅτι εἶχαν λαθέψει καὶ μετανιωμένοι δούλευαν μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό. Ἄν τύχαινε νὰ εἶχες στὴν ὁμάδα σου τέτοιους σοῦ βαραῖναν τὴν φυλακή. Π.χ. Ἄν στὴ σειρά σου, σοῦ ἔβγαινε τὸ βαγόνι ἀπὸ τὴ ρίγα δὲν σὲ βοηθοῦσαν, ἀλλὰ σοῦ ἔλεγαν: «Ἀφοῦ ἦσουν ἱκανὸς καὶ προκάλεσες ζημιὰ στὸ Κόμμα τώρα νὰ βρεῖς δυνάμεις καὶ νὰ σηκώσεις καὶ τὸ βαγόνι». ὦ ! Θεέ μου πῶς νὰ ἀντεχες τέτοιες προσβολὲς ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ὁμοιοπαθεῖς;

Σπάτς. Συρματοπλέγματα.

Η ΓΑΛΑΡΙΑ

Ἡ εἴσοδος τῆς γαλαρίας ἦταν ἡ πόρτα τοῦ ἄλλου κόσμου. Αὐτὴ ἡ μαύρη τρύπα σὲ ἀνατρίχιαζε. Ἴσως ἐκεῖ μέσα θὰ ἄφηνες τὴν τελευταία σου πνοή, ἀλλὰ φορές-φορές σοῦ φαινόταν τόσο οἰκεία, τόσο ἀγαπητὴ πὺ δὲν περιγράφεται. Καὶ αὐτὸ μόνο καὶ μόνο ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅτι γιὰ νὰ ἀποφύγεις αὐτὴ τὴν εἴσοδο ἔπρεπε νὰ ἔδινες τὴν ἀξιοπρέπεια σου. Κάθε μέρα πὺ ἔβγαινες ζωντανὸς ἀπὸ τὴ γαλαρία ἦσουν περήφανος, γιὰτὶ κέρδιζες τίμια καὶ μιὰ μέρα ζωῆς. Αὐτὸ μετροῦσε γιὰ σένα καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους σου, πὺ «ἐλεύθεροι» μάχονταν μὲ πολλὰ κακὰ γιὰ νὰ σὲ κρατοῦσαν ζωντανὸ ἐσένα στὴ φυλακή. Αὐτὸς ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς τους. Αὐτὴ ἦταν καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς αἰτίες πὺ βοήθησε τοὺς κρατούμενους νὰ ἐπιζήσουν. Ἡ δυστυχία καὶ τὰ πολλὰ βάσανα σὲ μετέτρεπαν σὲ μεγαλόψυχο ἄνθρωπο, ἀλλὰ πολλές περιπτώσεις καὶ σὲ μικρόψυχο καὶ βάρβαρο. Δὲν ἦταν λίγες οἱ φορές πὺ οἱ κρατούμενοι ἀπαισιόδοξοι ἀπὸ τὶς συνθήκες, καὶ ἄρρωστοι ψυχικὰ σκαρφάλωναν στὰ συρματοπλέγματα πεθαίνοντας ἀπὸ τὶς σφαῖρες τοῦ στρατιώτη. Ἡ αὐτοκτονία ἦταν πράξη ἐναντίον τοῦ κόμματος, ἐναντίον τῆς σύγχρονης σκλαβιάς τους, γι' αὐτὸ καὶ τὴν τιμωροῦσαν. Τὸ Κόμμα ἔκανε πείραμα, δοκίμαζε τὸ πόσο μπορεῖ νὰ ἀντέξει ἡ ἀνθρώπινη φύση. Μετὰ ἀπὸ τέτοιες πράξεις προσωρινὰ μαλακῶναν τὴν στάση τους ἐναντίον μας.

*Ἡ εἴσοδος σὲ μία ἀπὸ τὶς πολλὲς γαλαρίες τοῦ Σπάτς. Οἱ εἰκο-
νιζόμενοι δὲν εἶναι πολιτικοὶ κρατούμενοι, ἀλλὰ ἐργαζόμενοι ἐκεῖ,
ἀφοῦ καὶ αὐτὴ ἡ φωτογραφία τραβήχτηκε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1992,
ὅταν πλέον δὲν ὑπῆρχαν πολιτικοὶ κρατούμενοι.*

Η MANNA

Τὴν πρώτη συνάντηση μὲ τὴν μάννα καὶ τὸν ἀδερφὸ τὴν ἔκανα στὸ Σπάτς. Εἶχα 10 μῆνες νὰ ἰδῶ τοὺς δικούς μου. Ἡ δίκη ἔγινε μὲ κλειστὲς τὶς θύρες. Σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ διάστημα ἡ μάννα εἶχε ἀλλάξει τόσο πολὺ. Μᾶς χῶριζε τὸ ἀγκαθωτὸ συρματοπλεγμα. Ἐχωσε τὰ πονεμένα χέρια τῆς στὸ συρματοπλεγμα, τῆς ματώθηκαν, ἔσφιξε τὰ δικά μου, δὲν μπορούσε νὰ μιλήσει, μετὰ ἀπὸ λίγο βγῆκε ἡ τρεμάμενη φωνή τῆς:

«Τὶ κάνεις, μὴ στενοχωριέσαι, νὰ βγεῖς παλληκάρι, ἔχεις ἐμᾶς».

Τῆς ἔμεινε ἡ λαλιά στὸ λαιμό. Τὰ ψυχρὰ καὶ ἐγκληματικὰ χέρια τοῦ λογία, ποὺ καθόταν ἀκίνητος δίπλα τῆς, τὴν ἄρπαξαν καὶ τὴν πέταξαν πέρα οὐρλιάζοντας.

«Πῶς τολμᾶς καὶ μιλᾶς ἐλληνικά, βρωμιάρα, ποὺ νομίζεις ὅτι εἶσαι ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα;».

Ὁ ἀδελφός μου ποὺ ἤξερε ἀλβανικὰ δὲν μπόρεσε νὰ βγάλει οὔτε μιλιὰ. Μὲ ἄγριες φωνὲς μὲ διῶξαν ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ μπορούσαν νὰ μὲ ἔβλεπαν οἱ δικοί μου.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη συνάντηση. Μετὰ ἀπὸ πολλὰ παρακάλια τῆς μάννας, δεχθῆκαν οἱ δήμιοι νὰ μοῦ δώσουν τὰ τρόφιμα ποὺ μὲ τόση δυσκολία τὰ ἔχουν στερήσει ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους καὶ μὲ τόση κούραση τὰ ἔφεραν μέχρι τὸ Σπάτς. Τὸ στρατόπεδο ἦταν στὴν περιοχὴ τῆς «Μιρντίτας». Σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ, ὅλος ὁ κόσμος, ἀλλὰ εἰδικὰ οἱ ὁδηγοί, ἦταν δασκαλεμένοι ἀπὸ

τούς κομμουνιστές και τούς ίνστρούχτορες του κόμματος να μην έπαιρναν στα αυτοκίνητά τους διαβάτες που κρατούσαν τσάντες, γιατί αυτοί οι διαβάτες στις τσάντες είχαν τρόφιμα για τους εχθρούς του λαού. Το Κόμμα μας μάθαινε ότι αυτών των ανθρώπων πρέπει όλη την ζωή να τους κάνουμε «πόλεμο των τάξεων». Με 15 κιλά τρόφιμα στις τσάντες τους, (τόσα επιτρέπονταν για τους κρατούμενους), αυτοί οι άνθρωποι, από εκεί που τους άφηνε το λεωφορείο, μέχρι το Σπάτς περπατούσαν 15-20 χμ. με τα πόδια, νύχτα ή μέρα με βροχή και με ήλιο. Όταν έφθάναν στο στρατόπεδο θα είδοποιούσαν τον αξιωματικό της ύπηρεσίας, και αν τύχαινε ο άνθρωπος τους στην βάρδια, θα το ξημέρωναν έξω, εκεί στην έρημιά στα άγρια βουνά, και την επόμενη μέρα θα έκαναν την συνάντηση. Ο λοχίας θα έλεγχε λεπτομεριακώς όλα τα τρόφιμα. Τα πάντα θα τα κομματιαζε σε μικρά κομμάτια, θα τα ανακάτεψε όλα μαζί, ζάχαρη, ρύζι, λάδι, θα σου έσπαγε όλα τα αυγά, θα άνοιγε τις κονσέρβες, τα κουτιά γάλατος κλπ. Αν ήταν χειμώνας, δεν υπήρχε πρόβλημα, γιατί όλη η Μιρντίτα ήταν ένα μεγάλο ψυγείο, αλλά το καλοκαίρι ή αποθήκη των τροφίμων που ήταν σκεπασμένη με λαμαρίνες, έβραζε από τη ζέστη και όλα τα τρόφιμα σε λίγες ώρες άχρηστεύονταν.

Τις άλλες φορές που έρχονταν οι δικοί μου (μια φορά το χρόνο), για δέκα λεπτά με κοίταζε ή μάννα και την κοίταζα στα μάτια. Στα αλβανικά ήξερε να μου έλεγε μόνο: «mige mos u merzit = καλά μη στενοχωριέσαι». Ποῦ περιγράφονται με λόγια αυτές οι συναντήσεις! Αλλά είχε και χειρότερα. Είχε περιπτώσεις που τα ίδια τα παιδιά δεν βγαίναν να συναντήσουν την μάννα τους. Αυτές οι καημένες για πολύ καιρό δεν είχαν έρθει να ιδούν τα παιδιά τους, και αυτό γιατί τους το είχαν απαγορέψει, για διάφορες αιτίες οι άλλοι συγγενείς. Τώρα όμως ο φόβος είχε κάπως ξεπεραστεί και οι μαννάδες με ραϊσμένη τη καρδιά, έπαιρναν τα βουνά με τις τσάντες στην πλάτη. Αλλά το παιδί, ο πατέρας, ο αδελφός είχε αλλάξει πιά, ή καρδιά του είχε γίνει πέτρινη, είχε υποφέρει άθως ολόκληρα χρόνια, βουτηγμένος στη μοναξιά του. Πόσες φορές παλαιά είχε ζηλέψει και άκουγε ανυπόμονος τον τελάλη του στρατοπέδου μήπως άκουγόταν και το όνομά του για συνάντηση.

Ἡ μάνα Εὐθυμία Κυριακοῦ

Πόσες φορές είχε απογοητευτεί όταν στις λίστες τῶν χρημάτων πού ἔβγαιναν ἔξω ἀπὸ τὸ λογιστήριό δὲν εἶχε δεῖ τὸ ὄνομά του. Αὐτὸ γινόταν παλαιά, τώρα ὅλα αὐτὰ τὰ εἶχε ξεχάσει, τὸ εἶχε συνειδητοποιήσει ὅτι δὲν εἶχε κανένα στὸ κόσμο. Τὸν εἶχε πληγώσει ἀλύπητα ἡ στάση τῆς οἰκογένειας, ἡ ὁποία ταυτιζόταν μὲ τὶς ψεύτικες κατηγορίες τῆς Σιγκουρίμι. Ἀρχικὰ ὅταν ἄκουγε τὸ ὄνομά του γιὰ συνάντηση δὲν πίστευε στὰ αὐτιά του καὶ μὴ ἀντέχοντας τὴν νέα κατάσταση φώναζε μὲ παράξενη φωνή:

«Ὁχι κάνετε λάθος, ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνθρώπους, ἡ μάνα μου ἔχει πεθάνει ἀπὸ καιρό».

Ἡ μάνα ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο ἔκλαιγε καὶ ζητοῦσε νὰ ἔβλεπε τὸ γιό της. Οἱ ἀστυνομικοὶ φωνάζαν τῆς μάνας ὅτι ζωντανὸν τὸν ἔχεις καὶ τῆς τὸν σβάρνιζαν μπροστά της, γιὰ νὰ τὸν ἔβλεπε. Ὅταν ὁ κρατούμενος δὲν δεχόταν νὰ ἔπαιρνε τὰ τρόφιμα, τότε τὸν ἔδερναν, γιὰτὶ αὐτὸ τὸ θεωροῦσαν προσβολὴ ἐναντίον τοῦ Κόμμα καὶ μὴ ὑπακοὴ στοὺς νόμους τοῦ κράτους. Τὰ μέλη τῆς οἰκογένειάς σου ἦταν τόσο δυστυχισμένα, ὅσο καὶ ἐσὺ πού ἦσουν στὴ φυλακή. . . .

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Στὸ Σπάτς καλλιεργοῦσαν μὲ χίλιους τρόπους τὸ μίσος. Ἐμεῖς μισοῦσαμε τὴν τύχη, τὴν ζωὴ καὶ σὲ περιπτώσεις καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸν μας. Ζούσαμε ἀπὸ συνήθεια. Εἴχαμε ξεχάσει τὸ γέλιο καὶ ὑπῆρχαν φορές, πὺ ζηλεύαμε αὐτοὺς πὺ ἔβρισκαν δύναμη καὶ αὐτοκτονοῦσαν.

Ἡ ὑπαρξὴ μας παντοῦ θὰ σκόρπιζε τὸν φόβο. Σ' αὐτὴ τὴν «ἐπιμόρφωση» σκόπευαν τὰ ὄργανα τοῦ κράτους. Ἐμεῖς στὴν «ἐλεύθερη» ζωὴ θὰ ἤμασταν γιὰ τοὺς ἄλλους ὁ ἀνοικτὸς τάφος. Γενικὰ στὰ πρόσωπά μας διαβαζόταν μόνο ἀπαισιοδοξία. Γνωρίζαμε καλύτερα ἀπὸ ὅλους ὅτι δὲν θὰ ἐλευθερωνόμασταν, ἀλλὰ θὰ περνούσαμε ἀπὸ τὸ μικρὸ στρατόπεδο τοῦ Σπάτς στὸ μεγάλο στρατόπεδο τῆς Ἀλβανίας. Μᾶς περίμενε ἡ περιφρόνηση τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐγκατάλειψη αὐτῶν πὺ ἔχουν τρομάξει ἀπὸ τὸν πόλεμο τῶν τάξεων. Ἐμεῖς ἤμασταν τὸ σκιάχτρο, θὰ θυμίζαμε σ' ὅλους τὸν τρόμο. Τώρα πιά ἔχουμε γιατρευτεῖ ἀπὸ ἀρρώστια πὺ δὲν τὴν εἴχαμε ποτέ, ἔχουμε «μορφωθεῖ», ἔχουμε μετατραπεῖ στὸ «ζῶο», πὺ χρειαζόταν ἡ δικτατορία. Ἀλλὰ ἤμασταν περήφανοι γι' αὐτὸ πὺ ἤμασταν, γι' αὐτὰ πὺ ὑποφέραμε. Τώρα ξέραμε γιὰτὶ ζούσαμε, εἴχαμε σκοπό, ἤμασταν ἡ ἐλπίδα τῶν ἀνθρώπων πὺ ζοῦσαν στὸ σκοτάδι.

Μισοῦσαμε γιὰτὶ εἶδαμε νὰ θάβονται ζωντανοὶ οἱ φίλοι μας, γι' αὐτὸ ἤμασταν ἐπικίνδυνοι γιὰ τὸ Κόμμα, γιὰτὶ εἶδαμε νὰ λιποθυμοῦν ἀπὸ τὰ σίδερα. Ἀκούσαμε τὰ οὐρλιάγματα τῆς πειθαρχικῆς ὀμάδας, αὐτοκτονίες. . . Μισοῦσαμε τὰ πάντα, τοὺς σκηνοθέτες πὺ ζητοῦσαν τὴν ὑποκριτικὴ μετανόησή μας. Μισοῦσαμε γιὰ τὶς ἀπάνθρωπες συνθῆκες δουλειᾶς, γιὰ τὴν ἀνα-

γκαστική μελέτη τῶν ἔργων τοῦ δικτάτορα, γιὰ τὴ γελοία τροφή, γιὰ τὰ κελλιά, γιὰ τὴν ἐγκατάλειψη, γιὰ τὴν γκαβέτα, τὶς κουβέρτες, τὴ σειρά, τὴν στολή. . . κλπ.

Ἐμεῖς ἤμασταν οἱ ὑπεύθυνοι γιὰ ὅλα τὰ ἐγκληματικά ἔργα τῆς δικτατορίας. Ἦμασταν ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ παιδιά μας, ἀνήψια ποὺ δὲν τὰ δέχονταν στὸ σχολεῖο. Γιὰ τοὺς δικούς μας ποὺ δὲν τοὺς δέχονταν στὴν ἐργασία, γιὰ τὶς συμπεθεριές τῶν δικῶν μας ποὺ τὶς χάλαγε ὁ Γραμματέας τοῦ Κόμματος. Ἐμεῖς ἤμασταν πάντα στὴν ἐπικαιρότητα. Ἦμασταν οἱ ἠθοποιοὶ τῆς ἴδιας τῆς τραγωδίας μας.

Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ βγαίναμε ζωντανοί, νὰ ἐπιβιώναμε, νὰ ἤμασταν οἱ μάρτυρες γι' αὐτὰ ποὺ εἶδαμε στὸν Ἄδη. Θὰ ἐρχόμασταν πίσω στοὺς δικούς μας σὰν ζωντανὰ πτώματα, ἀλλὰ μὲ τιμημένο ὄνομα. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ καλοῦ ὀνόματος θὰ δεχόμασταν ἀπεριόριστη βία. Αὐτὴ ἡ βία θὰ μᾶς γτυποῦσε ἐκεῖ ποὺ δὲν τὸ περιμέναμε, αὐτὴ ζήλευε τὴν ἀξιοπρέπειά μας.

Ὁ φόβος τοῦ ἐξευτελισμοῦ ἦταν χειρότερος ἀπὸ τὴν ζωντανὴ ταφή μας στὸ ὄρυχεῖο. Αὐτὴ ἡ ἀβεβαιότητα γιὰ τὸ μέλλον, πολλές φορές, μᾶς ἔκανε νὰ ζηλεύουμε ἓνα θάνατο ἀπὸ ἀτύχημα στὸ ὄρυχεῖο. Αὐτὲς οἱ στιγμὲς ἦταν οἱ χειρότερες. Ὅταν περνοῦσαν αὐτὲς οἱ στιγμὲς πόσο ὁμορφὴ φαινόταν ἡ ζωὴ τῶν πραγματικῶν ἐλευθερῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸ τὸ αἰσθανόμασταν ἔμεῖς καλύτερα ἀπὸ ὅλους, ἤμασταν ἀκούραστοι ὄνειροπόλοι. Μᾶς τιμωροῦσαν, ἀκόμα καὶ ἂν λέγαμε, καὶ τὰ ὄνειρα ποὺ βλέπαμε στὸ ὕπνο. . . .

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πρωθυπουργοῦ Σέχου, δὲν ξανατιμωροῦσαν πιά. Τώρα εἶχαμε ἐλπίδες νὰ βγαίναμε ἀπὸ τὴν φυλακὴ. Ἐχομε ξοδευτεῖ πολὺ, μᾶς εἶχε σωθεῖ ἡ ψυχὴ, γι' αὐτὸ ἡ σκέψη τῆς «ἐλευθερίας» ὅταν θὰ τελειώναμε τὴν ποινὴ δὲν μᾶς ἔδινε ἰδιαίτερη χαρά.

Στὴ φυλακὴ ἤμασταν μὲ ἀριθμό. Κάποιοι ἐνδιαφέρονταν γιὰ μᾶς. Συγχρόνως δὲν βλέπαμε μὲ τὰ μάτια αὐτοὺς ποὺ Κτίζαν τὸν Παράδεισό τους πάνω στὴ δυστυχία μας. Ὅταν βγαίναμε ἀπὸ τὴ φυλακὴ, ἀφήναμε πίσω τοὺς καλύτερους φίλους μας. Μ' αὐτοὺς ἤμασταν ὅπως οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ. Θὰ ἦταν μεγάλη ἡ ἀπογοήτευση ὅταν θὰ βρισκόμασταν ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους ποὺ θὰ ἔκαναν τὸν ἄγνωστο, κρύβοντας τὴν

ντροπή πού τοὺς ἀνάγκαζε νὰ μᾶς ἐγκαταλείψουν. Θὰ δουλεύαμε στὶς σκληρότερες δουλειές καὶ ἔπρεπε νὰ ἤμασταν εὐγνώμονες γιὰ τὰ πάντα. Γιὰ τὸ ὅτι ζούσαμε στὴν ἴδια πόλη, χωριό, ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν καλημέρα πού θὰ μᾶς ἔλεγαν στὸ δρόμο στὰ κρυφά. Τώρα ἔπρεπε νὰ ἤμασταν ὑποκριτές, καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ κάναμε γιὰ πολλὲς αἰτίες, ἀλλὰ κυρίως γιὰ τοὺς ἀνθρώπους μας, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἔβρισκαν κι' ἄλλα κακὰ ἐξ αἰτίας μας. Ἦμασταν σὰν οἱ περίσσιοι τῆς κοινωνίας. Πάντα μόνοι καὶ ἡ παρουσία μας παντοῦ, μὰ παντοῦ, θὰ ἀνησυχοῦσε. Ἦμασταν τὸ κατηγορητήριο γι' αὐτοὺς πού μᾶς κλείσαν ἀθώους στὸ κλουβί. Ἐπρεπε νὰ βρῖσκαμε τρόπους γιὰ νὰ μὴν ἀνησυχοῦσαν τὰ θηρία πού μᾶς ἔχουν πιεῖ τὸ αἷμα καὶ πού μᾶς ἔχουν γεράσει πρόσκαιρα. Ὁ βρυκόλακας, αὐτὸ τὸ τέρας τοῦ κομμουνισμοῦ πού μᾶς εἶχε βασανίσει μιὰ ζωή, τώρα δὲν ἔπρεπε νὰ πείσμωνε ἐξ αἰτίας μας.

Επιμελήτρια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΤΑ ΚΕΛΛΙΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ζούσαμε μὲ τὰ πάθη μας. Μᾶς ἔχουν σκοτώσει καὶ τὸν ὕπνου, παντοῦ μᾶς κυνήγαγε τὸ κελλί, αὐτὸ τὸ κλουβὶ 1 μὲ 2 μ. Ἐκεῖ μέσα σὲ βάζαν γιὰ νὰ σὲ κάναν ἔξω φρενῶν. Στὸ κελλί σ' ἔβαζε ἡ Διοίκηση γιὰτὶ δὲν γονάτιζες γιὰ τίποτες. Σ' ἔβαζε στὸ κελλί γιὰ τὸ τίποτα, π. χ. γιὰτὶ ἔρραβες ἓνα κουμπί, ἢ γιὰτὶ ἦσουν μὲ τὰ μάτια ἀνοικτὰ στὸ στρῶμα σου, τὴν ὥρα τοῦ ὕπνου, στὸ βρώμικο ὑπνοδωμάτιο. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ σὲ τιμωροῦσαν μὲ ξυλοδαρμὸ ἀρκετοὶ ἀστυνομικοὶ καὶ σὲ βάζαν ἓνα μῆνα φυλακή. Στὸ κελλί σὲ βάζαν σχεδὸν γυμνὸ καὶ ἄς ἦταν μεσοχειμῶνο (σὲ βάζαν μὲ τὰ καλοκαιρινὰ ροῦχα). Ἡ ὥρα 10 τὸ βράδυ σοῦ δίναν δύο κουβέρτες ποὺ μόνο τὸ ὄνομα εἶχαν κουβέρτες καὶ στὶς ἔπαιρναν στὶς 5 τὸ πρωί. Τὸν χειμῶνα ποὺ ἔκανε πολὺ κρύο, ἀν' ἠθέλες νὰ μὴν πάγωνες ἔπρεπε νὰ «ἔτρεχες» ἔν-δυὸ γιὰ 17 ὥρες. Αὐτὰ ἦταν τὰ κελλιά «τοῦ θανάτου». Χρειαζόνταν ὑπεράνθρωπες προσπάθειες γιὰ νὰ ἔβγαινες σῶος ἀπὸ κεῖ τὸ χειμῶνα. Ἄν ἀρρώστεινες βαριά, θὰ σὲ ἔβγαζαν καὶ ὅταν θὰ γινόσουν καλὰ θὰ συμπλήρωνες τὶς ὑπόλοιπες μέρες. Ἀπὸ τὸ κελλί ἔβγαινες μὲ τὸ χρῶμα τοῦ Χάρου.

Ἄριστερά εἰκονίζεται ὁ Σταῦρος Γκοῦτζος σὲ φωτογραφία τοῦ 1972 λίγο προτοῦ φυλακισθεῖ.

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΚΟΥΤΖΟΣ

Τὸν Μάϊο 1977, δὲν πιστέψαμε στὰ μάτια μας. Ὁ «λύκος» ἔφερε νέο «κρέας» (ἔτσι ἔλεγαν οἱ δήμιοι τοὺς νέους πολιτικούς κρατούμενους πὸ ἔφερνε στὸ στρατόπεδο, ἢ κλουβάτους). Ἀνάμεσά τους ἦταν καὶ ὁ Σταῦρος Γκοῦτζος ἀπὸ τὴ Δερβιτσιάνη. Τὶ λαχτάρα! Δὲν εἶχε λίγους μῆνες πὸ εἶχε βγεῖ ἀπὸ τὸ Σπάτς, ἀφοῦ ὑπόφερε 4 χρόνια φυλακῆ. Ὁ Σταῦρος στὶς 15-2-1977 ἔκαμε ἀπόπειρα δραπετεύσεως στὴν Ἑλλάδα. Χιόνι, θύελλα, κρύο, τρόμος. Ὁ Σταῦρος πέρασε τὸ σύνορο. Μετὰ ἀπὸ δύο μέρες, μετὰ ἀπὸ πολλὰ βασάνα καὶ πολὺ δρόμο, 48 ὥρες περπάτησε στὸ Ἑλληνικὸ ἔδαφος, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸ σύνορο, κατέληξε στὴν Ἐπισκοπή, στὴν Ἀλβανικὴ Ἐπικράτεια. Τὸν δίκασαν 18 χρόνια καὶ τὸν ἔφεραν ξανά στὸ Σπάτς. Ὁ Σταῦρος τὸ ἱκανότερο παιδί τοῦ Σπάτς, δὲν ἤθελε τὴ ζωὴ του. Τότε ἦταν μόνο 26 χρονῶν. Δὲν δεχόταν τὴν πραγματικότητα, ἀποφάσισε καὶ δραπέτευσε ἀπὸ τὸ Σπάτς. Ἔτσι ἠσύχασε ἡ ψυχὴ του. Κατόρθωσε τὸ ἀκατόρθωτο. Ἐφυγε μαζί μὲ τὸν Μανώλη Κυρίτση ἀπὸ τὴν Πρεμετὴ. Ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς 9-12-77 ὅλη ἡ Ἀλβανία ἦταν στὸ πόδι. Ὁ Σταῦρος ἔσπασε τὸν κλειὸ τοῦ Σπάτς. Τὰ ἐργοστάσια, οἱ ἐπιχειρήσεις, τὰ σχολεῖα, τίποτα δὲν λειτουργοῦσε. Ὅλον τὸν κόσμον τὸ Κόμμα, τὸν ἔβγαλε στὰ βουνά. Ὁ σκοπὸς ἦταν ἕνας. «Τὸ Σταῦρο Γκοῦτζο, ἔπρεπε ζωντανὸν ἢ πεθαμένον, νὰ τὸν ἐπιαναν». Ἡ θερμοκρασία ἦταν 15 κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Πέρασε καὶ ἡ δευτέρα μέρα καὶ ἡ τρίτη καὶ ἡ τέταρτη καὶ τίποτες. Ὅλοι πιστέψαμε ὅτι τώρα πιά ὁ Σταῦρος δὲν πιάνεται. Ἡ ἔφθασαν στὴ Γιουγκοσλαβία ἢ ἔχουν πεθάνει στὸ κρύο.

Ἡ διοίκηση μᾶς φωνάζει ἐπάνω. Ἐμεῖς πὸ καθόμασταν

μαζί με τὸ Σταῦρο ἔπρεπε νὰ δίναμε λογαριασμό. Τὸ ἠθικό μας ἦταν πολὺ ὑψηλό, παρακαλούσαμε νὰ ἔβγαινε στὸ πέρα ὁ φίλος μας. Τὰ βρῆκαν μπαστούνια καὶ ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ καὶ ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ τὸ παιδάκι, τὸν Μιχάλη Πάσιο, ἀπὸ τοὺς Βουλιάρατες, ποὺ καθόταν τότες με μᾶς. Οἱ δήμιοι δὲν με ξέχασαν. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες ὁ λοχίας τῆς βάρδιας μ' ἔπιασε σέ «λάθος». Βγῆκα, μαζί με τὴν ὀμάδα μου ἀπὸ τὸ μέτωπο τῆς δουλειᾶς ἕνα λεπτὸ γρηγορότερα. Μαζί με τὸν Μυσλήμ Σύμα, ἀπὸ τὸ Μπαλντούσκ τῶν Τιράνων, μᾶς τιμώρησαν ἕνα μῆνα στὸ κελλί.

Ὁ Μανώλης ποὺ ἦταν μαζί με τὸ Σταῦρο δυστυχῶς ἀρρώστησε στὸ δρόμο. Τοῦ ἔσπασε τὸ στομάχι. Ὁ Μανώλης παρακάλεσε τὸ Σταῦρο νὰ τὸν παρατοῦσε καὶ νὰ συνεχοῦσε τὸ δρόμο γιὰ τὴν Γιουγκοσλαβία. Ὁ φίλος δὲν τὸν ἄφησε στὰ βουνὰ ὅπου θὰ χανόταν ἀπὸ τοὺς λύκους. Τὸν πῆρε στὴν πλάτη, βγῆκε σέ κάποιο δρόμο τῆς γεωλογίας καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὲς ὥρες περπάτημα, παραδόθηκε. Ὅλοι, οἱ κακοῦργοι τὸν ἤξεραν νεκρό. Τὸ θηρίο βγῆκε με τὸν ἀδερφό του στὴν πλάτη. Αὐτὰ ἦταν τὰ θαύματα τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶχαν σύμμαχο τὸ Θεό. Παραδόθηκε στὶς 16-12-1977, μετὰ ἀπὸ 7 μέρες. Τὸν κατεδίκανε εἰς θάνατο. Τὸν κρατήσαν 93 μέρες χειροπόδαρα δεμένον καὶ μετὰ τοῦ χάρισαν τὴν ζωὴ. Τὸ ἀνώτερο δικαστήριον τὸν τιμώρησε, ὅπως καὶ τὸν Μανώλη 25 χρόνια. Ὁ Σταῦρος, ἀνυπότακτος στὸν πειρασμὸ τῶν δήμιων, ὑπέφερε στὸ Μπουρέλι μέχρι τὸ 1991.

ΕΚΛΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Κάθε Κυριακή ἔβλεπες στὸ στρατόπεδο ἓνα μελαχρινὸ μικρόσωμο κρατούμενο, πού στή μοναξιά, σὲ κάποια γωνία ἔκανε τὸ «σύρε καὶ ἔλα». Διαφορετικὰ ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους, πού περπατοῦσαν γρήγορα, σὰν νὰ τοὺς κυνηγοῦσε κάποιος, αὐτὸς περπατοῦσε σιγά-σιγά. Ἐκεῖνες τὶς στιγμές, ὁ κρατούμενος συνομιλοῦσε μὲ τὸ Θεό, προσευχόταν.

Αὐτὸς ἦταν ὁ Κλέαρχος Παππασάββας ἀπὸ τοὺς Δρυμάδες Χειμάρρας. Ὁ Κλέαρχος γεννηθεὶς στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1940, μέχρι τὸ 1967 δούλευε Ἀλβανο-δάσκαλος στὰ χωριά τοῦ Τεπελενίου.

Τότε πού ὁ σατανᾶς προσωρινά, νίκησε στὸν τόπο μας, ὁ Θεὸς φώτισε τὸν Κλέαρχο. Ἄφησε τὸ δασκαλήκι, καὶ πῆγε στὰ μοναστήρια τῆς περιοχῆς του. Ὁ Θεὸς τὸν ἔχει διαλέξει γιὰ τὸ μέλλον.

Σ' ἓνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα, ἔμαθε ἀπὸ μόνος του νὰ γράφει καὶ νὰ διαβάζει Ἑλληνικά. Κάθε βράδυ, σὰν αἰτὸς περπατοῦσε καὶ ἄναβε τὰ καντήλια στὶς ἐκκλησίες καὶ στὰ μοναστήρια τῆς περιοχῆς.

Μὲ τὴ σειρά τὸν καλοῦσαν τὰ ὄργανα τοῦ κόμματος, ἀλλὰ στὸ τέλος ὑποχωροῦσαν. Ἄνθρωπος πῆγε νὰ τὸν πάρει γιὰ νὰ τὸν συναντήσῃ μὲ τὸν Ε. Χότζια. Ὁ Κλέαρχος ἀπέφυγε τὴν συνάντηση, ἀπέφυγε τὸν Σατανᾶ. Τὸ ἤξερε ὅτι κάποτες θὰ κατέληγε στὴ φυλακή, ἀλλὰ δὲν ἔδειξε δειλία οὔτε στιγμή.

Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ λέν ὅτι ὁ Κλέαρχος εἶναι ψυχοπαθῆς καὶ τὸ Κόμμα δὲν ἀσχολεῖται μὲ τρελοὺς. Αὐτὸ δὲν κράτησε γιὰ πολὺ. Ὁ τρελὸς εἶχε πολλοὺς ὄπαδούς. Ἐκατοντάδες ἦταν αὐτοὶ πού τὸν ἐπισκέφτονταν. Αὐτὸ ἦταν ἐνοχλητικὸ

για τὸ Κόμμα.

Τὸν Κλέαρχο τὸ 1972-73 τὸν τιμώρησαν μὲ 10 χρόνια φυλάκιση ὡς ἐχθρὸ τοῦ λαοῦ καὶ τὸν βάλαν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους «ἐγκληματίες» στὸ Σπάτς.

Τὸ Μάιο 1976, κάποιοι συγκρατούμενοί μου μὲ κάρφωσαν στὴ διοίκηση καὶ ἀπὸ τὸ σωματικὸ ἔλεγχο, πού μου ἔκαμαν, μου βρῆκαν ἓνα κομματάκι χαρτί μὲ Ἰταλικὲς λέξεις, πράγμα πού ἦταν παράνομο, γι' αὐτὸ καὶ μ' ἔβαλαν στὸ κελλί. Ἐνα πρωὶ μου ἔφεραν στὸ κελλί τὸν Κλέαρχο. Φαινόταν ἱκανοποιημένος καὶ χαρούμενος. Δίπλα ὑπῆρχαν ἀδειανὰ κελλιά, γιατί δὲν τὸν πῆγαν σὲ κάποιο ἀδειανό;

Ὁ Κλέαρχος ἔπρεπε νὰ ἦταν κοντά μου καὶ ἤξερε ὅτι θὰ τὸν ἔφερναν στὸ κελλί μου.

Ὅταν ὅλοι οἱ κρατούμενοι τῆς πρώτης βάρδιας, ἀπὸ τὶς 5 τὸ πρωὶ εἶχαν ἀραδιαστεῖ στὸ γήπεδο γιὰ φαί, ὁ Κλέαρχος πιάνο-πιάνο ἀνηφόριζε τὶς σκάλες. Ὁ Πιέτρης (λοχίας), τοῦ φωνάζει κοροϊδευτικά:

-Ἐ μωρέ (kricke) πουλαράκι, παπούλκ ρίχτα πόδια, ἄντε, ἢ θέλεις νὰ σὲ βάλω νὰ χορέψεις τὸν Πωγωνίσιο.

Ὁ Κλέαρχος ἀντὶ νὰ γρηγορήνει τὸ βῆμα, περπάτησε πιὸ σιγά. Ὁ λοχίας πετάχτηκε σὰν νὰ τὸν δάγκωσε φίδι. Ὅλοι οἱ κρατούμενοι κοιτοῦσαν. Ὁ Κλέαρχος προκλητικὰ τοῦ λέει: «Ὅ, τι καὶ νὰ κάμεις στὸ κελλί δὲν μπορείς νὰ μὲ βάλεις».

Ὁ «παντοδύναμος» Πιέτρης ἀμέσως τὸν παίρνει καὶ τὸν βάζει στὸ κελλί.

Τοῦ λέω: «Γιατί Κλέαρχε τὸ ἔκανες αὐτό; Τί σοῦ χρειαζόταν τὸ κελλί;»

Καὶ μου ἀπαντάει: «Σήμερα εἶναι 21 Μαΐου, εἶναι τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου ἡ γιορτὴ σου καὶ πρέπει νὰ εἶμαι κοντά σου, ἤξερα πού θὰ μ' ἔβαζαν στὸ κελλί σου, ὁ Θεός μου τὸ εἶπε».

Κοντὰ σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο αἰσθανόσουν αἰσιόδοξος καὶ ὑψωμένος. Πολὺ γρήγορα μου ἔμαθε τροπάρια καὶ προσευχές, πραγματικὰ τὸν εἶχα πολὺ ἀνάγκη.

Ἦταν σίγουρος ὅτι θὰ ὑπόφερε πολλά, ἀλλὰ ἦταν καὶ σίγουρος ὅτι μιὰ μέρα θὰ γινόταν καὶ παππᾶς τοῦ χωριοῦ του. Θὰ ἦταν ὁ παππᾶς τῆς περιοχῆς τῆς Χειμάρρας. Μετὰ ἀπὸ

10 χρόνια, τὸ 1983 ὁ Κλέαρχος ἀποφυλακίστηκε.

Δὲν πέρασαν ὀλίγοι μῆνες καὶ τὸν παπούλη τὸν ξαναέβαλαν στὸ Σπάτς γιὰ πάντα.

Ποῦ εἶναι σήμερα ὁ παπούλης;

Ἐξήγηση: (Μετὰ τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1990 ὁ Σεβαστιανὸς μαζί με τὴ ΣΦΕΒΑ δίνουν σκληρὴ μάχη γιὰ τὴν ἀποφυλάκιση τοῦ μελλοντικοῦ παπᾶ. Ἐνημέρωσαν Εὐρώπη καὶ Ἀμερικὴ καὶ μετὰ ἀπὸ πιέσεις ἀναγκάστηκε ὁ δικτάτορας, λίγο πρὶν τὴν πτώση τοῦ συρματοπλέγματος νὰ τὸν ἀποφυλακίσει.

Ὁ Κλέαρχος χειροτονήθηκε στὴν Πάτρα καὶ τώρα ἔχει ἀρκετὰ χρόνια ποὺ εἶναι ὁ λαμπρὸς παπὰ-Κοσμάς τῶν Δρυμάδων, ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς Χειμάρρας.

Δοξασμένος νὰ εἶναι ὁ Θεός. Τὶ θὰ ἔκαναν οἱ πιστοὶ τῆς περιοχῆς τῆς Χειμάρρας, ἂν ὁ Θεὸς δὲν θὰ διάλεγε καὶ προετοίμαζε τὸν Κλέαρχο;

Τὶ θὰ γίνονταν οἱ πιστοὶ τῆς περιοχῆς τῆς Δροπόλεως, ἂν ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἔδινε μακροζωία στὸν παπὰ-Ντάκο ἀπὸ τὴ Δερβιτσιάνη.

Ὁ Θεὸς ξέρει τί κάνει. Μόνο ἡ πίστη στὸ Θεὸ μᾶς δίνει σήμερα ἐλπίδα καὶ αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον, αὐτὸ ποτὲ δὲν τὸ ξεχνᾶμε.

Επιμελήτρια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Η «ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΟΜΑΔΑ», ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΚΑΙ Η ΣΙΓΚΟΥΡΙΜΙ

Όταν ήσουν άρρωστος δέν σε πίστευαν, σε κοροΐδευαν, ή διοίκηση, ό γιατρός και πολλοί κρατούμενοι πού ήταν όργανά τους. Μόνο ό θάνατος στους ζωντανούς έσβηνε κάθε μίσος, τότε σώπαιναν όλοι. Τα πιστοποιητικά θανάτου για μάς καταρτίζονταν με τόση προσοχή πού άν δέν ανακαλυπτόταν ή αλήθεια, ή ιστορία θα έπαινούσε τους δικτάτορες για ανθρωπισμό. Όταν πέθαινε κανείς άκούγαμε από αυτούς τους άπάνθρωπους τήν έκφραση: «Ένας έχθρος λιγότερος».

Όταν ό δικτάτορας χάλασε τό συμπεθεριό με Γιουγκοσλάβους, Ρώσους ή Κινέζους, τότε στα στρατόπεδα έπαιρναν έκτατα μέτρα. Μάννα μου να μην είχες τή μοίρα να έπεφτες αυτή τήν περίοδο στα χέρια τής «πειθαρχικής ομάδας» για να σε στόλιζε, όπως κοροΐδευτικά λέγαν αυτοί. Θα ήσουν τυχερός άν έβγαινες από τα χέρια τους, δίχως κανένα πρόβλημα. Σε γύμνωναν σε δωμάτιο, πού ήταν επίτηδες για αυτό τό μαρτύριο, σε βάσαν στη μέση και σε μαύριζαν με τα βαριά γκλόμπ. Ήταν χειρότερα όταν σε χτυπούσαν με τα παπούτσια, πού τα είχαν όλο καρφιά. Όταν ό «άταχτος» λιποθυμούσε του έρριχναν ένα κουβά με νερό κρύο. Αυτοί ήξεραν τό τι έκαναν, και ακριβώς σαν ό μάγειρας πού ξέρει μετά από πόση ώρα πρέπει να βγάλει τόν ταβά από τό φούρνο πριν τόν κάψει ή φωτιά, σε παρατούσαν αναίσθητο στο κελλί. Ό «έπαναστάτης» θα θυμόταν όλη του τή ζωή αυτό τό «μάθημα», αλλά ποτές δέν θα μάθαινε τις πραγματικές αιτίες αυτής τής τιμωρίας. Έτσι κυριαρχούσε μιá άβεβαιότητα σ' όλους τους κρατουμένους. Περισσότερο κινδύνευαν αυτοί πού περιφρονούσαν φανερά τους χαφιέδες.

Σάν τή Δαμόκλεια σπάθα στεκόταν πάντα πάνω μας ό κίνδυνος τῆς νέας ποινῆς. Αὐτός ό κίνδυνος μάς ἀπειλοῦσε πάντα, μέχρι καί τήν τελευταία στιγμή. Μετά ἀπό 3-4 μῆνες ἀνάκριση σέ ξαναέφερναν στό στρατόπεδο μέ νέα ποινή τῶν 10 ἢ καί περισσότερων χρόνων.

Τό ἄρθρο τῆς διαφώτισης καί προπαγάνδας ἔκανε θραύση. Γιὰ νά ἐλευθερωνόσουν ἀπό τή φυλακή ἔπρεπε νά δημιουργοῦσες τήν ἐντύπωση στίς ἀρχές, ὅτι καί οἱ σκέψεις σου ἀκόμα εἶναι ὅπως ἐπιθυμεῖ τό Κόμμα. Αὐτό τό ἄρθρο μπορούσε νά τιμωροῦσε καί αὐτόν πού τό εἶχε καταρτίσει, ἀλλά τό Κόμμα τό ἐφάρμοζε μέ τό κριτήριο τοῦ πόλεμου τῶν τάξεων, γι' αὐτό δικάζε ὅποιον ἤθελε. Π. χ. ἂν ὁ «ἐχθρός» τοῦ λαοῦ θά σχολίαζε ἀρνητικά κάποιο ἔργο ἢ ἕνα τραγούδι, τό Κόμμα θά ἔλεγε: «Ὁ ἐχθρός τυφλωμένος ἀπό τό φῶς τοῦ ἡλίου μας, δέν βλέπει τήν πραγματικότητα, σκοπός του εἶναι νά δηλητηριάσει τήν ὠραία σοσιαλιστική μας ἀτμόσφαιρα, τό ποτάμι κοιμάται ὁ ἐχθρός ὄχι, ἀλλά τό Κόμμα θά τοῦς ρίξει στό καλάθι τῶν ἀχρήστων». κ.λπ. Γιὰ τὰ ἴδια πού θά ἔλεγε κάποιος ἄλλος, τό Κόμμα θά κρατοῦσε διαφορετική στάση καί θά σχολίαζε ὅτι: «Ὁ νέος ἄνθρωπος, μορφωμένος ἀπό τό Κόμμα, ἔχει ὑψηλό γοῦστο καί ζητᾶ κάτι τό καλύτερο γιά νά ἐκφραστοῦν καλύτερα οἱ ἀρετές τῆς σοσιαλιστικῆς ζωῆς τοῦ κόσμου μας». Στή φυλακή γιά νά μήν σέ ἔπιανε αὐτό τό ἄρθρο ἔπρεπε νά ἔπαιζες δύσκολο ρόλο. Πίσω ἀπό αὐτό τό ἄρθρο κρύβονταν μόνο συκοφαντίες γιά ἀνύπαρκτους ἐχθρούς καί ἐγκληματίες. Στό τέλος τῆς δικαστικῆς σου ποινῆς γιά νά ἀπόφευγες τήν νέα τιμωρία ἔπρεπε νά ἔκανες τόν φοβισιάρη, τόν χαμένο, τόν τρελό. . .

Αὐτό ἦταν πολὺ δύσκολο, γιατί αὐτοὶ πού σέ παραμόνευαν ἦταν πολλοὶ καί σοῦ ἔλεγχαν κάθε σου κίνηση. Ἀλλά καί ἂν ἔβγαινες, πάλι ἀργά ἢ γρήγορα θά σέ ξαναέφερναν στά στρατοπεδα. Οἱ τύραννοι ποτέσ δέν δεῖχναν βιασύνη, εἶχαν τὰ κλειδιά τοῦ Ἄδη γιά πάντα. Ἡ ζωὴ ἦταν ἀνυπόφορη καί ὅταν πέθαινε κανεὶς ἀπό μάς, εἶχε γίνει συνήθειο νά λέγαμε: «γλύτωσε». Τό θύμα μπορεῖ νά ἦταν 20-25 ἢ 30 ἐτῶν. Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου πολλές φορές μάς παρηγοροῦσε. Πολλές φορές ἡ Σιγκουρίμι ἀποσκοποῦσε στήν σωματική μας ἐξόντωση, γι' αὐτό ἔστηνε καί βαρειές κατηγορίες. Αὐτό συνέβαινε μ' αὐτοὺς

πού εἶχαν χάσει τὴν ὑπομονή τους καὶ δὲν προσποιούνταν οὔτε τὸν φοβιτσιάρη, οὔτε τὸν χαζό, οὔτε τὸν τρελό, ἀλλὰ ἔκφραζαν φανερά τὴν σκέψη τους γιὰ τὶς καταστάσεις καὶ γιὰ τὸν δικτάτορα Χότζια. Αὐτοὺς τοὺς περίμενε εἰδικὴ ἀνάκριση, Εἰδικὸ Δικαστήριον καὶ ἀφοῦ θὰ κατάθεταν δεκάδες ψευτομάρτυρες περὶ δῆθεν τρομοκρατικῶν σχεδίων, τὰ θύματα θὰ καταδικάζονταν σὲ θάνατο καὶ θὰ ἐκτελοῦνταν.

Αὐτοὶ πού σώθηκαν ἀπὸ τὰ νύχια αὐτοῦ τοῦ τέρατος, ἀξίζουν τὴν τιμὴ ὅλων τῶν τίμιων ἀνθρώπων, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἴσως σκοτωμένοι ψυχικά, ἔχουν καὶ θὰ βροῦν ἀρκετὲς δυνάμεις γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸ κακὸ καὶ νὰ βγάλουν στὸ πέραν τὸ ἱερὸ ἔργο τους. Μὲ τὸν τρόπο, πού οἱ τύραννοι πραγματοποιοῦσαν τὶς συλλήψεις ἀποσκοποῦσαν στὸ νὰ μᾶς σκότωναν ψυχικά καὶ νὰ μᾶς ἐκμηδένιζαν τὴν προσωπικότητα.

Ὅταν ἡ τρίτη βάρδια κοιμόταν, ξαφνικὰ ἀκούγονταν ὄχι φωνές ἀλλὰ οὐρλιάσματα δεκάδων ἀξιωματικῶν, πού εἰσέρχονταν τρέχοντας στὸ στρατόπεδο καὶ κινώντας τὰ γκλόμπ, μᾶς συγκέντρωναν ὅλους στὸ «γῆπεδο», στὸ χῶρο πίσω ἀπὸ τὰ κτίρια τοῦ ὕπνου. Τώρα ἡμᾶςταν παραπάνω ἀπὸ 1300 κρατούμενοι καὶ σχεδὸν καθόμασταν κολλητά. Ἠσυχία σὰν στὸ νεκροταφεῖο. Ἀνάμεσά μας δεκάδες ἀστυνομικοί. Τὸ στρατόπεδο κυκλωνόταν ἀπὸ στρατιῶτες πού κρατοῦσαν αὐτόματα. Λίγο, παρέκει ἦταν τὰ πολυβόλα. Ἐπειτα σὰν φάντασμα ἐμφανίζόταν αὐτὸς πού θὰ μᾶς ἔπαιρνε κοντά του στὸν ἄλλο κύκλο τοῦ Ἄδη. Αὐτὸς ἦταν ὁ Εἰσαγγελέας τῆς Ἐπαρχίας περικυκλωμένος ἀπὸ πολλοὺς ἀξιωματικούς καὶ ἀπὸ τὸν Κομισσάριο. Ὅλοι αὐτοὶ ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ χάρου, ἀποφασισμένοι νὰ παίρνουν μαζί τους τοὺς «ἀμαρτωλούς». Μετὰ ἀπὸ λίγο, ὁ κομισσάριος τοῦ στρατοπέδου ξεφώνιζε τὰ συνηθισμένα λόγια. Ὅπως: «δὲν βάζετε μυαλό;», «σᾶς φτιάξαμε ἄριστες συνθῆκες καὶ τὸ Κόμμα θέλει νὰ σᾶς ξαναεντάξει στὴν κοινωνία μας», «ἔσεῖς ἔχετε βλάβει τὸ Κόμμα, ἀλλὰ εἶστε ἀκόμα ἀμετανόητοι». «Συνεχίζετε τὴν ἐχθρικὴ σας δράση». . . κ.λπ. Ἐπειτα βαρεῖα βαρεῖα, μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα φόβου καὶ τρόμου, ἀκουγόταν ψιθυριστὰ ἡ φωνὴ του: «Στὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ».

Οἱ ἀστυνομικοὶ βγάνοντας τὰ σίδηρα ἀπὸ τὶς τζέπες, μὲ ὑστερία ρίχνονταν πάνω στὰ θύματα πού τοὺς ἀκούγονταν τὰ

ὄνόματα καὶ τοὺς ἔδεναν τὰ χέρια. Οἱ ἥρωες φώναζαν: «Μὴ λέτε στὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ», ἀλλὰ «στὸ ὄνομα τῶν ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ», «κάτω οἱ προδότες». Τὰ ἀγρίμια σβάρνιζαν τὰ θύματα μέχρι τὴν κλούβα ποὺ ἔμοιαζε σὰν ἡ σπηλιά τοῦ λύκου. Αὐτὸ ποὺ περνοῦσε ἀπὸ τὸ μυαλό μας αὐτὲς τὶς στιγμὲς, ἦταν: «Νὰ μὴν διαρκοῦσε ἡ ἀνάκριση πολὺ χρόνο». Καλὰ γλυτώσαμε καὶ αὐτὴ τὴ φορά, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες θὰ ξανάρχονταν πάλι.

Εἶναι μεγάλη ἡ λίστα αὐτῶν ποὺ ξαναδικάστηκαν, ποὺ πέρασαν ἀπὸ αὐτὸ τὸ μαρτύριο, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πέθαναν καὶ μπῆκαν στὴν αἰωνιότητα καὶ πολλοὶ ἄλλοι δὲν πρόφτασαν νὰ περάσουν τὸ κατώφλι τῆς αἰωνιότητος. Βάζω ἐλάχιστους ἀπὸ αὐτούς, ποὺ ξαναδικάστηκαν στὸ Σπάτς καὶ τοὺς σκότωσαν ὅπως: Ὁ Βαγγέλης Λέζιος (Ζαγοριὰ Ἀργυροκάστρου), Φαντὴλ Κοκομάνης (Τίρανα), Τζεμιάλ Κοπρέντσκα (Κορυτσᾶ), Σάντερ Σοκόλης (Πεσκοπία), Δημήτρης Κονόμης (Ἄγ. Σαράντα), καὶ πολλοὺς ἄλλους ποὺ ξαναδικάστηκαν, ἀλλὰ μπόρεσαν νὰ ἐπηζήσουν, ὅπως: Ὁ Θεοδωρῆς Μάλλιος (Δερβιτσιάνη Ἀργυροκάστρου), Δημήτρης Ξέρας (Δερβιτσιάνη Ἀργυροκάστρου), Ὑσνὴ Πόλος (Λιαζεράτες Ἀργυροκάστρου), Ρεῆτ Γκάμπας (Λιαζεράτες Ἀργυροκάστρου), Κιανὴ Σαντίκου (Ἄγ. Σαράντα), Τζεμιάλ Μπάλι (Κονίσπολη Ἄγ. Σαράντα), Σπύρος Ἀντωνόπουλος (Ἄγ. Σαράντα), Χρῆστος Μπόμπολης (Δερβιτσιάνη Ἀργυροκάστρου), Κούρτ Κόλλιας (Μάτι), Φερῆτ Τάγια (Σκόδρα), Μοῦχο Μπάλια (Σκόδρα), Μιχάλης Πάσιος (Βουλιάρατες Ἀργυροκάστρου), Τζεμιάλ Τόντης (Πεσκοπία), Λούκας Μπονιάκος (Χειμάρρα), Ἀντώνης Βάγιος (Σχουριάδες-Πωγώνι), Σταῦρος Γκοῦτζος (Δερβιτσιάνη Ἀργυροκάστρου), Μπουγιάρ Μπακάλης (Τίρανα), Γκιόκ Μάρκ Γκιόναη (Λέζια), Ὑσέν Τζιάνη (Τίρανα), Κλέαρχος Παππασάββας (Δρυμάδες), Ἀμέτ Χότζιας (Γκολέμι Ἀργυροκάστρο), τὰ πέντε ἀδέρφια ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Σιέχου (Γκολέμι Τσεπούνα, Ἀργυροκάστρου), Σαλί Τσιάκο (Ἀργυροκάστρο), Δημήτρης Κοτέφας (Ἄγ. Σαράντα), Παντελῆς Βαρέζης (Ἀργυροκάστρο), Ἀμῆρ Τζιάτζιος (Λημπόχοβο), Ἐκερῆμ Ζέκο (Ἀργυροκάστρο), Βαγγέλης Παππᾶς (Ἀλίκο Ἄγ. Σαράντα), Βαγγέλης Κόκκαλης (Ἀλίκο Ἄγ. Σαράντα), Βαγγέλης Ζάχος (Ἀλίκο Ἄγ. Σαράντα).

Τὸ Σπάτς ἦταν πολυεθνικό. Ὑπῆρχαν κρατούμενοι, Σκοπιανοί, Ἀθίγγανοι, Σέρβοι, Ἕλληνες, Ἀλβανοί. Δὲν ἦταν ὀλίγοι καὶ οἱ βλαχόφωνοι ποὺ μαρτυροῦσαν στὶς φυλακὲς τῶν κόκκινων συμμοριτῶν, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀπλῶς γιὰ διαφώτιση καὶ προπαγάνδα καὶ ἄλλοι ὡς «κατάσκοποι» τῆς Ἑλλάδας:

Ὁ Βασίλης Γιάννος (Λάμποβο τοῦ Ζιάππα), Πέτρος Ζιαργκαλῆς (Λιουτζιουρία Ἀργυροκάστρου), Βασίλης Μεντῆς (-Σχωριάδες, Πωγώνι), Δημήτρης Γκοῦρος (Πωγώνι), Μιχάλης Μάρκος, Πίλιος Γκότσης (Λάμποβο, χωριὸ τοῦ Ζιάππα), Θανάσης Μεντῆς (Πωγώνι), Ἀντρέας Μόσκος καὶ Γιάννης Μπάτσης (Σέλτσκα, Λιουτζιουρίας), Βαγγέλης Μπένας (Λιούσνια), Γιώργος Ζγκοῦρος, (Κορυτσᾶ), Τούσιας Μπάσιος (Ἀργυροκάστρο), Μιχάλης Σιούκουλης (Λιουτζιουρία Ἀργυροκάστρου) καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Μόνο ἀπὸ τὸ χωριὸ μου, τὴν Δερβιτσιάνη, ἀπὸ τὸ 1944 καὶ μέχρι τὸ 1991 ἔχουν ὑποφέρει στὰ κάτεργα περισσότερα ἀπὸ 50 ἄτομα, συμπληρώνοντας πάντα ἀπὸ 800 χρόνια φυλακὴ καὶ ἔξορία.*

Δὲν μπορούσες νὰ καταλάβαινες μὲ ποιά λογικὴ οἱ τύραννοι διάλεγαν τὰ θύματά τους. Ὅποιος ἦταν ἀποφασισμένος στὸν τίμιο ἀγώνα του, δὲν θὰ γλύτωνε ἀπὸ αὐτὸ τὸ κόσκινο. Αὐτὸ ποὺ παρακαλοῦσαμε ὅλοι ἦταν νὰ μὴν περνούσαμε ἀπὸ Εἰδικὴ Ἀνάκριση. Αὐτὸς ποὺ ἔμενε ζωντανὸς μετὰ ἀπὸ τέτοιες ἀνακρίσεις, ζήλευε καὶ αὐτοὺς ποὺ πέθαιναν καὶ ἔπειτα θὰ ζοῦσε μόνο γιὰ ἐκδίκηση.

Ἐπρεπε νὰ πιστεύαμε ὅτι αὐτὰ ποὺ μᾶς ἔκαναν, τὰ ἔκαναν γιὰ νὰ μᾶς φέρουν στὸ σωστὸ δρόμο καὶ ὅτι δὲν ἀξίζαμε τὴ ζωὴ. Ἐπρεπε νὰ δεχόμασταν τὰ ἀνύπαρκτα σφάλματά μας, διαφορετικὰ προσβάλλαμε καὶ κατηγοροῦσαμε τὴν Δικαιοσύνη. Αὐτοὶ οἱ κανίβαλοι βουτηγμένοι στὸ αἷμα ἀθῶων ἀνθρώπων ἦταν ἀχόρταγοι. Αὐτὸ τὸ σύστημα ἦταν ἐργοστάσιο ὑποκρισίας, ψευτιᾶς, φτώχειας. . . Παρήγαγε χιλιάδες μάρτυρες, ποὺ πάντα σὲ ἐτοιμότητα, ἦταν σὲ θέση νὰ ἔφτιαχναν κάθε εἶδους παραμῦθι, γιὰ νὰ στήσουν οἱ κομμουνιστὲς τὶς κατηγο-

* Στὴν ἐπιστολή μου ποὺ παραθέτω στὸ παράρτημα (σελ. 360) μιλάω γιὰ 500 χρόνια καὶ ὄχι γιὰ 800. Ὅταν ἔγραφα τὴν ἐπιστολή δὲν εἶχα ὅλα τὰ στοιχεῖα.

ρίες τους. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πίστευαν ὅτι θὰ ξανακέρδιζαν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Κόμματος. Αὐτοὶ ἦταν σκλάβοι τοῦ διεφθαρμένου χαρακτήρα τους, καὶ γιὰ νὰ ἀπαλλάσσονταν ἀπὸ τὶς βρωμιές πὺ πρᾶτταν, προσφέρανε πάντα τὶς ἀνήθικες ὑπηρεσίες τους στὴ Σιγκουρίμι. Μὲ αὐτὰ τὰ ἐργαλεῖα, ὁ νεκροθάφτης Ἐνβέρ Χότζια προσπάθησε νὰ πλύνει τὰ αἵματοβαμένα χέρια του. Αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ μαύρη σελίδα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀπάνθρωπου συστήματος τῶν κομμουνιστῶν. Καὶ ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, θὰ ἦταν πιὸ περήφανος ἀπὸ αὐτοὺς πὺ πατοῦσαν σὲ πτώματα καὶ ὑποτάχθηκαν στὴν ἐξουσία τοῦ δαίμονα. Μόνο αὐτοὶ ξέρουν τὶ ἔχουν κάνει. Θὰ τοὺς συγχωρέσει τάχα αὐτοὺς ὁ Θεός;

Ἀπὸ τὴ συνείδησή τους πρέπει νὰ φοβοῦνται περισσότερο. Δὲν θὰ ὑπάρχουν δικαιολογίες ὅσο καὶ ἂν ψάξουν, αὐτοὶ ἔγιναν τὰ δόντια τοῦ τέρατος πὺ μᾶς ἔσκιζε καὶ μᾶς ἔπινε τὸ αἷμα, αὐτοὶ ἔχουν τὸ ἴδιο κατηγορητήριο με τοὺς τύραννους.

Ἀπερίγραπτος εἶναι ὁ πόνος αὐτῶν πὺ βγῆκαν ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ φῶς καὶ σήμερα ἀντιμετωπίζουν πάλι τὸ ψέμα, τὴν ἀδικία, τὴ συκοφαντία, κλπ.

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν κρατουμένων ἦταν πάντα πεινασμένοι. Τὸ φαγητὸ πὺ μᾶς ἔδιναν μόνο στὸ ὄνομα ἦταν φαγητό. Μῆνες ὀλόκληρους μᾶς ἔθρεφαν με ζωοτροφές, πὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ σὲ σακοῦλες νάυλον. Ὁρες περίμενες στὴν σειρά, στὴ βροχὴ ἢ στὸ χιόνι με τὴν παγωμένη γκαβέτα στὸ χέρι γιὰ νὰ πάρεις αὐτὸ τὸ φαγητό. Γιὰ τσαί ἔτρωγες νερὸ τρίμμένο με ψωμί, γινόταν μιὰ μάζα πικρὴ ἀπὸ τὴν γεύση τῆς καμένης ζάχαρης πὺ βάζαν στὴ θέση τοῦ τσαγιοῦ. Πολλὲς φορὲς τρέχανε νὰ πάρουν περίσσειμα, καὶ γιὰ αὐτὴ τὴ μιζέρια ποιὸν νὰ πρωτο-βλασφημοῦσες, τὴν κοινωνία, τὸν ἑαυτὸ σου, ἢ ὅλη τὴν ὑπαρξη.

Ἡ πείνα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ τρομερότερα μέσα πιέσεως. Νὰ ἔτρωγες κάτι μπροστὰ σὲ κάποιον πὺ δὲν εἶχε βοήθειες, ἦταν προσβολή, γιὰ τὸ θύμιζες τὴν ἐγκατάλειψη τῶν ἀνθρώπων του. Γιὰ τοὺς ἀνεργούς, οἱ ἐργάτες πὺ ἔβγαιναν σὰν βρυκόλακες ἀπὸ τὴ γαλαρία με ἓνα δάκτυλο σκόνη στὰ πρόσωπά τους, ἦταν πραγματικοὶ ἄγγελοι. Τὰ ἄγρια καὶ πληγωμένα χέρια τους ἀπὸ τὴ δουλειά, στοὺς πεινασμένους φαίνονταν τὰ πιὸ ὀ-

μορφα χέρια τοῦ κόσμου, ὅταν τοὺς ἔδιναν ἓνα μερίδιο μαρμελάδας ἢ ἓνα κομμάτι τυρί. Οἱ ἐργάτες στὴ γενικότητα ἦταν ἀνόρεκτοι, καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰ πολλὰ καυσαέρια ποὺ ἀνέπνεαν στὶς γαλαρίες.

Ἐπῆρχαν ἄνθρωποι ποὺ δὲν λύγιζαν. Αὐτοὶ δὲν δέχονταν οὔτε μιὰ καραμέλα ἂν δὲν μπορούσαν νὰ στὴν ἐπιστρέψαν. Ἐλιωναν σὰν τὸ κερί, χόρταιναν μόνο στὰ ὄνειρά τους. Οἱ γέροντες λιποθυμοῦσαν ὅπως οἱ κότες τὴν ἀνοιξη, καὶ οἱ νέοι γερνοῦσαν παράκαιρα. Στὰ δωμάτια κοιμόμασταν σὰν οἱ σαρδέλες. Κοιμόμασταν ἀπὸ 52 ἄτομα σὲ κάθε δωμάτιο καὶ ὁ χῶρος τοῦ ἦταν γύρω στὰ 30 τετραγωνικὰ μέτρα.

Ἐκτὸς τὸν ὕπνο, ὅλες τὶς ἄλλες τὶς ὥρες θὰ καθόσουν στὴ σειρά. Ὅταν ἦσουν πρώτη βάρδια θὰ γινόταν τὸ ἐγερτήριο στὶς 5 τὸ πρωί. Θὰ ἄρχιζε ἡ σειρά στὸ μπάνιο, γιὰ νὰ πλενόσουν. Σειρὰ γιὰ φαγητό, θὰ περίμενες ἄρκετὴ ὥρα τὸν ἀστυνομικὸ στὴ σειρά γιὰ ἐργασία, σ' ὅλη τὴ διαδρομὴ μέχρι τὴ γαλαρία (1,5-2 χμ), θὰ κρατοῦσες τὸν διπλανό σου ἀπὸ τὸ χέρι, ἂν τὸ ἄφηνες γιὰ λίγο καὶ σὲ ἔβλεπε ὁ λοχίας, τότε σὲ περίμεναν τὰ σίδερα ἔξω ἀπὸ τὴ γαλαρία (καὶ τὸν διπλανὸ ποὺ θὰ πήγαινες χέρι-χέρι, σοῦ τὸν βάζαν αὐτοί). Μπορεῖ νὰ σοῦ βάζαν δίπλα ἓναν χαφιέ, ἢ ἓναν ἀνήθικο. Ὅταν γύριζες ἀπὸ τὴ δουλειά, κατηφόριζες πάλι χέρι-χέρι. Ἐφθανες στὸ στρατόπεδο γύρω στὶς 4 τὸ ἀπόγευμα. Στὴ σειρά ἔβγαζες τὶς μπότες καὶ φοροῦσες τὰ σαντάλια, στὴ σειρά πλενόσουν, σειρά γιὰ νὰ ἔτρωγες μεσημέρι, σειρά νὰ ἔπλενες τὸ πιάτο, σειρά νὰ τὸ ἔβαζες στὴν ἀποθήκη. Ἐπειτα φώναζε ὁ τελάλης γιὰ καταμέτρησι τῶν κρατουμένων, σειρά θὰ περίμενες ὥσπου θὰ ἐρχόταν ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας, στὴ σειρά θὰ σοῦ διάβαζαν 1 ἢ 2 ὥρες τὰ ἔργα τοῦ δικτάτορα ἢ τῶν ἄλλων δικτατόρων. Ἐτσι ἐρχόταν ἡ ὥρα γιὰ τὸ τσαί καὶ ἔπειτα τοῦ ὕπνου. Αὐτὸ συνέχιζε μιὰ ζωὴ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, καθόσουν ὀλόκληρα χρόνια στὴ σειρά.

Αὐτὴ ἦταν ἡ εὐχαρίστηση τοῦ δικτάτορα. Νὰ μᾶς μετέτρεπε ὅλους σὲ ρομπότ.

Πολὺ λίγος χρόνος περίσσευε γιὰ νὰ ἔκανες μὲ κάποιον φίλο σου τὸ βιαστικὸ περίπατο, ἦταν τὸ χαρακτηριστικὸ «σύρε καὶ ἔλα» τῶν φυλακισθέντων. Οἱ τύραννοι αἰσθάνονταν περή-

φανοι, γιατί, ἔτσι πού μᾶς βλέπαν τακτικούς στὰ καθήκοντα, νόμιζαν ὅτι μὲ τὴν σιδερένια τους καὶ ἀπάνθρωπη πειθαρχία, μᾶς ἔχουν «μορφώσει», καὶ μὲ τὸ σκεπτικό τους ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ ἤμασταν εὐτυχεῖς μόνο καὶ μόνο πού μᾶς ἄφηναν ζωντανούς. Ἄν εἶχες παρέες, ἦσουν ἐπικίνδυνος. Ἄν καθόσουν στὴ μοναξιά σου πάλι ἦσουν ἐπικίνδυνος, γιατί κάτι σχέδιαζες γιὰ νὰ ἀποδράσεις. Ὑπῆρχαν ἄνθρωποι πού μὲ τὴ μεγαλοψυχία τους, μὲ τὸν καλὸ τους χαρακτήρα, ἔπρατταν πάντα τὸ ἱερὸ ἀνθρώπινο καθῆκον. Αὐτὸ τὸ καθῆκον ἦταν νὰ βοηθοῦσες τοὺς νέους, νὰ μὴν ἔπεφταν στὰ χέρια τῆς Σιγκουρίμι. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ξαναζωντάνευαν τὶς ἐλπίδες στοὺς ἀπογοητευμένους, προφητεύοντας γιὰ τὸ μέλλον κλπ. Ἄχ! πῶς τοὺς ἔψαχνε αὐτοὺς ἡ Σιγκουρίμι, ἂν τοὺς ἔρριχνε στὸ χέρι, τὸ θύμα θὰ ζήλευε αὐτοὺς πού τοὺς εἶχε πάρει ὁ χάρος. Εὐτυχῶς αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν τέλειωναν ποτέ.

Ὅσο μεγάλη καὶ νὰ εἶναι ἡ στρατιὰ τῶν ἀνήθικων, χαφιέδων. . . ὅσο χορταμένο καὶ νὰ εἶναι τὸ στομάχι τους, αὐτοὶ μπρὸς σὲ μιὰ τέτοια ἱερὴ φιγούρα, εἶναι ἀδύναμοι, ἄσχημοι, μηδενισμένοι, νεκροί, ἀνύπαρκτοι. Αὐτῶν δὲν τοὺς ἔχει ἀπομείνει τίποτα πού νὰ θυμίζει ἀνθρώπινη μορφή. Ἐμεῖς σταυρωθήκαμε, ἄλλα μείναμε ἄνθρωποι.

Στὴ φυλακὴ μὲ μιὰ ἀπρόσεκτη κίνηση, εὐκόλα μπορεῖς νὰ χάσεις αὐτὸ γιὰ τὸ ὁποῖο ὑπόστηκες ὅλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου, τὸ καλὸ σου ὄνομα, τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴν περηφάνειά σου. Ὁ τύραννος παντοῦ σκορποῦσε τὴ λαχτάρα, ἔτσι ἐξασφάλιζε τὰ χειροκροτήματα τοῦ τρομαγμένου κόσμου.

Στὶς φυλακὲς ἔχουν κρατήσει τὸ νεκρὸ φίλο τους στὸ κελλὶ σκεπασμένον μὲ τὶς κουβέρτες μέρες ὀλόκληρες, ἀποκρύπτοντας τὸν θάνατό του, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τοῦ ἔπαιρναν καὶ τὸ μερίδιο τοῦ φαγητοῦ.

Ὅταν ἀποτύγχανε ἡ πολιτικὴ του, ὁ δικτάτορας ἔβαζε στὴ φυλακὴ καὶ τοὺς στενοὺς συνεργάτες του, ἔβαζε καὶ τοὺς γεννημένους ἐγκληματίες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνήθικους. Ἐνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ζιζάνια γιὰ τοὺς φυλακισμένους, ἦταν αὐτὰ τὰ ἀνήθικα στοιχεῖα στὸ στρατόπεδο. Αὐτοὶ μᾶς ἀνησυχοῦσαν, ὄχι μόνο μὲ τὶς πράξεις τους, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν παρουσία τους στὸν ἴδιο χῶρο πού ζούσαμε. Ὁ δικτάτορας «βεβαίωνε» τὸ ψέ-

μα του, ὅτι ἡ πολιτικὴ ὑποβάθμιση φέρνει καὶ τὴν ἠθικὴ ὑποβάθμιση. Ἡ Σιγκουρίμι θὰ ἠσύχαζε ἂν μᾶς ἔκανε ὅλους τέτοιους.

Τὰ Δικαστήρια εἶχαν τέτοιες ὁδηγίες, πὸ πάντα προσπαθοῦσαν νὰ σοῦ φορτώσουν καὶ ἓνα ἄρθρο ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό τῆς διαφώτισης. π.χ. "Ἄν σοῦ βρῆσκαν ἓνα μικρὸ μαχαῖρι στὸ σπίτι, θὰ σοῦ ἔβαζαν καὶ τὸ ἄρθρο γιὰ ὄπλοκατοχὴ δίχως ἄδεια. "Ἐτσι μᾶς ἀνακάτευε ὁ δικτάτορας καὶ δὲν ἔλεγε ποτὲς τὸν ἀριθμὸ τῶν πολιτικῶν κρατούμενων. Τὸ Κόμμα ἔλεγε «εὔγε» σ' αὐτὸν πὸ θὰ μᾶς κτυποῦσε περισσότερο καὶ ἀλλοίμονο σ' αὐτὸν πὸ θὰ μᾶς ὑπεστήριζε.

Ἐπῆρχαν κρατούμενοι, πὸ νόμιζαν ὅτι θὰ περνοῦσαν καλὰ τὰ παιδιὰ τους, ἢ γυναῖκα τους, . . . καὶ δέχονταν ὅτι ἦταν ἔνοχοι. Πόσο βαρὺ εἶναι, πόσο μεγάλη προσβολὴ τοῦ ἑαυτοῦ σου εἶναι, νὰ παραδεχτεῖς πρᾶγμα πὸ δὲν τὸ ἔχεις κάνει.

"Ἄλλοι κρατούμενοι παραδίδονταν στὴν Ἀσφάλεια, πάλι μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι θὰ περνοῦσαν καλύτερα οἱ δικοὶ τους. "Ὅταν αὐτοὶ ἔβγαιναν ἀπὸ τὶς φυλακὲς, μέλη τῆς οἰκογένειάς τους, συμβουλευμένα ἀπὸ τὴν Ἀσφάλεια, δὲν τοὺς δέχονταν στὴν οἰκογένεια καὶ ἔτσι συνέχιζε ἡ τραγωδία τους. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἦταν τρομοκρατημένοι. Αὐτὲς οἱ περιπτώσεις πολλὲς φορὲς κατέληγαν σὲ τραγωδία (αὐτοκτονία).

Αὐτὰ ἦταν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐγκληματικοῦ ἔργου τοῦ Ἐνβέρ Χότζια. Ὁ κομμουνισμὸς καὶ ὁ Σταλινισμὸς, ἢ φτώχεια καὶ ἢ ἀθεΐα, προκάλεσαν ὅλα τὰ κακά, καὶ οἱ ἄνθρωποι πούλησαν τὴν ψυχὴ τους στὸ διάβολο. Ὁ ἀρχισατανᾶς καθόταν πάντα ψηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἀγνάντευε ἀχόρταγος τὰ θύματά του. Ὁ μηχανισμὸς του, μεταχειριζόταν κάθε τρόπο γιὰ νὰ φαινόταν δίκαιος καὶ δημοκρατικὸς ὁ δικτάτορας. Ὅλες οἱ ὁμιλίες του εἶχαν δύο ἔννοιες. Αὐτὸς ἀπαγόρευε κάθε τι πὸ καλλιεργοῦσε καλὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα καὶ προωθοῦσε αὐτὰ πὸ εἶχαν ἐγκληματικὴ λογικὴ. Μεταβίβαζε τὸν «πόλεμο τῶν τάξεων» καὶ ἀνάμεσα στὰ ἄτομα τῆς ἴδιας τῆς οἰκογένειας, πλήττοντας ἔτσι τοὺς πιὸ ἱεροὺς δεσμοὺς τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας. Ἀφοῦ ἔβαζε τοὺς μονομάχους στὸ πεδίο δράσεως, αἰσθανόταν ἱκανοποίησι γιὰ τὰ ἀποτελέσματά του.

Δημιούργησε μιὰ ξευτελισμένη κοινωνία, ὅπου ὁ φίλος κάρφωνε τὸν φίλο, ὁ ἀδερφὸς τὸν ἀδερφό, ἀκόμα καὶ ἡ μάννα τὸ παιδί. Σὲ μιὰ τέτοια κοινωνία ὁ ἄνθρωπος ἔχασε κάθε ἀξιοπρέπεια. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν κοινωνία αὐτὸς χειροκροτοῦνταν στὶς ἐξέδρες. Τὸ κύριο ὄργανο τοῦ δικτάτορα, ποὺ ἐξευτέλισε ἓνα ὀλόκληρο λαό, ἦταν ἡ Ἀσφάλεια τοῦ κράτους, ἡ περιβόητη Σιγκουρίμι. Αὐτὴ συγκροτοῦνταν ἀπὸ μιὰ ὁμάδα κακούργων, οἱ ὁποῖοι ὅταν σὲ βασάνιζαν οὐρλιαζαν:

«Ἐμεῖς εἴμαστε ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, δὲν ὑπάρχει Θεὸς νὰ σὲ σώσει· ἐμεῖς, ἐμεῖς, ἐμεῖς εἴμαστε ὁ Θεὸς σου».

Ἀφοῦ τελείωναν μὲ τὸ πρῶτο στάδιο καὶ ἀφοῦ πίστευαν ὅτι σοῦ ἔχουν σπάσει τὰ νεῦρα, ὑποχωροῦσαν καὶ ὀργανώνονταν γιὰ ἄλλη τακτική. Τὸ θῦμα ὄρθιο περίμενε καινούργια ἀστραπή. Κάποια στιγμή, ἐμφανιζόταν κάποιος καὶ σοῦ ἄγγιζε μὲ τὰ βρώμικα χνῶτα του, τὰ αὐτιά σου, σὰν τὸ τέρας ποὺ σὲ εἶχε ρίξει καταγῆς καὶ ποὺ σὲ λίγο θὰ σὲ κομματιάσει, σὲ συμβούλευε μὲ «πατρική» ἀγάπη.

«Εἶσαι ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια, δὲν σκέφτεσαι τὰ νιάτα σου, θὰ σαπίσεις στὶς φυλακές, θὰ πάρεις στὸ λαιμὸ καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενειάς σου, θὰ πεθάνει ἡ μάννα σου στὴν ἐξορία, δεῖξε λίγη κατανόηση καὶ τὸ Κόμμα θὰ σὲ χαρίσει».

Τόσο πολὺ σὲ κοροΐδευε ποὺ ζητοῦσε νὰ μάθαινε καὶ τὴν αἰτία, τὸ γιατί σὲ κρατοῦσαν ἔτσι κρυφὰ ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Σοῦ ἔλεγε ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ χανόσουν στὶς γαλαρίες καὶ στὰ κελλιά καὶ γι' αὐτὸ θὰ παρακαλοῦσε τοὺς προϊστάμενους γιὰ νὰ μὴν σὲ πέταγαν στὴ φυλακή, τὴν στιγμή ποὺ μπορεῖς νὰ γίνεις ὠφέλιμος.

Καὶ μ' αὐτὰ τὰ λόγια, ἔφευγε ὁ κακὸς ὁ δαίμονας ἀπὸ κοντά σου. Γιὰ νὰ σοῦ χάριζαν τὰ «ἐγκλήματατά» σου, δὲν σοῦ ζητοῦσαν πολλὰ πράγματα, ἓνα «ἀσήμαντο» πραγματάκι, νὰ βοηθοῦσες τὸ Κόμμα, νὰ γινόσουν πληροφοριοδότης τῆς Σιγκουρίμι. Μετὰ ἀπὸ λίγο ἔρχονταν καὶ σοῦ ἔλεγαν, ὅτι ἐνημερώθη-

κε και ὁ ἴδιος ὁ Ὑπουργὸς και περιμένει τὴν ἀπάντησή σου, μὴ μὲ ντροπιάζεις γιατί ἐγὼ ἔπαιξα μὲ τὴν καριέρα μου γιὰ νὰ σὲ σώσω, τὸ Κόμμα σοῦ δίνει τὸ χέρι μὴ τὸ ἀρνιέσαι. (Σοῦ ἔδινε τὸ χέρι γιὰ νὰ σοῦ ἔπαιρνε ὅλο τὸ σῶμα).

Παίζοντας και ἐσὺ τὸ ρόλο τοῦ χαζοῦ, τοῦ ἔλεγες ὅτι τὸν εὐχαριστεῖς γιὰ ὅ,τι ἔκαμε γιὰ σένα, ἀλλὰ πῶς δὲν μπορούσες νὰ τὸν βοηθοῦσες, γιατί δὲν ἦσαν ἱκανὸς γιὰ ἓνα τέτοιο πρᾶγμα. Αὐτὸ ἦταν ἴσον μὲ αὐτοκτονία. Μπαῖναν και οἱ ἄλλοι στὸ δωμάτιο, πὺ ἀκούγοντας τὴν ἀπάντησή σου, τὴν ἔπαιρναν γιὰ προσβολὴ και κοροϊδία και φωνάζοντας:

«Ἐμεῖς εἴμαστε τὰ παιδιὰ τοῦ Ἐνβερ Χότζια, πῶς τολμᾶς και λές ὄχι, θὰ σοῦ πάρουμε τὴν ψυχὴ, παλιό-σκυλε και παιδιὸ σκύλου, βρωμοέλληνα», σὲ κτυποῦσαν ἀλύπητα.

Στὸ κελλὶ σὲ κρατοῦσαν μέρα νύχτα ὄρθιο μέχρι πὺ νὰ λυποθυμοῦσες, κάναν θόρυβο στὸ πάνω μέρος τοῦ κελλιοῦ σέρνοντας διάφορα ἀντικείμενα, παρακολουθοῦσαν ἀπὸ μιὰ τρύπα τῆς πόρτας (πὺ ἔπαιρνε μόνο τὸ μάτι τους) κάθε σου κίνηση. Σοῦ ἔρριχναν ἓνα σακκὶ στὸ κεφάλι ὅταν σὲ ἔβγαζαν στὸ μπάνιο. Τὰ βράδια σὰν τοὺς λύκους πὺ βγαίνουν γιὰ κυνήγι, σὲ παῖρναν στὸ δωμάτιο τῶν ἀνακρίσεων και σοῦ συμπεριφέρονταν σὰν νὰ ἦσαν πειραματόδικο ζῶο.

Ἦταν σὲ θέση νὰ σοῦ ἔστηναν κάθε κατηγορία και νὰ τὴν βεβαίωναν μὲ «πραγματικές» ἀποδείξεις. Ἀπὸ τυπικὴ ἄποψη, τὶς δικαστικὲς τοὺς διαδικασίες, θὰ τὶς ζήλευε κάθε σύστημα. Οἱ μάρτυρες στὶς δίκες τὰ ἔλεγαν σὰν παπαγάλοι αὐτὰ πὺ τοὺς ἔχουν μάθει τὰ ἀφεντικά τους και κανεὶς δὲν ἐκδήλωνε τὸ ἐνδιαφέρον ἂν ἦταν ἀλήθειες ἢ ψευτιὲς αὐτὰ πὺ ἀκούγονταν στὶς δίκες. Ἡ συκοφαντία ἦταν τέχνη. Στὴν ἀνάκριση, αὐτοὶ προσπαθοῦσαν νὰ σοῦ ἀποσπάσουν μόνο μιὰ λέξη, ἔπειτα ἔφιαχναν μόνοι τους ὀλόκληρη δήλωση. Ἐτσι γινόταν ἀδερφοκτονία, τὸ θύμα ριχνόταν ἐναντίον τοῦ θύματος, ἐνῶ ὁ «ἀρχηγός», παραμόνευε και εἰσχωροῦσε ὅταν ἔπρεπε, γιὰ νὰ ἔδινε τὸ «δίκιο» τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Εἶχε ἀνθρώπους πὺ ἔπεφταν θύματα, και μετὰ ἢ τρελαίνονταν ἢ αὐτοκτονοῦσαν, ἀλλὰ εἶχε και ἄλλους πὺ εἶχαν κακὲς συνήθειες και πὺ γιὰ νὰ τοὺς χάριζε τὸ Κόμμα τὶς ἀτιμίες τους, πρόσφεραν τὶς ὑπηρεσίες. Αὐτοὶ ἦταν οἱ κομπλεξικοὶ πὺ τὰ δίναν

ὅλα, πατοῦσαν πάνω σὲ πτώματα ἄλλων, γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῶν ἀνήθικων φιλοδοξίων τους. Αὐτοὺς τοὺς περιφρονοῦσαν ἀκόμα καὶ τὰ ἴδια τὰ ἀφεντικά τους. Αὐτοὶ τοὺς τίμιους δὲν τοὺς ἄφηναν ἡσυχούς οὔτε λεπτό. Τὸ Κόμμα μὲ αὐτὰ τὰ ὄργανα προσπαθοῦσε νὰ μηδένιζε τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι ὅλοι αὐτοί, θὰ εἶχαν τὸ μέλλον πιὸ σίγουρο. Ἦταν αὐτὸς ὁ λόγος ποὺ ἔφτιαχναν ἐχθρούς ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπῆρχαν, δικαιολογώντας τὸν πόλεμο τῶν τάξεων τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ πιστεύαμε ὅτι δὲν ὑπάρχει καλύτερη ζωὴ καὶ πὼς ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ Κόμμα, οἱ ἀγάδες καὶ οἱ μπέηδες, οἱ καπιταλιστὲς καὶ οἱ μποργκέζοι, θὰ μᾶς πίναν τὸ αἷμα. Μὲ τὴ θεωρία ὅτι ὁ «ἐχθρὸς δὲν κοιμᾶται» καὶ «πιστεῦε καὶ ἐρεῦνα» ἡ Σιγκουρίμι ἔβαζε τὴ μύτη της παντοῦ.

Σὲ κάθε περιοχὴ ὑπῆρχαν οἱ ἰνστρούχτορες τοῦ Κόμματος. Αὐτοὶ ἦταν οἱ μικροὶ βασιλιάδες, τὰ ἀγαπημένα παιδιά τοῦ κόμματος, ἦταν οἱ μεγάλοι τύρανοι. Αὐτοὶ σοῦ ἔφτιαχναν τὸ «οἰκογενειακὸ βιογραφικὸ χαρακτηριστικὸ» καὶ βάσει τῶν πολιτικῶν καταστάσεων σὲ σήκωναν ψηλὰ ἢ σὲ ἔθαβαν. Ἡ Σιγκουρίμι θὰ ἔλεγγε τὰ πάντα. Τὰ γοῦστα τοῦ καθενός, τοὺς ἀρραβῶνες, τοὺς γάμους, τὴν συμπεριφορὰ, τὴν ἐνδυμασία, τὴν δουλειά, τὸ σχολεῖο, τὸ ἀστεῖο, τὸ σοβαρό, τὴν ἐξουσία, τὸ Κόμμα, τὰ πάντα, γι' αὐτὸ καὶ ὅλος ὁ κόσμος ὑποκριτικὰ μιλοῦσαν πάντα μόνο γιὰ σπόρ, λὲς καὶ ἦταν ὅλοι τρελοὶ φίλαθλοι. Αὐτὸ ἔδινε ἀπερίγραπτη χαρὰ στὸν «ἄρχοντα» τοῦ κράτους. Ἡ Σιγκουρίμι ἦταν ἡ χειρότερη μορφή τοῦ συστήματος, ἦταν τὸ χέρι τοῦ πειρατῆ, ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ. Αὐτὸς ὁ παράδεισος μὲ περίμενε ὅταν βγῆκα ἀπὸ τὸν Ἄδη.

ΚΩΜΙΚΟ-ΤΡΑΓΙΚΑ

1) Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καθημερινὴ πλύση ἐγκεφάλου ποὺ ἔκαναν στοὺς πολιτικοὺς κρατούμενους μὲ τὰ ἔργα τοῦ Ἐνβέρ, Μάρξ, Ἐγκελς, Λένιν, Στάλιν, κάπου-κάπου ἐμφανιζόταν καὶ ἀφιέρωνε τὸν «πολύτιμο» χρόνο του καὶ ὁ κομισσάριος τοῦ στρατοπέδου ὁ Σιαχήνης Ζγκούρος. Ὁ Σιαχήνης ἦταν ἀπὸ τὸ Μπουρέλι. Εἶχε ὕψος κάτω ἀπὸ 1,67μ. Ἦταν μὲ φουσκωμένα μάγουλα σὰν δύο μεγάλες πολυγυνομένες ντομάτες, μὲ ἓνα χοντροκαμωμένο κορμὶ ποὺ γινόταν πολὺ παράξενο ἀπὸ τὴν μεγάλη καὶ ἀλλόκοτη κοιλιὰ καὶ ἀπὸ τὰ στραβά του πόδια ποὺ τρέμαν κάτω ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀνήθικο ὄγκο. Αὐτὸς ὁ ὄγκος, ὅταν κουνιόταν ἔμοιαζε μὲ ἀγελάδα ποὺ ψάχνει χῶρο νὰ γεννήσει. Ὁ Σιαχήνης ἦταν ὁ... Ἀγᾶς μας. Αὐτὴ ἡ μάζα ἀνθρώπινου κρέατος, αὐτὸς ὁ κομισσάριος, ποὺ ὅταν τὸν ἔβλεπες γελοῦσες καὶ ἐκλαιγες μαζί, γινόταν περισσότερο κωμικοτραγικὸς ὅταν στὰ πολιτικά του σχόλια ἐκφωνοῦσε «μαρχαριτάρια».

Ὁ εἰρωνία τῆς τύχης! 1300 κατάδικοι, ὄρθιοι στὸ γήπεδο, φορεμένοι ὅλοι μὲ τὰ ἴδια κάφενα ροῦχα, ἦταν ἀναγκασμένοι γιὰ ὥρες νὰ κρατοῦσαν τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ νὰ παρακολουθοῦν τὸ «σύρε καὶ ἔλα» αὐτῆς τῆς... γουρούνας, στὸ δάπεδο ποὺ ἦταν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν καταδίκων.

Πάντα δίπλα του βρίσκονταν ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς 7-8 Λοχίες καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ τεχνικοῦ γραφείου. Αὐτοὶ ἦταν κρατούμενοι ποὺ στὴν πλειοψηφία τους ἦταν τὰ πιὸ κακὰ ὄργανα τοῦ σατανᾶ.

Ἄρχιζε τὴν ὁμιλία ὁ κομισσάριος καὶ ἔλεγε:

«Τὸν καιρὸ ποὺ οἱ Ἑβραῖοι σκότωναν τοὺς Ἀφρικανούς, ὁ σύντροφος Ἐνβέρ τοὺς ἔκανε ἐκκλήση γιὰ νὰ ἐρχόνταν σέ

μᾶς, νὰ τοὺς μαθαίναμε παρτιζάνικο πόλεμο καὶ ἔτσι θὰ νικουῦσαν τοὺς Ἑβραίους. Αὐτοὶ δὲν ἤρθαν. Δὲν μᾶς ἄκουσαν. Ἐμεῖς τοὺς βγήκαμε ἀπὸ τὸ χρέος, τὴν ᾄμα δὲν ἔχομε εὐθύνη, ἄς σκοτωθοῦν».

«Ἡ Ἀλβανία ἔχει δώσει φῶς σ' ὅλον τὸν κόσμον, ἔχει βγάλει μεγάλους ἄντρες, ὅπως τὰ ἀδέρφια Φράσερη ἀπὸ τὴν Πρεμετή, τὸ Μήτς Σοκόλη, πὺ ἔβαλε τὸ στήθος στὸ κανόνι, τὸν Σκεντέρμπεη πὺ νίκησε τὸ Σουλτάνο, τὸν Χότζια Ταχσήνη. Ξέρετε τὶ ἦταν ὁ Χότζια Ταχσήνης; Ἦταν Τσιάμης, καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Σταμπόλ (Κωνσταντινούπολης). Αὐτὸς εἶχε βγάλει τρεῖς φόρμουλες. Τὶς δύο τὶς ἔλυσαν οἱ ἐπιστήμονες τοῦ κόσμου, τὴν μὴ δὲν μποροῦν νὰ τὴν λύσουν. Ὑπάρχει ὅμως, κάποιος ἄντρας πὺ μπορεῖ νὰ τὴν λύσει. Αὐτὸς εἶναι ὁ σύντροφος Ἐνβερ. Αὐτὴ τὴν φόρμουλα τὴν ἔχουν οἱ ἰμπεριαλιστές, δὲν μᾶς τὴν δίνουν, ἄς τὴν κρατήσουν καὶ ἄς μείνει ὁ κόσμος 50 χρόνια ὀπίσω. Ἀλλὰ τὸ Κόμμα τὸν ἔχει τιμήσει τὸν Χότζια Ταχσήνη, τοῦ ἔχει κάνει μεγάλο μνημεῖο στὸ Σαραντιν».

«Νὰ σᾶς πῶ καὶ τοῦτο, πρέπει νὰ ἐνημερωθῆτε γιὰ ὅλα, ἔμεῖς δὲν κρατᾶμε τίποτες μυστικό. Αὐτὲς τὶς μέρες ἔκαμε ἐπίσκεψη ὁ Χου Χου Φένης (εἶχε τὸ λόγο γιὰ τὸν ἡγέτη τῆς Κίνας, Χου Χου Φέγκ) στὴν Οὐγγαρία, ἀλλὰ μᾶς ξίνησε ὁ κῶλος πὺ ἤρθε καὶ ἐδῶ κοντὰ σὲ μᾶς, στοὺς Τιτῆστες τῆς Γιουγκοσλαβίας».

«Τὶ νομίζετε ἐσεῖς, ἔμεῖς εἴμαστε ὅλοι γιὰ ἕναν καὶ ἕνας γιὰ ὅλους. Ὁ λαός μας εἶναι ἐνωμένος σὰν μὴ γροθιά. Ἀδερφωμένοι ταξιδεύουμε, ὅλοι μαζὶ 100-150 ἄτομα σὲ κάθε φουσαρμόνικα (ἐννοοῦσε τὰ μεγάλα λεωφορεῖα), καὶ ὄχι ἕνας-ἕνας στὶς βετουῦρες, σὰν ἔρημοι, ὅπως ταξιδεύουν στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες».

«Νὰ σᾶς μιλήσω καὶ λίγο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ. Ξέρετε μωρὲ κερατάδες ὅτι ὅταν μιλάει στὸ βῆμα τοῦ ΟΗΕ ὁ σύντροφος Νέστες Νάστας (εἶχε τὸ λόγο γιὰ τὸν Ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀλβανίας, τὸν Νέστη Νάσε), μένει μόνος του στὴν αἴθουσα; Γιατί μένει μόνος του; Γιατί ὅλοι τρέμουν καὶ σηκώνονται καὶ φεύγουν ἀπὸ τὴν αἴθουσα. Ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν ἀλλάζετε μυαλά...»

Κάποια στιγμή γύριζε πρὸς τὸν ὑπεύθυνο τοῦ τεχνικοῦ Γραφείου, τὸν Κουϊτὴμ Σιάρρα ἢ τὸν Λιόλλη Διαμάντη (κρατούμενοι) καὶ σὰν αὐτοὶ νὰ ἦταν οἱ καλοὶ μας γονεῖς, τοὺς ρωτοῦσε:

- Ἔχουν φάει, ἔχουν ὄρεξη οἱ κρατούμενοι;

- Ναὶ κύριε κομισσάριε, ἔχουν φάει.

- Ἔχουν κάνει μπάνιο;

- Ναὶ κύριε κομισσάριε.

- Ἔχουν ὕπνο, κοιμοῦνται;

- Ναί-ναὶ κύριε κομισσάριε, ἔχουν ὕπνο, κοιμοῦνται.

«Τώρα μὲ ρώτησε ὁ ὑπουργὸς γιὰ σᾶς, καὶ μοῦ εἶπε ἂν ἔχετε κανένα πρόβλημα. Τὶ ἔχετε μῶρε μασκαράδες, δὲν θὰ βγεῖτε ἀπὸ δῶ ζωντανοί, ἂν δὲν δουλέψετε. Τὸ Κόμμα σᾶς ἔχει δημιουργήσει συνθήκες ἄριστες. Κοιμᾶστε σὲ ἄσπρα σε-ντόνια σὰν στὸ Νοσοκομεῖο.

Ἄκουστε, ἐγὼ θέλω χαλκὸ καὶ πυρίτι. Ἄν δὲν μοῦ πραγματοποιήσετε τὸ πλάνο, θὰ σᾶς ρίξω τὰ μυαλὰ στὸν ἀέρα. Τὰ βλέπετε τὰ παλληκάρια μου (ἔδειχνε τοὺς λοχίους) θὰ σᾶς σπάσουν τὰ κόκκαλα, μὲ τὸ ξυλοκρέβατο θὰ σᾶς πᾶνε στὴ γαλαρία».

Ἦ μάνα μου! Στὰ χέρια τέτοιων ἀνθρώπων βρισκόμα-
σταν....

2) Οἱ κρατούμενοι ἦταν ἀραδιασμένοι στὸ γήπεδο. Ἄκουγό-
ταν ἡ φωνὴ τοῦ μεγαφώνου, ποὺ ἔδινε διάφορα προγράμματα. Κάποια στιγμή ἄρχιζε νὰ μεταδίδει προγράμματα σὲ ξένες γλῶσσες. Ὁ λοχίας, σὰν κόκκορας πάνω στὸ δάπεδο, ἔχει ἀρα-
διάσει τοὺς κρατούμενους γιὰ νὰ τοὺς βάλει στὴν κουζίνα γιὰ φαγητὸ καὶ ἔκανε τὸ «σύρε καὶ ἔλα», χτυπώντας τὴν μπότα του μὲ μιὰ μικρὴ βέργα. Κάποια στιγμή, κοιτάει τὸ μεγάφωνο πα-
ράξενα. Πῆγε πιὸ κοντὰ καὶ ἄκουσε προσεκτικά. Τότε ἀγρίεψε καὶ κουνιόντας τὴν βέργα, κάνωσε τὸ μεγάφωνο. Τὸ μεγάφωνο δὲν «ἔπιασε» τὸ νόημα τοῦ ὑπάγρυπνου λοχία.

Ὁ λοχίας ἔκανε «ζάπη» περισσότερους ἀπὸ 1000 «ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ» καὶ τώρα αὐτὸ τὸ πραγματάκι δὲν ὑπάκουε!!!

Ἔτσι τοῦ ξαναφωνάζει: «Σῶπα, μὴ μιλᾶς, οἱ ξένες γλῶσσες εἶναι ἀπαγορευμένες, δὲν ἀκούς, ἢ μήπως ἐνώθηκες καὶ ἐσὺ μὲ τοὺς

μασκαράδες, θά σοῦ σπάσω τὰ κόκκαλα, σῶπα σοῦ λέω».

Βέβαια τὸ μεγάφωνο, δὲν ὑπάκουγε. Τότε ὁ λοχίας ἔτρεξε, πῆρε ἓνα μεγάλο σκόπι (ξύλο) καὶ ἔδωσε ἓνα σκληρὸ μάθημα τοῦ μεγαφώνου, τὸ ἔκαμε κομμάτια, πραγματικὰ τοῦ ἔσπασε τὰ κόκκαλα!!!...

3) Γιὰ διάφορες «ἀπορίες» ποὺ εἶχανε οἱ κρατούμενοι, πολλές φορές ἀπευθύνονταν σὲ ἄτομα ποὺ ἦταν στὴν φυλακὴ ὅλην τους τὴ ζωὴ, οἱ ὁποῖοι τὰ «ἤξεραν» ὅλα.

Ἕνας τέτοιος ἦταν καὶ ὁ Τζελιάλ Μπέης, ἀπὸ τὴν Κολιόνια (Κορυτσᾶς).

Ὁμάδα κρατουμένων:

-Ὡ Τζελιάλ ἐφέντη, ἄκουσες γιὰ τὸν κομήτη μὲ τὴν καταστροφικὴν οὐρά, ποὺ λένε ὅτι θὰ περάσει καὶ θὰ μᾶς κάψει ὅλους;

-Ἄκουσα μῶρε καημένοι, ἀλλὰ γιὰ τὴν οὐρὰ ποὺ τὸ μάθατε;

-Τζελιάλ ἐφέντη τὸ ἔγραψε ἡ ἐφημερίδα τοῦ Κόμματος, «Ἡ Φωνὴ Τοῦ Λαοῦ».

-Ἀκόμα μῶρε κακόμοιροι πιστεύετε τὴν «Φωνὴ Τοῦ Λαοῦ», δὲν ξέρετε ἐσεῖς, ποὺ καὶ ὁ Χριστὸς νὰ κατέβει στὴ γῆ, ἡ «Φωνὴ Τοῦ Λαοῦ», θὰ τοῦ βαλεῖ οὐρὰ; Μὰ σὲ ποιὸν δὲν ἔβαλε οὐρὰ αὐτὴ ἡ ἐφημερίδα; Πηγαίνετε καὶ μὴ φοβᾶστε δὲν ἔχει οὐρὰ ὁ κομήτης.

4) Στὰ κελλιά τοῦ θανάτου, ἓνας κρατούμενος ποὺ ἔκανε ἀπεργία πείνας, ἀποφάσισε νὰ φάει. Ὄταν βγῆκαν οἱ φίλοι του στὸν ἀερισμὸ, αὐτὸς ἔκατσε στὸ κελλί, δὲν βγῆκε, ἐκμεταλλεύτηκε τὴν εὐκαιρία καὶ ἔσβησε τὴν πείνα μὲ τὰ πιόνια τοῦ σκακιοῦ, (ἦταν ἀπὸ ψωμί), τὰ εἶχαν κάνει κρυφὰ οἱ συγκρατούμενοι γιὰ νὰμποροῦν νὰ σκοτώσουν λίγες στιγμὲς ἀπὸ τὶς ἀτέλειωτες ὥρες. Γιὰ κάθε πιόνι ποὺ ἔτρωγε φώναζε, τοῦ ἔβαζε καὶ ἀπὸ ἓνα ὄνομα... Ἐφαγε ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς τῆς διοίκησης, ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν πείνα ποὺ εἶχε, ἄφησε δυό, δὲν ἔφαγε τὸν ἀξιωματικὸ Ἀλῆ καὶ τὸν λοχία Λιάζερ, γιὰ τὸ αὐτοὶ ἦταν καλοὶ ἄνθρωποι. Ὁ κρατούμενος, αὐτὸ τὸ πλήρωσε μὲ ἄγριο ξυλοδαρμό, ἐνῶ οἱ ἀξιωματικοί, τὰ δυὸ «πιόνια» ποὺ γλύτωσαν, μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ τὰ μετέθεσαν κάπου ἄλλοῦ, μακριὰ ἀπὸ τὰ σπίτια τους.....

ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ - ΥΠΟΜΟΝΗ

Πρὶν λίγο καιρὸ εἶχε αὐτοκτονήσει ὁ «πράκτορας» πρωθυπουργὸς Μεχμέτ Σέχου. Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ «ἀπολογηθεῖ» γιὰ τὴν φτώχεια τῆς Ἀλβανίας.

Ὅμως αὐτοκτόνησε γιὰτὶ ἀνακαλύφθηκε ἡ «ἐχθρική» του δράση ἀπὸ τὸ Κόμμα....

Ὁ τύραννος ἄρχισε νὰ ἐξοντώνει καὶ τοὺς πιὸ στενοὺς συνεργάτες τοῦ ἐγκληματικοῦ του ἔργου. Ἔτσι πίστευε ὅτι θὰ φόρτωνε σ' αὐτοὺς καὶ τὶς ἁμαρτίες του.

Βγήκα ἀπὸ τὸ Σπάτς μετὰ τὴν αὐτοκτονία τοῦ πρωθυπουργοῦ Σέχου. Τότε ὁ δικτάτορας ἔκανε ἀμνηστία γιὰ τοὺς πολιτικούς κρατούμενους. Μοῦ ἔχουν μείνει τότε καὶ 33 μέρες, ἔτσι μὲ τὴν ἀμνηστία βγήκα 33 μέρες γρηγορότερα. Ἦταν 16-11-1982. Διάβασαν γύρω στὰ 300 ὀνόματα κρατουμένων καὶ μᾶς ξεχώρισαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους 1000. Δίπλα μας ἦταν τὸ στρατόπεδο τῶν ποινικῶν, ποὺ συντηροῦσαν τοὺς περιφραγμοὺς τοῦ στρατοπέδου μας.

Ὅλο τὸ βράδυ δὲν κοιμηθήκαμε, ἔχουμε ἀνάψει φωτιές καὶ καθόμασταν παρέες παρέες. Δὲν ξεχώριζα ἀπὸ κοντά μου καὶ ἓνα σακκὶ μὲ τὰ ροῦχα τοῦ Ἀριστοτέλη. Κάποιος μοῦ παρατήρησε ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὰ πᾶς στὴν μάννα του, γιὰτὶ θὰ τῆς πειράξεις τὴν πληγὴ.

Τὰ ξημερώματα, καπνίζοντας μόνος, μὲ τὴν καρδιὰ φαρμάκι, τὰ ἔκαψα.

Ὅταν ξημέρωσε καλά, μᾶς ἔβαλαν σὲ φορτηγὰ ξεσκέπαστα καὶ ξεκινήσαμε, ξεκινήσαμε μετὰ ἀπὸ τόσα χρόνια «προπόνηση» γιὰ καινούργιους ἀγῶνες.

Εἶχα τὴν ἐντύπωση ὅτι ἔφευγα ἀπὸ τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκα,

ἐκεῖ ξαναγεννήθηκα γιὰ 9 ὀλόκληρα χρόνια. Ἦμουν περήφανος γιὰ τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπισα. Ἦταν τὸ μέρος τῆς σφυρηλατήσεως, ὁ τόπος τῆς μεγάλης δοκιμασίας, ὅλοι οἱ τίμιοι ἔπρεπε νὰ ἦταν στὴ φυλακὴ. Ἐμᾶς μᾶς τρόμαζε ἡ ἡσυχία, ἔχουμε μάθει νὰ ζοῦμε ἀνήσυχοι, μέσα στὴν φοβία καὶ στὴν ἀνασφάλεια.

Τότε ἦμουν 27 χρονῶν. Ξέραμε ὅτι τώρα πιά δὲν εἶχαμε θέση στὴν κοινωνία. Γιὰ μᾶς ἡ ζωὴ ἦταν τὸ ἀπαγορευμένο φρούτο. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκδηλώναμε τὸν ἑαυτό μας σὲ τίποτα. Ἐπρεπε νὰ δείχναμε εὐχαριστημένοι ποὺ ἤμασταν «ἐλεύθεροι» ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους. Ἐπρεπε νὰ ἤμασταν εὐγνώμονες στὸ Κόμμα ποὺ ἀθῶοι κάναμε τόσα χρόνια φυλακὴ, καὶ νὰ τὸ χειροκροτούσαμε ποὺ δὲν μᾶς ξαναέβαζε στὴ φυλακὴ. Αὐτὴ ἦταν ἡ καταστροφὴ μας, τὴν θέλαμε αὐτὴ τὴν «λευτεριά».

Σὲ μιὰ τέτοια κοινωνία δὲν ὑπάρχει ἡ γενναιότητα. Ἡ γενναιότητα καλλιεργεῖται στὴ κοινωνία, ὅπου τὸ δίκαιο ὑπερασπίζεται ἀπὸ ὅλους.

Ὁ Ἡρακλῆς εἶχε σχεδὸν 2 χρόνια πρὶν ἀπὸ μένα ποὺ ζοῦσε «ἐλεύθερος».

Ἀποφασίσαμε νὰ μὴν φεύγαμε στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ μὴν ὑποφέρανε οἱ δικοὶ μας ἐξ αἰτίας μας. Ἄν χρειαζόταν ἄς κάναμε πάλι φυλακὴ. Στὴν «ἐλεύθερη» ζωὴ, μὲ περίμενε μιὰ σκληρὴ μονότονη δουλειὰ στὰ χωράφια τοῦ Συνεταιρισμοῦ τῆς Δρόπολης.

Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἡ τρομοκρατία ἔχει μαλακώσει λίγο καὶ οἱ ὑποσχέσεις ἦταν περισσότερες. Πῆγα στὸ Γυμνάσιο Ἀργυροκάστρου γιὰ νὰ ἔπαιρνα τὸ χαρτί, ποὺ ἔλεγε ὅτι εἶχα τελειώσει τὴν τέταρτη χρονιά τοῦ σχολείου. Συνάντησα τὸν Διευθυντὴ ποὺ εἶχα τότε καὶ ἀφοῦ ἀρχικὰ δὲν «θυμόταν» τὸ ποιὸς ἦμουν, ἔπειτα πολὺ εὐκόλα καὶ δίχως νὰ ἀνοίξει κανένα φάκελο, θυμήθηκε καὶ μοῦ εἶπε ὅτι μετὰ τὶς 6-5-1974 ποὺ ἔχουν συλλάβει ἐμένα, τὸ Παιδαγωγικὸ Συμβούλιο τοῦ Σχολείου εἶχε ἀποφασίσει νὰ μοῦ ἀφαιρέσει τὴν τέταρτη σχολικὴ χρονιά. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες ἦρθε στὸ σπίτι ἄνθρωπος ποὺ ἠθέλε τὸ «καλό» μας καὶ μᾶς εἶπε ὅτι, «τὶ τοῦ χρειάζεται τοῦ Κώστα τὸ σχολεῖο», «γιατὶ πῆγε καὶ ζήτησε τὴν τέταρτη χρονιά». «Ἀνησύχησε ἀδίκως τὸ Κόμμα». κλπ.... Ἐπρεπε δηλαδὴ νὰ ἔλε-

Ο Κώστας Κυριακού τὸ 1983 μετὰ τὴν ἀποφυλάκισή του.

γα εὐχαριστῶ, πού μου ἔδιναν φτυάρι καὶ κασμᾶ. Πῶς ζητοῦσα αὐτό, πού μου ἄνηκε, πού ἦταν δικό μου;

Μὲ τὸν Ἡρακλῆ στὰ χωράφια πηγαίναμε ἀπὸ ἄλλο δρόμο, ὄχι ἀπὸ αὐτὸν πού πήγαινε ὅλος ὁ κόσμος. Πηγαίναμε ἀπὸ τὸ δρόμο πού ὀνομαζόταν «Μεσονήσι». Αὐτὸ θὰ πεῖ «πάλη τῶν τάξεων», δὲν εἴχαμε «μούτρα» νὰ πηγαίναμε στὸν ἴδιο δρόμο μέ τοὺς ἄλλους στὰ χωράφια.

Ἦταν εὐχαρίστησή μας νὰ περπατούσαμε ὦρες ὀλόκληρες πάνω στὰ γαιδούρια μόνοι μας καὶ παρὰ νὰ περπατούσαμε πλάι-πλάι στὰ ἀγαπημένα παιδιὰ τοῦ Χότζια. Πηγαίναμε στὰ χωράφια μέ τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου καὶ ἐπιστρέφαμε μέ τὸ σουρούπωμα.

Ξυπόλυτοι, μέσα στὴ λάσπη, ποτίζαμε 6 μῆνες τὸν χρόνο ἑκατοντάδες στρέμματα, στάρια, καλαμποκιά, λιοτήρια. Τὰ χωράφια πού ποτίζαμε ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ ἔδιναν τὴν περισσότερη παραγωγή, ἀλλιῶς κινδυνεύαμε, νὰ μᾶς κατηγορήσουν γιὰ σαμποτάζ.

ΤΑ ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ. Η ΑΥΤΑΠΑΡΝΗΣΗ.

Οί κομμουνιστές τῆς Ἀλβανίας ἦταν ἄψογοι πολιτικάνοι. Πῆραν διαζύγιο ἀπὸ τὸν Τίτο τὸ 1947, συμπεθέρισαν μὲ τὸν Στάλιν γιὰ νὰ πάρουν διαζύγιο ἀπὸ τὸν Χρουτσώφ τὸ 1962. Τὸ 1976-1977 χώρισαν μὲ τοὺς Κινέζους καὶ στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 ξαναῆρθαν σὲ ρήξη μὲ τοὺς Γιουγκοσλάβους.

Ἔτσι ὁ σύντροφος Ἐνβέρ, ἀφοῦ «προδόθηκε» ἀπὸ πολλές καπιταλιστικὲς καὶ ρεβιζιονιστικὲς χώρες, θυμήθηκε μετὰ ἀπὸ 50 χρόνια «ἀμνησία», ὅτι τόσο δά, μιὰ πιθαμὴ κοντὰ στὴ σοσιαλιστικὴ Ἀλβανία, ζοῦσε ὁ ἀδερφὸς Ἑλληνικὸς λαός.

Πῶς οἱ κομμουνιστὲς ξέχασαν τόσα χρόνια τὴν ἀδερφὴ Ἑλλάδα. Τὶ «χαρές» γιὰ τὴν καινούργια ἀνακάλυψη, τὶ «ἐνθουσιασμός».

Ναὶ ἀλλὰ ἡ φιλία πρέπει νὰ τεκμηριωθεῖ μὲ ἐπιστημονικὲς καὶ ἱστορικὲς βάσεις. Ὁ σύντροφος Ἐνβέρ μᾶς ἔβγαλε πάλι ἀπὸ τὸν κακὸ τὸν χρόνο. Γιὰ τὸ καλὸ τῶν δύο λαῶν, διάθεσε ἀπὸ τὸν χρήσιμο χρόνο του καὶ ἔγραψε τὸ «πολύτιμο» βιβλίο «Δύο φίλοι λαοί». Τύπωσε καὶ διάφορες μπροσιούρες πού μὲ ἱστορικὰ στοιχεῖα διαβεβαίωσαν τὴν ἀρχαιότητα τῶν δύο λαῶν τῶν Βαλκανίων.

Ἡ φιλία, ἡ ἀδερφοσύνη, ἔπρεπε νὰ θεμελιώνονταν καὶ σὲ «δυνατές» καὶ σὲ «τίμιες» βάσεις. Οἱ κομμουνιστὲς στὶς ὀμιλίες τους λέγαν ὅτι τὸ Κόμμα δὲν φοβᾶται τίποτε. Ἡ Ἀλβανία εἶναι ἀνοικτὴ γιὰ ὅλους τοὺς φίλους. Ὅποιος θέλει ἄς καλωσορίσει, νὰ ἔρθει νὰ ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του τὰ ἐπιτεύγματά μας. Στὴ δεκαετία τοῦ 80, ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες ἦταν οἱ Ἕλληνες πολίτες πού ἐπισκέφθηκαν τὴν Ἀλβανία. Ἀφοῦ πείστηκαν

για τὴν παραδεισένια ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦσαν στὸ μοντέλο Σοσιαλισμοῦ τῆς Ἀλβανίας, γράψαν καὶ τὶς ἐντυπώσεις τους στὸν Ἑλληνικὸ Τύπο.

Τὶ εἰρωνεία, μισὸν αἰῶνα περιμέναμε μὲ λαχτάρα στὸ σκοτάδι καὶ τώρα ποὺ μᾶς ἦρθε τὸ φῶς καὶ πιστέψαμε ὅτι θὰ μάθαινε ὅλος ὁ κόσμος τὴν τραγωδία μας, ὁ δικτάτορας βρῆκε διέξοδο, βρῆκε τὴν «φασιστική» Ἑλλάδα νὰ τοῦ ποτίζει τὰ ἀγκάθια, νὰ τοῦ δίνει πνοή.

Ἡ χαρὰ εἶναι δική μας, φώναζαν οἱ κομμουνιστές, ἔχομε ἀνθρώπους νὰ φιλοξενήσουν τοὺς φίλους, ὅλοι οἱ ἄλλοι νὰ πάνε στὶς δουλειές τους. Ἡ «πάλη τῶν τάξεων» συνεχίζεται, τὸ Κόμμα εἶναι ἄγρυπνο καὶ δὲν ξεχνᾷ τὸ ρητὸ τοῦ λαοῦ:

«Τὸ ποτάμι κοιμᾶται, ὁ ἐχθρὸς δὲν κοιμᾶται».

Ἔτσι τὰ ἀγαπημένα παιδιά τοῦ κόμματος περίμεναν τοὺς φίλους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ «τυχαῖα» τοὺς προσκαλοῦσαν στὰ σπίτια τους.

Ἡ Σιγκουρίμι εἶχε πάρει ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέτρα, εἶχε ἐφοδιάσει τὰ σπίτια, ποὺ θὰ πηγαῖνον οἱ φιλοξενούμενοι μὲ ὅλα τὰ καλά. Τρόφιμα, ποτὰ καὶ ἄλλες ἀνέσεις. Ὁ δικτάτορας δὲν πίστευε σὲ κανέναν. Ἡ προδοσία του εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ νωρὶς καὶ κορυφώθηκε μὲ τὴν «αὐτοκτονία» τοῦ πρωθυπουργοῦ Σέχου στὶς ἀρχές τοῦ 1980 καὶ τὴν ἐκτέλεση στὴν συνέχεια πολλῶν ὑπουργῶν (Υπουργὸς Ἐσωτερικῶν, Ἀμύνης) καὶ ἄλλων.

Ἐμπιστοσύνη δὲν ὑπῆρχε πουθενά. Βασίλευε τὸ σύνθημα «πίστεψε καὶ ἐρεύνα». Αὐτὸ ἴσχυσε καὶ γιὰ τὰ «ἀδέρφια» τῆς Ἑλληνικῆς μειονότητας ποὺ προσέφεραν τὶς πολύτιμες ὑπηρεσίες τους στὸ Κόμμα. Γι' αὐτὸ σὲ κάθε σπίτι ποὺ ἐρχόταν ὁ φιλοξενούμενος, ὑπῆρχε καὶ κάποιος «ἀδερφός», «θεῖος», «γαμπρός» ἢ «κουνιάδος» τοῦ νοικοκύρη τοῦ σπιτιοῦ. Συνομιλώντας μὲ τέτοιους ὁ φιλοξενούμενος μάθαινε τὴν «ἀλήθεια» καὶ τὴ διαλαλοῦσε ἔπειτα στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ποιὸς ἦταν ὁ πραγματικὸς νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ οἱ φιλοξενούμενοι δὲν τὸ ἔμαθαν ποτέ.

Ἐπειτα τὰ γκρούπ τῶν ἐπισκεφτῶν ὀργανωμένα, μὲ ξεναγούς τοὺς ἀνθρώπους τῆς Σιγκουρίμι ἐπισκέπτονταν τὴ βιτρίνα τῶν κομμουνιστῶν, τὸ σπίτι τοῦ δικτάτορα στὸ Ἀργυρόκαστρο, τὸ κάστρο τῆς πόλης κλπ.

Οί φίλοι φεύγαν παίρνοντας μαζί τους τις καλύτερες αναμνήσεις για τη σοσιαλιστική Ἀλβανία. Αὐτές ἦταν οί τίμιες βάσεις, τὰ θεμέλια ὅπου στηρίχθηκε ἡ Ἑλληνο-Ἀλβανική φιλία.

Αὐτὴ ἡ ὑποκρισία προκαλεῖ ἀηδία καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἀκοῦν. Φαντάσου τὶ μπορεῖ νὰ νιώθαμε ἐμεῖς ποὺ τὴν ζούσαμε. Δὲν ὑπῆρχε τίποτε γιὰ μᾶς, ποὺ νὰ μᾶς ἔκανε νὰ ζούσαμε χαρούμενα. Μὲ βασάνιζε ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἤμουν ἔνοχος ἂν δὲν ξεσκέπαζα τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἐλπίδα ποὺ πήγαζε ἀπὸ αὐτὴ τὴν σκέψη μὲ ἔκανε αἰσιόδοξο.

Ὅσοι Ἑλληνες ἐπισκέφθηκαν τὴν Ἀλβανία τὴν περίοδο 1980-1990 καὶ κατάλαβαν τὸ δράμα μας, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτά, σώπασαν, πρέπει νὰ αἰσθάνονται ἔνοχοι, γιατί εἶναι ἔνοχοι, ἔχουν εὐθύνη καὶ αὐτὴ ἡ εὐθύνη εἶναι ἀνάλογη μὲ τὰ καθήκοντα καὶ τὴν προσωπικότητά τους. Αὐτὸ εἶναι τὸ σκεπτικὸ ὅλου τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ καὶ γιὰ ἓνα λόγο παραπάνω τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀλβανίας.

Δὲν χρειαζόμουν συμβουλές ἀπὸ κανέναν. Ἡ ἀπόφασή μου ἦταν ἐσωτερικὴ ἐπιταγή. Ἦταν τὸ πατριωτικὸ καθῆκον αὐτὸ ποὺ μὲ ἐξανάγκαζε νὰ ἀποτολμήσω γιὰ μιὰ ἐνέργεια ποὺ ἀποσκοποῦσε στὴν διεθνή πίεση καὶ τὸ διεθνὴ ξεσηκωμὸ ἐναντίον τοῦ ἀπάνθρωπου δικτατορικοῦ καθεστῶτος τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὸ τὸ σκεφτόμουν μέρα καὶ νύχτα. Ἔπρεπε νὰ ἤμουν πολὺ μετρημένος. Ἡ πράξη μου ἔπρεπε νὰ γινόταν ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὅλα τὰ Κόμματα στὴν Ἑλλάδα.

Ἀποφάσισα νὰ ἐνημέρωνα μὲ ἐπιστολές τὸν κ. Γ. Ἀλευρᾶ καὶ νὰ τὸν παρακαλοῦσα νὰ ἐνημέρωνε ὅλους τοὺς βουλευτὲς γιὰ αὐτὰ ποὺ θὰ τοῦ ἔγραφα στὶς ἐπιστολές. Τὸ πίστεψα καὶ τὸ μπόρεσα. Αὐτὸ θὰ πεῖ νὰ ἔπαιζες μὲ τὸν ἑαυτό σου καὶ ὄχι μόνο. Παρακαλοῦσα τὸν Θεὸ νὰ μοῦ ἔδινε δυνάμεις γιὰ νὰ μποροῦσα νὰ πραγματοποιοῦσα τὸν τίμιο σκοπὸ. Τώρα ποὺ μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ αὐτὴ ἡ ἰδέα δὲν εἶχα δικαίωμα οὔτε νὰ πέθαινα. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλεγα κανενὸς μέχρι ποὺ νὰ πραγματοποιοῦσα τὸν σκοπὸ. Τὸ σκεπτικὸ ὅτι μὲ τὴν πράξη μου θὰ βοηθοῦσα στὴ γρήγορη πτώση τῆς δικτατορίας, μοῦ ἔδινε φτερά. Ἀπὸ αὐτὸ ἀντλοῦσα δύναμη καὶ ἀποφασιστικὴτητα.

Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς, ἴσως βασάνιζε πολλούς. Ἔτυχε νὰ

πάρω ἐγὼ τὴν ἀπόφαση. Μὲ ἀπειλοῦσε ὁ χάρος, ἢ καὶ χειρότερα ἢ τρέλα, αὐτὸ μὲ περίμενε ἀπὸ τῆ Συγκουρίμι. Ἄλλὰ θὰ νικοῦσα γιατί ἦταν ὁ Θεὸς μὲ τὸ μέρος μας, ἦταν τὸ δίκιο μὲ τὸ μέρος μας. Ἔπρεπε νὰ βιαζόμουν, γιατί ὅσο ἀργοῦσα, τόσο περισσότεροι Ἕλληνες ἐξαπατιόνταν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές, καὶ τόσο μεγαλύτερο θὰ γινόταν τὸ κακὸ ἐναντίον μας. Ὁ Θεὸς μὲ τὰ μαθήματά του, μοῦ εἶχε ἀνοίξει τὰ μάτια ἀπὸ νωρίς. Τὴν ἀνατριχιαστικὴ ἀλήθεια ἔπρεπε νὰ τὴ μάθαινε ὅλος ὁ κόσμος. Πεισμένος γιὰ τὴν προσφορὰ τῆς θυσίας, τὴν ἀνοιξη τοῦ 1986 προετοίμασα δύο ἐπιστολές, μιὰ γιὰ τὸν κ. Ἀλευρᾶ (πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς) καὶ μιὰ γιὰ τὴ θεία μου, πού κατοικοῦσε στὴ Χαλκίδα. Ἐρριξα στὸ χαρτί τὸν μεγάλο πόνο τοῦ κόσμου μας, τὴν ἀδικία, τὴν ὑποκρισία καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κακὰ πού προκαλοῦσε τὸ βάρβαρο σύστημα. Ἡ ἐπιστολὴ πού ἦταν προωρισμένη γιὰ τὸν κ. Ἀλευρᾶ, ἔφερε ἓνα ὄνομα μιᾶς ἀνύπαρκτης ὀργάνωσης. Ὅταν ἔγραφα αὐτὲς τὶς ἐπιστολές, συνέχεια κύτταζα δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἔξω καὶ παντοῦ. Μοῦ φαινόταν ὅτι κάποιος νὰ μὲ παρακολουθοῦσε. Γιὰ ἓναν πρῶην πολιτικὸ κρατούμενο, πού γνώριζε στὸ πετσί του τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τῆς Συγκουρίμι, δὲν ἦταν ὑπερβολικὸς αὐτὸς ὁ φόβος.

Στὶς ἐπιστολές ἔγραφα λεπτομέρειες γιὰ τὴν καθημερινή μας ζωὴ, γιὰ τὴν μεγάλῃ φτώχεια, γιὰ τὴν ἔλλειψη σχεδὸν ὅλων τῶν μειονοτικῶν καὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Γιὰ τὸ Ἀστυνομικὸ Κράτος, γιὰ τὴ ψεύτικη εἰκόνα πού δημιουργοῦσαν στοὺς ἐπισκέφτες οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κόμματος πού «τυχαῖα» συναντοῦσαν καὶ φιλοξενοῦσαν τοὺς ξένους τουρίστες, γιὰ τοὺς χιλιάδες πολιτικοὺς κρατούμενους πού σαπίζαν στὶς φυλακὲς καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα τὰ δεινὰ τοῦ ἀπάνθρωπου συστήματος. Τέλος ἔκανα ἔκκληση στὸν κ. Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς νὰ ἐνημέρωνε ὅλους τοὺς βουλευτὲς καὶ νὰ ἀντιμετώπιζαν τὴν δικτατορία τοῦ Χότζα καὶ τοῦ Ἀλία ἀπὸ κοινού, Κυβέρνηση καὶ Ἀντιπολίτευση. Μέσα στὰ ἄλλα τοῦ τόνιζα:

«Νὰ πιεστοῦν οἱ δικτάτορες ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάδα νὰ δημιουργήσει ἓνα διεθνὲς κλίμα πιέσεως ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ Ἀμερικὴ ἐναντίον τοῦ βίαιου καὶ βανδα-

λιστικοῦ συστήματος τῶν Τιράνων..., ὅλα τὰ Κόμματα νὰ ἔχουν μιὰ ἐνιαία ἐξωτερικὴ πολιτικὴ... »

Αὐτὲς τὶς ἐπιστολές, ποὺ ἦταν 3-4 σελίδες, τὶς συντρόφευα μὲ μιὰ ἄλλη μικρὴ ἐπιστολή, προωρισμένη γιὰ αὐτὸν ποὺ θὰ τύχαινε νὰ τοῦ ἔδινε τὴν μεγάλη ἐπιστολὴ τῆς Βουλῆς, ὅπου μέσα στὰ ἄλλα τὸν παρακαλοῦσα νὰ μὴ δημοσίευε τίποτα στὸν Τύπο καὶ νὰ πρόσεχε μὴν καὶ ἔπεφτε ἡ ἐπιστολὴ στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν τοῦ Χότζα καὶ τοῦ Ἀλία, διότι ἔπειτα ἡ ζημιὰ θὰ ἦταν πολὺ μεγάλη.

Μὲ τρεμάμενα δάκτυλα ἄνοιγα προσεκτικὰ τὸ πακέτο τσιγάρων, ἔβγαζα ἀπὸ μέσα τὶς μεσαῖες τσιγάρες καὶ προσεκτικὰ ἔβαζα ἐκεῖ τὴν ἐπιστολή. Ἀφοῦ τὸ ξαναέκλεινα, τὸ πακέτο φαινόταν ἄθικτο. Μὲ τὰ πακέτα (βόμβες) στὶς τσέπες, πήγαινα στὸ Ἀργυρόκαστρο. Ἦταν ἀπὸ τὶς δυσκολότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς μου. Αὐτὸς ἦταν ὁ περίπατος τῆς αὐτοκτονίας. Ἐνοιωθα τόσο βάρος στὶς τσέπες, λὲς καὶ εἶχα ἄτομ.

Τὰ μάτια ποὺ μᾶς παρακολουθοῦσαν ἦταν ἑκατοντάδες. Χρειαζόταν ψυχραιμία καὶ αὐτοέλεγχος. Ἦταν πολὺ δύσκολο, ἀλλὰ ἄξιζε ὁ κόπος. Καθόμουν «ἀπρόσεκτα» σ' ἓνα πεζούλι, ἴσως καὶ μὲ κάποιο χωριανό μου. Οἱ ἐπισκέπτες ἔψαχναν ἀνθρώπους γιὰ νὰ συνομιλήσουν.

Ὅταν κάποιος μᾶς πλησίαζε, ἡ καρδιὰ ἄρχιζε νὰ χτυπᾷ τόσο δυνατὰ ποὺ νόμιζα ὅτι ἄκουγε τοὺς κτύπους τῆς καὶ ὁ διπλάνός μου. Ὁ τουρίστας μετὰ ἀπὸ λίγο ὄλο καὶ κάτι ἔβγαζε νὰ μᾶς δώριζε. Γύρω μας οἱ δαίμονες τῆς Σιγκουρίμι μᾶς ἀγνάντευαν στὰ μάτια, γι' αὐτὸ δὲν μιλάγαμε, ἀλλὰ ἡ μεγάλη εὐκαιρία μοῦ παρουσιάστηκε. Ὁ τουρίστας κάτι θέλει νὰ μοῦ δωρίσει. Μὲ ἄρκετὴ φωνὴ γιὰ νὰ ἄκουγε καὶ αὐτὸς ποὺ φρικαζόταν τοῦ ἔλεγα: «Θὰ πάρεις καὶ ἐσὺ τὸ δῶρο μας γιὰ νὰ πάρομε ἐμεῖς τὸ δικό σου, ἀλλιῶς μᾶς προσβάλλεις». Σχεδὸν τοῦ ἄφηνα τὸ πακέτο μὲ τὴν ἐπιστολὴ στὸ χέρι καὶ μετὰ ἀπὸ δευτερόλεπτα ἔξαφανιζόμουν. Ἄν ἦμουν μόνος μου, μποροῦσα νὰ τοῦ ἔλεγα καὶ ἄλλα δύο λόγια ὅπως, «πρόσεξε μὴ μὲ πάρεις στὸ λαιμό σου», «γιατὶ τὸ πακέτο δὲν ἔχει ἀπλῶς τσιγάρες μέσα». Τὴν περίοδο 1986-1987 εἶχα στείλει μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τρεῖς ἐπιστολές

μὲ προορισμὸ τὸν κ. Ἀλευρᾶ καὶ δύο γιὰ τὶς θεῖες, μιὰ στὴν Ἑλλάδα καὶ μιὰ στὴν Ἀμερική.

Τὴν πρώτη ἐπιστολὴ γιὰ τὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, μπόρεσα καὶ τὴν ἔδωσα τὴν Ἀνοιξή του 1986, τὴν μέρα ποὺ στὸ Ἀργυρόκαστρο ἔπαιξε φιλικὴ ποδοσφαιρικὴ συνάντηση, ἡ ὁμάδα τῆς Κόνιτσας (ὅπως μᾶς εἶπαν ἐμᾶς στὸ Ἀργυρόκαστρο), μὲ τὴν τοπικὴ ὁμάδα «Λιουφτετάρη».

Γιὰ πρώτη φορὰ ἦρθαν τόσοι πολλοὶ Ἕλληνες. Ἦταν μιὰ μεγάλη εὐκαιρία γιὰ μένα. Οἱ φίλαθλοι ποὺ συνόδευαν τὴν ὁμάδα τοὺς ἦταν γύρω στὰ 300 ἄτομα.

Κάθισαν στὸ Ἀργυρόκαστρο καὶ στὴν Γορατζή Δροπόλεως 6-7 ὥρες. Αὐτὸς ποὺ πῆρε τὴν ἐπιστολὴ γιὰ τὴν Βουλὴ, μοῦ εἶπε ὅτι ὀνομάζεται Βασίλης, ὅτι εἶναι ἀπὸ κάποιο χωριὸ κοντὰ στὰ σύνορα, (νομίζω Παρακάλαμο), εἶναι γαμπρὸς παπᾶ καὶ ὅτι κάποτε εἶχε ἐργαστεῖ καὶ στὴ Γερμανία. Ἀφοῦ ἔδινε τὸ πακέτο ἐνιωθα τόσο ἐλαφρὺς σὰν νὰ πετοῦσα. Εἶχε περιπτώσεις ποὺ ὁ ἐπισκέπτης καταλάβαινε ὅτι τὸ πακέτο δὲν εἶχε ἀπλῶς τσιγάρες, τότε αὐτὸς ἔκανε κάποια κίνηση γιὰ νὰ μὲ ἠσύχαζε.

Αὐτὲς οἱ στιγμὲς δὲν γίνονται εὐκόλα νοητὲς ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Μᾶλλον καὶ μὲ βάση τὸ σκεπτικὸ πολλῶν, αὐτὴ ἡ ἀναγκαία πράξη πρακτικὰ ἦταν ἀκατόρθωτη.

Ὁ μόνος ποὺ μάθαινε γιὰ τὶς ἐπιστολές, ἦταν ὁ Ἡρακλῆς. Στὴν γενικοτήτα ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ πολίτες καὶ φίλια καὶ ἀδερφοσύνη καὶ καλὲς σχέσεις ἐπιθυμοῦσαν μὲ τὴν γειτονικὴ Ἑλλάδα. Πίστευαν, ὅτι ἀπὸ αὐτὲς τὶς σχέσεις κάτι θὰ ἄλλαζε πρὸς τὸ καλύτερο στὴν Ἀλβανία καὶ στὴν ζωὴ τοὺς. Δυστυχῶς διαψεύσθηκαν οἱ ἐλπίδες ὅλων καὶ τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας. Ὅλα πήγαιναν πρὸς τὸ χειρότερο. Τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ κακοῦ ἦταν ἡ πολιτικὴ τῶν κομμουνιστῶν τῆς Ἀλβανίας ἐνθαρρυνόταν καὶ ἀπὸ ἐπίσημες προσωπικότητες ποὺ ἀντιπροσώπευαν τὸν πολιτικὸ κόσμον τῆς Ἑλλάδας.

Καὶ μετὰ τὶς τρεῖς ἐπιστολές πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ, δὲν ἄλλαξε τίποτα πρὸς τὸ καλύτερο, γιὰ τοὺς Βορειοηπειρωτὲς. Αὐτὸ ἦταν ἀπαράδεχτο.

Εἴμαστε ἀρκετὸς πλυθυσμὸς καὶ πιστεύαμε ὅτι τὸ Ἑλληνι-

κὸ Κράτος ἔπρεπε νὰ εἶχε τὴν ἀπαιτούμενη φροντίδα καὶ συγκεκριμένο πρόγραμμα, διαφορετικὰ δὲν σεβόταν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, πὺ σπάνιες φορές, ἀλλὰ κατὰ καιροὺς ἔχουν κάνει ἀξιέπαινες δηλώσεις γιὰ τὴ Βόρειο Ἡπειρο.

Πιστεύουν τάχα οἱ πολιτικοὶ σ' αὐτὰ πὺ ἔχουν πεῖ οἱ προκάτοχοι καὶ σ' αὐτὰ πὺ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι λένε;

Παρὰ τὶς ἐπανειλημμένες καὶ μπαγιάτικες δηλώσεις τῶν ἐπισήμων, ὅτι δηλαδή οἱ καλὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἀλβανία θὰ περάσουν μέσα ἀπὸ τὴν μειονότητα, ἀφοῦ πρῶτα τῆς διασφαλιστοῦν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα καὶ μειονοτικὰ δικαιώματα κλπ, κλπ., ἀντιθέτως, ἐμεῖς αὐτὴ τὴν περίοδο δοκιμαζόμεσταν πολὺ σκληρὰ. Ἐκείνη τὴν περίοδο παίχτηκαν ἐπικίνδυνα παιχνίδια στὴν πλάτη τῶν Βορειοηπειρωτῶν.

Οἱ καλὲς σχέσεις Ἑλλάδας-Ἀλβανίας ἀπέδωσαν τοὺς καρπούς. Τότε μὲ τὴν κατηγορία ὅτι: «Εἶχες ἐπάφῃ με Ἕλληνα τουρίστα, ὅτι εἶχες πιεῖ μαζί του ἕναν καφέ», κλπ., τυραννίσθηκαν καὶ φυλακίσθηκαν δεκάδες Ἕλληνες, ἑκατοντάδες ἄλλοι ξυλοκοπήθηκαν ἄγρια. Πιὸ πολὺ αὐτὸ τὸ κλίμα, ἐπικράτησε στὸ χῶρο μας.

Πίστευα ὅτι τώρα πιά μετὰ τὶς ἐπιστολὲς συνομιλοῦσα, κουβέντιαζα ἀπευθείας μὲ τὸν πρωθυπουργὸ κ. Παπανδρέου, τὸν πρόεδρο κ. Σαρτζετάκη, μὲ τὸν κ. Μητσοτάκη κλπ.

Γιὰ τὶς ἐπιστολὲς πὺ εἶχαν προορισμὸ τὶς θεῖες μου, ξέρω ὅτι ἔχουν φθάσει στὰ χέρια τους, γιὰ τὶς ἄλλες ἐπιστολὲς δὲν ἔμαθα ποτε τὸ τι ἀπέγιναν. Αὐτοὶ πὺ τὶς πῆραν τὶς ἔστειλαν ἐκεῖ πὺ ἔπρεπε ἢ ὄχι;!

Ἡ τουρίστρια πὺ εἶχε πάρει τὴν τελευταία ἐπιστολή μου τὸ 1987, τὴν ἔστειλε στὴν θεία στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἀπὸ αὐτὰ πὺ διάβασε ἤξερε πιά ὅλη τὴν καταστασή μας. Ἄρχισε νὰ στέλνει γράμματα στὸ ὄνομα τῆς μάννας μου μὲ τὸ ὄνομα Χρυσούλα Κωσταντινίδου, ὅπου παρουσιαζόταν σὰν ἐξαδέρφη μας παντρεμένη στὴν Κοζάνη.

Ἐξήγησα στὰ ἀδέλφια τὸ «μυστήριον» τῆς ἀλληλογραφίας μὲ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν Κοζάνη.

Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τὸ εἶπα καὶ σὲ τρεῖς-τέσσερις καλοὺς φίλους, ὄχι γιὰ νὰ ἔκανα τὸ παλληκαρά, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τοὺς ἔδινα κουράγιο, νὰ τοὺς ὑπενθύμιζα ὅτι

εἶναι καθῆκον ὅλων αὐτῶν ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τὶς φυλακές, νὰ μὴν κοιμοῦνται ἤσυχα καὶ νὰ βρίσκουν λύσεις. Ἔβλεπα χαρὰ στὰ πρόσωπά τους καὶ στὴ θέση τῆς ἀπογοήτευσης, αἰσιοδοξία καὶ θάρρος. Ζητοῦσαν νὰ μάθουν περισσότερα... Αὐτὸ δὲν θὰ μοῦ τὸ χάριζε ποτὲ ἡ Σιγκουρίμι.

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΟΙ ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ

Ὁ κίνδυνος ἦρθε πολὺ κοντὰ μας τὸ 1988.

Τότε ἀπὸ τὸ χωριό μου φυλακίσθηκαν ὁ Μιχάλης Μάνος, Θεοδωρῆς Μάλλιος, Γιάννης Ξέρας, Βαγγέλης Μύτηλης, Χρήστος Κῶτρος, Γιάννης Μπόμπολης καὶ ἄλλοι. Τρομοκράτησαν ὅλο τὸ χωριό, κάλεσαν δεκάδες στὰ γραφεῖα τους, στὰ γραφεῖα τῶν βογγητῶν καὶ τῶν ἀναστεναγμῶν. Παντοῦ βασίλευε ὁ πανικός.

Στὴν ψεύτικη φιλελεύθερη πολιτικὴ περίοδο ποὺ πέρασε ὁ τόπος, ὁποῖος δειλά-δειλά εἶχε ἐκδηλώσει τὰ αἰσθήματά του, τώρα ἦταν ὑποψήφιος γιὰ τὴν γκιλοτίνα. Μὲ τὶς γνωστὲς βρώμικες μεθόδους προετοίμαζαν τὸ ἔδαφος νὰ μὲ τιμωρήσουν γιὰ πράκτορα τῆς Ἑλλάδας.

Στις 12-12-1988, δηλαδή μετὰ ἀπὸ 8 (ὀκτώ) ὀλόκληρους μῆνες σκληρῆς ἀνάκρισης, πεπεισμένη γιὰ τὴν χαριστικὴ βολὴ ἐναντίον ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἡρακλῆ, ἡ Σιγκουρίμι ἔκανε τὸ Δικαστήριο τῶν συγχωριανῶν μας. Αὐτὴ τὴ μέρα, ὁ ὑπεύθυνος τῆς δουλειᾶς, ἦρθε στὰ σπίτια μας καὶ «τυχαῖα» μᾶς ἔστειλε μὲ τὸν Ἡρακλῆ νὰ δουλέψουμε στὰ χωράφια, ποὺ ἦταν κοντὰ στὸν αὐτοκινητόδρομο.

Τὶς ἄλλες μέρες στὰ χωράφια δούλευαν ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες γυναῖκες, καὶ 60-70 παιδιά. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα, σὲ χιλιάδες στρέμματα τοῦ κάμπου, ἤμασταν μόνοι μας. Μὲ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Συνεταιρισμοῦ ἢ Ἀσφάλεια, κάθε τόσο περνοῦσε κοντὰ μας...

Ἡ δίκη ἦταν μὲ κλειστὲς τὶς πόρτες. Ἐπαιρναν μέρος μὲ πρόσκληση ἀπὸ τὴ Σιγκουρίμι τὰ καλύτερα παιδιά τοῦ κόμματος. Ἀπὸ μέρες αὐτὰ τὰ καλὰ παιδιά, ἔχουν διαδώσει σ' ὅλη τὴ

Δρόπολη για τὰ «μυστήρια» πού θὰ ἀκούγονταν στη δίκη. Παντοῦ λέγαν πὼς εἶναι οἱ «παλαιοὶ λύκοι» πού ἔχουν παρασύρει τοὺς νέους μας σὲ λάθος δρόμο. Θὰ τὰ ἀκούσετε ὅλα στὸ δικαστήριο.

Σχεδὸν ἓνα χρόνο πρὶν, ἔχω ἀποφασίσει νὰ παντρευτῶ. Ἔτσι, μὲ τὸ σκεπτικὸ τοῦ κόμματος, ὡς ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ, θὰ ἤμουν λιγότερο «ἐπικίνδυνος».

Ἐξήγηση: Ὄταν βγῆκα ἀπὸ τὴν φυλακὴ ἤμουν 27 χρονῶν καὶ εἶχα ἀποφασίσει νὰ παντρευόμουν μετὰ τὴν πτώση τοῦ δικτατορικοῦ συστήματος. Τὸ Κόμμα, πάντα ἀνησυχοῦσε γιὰ αὐτὰ τὰ ἄτομα πού δὲν παντρεύονταν. Ἐκφραζόταν παντοῦ ἡ ἄποψη ὅτι, αὐτοὶ πού δὲν παντρεύονται δὲν σκέπτονται νὰ φτιάξουν τὸ μέλλον τους στὴν Σοσιαλιστικὴ Ἀλβανία κλπ. Ἔτσι μετὰ τὶς ἐπιστολὲς πού ἔστειλα στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ, ἀναγκάστηκα νὰ παντρευτῶ, μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι θὰ ἤμουν λιγότερο «ἐπικίνδυνος» καὶ θὰ ἠσύχαζε τὸ Κόμμα. Τώρα εἶχα ἓνα μωρὸ παιδί.

Αὐτὴ ἦταν ἡ ζωὴ μας. Τὰ πάντα γίνονταν ἀπὸ ἀνάγκη.

Ἦταν τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνα. Παρακαλούσαμε τὴν Παναγία καὶ τὸν Ἅγιο νὰ μᾶς ἔσῳνε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ σατανᾶ.

Ἡ δίκη ἄρχισε. Ὁ Θεὸς ἔκανε τὸ θαῦμα. Ἦταν πρωτοφανὴς ἡ ἀποτυχία τῆς Συγκουρίμι. Ὁ Εἰσαγγελέας ἀφοῦ διάβασε τὸ κατηγορητήριο, τὴν πρώτη ἐρώτηση πού ἔκανε στοὺς κατηγορούμενους ἦταν νὰ ποῦν, τὸ τι ξέρουν γιὰ τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ καὶ γιὰ τὴν ἐχθρική τους δράση. Λὲς καὶ ἤμασταν ἐμεῖς οἱ κατηγορούμενοι. Ὁ κατηγορούμενος ὅσο μπόρεσε ψύχραιμα τοὺς ἀπάντησε:

«Ὅ,τι ἔχω καταθέσει στὴν ἀνάκριση γιὰ τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ εἶναι ὅλα ψέμματα, αὐτοὺς τοὺς δύο τοὺς ἀγαπῶ καὶ τοὺς σέβομαι, τοὺς σέβομαι γιὰ τὴ φυλακὴ πού ἔχουν κάνει.... κλπ.»

Οἱ ἀπειλὲς ἐναντίον του ἀπὸ τὸν εἰσαγγελέα καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντες ἦταν πάρα πολλές, ἀλλὰ ὁ Μιχάλης Μάνος τοὺς τὸ σαφήνισε ὅτι, στὴν ἀνάκριση τὸν εἶχαν βασανίσει ἀπάνθρωπα καὶ ἔχουν ὑπογράψει ὅ,τι ἔχουν θελήσει. Ἀπὸ τὸν

Μιχάλη πήραν κουράγιο και οί 8-9 μάρτυρες. Ἀρνήθηκαν και αὐτοὶ αὐτὰ πού τοὺς εἶχαν μάθει ἀπέξω οἱ βάρβαροι στὰ σκοτεινὰ γραφεῖα τῆς Σιγκουρίμι, και πού στόχευαν στὴν ἐξο- ντωσή μας. Ἡ Παναγιά μᾶς ἔσωσε ἀπὸ τὰ νύχια τῆς Γκεστάπο. Ἐκείνη ἡ μέρα ἦταν και κουραστική και ἀτέλειωτη. Μᾶς φά- νηκε ὅτι διάρκεσε ἴσα μ' ἓνα χρόνο.

Ἡ μάννα καθόταν κολλητὰ και μοῦ ἔλεγε:

«Ὅ,τι και νὰ σὲ βρεῖ ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ χωριστῶ, μόνο φο- βᾶμαι μήπως δὲν ἀντέξω και πεθάνω. Στὴν πρώτη φυλακὴ ἤμουν πιὸ νέα και ἄντεξα, ἂν πεθάνω δὲν θὰ μοῦ φυτρώσει χορτάρη, ποιά μάννα θὰ σὲ φροντίσει ἂν σὲ ξαναβάλουν φυλα- κή;».

Ὁ Θεωρῆς Μάλλιος ἦταν ὁ ἀκούραστος ἀγωνιστῆς τῆς Δημοκρατίας. Ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ πενήντα πού ἦρθε στὴν Ἀλβανία, μὲ τόλμη, ὑπομονὴ και ἐπιμονὴ ἀντιστάθηκε στὴ Δι- κτατορία, μὲ μεγάλες συνέπειες. Πέρασε ὅλη του τὴν ζωὴ στὶς φυλακές. Σ' αὐτὴ τὴ δίκη δικάστηκε 10 χρόνια, 8 χρόνια ὁ Μιχ. Μάνος, και 18 μῆνες ἓνας μάρτυρας πού δὲν εἶπε στὴ δί- κη αὐτὰ πού τὸν εἶχαν ἐξαναγκάσει νὰ παραδεχθεῖ στὴν ἀνά- κριση.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ στὸ χῶρο μας, ἐπικρατοῦσε φόβος, τρόμος, ἀνασφάλεια, ἀβεβαιότητα. Δὲν μπορούσες νὰ καταλάβεις τὸ τι θὰ σοῦ ἔσκιπνε ἡ Ἀσφάλεια και τι σὲ περίμενε τὴν ἐπόμενη μέ- ρα. Ἡ ἀθωότητα δικαζόταν ἀλύπητα ἀπὸ τὴν «δικαιοσύνη» τοῦ συστήματος. Ἡ Σιγκουρίμι δὲν θὰ ξεχνοῦσε ποτὲ τὴν ἀπο- τυχία αὐτῆς τῆς δίκης. Αὐτοὶ εἶχαν τεράστια πείρα. Εἶχαν μα- κρὰ ἱστορία ὀργανωμένου ἐγκλήματος. Ἡ Σιγκουρίμι δὲν βια- ζόταν. Ὅπως ὁ Κύκλωπας πού συγκρατοῦσε τὴν ὀργή του, ἔ- χοντας σιγουριά ὅτι κάποια στιγμὴ θὰ κομμάτιαζε και θὰ ἔ- τρωγε τὸν Ὀδυσσεά, ἔτσι και ἡ Σιγκουρίμι παραμόνευε κάθε κίνησή μου, σχεδιάζοντας πρῶτα τὴν ψυχικὴ και ἠθικὴ μου θανάτωση και ἔπειτα τὴν σωματικὴ ἐξόντωση.

Προσπαθώντας νὰ σκεπάσουν τὸν ἥλιο μὲ τὸ κόσκινο, ἦρθαν μὲ «πρωτοβουλία τους» ἄνθρωποι πού ἐπιθυμοῦσαν τό «καλό» μου και μὲ συμβούλεψαν νὰ κυττάξω τὴν δουλειά μου, νὰ ξεχά-

σω τήν παρεξήγηση καὶ αὐτὰ πού συνέβησαν στὴ δίκη, γιατί τὸ Κόμμα εἶναι πεπεισμένο ὅτι ἐσὺ δὲν ἔχεις κακὲς προθέσεις καὶ τώρα πιά εἶσαι ἐνταγμένος στὴν μεγάλη σοσιαλιστικὴ οἰκογένεια κλπ. κλπ.

Ἡ μοίρα εἶχε προσδιοριστεῖ ἀπὸ τὸν Μάιο τοῦ 1974, ἀπὸ τότε ποῦ μὲ πῆραν ἀπὸ τὰ θρανία τοῦ σχολείου καὶ μὲ ἔβαλαν στὸ Σπάτς. Αὐτὸ τὸ εἶχα ξεκάθαρο.

Αὐτὸ πού μοῦ ἔδινε θάρρος ἦταν ἡ ἀκράδαντη πίστη στὸ Θεὸ καὶ μιὰ ἐλπίδα ἀπὸ τὸν ἄνεμο φιλελευθερισμοῦ πού σάρωνε τὰ κράτη τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Αὐτὰ δὲν μᾶς ὀδήγησαν σὲ ἀδράνεια. Βάλαμε ἓνα πρόγραμμα. Ἀποφασίσαμε μὲ τὸν Ἡρακλῆ νὰ μὴν κάνουμε στὰ φανερά παρέα, νὰ μὴν δουλεύουμε μαζί καὶ νὰ μὴν μιλάμε σὲ κανέναν, ἴσως δημιουργούσαμε τὴν ἐντύπωση σ' αὐτούς, πού μᾶς παρακολούθησαν, ὅτι εἴμαστε ψυχοπαθεῖς καὶ νὰ γλυτώναμε τὸ μαρτύριό τους.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1989 πότισα ἑκατοντάδες στρέμματα μόνος, μὲ βοηθὸ τὴν γυναίκα, ἡ ὅποια μετὰ ἀπὸ 8-9 ὥρες δουλειὰ ἔπρεπε νὰ ἔφευγε γιατί θὰ βύζανε τὸ παιδί.

Μπήκαμε στὸ τελευταῖο τρίμηνο τοῦ 1989. Ἦταν Ὀκτώβριος καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ γινόταν ὁ γάμος τοῦ ἀδερφοῦ μου, Βαγγέλη. Ἐνα ἀπόγευμα κοντὰ στὸ σουρούπωμα, ἔφτασε στὸ σπίτι μας ἓνα τηλεγράφημα πού ἔλεγε ὅτι ὁ Κώστας Κυριακοῦ νὰ παρουσιαστεῖ αὔριο τὸ πρωὶ στὰ γραφεῖα τῶν ἀνακρίσεων στὸ Ἀργυρόκαστρο. Τὸ ἔμαθαν τὰ ἀδέρφια καὶ τὸ βράδυ ἦρθαν στὸ σπίτι τῆς μάννας. Ὅλοι καθόμασταν πικραμένοι καὶ ὀλιγομίλητοι. Πονεμένα τοὺς ἀγνάντευα. Ἦταν εὐκολο νὰ διάβαζα τὶς σκέψεις τους.

Ἀναρωτιόμουν: «Θὰ μπορούσαν νὰ ἄντεχαν πάλι τὸν πόνο, τὴν πίκρα, τὸν χωρισμό»;

Ἐπαιρναν στὴν ἀγκαλιά τους τὴν Παναγιώτα καὶ τὴν ἔσφιγγαν μὲ στοργή, σὰν νὰ μοῦ ἔλεγαν πὼς «ὅ,τι καὶ νὰ σοῦ συμβεῖ, τὸ παιδί σου θὰ τὸ προσέχουμε καλύτερα ἀπὸ τὰ δικά μας». Ἡ μάννα, ἡ γυναίκα καὶ ἡ ἀδερφή δὲν μπορούσαν νὰ συγκρατήσουν τὰ δάκρυα.

Τὴν ροή των σκέψεων καὶ τῶν ἀλληλοσυμβουλίων, μᾶς τὴν διέκοψαν οἱ ἄνθρωποι τῆς Σιγκουρίμι (συγχωριανοὶ) πού πάλι «τυχαῖα» πέρασαν ἀπὸ τὸ σοκάκι καὶ μύρισαν ρακή, (αὐτὴ τὴν

ήμέρα ἔμεῖς βγάζαμε τὴν ρακὴ) καὶ καθῆσαν δίχως νὰ τὸ «καταλάβουν» μέχρι τὶς δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Τὴν ἄλλη μέρα, στὶς 8 τὸ πρωὶ παρουσιάστηκα στὰ γραφεῖα τῆς ἀνάκρισης στὸ Ἀργυρόκαστρο.

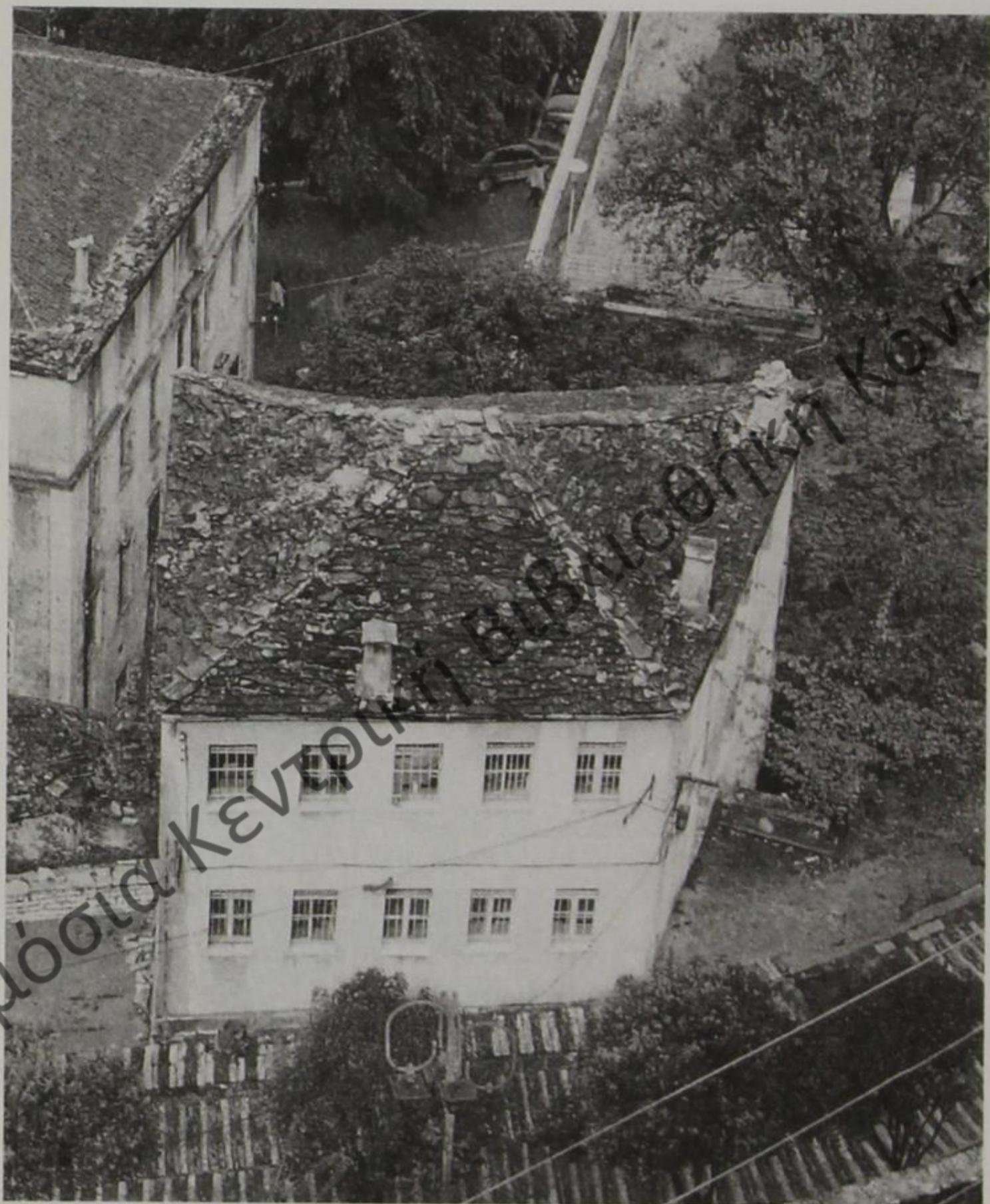
Θὰ συνέχιζα μέχρι θανάτου τὸν δύσκολο καὶ τίμιο δρόμο πὺ ἐχῶ ἐπιλέξει. Μόνο ἔτσι θὰ ἦμουν ὁ τελικὸς νικητὴς. Ὅση βία καὶ νὰ μεταχειρίζονταν, ὅσο καὶ νὰ μὲ κοροϊδεῦαν καὶ νὰ συμπεριφέρονταν σὰν σὲ πειραματόζωο, τελικὰ αὐτοὶ θὰ ἦταν οἱ νικημένοι. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπόφαση πὺ εἶχα πάρει καὶ πὺ μὲ ὀδηγοῦσε πάντα στὴ ζωὴ.

Οἱ κλέφτες καὶ οἱ κακοῦργοι τὸν ρόλο τους τὸν ἔπαιζαν ἀριστα, τὴν προπαγάνδα τὴν συντρόφευαν μὲ βία. Τώρα τρομοκρατημένοι γιὰ τὰ ἐγκλήματα πὺ ἔχουν διαπράξει, προσπαθοῦσαν νὰ ἐξοντώσουν κάθε τὶ πὺ μαρτυροῦσε τὴν ἐνοχὴ τους.

Ὅταν παρουσιάστηκα στὰ γραφεῖα τῆς ἀνάκρισης, μὲ ὀδήγησαν στὸν προϊστάμενό τους. Ὁ ἄνθρωπος πὺ ἦταν μέσα, «ἀποσχολημένος» μὲ κάτι χαρτιά πὺ εἶχε πάνω στὸ τραπέζι δὲν σήκωσε τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὲ δεῖ, λὲς καὶ δὲν μὲ πρόσεξε πὺ μπῆκα μέσα στὸ γραφεῖο του. Αὐτὸς ἦταν ὁ προϊστάμενος τῶν ἀνακριτῶν, ὁ Τρύφων Τόσκας.

Πέρασαν ἀρκετὰ λεπτά. Ἀκούγονταν μόνο οἱ πνοές μας. Ὅταν αὐτὸς ὁ τερατώδης ἄνθρωπος, πὺ πρὶν δύο χρόνια εἶχε βασανίσει ἀλύπητα πολλοὺς συγχωριανούς μου, σήκωσε τὸ κεφάλι, «ξαφνιάστηκε» πὺ εἶδε κάποιον «ἄγνωστο» στὸ γραφεῖο του. Ρώτησε ποιὸς εἶμαι καὶ τὶ ζητοῦσα. Μετὰ ἀπὸ λίγο θυμήθηκε, ἀνακάτεψε κάτι χαρτιά καὶ δίχως νὰ δώσει μεγάλη σημασία στὰ λόγια (αὐτοὶ ἦταν μαέστροι γιὰ τέτοιους τρόπους), σχεδὸν ψιθυρίζοντας εἶπε:

«Δύο φίλοι σου ἀπὸ τὰ Τίρανα, ὁ Μπουγιὰρ Μπακάλης καὶ ὁ Χ., μὲ τοὺς ὁποίους ἦσουν μαζί στὸ στρατόπεδο ἀναμορφώσεως στὸ Σπάτς, σ' ἔχουν μπλέξει σὲ μιὰ ὑπόθεση φόνου καὶ πρέπει ἐπείγοντως νὰ παρουσιαστεῖς στὰ Τίρανα, γιὰ τὶ ξέρεις ὅτι δύο μάρτυρες κρεμοῦν τὸν τρίτο».

Στὸ μέσον τῆς φωτογραφίας διακρίνεται τὸ κτίριο, ὅπου στεγά-
ζονταν τὰ γραφεῖα τῶν ἀνακρίσεων στὸ Ἀργυρόκαστρο. Στὰ μπου-
ντρούμια του βασανίσθηκαν χιλιάδες...

Ἐξήγηση: (Αὐτὸν ποὺ τὸν βάζω μὲ Χ, ἦταν ἄγνωστος δὲν ἦταν μαζί μου στὸ Σπάτς.)

ᾠ! Αὐτὸ δὲν τὸ περίμενα. Τὸ πόσο μεγάλο θὰ ἦταν τὸ κακό, δὲν μπορούσε νὰ τὸ προσδιόριζε κανένας. Αὐτοὶ οἱ κακοῦργοι σοῦ ἔκαναν καρτέρι ἐκεῖ ποὺ δὲν τοὺς περίμενες, δὲν ἠσύχαζαν μὲ τίποτα διψοῦσαν γιὰ ἄθωο αἷμα. Τοῦ εἶπα ὅτι αὐτὴ εἶναι παρεξήγηση, ὅτι στὰ Τίρανα ἔχω πολλὰ χρόνια νὰ πάω καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἄτομα, γνωρίζω μόνο τὸ Μπουγιάρ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀκόμα φυλακὴ. Σήκωσε λίγο τὸν τόνο καὶ προστακτικὰ μοῦ εἶπε:

«Τὸ ἀπόγευμα θὰ πάω γιὰ ὑπηρεσιακὸ λόγο στὰ Τίρανα, γι' αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν ξοδευτεῖς, βγες στὸ ποστομπλόκ, γιὰ νὰ σὲ πάρω μαζί μου.»

Σὰν ὁ πεπειραμένος κυνηγὸς ποὺ καιρὸ περιμένει στὰ μονοπάτια γιὰ νὰ πιάσει στὰ δίχτυα του τὸ ἄθωο ζωάκι, ἔτσι καὶ αὐτοὶ οἱ Κανίβαλοι μᾶς στήναν καρτέρι στὸ μονόδρομο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Καὶ μᾶς πρόσεχαν γιὰ νὰ ἤμασταν σῶοι γιὰ τὰ πειράματά τους. Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ γραφεῖο, ἀντίκρυσά τὸν ἀδερφό μου, τὸν εἶδα νὰ χαίρεται. Νόμιζε ὅτι τέλειωσε ἡ «παρεξήγηση». Τοῦ ἐξήγησα τὸ τί συνεβηκε. Ὅταν πήγαμε σπίτι καὶ ἔμαθαν οἱ δικοί μου, ὅτι τὸ ἀπόγευμα οἱ δαίμονες θὰ μὲ παίρνανε κοντὰ τους, τοὺς πάγωσε τὸ χαμόγελο καὶ τοὺς στέγνωσε τὸ σάλιο στὸ στόμα.

Οἱ ὥρες πέρασαν γρήγορα, ἀποχαιρετήθηκα μὲ ὄλους, ἔσφιξα στὴν ἀγκαλιὰ τὴν μικρὴ Παναγιώτα, τῆς ψιθύρισα ὅτι ὅταν θὰ μεγάλωνε θὰ ἦταν περήφανη γιὰ τὸν πατέρα καὶ τοὺς παράγγειλα νὰ μοῦ τὴν προσέχουν. Ἡ μάννα, μοῦ φίλησε τὰ χέρια καὶ μοῦ εἶπε νὰ προσέχω τὸν ἑαυτό μου. Πρὶν φθάσω στὴν ἐθνικὴ ὁδὸ, στὸ «ζωάκι» ἔχουν στήσει τὸ πρῶτο καρτέρι. Στὸ γήπεδο περίμενε Ἀσφαλίτης τῆς περιοχῆς.

Ἡ ὥρα εἶναι τέσσερις τὸ ἀπόγευμα. Δίπλα μας σταματᾶει τὸ αὐτοκίνητό τους. Διέταξαν τὸν ἀδερφό μου νὰ κατέβη, ὁ ὁποῖος ἐπιχείρησε νὰ ἔρθει μαζί μου. Μόνος ἔμεινα μέσα στὴ «νεκροφόρα». Ὁ δαίμονας μὲ πῆρε μαζί του γιὰ τὸν Ἄδη.

Ὅ,τι καὶ νὰ γινόταν αὐτὴ τὴ μάχη ἔπρεπε νὰ τὴν κέρδιζα. Προσευχόμενοι στὴν μάννα Παναγιὰ νὰ μοῦ ἔδινε δύναμη. Ἡ-

ταν αυτοκτονία να ἀπαρνιόμουν τὸν ἑαυτό μου, τὰ τόσα βάσανα, πίκρες, πείνα, ἀπομόνωση, τὴν σκληρὴ ἔργασία στὰ ὄρυχειᾶ, τοὺς πολλοὺς φίλους πὺ βάζαν τὸ χέρι στὴ φωτιὰ γιὰ τὸν χαρακτήρα μου. Ἦταν αυτοκτονία να ἀπαρνιόμουν τὴν ἴδια τὴν ἱστορία μας. Τὸ τζήπ «ΑΡΟ» ταξίδευε γιὰ τὰ «Τίρανα». Ἦ σκέψη καὶ ἡ ψυχὴ δὲν ἦταν σ' αὐτὸ τὸ τζήπ, ἦταν πολὺ μακριά, ἦταν ἐλεύτερη.

Ξαφνιάστηκε ὅταν σταμάτησε τὸ αὐτοκίνητο καὶ ἄκουσα τὴν φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ να λέει ὅτι: «Τὸ αὐτοκίνητο ἔχει πρόβλημα». Ἐνα ἄλλο αὐτοκίνητο σταμάτησε πίσω μας. Σὲ δευτερόλεπτα ἄνοιξαν οἱ πόρτες τοῦ δικοῦ μας αὐτοκινήτου καὶ 2-3 φαντάσματα, πὺ φυτρῶσαν ἐκεῖ, μοῦ ἔρριξαν σκέπασμα στὸ κεφάλι καὶ μὲ ἄρπαξαν ἀπὸ τὰ μπράτσα. Ἦμασταν κοντὰ στὸ Τεπελένι. Φώναξα:

«Ἦ ἔτσι θὰ μὲ ἐξαφανίσετε; Τὶ μοῦ εἶπατε στὸ Ἀργυρόκαστρο, ἀλλὰ μὴ ξεχνᾶτε ὅτι ἡ ψυχὴ μου δὲν θὰ σᾶς ἀφήσει ἡσυχους οὔτε λεπτό». Αὐτοὶ φοβούμενοι μήπως ἀποτυγχανε ἡ ἐπιχείρησή τους, πράξανε ἀφοσιωμένα καὶ βάρβαρα τὶς διαταγὲς κάποιου ἀνώτερού τους. Μὲ κρατοῦσαν σφιχτά, μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ τὸ πληρώσω ἀκριβὰ ἀν ἀντιδρῶσα, καὶ σχεδὸν δίχως να πατήσω στὴ γῆς μὲ πέταξαν μέσα σ' ἕνα ἄλλο αὐτοκίνητο. Οἱ Κανίβαλοι πέτυχαν. Ἐπίασαν τὸ «ζωάκι». Τώρα θὰ μὲ πηγαῖναν σὲ κάποιον λιμπουρατὸρ γιὰ πειράματα. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ ὥρα τὸ αὐτοκίνητο σταμάτησε. Κάποιος βγῆκε ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο καὶ μετὰ ἀπὸ λίγες στιγμὲς κάποιος εἶπε. «Φέρτε τον». Μὲ πῆραν δύο ἄτομα, μὲ κρατοῦσαν σφιχτά, ἀκούγονταν καὶ τὰ βήματα κάποιου ἄλλου πὺ περπατοῦσε μπροστὰ μας. Ἦνηφορίσαμε ἀρκετὲς σκάλες. Κατάλαβα ὅτι μπήκαμε σὲ πολυκατοικία. Μοῦ τραβῆξαν τὸ σκέπασμα ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ εἶδα ὅτι βρισκόμασταν σ' ἕνα διαμέρισμα. Ἦγκαλιάζονταν καὶ ἀλληλοσυχαίρονταν. Βγῆκαν ἀσπροπρόσωποι, μὲ ἔφεραν στὴν φωλιά τους. Αὐτοὶ ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Σιγκουρίμι, ἦταν ἡ ἴδια ἡ Σιγκουρίμι μιὰ ὁμάδα βαρβάρων ἐγκληματιῶν. Αὐτοὶ ἦταν πάνω ἀπὸ ὅλα, ἔφερναν τὸν χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι ὅποτε ἦθελαν. Διαθέταν τὸ ἐργαλεῖο πὺ στὸ ὄνομα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἔκοβε κεφάλια.

Φώναζαν:

«'Εμεῖς εἴμαστε ὁ Θεός, ὁ Θεός, ὁ Θεός. 'Εμεῖς ξέρουμε τὶ γίνεται ἀκόμη καὶ στὴν Ἀμερικὴ καὶ ὄχι μόνο στὴν Ἑλλάδα. Τὸ ΠΑΣΟΚ τὸ ἔχουμε βάλει στὴν τζέπη. Ἔχουμε τοὺς ἀνθρώπους μας μέσα στὸ Ἑλληνικὸ κράτος, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς κατασκοπεύουμε. Τὰ μαθαίνουμε ὅλα ἀπὸ πρῶτο χέρι. Εἶσαι ἓνα τίποτα, τίποτα, τίποτα. Ὁμολόγα τὶς διασυνδέσεις σου μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια, ἐμεῖς τὰ ξέρουμε ὅλα, ἀπλῶς θέλουμε νὰ δοκιμάσουμε τὸ πόσο εἰλικρινῆς ἄντρας εἶσαι».

Αὐτὸ διήρκεσε πάνω ἀπὸ 30 ὥρες. Μετά, ὅταν νόμισαν ὅτι μ' ἔχουν τσακίσει ψυχικὰ καὶ μ' ἔχουν πείσει ὅτι δίχως τὴν ὑποστήριξή τους ἡμουν χαμένος, ἄλλαξαν τακτικὴ Ἄρχισε ἡ δευτέρη φάση. Τώρα δουλεύοντας πάλι ἐντατικῶς, δὲν μὲ χτυποῦσαν, οὔτε τὶς βρύσες ἄνοιγαν, οὔτε τὸ ραδιόφωνο τὸ ἔβαζαν δυνατά.

(Αὐτὰ τὰ ἔκαναν στὴν πρώτη φάση γιὰ νὰ μὴν ἀκουγόταν ὁ ξυλοδαρμός, τὰ βογγητὰ καὶ οἱ φωνές).

Τὸ πακέτο μὲ τὰ τσιγάρα DS ἦταν ἀπέναντι μου στὸ τραπέζι ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πού μὲ ἔβαλαν σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο. Ἀπὸ τοὺς τρεῖς πού ἦταν, οἱ δύο πῆγαν στὸ ὑπνοδωμάτιο, ἐνῶ αὐτὸς πού ἦταν μεγαλύτερος στὸ καθῆκον, (δικό μου συμπέρασμα), ἔκατσε στὸ δωμάτιο πού ἡμουν καὶ ἐγώ.

Μοῦ ἔδωσε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια καὶ μοῦ ἔβαλε καρέκλα νὰ καθῆσαι. Στὴ διάρκεια τῶν δύο ἡμερῶν πού πέρασαν μοῦ ἔδιναν μόνο τσαϊ, καφέ καὶ τσιγάρα. Κρατώντας τὸ πακέτο DS, μοῦ εἶπε:

«Εἶσαι ἐξυπνος, ἀλλὰ τὸ ἐξυπνο πουλὶ πιάνεται ἀπὸ τὴν μύτη του. Τὸ πακέτο πού κρατῶ στὰ χέρια, μᾶς τὸ ἔδωσε ὁ Ἑλληνας τουρίστας πού τὸ ἔχει πάρει ἀπὸ σένα. Δὲν ξέρεις βρὲ χαζὲ πού οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ αὐτοὺς πού ἐπισκέπτονται τὴν Ἀλβανία, εἶναι φίλοι καὶ καλοθελητὲς τῆς Ἀλβανίας. Τὶς ἐπιστολές σου, τὶς ἔχουμε ἐμεῖς καὶ ἂν ἀφήσαμε κάποια νὰ πάει στὸν προορισμὸ πού ὀρίζεις, ἦταν γιὰτὶ ἔτσι τὸ θέλαμε. Δὲν σοῦ ζητᾶμε νὰ μᾶς πεῖς πόσες φορές καὶ μὲ ποιὸν ἔβρισες τὸ Κόμμα, αὐτὸ ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἔχεις κάνει φυλακὴ

στο Σπάτς, εἶναι δεδομένο. Ἐσὺ ἔχεις χωθεῖ πολὺ βαθύτερα, εἶσαι διασυνδεμένος μὲ ξένες μυστικὲς ὑπηρεσίες. Γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐνήμερος καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ραμιζ Ἀλία. Εἶναι πολὺ εὐκόλο νὰ σὲ χάσωμε ἀπὸ τὴν πάνω Γῆς. Δὲν εἶναι ὅμως αὐτὸς ὁ σκοπὸς μας. Εἶσαι δυναμικὸς καὶ ἔξυπνος καὶ πρέπει νὰ σὲ πάρουμε κοντά μας, νὰ ἐξυπηρετήσεις τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ μας. Ἐμεῖς ἐλέγχουμε τὰ πάντα, εἴμαστε οἱ θεοὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Διαθέτουμε πολλὰ ἀποδείξεις ἐναντίον σου, εἶναι οἱ ἴδιες οἱ ἐπιστολές σου, πού βρίσκονται στὰ χέρια μας. Βρὲ γαῖδαρε, τὸ πάθος σου σὲ τύφλωσε, νομίζεις μήπως νοιάζεται ἡ Ἑλλάδα γιὰ τὴν λεγόμενη Βόρειο Ἡπειρο, ἂν σὰς ἀγαποῦσαν κάτι θὰ ἔκαναν γιὰ σὰς. Τόσα χρόνια πέρασαν εμμεῖς μόνον σὲ καμμιὰ ξερὴ δήλωση προεκλογικά. Ἐλα στὸν ἑαυτό σου, μὴν γίνεσαι θύμα γιὰ ρομαντισμούς, προσηκώσου. Ἡ τύχη σας εἶναι δεμένη μὲ τὴν τύχη τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ. Ἐκτὸς τ' ἄλλα μὴ ξεχνᾶς ὅτι ἐσὺ εἶσαι καὶ Ἀλβανός, γιὰτὶ ὁ προπάππος σου ἔχει ἔρθει στὴν Δρόπολη γύρω στὸ ἔτος 1880. Ἡ καταγωγὴ σας εἶναι ἀπὸ τὴν Κορυτσᾶ. Ἐμεῖς σοῦ δείχνουμε τὸν Ἡλιο, ἐσὺ μὴν διαλέγεις τὸ σκοτάδι.»

Ἐξήγηση: Ὁ προπάππος μου, ὁ Γεώργιος Κυριακοῦ, εἶχε ἔρθει στὴν Δρόπολη γύρω στὸ 1880 ἀπὸ ἓνα χωριὸ τῆς Κορυτσᾶς. Μᾶς ἔχουν πει πὼς τότε οἱ Τοῦρκοι τοὺς εἶχαν κάψει τὸ χωριὸ καὶ μέσα στὸν τρόμο καὶ στὸ σκοτάδι, ὁ κόσμος εἶχε σκορπιστεῖ στοὺς τέσσερις δρόμους. Τὰ τέσσερα ἀδέρφια τοῦ προπάππου μου ἔχουν πάρει κατευθύνσεις πὺ ποτὲ δὲν βρῆκε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Τότε ὁ παππούς μου ἦταν 7-8 χρονῶν.

Συνέχισε αὐτὴ τὴν τακτικὴ γιὰ ἀρκετὲς ὥρες, μιλοῦσε γιὰ τὴν μάνα μου, γιὰ τὰ βάσανα πὺ ἐγὼ τῆς εἶχα προκαλέσει μιὰ ζωὴ, γιὰ τὴ μικρὴ μου Παναγιώτα, πὺ ὅπως εἶπε θὰ ξεχάσει ὅλους τοὺς δικούς σου, γιὰτὶ ὁ πεθερός σου θὰ πάρει τὴν κόρη του κλπ. κλπ... Ἐπειτα μιλοῦσε γιὰ ρομάντσα τοῦ Στένταλ, Μπαλζάκ, Μολιέρου, Ντουμᾶ, Σαίξπηρ, Θερβάντες, Ντάντε κλπ... Ἦταν τὸ τρίτο εἰκοσιτετράωρο.

Ἦμουν ἓνα ζωντανὸ κατηγορητήριο γι' αὐτούς, γι' αὐτὸ καὶ ἀποσκοποῦσαν νὰ μὲ ἔκαναν σὰν τὸν ἑαυτό τους. Ἡ ἀνάκριση πὺ ἔκαναν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦταν καθόλου διαμάχη τῆς

άνθρωπινης δικαιοσύνης για τὸ λυτρωμὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀνάκρισή τους σκόπευει στὴν ἠθική μας ἐξόντωση. Οἱ κομμουνιστὲς σκέπτονταν μόνο για τὸ μέλλον τους. Τὸ παράξενο ἦταν, ὅτι αὐτοὶ ἐκδικοῦνταν τὰ θύματά τους. Πολλὲς φορές ἡ σωματικὴ ἐξόντωση ἦταν καλύτερη ἀπὸ ἄλλους τρόπους ἐκδικήσεως.

Πέρασε καὶ ἡ τέταρτη μέρα. Δὲν αἰσθανόμουν καθόλου καλά, πολλὲς φορές δὲν μποροῦσα νὰ συγκεντρωθῶ. Ἔχασα κάθε αἴσθησι, δὲν ἐπικοινωνοῦσα πιά μὲ τὸ περιβάλλον. Ζοῦσα στὴν κόλαση, προσπαθοῦσα νὰ συνειδητοποιήσω ἂν ἔχω πεθάνει ἢ ἂν ἤμουν ζωντανός. Εἶχα τὴν ἐντύπωση ὅτι βρισκόμουν ἐκεῖ ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Θυμᾶμαι ὅτι μοῦ ἔδωσαν κάτι χάπια καὶ συνῆλθα λίγο. Μοῦ ἔφεραν για πρώτη φορά νὰ φαγω πιπεριὲς γεμιστές. Μοῦ ἔσπασαν τὰ νεῦρα. Δὲν δεχόμουν πιά τὰ τσιγάρα τους. Προσπάθησα νὰ κρατήσω ὅσο μποροῦσα τὴν ψυχραιμία. Ἄρχισα νὰ τοὺς παρουσιάσω τὴν μεγάλη μαυρίλα ποὺ εἶχε σκορπίσει στὴν Ἀλβανία τὸ σύστημα, ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Προσπαθοῦσα νὰ τοὺς θυμώσω, μὲ σκοπὸ νὰ μὲ ξαναβασανίσουν καὶ νὰ ἔχανα τὶς αἰσθήσεις. Νὰ μὴν τοὺς καταλάβαινα πιά καὶ νὰ μὴν τοὺς ἄκουγα. Οἱ δῆμιοι χαμογέλασαν καὶ μοῦ εἶπαν:

«Μάταια προσπαθεῖς, δὲν εἶσαι οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ τελευταῖος ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὰ χέρια μας, θὰ σοῦ ξανασπάσουμε τὴ μύτη ὅταν θέλουμε ἐμεῖς καὶ ὄχι ὅταν θέλεις ἐσύ».

Στὸ ἄλλο δωμάτιο, ὅπως καταλάβαινα, ἐρχόταν μιὰ φορά τὴν ἡμέρα κάποιος προϊστάμενός τους. Τὴν πέμπτη μέρα τοὺς κατάλαβα νὰ ἔχουν κάποια ἀποφασιστικὴ ἀπόφαση. Ὁ προϊστάμενός τους, κρατώντας τὸ πακέτο DS στὰ χέρια μοῦ εἶπε ὅτι: «Ἄν τὸ ἀνοίξω, αὐτὸς ποὺ θὰ βγεῖ χαμένος θὰ εἶσαι ἐσύ» καὶ συνέχισε:

«Ἔρχονται στὸ ὄνομα τῆς μάννας σου ἐπιστολὲς ἀπὸ τὴν Κοζάνη καὶ ἡ σύστασις ἔχει τὸ ὄνομα κάποιας λεγόμενης Χρυσούλας Κωσταντινίδου. Ἐξήγησέ μας ποιά εἶναι αὐτὴ καὶ τὶ ξέρεις ἐσύ. Μὴν μᾶς πεῖς ὅτι εἶναι κοπέλα τῆς θείας σας ποὺ κατοικεῖ στὴν Χαλκίδα, γιατί ἔχουμε ὅλα τὰ στοιχεῖά τους». Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ βα-

λιτσάκι, πού προηγουμένως είχε βάλει τὸ πακέτο DS, φωτοτυπίες τῆς ἀλληλογραφίας μας μὲ τὴν Χρυσούλα καὶ φωτογραφίες πού μᾶς ἔχει στείλει.

Μὲ βασάνιζε ἀφάνταστα ὁ φόβος πού προερχόταν ἀπὸ τὴν σκέψη μήπως αὐτοὶ οἱ κακοὶ δαίμονες ὀργάνωναν καμμιὰ ομάδα 5-6 ἀτόμων καὶ νὰ μᾶς κατηγορήσουν, ὡς συνεργάτες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας. Αὐτὸ θὰ ἦταν τὸ χειρότερο, γιατί ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ στοίχιζε ἀνθρώπινες ζωὲς θὰ σκόρπιζε καὶ τὸν πανικὸ σ' ὅλο τὸν χῶρο μας.

Στὴν Ἀλβανία οἱ κομμουνιστὲς ἔχουν καθιερώσει τέτοιους νόμους, πού διεξάγαγαν, μὲ ἀνύπαρκτες κατηγορίες καὶ με ψευτομάρτυρες, θορυβώδεις δίκες, μὲ σκοπὸ νὰ τρομοκρατεῖτο ὁ κόσμος, νὰ ἔκλεινε τὸ στόμα καὶ νὰ φοβοῦνταν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον.

Ἦταν ἡ ἕκτη μέρα. Ἡ Χρυσούλα Κωνσταντινίδου εἶχε δύο χρόνια πού ἀλληλογραφοῦσε μαζί μας. Εἶχε ἐπισκεφθεῖ τὴν Ἀλβανία τὸ καλοκαίρι τοῦ 1987. Τότε τῆς εἶχα δώσει τὴν ἐπιστολὴ γιὰ τὴν θεία στὴν Ἀμερική (Νέα Ὑόρκη) καὶ ἔχω βάλει μέσα καὶ τὰ στοιχεῖα πού ἤξερα τῆς ἄλλης θείας πού κατοικοῦσε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ 1943. Κυττάζοντας τοὺς δῆμιους στὰ μάτια, τοὺς εἶπα ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς πού εἶχα στείλει στὶς θεῖες μου, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἔχω στείλει καὶ τρεῖς ἐπιστολὲς μὲ προφορικό τὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ. Σ' αὐτὲς τὶς ἐπιστολὲς ξεσκεπάσα ὅλη τὴν ὑποκρισία σας, παρουσίαζα ὅσο μπορούσα τὴν πραγματικὴ εἰκόνα τῆς ζωῆς μας, παρουσίαζα τὴν πείνα, τὴν ἀνέχεια καὶ ὅλα τὰ κακά σας, πού δὲν ἔχουν τελειωμό. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρρώστια μου. Ἄν ἀντιληφθῶ τὴν ἀδικία, τὸ θεωρῶ ἔγκλημα ἂν δὲν τὴν ξεσκεπάσω. Αὐτὰ δὲν τὰ εἶπα στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια, ἀλλὰ στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ, στὸν Ἑλληνικὸ λαό. Τοὺς εἶπα ὅτι δὲν γνωρίζω κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς πού παίρνουν τὶς ἐπιστολὲς.

Δὲν ἀγρίεψαν καθόλου. Στὰ ψυχρά τους πρόσωπα ἦταν δύσκολο νὰ διάβαζες τὶς σκέψεις τους. Ἐκατσε ἓνας μαζί μου, οἱ ἄλλοι πῆγαν στὸ ἄλλο δωμάτιο. Αὐτὸς ἔκανε τὸ «πήγαινε ἔλα», σφυρίζοντας κάποιες μελωδίες. Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα ἦρθαν ἄλλοι τρεῖς, ἦταν καὶ ἓνας καινούργιος. Ἦταν ὀλοφάνερο ὅτι εἶχαν μεγάλη δυσπιστία ἀπέναντι μου. Ὡρες ἀτέλειω-

τες μου ἔκαναν δεκάδες ἐρωτήσεις. Ὅσο μπόρεσα, τοὺς διαβεβαίωσα, ὅτι ἔκανα αὐτὸ πὸν πίστεψα, ὅτι ἔχω πεθάνει τόσες φορές καὶ δὲν σᾶς φοβᾶμε...

Κατέληξαν στὰ ἐξῆς:

«Σοῦ εἶπαμε ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὅτι δὲν θέλουμε νὰ πεθάνεις τώρα, θὰ πεθάνεις ἂν τὸ θελήσει τὸ Κόμμα καὶ ὅταν τὸ θελήσει. Τώρα θὰ μᾶς κάνεις μιὰ ὑπηρεσία. Θὰ καλέσεις τὴν κυρία Κωσταντινίδου στὸ σπίτι σας. Ὅταν θὰ ἔρθει ἐδῶ ἢ Χρυσούλα, τότε θὰ δοῦμε, ἂν εἶσαι συνδεμένος μὲ ἀπλοῦς Ἑλληνες πολίτες ἢ μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια. Ἀπὸ αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθεῖ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκληματός σου. Ἀπὸ σενα ἐξαρτᾶται ἂν θέλεις νὰ ζήσεις ἢ ὄχι. Ἄν βγάλεις τὸ μυστικό, πᾶς χαμένος....»

Ἦταν ἡ ἕβδομη μέρα. Κόντευαν μεσάνυχτα. Μοῦ ἔβγαλαν τὸ σκέπασμα καὶ μὲ ἄφησαν στὰ ἀμπέλια τοῦ χωριοῦ. Ἔχουμε ταξιδέψει, ἀπὸ ἐκεῖ πὸν μὲ εἶχαν, γύρω στὴ μιὰ ὥρα. Ἦμουν μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ 1,5- 2χμ.

Ἐδῶ ἐκεῖ νὰ πέσω, προσπαθοῦσα νὰ περπατήσω.

Ἐφτασα στὸ σημεῖο πὸν ἦταν τὸ εἰκονοστάσι, κοντὰ στὴν γέφυρα. Γονάτισα καὶ φίλησα τὸ σημεῖο πὸν ἦταν κάποτε ὁ Σταυρός. Ὁρκίστηκα ὅτι: «Μέσα στὸ χρόνο θὰ ἔκανα τὸ πᾶν γιὰ νὰ λιποτακτοῦσα στὴν Ἑλλάδα». Παρακάλεσα νὰ εἶχα ὅπως πάντα τὴν συμπαράσταση τῆς μάννας Παναγιᾶς καὶ ἔταξα νὰ ἔφτιαχνα τὸ εἰκονοστάσι ὅταν ἔρθει ὁ καιρός. Πρὶν λίγες μέρες, μιὰ σκοτεινὴ νύχτα, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, τρέμοντας ἀπὸ φόβο, ἔχω στήσει ἕναν μεγάλο ξύλινο Σταυρό. Ὁλόκληρο θέμα εἶχε γίνει τότε. Ἡ Σιγκουρίμι ἔπαιρνε κάθε τόσο φωτογραφίες. Κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν ἔρριχνε. Ἐγινε μύθος. Ἡ Σιγκουρίμι ἔβγαλε σκοπίμως τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ ξύλο πὸν εἶχε στηθεῖ ὁ Σταυρός εἶναι ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα....., καὶ ἐπομένως χρειάζεται ἐπαγρύπνηση. Συγκεντρώσεις καὶ παρασυγκεντρώσεις ἔκανε ἡ Ὁργάνωση Βάσης τοῦ Κόμματος. Αὐτὸ συνέχισε γιὰ 15-20 μέρες μέχρι πὸν τόλμησαν κάποιοι ξένοι καὶ τὸν ἔρριξαν.

Πόσα θαύματα είχε κάνει ὁ Θεὸς στὸ χωριό μας! Ὅταν οἱ βάρβαροι κατέστρεψαν τὴν θρησκεία, τὶς ἐκκλησίες μας τὶς μεταχειρίζονταν γιὰ σταύλους, ἀποθήκες, γυμναστήρια. Ἔτσι καὶ τὴν ἐκκλησία μας, τὴν «Κοίμηση τῆς Θεοτόκου», πού εἶναι στὴ μέση τοῦ χωριοῦ, μιὰ περίοδο τὴν μετέτρεψαν σὲ ἀποθήκη καπνοῦ.

Δυτικὰ τῆς ἐκκλησίας, στὴν μεγάλη σκεπὴ τῆς πόρτας ἐργάζονταν γύρω στὰ 16 γυναικόπαιδα, περνοῦσαν καπνό. Μιὰ μέρα ἀκούστηκε πολὺ μεγάλος θόρυβος. Ἄρχισαν νὰ τρέχουν δεκάδες ἄντρες γυναῖκες καὶ μικρὰ παιδιὰ πρὸς τὴν ἐκκλησία. Ὅλος αὐτὸς ὁ θόλος, αὐτὴ ἡ μεγάλη σκεπὴ εἶχε καταρρεῦσαι. Σκόνη σὰν πύκνὴ ὁμίχλη δὲν σ' ἄφηνε νὰ βλέπῃς τίποτε. Τὶ ἦταν αὐτὴ ἡ τραγωδία; Μεγάλες πέτρες, γρέντες, σανίδες, πλάκες ἔχουν σωριαστεῖ. Θὰ βρισκόταν τάχα κάποιος ζωντανός; Ὅλο τὸ χωριὸ μὲ λαχτάρα στὰ μάτια καὶ ἀνοπομονησία ἔτρεξε. Οἱ ἄνθρωποι πού εἶχαν συγγενεῖς, ἀδέρφια, μαννάδες σ' αὐτὴ τὴν ταξιαρχία πού δούλευε στὴν ἐκκλησία ἄρχισαν τὰ μοιρολόγια. Ὅλοι πίστευαν ὅτι θὰ θρηγούσαμε νεκρούς. Τὸ θαῦμα τὸ εἶδαν ὅλοι, καὶ ἀκούστηκε σ' ὅλη τὴν περιοχὴ. Ὅχι μόνο πού δὲν ἦταν κανένας νεκρός, ὄχι μόνο πού δὲν πληγώθηκε κανεὶς, ἀλλὰ «θαμμένοι» ὅλοι τους μέσα στὶς πέτρες καὶ γρέντες, δὲν εἶχε κανένας οὔτε μιὰ γαρτζουνισά, οὔτε μιὰ στάλα αἷμα δὲν χύθηκε.

Ἡ Μάννα Παναγιὰ ἔκανε μεγάλο θαῦμα. Καὶ αὐτὸ δὲν ἦταν τὸ μόνο. Ὑπάρχει καὶ ἄλλη περίπτωση πού τὴν ξέρουμε ὅλοι, τὸ πόσο σκληρὰ τιμώρησε καὶ παίδεψε ὁ Θεὸς κάποιον πού ἦταν ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους πού φέρθηκε βάρβαρα μὲ τὶς ἱερὲς εἰκόνες.

(Μετὰ τὴν πτώση τοῦ συστήματος καὶ τὴν ἐπιστροφή στὸν τόπο μου, τὸ εἶχα δηλώσει στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ, ὅτι αὐτὸ τὸ Εἰκονοστάσι θὰ τὸ κάνω ἐγώ, γιὰ τὸ ἔχω τάξει πρὶν ἀπὸ πολὺ καιρὸ, καὶ μὲ χαρὰ τὸ ἀποδέχθησαν. Μετὰ τὴν σύλληψή μου στὶς 18\4\94 κάποιον καλοὶ «Χριστιανοί» πίστεψαν ὅτι τώρα πιά ἐμεῖς δὲν θὰ βγαίναμε ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ δυστυχῶς ἔδωσαν τὸ δικαίωμα κάποιου ἄλλου συγχωριανοῦ μου νὰ τὸ φτιάξει).

Ἐφτασα στὸ σπίτι μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Ὅλοι οἱ δικοί μου,

γύρω στὰ 20 ἄτομα μὲ περίμεναν σιωπηλά. Εἶχαν μπροστά τους ἀπὸ ἓνα ποτήρι ρακί. Ἡ Σιγκουρίμι ἦταν τέλεια, εἶχε στείλει τηλεγράφημα στοὺς δικούς μου, ὅπου τοὺς ἔλεγε ὅτι τέλειωσα δουλειὰ στὰ Τίρανα καὶ πὼς σήμερα ἐπιστρέφω. Ὅταν μπῆκα στὸ δωμάτιο, ὅλοι πάγωσαν. Τὰ μάτια τους, μεγάλα καὶ φοβισμένα, ἦταν ἔτοιμα νὰ δακρῦσουν. Τὰ σφιγμένα χεῖλια τῆς μάννας, γυναίκας καὶ ἀδερφῆς, προσπαθοῦσαν νὰ συγκρατοῦσαν τὸ παράπονο. Τὰ τρεμάμενα χέρια τῆς μάννας ἔπιασαν ὅλο τὸ κορμί, γιὰ νὰ βεβαιωνόταν ἂν ἦμουν ἀληθινὸς ἢ μήπως ἦμουν φάντασμα. Ἡ γυναίκα εἶχε πεδουκλώσει σουχτὰ μὲ τὰ χέρια τὰ δύο πόδια μου, σὰν νὰ ἤθελε νὰ μὲ κάρφωνε ἐκεῖ, στὸ σπίτι γιὰ νὰ μὴν μποροῦσαν πιά νὰ μὲ ἔπαιρναν.

Δὲν μποροῦσα νὰ ἔβγαζα φωνή. Ἡ μάννα ἄρχισε νὰ κλαίει μὲ φωνή, λέγοντας κατάρες γιὰ τοὺς δήμιους. Δὲν ξέρω πόσο συνέχισε αὐτό. Μὲ κυττοῦσαν ὅλοι στὰ μάτια, λὲς καὶ διάβαζαν ἐκεῖ ὅλον τὸν πόνο. Μὲ πῆγαν στὸ ἄλλο δωμάτιο, ὅπου προσπάθησα νὰ πλυθῶ. Ὅταν κυττάχτηκα στὸ καθρέφτη, δὲν πίστεψα στὰ μάτια μου. Ἦμουν ἓνα φάντασμα, ἓνας ζωντανὸς νεκρὸς. Κίτρινος σὰν κεράκι, ἔτρεμα ὀλόκληρος. Ὅλοι μιλοῦσαν ψιθυριστὰ, ἀναρροτιόνταν νὰ μάθουν τὸ τί μοῦ ἔχουν κάνει. Ξάπλωσα. Ἀρχισαν νὰ μὲ τρίβουν καὶ νὰ μοῦ κάνουν μπάνια. Πότε χανόμουν στὸν ὕπνο, πότε ἔβλεπα πολλοὺς ἀνθρώπους γύρω στὸ κρεβάτι. Ἦταν ὅλοι σιωπηλοί, λὲς καὶ περίμεναν τὸν ἀσθενῆ νὰ ξυπνήσει ἀπὸ μιὰ βαρεῖα ἐγχείρηση.

Τὴν ἄλλη μέρα, γύρω στὸ μεσημέρι, μὲ μιὰ ἀνάσα ἦρθε στὸ σπίτι ὁ Ἡρακλῆς.

Τὸ ξέραμε ὅτι εἶχαμε τὴν ἴδια μοίρα. Τὸ Κόμμα μᾶς ἔψηνε, ἂν ὄχι στὸ ἴδιο ταψί, σίγουρα στὸν ἴδιο φούρνο. Τοῦ εἶπα μὲ τὸ «Νὶ» καὶ μὲ τὸ «Σί» τὸ τί μοῦ συνέβη τὶς 7 μέρες τοῦ μαρτυρίου. Στοχεύουν, κατέληξα νὰ μᾶς τιμωρήσουν παραδειγματικὰ ὅταν τὸ θελήσουν μὲ τὴν κατηγορία ὡς πράκτορες τῆς Ἑλλάδας. Μ' αὐτὴ τὴν ἄποψη συμφωνήσαμε καὶ οἱ δύο. Τοῦ εἶπα ὅτι τὴν ἀπόφαση ἐγὼ τὴν ἔχω πάρει ἀπὸ τὴ στιγμή πού εἶδα ὅτι εἶχαν ἀρκετὸ ὑλικὸ ἐναντίον μου. Καὶ συνέχισα, λέγοντάς του ὅτι ἂν τιμωροῦσαν μόνο ἐμένα, θὰ ἀποφάσιζα, «ἢ τὸ θάνατο, ἢ τὴ φυγὴ στὴν Ἑλλάδα», ἀλλὰ εἶμαι σίγουρος ὅτι ἀρχίζοντας μὲ μένα, θὰ θελήσουν νὰ φτιάξουν μιὰ μεγάλη ὁμάδα,

νά μᾶς δικάσουν ἀπὸ κοινοῦ, καὶ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι πιά γνωστά. Συζητώντας, συμπεράναμε ὅτι δὲν εἶχαμε ἄλλη διέξοδο.

Ὁ Ἡρακλῆς ἔφυγε σκεφτικὸς καὶ ξαναῆρθε τὸ βράδυ. Μοῦ εἶπε ὅτι ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἐρχόταν μαζί μου στὴν προσπάθεια γιὰ φυγὴ στὴν Ἑλλάδα.

Ἔχω, εἶπε, μάννα ἐτοιμοθάνατη καὶ τρία παιδιά, δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ νὰ νοιώθω τὴν μάννα μου θαμμένη ποιὸς τὸ ξέρει πού στὴν ἐξορία...

Ἐγὼ ἔπρεπε νὰ ἔβγαζα στὸ πέρα τὸ ἔργο. Ἄν ἔβγαινα σῶος στὴν Ἑλλάδα, δὲν ἔπρεπε νὰ καθόμουν μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, ἔπρεπε νὰ ἔκανα τὰ πάντα, νὰ ἐνημέρωνα τοὺς πολιτικούς καὶ ὅλον τὸν κόσμον γιὰ τὴν τραγωδία ἐνὸς ὀλόκληρου λαοῦ. Γιὰ νὰ τῆς κοβόταν ὁ βῆχας τῆς Σιγκουρίμι, καὶ γιὰ νὰ μὴν μπορούσε νὰ τιμωρήσει, ἄλλους γιὰ τὴν πατριωτικὴ μου δράση, ἔπρεπε νὰ τὴν δημοσίευσά ὅλη αὐτὴ τὴ δράση στὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημερώσεως.

Μὲ τὸν Ἡρακλῆ συναντιόμασταν στὰ κρυφὰ καὶ λέγαμε τὰ δικά μας.

Εἶπα σὲ κάποιους ἀπὸ τὰ ἀδέρφια τὸ πὼς στέκουν τὰ πράγματα καὶ ἄρχισα ἀμέσως νὰ βάζω σὲ ἐφαρμογὴ ἓνα πρόγραμμα, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἔφευγα.

Ἡ πρώτη κίνηση ἦταν νὰ χωρίσω μὲ τοὺς δικούς μου. Τότε ἡ οἰκογένειά μου ζοῦσε μαζί μὲ τὴν μάννα καὶ τὸ Βαγγέλη πού πρὶν λίγες μέρες εἶχε παντρευτεῖ τὴν ἀνηψιά τοῦ Ἡρακλῆ. Ὁ σκοπὸς αὐτῆς τῆς κίνησης ἦταν, ὥστε, μετὰ τὴν φυγὴ μου, νὰ γλύτωναν τὴν ἐξορία ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μου (γυναίκα καὶ κόρη).

Ἡ δεύτερη κίνηση ἦταν, νὰ ἐρχόμουν σὲ ἐπαφὴ μὲ κάποιον φίλο πού γνώριζε τὸ σύνορο. Γιὰ ὅλους τὸ σύνορο ἦταν αἶνιγμα. Αὐτὸ τὸ γνώριζαν μόνο οἱ κάτοικοι τῶν παραμεθορίων χωριῶν. Ἐναν τέτοιο φίλο ἐγὼ εἶχα. Ἦταν ὁ Νίκος Κάλης, ἀπὸ τὸ Κλεισιάρι. Ἦμασταν φίλοι, ἤμασταν μαζί στὸ Σπάτς. Πρὶν ἄρκετὸ καιρὸ, τοῦ Νίκου τοῦ εἶχα πεῖ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἔστελνα ἐπιστολὰς στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ. Ὁ Νίκος, τότε μοῦ εἶχε δώσει ἓνα δικό του τραγούδι γιὰ νὰ τὸ ἔστελνα μὲ τὸν ἴδιο τρόπο στὸ αἰδόνι τῆς Ἡλείρου, στὸν Ἀλέκο Κιτσάκη.

Ὁ Ἡρακλῆς μοῦ εἶπε, ὅτι ὁ Νίκος στοὺς Ἀγ. Σαράντα συναντιέται μὲ τὸν Δημήτρη Νήνη, (ἄλλος φίλος μας τοῦ Σπάτς).

Στὶς ἀρχὲς Δεκεμβρίου πῆγα στὰ πεθερικά, στοὺς Ἀγ. Σαράντα, συνάντησα τὸν κ. Νήνη καὶ ἔτσι στὰ τέλη τοῦ Δεκεμβρίου τὸ 1989 συναντήθηκα μὲ τὸν Ν. Κάλη. Τοῦ εἶπα τὸ τι συνέβηκε πρὶν δύο μῆνες. Ἦταν ξεκάθαρο γιὰ τὸν Νίκο. Ἦξερε τὸ τι τοῦ ζητοῦσα. Ὁ Νίκος γιὰ τὸ πέρασμα τῶν συνόρων γνώριζε τὸ τοπίο στὸ βουνὸ Στουγάρα, πάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ Λεσνίτσα. Τὸν χειμῶνα ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνο, γιατί εἶχε πολὺ χιόνι. Μὲ τὸ Νίκο ἀφήσαμε συνάντηση στὸ Ἀργυρόκαστρο γιὰ τὶς 16-4-1990. Γιὰ τὶς συναντήσεις μου μὲ τὸ Νίκο, χρειαζόταν μεγάλη μυστικότητα.

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κομπότσα

Η ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ. ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

Ἦμουν σὲ στενὴ παρακολούθηση καὶ μιὰ μικρὴ ὑποψία τῆς Σιγκουρίμι μποροῦσε νὰ ἔρριχνε στὸν ἀέρα τὸ σχέδιό μου. Περνώντας ὁ χρόνος, ἡ ἀγωνία μου, μεγάλωνε. Ἄν ξανα-ερχόταν ἡ Χρυσούλα στὸ χῶρο μας καὶ ζητοῦσε νὰ ἐρχόταν στὰ «ἐξαδέρφια της» τότε ἡ Σιγκουρίμι θὰ ἔκανε τὸ σκάνδαλο. Ἄφοῦ θὰ «ἀνακάλυπτε» ὅτι αὐτὴ ἡ κυρία δὲν εἶναι συγγενής μας, θὰ ἐφάρμοζαν τὸ σχέδιό τους παρὶ δῆθεν ὀμάδας Βορειοηπειρωτῶν ποὺ συνεργαζόταν μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια. Ἡ Χρυσούλα σὲ μιὰ ἐπιστολῇ της εἶχε ἐκφράσει τὴν θέληση νὰ ἐπισκεπτόταν τὸν τόπο μας, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε ὅτι ὁ ἄντρας της ἦταν ἄρρωστος καὶ βρισκόταν στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ θεραπεία, γι' αὐτό, τῆς ἦταν ἀδύνατη μιὰ τέτοια ἐπίσκεψη. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπιστολὴ κάπως ἡσύχασα, γιατί εἶχα ἀκόμα περιθώρια ζωῆς.

Ἦρθε ὁ Ἀπρίλης.

Τώρα πιά εἶχα ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1989 ποὺ ζοῦσα χωριστὰ ἀπὸ τὴν μάννα καὶ τὸν Βαγγέλη. Δὲν πῆρα τὸ κουράγιο νὰ ἀνακάλυπτα στὴ γυναίκα τὸ σχέδιο ποὺ εἶχα φτιάξει γιὰ φυγή, δὲν θὰ μποροῦσα νὰ ἄντεχα τὸ κλάμα καὶ τὴν λαχτᾶρα της. Ἦταν πολὺ δύσκολο μετὰ ἀπὸ μιὰ καινούρια ἀρχὴ τῆς ζωῆς μας καὶ ἄφοῦ εἶχαμε φέρει στὸ κόσμο καὶ ἓνα παιδί, νὰ τῆς ἔκανα μιὰ ἀναγγελία ζωῆς ἢ θανάτου. Ὁ μεγάλος ἀγώνας θέλει θυσίες καὶ πολλοὶ πληγώνονται στὸν ἀγώνα ἀπὸ τὶς συνωμοσίες, ἀποτυχίες καὶ προδοσίες. Ἔπρεπε νὰ περνοῦσα ὅλες τὶς δοκιμασίες, νὰ μὴν λάσπωνα τὴν ἱστορία μας, νὰ κρατοῦσα ψηλὰ τὸ φρόνημα καὶ νὰ ἀνέβαινα στὴν κορυφὴ τίμιος, πετώντας μετὰ τὰ φτερά τῆς δόξας καὶ ὄχι ἄτιμος καὶ σερνόμενος γλύφοντας τὸ χῶμα σὰν τὸ σαλιγκάρι.

Στις 14-4-1990 μέρα Σάββατο, πήρα τή γυναίκα και τὸ παιδί και τοὺς πῆγα στὸ πατέρα της στὸ Ἄλικο (Ἄγ. Σαράντα). Παράγγειλα τὸν πεθερὸ νὰ τὴν ξαναέφερναν στὴ Δερβιτσιάνη τὸ ἄλλο Σάββατο, στὶς 21 τοῦ μῆνα, γιατί ἐγὼ ἤμουν ἀποσχολημένος και δὲν θὰ μπορούσα νὰ ξαναερχόμουν.

Χάριν τοῦ ἀγώνα, ὑπὲρ τοῦ τόπου μου, ἔπρεπε νὰ ἔλεγα και ψέματα. Τὴν Κυριακή, πολὺ διαταραγμένος, μὲ τὰ χεῖλη σφιγμένα και τὰ μάτια βουρκωμένα χωρίστηκα ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀγαπημένους ἀνθρώπους γιὰ τοὺς ὁποίους εἶχα και τὴν εὐθύνη τοῦ κηδεμόνα. Χωρίστηκα και μπορεῖ νὰ μὴν τοὺς ἔβλεπα πιά ποτές.

Στις 16-4-1990, ἀπὸ τὸ πρωὶ πῆγα στὸ Ἀργυρόκαστρο γιατί συνάντησα τὸν Νίκο. Ἦταν ὅλα ἔτοιμα και τὴν Παρασκευή, στὶς 20-4-1990 θὰ συναντιόμασταν μὲ τὸ Νίκο ὡρα 1 τὸ μεσημέρι στὸ δρόμο τῆς Δρόβιανης, (6-7 χμ. μακριὰ ἀπὸ τὴ Μουζίνα), στὴν διαδρομὴ πρὸς τοὺς Ἄγ. Σαράντα. Στὰ ἀδέρφια εἶχα πεῖ, ὅτι θὰ ἔπαιρνα τὸ μεγάλο ταξίδι, μόνο δὲν τοὺς εἶχα πεῖ τὴν μέρα αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ταξιδιοῦ.

Ὁ δικτάτορας Ἀλία εἶχε λίγο καιρὸ πού εἶχε δώσει ἀμνηστία, ὅπου ἔχουν ἐπωφεληθεῖ οἱ ἠλικιωμένοι πολιτικοὶ κρατούμενοι. Ὁ μεγάλος ἀγωνιστὴς Θ. Μάλλιος, πού στὴν «περίφημη» δίκη τοῦ 1988 εἶχε δικαστεῖ 10 χρόνια τώρα ἦταν ἐλεύθερος. Πρὶν ἀκόμα ἀμνηστευτεῖ, μοῦ εἶχε στείλει εἶδηση μὲ τὸ γιό του τὸ Βαγγέλη και μὲ ὀρμήνευε νὰ πρόσεχα, γιατί ὅλη ἡ ἀνάκρισή τους εἶχε στραφεῖ ἐναντίον μου. Αὐτὰ μοῦ τὰ εἶπε μὲ λεπτομέρειες ὅταν ἀποφυλακίσθηκε...

Οἱ πιθανότητες νὰ ἔφθανα ζωντανὸς στὴν Ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, ἦταν ἴσες μὲ τὶς πιθανότητες, νὰ ἔπεφτα νεκρὸς στὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα. Πιστεύω ἀκράδαντα στὸ Θεό. Μέσα μου αὐτὴ ἡ φλόγα κρατοῦσε ζωντανὴ τὴν ἐλπίδα τῆς ζωῆς. Δὲν ἔχω ὀλοκληρώσει τὸ καθῆκον, γι' αὐτὸ δὲν εἶχα δικαίωμα νὰ πέθαινα. Γιὰ νὰ ἤμουν ἐντάξει μὲ ὅλα, τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ, στὶς 19-4-1990 πῆγα στὸ σπίτι τοῦ ἀξέχαστου φίλου Θ. Μάλλιου. Ἀφοῦ κουβεντιάσαμε, και ὅπως πάντα ἤμασταν στὶς ἴδιες θέσεις, τοῦ ἄφησα στὴν παρουσία τοῦ γιοῦ του, τοῦ Βαγγέλη μιὰ μεγάλη ἐπιστολή, ὅπου τοῦ τὰ ἔκανα ὅλα γνωστά, μὲ λεπτομέρειες. Ὁ ἀγώνας ἦταν ὅλων, χρειαζόταν

νά βρίσκαμε τὴν χρυσῆ τομὴ γιὰ τὸ καλύτερο αὔριο. Ὅλα αὐτὰ ὁ ἀγαπημένος καὶ ἀξέχαστος Θεοδωρῆς, θὰ τὰ δημοσίευε, ὅταν θὰ ἐρχόταν ὁ καιρὸς καὶ ἂν τυχὸν μὲ ἐξόντωναν ἢ μὲ σκότωναν στὰ σύνορα. Μὲ ἔσφιξε μὲ στοργὴ στὸ στήθος του, μοῦ παρήγγειλε νὰ μὴν ἠσύχαζα οὔτε λεπτὸ στὴν Ἑλλάδα, νὰ ἔκανα ἀγώνα, νὰ ἐνημέρωνα τοὺς πάντες, νὰ ἔκανα δημόσια καταγγελία γιὰ τὸ βανδαλιστικὸ, δικτατορικὸ καὶ ἀπάνθρωπο σύστημα τῶν κομμουνιστῶν τῆς Ἀλβανίας, νὰ συντονιστοῦν οἱ προσπάθειες τῶν δεκάδων συλλόγων, ὅπως εἶπε καὶ τελικά, ἡ Ἑλλάδα νὰ διεθνοποιήσῃ τὴν τραγωδία μας, ἔτσι οἱ δικτάτορες, πιεσμένοι ἀπὸ τοὺς φορεῖς τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερική, θὰ ἀναγκάζονταν νὰ μαλάκωναν τὴν στάση ἀπέναντι στὸν λαό. Αὐτὸ θὰ βοηθοῦσε γιὰ τὴ γρήγορη πτώση τους. Ὁ ἀγώνας πρέπει νὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔπειτα νὰ τὸν συνεχίσει ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερική. Φεύγοντας ὁ Θεοδωρῆς μου εἶπε: «Μοῦ θυμίζεις τὰ νιάτα μου, ἄχ νὰ εἶχα καὶ μιὰ φορὰ τὰ χρόνια σου, μὲ συγκίνησες, μὲ ἔκανες νὰ δακρῦσω σοῦ εὐχομαι καλὴ δύναμη». Χωρίστηκα ἀπὸ τὸ Θ. Μάλλιο, ἀπὸ τὸν ἀγωνιστὴ πού ὅλες τὶς δυσκολίες καὶ τὶς πολλὲς φουρτοῦνες τῆς ζωῆς του τὶς ξεπέρασε μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα, μὲ γαλήνη στὴν ψυχὴ καὶ μὲ ὄραμα γιὰ τὸ μέλλον καὶ πάντα πιὸ δυνατὸς καὶ πιὸ ψυχραιμὸς.

Ἐξω φουσοῦσε τέτοιος δυνατὸς ἀέρας, λὲς καὶ ὅλοι οἱ δαίμονες, ποὺ ἦταν σύμμαχοι τῶν κομμουνιστῶν τοῦ Ἐν. Χότζια προσπαθοῦσαν νὰ μοῦ ἔβγαζαν ἀπὸ τὴν ψυχὴ τὴν εἰκόνα τοῦ μεγάλου συναγωνιστῆ καὶ τὶς συμβουλὲς ποὺ μοῦ ἔδωσε.

Πέρασα γιὰ λίγο ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς μάννας, πῆγα στὸ δωμάτιο ποὺ κοιμόμουν, κάρφωσα τὰ μάτια στὸ τζάκι, στὸ σημεῖο τῆς ἀστριάχας, ὅπου εἶχα κρύψει τὰ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν ποὺ εἶχα στείλει στὴν Ἑλλάδα, ἔδειξα τὴν κρυψῶνα τοῦ Βαγγέλη, ἤπια ἓνα ποτήρι ρακὴ καὶ ἔφυγα γιὰ τὸ σπῆτι μου. Ἐμείνα μὲ τὰ φῶτα σβησμένα, ἔτσι τὰ ἔβλεπα ὅλα πιὸ ξεκάθαρα. Ὁ ὕπνος μὲ πῆρε κοντὰ στὰ ξημερώματα.

Τὸ πρωὶ κομμένος ἀπὸ τὴν κουραστικὴ νύχτα, ἔνοιωθα μεγάλη ἀνάγκη νὰ καθήσω κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους μου, μὲ τραβοῦσαν, ἤθελα νὰ τοὺς ἀγκάλιαζα ὅλους. Ἀγκάλιασα τὴν μάν-

να καί τῆς εἶπα νὰ μοῦ δώσει τὴν εὐχὴ καὶ νὰ μὲ φιλήσει. Ξαφνιάστηκε, κοντοστάθηκε λίγο καὶ μοῦ εἶπε:

«Τὴν εὐχὴ παιδί μου τὴν ἔχεις πάντα, ἀλλὰ ἐγὼ τώρα δὲν εἶμαι γιὰ τὸν ἄλλο κόσμον γιὰ νὰ σοῦ δώσω τὴν εὐχὴ, θὰ ζήσω νὰ σοῦ μεγαλώσω καὶ ἐσένα κάνα παιδί».

Ἡ καημένη ἢ μάννα δὲν ἤξερε, ὅτι ἐγὼ μετὰ ἀπὸ λίγες ὥρες μπορεῖ νὰ μὴν ζοῦσα. Ἐπρεπε νὰ ξεπερνοῦσα αὐτὴ τὴν δύσκολη στιγμή, γύρισα τὸ κεφάλι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἀγνάντευα γιὰ λίγο τὰ σπίτια μας, τὸ σοκάκι, τὸν οὐρανὸ καὶ ἀποφασισμένος ἀπομακρύνθηκα ἀπὸ τὴν ζεστὴ φωλιά, ὅπου μεγαλώσα.

Εἶμαι στὸ Ἀργυρόκαστρο, τυχαῖα συναντῶ τὸν τίμιον συναγωνιστὴ Ἀντώνη Βάγιο, ὁ ὁποῖος εἶχε κάψει 22 χρόνια φυλακὴ. Τοῦ ζήτησα τὴν σύσταση τοῦ ἀδερφοῦ του, ποὺ εἶχε φύγει στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ 1945-46. Κουβεντιάσαμε μὲ τὰ μάτια. Μόνο αὐτοὶ ποὺ ἦταν μαζί στὶς φυλακὲς μποροῦν νὰ διαβάσουν τὶς σκέψεις στὰ μάτια τοῦ ἄλλου. Μὲ συμβούλεψε νὰ προσέξω στὸ ταξίδι καὶ χωριστήκαμε.

Στὴν «ἐθνικὴ» ὁδὸ, μὲ ὀτοστόπ ἀνέβηκα σὲ φορτηγὸ ποὺ πήγαινε γιὰ Ἀγ. Σαραντα. Γύρω στὶς 12 ἡμουν στὸ Γεωργουτσάτι. Ἐκεῖ πάγωσα, τί εἶδαν τὰ μάτια μου; Ἦταν ὁ Νίκος. Ἐχομε ἀφήσει συνάντηση στὴ Δρόβιανη καὶ ὁ Νίκος σκεφτούμενος καὶ σκυφτὸς καθόταν στὴ στροφὴ πρὸς Μουζίνα. Πληρώνω, κατεβαίνω καὶ ἀνυπόμονος ἀντικρῶζω τὸ Νίκο περιμένοντας νὰ ἀκούσω δυσάρεστα. Ὁ Νίκος μὲ πικρὸ χαμόγελο μοῦ εἶπε:

«Εἶσαι ἄτυχος, γιὰ κύττα τὴ Στουγάρα, ἔχει φορεθεῖ στὰ ἄσπρα, ἔχτὲς ὅλη τὴ νύχτα χιόνιζε, ἀλλὰ δὲν πειράζει, θὰ δοκιμάσουμε μιὰ ἄλλη φορά, ὅπου καὶ νὰ εἶναι ἢ καλοκαιριὰ ἔρχεται».

Τοῦ εἶπα ὅτι δὲν εἶχε ἄλλη μέρα γιὰ μένα, γιατί ἔχω στήσει ὀλόκληρο σχέδιο. Νιώθω σὰν νὰ ἔχω φτερά καὶ δὲν θὰ μὲ ἐμποδίσῃ τὸ χιόνι. Δὲν ἔπρεπε νὰ γύριζα πίσω.

Ὁ Νίκος μὲ παρακάλεσε, λεγοντάς μου ὅτι:

«δὲν θέλω νὰ σ' ἔχω στὸ λαιμό, ὅτι τὸ χιόνι εἶναι ἄπιστο, ὅτι κουράζεσαι καὶ χάνεσαι δίχως νὰ τὸ καταλάβεις, ὅτι ἔχω μεγαλώσει στὰ βουνὰ καὶ ξέρω τί σοῦ λέω».

Μοῦ βγήκε ἀπὸ τὸ χρέος, δὲν εἶχε καμμιά ἁμαρτία, ἀλλὰ τελικὰ θὰ κρατοῦσε τὸν λόγο του, θὰ μὲ ἔβγαζε ὡς τὸ καθορισμένο μέρος καὶ ἡ εὐθύνη ἦταν δική μου, ἂν πάγωνα στὸ χιόνι ἢ ἂν ἔβγαινα στὸ πέρα.

Ὁ Νίκος περίμενε νὰ ἐγκρίνονταν τὰ χαρτιά τῆς συζύγου του, γιατί συγγενεῖς της ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὴν εἶχαν καλέσει στὰ Γιάννενα, διαφορετικὰ θὰ ἐρχόταν μαζί μου. Πήραμε τὴν ἀνηφοριὰ γιὰ τὴν κορφή τοῦ βουνοῦ. Ἀπὸ κεῖ θὰ προχωρούσαμε γιὰ τὴν Στουγάρα, θὰ εἶχαμε στὸ ἀριστερὸ χέρι τὰ χωριὰ τῆς Δροπόλεως καὶ στὸ δεξί, τὴν Δρόβιανη καὶ τὴ Λεσνίτσα. Δὲν ἐνιωθα καθόλου κούραση. Ὁ Νίκος μοῦ ἔδινε κάθε τόσο τὶς ἴδιες ἐντολές.

«Κάθε λίγο νὰ σταματᾶς, νὰ βγάζεις τὶς βρεγμένες κάλτσες καὶ νὰ τὶς ζήφεις (στειβεῖς), γιατί θὰ σοῦ παγώσουν τὰ πόδια δίχως νὰ τὰ καταλάβεις,..... »

Φτάσαμε σ' ἕνα πολὺ κρῦο νερό, κάπου πάνω ἀπὸ τὸ Κλεισιάρι. Κάτσαμε λίγο γιὰ ξεκούραση, φάγαμε κόκκινα αὐγά (ποὺ εἶχε πάρει μαζί), γιατί πρὶν λίγες μέρες ἦταν τὸ Πάσχα. Ἀφοῦ ὁ Νίκος μοῦ ἔδωσε τὶς ἴδιες ὁδηγίες, μοῦ ψιθύρισε:

«Ἄν δὲν εἶχε χιόνι θὰ σοῦ ἔδινα ἄλλες ὁδηγίες, γιατί θὰ ἔφθανες στὴν κορφή γρηγορότερα, ἐνῶ τώρα ἀπὸ τὸ σημεῖο ποὺ θὰ σὲ ἀφήσω, θὰ κάνεις 3-4 ὥρες γιὰ νὰ φθάσεις στὴν ψηλότερη κορφή, τὴν ὁποία τὴν βλέπουμε στὸν ὀρίζοντα. Σ' αὐτὴ τὴν κορφή θὰ σταθεῖς γιὰ λίγο, ἐκεῖ εἶσαι πιά λυτρωμένος. Κάνε τὸ Σταυρό σου καὶ προχώρα. Δὲν θὰ περπατήσεις οὔτε κορφή-κορφή, οὔτε δεξιὰ ὅπου στὸ βάθος εἶναι τὸ στρατόπεδο τῆς Λεσνίτσας. Στὸ ὀρθογώνιο ποὺ δημιουργεῖται μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο κατευθύνσεων, θὰ περπατήσεις διαγώνια, καὶ πάντα κατηφορίζοντας γιατί ἡ ἀνηφοριὰ θὰ σὲ βγάλει στὸ Ἀλβανικό. Ἔτσι τὸ ἔπαθαν καὶ τὰ ἀδέρφια Πρά-

σου. Γύρω στις 12 θα χωριστούμε. Πιστεύω στις 4 τὰ ξημερώματα θα είσαι στην κορφή, και μετά από καμμιὰ ώρα περπάτημα θα ξημερώση και θα προσανατολιστείς. Ἐκεῖ πάνω δὲν ἔχει συρματοπλέγμα. »

Ἡ ὥρα ἦταν 12. Βρισκόμασταν στὸ σημεῖο πού θα χωρίζαμε. Σχεδὸν εἶχα 12 ὥρες πού περπατοῦσα στὰ βουνὰ και δὲν αἰσθανόμουν οὔτε τὴν παραμικρὴ κούραση. Χωρίστηκα μὲ τὸ Νίκο. Λὲς και ὁ διαιτητὴς νὰ σφύριξε γιὰ τὴν ἔναρξη τοῦ ἀγώνα. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού χωρίστηκα μὲ τὸ Νίκο ὅλο ἔτραχα, ἤμουν σὰν μπάλλα, ὅπως και νὰ ἔπεφτα σὲ δευτερόλεπτα ἤμουν πάλι στὸ πόδι. Ἐπρεπε νὰ ἔπιανα τὴν κορφή, δὲν ὑπῆρχε στὸν κόσμο τίποτα ἄλλο, ἦταν ἡ κορφή και ἐγώ, ὁ παράδεισος και ἡ κόλαση πού προσπαθοῦσα νὰ ἀφήσω πίσω μου. Κάπου μετὰ ἀπὸ λίγο ἀνηφοριὰ δὲν εἶχε πιά δέντρα, τώρα ἄρχισε τὸ χιόνι, δὲν καταλάβαινα δυσκολία λὲς και πατοῦσα στὰ πούπουλα. Ἐκεῖ πού ἦταν πολὺ δόσβατο περπατοῦσα και μὲ τὰ τέσσερα. Ἀρχικὰ εἶχα φόβο ἀπὸ κάποιο αὐτόματο, ἀλλὰ ὅταν ἔφθασα στὸ χιόνι, πείστηκα ὅτι ἐκεῖ στὸν κρῦο ἀέρα δὲν πρόκειται νὰ ὑπῆρχαν στρατιῶτες, γιὰτι θα πάγωναν. Εἶχα μαζί μιὰ ὀμπρέλα και ἕνα σακκο πού εἶχε μέσα ζάχαρη ἀνακατωμένη μὲ καφὲ γιὰ δύναμη τῶν γονάτων και ἀπὸ ἕνα ἀντίγραφο ἀπὸ τὶς ἐπιστολές. Δίχως νὰ εἶχα πρόβλημα, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἤμουν ἐντάξει μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ Νίκου, σταμάτησα, ἔβγαλα τὶς κάλτσες και τὶς ἔζησα, γιὰτι ἦταν μούσκεμα ἀπὸ τὸ χιόνι. Ἐτριψα τὰ δάκτυλα τῶν ποδιῶν, ἔφαγα λίγο καφὲ μὲ ζάχαρη και προχώρησα... Κυττάζω γύρω, ἤμουν στὸ ὑψηλότερο σημεῖο, ἤμουν στὴν κορφή.

Σώθηκα, γονάτισα, φίλησα τὴν Γῆς, ἔκαμα τὸν Σταυρό μου. Ἐκεῖ δὲν εἶχε χιόνι, ὁ δυνατὸς ἀέρας τὸ εἶχε καθαρίσει.

Σ' ἕνα σημεῖο δὲν ἤμουν ἐντάξει μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ Νίκου. Στὴν κορυφὴ ἔπρεπε νὰ ἔφθασα στὶς 4 τὰ ξημερώματα και τώρα δὲν ἦταν παραπάνω ἀπὸ τὶς δύο και μισὴ ἡ ὥρα. Ψύχραιμα, προχώρησα διαγώνια. Κάτι ἄλλο ἀπρόοπτο και ἀπρόβλεπτο μ' ἔκανε νὰ παγώσω. Βαδίζοντας στὴν κατεύθυνση πού εἶχα ὁδηγία, βρῆκα μπροστὰ συρματοπλέγμα, ὄχι ἀγκαθωτό, ἀλλὰ κουτιαστικὸ μέχρι στὸ ἕνα και σαράντα. Ἐπειτα εἶχε δύο σειρές

με άγκαθωτό, έφθανε τὸ ὕψος γύρω στὰ δύο μ. Για μιὰ στιγμή πάγωσα. Περπάτησα γιὰ λίγο παράλληλα στὸ συρματοπλέγμα, ἔπειτα σταμάτησα, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀνηφόριζα. Πέταξα τὴν ὀμπρέλα καὶ τὸ σάκκο ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, σκαρφάλωσα καὶ βρέθηκα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Ἄρχισα νὰ τρέχω. Νομίζα ὅτι τότε πέρασα τὸ σύνορο. Συνέχισα νὰ τρέχω, νὰ τρέχω, νὰ τρέχω. Πίσω, πολὺ ψηλὰ εἶχα τὴν κορφή. Δέντρα καὶ βάτα μὲ ἐμπόδιζαν νὰ συνέχιζα τὸν δρόμο πὸ ἀκολουθοῦσα. Μπροστά, ἐκεῖ στὰ βάτα ἦταν ἕνας γκρεμὸς πὸ δὲν ξέρω πόσο μεγάλος ἦταν, ἀκουγόταν τὸ νερὸ πὸ ἔπεφτε σὰν ἀπὸ ψηλὸ καταρράκτη. Σταμάτησα γιὰ λίγο. Ποιὸν δρόμο νὰ ἀκολουθοῦσα; Εἶχα τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἡ λακιά πὸ περπατοῦσα ἦταν παράλληλη μὲ τὸ βουνό, πὸ βάσει τοῦ κουρασμένου σκεπτικοῦ μου, ἀπὸ τὴν πίσω μεριά τοῦ βουνοῦ ἦταν ἡ Ἀλβανία, ἂν γύριζα πίσω, ἦταν σὰν νὰ πῆγαινα ἀπὸ ἐκεῖ πὸ ἦρθα. Ἄν ἔπαιρνα ἀριστερὰ ἦταν σὰν νὰ ἀνηφόριζα καὶ νὰ ἐπιανα κάποια ἄλλη κορφή ὅπου χῶριζε Ἀλβανία καὶ Ἑλλάδα. Μπροστὰ δὲν μποροῦσα νὰ προχωρήσω γιὰτί εἶχα γκρεμό, ἔτσι μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι ἦμουν πολὺ βαθιὰ στὸ Ἑλληνικὸ, γιὰτί εἶχα ὠρες πὸ περπατοῦσα καὶ ὁ Νίκος ὑπολόγιζε νὰ ἔφθανα στὴν κορφή γύρω στὶς 4 τὰ ξημερώματα, ἐνῶ ἔφθασα στὶς 2 καὶ 30 καὶ τώρα εἶχα ἕνα ἀβαντὰς 90 λεπτὰ διαδρομὴ σὲ Ἑλληνικὸ ἔδαφος, ἀποφάσισα νὰ πάρω ἀνηφοριὰ στὸ δεξιὸ μου χέρι. Τὸ χιονόνερο εἶχε ὠρα πὸ ἔπεφτε. Εἶχα ἀνοίξει τὴν ὀμπρέλα καὶ περπατοῦσα δίχως νὰ νοιάζομαι. Ὄρες τώρα πὸ περπατοῦσα βάσει τῶν ὁδηγιῶν, ἔπρεπε νὰ ἦμουν βαθιὰ στὸ Ἑλληνικὸ ἔδαφος. Ἄρχισε νὰ χαράζει, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπα τίποτα ἀπὸ τὴ συνεχῆ βροχή. Λίγο ἀργότερα βρέθηκα πάλι σὲ χιόνι, ἄρχισα νὰ χάνω τὸν ἔλεγχο καὶ τὴν σιγουριά, τί γινόταν; Ἐπρεπε νὰ περπατοῦσα, γιὰτί ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ἦμουν βρεγμένος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σκεπτικὸ, ὅτι, ὅπως καὶ νὰ εἶχαν τὰ πράγματα, περπατώντας χωνόμουν βαθύτερα στὸ Ἑλληνικὸ. Ἡ βροχὴ σταμάτησε γιὰ λίγο. Κύτταξα ψηλὰ. Εἶδα τὸ φεγγάρι, τὸ κύτταζα, καὶ μὲ κύτταζε καὶ αὐτό. Τὸ φεγγάρι μοῦ κρατοῦσε παρέα. Εὐλογημένος νὰ εἶναι ὁ οὐρανὸς πὸ κρατεῖ τὸ φεγγάρι. Εἶδα καὶ τὰ γκρίζα σύννεφα, ἦταν οἱ μόνοι σύμμαχοί μου, ἔτρεχαν ἕνα πίσω τὸ ἄλλο νὰ πηγαῖναν ὅσο πιὸ βαθιὰ στὸ Ἑλληνικὸ ἔδαφος,

ἄρχισα νὰ ξανατρέχω, δὲν ἤμουν μόνος εἶχα παρέα τὰ σύννεφα. Ὁ μαραθωνομάχος ἔπρεπε ὅσο πιὸ γρήγορα νὰ ἔφθανε στὴν Ἀθήνα, νὰ ἔδινε τὰ «συχαρίκια», ἔπρεπε νὰ σήκωνε τὸν Σταυρό τῆς ζωῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκον ὄλων, ὁ λυτρωμὸς τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας. Ὅταν ὁ ἀέρας σούρωνε τὴν πυκνὴ ὁμίχλη, ἔβλεπα γύρω μόνο βουνὰ μὲ χιόνι. Ὡ Θεε πότε θὰ ξέμπλεχα; σὲ ποιὸ λαβύρινθο μὲ εἶχαν ρίξει οἱ δαίμονες τῆς κακιᾶς νύχτας ποὺ πέρασα; Μπροστὰ βρισκόταν μιὰ ἀπότομη βουνοκορφὴ, θὰ τὴν ἀπόφευγα σκαρφαλώνοντας ἀριστερὰ ἢ δεξιὰ, θὰ ἔβγαινα ἀπὸ πίσω της. Ἴσως ἀπὸ κεῖ θὰ τέλειωναν τὰ βουνά, πίσω ἀπὸ αὐτὸ τὸ βουνὸ ἦταν ὁ λυτρωμὸς. Ἦμουν ἀρκετὰ ψηλά. Περπάτησα δεξιὰ. Ὁ γκρεμὸς ἦταν ἀπότομος, τὸ χιόνι πολὺ καὶ κινδύνεψα νὰ βρεθῶ βαθιὰ στὴν χαράδρα. Ρίχτηκα ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τῆς κορφῆς. Ἀλλὰ πάλι βουνά, παντοῦ βουνὰ φορεμένα στ' ἄσπρα, λευκὰ καὶ κάποιο χέρι τὰ εἶχε βάλει. Περπατοῦσα... τὸ χιόνι τὸ ἄφησα πίσω μου. Γιὰ νὰ δῶ τί εἶναι; Ποῦ βρισκόμουν; Ὅλα ἦταν πιθανά, ἀλλὰ ὄχι νὰ ἔβρισκα πάλι σύρματα, αὐτὸ ἦταν ἀνόητο. Τὸ σύρμα ἦταν στρωμένο γύρω στουὺς 25-30 πόντους ψηλὰ ἀπὸ τὸ ἔδαφος, πλάτος γύρω στὰ 3 μ. καὶ σὲ ἀόριστο μᾶκρος.

Ἀναρωτήθηκα. Ἐδῶ εἶναι τάχα τὰ Ἑλληνο-Ἀλβανικὰ σύνορα; Δὲν μοῦ λειτουργοῦσε πιά τὸ μυαλό, ἔκανα κινήσεις μηχανικὲς, δίχως καμμιά λογικὴ. Περπάτησα λίγο παράλληλα μ' αὐτὴ τὴ ζώνη... Ναι, αὐτὸ ἦταν τὸ σύνορο, ἔπρεπε νὰ τὸ περνοῦσα, νὰ βρισκόμουν ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ στὸ Ἑλληνικὸ ἔδαφος. Σὲ κάποιο σημεῖο πέρασα ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά. Τώρα δὲν μποροῦσα πιά νὰ προσανατολιστῶ. Κατηφορίζοντας, εἶχα ἀφήσει πολὺ ψηλὰ τὸ χιόνι καὶ τώρα ἤμουν σὲ μιὰ ὠραία, ἀνθισμένη πλαγιά ποὺ μέσα σὲ ἀπόλυτη ἡσυχία ἀκούγονταν, κελαϊδίσματα πουλιῶν. Πέρασα τὴν ἄγρια φύση τῶν κομμουνιστῶν, ἐδῶ εἶναι σὰν παράδεισος, σίγουρα θὰ εἶναι ἢ Ἑλλάδα. Πλημμύρισε ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀπερίγραπτη χαρὰ, καὶ ξαναἤρθε στὸ σῶμα ἡ χαμένη δύναμη. Ἀρχισα νὰ βγάζω φωνὲς χαρᾶς, λόγια ἀσύνδετα καὶ δίχως ἔννοια. Πέταξα τὸ σάκκο ψηλὰ καὶ ξάπλωσα τ' ἀνάσκελα.

Ρίγος μοῦ πέρασε στὸ κορμί, ἔπιασα τὸ κεφάλι, προσπαθώντας νὰ συγκρατήσω τὸν ἑαυτό μου. Ἐνιωσα σὰν νὰ ἤμουν

ταμπέλα σκοποβολής, όπου επάνω μου έχουν απευθυνθή εκατοντάδες όπλα. Πώς ήταν δυνατό; Από τα ανάσκελα που ήμουν γύρισα στο πλάι και μαζεύτηκα σαν το σαλιγκάρι, που για να αποφύγει τον κίνδυνο, μαζεύεται μέσα στο σαμάρι του, έτσι θα γινόταν όσο πιο μικρός ο στόχος, ή ταμπέλα σκοποβολής. Πάνω από το κεφάλι, στα δέντρα που ήταν γύρω, ζώνοντάς τα, περνούσε ένα λεπτό σύρμα. 99% ήμουν στην Άλβανική επικράτεια, πωπώ!.... Είμαι καταραμένος. Όχι Χριστέ, όχι Παναγιά μου, προστάτριά μου, πρέπει να νικήσω. Κάπου ψηλά στο βουνό, απέναντι, βλέπω ένα κτίριο. Κάτι κουνήθηκε μέσα μου, γεννήθηκε μια έλπίδα. Θα προχωρούσα πολύ προσεκτικά, θα πλησίαζα στο κτίριο, αν ήταν εκκλησία σώθηκα. Θα ήμουν στην Μάννα Πατρίδα, δεν έπρεπε να έχανα τις ελπίδες. Προχώρησα σερνάμενος. Τι να είναι αυτό τάχα πάνω στο κτίριο. Δεν μπορώ να το διευκρινίσω καλά και λίγο και λίγο και θα μπορέσω να το δω..... Ωχ, άλλο μαχαίρι στη καρδιά, πάνω στο κτίριο κυματίζει Άλβανική σημαία. Τώρα δεν με έσωνε πια τίποτα. Ήμουν στη κόλαση. Ήμουν σώμα νεκρό, ένα κομμάτι ξύλο. Με μηχανικές πράξεις έβγαλα τα αντίγραφα των επιστολών που τα είχα στο σάκο, τα κομμάτιασα, έσκαψα την γη με τα νύχια, και σαν ή γάτα που σκεπάζει την ανάγκη της, έθαψα τις «άμαρτίες» μου. Αίσθάνθηκα λίγο πιο άνετα. Άρχισα να ρίχνομαι από δω και από κει. Κινήσεις δίχως έννοια. Ήμουν απομονωμένος, ήμουν σε μικρή λίμνη γεμάτη με καρχαρίες, όπου να ναι θα με δαγκώσουν. Δεν ξέρω αν αυτοί που ήταν γύρω μου ήταν άνθρωποι, ή φιγοῦρες φαντασίας κουρασμένου μυαλού. Τρίβω τα μάτια, ναι είναι άνθρωποι, τώρα τους βλέπω πιο ξεκάθαρα. Είμαι κυκλωμένος, βάζω το χέρι στο Ευαγγέλιο. Σε απόσταση γύρω στα 50-60 μέτρα, φαντάροι Άλβανοί κρατούσαν Καλάσνικοβ στα χέρια. Έβγαζαν τα κεφάλια κάθε τόσο από τους κορμούς των δέντρων και μ' ένα σκόπι στο μέγεθος του γκλόμπ, συνομιλούσαν, χτυπώντας τις κάννες των όπλων. Όταν εγώ προχωρούσα, αυτοί απομακρυνόνταν από δέντρο σε δέντρο. Ήθελαν να με έπιαναν ζωντανό. Όχι, δεν θα τους την έκανα αυτή την χάρη, έπρεπε να έτρεχα και να έπεφτα νεκρός από τις σφαίρες τους. Για λίγο κρύφτηκα μέσα στα βάτα, όταν ξαναβγήκα τους αισθανό-

μουν πιό κοντά. Τὰ χτυπήματα στὶς κάννες ἀκούγονταν ἀκριβῶς σὰν τὰ χτυπήματα τοῦ δρυοκολάπτη ποὺ βγάζει τὰ σκουλίκια κάτω ἀπὸ τὶς φλοῦδες τῶν δέντρων γιὰ νὰ τὰ φάει. Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ λυτρωμοῦ, ἔπρεπε νὰ μὴν μὲ ἔπιαναν ζωντανό, θὰ ἔτρεχα καὶ θὰ ἔπεφτα νεκρός. Σηκώθηκα. Τὰ παπούτσια ἦταν λασπωμένα, ἂν σκοτωνόμουν ἔπρεπε νὰ τὰ εἶχα πλυμμένα. Δὲν βιαζόμουν. Λίγο παρακάτω σ' ἓνα ρυάκι μὲ νερὸ τὰ ἔπλυνα. Τώρα ἤμουν ἔτοιμος, ἔπρεπε νὰ ἔτρεχα καὶ ἂν ἀκουγόταν τὸ «ντάλ» (ἄλτ), ἔπρεπε νὰ ἔτρεχα περισσότερο. Ἐτρεξα ἀρκετὴ ὥρα καὶ τίποτε, ἤμουν ἀκόμα ζωντανός. Ἐγινε θαῦμα, ἡ Παναγιά τοὺς ἔχει τυφλώσει ὅλους. Συνέχισα νὰ περπατῶ πάντα μέσα στὸ λάκκο. Κατηφόριζα παράλληλα μὲ τὸ γάργαρο νερὸ ποὺ κυλοῦσε δίπλα μου. Δὲν ἤμουν σὲ θέση νὰ σκεφτόμουν, μόνο παρακαλοῦσα ψιθυριστὰ νὰ ἦταν καὶ τὸ τέλος ἡρωϊκό. Περπάτησα γύρω στὴν μιὰ ὥρα. Κάπου μπροστά μου, δίπλα σ' ἓνα μονώροφο κτίριο ἦταν σταθμευμένο ἓνα φορτηγὸ «Saurel». Μήπως ἐκεῖ μοῦ ἔκαναν τὸ καρτέρι; Τὰ βουνὰ ἦταν μαχαῖρι καὶ δὲν μπορούσα νὰ περπατοῦσα δεξιά καὶ ἀριστερά. Ὁ Θεὸς βοηθός, προχώρησα σὰν ἓνα ρομπότ. Τὸ κτίριο ἦταν κάτω ἀπὸ τὴν σκιά ὑψηλῶν δένδρων, στὸ δεξί μου χέρι. Ἐφθασα ἀκριβῶς πίσω ἀπὸ τὸ φορτηγὸ. Κάποιος βιαστικὸς ἀνοιξε τὴν πόρτα τοῦ φορτηγοῦ. Θὰ ἦταν ὁ ὁδηγός. Αὐθόρμητα τοῦ εἶπα: «Νὰ ἀνέβω καὶ ἐγώ, θὰ μὲ πάρεις;» Μοῦ εἶπε κοφτά: «Ρίξου πάνω». Ρίχτηκα καὶ τσούλωσα κοντὰ στὴν καμπίνα. Τὸ φορτηγὸ κατηφόριζε. Μετὰ ἀπὸ λίγες στιγμὲς βγήκαν ἀπὸ τὸ κτίριο 2-3 ἄντρες. ὦ !... πὼς μὲ κυττάζαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἤμουν ἓνα πρόβατο ποὺ ξέφυγε ἀπὸ τοὺς λύκους. Ποιοὶ ἦταν αὐτοί; Ἄν δὲν ἦταν ἡ σύμπτωση τοῦ φορτηγοῦ αὐτοὶ οἱ λύκοι θὰ μὲ κρατοῦσαν καὶ ἔπειτα θὰ ἐρχόταν τὸ τέρας, ἡ Σιγκουρίμι, ὁ ὀπερατήβ. Θὰ μὲ περνοῦσαν δεμένο ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, καὶ στοὺς συγκεντρωμένους ποὺ θὰ μ' ἔφτυναν θὰ τοὺς λέγαν πὼς οἱ ἄγρυπνοι στρατιῶτες μας τὸν πιᾶσαν στὰ συρματοπλέγματα, σὰν τὸ ποντίκι στὸ δόκανο.....

Τὸ φορτηγὸ δὲν ἔκανε οὔτε μισὸ χιλιόμετρο καὶ σταμάτησε. Τὶ εἶναι; Κάποιος ἀνέβηκε. Κρατοῦσε μιὰ τσάντα στὸν ὦμο, σὰν αὐτὲς ποὺ κρατοῦν οἱ ὀπερατήβ. Ὅλα ἦταν σχεδια-

σμένα μὲ παρακολουθοῦσαν, καὶ τώρα ἦρθε ἡ στιγμή. Ὁ ἄνθρωπος μου μίλησε ἄλβανικά.

-Γειά σου τὶ κάνεις;

-Καλὰ ἐσύ.

-Ποῦ ἦσουν ἀπὸ δῶ;

-Ἦμουν σὲ κάποιο φίλο μου.

-Ἐδῶ στὰ βουνὰ μέσα; Μήπως ὁ φίλος σου ἐργάζεται στὸ Τυροκομεῖο ποῦ ἦταν τὸ φορτηγὸ σταματημένο;

-Ὅχι, τοῦ ἀπάντησα.

-Μὰ τότε ποῦ ἦσουν; Τοῦ εἶπα πὼς πίναμε, καὶ τὰ μεσάνυχτα κάμαμε λόγια μὲ τὸ φίλο, ἔτσι σηκώθηκα καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἔχασα τὸν δρόμο καὶ δὲν ξέρω ποῦ βρίσκομαι.

-Σὲ ποιὸ χωριὸ ἦσουν;

-Στὸ Κλεισάρι.

-Γιατὶ ἔκανες λόγια;

-Γιατὶ μοῦ κάνει μιὰ προξενιά, ἀλλὰ δὲν συμφώνησα.

-Δῶσε λίγο τὴν ταυτοτητά σου.

Τότε τὸ γύρισε Ἑλληνικά.

-Γιατὶ δὲν μοῦ μιλάς Ἑλληνικά; Ἀφοῦ εἶσαι ἀπὸ τὴ Δερβιτσιάνη;

-Ποῦ νὰ ξέρω ἂν ξέρεις Ἑλληνικά, σοῦ ἀπάντησα στὴ γλῶσσα ποῦ μοῦ ἀπευθύνθηκες.

-Τὶ τὸν ἔχεις τὸν Βαγγέλη Κυριακοῦ, ποῦ δουλεύει στὸ «Μπογιφικύμι;».

-Ἀδελφό.

-Ἐκεῖ δουλεύει καὶ ὁ ἀδελφός μου καὶ εἶναι φίλοι μὲ τὸν Βαγγέλη. Ἀλλὰ ἐσύ μοῦ λές ψέματα, ἡ ταυτότητά σου λέει ὅτι εἶσαι παντρεμένος.

-Μὰ ἐσύ θέλεις νὰ τὰ μάθεις ὅλα. Ξέρεις ὅτι ἓνας ἀδερφός τοῦ Βαγγέλη εἶχε κάνει φυλακή; Αὐτὸς εἶμαι ἐγώ. Μὲ τὴν γυναίκα δὲν τὰ πάω καλά, θὰ τὴν χωρίσω, ἀλλὰ ἀφοῦ πρῶτα θὰ τῆς πάω κάποια ἄλλη στὸ σπίτι, τέτοια τύχη ἔχουμε ἐμεῖς οἱ φυλακισμένοι. Ἐσύ τὶ δουλειὰ κάνεις;

-Στὸ συνεταιρισμό.

-Ποιὸν συνεταιρισμό, ἐσύ κρατᾶς τσάντα στὴν πλάτη, οἱ συνεταιριστὲς κρατοῦν φτιάρι καὶ κασμᾶ.

-Εἶμαι ἀπὸ τὴν Σωτήρα καὶ εἶμαι ταξίαρχος, (ὑπεύθυνος σὲ ὁμάδα συνεταιριστῶν).

Οὔτε ἐγὼ ἔπεισα αὐτὸν ἀλλὰ οὔτε αὐτὸς ἐμένα. Συνέχισε νὰ μιλάει.

Τὸ φορτηγὸ παίρνει πέτρες στρόγγυλες ἀπὸ τὸ ποτάμι, γιὰ τὴν λίμνη τῆς Κατούνας, εἶπε.

Τὸ φορτηγὸ σταμάτησε δίπλα ἀπὸ τὸ χωριὸ Λυκομίλι, ὁ νεαρὸς ποὺ δὲν ἦταν παραπάνω ἀπὸ 25-28 χρονῶν, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ φορτηγὸ μοῦ εἶπε:

-Ἐδῶ εἶσαι σὲ συνοριακὴ περιοχὴ καὶ δὲν θὰ σὲ πιστέψουν ἂν σὲ πιάσουν.

Τὸ φορτηγὸ περπατοῦσε μέσα στὰ βουνὰ ἀκολουθώντας τὶς στροφές τοῦ δρόμου, ποὺ ἔμοιαζε σὰν σκοτωμένο φιδί. Ἔσκυψα τὸ κεφάλι καὶ κύτταξα τὸ παντελόني. Ἀπὸ τὴν μέση καὶ κάτω ἤμουν σὰν νὰ μοῦ εἶχε περάσει τὸ πινέλο ζωγράφος. Τὸ βρεγμένο παντελόني ἔχει πιά στεγνώσει, ἀλλὰ ἦταν ὅλο χάρτες-χάρτες. Στὸ σημεῖο ἀνάμεσα στὰ πόδια ἦταν ἀρκετὰ ξηλωμένο. Τὰ πόδια, ἦταν ματωμένα. Τὰ αἵματα ποὺ πρὶν λίγο τρέχαν ἀπὸ τὶς πληγές, τώρα ἔχουν παγώσει. Μὲ γρήγορη κίνηση σκέπασα τὰ πόδια φοβούμενος μήπως οἱ νέες καταστάσεις, μὲ μπερδεύαν καὶ μοῦ χάλαναν τὴν σειρὰ τῶν σκέψεων. Τέλειωσαν οἱ λάκκες, τὸ φορτηγὸ μπῆκε σὲ καλύτερο δρόμο. Ἄρχισα νὰ προσανατολίζομαι, ἤμουν πιὸ πάνω ἀπὸ τὰ Βρυσερά. Τὸ φορτηγὸ σταμάτησε. Ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ.

-Ἐδῶ κατέβα, ἐγὼ θὰ πάω στὴν λίμνη.

-Νά... σὲ πληρώσω.

-Τὶ νὰ πληρώσεις βρέ, ἐγὼ σὲ πῆρα γιατί σὲ γνωρίζω, δὲν σὲ πῆρα γιὰ χρήματα.

Ἦταν ὁ Λευτέρης Πόλιος ἀπὸ τὴ Γράψη. Ποιὸς ἄγγελος τὸν παρουσίασε ἐκεῖ στὸ Τυροκομεῖο καὶ σώθηκα; Ναι σώθηκα, ἀλλὰ τώρα τί κάνω; Ἐπρεπε νὰ μὴν ὑποψιάζονταν οἱ χωρικοὶ ποὺ θὰ συναντοῦσα στὸ δρόμο.

Στὴν περιοχὴ δὲν ἤμουν ποτές. Μέχρι τὸ Γεωργουτσάτι, γύρω στὰ 10 χμ., κάθε βῆμα ἔκρυβε καὶ ἓνα κίνδυνο. Σ' αὐτὲς τὶς περιοχές, στὴ γενικότητα ὅλος ὁ κόσμος, σοῦ ζητοῦσε ταυτότητα. Ὅλοι παίζαν τὸν ρόλο τοῦ ἀσφαλῆτη. Ἦταν γύρω στὶς 11 τὸ πρωί. Ἐπρεπε νὰ παριστοῦσα τὸ φρέσκο, δὲν θὰ ἔδινα

σημασία σὲ κανέναν, θὰ περπατοῦσα μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ γρήγορα. Κράτησα τὴν ὀμπρέλα κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλη, ἔβαλα τὰ χέρια πίσω ἀπὸ τὸ κορμί, κρατώντας τὸν σάκκο μὲ τρόπο πὺ νὰ σκέπαζε τὸ ξυλωμένο παντελόνι. Μπροστὰ ἔχω τὰ Βρυσερά, ἐκεῖ στάθμευαν πολλοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ ἀσφαλίτες. Ἄν μὲ ἔβλεπε κάποιος μάτι χάθηκα. Στὰ Βρυσερά ἐργαζόταν κάποιος πρῶην φυλακισμένος. Αὐτὸς ἦταν ἀπὸ τὸ Γεωργουτσάτι, ἦταν στή φυλακὴ τοῦ Σπάτς τελάλης. Ἦταν ἄνθρωπος τοῦ συστήματος. Ἐγὼ ἔτρεμα, δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ ἔβλεπε αὐτός. Ἄν ξεπερνοῦσα καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόδιο, ἴσως νὰ μὴν ὑπῆρχαν ἄλλα. Περπατοῦσα πολὺ πειθαρχημένος, σὰν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτα. Ἐβλεπα μόνο τὸν δρόμο καὶ τίποτα ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ πὺ προσπερνοῦσα. Γλύτωνα καὶ ἀπὸ τὰ Βρυσερά, πὺ τάχα μὲ περίμενε ἡ Σταύρωση;

Κάποιοι χωρικοὶ, ἤθελαν νὰ μοῦ μιλήσουν, ἀλλὰ ἀφοῦ βλέπαν τὸ ἀποφασιστικὸ περπάτημα, δὲν πρόφταιναν νὰ μιλήσουν. Τὸ Γεωργουτσάτι ἦταν ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς συνοριακῆς ζώνης.

Ὁ πλάτανος φαίνεται. Ἐκεῖ εἶναι τὸ μπλόκο τοῦ στρατοῦ. Ἦταν ἐρημιά, μόνο πίσω ἀπὸ τὴν γρέντα ἦταν ἓνας φαντάρος μὲ αὐτόματο. Συνήθως ἐλέγχουν τοὺς πολίτες πὺ πηγαίνουν στὴν Πάνω Δρόπολη καὶ ὄχι αὐτοὺς πὺ γυρίζουν ἀπὸ κεῖ. Καμμιά φωνὴ δὲ μὲ σταμάτησε, δὲν ἀκούστηκε τὸ «ΝΤΑΛ» [σταμάτα]. Ἡ Παναγιά, ὅπως πάντα νίκησε. Τὸν κίνδυνο τὸν ἄφησα πίσω, θὰ περπατοῦσα μέχρι τὴν διασταύρωση τῆς Γλίνας καὶ ἔπειτα θὰ περίμενα αὐτοκίνητο. Πλησίασα στὸ σημεῖο πὺ ἐχθές, πῆρα μὲ τὸν Νίκο τὸ μεγάλο ταξείδι, ἔκανα τὸν γύρω τοῦ κόσμου καὶ μετὰ ἀπὸ 24 ὥρες βρέθηκα στὸν ἴδιο τόπο, δηλαδή στὸ μηδέν.

ὦ εἰρωνεῖα τῆς τύχης!

Γύρω στὶς 1 τὸ μεσημέρι ἔφθασα στὴν διασταύρωση τῆς Γλίνας. Δὲν μποροῦσα ἄλλο, ἡ Γῆ μὲ τραβοῦσε σὰν μαγνήτης. Καρφώθηκα πάνω σ' ἓνα κοτρώνι, περιμένοντας κάποιον αὐτοκίνητο.

Κάθε Τρίτη, Πέμπτη καὶ Σάββατο, περνοῦσε τὸ μικρὸ κίτρινο αὐτοκίνητο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταχυδρομείου, πὺ ἔκανε δρομολόγια Γιάνενα-Ἀργυρόκαστρο.

Νὰ ἔδινα κάποιο μήνυμα στὸν ὁδηγό; Ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνο, γιατί τὸ ἀκολουθοῦσε ἡ Σιγκουρίμι. Σ' αὐτὰ ἀπάνω ξεμύτησε ἓνα φορτηγὸ «γκάζι», πὺ ἐρχόταν ἀπὸ τὴ Γλίνα. Σταμάτησε δίπλα. Ἦταν ἓνας φίλος ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο πὺ ἐργαζόταν στὸ «Σπεντισιόν».

-Ἐλα εἶπε, εἶσαι γιὰ τὸ χωριό;

Αὐτὸς ἦταν ὁ Ἀγκήμ Τσένκο. Ξερριζώθηκα ἀπὸ τὸ κοτρώνι καὶ μὲ φορτίο τὴν μεγάλη κούραση, πλησίασα τὸ αὐτοκίνητο, ἄνοιξα τὴν θύρα καὶ κάθησα δίπλα στὸν Ἀγκήμ. Μοῦ ἔλεγε διάφορα. Κάποια στιγμή, ὑποψιαζόμενος ὅτι ἐγὼ δὲν τὸν παρακολουθοῦσα, μὲ κύτταξε καὶ ἔβγαλε παράξενη φωνή. «Πωπώ... ὦ, τί ἔχεις; Εἶσαι πολὺ χλωμός, μήπως εἶσαι ἄρρωστος;»

-Ὅχι, ἀπλῶς εἶμαι πολὺ κουρασμένος. Τὶ νὰ σοῦ πῶ βρὲ Ἀγκήμ, πήγαινα ἐχθὲς γιὰ τὰ πεθερικά, στὸν Ἀγ. Σαράντα. Στὴν Μουζίνα πὺ κάνει στάση τὸ λεωφορεῖο, ἔμαθα ὅτι εἶχε πεθάνει ὁ πατέρας κάποιου φίλου μου. Μ' αὐτὸν τὸ φίλο ἤμασταν μαζί στὴ φυλακὴ καὶ ἔπρεπε νὰ τὸν παρηγορήσω, ἔτσι βουνὸ τὸ βουνὸ πῆγα στὸ χωριὸ του. Σήμερα πρὶν ξημερώση μ' ἔβγαλε ἀπὸ μονοπάτι ὁ φίλος. Ἐσὺ ξέρεις πὺ αὐτὴ ἡ περιοχὴ εἶναι συνοριακὴ ζώνη καὶ θὰ ἔβρισκα τὸν μπελιὰ ἂν δὲν μὲ ἔβγαζε ὁ φίλος.

-Ἄ, βρὲ φίλε, εἶπε ὁ Ἀγκήμ, ἐσᾶς σᾶς κυνηγᾶ ἡ φυλακὴ ὅλη σας τὴν ζωή.

Πλησιάζαμε στὸ χωριό. Ὁ ὁδηγὸς ἄλλαξε ταχύτητα γιὰ νὰ σταματήσει.

Ἐκεῖ ἦταν ἀρκετὸς κόσμος πὺ περίμενε τὸ ἀστικὸ γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο. Εἶπα στὸν Ἀγκήμ:

«Σὲ παρακαλῶ, σταμάτα λίγο παρακάτω, γιὰ νὰ πάω στὸ σπίτι ἀπὸ τὰ χωράφια, νὰ ἀποφύγω τὸν κόσμο, γιατί ξέρεις ἐκεῖ στὰ βουνά μου σχίστηκε τὸ παντελόνι».

Ἀφοῦ χωρίστηκα ἀπὸ τὸν Ἀγκήμ, σὲ τρία-τέσσερα λεπτά ἔφθασα στὴν αὐλόπορτα τοῦ σπιτιοῦ. Τὰ κλειδιὰ τὰ ἔχω ἀφήσει στὴ μάννα. Σκαπέτησα τὸν τοῖχο καὶ μπῆκα μέσα. Ἡ μάννα ἄκουσε τὸ σκύλο πὺ γαύγισε, καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο ἦρθε νὰ δεῖ. Τὴν βλέπω στὸ παράθυρο. Ἀνοίγει τὴ θύρα καὶ μὲ βρίσκει σὰν νεκρό, ξάπλα στὸ κρεβάτι.

Μοῦ σταμάτησε τὴν ροὴ τῶν σκέψεων. Πρὶν λίγες ὥρες

προσευχόμεον νὰ γλύτωνα, τώρα ἔκανα τὸν ἀπολογισμὸ τῆς περιπέτειας.

Τὶ παραμύθι ἦταν αὐτό; Πῆγα στὴν Ἑλλάδα καὶ ξαναεἶρθα στὴν Ἀλβανία. Τὶ ἀτυχία. Δὲν θέλω τὸν ἑαυτό μου, εἶμαι ὁ πιὸ ἄτυχος ἄνθρωπος. Κατόρθωσα τὸ ἀκατόρθωτο, αὐτὸ ποὺ τὸ σκέφτονται πάρα πολὺς κόσμος, πέρασα τὰ σύνορα. Στὸ θολωμένο μυαλὸ δὲν μπορούσα νὰ ἔβαζα μιὰ σειρά.

Πόσο μακρὰ ποὺ εἶναι τώρα ἡ Ἑλλάδα; Μακρύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Ἦρθε καὶ ἡ μάννα... Πῶς νὰ τὴν ἀντιμετώπιζα;

Ἔσκυψε ἀπάνω λέγοντας:

-Κώστα εἶσαι καλά; τί ἔχεις; τί ἔπαθες; πὼς εἶσαι ἔτσι;

Παραδόθηκα. Ξέσπασα στὰ κλάματα...

-Μάννα γιατί με γέννησες ἄτυχο. Δὲν τὸ πιστέρω νὰ εἶμαι τόσο πολὺ ἄτυχος. Ἐκλαιγε καὶ αὐτὴ μαζί μου.

Εἶσαι πολὺ τυχερὸς παιδί μου, προσκύνα τὸν Θεὸ ποὺ σ' ἔφερε ζωντανὸ στὸ σπίτι σου. Ψιθύριζε, γιατί παιδί μου, γιατί, τώρα ποὺ τὸ δοκίμασες, μάσε τὴν γνώμη σου, μὴ τὸ ξαναδοκιμάσεις πιά, ἄσε με νὰ πεθάνω πρὶν δῶ κανένα κουρνιαχτό, δὲν θὰ μοῦ φυτρώσει χορτάρι.

Αὐτὴ μοιρολογούσε συνέχεια, ἐγὼ ἤμουν χαμένος, σὰν παράλυτος, δὲν κουνιόμουν καθόλου. Ἄλλοτε κοιμόμουν καὶ ἄλλοτε ξαφνιαζόμουν. Βγῆκα νικητὴς στὰ ἄγρια βουνά, στὸ κρύο, στὸ χιόνι, στὸ ἄγνωστο καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν νίκη ἔμεινε μόνο ἡ κουρασση, τίποτε ἄλλο δὲν κέρδισα. Ἐνας-ἕνας ἦρθαν ὅλα τὰ ἀδέρφια μου. Ὅλοι με παρακαλοῦσαν νὰ μὴν ξαναδοκιμάζω γιατί θὰ με σκότωναν στὰ σύνορα. Μεγάλῃ ἀνησυχία εἶχα ἀπὸ τὸν φόβο μήπως μάθαιναν οἱ γυναῖκες τῶν ἀδερφῶν καὶ τὰ ἀνήψια, γιατί ἔπειτα δὲν θὰ ἦταν πιά μυστικό. Καὶ νὰ ἡ κωμικὴ πλευρὰ ὅλης τῆς τραγωδίας. Στὸ μπαλκόνι οἱ κουνιάδες κουβέντιαζαν:

«Πῆγε νὰ φέρει τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸ Ἀλίκο καὶ ποιὸς ξέρει τί ἔγινε μετὰ τὰ πεθερικά του καὶ τοὺς τὴν ἄφηκε ἐκεῖ πίττα. Ἄν τοὺς κρατάει ἄς τὴν κρατήσουν, ἀλλὰ ἂν ὄχι σήμερα, ὅπου νᾶναι αὔριο θὰ τοῦ τὴν φέρουν καὶ θὰ τοῦ ζητήσουν καὶ παρντόν».

-Εὐχαριστῶ Παναγιά μου πὸ τοὺς ἔδωσες αὐτὴ τὴν σκέψη.

Δὲν εἶχε πέσει ἀκόμα τὸ σουρούπωμα ὅταν φάνηκε ὁ κου-
νιάδος, ὁ Βαγγέλης, πὸ ὅπως εἶχα κουβεντιάσει μὲ τὸν πατέ-
ρα του, πρὶν μιὰ ἑβδομάδα, σήμερα θὰ ἔφερναν τὴν Εὐτυχία.
Στὸ μπαλκόνι συνέχιζε ἡ κωμωδία:

« Ἔβλεπεις, σᾶς εἶπα ἐγὼ ὅτι θὰ τὴν φέρουν; τί θὰ τὴν ἔκαναν,
θὰ τὴν ἔβαζαν ἀρμέ.»

Στὶς 10 τὸ βράδυ ἔφυγαν ὅλοι. Ἡ γυναίκα ἔκλαψε ὅλο ἐκεῖ-
νο τὸ βράδυ. Ἔπρεπε νὰ τῆς εἶχα πεῖ. Θὰ ἔβρισκε δυνάμεις νὰ
ἀντιμετώπιζε τὶς δυσκολίες. Ἀφοῦ πέρασαν αὐτὲς οἱ ἀτέλειω-
τες καὶ δύσκολες στιγμές, πέρασα σ' ἄλλο στάδιο, ἐνοιωθα
ὅλο τὸ σῶμα μου μουδιασμένο, τὰ πόδια τὰ εἶχα ξένα, τὰ ἔ-
σπρωχνα μὲ τὰ χέρια γιατί δὲν μπορούσα νὰ τὰ ὀρίσω. Τὸ κά-
θε πόδι εἶχε μέχρι τὰ γόνατα παραπάνω ἀπὸ 20 σημεῖα ματωμέ-
να. Ἄν δὲν κρατιόμουν ἀπὸ κάπου δὲν μπορούσα νὰ ἀνηφόρι-
ζα τὶς σκάλες.

Δέκα μέρες δὲν μπόρεσα νὰ πάω στὴ δουλειά.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΕΛΛΑΣ

"Αρχισα νὰ ξανασχεδιάζω τὸ πὼς θὰ ὀλοκλήρωνα τὴν φυγὴ στὴν Ἑλλάδα. Ἐπρεπε νὰ ἔβρισκα διέξοδο. Τὶ θὰ γίναι; Θὰ μὲ ξαναβοηθοῦσε ὁ Νίκος; Δὲν ἠσύχαζα οὔτε δευτερόλεπτο. Εἶχα στὸ μυαλὸ καὶ μιὰ ἄλλη λύση. Θὰ ἔκανα ἀπόπειρα στὴν Ἑλληνικὴ Πρεσβεία στὰ Τίρανα. Θὰ ἔμπαινα μέσα σκαπετώντας τὰ κάγκελλα καὶ φωνάζοντας γιὰ πολιτικὸ ἀσυλο ἢ θὰ μὲ σκότωναν στὰ κάγκελλά της.

Μετὰ ἀπὸ 20-25 μέρες, ἔμαθε ὁ Νίκος γιὰ τὴν ἀποτυχία μου. Βρῆκε τρόπο καὶ ἦλθε στὸ χωριό. Ὅταν συναντηθήκαμε δὲν πίστευε στὰ μάτια του. Μετὰ τὴ συγκίνηση καὶ τὰ δάκρυα, στρώσαμε τὸν δεύτερο σχέδιο. Ὁ Νίκος τώρα πιά ἦταν ἐλεύθερος. Πρὶν λίγες ἡμέρες, ἡ σύζυγός του πῆγε στὴν Ἑλλάδα ὡς τουρίστρια. Τώρα ἡ τύχη μου χαμογελοῦσε. Θὰ κάναμε τὴν ἀπόπειρα μαζί μὲ τὸ Νίκο. Συμφωνήσαμε νὰ κάναμε τὴν συνάντηση πάλι στὸ ἴδιο μέρος, δηλαδή στὴν διασταύρωση τῆς ὁδοῦ Αγ. Σαράντα- Δρόβιανη.

Ἡ συνάντηση θὰ γινόνταν στὶς 20-7-1990, μέρα Παρασκευὴ καὶ ὥρα μία μετὰ τὸ μεσημέρι. Πλημμύρισα πάλι ἀπὸ τὶς ἴδιες σκέψεις. Σὰν ταινία περνοῦσαν ἀπὸ τὸ μυαλὸ τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, ὁ ἴδιος συλλογισμὸς, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ φοβία, ἡ ὑποψία, ὁ πόνος... Περνοῦσα γιὰ δεύτερη φορὰ τὴν ἴδια λαχτάρα, τὴν ἴδια ἀγωνία ποὺ μου ἔχει ξοδέψει τὴν ψυχὴ, ἀπὸ τὸν περασμένο Γενάρη καὶ μέχρι τὸν Ἀπρίλη ποὺ εἶχε καθορισθεῖ ἡ μέρα γιὰ τὴν πρώτη ἀπόπειρα. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἔκανα τὸ ἴδιο λάθος. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὰ κουβέντιασα ὅλα μὲ τὴν Εὐτυχία. Ἐκλαψε, ἀλλὰ ἦταν αισιόδοξη. Ἐλεγε ὅτι θὰ βγεῖς νικη-

τής. Ὑπάρχει Θεὸς καὶ μὲ κάθε λογικὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ σὲ χάσει.

Σ' ἓνα ἀπόκρυφο μέρος τῆς κουζίνας εἶχαμε μιὰ μικρὴ εἰκόνα τῆς μάννας Παναγιᾶς. Κάθε βράδυ ἄναβε προσεχτικὰ τὸ καντήλι καὶ ἔκανε τὴν προσευχὴ τῆς. Ἡ μικρὴ Παναγιώτα ἔκανε μὲ τὸ μικρὸ χεράκι τὸ σημάδι τοῦ Σταυροῦ καὶ μὲ μισὲς λέξεις ἔλεγε:

«Παναγιά μου βοήθα μπαμπά μου.»

Εἶπα καὶ τοῦ ἀδερφοῦ τοῦ Βαγγέλη γιὰ τὴν καθορισμένη μέρα τῆς ἀποδράσεως. Ἔτσι περνοῦσαν αὐτὲς οἱ δύσκολες μέρες, μὲ ἀγωνία, ἀνασφάλεια, καὶ τὸ διπλὸ φόβο, τῆς σωματικῆς ἐξοντώσεως καὶ τοῦ ζωντανοῦ χωρισμοῦ.

Στις 19-7-1990 ἦταν δύσκολο νὰ κλείναμε μάτι. Ὅσο μποροῦσα ἔλεγα τῆς γυναίκας, ὅτι στὴν Ἑλλάδα θὰ ἔκανα τὸ πᾶν, γιὰ νὰ τοὺς πάρω κοντά μου ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα. Τὴν παρακαλοῦσα νὰ ἔδειχνε ὑπομονὴ καὶ νὰ πρόσεχε τὸ παιδί μας σὰν τὰ μάτια τῆς.

Ἄργα τὸ βράδυ, μετὰ τὴν 12 βλέπω ἓναν ἴσκιο νὰ πλησιάζει τὸ σπίτι. Αὐτὸ τὸ βράδυ δὲν κοιμόταν οὔτε ὁ Ἡρακλῆς. Τὸ «φάντασμα» ἦταν ὁ ἀδερφὸς τοῦ Ἡρακλῆ, ὁ Στέφανος. Ψιθυριστὰ καὶ φοβισμένα εἶπε ὅτι τὸν ἔστειλε ὁ Ἡρακλῆς μὲ τὴν συμβουλὴ νὰ ἀναβάλω τὴν ἀπόπειρα γιὰ ἄλλη μέρα, γιὰτὶ αὔριο θὰ ἐπιθεωρήσει τὰ σύνορα ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀλβανίας καὶ θὰ ὑπάρχει διπλῆ φρούρηση. Τὸν ἠσύχασα λέγοντάς του πὼς δὲν θὰ δοκίμαζα αὔριο, ἀλλὰ ἄλλη φορὰ.

Ξημέρωσε ἡ Παρασκευή. Ὁ Βαγγέλης ποὺ ἦταν ἐνήμερος δὲν πῆγε στὴν καθημερινὴ δουλειά. Ἔσφιξα τὸ χέρι τῆς μάννας καὶ ἔφυγα. Πήγαινε, φώναξε πίσω μου καὶ μὴ κάθεσαι πολλές μέρες στὸν πεθερό σου γιὰτὶ ἀνησυχῶ. Ἡ Εὐτυχία καὶ ὁ Βαγγέλης μὲ παράγγειλαν, ὅτι ἀφοῦ φθάσω στὴν Ἑλλάδα νὰ τὸ ποῦν ἀμέσως στὶς εἰδήσεις γιὰ τὴν ἄφιξη μας γιὰ νὰ ἠσυχάσουν, γιὰτὶ θὰ μᾶς φάει ἡ ἀγωνία εἶπαν μέχρι νὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι φθάσατε καλά. (Χρόνια στὴν σειρὰ γιὰ κάθε φυγὰ ποὺ ἔφθανε στὴν Ἑλλάδα, ἀμέσως τὸ ἔλεγε τὸ ραδιόφωνο σὰν εἶδηση).

Ἡ Εὐτυχία μὲ τὴν Παναγιώτα στὴν ἀγκαλιὰ μὲ ξεπροβόδισε μέχρι τὸ σχολεῖο, γύρω στὰ 250μ. μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι.

Τοὺς φίλησα καὶ χωρὶς νὰ γυρίσω τὸ κεφάλι πίσω, προχώρησα. Στὸ Ἀργυρόκαστρο βρῆκα ἓνα φορτηγὸ ποὺ μὲ πῆρε μέχρι τὴν διασταύρωση τῆς Δρόβιανης. Γύρω στὶς 12 τὸ μεσημέρι ἤμουν στὸν τόπο τῆς συναντήσεως. Κατέβηκα καὶ λίγα μέτρα παρέκει κρύφθηκα μέσα στὰ βάτα. Ἄρχισε ἡ ἀπόπειρα φυγῆς. Χρειαζόταν μεγάλη προσοχή. Πέρασε ἡ μιὰ ὥρα. Σηκώθηκα καὶ ξερόβηξα. Γύρω στὰ 15 μακρὰ ἀπὸ μένα κουνήθηκαν τὰ βάτα καὶ σηκώθηκε ἓνας ἄνθρωπος, ἦταν ὁ Νίκος. Ἦμασταν τόσο κοντὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, ἀλλὰ ἤμασταν σὰν νεκροί. Ἀγκαλιαστήκαμε καὶ καθίσαμε ἀμίλητοι γιὰ λίγο.

Ὁ Νίκος μοῦ εἶπε ὅτι ἄλλαξε τὸ σχέδιο. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν θὰ φύγουμε ἀπὸ τὴν Στουγάρα. Ἔχει πάνω ἀπὸ 10 μέρες, εἶπε ποὺ δυναμώνουν τὴν Στουγάρα μὲ νέους στρατιῶτες καὶ διάφορες ἄλλες στρατιωτικὲς ἐνισχύσεις.

Θὰ τὸ σκάσομε, εἶπε, λίγο παραπάνω ἀπὸ τὰ Βρυσερά. Ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ βουνοῦ εἶναι τὰ Ἑλληνικὰ χωριὰ Χαραυγὴ καὶ Καστάνιανη. Θὰ περπατήσομε στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ μέχρι τοὺς Βουλιάρατες, καὶ ἔπειτα δίπλα στὸν δρόμο ποὺ μᾶς βγάζει γιὰ τὰ Βρυσερά. Κοντὰ στὰ Βρυσερά, θὰ ἀφήσομε τὸν δρόμο, θὰ περπατήσομε ἀκροποταμιὰ καὶ ἀφοῦ περάσομε τὰ Βρυσερά θὰ βγοῦμε πάλι στὸν δρόμο, καὶ μετὰ ἀπὸ κάνα μισάωρο θὰ στρίψομε ἀριστερὰ καὶ θὰ συναντήσομε γρήγορα τὸ συρματοπλέγμα. Ἐκεῖ θὰ εἶμαστε κάπου ἀνάμεσα τῶν στρατοπέδων Κατούνας καὶ Κοσιοβίτσας. Ἐκεῖ ὑπάρχει μιὰ ζώνη ἐδάφους γύρω στὰ 250-300 μέτρα ποὺ δὲν φρουρεῖται (δηλαδὴ οἱ σκοπιές τῶν δύο στρατοπέδων δὲν συναντιοῦνται στὴν περίπολό τους). Σ' αὐτὸ τὸ λουρὶ θὰ τὸ προσπαθήσομε, κατέληξε ὁ Νίκος. Μετὰ ἀπὸ λίγο εἶπε ὅτι τὸ συρματοπλέγμα εἶναι στὴν ρίζα τοῦ βουνοῦ καὶ πολλοὶ τὴν «πατᾶνε», νομίζοντας ὅτι ἀφοῦ πέρασαν τὰ σύρματα φθάσαν στὸ Ἑλληνικὸ. Ἔτσι πέφτουν θύματα, καὶ ἢ τοὺς πιάνουν ἢ τοὺς σκοτώνουν τὴν ἐπομένη. Στὴν πραγματικότητα τὸ Ἑλληνικὸ εἶναι μετὰ τὴν βουνοκορφή. Σ' αὐτὴ τὴν κορυφὴ εἶναι ἓνα ἐκκλησσάκι τοῦ Προφήτη Ἡλία. Ἀφοῦ περάσομε στὸ Ἑλληνικὸ θὰ πᾶμε ἀμέσως ἐκεῖ, γιατί κάθε χρόνο αὐτὴ τὴν μέρα πηγαίνει καὶ κάνει δοξολογία ὁ δεσπότης Κονίτσης Σεβαστιανός. Ἐγὼ δὲν εἶχα καμμιά ἀντίρρηση. Ἐσὺ εἶσαι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ εἶπα. Δώσαμε ἄλ-

λη μιὰ φορά τὰ χέρια καὶ γύρω στὶς μία καὶ μισή πήραμε τὸ ταξείδι. Ἐκανε πολὺ ζέστη, ἀνηφορίζαμε, ἰδρώναμε, γλυστρούσαμε καὶ πέφταμε, περνούσαμε δίπλα ἀπὸ φίδια, ἀλλὰ τίποτε δὲν μᾶς σταματοῦσε, τίποτε δὲν μᾶς φόβιζε, ὅλο τρέχαμε...

Δὲν ἔνοιωθα δίψα καθόλου. Ἐνας φίλος μου στὸ Σπάτς, ποὺ εἶχε τελειώσει Ἀνώτερη Στρατιωτικὴ Σχολὴ στὴν Σοβιετικὴ Ἐνωση, ὁ Ντράγκο Ἰσούφη, μοῦ εἶχε πεῖ ὅτι πρὶν ἀπὸ μεγάλες ἐκδρομὲς καὶ στρατιωτικὲς ἀσκήσεις, γιὰ νὰ ἀντέξεις τὴν δίψα, πρέπει νὰ φᾶς ἓνα πλόχερο ἀλάτι. Ἐπειτα θὰ πιεῖς πολὺ νερὸ καὶ ἔπειτα ὅσο ζέστη καὶ νὰ κάνει καὶ ὅσο νὰ ἰδρώσεις, ἀντέχεις τὴν δίψα γιὰ ἀρκετὲς ὥρες.

Φθάσαμε πάνω ἀπὸ τοὺς Βουλιάρατες, κατηφορήσαμε καὶ βγήκαμε στὴν Ἐθνικὴ. Προχωρώντας, κοντὰ στὴν διασταύρωση τοῦ δρόμου πρὸς Κακαβιά, συναντήσαμε μιὰ στάνη μὲ πρόβατα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς τσομπάνους γνώρισε τὸν Νίκο. Ἦταν κάποιος Ἐξάρχος ἀπὸ τὴ Βόδριστα. Πρὶν λίγες μέρες, αὐτοῦ τοῦ εἶχε φύγει στὴν Ἑλλάδα ὁ ἀδερφός του, μαζί μὲ τὸν Ἡλ. Κουτσό. Κατάλαβε τὸν σκοποῦ τοῦ ταξιδιοῦ καὶ παρακάλεσε τὸν Νίκο νὰ τὸν παίρναμε. Ὁ Νίκος τοῦ μίλησε αὐστηρὰ καὶ τοῦ εἶπε ὅτι εἶμαι φίλος του καὶ ὅτι θὰ κοιμηθῶ στὸ σπίτι του.

Τώρα περπατούσαμε στὸ ποτάμι. Ὄταν περάσαμε τὰ Βρυσερὰ ξαναβγήκαμε στὸ δρόμο καὶ συνεχίσαμε νὰ περπατᾶμε. Στὶς 11 τὸ βράδυ φθάσαμε σ' ἓνα αὐλάκι μὲ κρῦο νερό. Τὰ πόδια μᾶς εἶχαν πάρει φωτιά. Σταματήσαμε, βγάλαμε τὰ παπούτσια, φρεσκαριστήκαμε, φάγαμε ἀπὸ λίγο καφὲ μὲ ζάχαρη, ἤπιαμε νερὸ καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο ξαναξεκινήσαμε. Περπατούσαμε. Στὸ δεξί μας χέρι, μετὰ ἀπὸ λίγο θὰ συναντούσαμε τὰ συρματοπλέγματα.

Ἡ ὥρα ἦταν 11 καὶ μισή. Ἦμασταν μπροστὰ στὸν συρματοφράχτη. Τὸ ὕψος του ἦταν 2,5 μ. Πάνω ποὺ ἦταν σὰν ταῦ (Τ), περνοῦσε καὶ ρεῦμα. Οἱ σειρές τοῦ ἀγκαθωτοῦ σύρματος ἦταν κάθε 15 πόντους.

Ἐπιασε ὁ Νίκος 2 παράλληλα σύρματα. Τὸ ἓνα τὸ τάνισε πρὸς τὸν ἑαυτό του καὶ κάτω καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἔσπρωξε πρὸς τὰ ἔξω καὶ πάνω, δίχως νὰ τὰ ἐνώσει μὲ τὰ διπλανὰ τους. Σ' αὐτὴ τὴ ραφή ποὺ ἀνοιξε, μὲ δυσκολία βγήκα ἀπὸ τὴν ἄλλη

μεριά. Τὸ ἴδιο ἔκανα καὶ ἐγὼ καὶ ἦρθε καὶ ὁ Νίκος ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ φράχτη. Περπατᾶμε..., μετὰ ἀπὸ 60-70 μέτρα, κάτι, κάπου κοντά μας, κουνήθηκε. Σταματήσαμε, κρατήσαμε καὶ τὴν ἀνάσα μας. Γύρω στὰ 10-15 μέτρα μακριὰ ἀπὸ μᾶς κάτι ἦταν, κουνιόταν τὸ ἄκρο του. Ἐμεῖς βλέπαμε τὸ μακρὸς αὐτοῦ τοῦ πράματος πὺ ἦταν σὰν ριζωμένο στὴ γῆς.

Τὶ ἄλλο νὰ ἦταν ἐκτὸς ἀπὸ στρατιώτη ξαπλωμένο τῆς κοιλιᾶς. Αὐτὸ πὺ κουνιόταν, σίγουρα ἦταν τὸ ὄπλο του; Δὲν ὑπῆρχε λυτρωμός. Ὡς ἐδῶ ἦταν γραμμένη ἡ μοίρα μας. Ἀστραπιαῖα μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ ὅλη ἡ ζωὴ, ἀλλὰ δίχως νὰ μποροῦσα νὰ συγκρατοῦσα τίποτες συγκεκριμένο.

Νὰ τρέχαμε; Ὁχι, ποιὸς ξέρει πόσοι ἄλλοι στρατιῶτες ἦταν σπαρμένοι γύρω μας. Ναί, αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος, δὲν ὑπάρχει διέξοδος. Πόσο ψεύτικη πὺ εἶναι ἡ ζωὴ! Μὰ τέτοιο τέλος; Δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ τέλος αὐτό. Αὐτὴ τὴ στιγμή κουνήθηκε πολὺ δυνατὰ τὸ «θανατηφόρο» ἄκρο τῆς μαύρης σκιάς, ἀκούσαμε ἓνα δυνατὸ χλιμίντρισμα σὰν νὰ ἤθελε νὰ μᾶς μάλωνε πὺ τοῦ χαλάσαμε τὴν ἡσυχία τῆς σειρᾶς τῶν σκέψεων, καὶ τὸ φάντασμα σηκώθηκε ὄρθιο. Ἦταν ἓνα μεγάλο ἄλογο!!!

Ξαναζωντανέψαμε. Μοῦ ἦρθε ντροπὴ, γιὰ τὶς σκέψεις πὺ μοῦ πέρασαν πρὸ ὀλίγου καὶ πὺ μοῦ ταλαντεύτηκε ἡ πίστη στὸ Θεό.

Σχεδὸν κολητὰ προχωρούσαμε στὴν ἀνηφοριὰ τοῦ βουνοῦ. Τὰ δέντρα πύκνωναν. Ἀναγκαστήκαμε νὰ περπατᾶμε μισοσκυφοί καὶ ὄχι δίπλα-δίπλα ἀλλὰ ὁ ἓνας ὀπίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο. Λίγο παραπάνω, ἦταν ἀδύνατο νὰ προχωρᾶμε μισοσκυφοί, ἔπρεπε νὰ μπουσουλᾶμε, νὰ γλυστρούσαμε ἀνάμεσα στοὺς κορμούς. Ξαπλωθήκαμε καὶ ἀκουμπώντας ὁ ἓνας στὶς πατοῦσες τοῦ ἄλλου προχωρούσαμε. Τὰ πουκάμισα ντέναν στὰ πολλὰ ἀγκάθια καὶ στὰ βάτα, ἔπρεπε νὰ τὰ βγάζαμε γιὰτι μᾶς ἐμπόδιζαν. Τώρα τὰ ἀγκάθια μᾶς ἔσκιζαν ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ μέχρι τὸν ἀφαλὸ, ἀλλὰ δὲν γινόταν πια θόρυβος καὶ ἔτσι δὲν νοιώθαμε τὸν πόνο. Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα τὰ βάτα ἀραίωσαν. Μπορέσαμε καὶ σηκωθήκαμε ὄρθιοι. Κυττάξαμε τὸν οὐρανὸ, δὲν ξέραμε πὺ βρισκόμασταν, ἓνα ξέραμε, ὅτι ἔχουμε περπατήσει τόσο, πὺ ἂν ἤμασταν στὴ σωστὴ κατεύθυνση, θὰ περνούσαμε τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ δύο φορές.

Κάπως πιστέψαμε ὅτι βρισκόμαστε στὴν Ἑλλάδα, πλημμυρήσαμε ἀπὸ χαρά. Σὲ λίγο τὸ φρέσκο γλυκοχάραμα θὰ ἔπιανε τὴ θέση τῆς φοβερῆς νύχτας. Περπατήσαμε γιὰ λίγο δίπλα στὸ βουνό. Ὁ Νίκος σκαρφάλωσε σ' ἓνα δέντρο γιὰ νὰ μπορούσαμε νὰ προσανατολιστοῦμε καλύτερα. Κάθε λεπτὸ καὶ ἡ νύχτα ἔφευγε. Τὰ πουλιά ξεκουρασμένα φεῦγαν ἀπὸ τοὺς θάμνους, ἄρχιζαν τὸν ἀγώνα τῆς καινούργιας ἡμέρας.

Γιὰ τώρα φαίνονται ὅλα καλύτερα, πίσω μας εἶναι τὰ χωριά τῆς πάνω Δρόπολης, ἡμασταν ἀκόμα στὴν Ἀλβανία, ἡ καρδιά χτυποῦσε στὸ στήθος σὰν σφυρί. Ὁ Νίκος ἔκανε κινήσεις μὲ τὰ χέρια, πὺ γιὰ τοὺς πολλοὺς εἶναι δίχως νόημα. Φώναζε:

«Εἶμαστε ἄτυχοι, τώρα μᾶς περιμένει ὁ σίγουρος θάνατος. Ἀκόμα δὲν ἔχουμε περάσει οὔτε τὴν ὀργανωμένη ζώνη, γιατί ἦρθα μαζί σου; Εἶσαι ἄτυχος καὶ ἔπρεπε νὰ τὸ εἶχα προβλέψει.»

Ὁ Νίκος δὲν ἦταν καλά, ἔτρεμε καὶ εἶχε κιτρινίσει, περνοῦσε κρίση. Θεέ μου, κράτα μας τὰ μυαλά.

Ἄχ νύχτα γιατί ἔφυγες, στάσου μεῖνε ἀκόμη λίγο, πόσο σὲ χρειαζόμαστε!!!

Ἐπιασα τὸ χεῖρ του, τοῦ τὸ ἔσφιξα καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ μὲ ἄκουγε. Ἐπρεπε νὰ πηγαίναμε μέχρι τέλους. Δὲν εἶχαμε ἀκόμα οὔτε 500 μέτρα, 500 μέτρα ἀνηφοριὰ καὶ θὰ περνούσαμε στὸ παραδεισο. Τίποτε δὲν ἔχει τελειώσει ἀκόμα. Ἐτσι τρέμοντας τοῦ εἶπα αὐτὰ τὰ λίγα λόγια. Πῆρε κουράγιο καὶ μοῦ εἶπε:

«Πήγαινε ἐσὺ τώρα μπροστὰ καὶ ἔρχομαι πίσω σου».

Ἀρχισα νὰ τρέχω πρὸς τὴν κορυφή, μόνο τὸ αὐτόματο θὰ μπορούσε νὰ μὲ σταματοῦσε, τὸ αὐτόματο τῶν ἀγρίων φαντάρων, ὅταν θὰ μὲ σώριαζε στὴ Γῆ. Ἀλλὰ ὄχι ἡ Παναγιὰ θὰ τοὺς τύφλωνε ὅλους καὶ θὰ μᾶς ἔβγαζε νικητές.

Κάποια στιγμή γυρίζω τὸ κεφάλι. ὦχ! μεγάλη λαχτάρα Ὁ Νίκος ἦταν ἐκεῖ πὺ ἡμασταν πρὶν 4-5 λεπτά, ἦταν γύρω στὰ 200-250μ. πιὸ κάτω ἀπὸ μένα. Μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, παρακολοῦθοῦσε τὶς κινήσεις μου, σὰν φοβισμένο ἄγαλμα. Πόσο μακρὰ πὺ ἦταν, λὲς καὶ μᾶς χώριζε μιὰ θάλασσα. Τοῦ κάνω σήματα μὲ τὰ χέρια, ἀλλὰ τίποτε, καμμιά ἀνταπόκριση. Ἐχω περάσει

τὴν ὀργωμένη ζώνη, ἐκεῖ ἦταν ὁ μέγας κίνδυνος, ἦσουν στόχος ἀπροφύλακτος καὶ μποροῦσαν νὰ σὲ ἔβλεπαν ἀπὸ πολὺ μακριά. Ξαναγύρισα πίσω, ἦταν σὰν νὰ ἔπαιζα μὲ τὸ χάρο. Αὐτὰ τὰ λίγα λεπτὰ ποὺ χρειάστηκαν νὰ φθάσω μέχρι τὸ Νίκο ἦταν ἀτέλειωτες στιγμές. Ἔφθασα. Τοῦ ἔπιασα τὸ χέρι σφιχτὰ καὶ ἔτσι δεμένοι, μισοτρέχαμε στὴν ἀνηφόρα. Ἡ Ζωὴ καὶ ὁ Χάρος ἦταν κοντύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Καὶ λίγο καὶ λίγο, γιὰ, ἂν ἀνηφορήσομε καὶ αὐτὴ τὴ «σκάλα» τὸ γκρεμὸ θὰ φθάσουμε στὴν κορυφή. Ἡ ἀγωνία μεγαλώνει. Πῶς νὰ ἀνεβοῦμε; Ἀπὸ ποὺ νὰ κρατηθοῦμε; Θὰ κρατηθοῦμε ἀπὸ τὴ λευτεριά, ἀπὸ αὐτὴ θὰ πιαστοῦμε. Ἐδῶ σκαρφαλώνουμε, ἐκεῖ μᾶς γλυστρᾷ τὸ πόδι, πέφτουν πέτρες. Ὁ θόρυβος ποὺ κάνουν ὅταν πεφτουν μᾶς ξερριζώνει τὴν καρδιά. Γιατὶ νὰ κάνουν τόσο θόρυβο, συμμαχία ἔχουν κάνει μὲ τοὺς ἀντίχριστους κουμμουνιστές; Ἡμασταν οἱ καλύτεροι ὀρειβάτες, κρατιόμασταν ἀπὸ ἀόρατα σχοινιά καὶ ἀνεβήκαμε σῶσι στὸ σκέμπι. Γιὰ καὶ τὰ τελευταῖα μέτρα. Τὴν κόλαση τοῦ Ντάντε τὴν ἀφήσαμε πίσω μας.

Τὰ πόδια πάτησαν τὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Δὲν ἀντέξαμε ἄλλο. Σωριαστήκαμε στὴ Γῆς, φιλήσαμε τὸ Ἅγιο Χῶμα.

Τώρα ἄς πεθάνω, εἶπε ὁ Νίκος, θὰ πεθάνω ἡσυχος.

Διατρέχαμε ἀκόμα μεγάλο κίνδυνο. Ἡμασταν στὴ γραμμὴ ποὺ χωρίζει τὰ δύο κράτη. Ἔπρεπε νὰ τρέχαμε ἀρκετὰ ἀκόμα, δὲν ἦταν λίγες οἱ περιπτώσεις ποὺ ἔχουν σκοτώσει καὶ στὸ Ἑλληνικὸ καὶ τοὺς ἔχουν σβαρνίσει στὸ Ἀλβανικὸ. Δὲν ἔχουμε ὀλοκλήρωσει ἀκόμα τὸ ἔργο, ἔπρεπε νὰ βρίσκαμε δυνάμεις καὶ νὰ περπατούσαμε, νὰ περπατούσαμε...

Ὁ Νίκος εἶπε νὰ πηγαίναμε δίπλα-δίπλα γιὰ νὰ συναντούσαμε τὸ ἐκκλησάκι τοῦ προφήτη Ἡλία. Ὅχι δὲν ἔπρεπε, ἦταν ἐπικίνδυνο. Τὸ τάξαμε γιὰ ἄλλη φορά. Ὁ Νίκος δὲν θέλει νὰ περπατήσει πιά οὔτε βῆμα. Ἡμασταν στὴν Ἑλλάδα, θὰ ξεκουραζόταν. Τσοῦλωσε κάπου σ' ἓνα βᾶτο, περιμένοντας ἐμένα ποὺ ἔτρεξα γιὰ νὰ ἔβγαινα στὸ δρόμο, νὰ ἔβγαινα ὅπου, νὰ ἔβλεπα ἓναν ἄνθρωπο, ἓναν Ἑλληνα.

Ἀπὸ ψηλὰ βλέπω ὅτι ἐρχόταν ἓνα I. X. Τρέχω περισσότερο νὰ τὸ προλάβω. Νόμιζα ὅτι ποιὸς ξέρει μετὰ ἀπὸ πόση ὥρα θὰ περνοῦσε ἄλλο. Μοῦ πέρασε ἀπὸ μπροστὰ σὰν ἀστραπή. Ὅπως φαίνεται, ὁ ὁδηγὸς φοβούμενος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο φάντα-

σμα πού ἔτρεχε στήν κατηφοριά, πάτησε γκάζι. Τò αὐτοκίνητο δὲν σταμάτησε.

᾽Ω δυστυχία! Γονάτισα κάνοντας τὸν Σταυρό. Λίγο παρακάτω τὸ αὐτοκίνητο σταμάτησε. Φαίνεται πὼς ὅταν ἔκανα τὸν Σταυρό, γονατιστός, ὁ ὁδηγὸς πείσθηκε πὼς δὲν πρόκειται γιὰ φάντασμα, οὔτε γιὰ τρελό. Ἔκανε πίσω. Βγῆκε ἕνας καλοκαμωμένος ἄνδρας καὶ μὲ κυττοῦσε μὲ ἀπορία. Ἦταν ὁ πρῶτος Ἕλληνας πού ἔβλεπα. Μὲ ὅλο πού ἦ κούραση, ἦ ἀγωνία, ὁ φόβος μου ἔχουν ζώσει τὴν ψυχὴ καὶ μὲ ἔχουν ἐξουθενώσει ἀφάνταστα, μπροστὰ σ' ἕναν Ἕλληνα ἔτρεμα ἀπὸ συγκίνηση, εἶχα ἀκόμα δυνάμεις, μποροῦσα νὰ ἀναστεινόμουν.

-Τὶ εἶσαι ἐσύ; Μὲ ρώτησε. Τὰ λόγια του μου φαίνονταν μαργαριτάρια.

-Ἐγώ... ὦ... ἐγὼ εἶμαι Ἕλληνας, ἄνθρωπος, μὴ φοβάστε, δὲν εἶμαι τρελὸς εἶμαι ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο. Ἐδῶ δὲν εἶναι ἡ Ἑλλάδα;

Ταραγμένος ὁ κύριος μου ἔδωσε τὸ χέρι καὶ μὲ ρώτησε πὼς μὲ λένε. Μου εἶπε νὰ μὲ πάρει στὸ αὐτοκίνητό του. Ἔχω καὶ τὸ φίλο τοῦ εἶπα καὶ πρέπει νὰ πάω νὰ τὸν πάρω, εἶναι πιὸ πάνω, κοντὰ στὴ κορφή.

Ἄρχισα νὰ τρέχω. Ὁ Νίκος εἶχε πλησιάσει ἀρκετά. Ἔτσι ὅπως ἤμασταν, καὶ τὰ ἄγρια θηρία θὰ φοβόνταν ἀπὸ μᾶς. ἤμασταν χλωμοὶ σὰν τὰ φθινοπωριάτικα φύλλα, ἀδύνατοι σὰν τὰ κεράκια πού σιγοςβήνουν, ἀκάθαρτοι, γαρτζουνισμένοι, σκισμένοι, κουρασμένοι, πεινασμένοι. Μοιάζαμε σὰν λιποτάχτες ἀπὸ τρελοκομεῖο, σὰν ἄγριοι. Ἀπὸ τὴ μέση καὶ πάνω ἤμασταν ὅλο αἵματα, τὰ μαλλιά σὰν τοῦ τρελοῦ, τὰ μάτια κόκκινα καὶ κουρασμένα, τὰ χεῖλια στεγνὰ καὶ σκασμένα, δὲν μπορούσαμε νὰ κομποδιαβάζαμε οὔτε τὸ στεγνὸ σάλιο μας. Τὸ καθῆκον μας τέλειωσε, ἡ κούραση γρήγορα θὰ περνοῦσε, ἡ Μάννα Πατρίδα θὰ ἔκανε τὸ καθῆκον της. Ἐξω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο στεκόταν καὶ μιὰ γυναίκα, ἦταν ἡ σύζυγος τοῦ ὁδηγοῦ.

Ὁ ὁδηγὸς λεγόταν Γιώργος Ροδόπουλος. Ἦταν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ εἶχε παντρευτεῖ γυναίκα ἀπὸ τὴν Ἡπειρο, γι' αὐτό, ὅπως μᾶς εἶπε, ἐρχόταν κάθε χρόνο στὴ Χαραυγὴ στὶς 19, 20, καὶ 21 γιὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι τοῦ Προφήτη Ἡλία. Στὴν Ἀθήνα εἶχε μαγαζὶ ὑποκάμισων. Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ μπαγκάζ

καὶ μᾶς ἔδωσε νὰ φορούσαμε. Δὲν τὰ δεχθήκαμε.

-Τὶ λές; τοῦ εἶπαμε, πρέπει νὰ ἀρχίσουμε τὸν ἀγώνα ἐναντίον τῆς δικτατορικῆς Ἀλβανίας ἀπὸ σήμερα. Νὰ δοῦν ὅλοι τὰ αἵματά μας καὶ νὰ πειστοῦν ὅτι ἡ Ἀλβανία κυβερνιέται ἀπὸ ἀδίστακτους δικτάτορες. Τὰ μόνα ποὺ δεχτήκαμε ἦταν τὸ κρῦο νερὸ καὶ τὰ τσιγάρα.

Ἐπρεπε νὰ μᾶς παρουσίαζε σὲ ἀστυνομικὸ τμήμα. Μᾶς πήρε μαζί του καὶ μᾶς ἄφησε στὸ τμήμα Δελβινακίου. Προχωρώντας τοῦ εἶπα ὅτι ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, εἶχα στείλει μηνύματα στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ, ὅπου τοὺς ἐνημέρωνα γιὰ τὴν τραγωδία ὅλου τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τοὺς Βορειοηπειρώτες..., ἔτσι, τοῦ εἶπα, ἐμεῖς τὸν ἀγώνα ἐναντίον τῆς δικτατορίας τὸν ἔχομε ἀρχίσει ἀπὸ πολὺ καιρὸ καὶ θὰ τὸν συνεχίσουμε πιὸ ἔντονα ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπου σίγουρα θὰ ἔχομε καλύτερες δυνατότητες γιὰ ἀγώνα.

Μᾶς ὀρμήνεψε λεγοντάς μας ὅτι αὐτὰ ποὺ ἄκουγε ἦταν ὅλα καλὰ καὶ ὠραῖα, πίστευε στὰ αἰσθήματα μας, ἀλλὰ μᾶς εἶπε νὰ μὴν ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν πολιτικὴ γιὰτὶ ἂν πᾶμε κόντρα στοὺς πολιτικοὺς καὶ στὰ συμφέροντά τους, θὰ τὴν πάθουμε. Αὐτοὶ μᾶς εἶπε, δὲν ὑπολογίζουν τοὺς ἀνθρώπους τους καὶ ὄχι ἐσᾶς. Προσπαθῆστε νὰ κάμετε χρήματα, ἔτσι ὅταν κάποτες θὰ πάρετε τὶς οἰκογενειές σας, νὰ μπορέσετε νὰ ἀνταποκριθῆτε στὶς οἰκονομικὲς ἀνάγκες, κατέληξε.

Βεβαίως, αὐτὰ ποὺ μᾶς εἶπε ὁ κύριος Γιώργος, ἀπὸ τὸ ἕνα αὐτὶ μοῦ μπῆκαν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μοῦ βγῆκαν. Μᾶς ἔδωσε τὸ τηλέφωνό του καὶ μᾶς εἶπε ὅτι πολὺ θὰ χαιρόταν νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦμε στὸ σπίτι του στὴν Ἀθήνα, ἀφοῦ πρῶτα ἐγκατασταθοῦμε.

Ο Χαράλαμπος και η Χρυσούλα Τοπαλίδου μαζί με τόν Κώστα Κυριακοῦ και τήν γυναῖκα του Εὐτυχία που κρατᾶ στήν ἀγκαλιά της τόν γιό της Ἄγγελο τήν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς του, στήν Κοζάνη στίς 16 Ἰουνίου 1995, με νομό τόν Χαράλαμπο Τοπαλίδη.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΑΓΧΟΣ, ΑΓΩΝΙΑ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑΣ

Έτσι, με τὸν κ. Γιῶργο καὶ τὴν σύζυγό του χωριστήκαμε στὸ Δελβινάκι. Ἐμεῖς ἤλθαμε λαθραῖα στὴν Ἑλλάδα καὶ βάσει τοῦ νόμου ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐξέταζαν στὴν Ἀστυνομία. Τοὺς παρακάλεσα στὸ Δελβινάκι, νὰ ἔδιναν τὴν πληροφορία γιὰ τὴν ἄφιξη μας στὴν Ἑλλάδα στοὺς ραδιοφωνικοὺς σταθμοὺς, γιατί ὅπως τοὺς εἶπα, οἱ ἄνθρωποί μου θὰ περιμένουν μὲ κομμένη τὴν ἀνάσα, μέχρι νὰ μάθουν ὅτι ἔφθασα γερὸς καὶ καλὰ στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ἀπόγευμα μᾶς ἔστειλαν στὸ Ἀστυνομικὸ Τμῆμα Ἰωαννίνων γιὰ νὰ μᾶς ἐφοδιάσουν μὲ Δελτίο Ταυτότητος ἀλλοδαποῦ. Πρὶν φύγουμε γιὰ τὰ Γιάννενα, στὴν αἴθουσα ποὺ περιμέναμε ἦρθε ἓνας παππᾶς. Ἡ συγκίνησή μας ἦταν πολὺ μεγάλη, ἦταν ὁ πρῶτος παππᾶς ποὺ βλέπαμε ἀπὸ τὸ 1967. Γονατιστοὶ φιλήσαμε τὸν Σταυρό, δακρῦσαμε καὶ ἀπὸ τὴ συγκίνηση μᾶς δέθηκε ἡ γλῶσσα. Ὁ παππᾶς ἦταν ὁ πατὴρ Ἀνδρέας ἀπὸ τὴν Κόνιτσα. Τὸν εὐχαριστήσαμε αὐτὸν καὶ τὸ Δεσπότη Σεβαστιανὸ γιὰ τὸν ἀκούραστο ἀγῶνα ποὺ ἐπὶ δεκαετίες κάνουν ἐναντίον τῶν δικτατόρων τῆς Ἀλβανίας. Ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, τόσο νοιώθαμε κούραση καὶ ἐξάντληση. Κάναμε μπάνιο καὶ τὸ ματωμένο κορμὶ πονοῦσε καὶ ἔτσουζε. Στὸ Ἀστυνομικὸ Τμῆμα Ἰωαννίνων μᾶς ἔκαναν ἐρωτήσεις ὅπως: «*Ποιὸς εἶμαι, ἀπὸ ποῦ εἶμαι, μήπως ἔχω κάνει κάποιο ἐγκλημα στὴν Ἀλβανία καὶ ἦρθα λαθραῖα στὴν Ἑλλάδα, τὸ τί μὲ ἀνάγκασε καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὴν Ἀλβανία*». Ἐπειτα μᾶς πῆγαν στὸ ἀρμόδιο γραφεῖο, μᾶς πῆραν ἀποτυπώματα καὶ μᾶς ἔδωσαν Δελτίο Ταυτότητας (τέτοιο δελτίο ἔπαιρναν ὅλοι οἱ φυγάδες, ἀπὸ μεταπολεμικὰ καὶ μέχρι

σήμερα.). Τέλος μᾶς ρώτησαν τὸ ἂν ἔχομε συγγενεῖς στὴν Ἑλλάδα καὶ ποῦ θὰ μείνομε.

Ὁ Νίκος στὰ Γιάννινα εἶχε τοὺς συγγενεῖς τῆς συζύγου του. Ἐγὼ τοὺς εἶπα ὅτι ἔχω θεία στὴ Χαλκίδα καὶ στὴν Ἀμερική.

Ὁ Νίκος πῆρε τηλέφωνο τοὺς συγγενεῖς τῆς γυναίκας καὶ ἦρθαν καὶ τὸν πῆραν, ἐνῶ ἐμένα μὲ πῆγαν νὰ κοιμηθῶ στὸ Γεροκομεῖο. Ἐκεῖ τὸ προσωπικὸ μὲ τακτοποίησε καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι ἐδῶ μπορεῖς νὰ μείνεις ὅσο θέλεις. Στὸ Γεροκομεῖο κάθονταν ὅλοι οἱ φυγάδες. Τότε ἦταν ἐλάχιστοι, βρῆκα 4-5 ἄτομα ποὺ εἶχαν ἐκεῖ ἄρκετὸ καιρό. Μ' ὅλη τὴν κούραση δὲν μ' ἔπιανε ὁ ὕπνος.

Ὁ τελευταῖος ποὺ εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ χωριὸ ἦταν ὁ Γρηγόρης Σύρμος, πρὶν 14 χρόνια, τὸ 1977. Τότε ἡ οἰκογένειά του γλύτωσε τὴν ἐξορία. Μονολογοῦσα: Ἄραγε τί θὰ γινόταν μὲ τοὺς δικούς μου; ὦ Παναγιά! Τὶ θὰ ἀπογινόταν τώρα ἡ μικρὴ οἰκογένειά μου; Θὰ τοὺς ξερριζῶναν ἀπὸ τὴ ζεστὴ φωλιά; Θὰ τοὺς κάνουν ἐξορία στὸ βορρᾶ τῆς Ἀλβανίας; Ἐγὼ, τοὺς γλύστησα μέσα ἀπὸ τὰ χέρια, μέσα ἀπὸ τὸ στόμα, τώρα θὰ ἐκδικιόνταν τοὺς δικούς μου.

Ἡ Κομματικὴ Βάση τοῦ χωριοῦ θὰ συνεδρίαζε ἐκτάκτως. Αὐτὸ θὰ γινόταν βάσει τῆς γραπτῆς ὁδηγίας ποὺ θὰ ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν Κομματικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀργυροκάστρου καὶ τῆς προφορικῆς ὁδηγίας ποὺ θὰ ἔδινε στὸν γραμματέα τοῦ Κόμματος ὁ ὀπερατίβ τῆς περιοχῆς. Στὴ συνεδρίαση θὰ μιλοῦσαν ὅλοι, προσπαθώντας νὰ παρουσιάσουν τοὺς «κινδύνους» καὶ τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς «ἐγκληματικῆς» πράξης τοῦ Κ. Κυριακοῦ. Θὰ ὕψωναν τὴν φωνὴ γιὰ ἐπαγρύπνηση τῶν κομμουνιστῶν θὰ ἐπανελάμβαναν τὴν λαϊκὴ παροιμία ὅτι «τὸ ποτάμι κοιμᾶται ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς ὄχι» καὶ θὰ τὴν ἐκλείναν τὴν συγκέντρωση μὲ τὰ μέτρα ποὺ θὰ ἔπαιρναν ἐναντίον τῆς οἰκογένειας τοῦ «προδότη» καὶ τοῦ «ἐχθροῦ τοῦ λαοῦ». Αὐτὰ καὶ ἄλλα μὲ βασάνιζαν ὅλη τὴν νύχτα.

Ἄργα μετὰ τὰ μεσάνυχτα μ' ἔπιασε ὁ ὕπνος. Κοιμήθηκα τὰ μπρούμυτα, γιὰ τὸ κορμὶ μὲ πονοῦσε καὶ δὲν μποροῦσα νὰ κοιμόμουν διαφορετικά. Τώρα βρισκόμενος στὴν Ἑλλάδα ἔπρεπε νὰ διατυμπάνιζα παντοῦ γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἀλβανία καὶ πολὺ γρήγορα νὰ ἐνημέρωνα ὅλο τὸ κόσμο γιὰ τὶς ἐ-

νέργειες με τις ἐπιστολές τὴν περίοδο 1986-1987. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ ἔκανα καὶ μέσω τῶν Μ.Μ.Ε. Ὁ σκοπὸς ἦταν νὰ γινόταν αὐτὸ τὸ θέμα γνωστὸ παντοῦ, ἔτσι θὰ τῆς κόβαμε τὸ δρόμο τῆς ἀπάνθρωπης Σιγκουρίμι καὶ δὲν θὰ μπορούσε νὰ ξεσπάσει στοὺς φίλους ποὺ ζοῦσαν στὴν Ἀλβανία γιὰ τὰ «ἀμαρτήματά μου» καὶ νὰ τοὺς δίκαιζε.

Τὴν αὔριο, στὶς 22 Ἰουλίου βγῆκα λιγάκι στὴν πόλη τῶν Ἰωαννίνων. Οἱ ἄλλοι φυγάδες ποὺ μέναν καιρὸ στὸ Γεροκομεῖο, μοῦ μίλησαν γιὰ κάποιο Βόρειο-Ἠπειρωτικὸ Ἴδρυμα ποὺ μπορούσε ἀρχικὰ νὰ με βοηθήσει με ροῦχα καὶ με καμμιὰ μικρὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση. Ρωτώντας βρῆκα αὐτὸ τὸ Ἴδρυμα καὶ στὶς 23 τοῦ μήνα πῆγα καὶ χτύπησα τὸ κουδούνι. Ἐγγραφε ἀπὸ ἔξω I.B.E.

Γνωρίστηκα με τὸν Μ. Ζῶτο, ποὺ ἦταν ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος. Ἡ καταγωγὴ του ἦταν ἀπὸ τὴ Πολίτσιανη Πωγωνίου. Βρισκόταν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ μεταπολεμικά. Στὸ πρόσωπό του διάβαζες τὸ μεγάλο καημὸ καὶ πόνο γιὰ τὴν ἰδιαιτέρα του Πατρίδα. Τὶ νὰ λέγαμε σὲ τέτοιες στιγμές; Τὶ ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κατάσταση στὸν τόπο καὶ τὸ νὰ παρηγορούσαμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Συγκινήθηκα ὅταν ἄκουσε γιὰ τὰ ἀπάνθρωπα βασάνα ποὺ προκαλεῖ στὸ λαὸ ἡ δικτατορία. Τέλος μοῦ ἔδωσε κουράγιο, γιὰτὶ ἔθρεφε μεγάλες ἐλπίδες γιὰ γρήγορες ἀλλαγές καὶ στὴν Ἀλβανία. Μοῦ ἔδωσε λίγα χρήματα γιὰ νὰ ἔπαιρνα τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, ὅπως ξηραφομηχανή, ὀδοντόβουρτσα, πᾶστα δοντιῶν κλπ. Τοῦ τόνισα ὅτι πρέπει νὰ συντονίσουμε ὅλοι τὶς προσπάθειες ἐναντίον τῶν δικτατόρων τῆς Ἀλβανίας, κλπ....

Δὲν πίστεψα στὰ αὐτιά μου, ὅταν ὁμολόγησε γιὰ ἀμέτρητες δυσκολίες, ποὺ κατὰ καιροὺς ἔχουν ἀντιμετωπίσει ἀπὸ διάφορους στὴν Ἑλλάδα. Ἐμᾶς, εἶπε ποὺ ἀγωνιζόμαστε γιὰ καλύτερες μέρες τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν Βορειοηπειρωτῶν, ποὺ ἀγωνιζόμαστε γιὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, μᾶς ἀποκαλοῦν φασίστες, παρουσιάζουν τὴν Ἀλβανία σὰν ἀνθόκηπο, καὶ τὸ σύστημά της σὰν μοντέλο σοσιαλισμοῦ, λένε ὅτι ἐσεῖς ἔχετε ὅλα τὰ δικαιώματα κλπ.....

Δὲν εἶχα οὔτε 2-3 μέρες στὴν Ἑλλάδα καὶ βρέθηκα ἀντιμέτωπος με πολὺ σκληρὴ πραγματικότητα. Μοῦ εἶπε ὅτι κάτι τοῦ

εἶχε πιάσει τὸ αὐτὶ γιὰ ἐπιστολές πού ἐρχόνταν ἀπὸ τὴν Ἀλβανία παρουσιαζόμενες στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ καὶ πού ἔχουν ἀπορριφτεῖ ἀπὸ βουλευτὲς τοῦ ΠΑΣΟΚ μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι ἦταν ἀνώνυμες καὶ μπορεῖ νὰ ἔρχονταν ἀπὸ ἀκροδεξιούς Ἡπειρώτες.

Μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ ἡ σκέψη ὅτι πρόκειται γιὰ παρεξήγηση καὶ τώρα τὸ κάθε τι θὰ βρεῖ τὴν θέση του γιὰ τὴν ἀνακαλυφθεῖ ἡ ἀλήθεια. Θὰ τὴν μάθουν ὅλοι τὴν μαύρη πραγματικότητα καὶ θὰ ἀλλάξει καὶ ἡ στάση τῆς Ἑλλάδας πρὸς τὸ σύστημα τῆς Ἀλβανίας, τώρα θὰ ἀκούσουν ἀλήθειες ἀπὸ πρῶτο χέρι.

Μέρα Τρίτη, 24-7-1990. Μετὰ ἀπὸ 4 μέρες τὸ ραδιόφωνο εἶπε στὰ νέα καὶ γιὰ τὴν ἄφιξή μας στὴν Ἑλλάδα. Τὶ κακό, ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες μόνο πίκρες γεύτηκα στὴν Μάννα Πατρίδα.

Γιατὶ δὲν ἔδωσαν τὴν εἶδηση ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα; Οἱ δικοί μου, ἀφοῦ πέρασε τὸ Σαββατοκύριακο καὶ δὲν ἄκουσαν τίποτε, θὰ μὲ νόμιζαν πεθαμένο, μ' ἔχουν κλάψει στὰ κρυφὰ καὶ στὰ βουβά.

Τετάρτη, 25-7-1990, ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδας βρισκόταν στὴν Ἡπειρο. Κάποιος δημοσιογράφος ἦρθε καὶ μὲ βρῆκε. Ἐδῶσα τὴν πρώτη συνέντευξη. Τόνισα τὴν σκληρὴ πραγματικότητα στὴν Ἀλβανία καὶ τὶς αἰτίες πού μὲ ἀνάγκασαν νὰ ἀφήσω τὸν ἀγαπημένο τόπο καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου. Τὸ βράδυ τηλεφώνησα στὴν θεία στὴ Χαλκίδα. Ὁ γιὸς της, ὁ Σωκράτης, ἀμέσως ἐνδιαφέρθηκε γιὰ εἰσιτήριο καὶ στὶς 26 ἔφυγα.

Στὴν Ἀθήνα μὲ περίμενε ὁ Σωκράτης μὲ τὴ γυναίκα του τὴν Φανουρία καὶ ἔτσι κοντὰ τὸ βράδυ ἔφθασα στὴ Χαλκίδα. Ἡ ἀδερφή τοῦ πατέρα, γύρω στὰ 80 χρόνια, εἶχε 47 χρόνια πού ζοῦσε μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο της, χωρισμένη στὰ ζῶντα ἀπὸ τοὺς δικούς της.

Ὁ πόνος, ἡ συγκίνηση καὶ ἡ ἀγάπη δὲν περιγράφονται. Ὅλο τὸ βράδυ, τὰ παιδιὰ καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς θείας, ὁ Σωκράτης ἡ Μαρία, ἡ Φανουρία, τὰ παιδιὰ τους, καὶ πολλοὶ φίλοι, ὅπως ὁ Δημήτρης, ὁ Κώστας κλπ., κάθησαν κοντὰ μου καὶ δὲν χόρταιναν, ἀκούγοντας γιὰ τὴ ζωὴ κάποιου ἀγνωστοῦ «πλανήτη». Ἡ Θεία καὶ ὁ Σωκράτης μὲ στοργὴ μοῦ λέγαν,

«να τὰ ξεχάσω τὰ παλαιά, τώρα θὰ ἀλλάξει ἡ ζωή μου κοντά τους» κλπ.

Μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ δυνάμωνα καὶ ἔπειτα θὰ ἐρευνοῦσε ὁ Σωκράτης γιὰ ἐργασία. Ὅλη τὴν μέρα τὴν περνοῦσα στὸ καφενεῖο τοῦ ἐξάδελφου. Αὐτὸς συνέχεια μοῦ ἔδινε νὰ δοκιμάζω ἀπὸ τοὺς ὠραίους θαλασσινοὺς μεζέδες ποὺ προετοίμαζε. Κουβέντιαζα μὲ δεκάδες ἀνθρώπους ποὺ περνοῦσαν ἀπὸ τὸ καφενεῖο.

Ἡ περιέργεια τοῦ κόσμου γιὰ τὰ δεινὰ ποὺ προκαλοῦσε στοὺς ἀνθρώπους τὸ ἀπάνθρωπο σύστημα τῶν κομμουνιστῶν ἦταν μεγάλη. Ἐνοιωθα ἀνακούφιση. Μποροῦσα νὰ κάνω γνωστὸ στὸ κόσμο τὸ δράμα τοῦ λαοῦ μας.

Στὴν Ἀλβανία σταύρωνεται ὁ Χριστός. Θὰ τολμήσω νὰ πῶ, ὅτι μοῦ φαινόταν σὰν νὰ ἦμουν ἓνας μικρὸς Ἀπόστολος. Τὸ καθῆκον μου ἦταν νὰ ἐνημέρωνα, νὰ ἐνημέρωνα, νὰ ἐνημέρωνα. Αὐτὸ ἔπραξα, κάθε στιγμή καὶ κάθε λεπτό.

Ἡ θεία τὴν εἶχε πάρει τὴν ἐπιστολὴ ποὺ τῆς εἶχα στείλει τὴν Ἀνοιξη τοῦ 1986. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ τὴν εἶχε πάρει ἀπὸ τὰ χέρια μου, καὶ ποὺ ἦταν φοιτητὴς στὸ πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων (ὅπως μοῦ εἶπε τότε) τὴν εἶχε πάει αὐτοπροσώπως στὴ θεία, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ θεία δὲν τοῦ εἶχε κρατήσῃ σύσταση.

Πῶς νὰ ἔβρισκα τὴν «συγγενῆ» μας ἀπὸ τὴν Κοζάνη ποὺ εἶχε πάρει τὸ καλοκαίρι τοῦ 1987 τὴν ἐπιστολὴ γιὰ τὴν θεία στὴν Ἀμερική; Ἐνδιαφέρθηκα νὰ ἔβρισκα αὐτὸ τὸ ἄτομο, τὴν Χρυσούλα Κωσταντινίδου ποὺ ἀλληλογραφοῦσε μαζί μας. Δὲν ὑπῆρχε τέτοιος ἄνθρωπος στὴ Κοζάνη. Ἐγραψα γράμμα καὶ τὸ ἔστειλα μὲ τὴ σύσταση ποὺ παίρναμε τὰ γράμματά της. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες κτύπησε τὸ τηλέφωνο καὶ ἡ Χρυσούλα ἀπὸ τὴ Κοζάνη ζητοῦσε τὸν Κώστα, τὸν ἀνηψιὸ τῆς κυρὰ Ἐλευθερίας. Ἀκούγοντας τὴν φωνή της, σὲ δευτερόλεπτα μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ ἡ σκηνὴ στὸ Ἀργυρόκαστρο, ὅταν φοβισμένος ἀλλὰ ἀποφασισμένος πλησίασα 3-4 ἄτομα. Τότε ρώτησα τὸ ἄτομο ποὺ ἦταν στὴν ἄλλη μεριά τῆς γραμμῆς:

«Ποιὸ Κόμμα ψηφίζετε στὴν Ἑλλάδα;».

Ἀπάντηση:

«Ὅποιο καὶ νὰ ψηφίζομε εἶναι καλύτερο ἀπὸ τὸ δικό σας».

Αὐτὴ ἢ ἀπάντησις ἦταν ἢ καλύτερη, τέτοιους ἀνθρώπους ἔψαχνα. Ἐνθουσιασμένος τῆς ζήτησις νὰ μοῦ δώριζε κάτι, ἔτσι θὰ μπορούσα καὶ ἐγὼ νὰ τῆς ἀνταπέδωκα τὸ δῶρο. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τῆς ἄφησα τὸ πακέτο (τσιγάρα DS) καὶ ἐξαφανίσθηκα.

Συνῆλθα ὅταν ξανάκουσα τὴν φωνὴ τοῦ συνομιλητῆ.

«Κώστα, εἶσαι ἐσύ; Ἦρθες στὴν Ἑλλάδα; Ἐπιτέλους γλύτωσες. Ἀπὸ καιρὸ σὲ περιμέναμε, μᾶς ἔτρωγε ὁ καημὸς μήπως σὲ ξανάβαζαν φυλακὴ. Τὶ κάνουν οἱ δικοί σου; Ἦ βανισμένη μάννα σου; Μ' ἀκοῦς;»

Σιγά-σιγά συνῆλθα καὶ μίλησα... Μοῦ εἶπε ὅτι τὸ ὄνομά της εἶναι Χρυσούλα Τοπαλίδου καὶ ὄχι Κωνσταντινίδου ποὺ ἔγραφαν οἱ φάκελοι ποὺ ἔρχονταν στὴν Ἀλβανία. Μοῦ ἔδωσε τὰ τηλέφωνα της στὴν Κοζάνη καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ μὲ κάλεσε νὰ μὲ φιλοξενήσουν ὅσο καιρὸ ἤθελα στὸ σπίτι τους στὴν Κοζάνη.

Χάρηκα, διότι βρῆκα ἔγαν ἀπὸ αὐτούς, ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ φεύγοντας ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, παῖρναν μαζί τους κομμάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου. Ἔτσι σιγά-σιγά θὰ ἔβρισκα καὶ τοὺς ἄλλους ἀγγελιοφόρους μὲ τὶς ἐπιστολὲς γιὰ τὴν Βουλὴ καὶ ὅλοι μαζί θὰ ἀγωνιζόμασταν ἐναντίον τοῦ κακοῦ.

Ἦταν Αὐγούστος. Μαζὶ μὲ τὴ θεία πῆγα στὴν Αἰδηψό. Ὅλη τὴν μέρα τὴν περνοῦσα στὸ σουπερ μάρκετ τῆς Ξανθίππης (μιὰ ἀπὸ τὶς κόρες τῆς θείας) καὶ στὴ θάλασσα.

Ἐγραψα ἐπιστολὲς στὸν πρωθυπουργὸ κ. Κωνσταντῖνο Μητσοτάκη, στὸν Ὑπουργὸ τῶν ἐξωτερικῶν κ. Σαμαρᾶ καὶ στὸν πρόεδρο τῆς Βουλῆς κ. Τσαλδάρη. Τοὺς ἐνημέρωνα γιὰ τὴ κατάσταση στὴν Ἀλβανία καὶ τοὺς ἔκανα ἐκκλήσις γιὰ νὰ χαράξουν ὅλα τὰ κόμματα κοινὴ γραμμὴ ἐναντίον τῶν δικτατόρων τῆς Ἀλβανίας. Τοὺς ἔγραφα μὲ ἐπιμονὴ ὅτι εἶναι καθῆκον τους νὰ μὲ προβάλλουν σ' ὅλα τὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημέρωσις γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν τυχὸν συλλήψεις καὶ διώξεις, φίλων ποὺ ζοῦσαν στὴν Ἀλβανία.

Περνώντας ὁ καιρὸς, ἡ ἀνησυχία μου μεγάλωνε. Δὲν ἔπαιρνα καμμιά ἀπάντησις. Ξαναἔστειλα ἐπιστολὲς καὶ πάλι τίποτε.

Στή Χαλκίδα έδωσα συνεντεύξεις σέ τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς και έφημερίδες.

Μέ παίρνει ξανά τηλέφωνο ή Χρυσούλα, μέ περίμενε μαζί μέ τόν άνδρα της στήν Άθήνα, στο Βοτανικό, (Όρφέως 116). Έκεϊ έχουν τò Πρακτορείο έμπορευμάτων Δυτικής Μακεδονίας. Στιγμές άπερίγραπτες....

Στό Άργυρόκαστρο έτρεμα άπό συγκίνηση φόβου, ένῶ τώρα έτρεμα, άπό συγκίνηση χαρᾶς.

Οί κουβέντες δέν είχαν τελειωμό. Ό άντρας της ό Χαράλαμπος, ένας ευαίσθητος Πόντιος, άπό τήν πρώτη στιγμή σου έδινε τήν έντύπωση ότι ήταν δαρμένος στή ζωή μέ λάδι και μέ ξύδι, μέ άκουγε προσεκτικά.

Ό εξάδερφος στή Χαλκίδα προσπαθοῦσε νά μέ έβαζε για εργασία σ' ένα εργοστάσιο. Τήν επόμενη μέρα ό Μπάμπης μου έκανε πρόταση νά εργαζόμουν στο πρακτορείο μεταφορών έμπορευμάτων Άθήνα-Κοζάνη. Μου είπε ότι, εργαζόμενος στο πρακτορείο, θα ξεχνᾶς ευκολότερα τόν πόνο του χωρισμού μέ τούς δικούς σου και εργαζόμενος ως οδηγός θα σου δοθεϊ ή ευκαιρία νά γνωρίσεις πολύ κόσμο και νά προσφέρεις περισσότερα στον τόπο σου. Στο εργοστάσιο θα είναι ρουτίνα και μονοτονία.

Πήγα μαζί τους, κάθησα γύρω στις 60 μέρες. Κάναμε μερικές προσπάθειες για νά συναντιόμασταν μέ τόν Κωσταντινίδη (βουλευτή τῆς Ν. Δ.)

Στήν Κοζάνη γνωρίστηκα μέ τόν καλό πατριώτη, τόν καθηγητή Γιῶργο Τσομπάνογλου. Ό κ. Γιῶργος ήταν άπό τò χωριό Ηρωτοχώρι (Κοζάνης) και κατοικοῦσε στήν Κοζάνη. Τò 1987 έχει επισκεφθεϊ μαζί μέ τή Σούλα τήν Άλβανία. Στο Άργυρόκαστρο ό κ. Τσομπάνογλου έζησε τò δράμα τῆς συναντήσεως μιᾶς Βορειοηπειρώτισσας, άπό τή Δερβιτσιάνη, πού μετά άπό 45 χρόνια χωρισμού άντάμωσε τούς δικούς της. Γνώρισα πολλούς συγχωριανούς στις φωτογραφίες πού είχε τραβήξει εκείνες τις στιγμές τῆς συγκινητικῆς συνάντησης. Ό κ. Γιῶργος ζοῦσε μόνος του στήν όδò Άδ. Κοραῆ. Στήν πρότασή του νά μου παραχωροῦσε δωρεάν κατοικία, δέχθηκα. Τόν κ. Γιῶργο τόν είχα πάντα δίπλα μου, ήταν ένας αδελφός μου. Κάθε σαββατοκύριακο βγαίναμε παρέα. Έδωσα συνεντεύξεις στις τοπι-

Ο καθηγητής Γιώργος Τσομπάνογλου, πού φιλοξένησε τόν συγγραφέα στό σπίτι του στην Κοζάνη.

κές ἐφημερίδες καὶ μετὰ καὶ σὲ ἰδιωτικὰ τηλεοπτικὰ κανάλια.

Μ' ἔτρωγε ὁ καημός τῶν δικῶν μου. Ἀκόμα δὲν εἶχα πάρει καμμιά εἶδηση, ἦταν λογικὸ νὰ ἀνησυχῶ πάρα πολύ. Οἱ ἐφημερίδες γράφαν ὅτι τὴν Ἀλβανία τὴν ἐγκατέλειπε πολὺ κόσμος.

Τὸ φθινόπωρο ἦρθαν στὴν Ἑλλάδα οἱ ποδοσφαιρικὲς ὁμάδες τῆς Ἀλβανίας, ἡ Ἐθνικὴ καὶ ἡ ὁμάδα τῶν Ἑλπίδων. Ἡ Ἑλπίδα Ἀλβανίας θὰ ἔπαιζε μὲ τὴν ἀντίστοιχη Ἑλληνικὴ στὴν Κοζάνη. Ἡ ἀγωνία μου μεγάλωνε. Στὴν οἰκογένειά μου ἔπρεπε νὰ ἔστελνα μήνυμα μὲ κάποιο ποδοσφαιριστή.

Ὁ Βορειο-Ἡπειρώτης ποδοσφαιριστὴς ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο, κ. Μπελᾶς, θὰ ἔπαιζε στὴ Κοζάνη μὲ τὴν Ἑλπίδα Ἀλβανίας. Γιὰ ἡ εὐκαιρία, μὲ τὸν νεαρὸ Μπελᾶ ἔπρεπε νὰ συναντιόμουν.

Ὁ κ. Τσομπάνογλου, σὰν νὰ εἶχαμε χρόνια μαζί καὶ σὰν παλαιὸς φίλος, ἐνιωθε τὸν πόνο μου. Ὁ πραγματικὸς φίλος, σοῦ δίνει αὐτὸ πὺ χρειάζεσαι δίχως νὰ τοῦ τὸ ζητήσεις.

Βρῆκε τρόπο, συνομίλησε μὲ τὸ Μπελᾶ, τοῦ ἔκανε κάτι μικρὰ δωράκια, καὶ νά! Περπατώντας τὸν ἔφερε κοντά μου. Τὸν ἀγκάλιασα καὶ τοῦ ἔδωσα ὅσο μπορούσα κουράγιο γιὰ τὸν εἶδα νὰ κοιτάει φοβισμένα τριγύρω. Ἀφοῦ συνῆλθε, τὸν ρώτησα γιὰ διάφορα καὶ τοῦ ἔκανα ἐκκλήση νὰ ζητοῦσε πολιτικὸ ἄσυλο στὴν Ἑλλάδα. Τοῦ εἶπα ὅτι ἔχει ταλέντο καὶ ὡς ποδοσφαιριστὴς θὰ κάνει καριέρα στὴν Ἑλλάδα. Ἦταν πρόθυμος γιὰ μιὰ τέτοια πράξη, ἀλλὰ φοβόταν γιὰ τοὺς δικούς του, φοβόταν μήπως θὰ τοὺς ἔστελναν ἐξορία.

Μὲ αὐτὸ τὸ παιδὶ θὰ ἔστελνα λίγα χρήματα καὶ τὸ πρῶτο μήνυμα στοὺς δικούς μου. Ὁ νεαρὸς ταλαντευόταν, φοβόταν, ἀλλὰ νιώθει τὸν πόνο, καταλαβαίνει ὅτι ὑποφέρω. Ἔτσι παίρνει τὴν ἀπόφαση. Αὐτὴ ἡ ἀπόφαση θὰ μπορούσε νὰ τοῦ στοίχιζε πολλά, θὰ μπορούσε νὰ τοῦ κατάστρεφε τὴν καριέρα. Ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔστελνε εἶδηση στὴν οἰκογένειά μου. Τοῦ ἔδωσα αὐτὰ πὺ εἶχα νὰ τοῦ ἔδινά. Τὸν εἶδα κάπως νὰ προβληματίζεται. Ποιὸν κατάλληλο ἄνθρωπο θὰ ἔβρισκε γιὰ τὴν ἐπικίνδυνη ἀποστολή;

Τοῦ εἶπα ὅτι καλὸ παιδὶ καὶ ἄνθρωπος ἐμπιστοσύνης, εἶναι ὁ γείτονάς μου, ὁ Θωμᾶς Γκοῦτζος, πὺ ἔπαιζε μαζί ποδόσφαι-

ρο στο «Λιουφτετάρι» Ἀργυροκάστρου. Μ' αὐτὸν θὰ μπορέσεις νὰ τελειώσεις τὴν παραγγελιά μου. Συμφώνησε καὶ ἔτσι ἔγινε.

Ἐξήγηση: (Στὴν δίκη τῶν 5 τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, αὐτοὶ ποὺ σκηνοθετοῦσαν στὰ παρασκήνια, μὲ κύριο σκοπὸ τὴν σπύλωσι τοῦ ἀγῶνα μας καὶ τὴν πολιτικὴ ἀφάνισή μου, δίχως νὰ ξέρουν αὐτὰ τὰ γεγονότα, τὸν καιρὸ ποὺ ἐγὼ δικαζόμουν -Αὐγούστος 1994- σὲ τηλεοπτικὸ μοντάζ, παρουσίασαν ἐμένα νὰ διαβάζω «λίστα» μὲ ὀνόματα συνεργατῶν τῆς πρώην Σιγκουρίμι ποὺ δῆθεν ἔχω παραδώσει στὶς Ἑλληνικὲς Μυστικὲς Ὑπηρεσίες. Ὅλα αὐτὰ ποὺ «ἐγὼ» εἶχα κάνει, τὰ ἔμαθα ἀπὸ τὸν κόσμο ὅταν βγῆκα ἀπὸ τὴ φυλακή. Σ' αὐτὴ τὴν περίφημη λίστα, οἱ αὐτουργοὶ πέσαν μέσα, ἔχουν βάλει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θωμᾶ Γκούτζου, ποὺ ἐγὼ τὸν εἶχα ἐπιλέξει γιὰ ἐμπιστο καὶ τὸν εἶχα ὑποδείξει στὸν κ. Μπελᾶ. Ὁ Θωμᾶς θὰ μετέφερε ἀπὸ τὸν Μπελᾶ τὸ μήνυμα στὴν οἰκογενειά μου καὶ ποὺ τελικὰ τὸ ἔχει μεταφέρει. Τὸν λεβέντη νεαρὸ Μπελᾶ, τὸν ξαναεἶδα τὸ 1992, μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας στὴν Ἀλβανία. Τώρα πιά ἦταν ποδοσφαιριστὴς με τὸν ΠΑΣ Ἰωαννίνων.)

Τὸ ἀπόγευμα εἶδα τὴν ποδοσφαιρικὴ συνάντηση Ἑλπίδων Ἑλλάδας- Ἀλβανίας καὶ μαζί μὲ παρέα φωνάξαμε συνθήματα ἐναντίον τοῦ συστήματος τῶν κομμουνιστῶν τῆς Ἀλβανίας.

Ἦταν Ὀκτώβριος 1990. Συχνά, διάβαζα στὶς ἐφημερίδες τὰ ὀνόματα αὐτῶν ποὺ ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι κάποτε θὰ ἔβλεπα καὶ τὸ ὄνομα κάποιου συγχωριανοῦ.

Ναὶ δὲν μὲ γελοῦσαν τὰ μάτια. Ἐκεῖ κάποτε εἶδα τὰ ὀνόματα δύο συγχωριανῶν, ποὺ πρὶν λίγες μέρες ἔχουν ἔρθει λαθραῖα στὴν Ἑλλάδα. Ἦταν ὁ Γιάννης Ντρίτσος καὶ ὁ Ἀριστείδης Διαμάντης. Πόσο χάρηκα! Ἦταν καὶ οἱ δύο καλὰ παιδιά. Οἱ τρεῖς μαζί θὰ μπορούσαμε νὰ σηκῶνομε τὴν φωνὴ γιὰ τὰ δικαιώματά μας.

Ἀνυπόμονος πῆγα στὰ Γιάνενα. Τὶ κρίμα. Πρὶν 3-4 μέρες, κάποιον ἄτομον τοὺς εἶχε πάρει στὴν Κόρινθο γιὰ ἐργασία. Ἄφησα τὸ τηλέφωνο τοῦ κ. Τσομπάνογλου στὸ Γεροκομεῖο καὶ στενοχωρημένος ἔφυγα γιὰ Κοζάνη.

Στέλνω μιὰ ἐπιστολὴ στὸ Σεβαστιανὸ ὅπου τοῦ παρουσίαζα τοὺς προβληματισμοὺς γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας. Ἦταν ὁ

μόνος πού μου ἀπάντησε καὶ μὲ συγχάρηκε. Μὲ διαβεβαίωσε ὅτι ὅπως πάντα θὰ συνεχίσει τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν Βορειοηπειρωτῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν Ἀλβανῶν.

Μιὰ μέρα στὶς ἀποθῆκες τοῦ πρακτορείου τοῦ Μπάμπη στὴν Κοζάνη, βλέπω ἕναν νεαρὸ παππᾶ πού φόρτωνε τὴν κλούβα του. Ἦξερα ὅτι οἱ παππάδες δὲν ἀσχολοῦνται μὲ ἐμπόριο, ἀλλὰ μὲ ἄλλα καθήκοντα. Μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ ἡ ἱστορία, ὁ παππὰ Φλέσσας ὁ... Μὴ ἐλέγχοντας τὸν ἑαυτό μου ξέσπασα:

«Συγγνώμη κύριε, ἀλλὰ τὶ παππᾶς εἶσαι ἐσύ, αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκόν σου, ἐμπόριο στὸ μπακάλικο, ἢ νὰ κηρύξεις τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στὴν ἐκκλησία; Δὲν τὸ πίστευα νὰ ἔβλεπα τέτοια πράματα καὶ θαύματα στὴν Μάννα Πατρίδα.»

Ὁ παππᾶς γιὰ λίγο σταμάτησε, μετὰ ἄφησε τὴν ἐργασία, μὲ ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ τάνισε κοντά του. Τὸν εἶδα νὰ δακρύζει. Ὑστερα ἀπὸ λίγο εἶπε:

- Ἀπὸ ποῦ εἶσαι;

Τοῦ εἶπα ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο. Μὲ ἔσφιξε καὶ ξαναδάκρυσε. Κάθησε μαζί μου, καὶ μετὰ ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα βγήκαμε μαζί. Μοῦ περιέγραψε τὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἀπὸ μιὰ ἄλλη σκοπιά, μ' ἔκανε νὰ δῶ τὴν Ἑλλάδα διαφορετικά. Ἦταν δεκτικὸς σὲ ὅσα τοῦ εἶπα, ἀλλὰ εἶπε ὅτι πρέπει νὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ πιέζονται αὐτοὶ πού κυβερνοῦν κατὰ καιροὺς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανία. Νὰ ἀναγκαστεῖ ἡ ἐκάστοτε κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ μᾶς, ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευση ἀπὸ τοὺς συλλόγους κ.λπ. νὰ χαράξει κοινὴ γραμμὴ ἐναντίον τῆς δικτατορικῆς κυβέρνησις τῆς Ἀλβανίας. Νὰ τὸ θέσει τὸ θέμα καὶ στοὺς διεθνεῖς φορεῖς, ἔτσι κάτω ἀπὸ μιὰ γενικὴ πίεση οἱ δικτάτορες θὰ ὑποχωρήσουν.

Αὐτὸς ἦταν ὁ παππὰ Γιώργης Τσαβδαρίδης ἀπὸ τὸ χωριὸ Κλεῖτος. Μοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔκανε, ὅ,τι θὰ μπορούσε γιὰ νὰ μὲ ἔβγαζε σὲ κανάλια μὲ σκοπὸ νὰ διατύπωνα τὶς θέσεις τῶν Βορειοηπειρωτῶν. Συγχρόνως εἶπε ὅτι θὰ μὲ ἔφερνε σὲ ἐπαφὴ καὶ μὲ φίλους του στὴν Ἀθήνα. Ἔτσι θὰ μπορούσα νὰ

δημοσίευα και στις Ἀθηναϊκὲς ἑφημερίδες. Ἔνοιωσα μεγάλη ἀνακούφιση.

Μὲ παίρνουν τηλέφωνο ἀπὸ τὴν Ἡπειρο. Ἦταν οἱ συγχωριανοί μου, ὁ Γιάννης καὶ ὁ Ἀριστείδης, ξαναγύρισαν στὸ Γεροκομεῖο. Τώρα προσωρινὰ θὰ ἐργάζονταν στὸ χωριὸ Παλαιοχώρι τῆς Θεσπρωτίας. Παίρνω ἄδεια ἀπὸ τὸ Μπάμπη καὶ πάω νὰ τοὺς βρῶ. Ὅταν συναντήθηκα μ' αὐτοὺς ἦταν σὰν νὰ συνάντησα ὅλο τὸ χωριό μου. Οἱ Παλαιοχωρίτες τοὺς εἶχαν ἀγκαλιάσει σὰν νὰ ἦταν παιδιὰ τους.

Ὁ παππᾶς τοῦ χωριοῦ, ὁ παππὰ Κώστας, τοὺς εἶχε παραχωρήσει δωρεὰν σπίτι στὸ χῶρο τῆς ἐκκλησίας. Δουλειὰ ὑπῆρχε ἀρκετὴ. Μὲ παρακάλεσαν νὰ μείνω μαζί τους. Οἱ τρεῖς θὰ μπορούσαμε νὰ ἐνημερώναμε τὸν κόσμο καλύτερα καὶ νὰ φέρναμε καλύτερα ἀποτελέσματα. Μιὰ ἀπὸ τὶς αἰτίες ποὺ ἔμεινα στὸ Παλαιοχώρι, ἦταν καὶ γιατί βρισκόμουν κοντὰ στὸν τόπο μου, αὐτό μοῦ ἔδινε δύναμη. Τὰ παιδιὰ, μοῦ εἶπαν ὅλα τὰ νέα ἀπὸ τὸ χωριό. Οἱ δικοί μου ἦταν ὅλοι καλά. Τὸ τέλος τοῦ συστήματος πλησίαζε...

Οἱ κομμουνιστὲς ἄρχισαν νὰ μετροῦν τὶς κινήσεις τους, δὲν μοῦ ἐξόρισαν τὴν οἰκογένεια. Τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα ἔχουν καλέσει τοὺς δικούς μου στὰ σκοτεινὰ γραφεῖα τους καὶ τοὺς ἔχουν κάνει λογῆς-λογῆς πιέσεις. Στὴ γυναίκα μου ἔφτασαν μέχρι νὰ τῆς ποῦν νὰ ἔκανε δήλωση ὅτι ζητοῦσε διαζύγιο. Στὸ τέλος τοὺς εἶπαν ὅτι: «Αὐτός θὰ ψοφήσει ἀπὸ κεῖ καὶ σεῖς ἀπὸ δῶ, δίχως νὰ δεῖτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο...»

Ἡῆγα στὴν Κοζάνη. Δὲν μπορῶ νὰ περιγράψω τὸν κ. Τσομπάνογλου. Μοῦ εἶπε:

«Εἶναι σὰν νὰ χωρίζω ἀπὸ τὸν ἀδελφό μου, ἀλλὰ πρέπει νὰ φύγεις, ἔτσι θὰ προσφέρεις περισσότερα στὸν τόπο σας. Ὅπου καὶ νὰ βρεθεῖς θὰ σκέφτεσαι ὅτι στὴν Κοζάνη ἔχεις ἓναν ἀδελφό, ποὺ ἂν χρειαστεῖ θὰ χωριστεῖ μαζί σου καὶ τὴν τελευταία βουκιά».

Ὁ κ. Μπάμπης μου εἶπε:

«Ὅπου καὶ νὰ εἶσαι πρόσεξε τὸν ἑαυτό σου, μὴ νομίζεις

ὅτι θὰ ἀναγκάσεις τοὺς κυβερνητὲς νὰ ἀλλάξουν πρόγραμμα καὶ γραμμὴ γιὰ τὰ θέματά σας. Ἔκουσε, ὅποτε βρεθεῖς δίχως δουλειά, ἢ ὅποτε χρειαστεῖς κάτι, ἢ πόρτα τοῦ Τοπαλίδη εἶναι πάντα ἀνοικτή. Ἐγὼ καὶ ἡ οἰκογένειά μου θὰ εἴμαστε πάντα στὸ πλευρό σου.»

Στὸ Παλαιοχώρι ἦταν σὰν νὰ ζοῦσα σὲ κάποιο χωριὸ τῶν Ἄγ. Σαράντα, ἦταν ὠραῖα. Ὄταν βγαίναμε στὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ, δὲν ξεμπλέκαμε εὐκολὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, ὅλοι ἤθελαν νὰ μᾶς κέρναγαν. Πολλὲς φορὲς κατεβαίναμε στὰ Γιάννενα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ συναντάγαμε κανέναν πατριώτη μας ποὺ ἐρχόταν νόμιμα στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμα οὔτε γράμμα εἶχα πάρει ἀπὸ τοὺς δικούς μου οὔτε τηλέφωνο. Καμμιά φορὰ γερροντες τοῦ χωριοῦ ποὺ μᾶς ἔβλεπαν στενοχωρημένους μᾶς φώναζαν:

«Ἄντε βρὲ μὴ στενοχωριέστε, ὅπου νᾶναι θὰ πέσει καὶ αὐτὸς ὁ ἀδίστακτος Ἀλία, ποὺ εἰς βρέθηκε κάποιος νὰ τοῦ τινάξει τὰ μυαλὰ στὸν ἀέρα.»

Αὐτὴ τὴν περίοδο γράψαμε μὲ τὰ παιδιά μιὰ ἐπιστολὴ γιὰ τὸν κ. Ἀ. Σαμαρᾶ. Ἐκτός τ' ἄλλα τοῦ τονίζαμε τὴν εὐθύνη τῆς Ἑλλάδας καὶ τὴ δικὴ του ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τοῦ κάναμε ἐκκλήση γιὰ ἐνιαία πολιτικὴ καὶ γραμμὴ, ποὺ θὰ ἔφερνε τὴν γρήγορη πτώση τῶν δικτατόρων στὴν Ἀλβανία. Τοῦ ζητούσαμε ἀπάντηση. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες μᾶς συνάντησε ἓνας ἀπεσταλμένος του καὶ μᾶς διαβεβαίωσε ὅτι ἡ κυβέρνηση κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ τὸ καλύτερο τοῦ Ἀλβανικοῦ καὶ τοῦ Βορειο-Ἠπειρωτικοῦ λαοῦ καὶ μᾶς εἶπε ὅτι σύντομα θὰ ἔχουμε ἐξελίξεις καὶ στὴν Ἀλβανία.....

Μιὰ μέρα ὁ παππὰ Γιώργης ἀπὸ τὴν Κοζάνη πῆρε τηλέφωνο καὶ εἶπε ὅτι εἶχε μιλήσει μὲ φίλους του στὴν Ἀθήνα καὶ ἔπρεπε νὰ πηγαινα καὶ ἐγὼ νὰ τοὺς γνώριζα καὶ πὼς μὲ καλοῦσαν σὲ συνέδριο. Μὲ προθυμία δέχθηκα τὴν πρόσκλησή τους καὶ τὴν μέρα ποὺ ἔπρεπε, μαζί μὲ τὸν παππὰ Γιώργη κατέβηκα στὴν Ἀθήνα. Ἐκεῖ συνάντησα δεκάδες ἀνθρώπους μὲ μεγάλη ψυχὴ, τὸν Γιάννη, τὸ Πολύδωρο, τὸν Κώστα, τὸν Θόδωρα.... κλπ. Τοὺς ἀκουγα ὥρες νὰ συζητοῦν. Ἐβλεπα τὴν μεγάλη ἀ-

νησυχία τους, τὸν προβληματισμό τους γιὰ τὸ σήμερα γιὰ τὸ αὔριο, γιὰ τὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὸν Ἑλληνισμό. Ἀφοῦ μὲ παρουσίασε ὁ κ. Σχοινᾶς, ἔρχονταν οἱ συναγωνιστὲς κοντά μου μὲ ἀκουμποῦσαν, χαμογελοῦσαν καὶ ἄφηναν τὴ σειρά σὲ ἄλλους. Πλημύρισε ἡ ψυχὴ ἀπὸ χαρά.

Ἀπὸ τὶς ἱστορίες τῆς μάννας μου, ἔτσι τοὺς εἶχα φαντασθεῖ τους Ἕλληνες. Αὐτὰ ἦταν τὰ πραγματικὰ παιδιὰ τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Ζάππα, τοῦ ἱστορικοῦ ΟΧΙ. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀλληλεγγύη ποὺ ἐγὼ ζητοῦσα στὴ Μάννα πατρίδα.

Στὸ τέλος, ἀναμεταξύ τους ἔκαναν ἔρανο γιὰ ἓνα χρηματικὸ ποσό, ποὺ τοὺς χρειαζόταν γιὰ ἀγωνιστικοὺς σκοπούς. Εἶχα ὅλες καὶ ὅλες 25.000 δραχμές. Τὶς ἔβγαλα καὶ τὶς ἔδωσα. Ἡ συγκίνηση ὅλων ἦταν μεγάλη. Μοῦ τὶς δῶσαν πίσω, μοῦ εἶπαν ὅτι ἦταν καθῆκον τους νὰ μὲ βοηθοῦσαν μὲ τὰ πάντα. Σὲ χρόνο ρεκόρ συγκεντρώθηκε τὸ ἀπαιτούμενο ποσό. Τὸ βράδυ σὰν παλαιοὶ γνωστοὶ φάγαμε ὅλοι μαζί. Κοιμηθήκαμε πολλὰ ἄτομα στὸ σπίτι τοῦ κ. Σχοινᾶ.

Στὴν Ἀθηναϊκὴ ἑφημερίδα τοῦ κ. Μιχαλόπουλου «Νέοι Ἄνθρωποι» ἐδημοσίευσαν καὶ τὶς θέσεις καὶ προτάσεις μου γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας, γιὰ τὸν λυτρωμὸ τοῦ λαοῦ μας.

Πίστεψα ὅτι ὑπάρχουν δυνάμεις στὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἂν συντονισθοῦν οἱ κινήσεις τους θὰ γίνεи καλὴ δουλειά.

Ξαναγύρισα στὸ Παλαιοχώρι. Κατάλαβα τώρα πιά ὅτι ἡ ἀκτίνα καὶ οἱ δυνατότητες γιὰ δημοκρατικὸ ἀγώνα στὸν χῶρο ποὺ κατοικοῦσα, ἦταν πολὺ περιορισμένες καὶ μικρές. Ἄν βρισκόμουν κάπου στὸ κέντρο θὰ μπορούσα νὰ πρόσφερα πολλὰ περισσότερα.

Ἄρκετὲς φορὲς εἶχα πάρει τηλέφωνο τὴν Ἀλβανικὴ πρεσβεία στὴν Ἀθήνα. Τοὺς ἔκανα ἔκκληση νὰ παραιτοῦσαν τὶς παλαιὲς μεθόδους, νὰ μὴν πιέζαν τοὺς ἀνθρώπους μας καὶ οἱ νόμοι νὰ ἴσχυαν τὸ ἴδιο γιὰ ὅλους. Τοὺς ἔλεγα νὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς δικτάτορες καὶ νὰ ζητήσουν πολιτικὸ ἄσυλο στὴν Ἑλλάδα. Τοὺς τόνιζα ὅτι μόνο ἔτσι θὰ συμβάλουν καὶ αὐτοὶ στὴν γρήγορη πτώση τῆς Τυραννίας. Οἱ συνομιλητὲς μοῦ ἔδιναν διάφορες ἀρνητικὲς ἀπαντήσεις. Ἐστειλα καὶ μιὰ ἐπιστολὴ στὸν Πρόεδρο τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Ἀργυροκάστρου Γιῶργο Μιχάλη καὶ τοῦ ἔλεγα πῶς, ἂν πάθει κάτι -ἐξ

ΣΚΕΥΗ 2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1990

Ένας Έλληνας Βορειοηπειρώτης με έπιστολή του προς τήν Κεντρική Διοίκηση του ΕΝΕΚ: ΚΑΤΑΓΕΛΛΕΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΑ ΕΝΟΧΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ

Μια συστημένη έπιστολή διαφορετική απ' τις άλλες λάβαμε αυτές τις ημέρες στο Κεντρικά Γραφεία του ΕΝΕΚ. Τήν γράφει και τήν υπογράφει ο Βορειοηπειρώτης φυγάς Κώστας Κυριακού, ο οποίος δραπέτευσε στις 20 Ιουλίου 1990 και διαμένει στην Κοζάνη φιλοξενούμενος από κάποιους προφανώς καλούς Έλληνες, που είχε γνωρίσει όταν αυτοί έπισκεφθήκανε τήν 'Αλβανία.

Είναι φυσικό ή έπιστολή να είναι γεμάτη από όρθογραφικά και συντακτικά λάθη. Όμως δέν κουράσθηκα γιά να τήν φέρω στην δημοσιότητα, άφου είναι γραμμένη με τής ψυχής τό πυρωμα από ένα Έλληνόπουλο με μεγάλη θέληση. Όμως άς δούμε τί γράφει ο ίδιος:

«Κύριοι εΐσθε ή τελευταία μου έπιδα. Δέν ξέρω τί έξέλιξι θά έχουν τά πράγματα και πόσα άδέλφια μας Βορειοηπειρώτες θά βασανισθούν και θά δικασθούν από τήν Σιγκουρίμι του 'Αλία. άν σιωπήσετε και έσεις γιά αυτά που θά σας ένημερώσω, όπως σιωπήσαν μέχρι στιγμής ή έλληνική βουλή, ο κύριος πρωθυπουργός και ο κύριος ύπουργός των έξωτερικών, οι όποιοι ένημερώθηκαν.

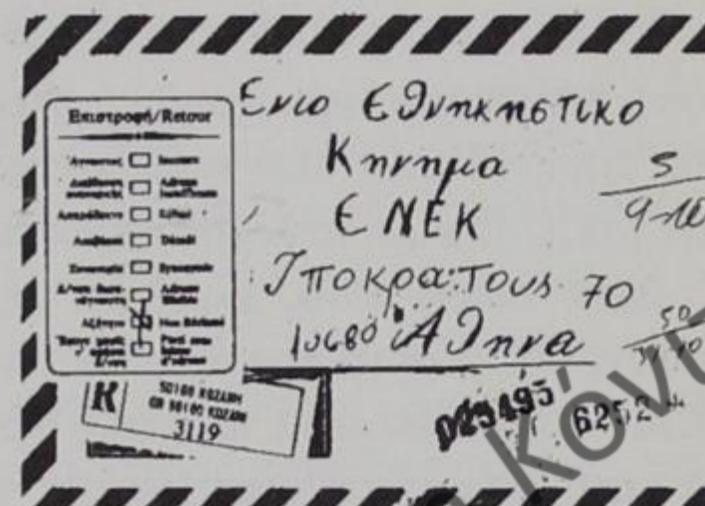
Λέγομαι Κώστας Κυριακού και γεννήθηκα τό 1955 στο χωριό Δερβιτσιάνη τής σκλαβωμένης Βορείου 'Ηπειρου. Στις 6 Μαΐου 1974 με συνέλαβε ή Σιγκουρίμι και στις 16 Δεκεμβρίου δικάστηκα έννα χρόνια έγω, δεκα ο φίλος μου 'Αριστοτέλης Ξέρας που πέθανε στο Σπάτις στις 1-5-1978 από άπεργία πείνας και ο Σωκράτης Μήλος που τρελλάθηκε από τά βασανιστήρια στην άνδκρισι και τώρα είναι στο τρελλοκομείο. Έκανα όκτώ χρόνια και έπτά μήνες στο Σπάτις και βγήκα στα τέλη του 1982. Ζούσα στο χωριό μου ως τις 20 Ιουλίου 1990, όταν άναγκασμένος από πολλούς λόγους άφησα τήν γυναίκα μου, τό παιδί μου, τήν αγαπημένη μου μάνα και τ' άδέλφια, τόν τόπο μου που τόσο πολύ τόν αγαπάω και πηρα στην μάνα πατρίδα, χάνοντας μέχρι στιγμής κάθε δυνατότητα γιά να άγωνισθώ γιά τήν Βόρειο 'Ηπειρο.

Οι Έλληνες που έπισκέπτονταν τήν 'Αλβανία και τήν Βόρειο 'Ηπειρο φεύγαν πάντα γελασμένοι. Χαφιέδες του συστήματος τούς πλησίαζαν και τούς τά παρουσίαζαν όλα ρόδινα. Τό άποτέλεσμα ήταν να γράφουν οι έλληνικές έφημερίδες πως εμείς

ζούμε πολύ καλά και να δηλώνη ο κ. Μανώλης Γλέζος στην βουλή ότι οι Βορειοηπειρώτες ζουν και βασιλεύουν. Αυτό είναι άπαράδεκτο γιά κάθε τίμιο Βορειοηπειρώτη. Μέσα μου γινόταν επανάσταση. Έπρεπε, δίχως άλλο, ο Έλληνισμός να μάθη τήν πραγματικότητα γιά να μπορέση ή 'Ελλάδα να γιαντρέψη τήν άρρώστεια τού τέκνου τής.

Έτσι τήν περίοδο 1986-87 έγραφα τρία γράμματα με ψευδώνυμο ή άνωνυμο στον τότε πρόεδρο τής έλληνικής βουλής κ. Γιάννη 'Αλευρά και τόν παρακαλούσα να ένημερώση όλους τούς βουλευτές γιά τήν πραγματικότητα στην 'Αλβανία και στην Βόρειο 'Ηπειρο. Έγραφα επίσης στον τότε άρχηγό τής αντιπολιτεύσεως κ. Κ. Μητσικό και πολλά άλλα προς άγνωστους σε μένα δημοσιογράφους. Αυτό τά γράμματα τά έδινα σε Έλληνες τουρίστες γιά να φθάσουν στον προορισμό τους. Όμως τήν περίοδο 1988-89 φωνάχθηκαν και συνελήφθησαν από τήν Σιγκουρίμι δεκάδες συγχωριανοί μου μεταξύ των όποιων πολλοί φίλοι μου. Οι 'Αλβανοί τά μυρίστηκαν και πέσαν στα ίχνη μου, ύποψιαζόμενοι ότι είμαστε δεμένοι στην έλληνική ασφάλεια. Πάρα τότε ένημερώσαμε τόν Έλληνισμό με διάφορους τρόπους αλλά όταν οι συγχωριανοί μου άνακρίνονταν και τραβούσαν τής Ελλάς τά φαρμάκια, ο κ. Παπούλιας γιά κομματικούς λόγους έπισκέφθηκε τήν 'Αλβανία και τό 'Αργυρόκαστρο σάν να μην συνέβαινε τίποτε. Τότε που τά κελλιά ήταν γεμάτα από τούς Βορειοηπειρώτες. Συγκεκριμένα ήταν ο Μιχάλης Μάνος που είχε συλληφθεί στις 28 'Απριλίου 1988 και πιά πίσω ο Θεόδωρος Μάλιος, ο Γιάννης Ξέρας, ο Γιάννης Μπόμπολης, ο Χρήστος Κόττος, ο Τηλέμαχος Τσιούρης, ο Χρήστος Τσέκας, ο Βαγγέλης Μήτηλης, ο Λευτέρης Καρατζιάς, ο 'Ηρακλής Σήμος και πολλοί άλλοι που φωνάζονταν γιά άνακρίσεις. Έπήλθε πανικός, τό έλληνικό στοιχείο τρώμαξε. Τά βασανιστήρια έφεραν τήν άπογοήτευσι και πολλοί φίλοι μου, έξασμένοι από τούς πάντες, γονάτισαν, γιατί ή μάνα μας 'Ελλάδα βουβάθηκε εκείνη τήν περίοδο και δέν άκούσθηκε ή φωνή τής.

Από τότε άνθρωποι τής Σιγκουρίμι με άρπαζαν πολλές φορές και με πήγαιναν 2-3 ώρες μακριά όπου μου παρουσιάζον-

Μέσα σ' αυτόν τόν φάκελλο ήταν ή έπιστολή του Κώστα Κυριακού.

τουςαν τρία άτομα τής μυστικής ασφάλειας και με πιέζαν με όλους τούς τρόπους να συνεργασθώ μαζί τους. Στις 27 Σεπτεμβρίου 1989 με πήραν και με πήγαν σε κάποιο άγνωστο μακρινό μέρος, όπου με κράτησαν πέντε ήμερες. Τότε πήρα τήν άπόφασι να φύγω, αφήνοντας πίσω ό,τι άγαπούσα.

Η έλληνική έμπειρία

Τό πρώτο χρέος που έχω εύρισκόμενος στην 'Ελλάδα είναι να ένημερώσω τούς πάντες γιά τήν έλλάδα. Πιστεύω ότι ή έμβήνη μου είναι πολύ μεγάλη και επειδή ύπάρχει φόβος να κατηγορηθούν και να δικασθούν κάποιοι άλλοι στην Βόρειο 'Ηπειρο γιά τις δικές μου πράξεις γι' αυτό πρέπει όσα λέω να τά λέω έπώνυμο. Γιά τόν σκοπό αυτό πιστεύω ότι ύπάρχει ύποχρέωσι πλέον από τούς υπεύθυνους να με βγάλουν στην τηλεόρασι γιά να μπορέσουν να τά άκούσουν όλοι οι Βορειοηπειρώτες.

Δέν ξέρω αν έχουν φθάσει όλα τά γράμματα στον προορισμό τους. Γιά τό πρώτο μου γράμμα με ένημέρωσαν οι φίλοι μου του 'Ιδρύματος Βορειοηπειρωτικών Μελετών από τά Γιόννενα. Μου είπαν ότι τό άτομο που είχε πάει τό γράμμα από μένα τό έδωσε σ' αυτούς και αυτοί τό παρουσίασαν στην βουλή. 'Αλλά πολύ άγανάκτησα όταν μου είπαν πως βουλευτές του ΠΑΣΟΚ προσπάθησαν να τό άποσιωπήσουν και να ύποστηρίξουν ότι τό γράμμα αυτό δέν προερχόταν από Βο-

ρειοηπειρώτη, αλλά από άκροδεξιό Γιαννιώτη. 'Αν έπραξαν έτσι γιά όλα τά γράμματα πραγματικά είναι μεγάλη προδοσι και τά πάντα μας άδηγούν ήταν άπιστοδοξία. Έγω είμαι ήδη άπογοητευμένος και τό ίδιο θά γίνη μέ τούς φίλους μου που πολύ γρήγορα θά τό μάθουν και θά άπογοητευθούν κι' αυτοί. Θά πιστέψουν πως δέν νοιάζεται κανείς γι' αυτούς, ενώ τό μόνο που μέχρι σήμερα μας κράτησε ήταν ή έπιστοσύνη στην μάνα πατρίδα. Ποτέ και κανένας Έλληνας δέν ξέρει τήν πραγματικότητά μας καλύτερα από μός που τήν ζούμε.

Τί πρέπει να γίνη

1. Χρειάζεται μεγάλη προπαγάνδα διαμέσου τηλεοράσεως και ραδιοφώνου. Να άκουσθ ή φωνή των Βορειοηπειρωτών και να δοθ ή ιστορία τής Βορείου 'Ηπειρου. Τί είναι αυτή ή Βόρειος 'Ηπειρος; Πότε και γιατί τήν έδωσαν στην 'Αλβανία; Ο Βορειοηπειρώτης χρειάζεται να μάθη τήν ιστορία του γιά να νοιώσει υπερήφανος και αν δέν τήν άκούση απ' τό έλληνικό ραδιόφωνο δέν θά τήν μάθη ποτέ.
2. Η έλληνική κυβέρνηση να άναγκάση τήν άλβανική να διδάξη στα σχολεία τούς Βορειοηπειρώτες τήν ιστορία τής 'Ελλάδος τήν στιγμή που μας άναγνωρίζει γιά Έλληνες. Να γίνη δηλαδή τό ίδιο που γίνεται στο Κοσσυφοπέδιο όπου οι Κοσσυφοπέδιοι μαθαίνουν τά πάντα γιά τήν 'Αλβανία.
3. Να άναγκάση τούς 'Αλβανούς

Συνέχεια στην σελίδα 12

Φωτοτυπία από τήν έφημερίδα «ΝΕΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ» τής Παρασκευής 2-Νοεμβρίου 1990, όπου δημοσιεύθηκε ή έπιστολή του Κώστα Κυριακού που άπηύθυνε προς τήν Κεντρική Διοίκηση του ΕΝΕΚ. Πλήρες τό κείμενο του δημοσιεύματος ύπάρχει στο Παράρτημα στο τέλος του βιβλίου.

αίτίας τους- ή οίκογένειά μου, τότε και ἐγὼ δὲν θὰ κάτσω μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Μετὰ ἀπὸ αὐτά, μοῦ ἐπιτρέψαν ἀλληλογραφία μὲ τὴν οίκογένεια. Στὸ παλαιοχώρι πῆρα τὸ πρῶτο γράμμα ἀπὸ τοὺς δικούς μου.

Μάθαμε γιὰ ἄλλους δύο συγχωριανούς μας ποὺ ἔχουν ἔλθει λαθραῖα καὶ βρίσκονταν στὴν Γουμενίτσα. Ἀποφασίσαμε νὰ τοὺς παίρναμε καὶ αὐτοὺς στὸ Παλαιοχώρι. Πῆγε ὁ Γιάννης καὶ τοὺς ἔκανε τὴν πρόταση. Ἔτσι γίναμε πέντε συγχωριανοὶ μαζί. Τὰ πηγαίναμε πολὺ καλά.

Μιὰ φορὰ πού, μαζί μὲ τὸν Ἀριστείδη, βρισκόμουν στὰ Γιάννενα, βλέπομε κάποιον συγχωριανό μας. Ἔχει ἄρθε νόμιμα στὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν γύρισε πίσω. Αὐτὸς ὁ κύριος (X) σὲ μιὰ πολιτικὴ δίκη, ἦταν μάρτυρας κατηγορίας καὶ ἐναντίον μου. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἔρχονταν στὴν Ἑλλάδα μὲ νόμιμα χαρτιά, ἐνῶ γιὰ μᾶς τοὺς πρώην πολιτικούς κρατούμενους αὐτὸ τὸ πολυπόθητο χαρτί, ἦταν τὸ «ἀπαγορευμένο φρούτο». Ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ δοκιμάζαμε, νὰ παίζαμε μὲ τὸν θάνατο, περνώντας ἀπὸ τὰ συρματοπλέγματα καὶ νὰ φθάναμε ζωντανοὶ στὴν Ἑλλάδα... Νὰ ἀφήναμε στὴν ἄκρη κάθε τι ποὺ εἶχε νὰ κάνει μὲ τὰ ἀτομικά μας συμφέροντα, κάθε τι ποὺ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας μας καὶ νὰ νοιαζόμαστε γιὰ τὸ μέλλον ὅλων τῶν παιδιῶν τοῦ κόσμου, πράττοντας παντοῦ καὶ πάντα τὸ καθήκον μας, καὶ θυσιάζοντας, ὄχι μόνο τὸν χρόνο, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι πιὸ πολύτιμο ἔχει ὁ ἄνθρωπος στὴ ζωὴ του, τὴν λευτεριά.

Μοῦ ἄναψε τὸ αἷμα. Ὀργισμένοι τὸν πλησιάσαμε. Πῶς κρέμει τὸ φύλλο ὅταν φυσάει ὁ Βοριάς, ἔτσι ἔτρεμε ὁ (X). Μοῦ ζήτησε συγγνώμη. Εἶπε πὼς μ' ἔχει ἀδελφό, πὼς πάντα μὲ ἀγαποῦσε περισσότερο καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς του, πὼς... Μὲ ξαρμάτωσε....

Ὅποιος ἔχει ὑποφέρει, ξέρει καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους νὰ συγχωρεῖ.

Αὐτὴ τὴν μέρα, κάπου κοντὰ στὸ Δημαρχεῖο, βλέπω τὸν παλαιὸ φίλο, τὸν Ν. Κάλη. Ἀπὸ τότε ποὺ χωριστήκαμε δὲν ξέραμε τίποτε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο. Ἐδῶ δὲν ἤμασταν στὴν Ἀλβανία, ποὺ συναντιόμασταν ἐκεῖ ποὺ ἐμεῖς ξέραμε. Ἐδῶ μπορεῖ

νά μὴν συναντιόμασταν γιὰ χρόνια, ἀλλὰ τὸ ἔφερε ἡ τύχη καὶ συναντηθήκαμε.

Ὁ Νίκος ἐργάστηκε μιὰ περίοδο στὴν Καλαμάτα. Τώρα, ὅπως μοῦ εἶπε, εἶχε μιὰ καλὴ δουλειά, κατάλληλη γιὰ αὐτοὺς πού ζοῦν χῶρια ἀπὸ τὶς οἰκογενειές τους, δουλειὰ μὲ πολλὰ ἐρχόμενα καὶ πού σοῦ δίνει τὴν δυνατότητα νὰ γνωρίσεις ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνειρό μας, ἡ Ἑλλάδα μᾶς ἔχει λείψει τόσο. Τώρα πού βρεθήκαμε, κατέληξε ὁ Νίκος, δὲν θὰ χωριστοῦμε. Ἐμεῖς ψάχνουμε καὶ γιὰ ἄλλους ἐργάτες, θὰ μιλήσω μὲ τὸν ὑπεύθυνο καὶ θὰ συνεννοηθεῖς ἐσὺ στὴν συνέχεια, μοῦ εἶπε.

Ὁ Νίκος δούλευε στὸν Ἐκδοτικὸ Οἶκο τοῦ Χρ. Γιοβάνη. Μ' ἓνα γκρουπ συνεργατῶν, πουλοῦσαν ἐγκυκλοπαίδειες στὰ σταυροδρόμια.

Ὁ κ. Γιοβάνης, παλαιὸς φυγάς ἀπὸ τὴν Βόρειο Ἡπειρο, ἔδινε σὲ πολλοὺς Βορειοηπειρῶτες ἐργασία. Ὅσες περισσότερες ἐγκυκλοπαίδειες πουλήσουμε, εἶπε ὁ Νίκος, τόσο περισσότερα ἑκατοστὰ παίρνομε ἑμεῖς. Συμφώνησα. Κουβέντιασε ὁ Νίκος μὲ τὸν ἀρμόδιο καὶ μετὰ ἀπὸ 5-6 μέρες ἐντάχθηκα στὴν ὀμάδα τοῦ Νίκου. Πουλοῦσα ἐγκυκλοπαίδειες γιὰ τὸν Ἐκδοτικὸ Οἶκο τοῦ κ. Γιοβάνη. Μετακινιόμασταν μὲ τὰ αὐτοκίνητά τους. Αὐτὸ πού μὲ ἀναστάτωσε, ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἦταν ὅτι στοὺς χώρους ἐργασίας καὶ στὰ πουλμανάκια εἶχε πανοράματα ἀπὸ τὴν... παραδεισένια ζωὴ τῆς σοσιαλιστικῆς Ἀλβανίας!!!

Ἔμαθα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅτι ὁ κ. Γιοβάνης εἶχε ἐκδώσει καὶ ἔργα τοῦ δικτάτορα Χότζια σὲ ξένες γλῶσσες, ὅτι τελευταία εἶχε κάνει στὰ Τίρανα καὶ συνάντηση μὲ τὴν χήρα τοῦ Χότζια. Δὲν ἦταν περιβάλλον αὐτὸ πού θὰ μπορούσα νὰ αἰσθανόμουν ἡσυχος. Μὲ αὐτὸ πού ἔκανε ὁ κ. Γιοβάνης, θέλοντας ἢ μὴ θέλοντας, στήριζε τοὺς δικτάτορες.

Στὴν Ἀθήνα κοιμόμασταν στὰ Ἐξάρχεια. Τὰ παιδιά πού ἐργάζονταν στὸν κ. Γιοβάνη, στὴν πλειοψηφία ἦταν φυγάδες ἀπὸ τὴν Ἀλβανία καὶ ἦταν σὲ στραβὸ δρόμο. Ἐκανα ἔκκληση στὰ παιδιά, νὰ συνέρχονταν, νὰ μὴν ξεχνοῦσαν τὴν ἰδιαιτέρα πατρίδα τους καὶ νὰ κάναμε ὅτι μπορούσαμε ὅλοι μαζὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας.

Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες, ἡ ὀμάδα μας ἔφθασε στὴν Λαμία ὅ-

που διανυκτερεύσαμε και την επόμενη θα πηγαίναμε Θεσσαλονίκη. Πριν ξεκινήσουμε, ο κ. Ματσούκας που ήταν υπεύθυνος της ομάδας με φώναξε και μου είπε ότι: «Είναι διαταγή του αφεντικού να γυρίσεις επείγοντως στην Αθήνα και να παρουσιαστείς στα Γραφεία».

Ήταν σίγουρο ότι θα με τιμωρούσε για τις θέσεις που είχα πάρει και για αυτά που είχα εκφράσει δεξιά και αριστερά για αυτόν, σε σχέση με την δικτατορία.

Έφθασα στην Αθήνα. Παρουσιάστηκα στα Γραφεία του. Εκεί, ανήσυχος, με περίμενε ο γιός, του κ. Γιοβάνη. (Είχε λίγο καιρό, που και αυτός, όπως πολλοί είχε έλθει νόμιμα στην Ελλάδα και έμεινε στον πατέρα του). Με μισή φωνή μου ανακοίνωσε ότι, αυτός δεν ξέρει τίποτε, αλλά ήταν διαταγή του πατέρα του, να με αποζημιώνει και να μου ανήγγελε ότι δεν θα εργαζόμουν πια στην επιχείρησή τους.

Ήταν κάπως αναστατωμένος. Τον ησυχάσα λέγοντάς του, ότι και αν δεν μ' έδιωχνε ο πατέρας του, αργά ή γρήγορα θα έφευγα μόνος.

Σ' ένα μικρό χρονικό διάστημα, βρέθηκα για πολλοστή φορά στους τέσσερεις δρόμους, ψάχνοντας για μια ακόμα καινούρια αρχή.

Κάθησα για λίγο στην Αθήνα, στους συγχωριανούς μου, στον κ. Π. Παπαδόπουλο και Χρ. Παπαδόπουλο, παιδιά του παπᾶ Λάμπη που είχε φύγει από το χωριό μου μαζί με την οπισθοχώρηση του Ελληνικού στρατού. Τα Χριστούγεννα πήγα στην Χαλκίδα, στην φροντίδα των δικών μου. Μου φάνηκε σαν να γύρισα στο σπίτι μου.

Ο εξάδελφός μου ο Σωκράτης, φοβούμενος μήπως ξαναέφευγα, έψαξε άμέσως για εργασία. Αρχισα δουλειά στην ιδιωτική Αστυνομία (P.D.S. security), με αφεντικό τον κ. Γ. Βαζούρα. Ήμουν πάντα φύλακας (τρίτη βάρδια), στο εργοστάσιο της Rothmans, κοντά στο Σχηματάρι. Η εργασία δεν ήταν δύσκολη.

Κάπου - κάπου μάθαινα για τους δικούς μου. Παίρναν τηλέφωνο στο καφενεϊο του Σωκράτη.

ΕΛΠΙΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ

Στις αρχές του 1991 μεγάλο κύμα φυγάδων σάρωσε την Ἀλβανία. Τὰ συρματοπλέγματα πέσανε. Αὐτοὶ ποὺ μὲ ἀγωνία ἐφθάναν στὴν Ἑλλάδα ἦταν δεκάδες χιλιάδες.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἦταν στὸ πόδι. Συμπαραστάθηκε μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις στὶς δύσκολες στιγμὲς ποὺ περνοῦσε ὁ ἀδερφὸς Ἀλβανικὸς λαός. Ἐκατοντάδες ἦταν οἱ ἰδιωτικὲς καὶ οἱ δημόσιες ἐπιχειρήσεις ποὺ συγκέντρωναν ρουχισμό καὶ τρόφιμα γιὰ τὰ ἀδέλφια τῆς Ἀλβανίας. Στους δικούς μου οἱ ἀστυνομικὲς Ἀλβανικὲς Ἀρχές, ἦταν ἀδύνατο νὰ τοὺς παραχωρήσουν διαβατήριο γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἔρθουν στὴν Ἑλλάδα.

ΠΑίρνω πολλὲς φορές τηλέφωνο τὸν κ. Κανέλλο (Γραμματέας τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας στὰ Τίρανα) καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ κάνει κάτι.

Ὁ κ. Κανέλλος ἀνταποκρίνεται θετικά.

Σχεδὸν ἡμισὴ Ἀλβανία ἦρθε στὴν Ἑλλάδα, κάτι ἔπρεπε νὰ γινόταν. Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδας κ. Κωσταντῖνος Μητσοτάκης καθορίζει τὴν μέρα ποὺ θὰ μεταβεῖ στὴν Ἀλβανία. Αὐτὴ τὴν μέρα στὸν κόσμο μας θὰ μεταβεῖ καὶ ἡ ἐλπίδα. Αὐτὸ τὸ πρωτοφανὲς γεγονὸς, τὸ περιμέναμε γιὰ 50 χρόνια.

Τὴν Τετάρτη, 13-1-1991, ὁ κύριος Κ. Μητσοτάκης θὰ μεταβεῖ στὴν Ἀλβανία.

Τὴν Δευτέρα στὶς 11-1-1991, πῆραν τηλέφωνο οἱ δικοί μου τὸν Σωκράτη καὶ τοῦ εἶπαν ὅτι οἱ ἀρχές ἔδωσαν διαβατήριο στὸ Βαγγέλη καὶ στὴν Εὐτυχία. Ὁ κ. Κανέλλος ἀμέσως τὴν Τρίτη τοὺς παραχώρησε βίζα. Τὴν Τρίτη τὸ βράδυ, τοὺς εἰδοποίησαν ἀπὸ τὸ Τμῆμα Ἀργυροκάστρου, ὅτι ἂν ἤθελαν τὴν ἐπόμενη μέρα, δηλαδή στὶς 13 τὸ πρωὶ θὰ μπορούσαν νὰ φύγουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ἀφεντικό τῆς SECURITY εἶχε συγκεντρώσει ἀρκετὲς βοήθειες γιὰ τοὺς Ἀλβανούς καὶ ἦταν ἕτοιμος νὰ τὶς προωθήσει στὰ Γιάννενα ὅπου ἦταν οἱ ἀποθηῆκες. Μὲ τρία αὐτοκίνητα βαρυφορτωμένα, ἤμασταν ἕτοιμοι γιὰ τὸ ταξίδι. Ξεκινήσαμε τὴν Τρίτη τὰ μεσάνυχτα. Περπατούσαμε σιγά-σιγά. Ὁ δρόμος ἀπὸ τὰ Τρίκαλα καὶ πέρα ἦταν παγωμένος, εἶχε χιόνι. Φθάσαμε κοντὰ στὸ Μέτσοβο καί, σταματήσαμε γιὰ λίγο στὸ χωριὸ τοῦ κ. Γιώργου. Φθάσαμε στὸ ἀεροδρόμιο Ἰωαννίνων. Ἐκεῖ ἀφήσαμε τὸ φορτίο καὶ συνεχίσαμε τὸ ταξίδι γιὰ Κακαβιά. Ἡ καρδιά χτυποῦσε δυνατὰ, ἀνέπνεα τὸν ἀέρα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας μου. Καὶ σιγά-σιγά φθάσαμε. Πατούσαμε στὴν περιοχή τοῦ Ἑλληνικοῦ φυλακίου. Φθάσαμε στὴ σιδερένια πόρτα τῆς Κακαβιάς, στὴν πόρτα ποὺ ἦταν χρόνια καὶ χρόνια κλειστή, στὴν πόρτα ποὺ χῶριζε τὴν κόλαση ἀπὸ τὸν παράδεισο.

Κοιτάω ἀπέναντι, βλέπω τὴν μάννα, τὰ ἀδέρφια, τοὺς συγγενεῖς. Ἔχουν ἔρθει ὅλοι νὰ δοῦν ἐμένα ἀπὸ μακριὰ καὶ νὰ ἀποχαιρετήσουν τὴν Εὐτυχία, τὴν Παναγιώτα καὶ τὸν Βαγγέλη. Κουνοῦσαν τὰ χέρια καὶ κρατοῦσαν διάφορα μαντήλια. Ἦταν πολὺς κόσμος, γινόνταν ἀρκετὸς θόρυβος. Ἦμασταν γύρω στὰ 100-130 μ. μακρῶς. Δὲν μποροῦσα νὰ ἀκούω τὸ τί μοῦ ἔλεγαν, αὐτοὶ ποὺ ἦταν ἀπὸ τὴν ἀπέναντι μεριά.

Ἔβλεπα σκηνές ποὺ δὲν περιγράφονται. Βορειοηπειρῶτες καὶ Ἀλβανοὶ ποὺ χρόνια ζοῦσαν χῶρια ἀπὸ τοὺς δικούς τους, τώρα σφιχτοαγκαλιάζονταν, κλαῖγαν ἀπὸ χαρὰ καὶ συγκίνηση, ψάχναν μὲ τὰ χέρια τὸ κορμὶ ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου καὶ δὲν πιστεύανε στὰ μάτια τους. Αὐτὰ θὰ περνοῦσα καὶ ἐγὼ μετὰ ἀπὸ λίγες στιγμές. Τώρα ἀράξαμε, κουρασθήκαμε, καὶ δὲν κουνάγαμε πιά τὰ χέρια. Βγῆκαν ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ φυλάκιο καὶ προχωροῦσαν πρὸς τὸ Ἑλληνικόν. Ἐτριβα τὰ μάτια γιὰ νὰ τοὺς βλέπω καλύτερα. Ὁ κ. Βαζούρας φώναζε:

«Δεῖτε τὴν ὠραία κούκλα ποὺ θὰ βαπτίσω, ἀκοῦτε, τὴν Παναγιώτα θὰ τὴ βαπτίσω ἐγώ».

Ἐπιτέλους πέρασαν τὴν πόρτα. Ἡ Εὐτυχία ἦταν πετσὶ καὶ κόκκαλο. Γύρω στὰ 9-10 μέτρα μακρῶς ἀπὸ μᾶς, ἄφησε τὴν Παναγιώτα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά. Ἡ Γιώτα στάθηκε λίγο σαστισμένη καὶ μετὰ ἔτρεξε, ἔτρεξε μὲ τὰ μικρὰ τῆς χέρια ἀνοικτὰ. Ἦλ-

θε ό Βαγγέλης και ή Εύτυχία και έτσι για λίγο ήμασταν σαν ένα σῶμα...

Κάποια στιγμή αϋθόρμητα, έσπρωξα τήν σιδερένια πόρτα και έτρεξα πρὸς τὸ Ἀλβανικό. Ἔφθασα σ' ένα δεύτερο μπλόκ. Ἦμουν πρόσωπο με πρόσωπο με τὸν Ἀλβανὸ λοχία, και τὸ αϋτόματό του δὲν ἦταν παρὰ μόνον λίγους πόντους μακριὰ ἀπὸ τὸ σῶμα μου. Ἀπὸ πίσω ἄκουγα φωνές:

«Τὶ κάνεις, ρέ.. ε. εἴ, εἴσαι τρελός, γύρνα πίσω, θὰ σὲ σκοτώσουν, θὰ σὲ συλλάβουν.»

Λίγα μέτρα παρέκει βλέπω τήν μάννα νὰ κουνάει τὰ χέρια και φωνὴ νὰ μὴν ἀκούω, ἀπὸ τήν ἀγωνία, τῆς χάθηκε ή φωνή...

Συνῆλθα ὅταν ἄκουσα τήν φωνὴ τῆς Παναγιώτας, έτρεχε ἀπὸ πίσω κλαίγοντας. Πῆρα στήν ἀγκαλιὰ τήν Παναγιώτα και ξαναγύρισα. Φώναξα ὅσο μπόρεσα, δίνοντας κουράγιο στοὺς δικούς μου και ἀπομακρύνθηκα με πληγωμένη τήν καρδιά.

Και στή φυλακή, στὸ Σπάτς, ὅταν ἐρχόταν ή μάννα για συνάντηση μποροῦσα για λίγα λεπτά νὰ τῆς ἐπιανα τὰ χέρια. Για φαντάσου τώρα, οὔτε τὰ λόγια της δὲν μπόρεσα νὰ ἀκούσω..., αὐτὲς ἦταν οἱ ἀλλαγές που ἔχουν γίνει στήν Ἀλβανία, ναι ἀλλαγές, ἀλλὰ πρὸς τὸ χειρότερο.

Τὰ τρία αϋτοκίνητα τῆς «security» πῆραν τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς (Στήν δίκη τῶν πέντε στὰ Τίρανα, τὸ 1994 με κατηγορησαν ὅτι σαν ὑπάλληλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας, ἔχω ἔρθει στη Κακαβιά και περίμενα τοὺς δικούς μου με αϋτοκίνητα τῆς ἀστυνομίας!)

Τὰ δικά μας αϋτοκίνητα, τὸ ένα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο τρέχαν για τὴ Χαλκίδα, ἐνῶ σε κάποιο ἄλλο σημείο, ἀλλὰ σε ἀντίθετη κατεύθυνση, ἀπὸ Ἑλλάδα σε Ἀλβανία, τρέχαν οἱ λουξώζικες πρωθυπουργικὲς Mercedes, που εἶχαν μαζί τους τὸν Κ. Μητσοτάκη.

Μεγάλες οἱ στιγμές για τὸν Ἀλβανικὸ λαὸ και ἀκόμα μεγαλύτερες για τοὺς Ἑλληνες τῆς Ἀλβανίας. Ὁλος ὁ κόσμος πίστευε, ὅτι ἦρθε ή ὥρα, νὰ λυθοῦν τὰ μεγάλα προβλήματα, νὰ ἀπαλύνει λίγο ὁ πόνος, τέλος νὰ γίνουν πραγματικότητα τὰ ὅσα ἔχουν δηλώσει κατὰ καιροὺς οἱ πολιτικοὶ ἄντρες τῆς Ἑλλάδας και τοῦ ὑπόλοιπου κόσμου.

Ἀποδείχθηκε τὸ ἀντίθετο. Τὰ μεγάλα λόγια ἔμειναν μόνο στὰ χαρτιά. Τώρα νέα προβλήματα ἤρθαν καὶ συσσωρεύτηκαν πάνω στὰ παλαιά.

Οἱ δικτάτορες τῆς Ἀλβανίας, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἑλληνα πρωθυπουργοῦ, ἔκαμαν ἓνα «ἐλιγμό». Ἔδωσαν ἄδεια ἐξόδου, σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ τοὺς εἶχαν στὶς μαῦρες λίστες. Ἔτσι ὁ κ. Μητσοτάκης δὲν θὰ ἄκουγε πολλὰ παράπονα ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Ἑλληνα πρωθυπουργοῦ δὲν σταμάτησε τὸ κύμα τῶν χιλιάδων ποὺ ἔπαιρναν τὸ δρόμο γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Βεβαιωνόταν καὶ μιὰ ἀκόμα προφητεία τοῦ ἔθναπρόστολου Ἀγ. Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ:

«Ὁ κάμπος, τὰ βουνὰ καὶ οἱ λακκὲς τῆς Δρόπολης θὰ γεμίσουν ἀπὸ κόσμο ποὺ θὰ φεύγει...». Γινόταν ἡ μεγάλη ἐξοδος, ἀπὸ τὴν σοσιαλιστικὴ Ἀλβανία πρὸς τὴ «μοναρχοφασιστικὴ» Ἑλλάδα. Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάντια τῶν Ἀλβανῶν καὶ Βορειοηπειρωτῶν, ἡ πείνα, ἡ δυστυχία, ἡ ἀνασφάλεια, ὁ ξερριζωμὸς ἀπὸ τὰ σπίτια τους.

Πρέπει νὰ ντρέπονται αὐτοὶ οἱ «κορυφαῖοι» πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας καὶ τοῦ εὐρύτερου δυτικοῦ κόσμου ποὺ κατὰ καιροὺς ἔχουν στηρίξει τοὺς δικτάτορες τῆς Ἀλβανίας, μὲ διάφορους τρόπους. Ἡ ἱστορία μὲ τὴν ἀντικειμενικὴ τῆς κρίση θὰ μᾶς κρίνει ὅλους.

Μετὰ ἀπὸ 7-8 ὥρες ταξίδι φθάσαμε στὴν Χαλκίδα, ἀρκετὰ κουρασμένοι. Ἡ καλὴ θεία μας, μᾶς περίμενε. Κουβεντιάζαμε, κουβεντιάζαμε καὶ δὲν τελειώναμε. Τοὺς παρήγγειλα νὰ μὴν μᾶς ἔλεγαν τίποτες ποὺ προκαλοῦσε πόνο, δὲν μπορούσα νὰ ἀντέξω, αὐτὴ τὴ μέρα ἤμουν ὑπερκουρασμένος, ἄλλη στιγμή θὰ τὰ ἄκουγα προσεκτικά. Τὶς ἐπόμενες μέρες ἡ σύζυγος καὶ ὁ ἀδελφός μου, μοῦ εἶπαν μὲ λεπτομέρειες αὐτὰ ποὺ εἶχαν συμβεῖ μετὰ τὴν ἀπόδραση.

Ἐπῆρχαν συμπατριῶτες (ποὺ τώρα στὴν Ἑλλάδα εἶναι οἱ πρῶτοι Ἕλληνες καὶ δημοκράτες), ποὺ φώναζαν ὅτι ἦταν ἔτοιμοι, ἂν τὸ ἤθελε τὸ Κόμμα νὰ ἔρχονταν καὶ νὰ μὲ σκότωναν στὴ μέση τῆς Ἀθήνας καὶ ὅλα αὐτὰ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990.

Στὸ τμήμα τῶν Ἀγ. Σαράντα εἶχαν φωνάξει τὸν πεθερό μου καὶ τοῦ ζητοῦσαν τοὺς λόγους τὸ γιατί εἶχε προδώσει τὴν πα-

τρίδα ό γαμπρός του. Τοῦ εἶχαν πεῖ πῶς θὰ τοῦ ἐξορίσουν τὴν κοπέλα, ἂν δὲν χωρίσει τὸν προδότη κλπ.

Ἡ θεία καὶ τὸ σπίτι τοῦ Σωκράτη ἦταν πάντα ἀνοικτὸ καὶ γιὰ στέγαση καὶ γιὰ τὸ κάθε τί.

Στὴν Χαλκίδα τελευταῖα εἶχε ἔρθει καὶ κάποιος φίλος, ποὺ ἤμασταν μαζί στὸ Σπάτς. Ἦταν ὁ Περπαρῆμ Ἀλία ἀπὸ τὴν Αὐλώνα. Μαζὶ μὲ τὸ φίλο, τὸ Γενάρη τοῦ 1991 πηγαίναμε κάθε Σαββατοκύριακο στὴν Ἀθήνα. Ἀνήσυχοι γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας, συναντούσαμε πολλοὺς ἄλλους συμπατριῶτες μας καὶ ψάχναμε διέξοδο.

Κάποτες στὴν Ὀμόνοια, ἦταν κοντὰ μας κάποιος ἄνδρας μὲ μέτριο ἀνάστημα, γύρω στὰ 40, μὲ μιὰ τσάντα στὴν πλάτη. Γύρω του ἦταν ἀρκετοὶ καὶ μίλαγαν ἄλβανικά. Πλησιάσαμε καὶ μάθαμε πῶς αὐτὸς ὁ κύριος εἶναι ὁ Ἡλίας ὁ Λέκκας. Ὅλοι ἔχουν ἀκούσει γιὰ τὸν ἀγωνιστὴ Λέκκα καὶ εμεῖς ποὺ ἤμασταν στὶς φυλακὲς κάτι περισσότερο. Ἦμασταν στὸ Σπάτς μαζί μὲ τὸν πατέρα τοῦ Ἡλία, τὸν Θεοδόση Λέκκα. Ὅταν τὸ καλοκαίρι τοῦ 1982 ἔφυγαν τὰ παιδιά του στὴν Ἑλλάδα ὁ μπαρμπὰ Δόσης μοῦ εἶχε πεῖ:

«Τώρα Κώστα ἄς πεθάνω καὶ τῆς πείνας, δὲν μὲ νοιάζει ὁ θάνατος, νιώθω τὰ παιδιά μου ἀσφαλῆ στὴν μητέρα πατρίδα. Γλύτωσαν ἀπὸ τὰ νύχια τῆς Σιγκουρίμι...»

Βρισκόμενος στὴν Ἑλλάδα εἶχα ρωτήσῃ γιὰ τὸν Ἡλία, ἀλλὰ δὲν τὸν εἶχα βρεῖ καὶ τώρα ἡ τύχη τὸ ἔφερε ἔτσι καὶ συναντηθήκαμε.

Συστηθήκαμε καὶ ἐγὼ καὶ ὁ φίλος. Τὸν θέλαμε τὸν Ἡλία γιὰτὶ αὐτὸς δὲν εἶχε ἠσυχάσει στὴν Ἑλλάδα, εἶχε ἀγωνισθεῖ πάντα γιὰ ἓνα καλύτερο αὔριο τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ τὶ νὰ κάναμε αὐτὸς βιαζόταν, εἶχε καὶ ἄλλες δουλειές, κάποιο ἔργο θὰ τοῦ ἔμενε στὴ μέση.

Δὲν περιμένουν οἱ καταστάσεις, μᾶς εἶπε, ἐλάτε αὔριο στὴν πλατεία Κάνιγγος, ἐκεῖ θὰ συζητήσομε γιὰ τὴν δημιουργία Ἀλβανικοῦ κόμματος, δὲν πρέπει νὰ χάνομε τὸν καιρὸ μας.

Τὴν ἐπόμενη μέρα ποὺ ἦταν Κυριακή, σ' ἓνα καφενεῖο στὴν Κάνιγγος, ἤμασταν γύρω στὰ 20 ἄτομα καὶ περιμέναμε τὸν Ἡ-

λία πού δέν ἄργησε καί στήν ὥρα πού εἶπε, ἦρθε. "Όλοι ἐμεῖς ἤμασταν φυγάδες ἀπό τήν Ἀλβανία. Ὁ Ἡλίας εἶχε μαζί του καί ἕναν δικηγόρο πού ἀσχολιόταν με τὰ θέματα τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων στήν ΕΟΚ, (ὅπως μᾶς εἶπε). Ἦπιαμε ἀπό ἕνα καφέ. Ἄνοιξε κάτι χαρτιά καί μᾶς εἶπε ὅτι εἶναι τὸ καταστατικὸ τοῦ κόμματος, τοῦ πρώτου πραγματικοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. Θὰ βάλουμε ὑποψηφίους βουλευτές, τουλάχιστον μέχρι τήν Λιούσνια καί θὰ εἶμαστε ἡ πραγματικὴ ἀντιπολίτευση στήν Ἀλβανία κλπ... Ζητήσαμε περισσότερες ἐξηγήσεις, ἀλλὰ ὁ Ἡλίας βιαζόταν, δέν περίμενε ὁ καιρὸς, ἔπρεπε τὸ κόμμα νὰ τὸ ιδρύσουμε ὅσο πιὸ γρήγορα, γιατί ἔτσι θὰ βοηθούσαμε τὸν ἐκδημοκρατισμὸ στήν Ἀλβανία. Ὅσο γιὰ ἐξηγήσεις θὰ μᾶς ἔδινε τὴν ἐπόμενη φορά. Ὑπογράψαμε ὅλοι τὰ ὀνόματα μας. Δυστυχῶς πέρασε πολὺ καιρὸς ὥσπου νὰ ξαναεἰδῶ τὸν κ. Λέκκα.

Ὅπως ἀργότερα, μοῦ εἶπε, εἶχε ἀποτυχεῖ ἐκείνη ἡ προσπάθεια.

Η «ΕΝΩΣΗ» ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ - ΤΟ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε.

Στις αρχές Φεβρουαρίου 1991 ήρθε και ο Ήρακλής με νόμιμα χαρτιά στην Ελλάδα. Δεν άργήσαμε και συναντηθήκαμε στην Ομόνοια. Τὰ εἶπαμε γιὰ πολλές ὥρες. Τὸ ἠθικὸ του ἦταν λιγάκι πεσμένο. Καθόταν στὴν ἐξαδέλφη του, ποὺ κατοικοῦσε ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὴν Ἀθήνα καὶ δούλευε πολὺ σκληρὰ, σ' ἓνα λατομεῖο ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τοῦ ἔκανα πρόταση νὰ ἔρθει στὴν Χαλκίδα. Τοῦ ἐξήγησα ὅτι ὑπάρχει καλύτερη προοπτικὴ, ὅτι ὁ κόσμος μᾶς ὑποστηρίζει, ὅτι θὰ βρεῖς γρήγορα καὶ στέγαση καὶ ἐργασία καὶ τὸ κυριώτερο οἱ δύο μαζί θὰ εἶχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀγωνιστοῦμε καὶ νὰ προσφέρουμε πολὺ περισσότερα γιὰ τὸν τόπο μας. Ὁ Ήρακλής ἦταν ἀπολύτως σύμφωνος.

Στὴν Χαλκίδα μᾶς συμπαραστεκόταν ὁ κόσμος τῆς ἐκκλησίας. Στὸν Ἀγ. Δημήτριο ἦρθαμε σὲ ἐπαφὴ μὲ πολὺ κόσμο. Ὁ πατέρας Πολύκαρπος, ὁ Γιώργος, ὁ Ἡλίας, ἡ Βαγγελίτσα, ὁ Κώστας καὶ πολλοὶ ἄλλοι μᾶς στέκονταν δίπλα γιὰ τὸ κάθε τί. Μᾶς συμπαραστάθηκαν μὲ πολλοὺς τρόπους. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος καὶ πατριώτης, ὁ καθηγητὴς κ. Ἡλίας Κατσιγιάννης πρόσφερε δωρεὰν οἰκία στὸν Ήρακλή. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες, ὁ Ήρακλής πῆγε στὴν Ἀλβανία καὶ πῆρε μαζί του στὴν Ελλάδα τὴν γυναίκα καὶ τὰ τρία παιδιά. Μὲ τὸν Ήρακλή δὲν ἠσυχάσαμε οὔτε λεπτό.

Τὸ ἀποτέλεσμα: ὑποσχέσεις μόνο ὑποσχέσεις.

Ἔχουν μεγάλη καὶ ἱστορικὴ εὐθύνη οἱ Συλλόγοι ποὺ ἀσχο-

λοῦνται ἐπὶ δεκαετίες μὲ τὸ Βορειο-Ἠπειρωτικὸ καὶ ποὺ δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ προσφέρουν τίποτα στὴν νέα κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε στὴν Βόρειο Ἠπειρο μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας, καὶ ἀκόμα μεγαλύτερη εὐθύνη ἔχει ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα.

Δὲν συνειδητοποιοῦσαμε τὴν πραγματικότητα. Ἦταν ἀδύνατο, δὲν θέλαμε νὰ πιστέψουμε ὅτι μᾶς ἀγνοοῦσαν. Πιστεύαμε τὸ ἀντίθετο, ὅτι δηλαδή ἐμεῖς φταίγαμε ποὺ ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδας καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση δὲν εἶχε συγκεκριμένο πρόγραμμα στὰ θέματα μας. Στὴν Χαλκίδα, ὅπως ἐγὼ ἔτσι καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐργαζόταν σὰν φύλακας σὲ ἓνα κέντρο, στὴν ντίσκο «NEGRO». Ἔτσι καὶ οἱ δύο εἶχαμε ἐλεύθερο χρόνο νὰ τρέχουμε, νὰ πραγματοποιοῦμε διάφορες συναντήσεις μὲ πολλοὺς φορεῖς, κρατικούς καὶ μὴ, καὶ νὰ τοὺς κάνομε γνωστοὺς τοὺς προβληματισμοὺς μας.

Κάθε Σαββατο-Κύριακο πηγαίναμε στὴν Ἀθήνα. Ἐκεῖ συναντούσαμε δεκάδες πρώην πολιτικούς κρατούμενους Ἀλβανούς καὶ Βορειοηπειρῶτες. Αἰσθανόμασταν μιὰ ἰδιαίτερη ἀνακούφιση ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ μας μπορούσαμε καὶ συναντούσαμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο δίχως φόβο. Κουβεντιάζαμε καθόμασταν ὦρες μαζί, ἤμασταν ἐλεύθεροι, μπορούσαμε καὶ κάναμε καὶ συγκέντρωση. Τώρα ποὺ ἤμασταν ἐνωμένοι, ὅλοι μαζί θὰ μπορούσαμε νὰ κάναμε πάρα πολλά, τὰ ὄνειρα μας θὰ γίνονταν πραγματικότητα.

«Ἐἶχε δίκιο καὶ μᾶς πολεμοῦσε τὸ σύστημα τοῦ Χότζια, ἐμεῖς ἤμασταν ἐπικίνδυνοι!»

Ἦμασταν σχεδὸν ὅλοι στοὺς τέσσερεις δρόμους, ὁ Ἀντώνης, ὁ Θεοδωρῆς, ὁ Σπύρος, ὁ Λάζαρος, ὁ Ἀνδρέας, ὁ Νίκος, ὁ Κώστας, ὁ..., ὁ..., ὁ... καὶ ὅλοι ἔχουν ὑποφέρει 10, 20, 30, ἢ ὅπως ὁ Μηνᾶς Πάρας ἀπὸ τὴν Πολίτσιανη Ἀργυροκάστρου ποὺ εἶχε ὑποφέρει 45 χρόνια φυλακὴ καὶ ἐξορία. Παντοῦ ὅπου κάναμε γνωστὰ τὰ προβλήματά μας, οἱ συνομιλητές μας κατανοοῦσαν, δεῖχναν συμπόνοια, κάποιος βοηθοῦσε ἀπὸ τὴν τσέπη του, κάποιος δάκρυσε..., ἀλλὰ τὴν ἐπόμενη μέρα καὶ τὴν ἐπόμενη καὶ τὴν ἐπόμενη ἐμεῖς ἤμασταν ξανὰ καὶ ξανὰ στὸ μηδέν. Σέρναμε βαρὺ φορτίο στὶς πλάτες μας, ἤμασταν σκοτωμένοι ψυχικὰ καὶ σακατεμένοι φυσικά, ἀλλὰ κάθε

μέρα πού ξημέρωνε μᾶς ἔδινε καινούργιες δυνάμεις, φρεσκάδα, ἐλπίδα καὶ δύναμη γιὰ καινούργιο ξεκίνημα.

Πιστεύαμε ἀκράδαντα ὅτι τελικὰ θὰ μᾶς καταλάβαιναν καὶ θὰ ἔκαναν ἀπεναντί μας τὸ καθήκον τους, θὰ μᾶς ἔδιναν αὐτὸ πού μᾶς ἀνήκε, τὰ δικαιώματά μας. Παντοῦ ὅπου ἀπευθυνόμασταν, μᾶς δίναν μιὰ συμβουλή, μᾶς λέγαν:

«Πρέπει νὰ ὀργανωθεῖτε, νὰ κάνετε ἓνα σύλλογο, νὰ ἐκπροσωπεῖσθε ἀπὸ ἓνα προεδρεῖο, νὰ εἶστε νόμιμοι, μὲ καταστατικὸ κλπ... ἔτσι θὰ σᾶς πάρομε ὑπόψη τὰ αἰτήματα καὶ θὰ βρεῖτε ὑποστήριξη.»

Ἀπὸ τὸν Μάρτιο τοῦ 1991 ἀρχίσαμε τὶς προσπάθειες γιὰ νὰ ὀργανωθοῦμε σὲ νόμιμο σύλλογο.

Στὶς ἀρχές τοῦ Μαΐου 1991 ἀναγνωρίστηκε ὁ σύλλογός μας ἀπὸ τὰ ἀρμόδια ὄργανα τῆς Ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης μὲ τὴν ὀνομασία:

«ΕΝΩΣΗ ΠΡΩΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΡΙΣΘΕΝΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟ-ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ», μὲ ἔδρα τὴν Ἀθήνα. Ἐκλέχτηκε καὶ τὸ προεδρεῖο.

Ἦμασταν ἀγαπημένοι, ἦμασταν ὅλοι ἴσοι ἀναμεταξύ μας, βασίλευε ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἀλληλοσεβασμός, ἡ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη. Εἴμαστε ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο.

Κάθε Σαββατοκύριακο, συγκεντρωνόμασταν στὸ γραφεῖο τῆς ΕΝΩΣΗΣ μας, στὴν ὁδὸ Σόλωνος 140. Κάναμε τὸν ἀπολογισμὸ τῆς ἐβδομάδας καὶ καθορίζαμε τὰ καθήκοντα τῆς ἐπόμενης ἐβδομάδας. Μοιράζαμε καθήκοντα γιὰ ὅλα τὰ μέλη τοῦ προεδρείου. Μὲ τὸ καταστατικὸ, ὑπομνήματα καὶ διάφορα ἄλλα χαρτιὰ στὴν τσάντα μας, πηγαίναμε ἀπὸ γραφεῖο σὲ γραφεῖο, ἐνημερώναμε τοὺς πάντες γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κατάσταση τοῦ τόπου μας, κάναμε ἐκκλήση γιὰ κάθε εἶδους βοήθεια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πρὸς Ἀλβανία καὶ τέλος ζητάγαμε γιὰ τὰ μέλη τοῦ συλλόγου....

«Νὰ ἐφοδιάζονταν ὅλα τὰ μέλη μὲ πράσινη κάρτα γιὰ νὰ εἰσερχόμασταν στὴν Ἑλλάδα δίχως βίζα».

Ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἐγὼ πού κατοικοῦσαμε στὴν Χαλκίδα, σὰν μέλη τοῦ προεδρείου εἴχαμε καθήκον νὰ τρέχουμε γιὰ τὰ αἰτή-

Στὸ γραφεῖο τῆς *ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΡΙΣΘΕΝΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ* στὴν Ἀθήνα, Σόλωνος 114, τὸ 1991.

Καθήμενοι ἀπὸ ἀριστερά: Σπῦρος Ρούτσης πρόεδρος, Θεόδωρος Μάλλιος Γενικὸς Γραμματέας, Ἀνδρέας Μαρτίνος μέλος τοῦ προεδρείου. Ὄρθιοι ἀπὸ ἀριστερά: Βαγγέλης Τσάκας, Ἡρακλῆς Σύρμος, Κώστας Κυριακοῦ, Γιάννης Ἰωαννίδης μέλη τοῦ προεδρείου, Ὀρέστης Ἰωαννίδης καὶ Παντελῆς Γκιόκας ἀπλᾶ μέλη καὶ Κλεάνθης Ἀνδρουῦτσος μέλος τοῦ προεδρείου.

ματα τῆς Ἐνώσεως, σ' αὐτὴ τὴν πόλη. Ἔτσι πήγαμε σὲ διαφόρους συλλόγους, στὸ Ἐπιμελητήριο, Νομαρχία, Δημαρχεῖο, στὴν Μητρόπολη, ραδιοφωνικούς σταθμούς, ἔφημερίδες, βγάσαμε πρὸς τὰ ἔξω τοὺς προβληματισμοὺς τοῦ τόπου μας. Πράταμε περήφανα τὸ καθῆκον μας, αἰσθανόμεσταν εὐθύνη γιὰ τὸν τόπο καὶ κόσμο τοῦ χώρου μας, γι' αὐτὸ τὸν κόσμο ποὺ γιὰ ὀλόκληρους αἰῶνες, ὑπέστη πολλές κακουχίες δίχως νὰ προδώσει τὰ ἰδανικά του.

Ἡ Ἐνωσή μας ὀργάνωσε καὶ πραγματοποιοῖσε τὸ εἰρηνικὸ συλλαλητήριο ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλβανικὴ Πρεσβεία στὶς 13-8-1991. Αὐτὸ τὸ συλλαλητήριο ὀργανώθηκε σὲ ἔνδειξη συμπαράστασης στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ, γιὰ τὴν ἔξωσή της ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ Κοινοβούλιο.

Ὅταν κανονίζαμε συναντήσεις μὲ ἀρμοδίους διαφόρων Ὑπουργείων, ὅπως μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, Οἰκονομικῶν, Δημοσίας Τάξεως, Ἐξωτερικῶν κλπ. πηγαίναμε ἑπταμελῆς Ἐπιτροπή. Μᾶς κατανοοῦσαν, τουλάχιστον ἔτσι μᾶς λέγαν, κανεὶς δὲν μᾶς ἀρνήθηκε, παντοῦ μᾶς περίμεναν μὲ ἀνοικτὴ τὴν ἀγκαλιὰ ἀλλὰ δὲν μᾶς δίναν λύση. Ἔμεναν μόνο στὰ καλὰ λόγια καὶ μακριὰ ἀπὸ τὰ ἔργα.

Κάποτες στὰ μέσα Αὐγούστου (1991), τὸ ΥΠΕΞ μᾶς παρέπεμψε σ' ἓνα Ἴδρυμα, στὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. Γιὰ μᾶς αὐτὸ τὸ Ἴδρυμα ἦταν ἄγνωστο. Μᾶς εἶπαν ὅτι τὸ Ἴδρυμα, ἀρχικὰ ἰδρύθηκε γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν Ποντίων, ἀλλὰ τώρα ποὺ δημιουργήθηκε καὶ τὸ πρόβλημα στὴν Ἀλβανία ἡ δράση τοῦ Ἰδρύματος ἐπεκτάθηκε καὶ πρὸς τὰ κεῖ. Αὐτὸ τὸ Ἴδρυμα ἔχει ἔδρα τὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ ἔχει καὶ Γραφεῖα στὰ Γιάννενα. Διαθέτει χρηματικούς πόρους ἀπὸ εὐεργέτες, ἀπὸ Ἕλληνες τῆς διασπορᾶς καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση, καὶ ὅτι σκοπὸς του εἶναι νὰ βοηθήσει στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη στὴν Ἀλβανία..., αὐτὰ καὶ ἄλλα μάθαμε γιὰ τὸ Ἴδρυμα.

Χαρήκαμε, καὶ ἀμέσως συγκεντρώθηκε τὸ Προεδρεῖο μας καὶ ἀποφασίσαμε νὰ κάναμε πρῶτα μιὰ συνάντηση γνωριμίας μὲ τὸ Προεδρεῖο τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἔπειτα νὰ προχωρούσαμε σὲ ἄλλες κινήσεις.

Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες μέλη τοῦ προεδρείου ὅπως: ὁ Σπύρος Ρούτσης, ὁ Θεοδωρῆς Μάλλιος, ὁ Βαγγέλης Τσάκας, ὁ Ἡρα-

Αθήνα, 13.8.1991

Δ Ι Α Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ι Α

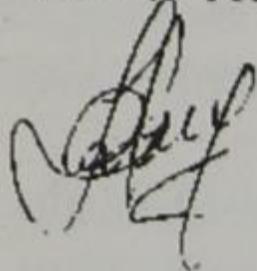
Προς την
Εδώ πρεσβεία της Αλβανίας

Εμείς, η Ένωση των φυλακισμένων και των εξορισθέντων πολιτικών Βορειοηπειρωτών με έδρα την Αθήνα, διαμαρτυρόμεθα για τα εξής:

1. Για την απόφαση της Αλβανικής κυβέρνησης που σταματά την συνέχεια της δραστηριότητας της Οργάνωσης "ΟΜΟΝΟΙΑ".
2. Για την συνέχιση της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως τα σχολεία, οι εκκλησίες, καθώς και η γενική αμνήστευση των πολιτικών.
3. Για την καταπάτηση των εθνικών δικαιωμάτων της περιφέρειας της Χειμάρρας και του Δελβίνου.
4. Διαμαρτυρόμεθα για την απόφαση της κυβέρνησης που θέλει να μοιράσει τη γη όχι στους σωστούς δικαιούχους και ΖΗΤΑΜΕ να δοθούν στους κατόχους που την είχαν πριν το 1946, και
5. ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΟΥΜΕ τις τρομοκρατικές ενέργειες που γίνονται εις βάρος του μειονοτικού πληθυσμού και της περιουσίας τους.

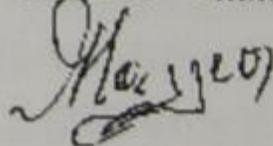
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΠΥΡΟΣ ΡΟΥΤΣΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΘΟΔΩΡΟΣ ΜΑΛΛΙΟΣ

Διαμαρτυρία της "Ένωσης Πολιτικών Φυλακισθέντων και Έξορισθέντων Βορειοηπειρωτών προς την Αλβανική Πρεσβεία των Αθηνών για την έξωση της ΟΜΟΝΟΙΑΣ από την Αλβανική βουλή (Αθήνα 13-8-1991).

κλῆς Σύρμος καὶ ὁ Κώστας Κυριακοῦ, πραγματοποιήσαμε συνάντηση μὲ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἰδρύματος καὶ μὲ τὸν ὑπεύθυνο τοῦ οἰκονομικοῦ τομέα πού ὅπως μᾶς εἶπαν ἦταν καὶ οἰκονομικὸς σύμβουλος τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Παντοῦ μᾶς εἶχαν πεῖ, ὅτι ὅταν ἐγκριθεῖτε καὶ θὰ εἴσθε νόμιμοι θὰ σᾶς πάρομε ὑπόψη τὰ αἰτήματά σας. Λοιπὸν ἤμασταν νόμιμοι, ἀλλὰ πάλι μᾶς στέλναν ἀπὸ γραφεῖο σὲ γραφεῖο....

Ἐμεῖς δὲν ἤμασταν ζητιάνοι καὶ αὐτὸ τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία μας. Οὔτε τεμπέληδες, ἤμασταν μιὰ ζωὴ καταδιωκόμενοι. Ἐχουμε ἐργαστεῖ, πολὺ σκληρὰ στὰ ὄρυχεῖα καὶ ὅταν ἔχουμε βγεῖ ἀπὸ τὶς φυλακές, ἔχουμε ἐργαστεῖ στὶς πιὸ δύσκολες δουλειές. Τώρα δὲν ζητάγαμε ἐλεημοσύνη, οὔτε ἐξαργύρωση τοῦ ἀγώνα μας, ἀλλὰ λίγη στοργή, λίγο σέβας γιὰ τὰ θύματα τῆς πιὸ ἀπάνθρωπης δικτατορίας, λίγο σέβας γιὰ ἀνθρώπους πού ἔχουν ἀπομείνει σακάτηδες, ἄλλος φυσικὰ καὶ ἄλλος ψυχικὰ, γιὰ τὸ μόνο ἀμάρτημα, γιατί δὲν πρόδωσαν τὰ πιστεύω τους, καὶ δὲν ἀρνήθηκαν ποτὲ τὴν καταγωγή τους. Μ' ἓνα λόγο ὅ,τι ζητάγαμε τὸ ζητάγαμε μὲ ἀξιοπρέπεια καὶ περήφανα, γιατί δὲν ἦταν γιὰ τὸν ἑαυτό μας, δὲν ἦταν γιὰ τὰ παιδιά μας, ἦταν γιὰ τὰ παιδιά ὅλου τοῦ κόσμου, ὅλου τοῦ τόπου μας. Τὸ ἠθικὸ μας ἦταν πολὺ ὑψηλό.

Μ' αὐτὴ τὴ λογικὴ παρουσιάσαμε τὰ προβλήματα στοὺς κύριους. Ὅταν ὁ κ. Κόκκινος πού ἀσχολιόταν μὲ τὰ οἰκονομικὰ σήκωσε τὴ φωνὴ καὶ διαφώνησε μὲ τὶς προτάσεις μας, λέγοντάς μας ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι φτωχὴ, δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐκπληρώσει τὰ αἰτήματα, ὅτι ἐμεῖς ἔχομε πρόγραμμα γιὰ οἰκονομικὲς βοήθειες γιὰ τὴν Ἀλβανία καὶ δὲν ἀλλάζομε τὸ πρόγραμμα γιατί τὸ θέλετε ἐσεῖς καὶ τέλος-τέλος νὰ πᾶτε νὰ τὰ ζητήσετε ἐκεῖ πού ὑποφέρατε.. καὶ ἄς μὴν κάνατε φυλακὴ, κλπ.....

Τότε καὶ ἐμεῖς δὲν κρατήσαμε πιά. Αὐτὸ τὸ Ἰδρυμα ἦταν ἡ ἐλπίδα μας. Ὅπως μᾶς εἶχαν πεῖ θὰ πραγματοποιοῦσε πολλὰ ἀπὸ τὰ αἰτήματά μας, γιατί εἶχε ὅλες τὶς δυνατότητες, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα, δὲν εἶχε καὶ ἄλλο σκοπό.

Μαζὶ μὲ τὸν Ἡρακλῆ σηκώσαμε τὴ φωνὴ παραπάνω ἀπὸ τὸν κύριο Κόκκινο.

Τοῦ κάναμε ξεκάθαρο ὅτι δὲν θὰ ὑποχωρούσαμε ἀπὸ τὰ δίκαια αἰτήματά μας, ὅτι αὐτὰ πού δίνονται γιὰ τὸν τόπο μας ἀπὸ

11

Γρ. 3

Το Υπουργείο Εργασίας

21/5/91
21/6/91
ΔΦΥ Π Ο Κ Ρ Η Μ ΑΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΡΙΣΤΩΝ Β ΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Οι φυλακισθέντες και εξοριστοί Βορειοηπειρώτες, έχομεν την τιμήν νά Σας παρακαλέσωμεν νά παρακάτω:

Επί τεσσαράκοντα και περισσό-τερα χρόνι υποφέραμε τά κίνδυνου: βλαβερμούς, στερήσεις, καταδιώξεις, εξορίες και άλλα πολλά, χωρίς ποτέ νά βγάλουμε από τήν καρδιά μας τήν νά προδώσωμε τά έθνικά, θρησκευτικά και πανανθρώπινα ιδανικά μας.

Αποσελασμένοι των γεγονότων που συντεκούνται σήμερον στην Ελλάδα, καταφεύγομεν και ημείς στην Μητέρα-Πατρίδα μας.

Μέ κατεστραμένη υγεία, χωρίς στέγη, χωρίς δουλειά, προστρέχουμε και καταφεύγομε σε Σας, κα. Ζητούμε την ηθική και υλική συμπαράσταση και βοήθεια, γις να μετριάσωμε κάπως τόν πόνο και την αδύνη μας, στην δύσκολη και τραγική σημερινή μας οικονομική κατάσταση και των εν γένει προβλημάτων διεθνήσεώς μας.

Σας παρακαλούμε να μας βοηθήσετε με όποιον τρόπον δύνασθε, ώστε να αντιμετωπίσωμε τα εκκείμενα και ακανθώδη προβλήματά μας, όπως είναι:

1. Τό ζήτημα της στέγασης
2. Τό ζήτημα της εργασίας και

Μιά κάποια οικονομική ενίσχυση των τριτογενών βιωτικών προβλημάτων μας

Ευελπιστούμεν ότι θα τύχωμεν της κατανοήσεώς Σας αλλά και της ταχυτάτης ανταποκρίσεώς σας στις ανάγκες μας, διατελοσμεν

Αθήναι 21-5-91

Μετά κολλής τιμής
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Υπόμνημα τής " Ένωσης Φυλακισθέντων και Έξορισθέντων Βορειοηπειρωτών με παραλήπτες τά Υπουργεία τής Ελληνικής Κυβερνήσεως (21-5-91). Στοῦ κουφου τήν πόρτα....

εὐεργέτες, ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσιὴ ἢ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, πρέπει νὰ μὴ σκορπιστοῦν, ἀλλὰ νὰ πιάσουν τόπο, ὅτι ἔχομε διάθεσι νὰ πᾶμε καὶ μέχρι τὸ Στρασβοῦργο, ὅτι ἐμεῖς δὲν ζητᾶμε φανταστικὰ ποσά, ἀλλὰ αὐτὰ πού διαθέτει τὸ Ἴδρυμα νὰ ἐπενδυθοῦν νοικοκυρεμένα καὶ μὲ βάση κάτι κριτηρίων, ὅλα αὐτὰ θὰ βοηθήσουν στὴν γρήγορη πρόοδο τοῦ χώρου μας καὶ θὰ γιατρέψουν τὶς πληγὲς τοῦ τόπου μας. Καλύτερα ἀπὸ μᾶς, πού εἴμαστε ἀπὸ κεῖ, δὲν ξέρει νὰ τὶς θεραπεύσει κανεὶς ἄλλος.

Τότες ὁ κύριος σῶπασε, ἄλλαξε τακτικὴ. Καθορίσαμε μιὰ δεύτερη συνάντησι, καὶ μᾶς παρήγγειλε νὰ τοῦ τὰ φέρναμε γραπτῶς ὅλα τὰ αἰτήματα.

Στὸ τρίτο δεκαήμερο τοῦ Αὐγούστου πραγματοποιήσαμε καὶ τὴ δεύτερη συνάντησι, ὅπου τοῦ δώσαμε καὶ γραπτῶς τὰ αἰτήματα τοῦ συλλόγου.

(Τὰ ἴδια αἰτήματα τὰ ἔχομε παρουσιάσει καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους κρατικοὺς φορεῖς. Μετὰ ἀπὸ καιρὸ τὰ ἔγγραφα μαζί μὲ τὸ ἀρχεῖο τοῦ γραφείου μας εἶχαν κλαπεῖ).

Ὁ βασικὸς σκελετὸς τῶν αἰτημάτων, ἦταν:

«Οἰκονομικὴ στήριξι τουλάχιστον πεντακοσίων οἰκογενειῶν ἀπὸ τὶς περιοχὲς Κορυτσᾶς, Πρεμετῆς, Ἀργυροκάστρου, Ἀγ. Σαράντα, Δελβίνου, Χειμάρρας. Αὐτὸ θὰ γινόταν μὲ δάνεια ἄτοκα, πού στὴν προοπτικὴ καὶ μπορούσαν νὰ τὰ χάριζαν. Αὐτὴ ἡ οἰκονομικὴ στήριξι θὰ βοηθοῦσε στὴν ἀνάπτυξι μικροεμπορικῶν μονάδων καὶ γενικὰ στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξι τοῦ εὐρύτερου χώρου μας. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς βοήθειες νὰ πηγαινάν στις οἰκογένειες αὐτῶν πού εἶχαν ὑποφέρει στὰ κάτεργα.»

Γιὰ νὰ εἶχαμε πραγματικὴ δημοκρατικὴ προοπτικὴ στὴν Ἀλβανία ἔπρεπε νὰ μπαῖναν στὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια νέοι καὶ νέες ἀπὸ τὸ χῶρο μας, πού τὸ Ἴδρυμα θὰ τοὺς πλήρωνε τὴν ὑποτροφία. Αὐτοὶ οἱ νέοι στὴν προοπτικὴ θὰ διεύθυναν τὸ λαό μας οἰκονομικά, πολιτικά καὶ διπλωματικά.

Νὰ γινόταν ἡ ἐλεύθερη ἐπικοινωνία μὲ ὄρους.

Νὰ πραγματοποιοῦνταν ταχύρρυθμα σεμινάρια γιὰ τὴν ἐ-

παγγελματική κατάρτιση τῶν πρώην πολιτικῶν κρατουμένων.

Νὰ βρεθεῖ τρόπος, ὥστε μὲ εἰρηνικὰ μέσα νὰ ἐπιστρέψουν οἱ νέοι στὰ πατρῶα ἐδάφη, κυρίως μὲ οἰκονομικὰ κίνητρα.

Στὰ προγράμματα νὰ ἔχουν προτεραιότητα οἱ πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι, σὲ σχέση μ' αὐτοὺς ποὺ δὲν ἔχουν ὑποφέρει στὶς φυλακές. Νὰ ἔχουν τὰ μέλη τους κάποια προτεραιότητα ὡς πρὸς τὴ στέγαση, ἐργασία καὶ ἂν ἦταν δυνατὸ καὶ κάποιο μικρὸ ἐπίδομα γιὰ αὐτοὺς ποὺ ἀπὸ τὴ μακρὰ φυλακὴ ἔχουν γίνῃ ἀνάπηροι καὶ δὲν ἔχουν οἰκονομικοὺς πόρους. Αὐτὸ ἂν ἦταν δυνατὸ, νὰ ἐξασφαλιζόταν ἀπὸ τὰ προγράμματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως.

Νὰ ἐφοδιάζονταν τὰ μέλη τῆς Ἑνώσεως μὲ τὴν πολυπόθητη κάρτα, ποὺ θὰ μᾶς ἔδινε τὴν δυνατότητα τῆς ἐλεύθερης μετακίνησής μας.

Νὰ ἔπαιρναν μέρος στὸ Ἴδρυμα ἱκανὰ στελέχη ἀπὸ τὸ χῶρο μας.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα αἰτήματα, τὰ δώσαμε στὸν κύριο τοῦ Ἰδρύματος. Αὐτὸς ὁ κύριος ἀφοῦ τὰ μελέτησε, μᾶς εἶπε ἐνθουσιασμένος:

«Ὅλα ὅσα γράφετε εἶναι καλά, ὠραῖα καὶ πραγματοποιήσιμα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅλα στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἰδρύματός μας. Αὐτὰ τὰ αἰτήματα ποὺ ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὴν οἰκονομικὴ στήριξη καὶ ἀνάπτυξη τοῦ χώρου σας, εἶναι πραγματοποιήσιμα καὶ θὰ προσπαθήσουμε νὰ τὰ προωθήσουμε». Καὶ συνέχισε:

«Τὸ Ἴδρυμά μας, ἔχει μεγάλες ἀποθῆκες στὸ Κατσικὰ τῶν Ἰωαννίνων, ὅπου συγκεντρώνονται ὅλες οἱ βοήθειες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ὀμογενεῖς μας ποὺ ζοῦν στὸ ἐξωτερικὸ καὶ προωθοῦνται πρὸς τὴν Ἀλβανία. Θὰ ἔκανα μιὰ πρόταση στοὺς πιὸ νέους ἀπὸ σᾶς, στὸν Κώστα καὶ στὸν Ἡρακλῆ. Πρέπει κάτι νὰ θυσιάσετε γιὰτὶ καὶ ἐμεῖς θέλουμε ἓνα χέρι βοήθειας», κατέληξε αὐτὸς ὁ κύριος.

Τοῦ εἶπαμε: «Εἴμαστε ἔτοιμοι, τί ζητᾶς ἀπὸ μᾶς;»

Ζητῶ νὰ ἀφήσετε τὴν Χαλκίδα καὶ νὰ πᾶτε ὑπάλληλοι τοῦ Ἰδρύματος στὰ Γιάννενα, καὶ συνέχισε, θὰ σᾶς πληρώνουμε τὸ ἐνοίκιο, θὰ ἔχουν δουλειὰ στὶς ἀποθῆκες τοῦ Ἰδρύματος

καὶ οἱ γυναῖκες σας κλπ... Θὰ βρεῖτε καὶ δύο ὀδηγοὺς ἀπὸ τοὺς δικούς σας, οἱ ὁποῖοι θὰ χειρίζονται τὰ φορτηγὰ πού θὰ σκορπίζουν τὶς οἰκονομικὲς βοήθειες γιὰ τὸ χῶρο σας. Θὰ στηριχτοῦν οἰκονομικὰ πολὺ κόσμος, ἀλλὰ σίγουρα θὰ ἔχουν προτεραιότητα τὰ μέλη τῆς "Ενωσῆς σας. Τὸ "Ἰδρυμά μας, δὲν εἶναι σὲ θέση, δίχως τὴ βοήθειά σας νὰ σᾶς ἐκπληρώσῃ τὰ αἰτήματα.»

Πραγματικὰ ἐνθουσιαστήκαμε. Καὶ πῶς νὰ μὴν δεχόμεσταν τὴν πρότασή του, αὐτὸς ἦταν ὁ λυτρωτής. Ἐμεῖς αὐτὸ ἐπιδιώκαμε. Στόχος μας ἦταν νὰ ξαναζωντάνευαν τὰ χωριά, νὰ ἀναπτυσσόταν οἰκονομικὰ ὁ χῶρος μας, νὰ γίνονταν τὰ ὄνειρα πραγματικότητα, νά, νά, νά,...

Φύγαμε ἐνθουσιασμένοι. Τὸ ἂν φεύγαμε ἐμεῖς στὰ Γιάννενα ἢ ὄχι, θὰ τὸ ἀποφάσιζε ἡ "Ενωση.

Κατὰ καιροὺς, διάφορα ἐπίσημα ἄτομα, μᾶς συνέστηναν νὰ παίρναμε στὴν "Ενωσή μας καὶ τὸν δημοκράτη Χ, ἀναγνωρισμένος ἀγωνιστής, παλαιὸς φυγάς κλπ.... κλπ...

"Ετσι ἡ "Ενωσή μας ἔκανε συγχρόνως δύο κινήσεις. Καλέσαμε καὶ βάλαμε πρόεδρο τὸν Χ καὶ ἔστειλε τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Κώστα στὰ Γιάννενα, σὰν πιὸ νέους καὶ δραστήριους. Πήραμε ὀδηγίες ἀπὸ τὸ προεδρεῖο νὰ ιδρύσουμε στὰ Γιάννενα τὸ παράρτημα τῆς Ἐνώσεως, μὲ πλήρεις ἀρμοδιότητες.

Ἀρχὲς Σεπτεμβρίου, παρατᾶμε τὴν ἐργασία στὴ Χαλκίδα, τὴν στεγάση πού μέναμε «τζάμπα», τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς (τώρα ἔχουν ἔρθει καὶ τὰ ἀδέλφια μας στὴ Χαλκίδα), καὶ φεύγομε στὴν Ἡπειρο. Φεύγομε παραμερίζοντας κάθε ἀτομικὸ συμφέρον, πάντα μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι θὰ προσφέραμε πολλὰ στὸ χῶρο μας.

Παρουσιάστηκαμε στὸν ὑπεύθυνο τοῦ ἰδρύματος στὰ Γιάννενα καὶ ὑπογράψαμε τὴν Σύμβαση. Μᾶς παρεχώρησαν γραφεῖο. Ἐτσι εἶχαμε δυνατότητα γιὰ καλὸ συντονισμὸ τοῦ προγράμματος. Γνωριστήκαμε μὲ τὴν ἐργασία στὸν Κατσικά. Δὲν ἠσυχάσαμε οὔτε λεπτὸ, δώσαμε συνεντεύξεις στὶς τοπικὲς ἐφημερίδες καὶ ραδιοφωνικοὺς σταθμούς. Γνωστοποιήσαμε τὸ πρόγραμμά μας παντοῦ στὴν Ἡπειρο.... Στὴν Ἡπειρο ὑπῆρχαν πάρα πολλοὶ πρῶην φυλακισθέντες καὶ ἐξορισθέντες,

καὶ ἔτσι σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα ἰδρύσαμε στὰ Γιάννενα τὸ παράρτημα τῆς Ἑνώσεως.

Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ, ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Ἰδρύματος μᾶς ἀνακοίνωσε ὅτι, σὲ δύο μέρες ἔπρεπε νὰ φεύγαμε ἀπὸ τὸ γραφεῖο, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι τὰ ἄτομα ποὺ συγκεντρώνονται στὸ γραφεῖο κάνουν..... θόρυβο, ὅτι εἶναι... αὐθόρμητα, καί... καὶ κλπ. Θὰ βροῦμε, εἶπε, ἄλλο γραφεῖο καὶ τὸ ἐνοίκιο καὶ τ' ἄλλα τὰ ἔξοδα θὰ τὰ πληρώσει τὸ Ἴδρυμα.

Ὁ μισθὸς μας ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα ἦταν γύρω στὶς 110.000 δρχ. (Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ποσό, ἦταν καὶ τὸ ἐνοίκιο). Ἐχουμε ἐνοικιάσει ἀπὸ τὶς παλαιότερες κατοικίες τῶν Ἰωαννίνων καὶ πρὶν λίγες μέρες εἶχαμε φέρει καὶ τὶς οἰκογένειες ἀπὸ τὴν Χαλκίδα. Μᾶς εἶχαν δώσει τὸ λόγο ὅτι θὰ μᾶς ἔδιναν ἐργασία καὶ γιὰ τὶς γυναῖκες. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν πραγματοποιήθηκε τίποτα, οὔτε τὸ ἐνοίκιο τῶν σπιτιῶν, οὔτε γραφεῖο, οὔτε ἐργασία γιὰ τὶς γυναῖκες.

Ἀλλὰ δὲν πειράζει, αὐτὸ ποὺ εἶχε σημασία ἦταν νὰ ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογὴ τῶν συμφωνηθέντων γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τοῦ χώρου μας. Αὐτὴ ἡ σκέψη μᾶς ἔδινε δύναμη καὶ μᾶς ἔκανε νὰ παραμελοῦμε τὰ ἄλλα. Τρέχαμε ὅλον τὸν ἐλεύθερο χρόνο, συναντούσαμε πρῶην πολιτικούς κρατουμένους καὶ ἄλλο κόσμο, κάναμε συγκεντρώσεις στὰ πεζοδρόμια, καὶ στὰ πάρκα, ἐνημερώναμε τοὺς πάντες γιὰ τὴν Ἑνωσὴ μας, γιὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἰδρύματος, ποὺ κινδύνευε νὰ μὴν πραγματοποιηθεῖ, ἐξ αἰτίας τοῦ κόσμου ποὺ εἶχε ἐγκατελείψει τὸν τόπο μας, κάναμε ἐκκλήση γιὰ ἐπιστροφή τοῦ κόσμου. Βρήκαμε ἐπισης καὶ ὁδηγοὺς ποὺ θὰ χειρίζονταν τὰ φορτηγά, ἀπὸ τὶς ἀποθηκὲς τοῦ Ἰδρύματος καὶ μέχρι τὴν Ἀλβανία, στὴν κυριολεξία ὀργώσαμε ὅλη τὴν Ἠπειρο, ἀξιοποιώντας ὅλον τὸν ἐλεύθερο χρόνο, ἀγωνιζόμενοι στὰ πεζοδρόμια, καὶ εἰς βάρος πάντα τῶν οἰκογενειακῶν μας ὑποχρεώσεων. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1991, γύρισαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὸν τόπο μας, τὰ πέντε ἀδέρφια μου (οἰκογενειακῶς 25 ἄτομα), συγχρόνως γύρισαν στὰ πατρῶα ἐδάφη μας καὶ ἑκατοντάδες φίλοι καὶ συμπατριῶτες.

Οἰκονομικὲς ἐνισχύσεις ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα, θὰ ἔπαιρναν ὅλοι αὐτοὶ ποὺ θὰ παρουσίαζαν αἴτηση στὰ γραφεῖα τους. Ἐτσι πα-

ρουσιάστηκαν εκατοντάδες τέτοιες αιτήσεις και αρκετές λίστες προετοιμάσθηκαν από μᾶς σὰν Ἐνωση. Ἀλλά, ὅλα ἔμειναν στὰ χαρτιά και οἱ εκατοντάδες περιμένουν ἀκόμα σήμερα τὴν οἰκονομική ἐνίσχυση. Μετὰ ἀπὸ συνομιλίες Σαμαρᾶ - Σταρόβα, ἀποφασίστηκε νὰ λειτουργήσῃ στὰ Γιάννενα Σεμινάριο γιὰ εἰδίκευση σὲ διάφορες Τέχνες γιὰ τοὺς πρώην πολιτικούς κρατούμενους. Αὐτὸ τὸ διαβάσαμε σὲ διάφορες ἔφημερίδες και τὸ ἀκούσαμε στὸ ραδιόφωνο. Ἀμέσως πήγαμε και ἐνδιαφερόμενοι στὸν ὑπεύθυνο τοῦ Ἰδρύματος στὰ Γιάννενα. Αὐτὸς μᾶς εἶπε ὅτι: «θὰ ἀνοίξει ἓνα τέτοιο σεμινάριο, τὸ ὁποῖο θὰ τὸ ἀναλάβει ἡ κ. Ἄννα Γιώτη, πού εἶναι ὁ μορφωτικὸς Ὑπαλληλὸς τοῦ Ἰδρύματος».

Ἐξήγηση: Τέτοια σεμινάρια εἶχαν δημιουργηθεῖ ἀρκετά, ἀλλὰ ὄχι γιὰ μᾶς, ἀλλὰ γιὰ ἄτομα πού ἔχουν τελειώσει διάφορα Πανεπιστήμια στὴν Ἀλβανία, γιὰ ἄτομα πού δὲν ἔχουν ὑποφέρει στὶς φυλακές.

Ἡ κ. Ἄννα, θὰ κρατοῦσε τὸν κατάλογο αὐτῶν πού θὰ παίρνουν μέρος στὸ σεμινάριο, οἱ ὁποῖοι θὰ εἰδικεύονταν γιὰ Ὑδραυλικοὶ και Ἡλεκτρολόγοι. Θὰ ἦταν γύρω στὰ 25 ἄτομα. Αὐτοὶ πού ἤθελαν νὰ πάρουν μέρος ἦταν πάρα πολλοί, γι' αὐτὸ ὑπῆρχαν παραξηγήσεις. Ἡ κ. Ἄννα μᾶς καθησύχασε, λέγοντας μᾶς ὅτι «τέτοιου εἴδους σεμινάρια θὰ γίνουν πολλά και θὰ ἔχετε τὴν εὐκαιρία νὰ γραφεῖτε σὲ ἄλλα». Ἡ ἐπιδότηση μᾶς ἐξήγησε, γίνεται ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση.

Νιώσαμε ἀνακούφιση, πιστέψαμε ὅτι κάποιοι νοιάζονται στὰ σοβαρὰ γιὰ μᾶς και ὅτι ἄρχισαν κάτι νὰ βάζουν στὸ δρόμο.

Στὸ σεμινάριο πῆρα μέρος και ἐγὼ μὲ τὸν Ἡρακλῆ, ἀλλὰ και πολλὰ ἄτομα πού ἔχουν μεγαλώσει στὶς ἐξορίες, στὰ βᾶθη τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὰ τὰ ἄτομα δὲν ξέραν οὔτε νὰ γράψουν οὔτε νὰ διαβάσουν Ἑλληνικά.

Ἔτσι δημιουργήθηκε ἓνα ἀπρόβλεπτο πρόβλημα, και ἀναγκάστηκαν οἱ ὑπεύθυνοι νὰ ἀλλάξουν ὅλο τὸ πρόγραμμα τοῦ Σεμιναρίου. Τώρα πιά τὸ Σεμινάριο θὰ γινόταν σὲ δύο φάσεις:

Ἡ ὁμάδα πού δὲν ἤξερε γραφὴ και διάβασμα θὰ μάθαινε γραφὴ γύρω στοὺς 4-5 μῆνες και μετὰ θὰ συνέχιζε κανονικά. Ὑπῆρχε και ἄλλο πρόβλημα, γιατί στὸ Σεμινάριο εἶχαν ἔρθει

καὶ μερικοὶ ποὺ εἶχαν περάσει τὰ 55 χρόνια, πράγμα ποὺ ἦταν δύσκολο νὰ μάθαιναν τέχνη σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία. Ἡ ἀμοιβὴ γιὰ τοὺς ἄγαμους ἦταν 60.000 δρχ. ἐνῶ γιὰ τοὺς ἔγγαμους 80.000 δρχ. καὶ γιὰ κάθε παιδὶ ἄλλες 10.000 δρχ.

Στὸ παράρτημα τῆς Ἑνώσεως στὰ Ἰωάννινα, πρόεδρος ἦταν ὁ Ἡρακλῆς καὶ Γραμματέας ἐγώ. Γιὰ διάφορες παρεξηγήσεις τῶν μελῶν μας, ἐδῶ στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια, ἢ γιὰ ἐφοδιασμὸ μὲ κάρτα γιὰ ἰατρικὴ περίθαλψη, ἢ γιὰ ἄλλου εἴδους κάρτα, ἐμεῖς εἶχαμε ἐπαφές καὶ μὲ τὸ ἀρμόδιο Τμῆμα τῆς Ἀσφάλειας τῶν Ἰωαννίνων. Παρουσιαζόμασταν ἐκεῖ μὲ κάποια «ἐξουσία». Ἦμασταν ἐκπρόσωποι τῆς Ἑνώσεως.

Ἐξήγηση: Στὴν δίκη τῶν πέντε, κατηγορήσαν ἐμένα καὶ τὸν Ἡρακλῆ γι' αὐτὴ τὴν ἐξυπηρέτηση ποὺ κάναμε στὰ μέλη τῆς Ἑνώσεως. Μᾶς εἶπαν ὅτι αὐτὲς οἱ ἐπαφές γίνονταν μὲ σκοπὸ πληροφόρησης τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν.

Βάσει τῆς ὁδηγίας τῶν ὑπευθύνων τοῦ Ἰδρύματος, τὰ ἄτομα ποὺ θὰ ἔπαιρναν βοήθεια ἀπὸ τὸ Ἰδρυμα ἔπρεπε νὰ κατέθεταν σ' αὐτὸ αἴτηση μὲ τὸ ποσὸ τῆς συγκεκριμένης οἰκονομικῆς βοήθειας ποὺ ζητοῦσαν. Σὲ λίγο καιρὸ, ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰτήσεων ἔφθασε τὶς 500. Ἐκατοντάδες ἦταν οἱ συμπατριῶτες ποὺ ψάχναν καὶ συναντοῦσαν τὸν Ἡρακλῆ καὶ ἐμένα, νομίζοντας ὅτι ἐμεῖς ἦμασταν τὸ κλειδί τῆς ὑποθέσεως, καὶ μᾶς παρακαλοῦσαν νὰ παρεμβληθοῦμε γιὰ νὰ τοὺς δίνονταν ἡ βοήθεια. Ἐμεῖς τοὺς ἐξηγοῦσαμε γιὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἰδρύματος, καὶ τοὺς λέγαμε γιὰ τὴ συγκεκριμένη αἴτηση ποὺ ἔπρεπε νὰ καταθέσουν στὰ γραφεῖα τοῦ Ἰδρύματος. Γι' αὐτοὺς ποὺ ἦταν μέλη τῆς Ἑνώσεως τοὺς γράφαμε τὰ ὀνόματα σὲ δική μας λίστα. Αὐτὲς οἱ αἰτήσεις γίνονταν γιὰ συγκεκριμένες βοήθειες, ὅπως γιὰ:

Συνεργεῖα αὐτοκινήτων, φούρνους, συνεργεῖα γιὰ διάφορα γεωργικὰ μηχανήματα, ξυλουργεῖα, σιάρες γιὰ μαρμαράδικα, γεωτρύπανα, ἐργαλεῖα γιὰ τσιμεντόλιθους κλπ.

Κατενθουσιασμένοι οἱ φίλοι μας -καὶ μαζί μ' αὐτοὺς καὶ ἐμεῖς- γύριζαν πίσω, περιμένοντας ἀκόμα μέχρι σήμερα τὴν γενναιόδωρη βοήθεια τοῦ Ἰδρύματος.

Μαζί μὲ τὸν Ἡρακλῆ ἀλλάξαμε πολλές φορές τὶς αἰτήσεις, γιατί προσπαθοῦσε ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Ἰδρύματος γιὰ τὸ «καλό» μας.

Ἐξήγηση: Ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Ἰδρύματος ἀρχικὰ μᾶς εἶχε πεῖ νὰ κάναμε αἴτηση στὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. γιὰ νὰ μᾶς ἔδιναν γεω-τρύπανο, μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ μᾶς εἶπε νὰ ἀλλάξουμε τὴν αἴτη-ση καὶ νὰ ζητήσουμε τὰ ἐργαλεῖα ποὺ παράγουν τσιμεντόλι-θους, μετὰ γιὰ θερμοκήπια, γιατί ὅπως ἔλεγε ἀλλάζουν τὰ προ-γράμματα τοῦ Ἰδρύματος, καὶ ἔτσι ἡ δεύτερη αἴτηση ἀπέρριπτε τὴν πρώτη, καὶ αὐτὸ γινόταν καὶ γιὰ τὶς ἄλλες.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἑκατοντάδες αἰτήσεις ποιὸς ξέρει σὲ ποιὸ καλάθι τῶν ἀχρήστων βρίσκονται. Τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς ἱστο-ρίας ἄς τὸ βάλει ὁ κάθε ἓνας ἀπὸ σᾶς, ποὺ ἔχει τὴν καλωσύνη νὰ διαβάσει καὶ νὰ νοιώσει τὸν πόνο μας. Ἐμεῖς πάντως τώρα, κατόπιν ἐορτῆς, ξέρομε ὅτι ἔχουμε νὰ κάνομε μὲ ἀνθρώπους ποὺ μᾶς κοροΐδεψαν, ποὺ ἔπαιξαν μὲ τὸν πόνο μας, μὲ τὰ αἰ-σθήματά μας, μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὲ ἀνθρώπους ποὺ προσπάθησαν νὰ μᾶς σκοτώσουν τὴν ἐλπίδα.

Ἐπεύθυνα ἄτομα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος ἔχουν ἱστορικὴ εὐθύνη γιὰ τὴν καταστροφή τοῦ χώρου μας. Αὐτὰ τὰ ἄτομα, ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ θέματα τοῦ χώρου μας ἔχουν ὑπογρά-ψει καὶ σφραγίσει βοήθειας, ποὺ φθάνουν μέχρι τὸ 1996, γύρω στὰ 15 δισεκατομμύρια δραχμές!

Τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων μας δὲν μᾶς ἔδωσε οὔτε δύναμη, οὔτε λύσεις. Ὅλες οἱ Ἑλληνι-κὲς Κυβερνήσεις μᾶς συντήρησαν στὴν φτώχεια μας. Ἀπὸ τὶς κινήσεις αὐτῶν ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα μας, μόνο ὁ τό-πος μας δὲν ὠφελήθηκε. Ὁ καθένας πρέπει νὰ κρίνεται ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ λόγια.

Ἡ Γερμανία ποὺ ἀποφάσισε νὰ δώσει λύσεις στὰ προβλή-ματα τῶν πρώην πολιτικῶν κρατούμενων Ἀλβανῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας βρῆκαν στέγαση σ' αὐτὴ τὴ χώρα, προγραμμάτισε τὶς κινήσεις. Ἐστειλε στὴν ἀρχὴ κατα-λόγους στὴν Ἀλβανία. Ἐκεῖ ὅλοι οἱ ἀποφυλακισθέντες γρά-ψαμε τὰ ὀνόματά μας, τὴν κατηγορία μὲ τὴν ὁποία εἶχαμε κα-τηγορηθεῖ καὶ πόσα χρόνια φυλακὴ ἔχουμε κάνει. Γράψαμε τὸ ὕψος τοῦ σώματος, τὶ νούμερο παπούτσι φορᾶμε καὶ τὸ νούμε-ρο τῆς ζώνης τῆς μέσης. Ἐτσι, ἀντιθέτως ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, δὲν μποροῦσε στὴν Γερμανία ὁ κάθε πρῶην ἀσφαλίτης τῆς Σι-γκουρίμι νὰ παρουσιαζόταν, σὰν πρῶην πολιτικὸς κρατούμε-

νος. Ὅσοι συναγωνιστές μας ζοῦσαν στὴ Γερμανία, ἐπωφελήθηκαν ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ κράτος ὡς πρὸς τὴ στέγαση, ἐργασία καὶ κάποιο ἐπίδομα ἀπὸ τὴν ΕΟΚ.

Οἱ Ἑλληνικὲς κυβερνήσεις δὲν θέλησαν, ἢ δὲν ἦταν ἱκανὲς νὰ δώσουν καὶ γιὰ μᾶς πὺρ εἴμαστε Ἑλληνες τέτοιες λύσεις. Οἱ κρατικοὶ φορεῖς τῆς Ἑλλάδας ἀρκέστηκαν στὸ νὰ μᾶς λένε καὶ νὰ μᾶς προσβάλλουν ὅτι:

«Ὅλοι ἐσεῖς πὺρ ἔρχεστε ἀπὸ τὴν Ἀλβανία παρουσιάζεστε σὰν πρῶν πολιτικοὶ κρατούμενοι.»

Ἀγανακτήσαμε. Κάποτε μπορέσαμε καὶ ἦρθαμε σὲ ἐπαφὴ μὲ ἀρμοδίους τοῦ ΥΠΕΞ. Τὶς ἀνησυχίες τὶς εἶπαμε καὶ στὴν κ. Τσουδεροῦ.

Ἀναγκαστήκαμε νὰ προβοῦμε καὶ σὲ κινήσεις πὺρ εἶχαν ἀτομικὸ χαρακτήρα. Π. χ. Ζητήσαμε ἀπὸ τὴν κ. Τσουδεροῦ νὰ παραχωροῦσε δύο ὑποτροφίες σὲ μέλη τῆς Ἑνώσεως. Ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, τοῦ εἶχε πεθάνει ὁ ἀδελφὸς φυλακῆ. Ἦταν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀριστοτέλη Ξέρα. Παρουσιάσω στὴν συνέχεια τὸ σκηνικὸ αὐτῆς τῆς στιγμῆς καὶ πάλι θέλω νὰ ἀφήσω τὸν ἀγαπητὸ ἀναγνώστη νὰ βγάλει τὰ συμπεράσματα του.

Ἀφοῦ παρουσίασα τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἀριστοτέλη, τὸν Πάρι καὶ ἀφοῦ δέχθηκε ἡ κ. Τσουδεροῦ νὰ τοῦ προωθήσει τὸ θέμα, ὁ κύριος Πάρις δίνει τῆς κ. Τσουδεροῦ ἓνα γραμματάκι μὲ τὰ στοιχεῖα του. Ἡ κ. Τσουδεροῦ παίρνει τὸ γράμμα καὶ τὸ δίνει τοῦ κ. ὑπεύθυνου τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος. Ὁ κ. ὑπεύθυνος τὸ παίρνει καὶ μοῦ τὸ δίνει ἐμένα λέγοντάς μου ὅτι, νὰ τοῦ τὸ δώσω αὐτοῦ κάποια στιγμή. (Ἐγὼ κατοικοῦσα στὰ Γιάννενα). Ἐγὼ δὲν τὸ δέχτηκα. Τότε μὲ τὸ δίκιο του, ἐπεμβαίνει ὁ Πάρις ξαναπαίρνει τὸ γράμμα καὶ τῆς λέει τῆς κ. Τσουδεροῦ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτο. Ἡ κυρία τὸ παίρνει μόνη τῆς τὸ γράμμα καὶ μετὰ ἀπὸ ἀρκετὸ ἀγῶνα τοῦ ἴδιου τοῦ ἐνδιαφερόμενου, κερδήθηκε αὐτὴ ἡ μικρὴ μάχη. Ὁ Πάρις, αὐτὸ πὺρ εἶχε στερηθεῖ τόσα χρόνια ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὲς μπόρεσε καὶ τὸ χάρηκε ἐδῶ, στὴν μάννα πατρίδα.

Βέβαια, ὁ σκοπὸς τῆς Ἑνώσεως ἦταν, βάσει κάποιου προγράμματος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης, νὰ δινόταν δικαίωμα σὲ ἑκατοντάδες παιδιὰ γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια, πρᾶγμα πὺρ ἔκανε ἡ Ἰταλία, καὶ ἄς μὴν εἶχε ὁμογενεῖς στὴν Ἀλβα-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

Αθήνα, 26 Οκτωβρίου 1992
Αρ. Εγγρ. 3.2/ΑΕ 2429

ΠΡΟΣ : Προεδρείο Συλλόγου πρόην
πολιτικών φυλακισθέντων και
εξορισθέντων βορειοηπειρωτών
Σ. Αργυροκάστρου

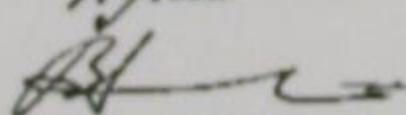
Αγαπητοί φίλοι,

Διάβασα με προσοχή την από 17.10.92 επιστολή σας. Η Ελληνική Κυβέρνηση με προσοχή και γνώμονα πάντοτε το εθνικό συμφέρον παρακολουθεί τις εξελίξεις στην Αλβανία και χαράζει την πολιτική της. Πτόχος μας είναι να βοηθήσουμε στην οικονομική ανάπτυξη της γείτονης χώρας ώστε να ανακοπεί το κύμα φυγής.

Επιθυμία μου είναι ο Ελληνισμός της βορείου ηπείρου να παραμείνει στις πατρογονικές του εδρές και προς αυτή την κατεύθυνση δουλεύουμε με τον καλύτερο δυνατό, όπως πιστεύουμε τρόπο.

Οι υποδείξεις λανθασμένων χειρισμών και παραλείψεων είναι πολύ χρήσιμες και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν όμως τεκμηριώνονται με συγκεκριμένα και ακριβή στοιχεία. Μόνον τότε θα μπορούσαμε κι εμείς να προβούμε σε ενδεχόμενες διορθωτικές κινήσεις. Όσο όμως οι καταγγελίες παραμένουν αδύνατες γενικόλογες και αούστατες δεν μπορούν σφαλώς να αξιολογηθούν.

Θα αναμένα λοιπόν να ακούσω από εσάς συγκεκριμένες πια αναφορές και προτάσεις και με αυτές να ασχοληθούμε.

Τιγιά

Βιργινία Τσουδερού

Απάντηση της κας Βιργινίας Τσουδερού προς το Προεδρείο του Συλλόγου Πολιτικών Φυλακισθέντων και Εξορισθέντων Βορειοηπειρωτών (*Αθήνα 26-10-1992).

νία. Κάναμε προσπάθειες νὰ ἔρθουμε σὲ ἐπαφή καὶ μὲ τὸν πρωθυπουργό, τὸν κ. Μητσοτάκη. Ἀπευθυνθήκαμε μὲ διάφορες ἐπιστολὲς στὰ ἀρμόδια ὄργανα, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ προωθήσουν τὰ προβλήματα μας, τοὺς ἐκφράσαμε ἔντονα τὶς ἀνησυχίες τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ τίποτα τὸ συγκεκριμένο, καμμία ἀπάντηση θετική. Ἐμεῖς ἐπειδὴ δουλεύαμε στὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε., βλέπαμε μὲ τὰ μάτια μας ὅτι, συγκεκριμένη οἰκονομικὴ βοήθεια, ποὺ προοριζόταν γιὰ τὸν τόπο μας, δὲν ἔφθανε στὸν προορισμό της.

Τονίζω συγκεκριμένα καὶ χειροπιαστὰ παραδείγματα:

1-Ἐχουν ἔλθει γιὰ τὴν Βόρειο Ἡπειρο ὀλόκληρα φορτία μὲ καινούργια ἀμερικάνικα ἐσώρουχα καὶ σεντόνια. Τολμῶ καὶ λέγω ὅτι ὅλα αὐτὰ κλέφτηκαν καὶ κανένας Βορειοηπειρώτης δὲν ἔγινε ἀποδέκτης αὐτῆς τῆς βοήθειας. Προκαλῶ ὅλους τοὺς ὑπευθύνους νὰ μὲ διαψεύσουν καὶ κάνω ἐκκλήση σὲ ὅποια Ἐπιτροπὴ θέλει, νὰ πάει ἐπιτόπου καὶ νὰ βρεῖ στὸν τόπο μας ἕστω καὶ ἓνα ἄνθρωπο, ποὺ νὰ πει ὅτι ἔχει πάρει αὐτὴ τὴ συγκεκριμένη βοήθεια.

2-Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο κάνει λόγο γιὰ τὴν αἴτηση ποὺ ἔχουμε παρουσιάσει σ' αὐτὸ τὸ Ἴδρυμα ὡς Δημογεροντία τοῦ χωριοῦ Δερβιτσιάνη, τὴν περίοδο ποὺ ἐγὼ ἤμουν δημογέροντας. Τότε τὸ κύριον αἴτημα τῶν συγχωριανῶν ἦταν «*νὰ φτιαχτεῖ ἡ γέφυρα στὸν ποταμὸ Δρίνο*», ἡ ὁποία ἀπὸ τὶς πλημμύρες τῆς περιόδου 1990-1991 εἶχε χαλάσει. Αὐτὸ ἦταν ἓνα πολὺ σοβαρὸ πρόβλημα γιὰ τοὺς κατοίκους. Τὸ Ἴδρυμα μᾶς καλοδέχθηκε, ἀλλὰ ἔμειναν μόνο στὰ λόγια. Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὸ καιρὸ ἀποφάσισαν καὶ μᾶς ἔστειλαν ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα τόσο τιμὲντο, ὅσο δὲν περατώθηκαν οἱ ἐργασίες. Ἐκτὸς αὐτοῦ, μᾶς τιμώρησε καὶ ἡ ἐταιρία ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν ἐπισκευὴ τῆς γέφυρας. Μετὰ ἀπὸ ἔρανο ποὺ κάμαμε στὸ χωριό, μπορέσαμε καὶ κουτσοτελειώσαμε τὶς ἐργασίες τῆς γέφυρας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ αἶσχος τοῦ Ἰδρύματος καὶ ὑποτίθεται ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεώς του εἶναι ἡ οἰκονομικὴ ἀνόρθωση τοῦ χώρου μας.

Μετὰ ἀπὸ 4-5 μῆνες καὶ συγκεκριμένα τὸν Ἀπρίλιο, μᾶς ἀνακοινώνουν ὅτι τὸ Σεμινάριο θὰ κλείσει, καὶ δίχως νὰ μᾶς δώσουν καμμιά ἐξήγηση μᾶς σκορποῦν, ἀφήνοντας ὅλα τὰ μέλη

στοὺς τέσσερις δρόμους. Τώρα, τὰ μέλη ποὺ παῖρναν μέρος στὸ Σεμινάριο εἶχαν χάσει πιά τις δουλειές τους, ποὺ εἶχαν πρίν. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ δὲν μάθανε τίποτα, οὔτε εἰδικεύτηκαν κάπου, οὔτε στηρίχτηκαν οἰκονομικά, οὔτε ἄλλα σεμινάρια ἔγιναν γιὰ τοὺς πρώην πολιτικοὺς κρατουμένους. Ἐμᾶς αὐτὰ μᾶς τὰ στέρησε ὁ δικτάτορας Χότζια ἀλλὰ μᾶς τὰ στέρησαν καὶ οἱ δημοκράτες τῆς μάννας πατρίδας.

Στις ἐπιστολές τῆς Ἐνώσεως, μὲ τις ὁποῖες ζητάγαμε ἐξηγήσεις γιὰ τοὺς λόγους ποὺ μᾶς ἔκλεισαν τὸ Σεμινάριο, δὲν μᾶς ἔχουν ἀπαντήσει ἀκόμα.

Καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα δὲν εἶχαμε καλὰ νέα. Στὴν Ἐγώση ἔχουν εἰσβάλει ἄτομα ποὺ σπέρναν τὴ διχόνοια, ἀλλεπάλληλες κατηγορίες κ.λπ. Ἄρχισαν νὰ φτιάχνουν καὶ νέες Ὀργανώσεις καὶ Σωματεῖα. Τοὺς στείλαμε ἐπιστολές, μὲ τις ὁποῖες τοὺς κάναμε ἔκκληση γιὰ ὁμοψυχία. Ἀναγκαστήκαμε καὶ πήγαμε στὴν Ἀθήνα. Ἐγινε ἡ Γενικὴ Συνδιάσκεψη. Προτείναμε νὰ ἔμεναν τὰ πράγματα ὅπως στὴν ἀρχή. Ἀλλὰ τὸ κακὸ εἶχε γίνε, τώρα πιά ἦταν δύσκολο. Παρ' ὅλα αὐτά, βγάλαμε νέο Προεδρεῖο καὶ στὴν πρώτη ἀποψη ὅλα δεῖχναν καλὰ, ἀλλὰ παραπίσω θὰ βλέπαμε ὅτι ὑπῆρχε πρόβλημα, εἶχε μπεῖ τὸ μικρόβιο. Οἱ ἄνθρωποι ἀπογοητεύτηκαν ἀπὸ τὴ στιγμή, ποὺ πείστηκαν ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ αἰτήματά μας δὲν πραγματοποιίονταν. Πιστεύαμε ὅμως ἀκράδαντα ὅτι μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου θὰ βρῖσκαμε πάλι τὸν παλιὸ ρυθμό.

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΟΜΟΝΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΔΩΡΗΣ ΜΑΛΛΙΟΣ

Ἐμεῖς πού κατοικοῦσαμε στὰ Γιάννενα εἶχαμε ἔρθει σὲ ἐπαφή μὲ δεκάδες καὶ δεκάδες συμπατριῶτες, πού ζοῦσαν στὴν ἰδιαιτέρα πατρίδα μας. Εἶχαμε ἔρθει σὲ ἐπαφή μὲ ἀντιπροσώπους τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, Νομαρχιῶν, Δημαρχεῖων, καὶ διαφόρων συλλόγων, ὅπως τῶν φυλακισθέντων μὲ ἔδρα τὴν Ἀλβανία, τῶν δασκάλων, κλπ. Γνωρίζαμε πολὺ καλά τὶς ἀνησυχίες καὶ τὰ προβλήματα τοῦ τόπου μας. Δὲν ἦταν λίγες οἱ περιπτώσεις πού εἶχαμε ἀσκήσει ἔντονη κριτικὴ ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑνώσεως, σὲ διάφορα στελέχη τοῦ χώρου μας. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἐκλείναν τὸ στόμα, ὅταν μᾶς ἀπολογοῦντο:

«Ἴδου ἡ Ρόδος, ἴδου καὶ τὸ πήδημα, ἐλάτε, ὁ τόπος ἄδειασε».

Πολλοὶ ἦταν οἱ φίλοι πού μᾶς ἔλεγαν:

«Δὲν ἀντέχουμε νὰ βλέπομε στὴν κορφή ξανά αὐτοὺς καὶ αὐτούς. Ἐλάτε πίσω, ὁ κόσμος ἐσᾶς θέλει, θὰ σᾶς ἐκλέξουμε παντοῦ, θὰ εἶστε οἱ ἀντιπρόσωποί μας κλπ.»

Ἡ Ἑνωσὴ μας, πάντα μέσα σὲ δημοκρατικὰ πλαίσια, τὸν Φλεβάρη τοῦ 1992 διαδραμάτισε ἀποφασιστικὸ ρόλο γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ νέου προεδρείου τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Ἀπὸ τὶς πραγματικότητες πού θὰ σᾶς περιγράψω, θὰ γνωρίσετε τὶς ἀρχές τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τὴν μεγάλη ψυχὴ αὐτῶν πού ἔχουν ὑποφέρει.

Ἡ Ἑνωσὴ σ' αὐτὲς τὶς ἐκλογὲς ἐπεδίωκε διαμέσου δημοκρατικῶν διαδικασιῶν, ἀλλαγὲς στὸ πρόγραμμα καὶ στὰ ἡγετικὰ στελέχη τῆς Ὀργάνωσης. Ἀποφασίσαμε νὰ στηρίζαμε τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Σ. Κυριαζάτη γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ πρόεδρου τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

(Ο κ. Κυριαζάτης όλα τὰ χρόνια ἦταν σὲ διάφορα κρατικά καὶ κομματικά ἀξιώματα. Τὸ 1987, μαζί μὲ μιὰ ὁμάδα φυλακίσθηκε γιὰ πολιτικά ἐγκλήματα).

Ἔχουμε ἔρθει σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν κ. Σωτήρη καὶ πειστήκαμε ὅτι εἴχαμε τὶς ἴδιες ἀνησυχίες καὶ προβληματισμοὺς γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας.

Κάθε ἀπόφαση τὴν παίρναμε δημοκρατικά καὶ πάντα μὲ κριτήριον καὶ γνώμονα τὴν δυνατώτερα καλύτερη προοπτικὴ γιὰ τὸν τόπο μας.

Τὴν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἑνώσεως με κατοικία στὰ Ἰωάννινα, εἴχανε ἔρθει τὸ Προεδρεῖο τῆς Ἑνώσεως ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζί μὲ γύρω στὰ ἑκατὸ ἄτομα. Ὄταν εἶδαμε ἀνάμεσά τους καὶ τὸν Γραμματέα τῆς Ἑνώσεως, τὸν κ. Θ. Μάλλιο, χαρήκαμε πολὺ. Ὁ Θεοδωρῆς ἦταν πτυχιούχος Νομικῆς Ἀθηνῶν, ἦταν ὁ πιὸ ταπεινός, ὁ πιὸ ἐργατικός, τίμιος, μορφωμένος, ὁ πιὸ πατριώτης. Ἦταν καλύτερος ἀπὸ ὅλους μας.

Τὸ 1956-57 εἶχε ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴν Ἀλβανία καὶ ἀπὸ τότε καὶ μέχρι τὴν πτώση τῆς δικτατορίας, ὑπέφερε ὅλα τὰ κακὰ αὐτοῦ τοῦ συστήματος. Κάποτε, στὴν Ἀθήνα τὸν εἴχαμε προτείνει γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ἀλλὰ ἡ ὑγεία του δὲν πήγαινε καλὰ καὶ ἦταν πολὺ περιορισμένος οἰκονομικά. Τώρα ποὺ τὸν εἴχαμε κοντά μας ἄλλαζαν τὰ πράγματα, ἦταν εὐκαιρία γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας, ἔπρεπε νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε αὐτὴ τὴν εὐκαιρία. Μαζευτήκαμε κάπου παράμερα καὶ τὸν πείσαμε νὰ βάλει ὑποψηφιότητα γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ προέδρου. Ἀπὸ τοὺς πέντε ποὺ ἔβαλαν ὑποψηφιότητα, ἔμειναν δύο γιὰ τὸ δεύτερο γύρο. Ὁ κ. Θεοδωρῆς ποὺ πῆρε τοὺς περισσότερους ψήφους καὶ ὁ κ. Κυριαζάτης ποὺ βγῆκε δεύτερος.

Γιὰ νὰ ἀποφύγουμε κάθε τυχὸν παρεξήγηση, στὸ διάλειμμα, πραγματοποιοίησε συνάντηση μὲ τὸν κ. Κυριαζάτη, καὶ τοῦ ἐξηγήσαμε γιὰ τὴν καινούργια εὐκαιρία ποὺ μᾶς παρουσιάστηκε.

Ἦμασταν πεπεισμένοι ὅτι τὰ ἴδια αἰσθανόταν καὶ ὁ συνομιλητῆς μας. Τοῦ ἐξηγήσαμε τοὺς λόγους γιὰ τὴν ἀπόφαση, καὶ πιστεύαμε ὅτι δίχως ἓνα δίχως δύο, θὰ ἔκφραζε τὸν ἐνθουσια-

σμό του και ὁ Σωτήρης. Δυστυχῶς γελαστήκαμε.

Ἕνας φίλος μας ἀπὸ τὴ Δρόβιανη, ὁ κ. Γιώργος Χατζιόλος, (εἶχε κάνει 18 χρόνια φυλακή), μᾶς ἔλεγε: «Κανένας παλαιὸς φυλακισμένος δὲν πρέπει νὰ δίνει ὅλα τὰ ὄπλα του στοὺς νεοφυλακισθέντες. Ἡ ψυχολογία τῶν νέων εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μας, πρέπει νὰ περάσουν τουλάχιστον πέντε χρόνια φυλακή, τότε ἔλεγε ὁ κ. Γιώργος, «θα βράζουν στὸ ἴδιο καζάνι μὲ μᾶς».

Ὅταν ὁ μεγαλόψυχος γέροντας εἶδε τὴ στάση τοῦ Σωτήρη, ὅπως πάντα χαμογέλασε γλυκὰ καὶ εἶπε:

«Σωτήρη, μὲ ἐνθουσιάζει ἡ δίψα καὶ ἡ θέλησή σου γιὰ ἀγῶνες. Πιστεύω ὅτι ἔχομε ὅλοι τὸν ἴδιο στόχο καὶ τὸν ἴδιο σκοπό. Ἐχεις τὸ λόγο μας, θὰ ἔχεις τὴν βοήθεια ὄλων, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας καὶ γιὰ τὸν ἐκδημοκρατισμὸ τῆς Ἀλβανίας».

Μᾶς ἄφησε ὅλους ἄφωνους.

Οἱ πραγματικοὶ ἀγωνιστές, διαμέσου τοῦ καθήκοντος ἀποσκοποῦν μόνο καὶ μόνο στὴν ἐκπλήρωση τῶν στόχων καὶ σκοπῶν, καὶ ὅταν αὐτὰ μπορεῖ νὰ τὰ ἐκπληρώσει κάποιος ἄλλος, δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀνησυχία καὶ κανένα πρόβλημα γι' αὐτούς.

Στὴν αἴθουσα περιμέναν γιὰ τὴν τελικὴ ἀναμέτρηση τῶν δύο ὑποψηφίων. Ἀφοῦ βάλθηκε ἡσυχία, σηκώθηκε ὁ ταπεινὸς δάσκαλος, ὁ κ. Μάλλιος καὶ δήλωσε, ὅτι παραιτεῖται καὶ ὅλους τοὺς ψήφους, τοὺς δίνει στὸν ἄξιο συναγωνιστὴ, στὸν κ. Σωτήρη Κυριαζάτη. Ἔτσι δὲν ἔγινε ὁ ἄλλος γύρος, βγῆκε αὐτάματα ὁ κ. Κυριαζάτης.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὰ μεγάλη ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν ὑποφέρει.

Στὴν Ἀλβανία, ὄχι μόνον οἱ πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι, ἀλλὰ ὅλος ὁ δημοκρατικὸς κόσμος, πίστευε ὅτι τὰ κόμματα ποὺ δημιουργήθηκαν, ἦταν βγαλμένα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ Ραμίζ Ἀλία. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψη, ἦταν καὶ θὰ εἶναι γιὰ πολὺ καιρὸ καὶ γιὰ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ, ἐὰν δὲν διωχθοῦν ἀπὸ αὐτὴν ἄτομα ποὺ νοσταλγοῦν τὸν καιρὸ τοῦ Ἐνβέρ Χότζια.

Σ' αὐτὲς τὶς ἐκλογὲς ἀναδείχθηκαὶν ἄρκετὰ νέα πρόσωπα σὲ διάφορα ἡγετικὰ καθήκοντα ὅπως: Ὁ Γενικὸς Πρόεδρος τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, Σ. Κυριαζάτης, ὁ Γενικὸς Γραμματέας, Β. Παπαχρήστος, ὁ Γραμματέας τοῦ Νομοῦ Ἀργυροκάστρου, Θ. Κυ-

ριακοῦ καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἀποδείχθηκε ξεκάθαρα ὅτι ἡ Ἐνωσή μας, μὲ τὸ κύρος καὶ τὴ δύναμή της, ἦταν σὲ θέση νὰ φέρει ἀνὰ πᾶσα στιγμή ἄλλα ἀπρόβλεπτα ἀποτελέσματα στὸ χῶρο μας. Αὐτὸ ἴσως ἀνησύχησε καὶ δὲν ἄρεσε σὲ πολλούς, μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, σὲ πολλούς ποὺ θέλαν τὰ πράγματα καὶ ἐμᾶς στὰ μέτρα τους.

Ἡ Ἐνωση ἔδωσε δυναμικὸ παρὸν καὶ στὶς πρῶτες ἐλεύθερες βουλευτικὲς ἐκλογές, ποὺ διεξήχθησαν στὴν Ἀλβανία στὶς 22-3-1992, φέρνοντας συγκεκριμένα ἀποτελέσματα καὶ πραγματοποιώντας ὅλους τοὺς στόχους τοὺς ὁποίους εἶχαμε βάλει.

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΤΩΝ «ΑΓΝΩΣΤΩΝ»

Ἀξίζει νὰ σημειώσω ὅτι γιὰ πρώτη φορά πῆγα στὸν τόπο μου μετὰ ἀπὸ 20 μῆνες, δηλαδή στὶς ἀρχές Φεβρουαρίου τοῦ 1992. Ἀκόμα στὴν Ἀλβανία δὲν εἶχε πέσει ὁ δικτάτορας Ἀλία καὶ ἡ Σιγκουρίμι μπορούσε νὰ σοῦ προκαλέσει κάθε κακό. Τότε ἡ ἡγεσία τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ εἶχε μεγάλες διαφωνίες ἐξ αἰτίας μιᾶς συνέντευξης, πὺ ὅπως λέγαν εἶχε δώσει στὴν Θεσσαλονίκη ὁ πρόεδρος τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ παραρτήματος Ἀργυροκάστρου, ὁ κ. Θόδωρος Μπεζιάνης.

Στὴν συγκέντρωση τῶν στελεχῶν τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ πὺ θὰ διεξαγόταν στὴ Δερβιτσιάνη, γιὰ τὴ διευκρίνιση αὐτοῦ τοῦ θέματος, κάλεσαν καὶ τὸν Ἡρακλῆ καὶ ἐμένα ὡς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐνώσεως. Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη φορά πὺ πῆγα στὸ χωριό μου.

Ὅταν, πρὶν 20 μῆνες ἄφησα τοὺς δικούς μου καὶ ἔφυγα στὴν Ἑλλάδα, ἔφυγα μὲ τὴ λαχτάρα πὺς μπορούσα νὰ μὴν ἔβλεπα πιά ποτὲ οὔτε τὸν τόπο μου, οὔτε τοὺς δικούς μου. Ἀλλὰ ὁ ΘΕΟΣ εἶναι μέγανος.

Εἶχα μάθει ἀρκετὰ γιὰ τὴν ἀρνητικὴ στάση διαφόρων συγχωριανῶν μετὰ τὴν φυγὴ μου, ἀλλὰ τέτοια θὰ σκεφθῶ, τώρα ἔχουμε ἄλλα μεγάλα προβλήματα καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα προηγεῖται ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐνότητα ἀναμεταξύ μας. Αὐτοὶ πὺ δὲν ἔχουν πράξει καλὰ στὸν καιρὸ τοῦ Χότζια, θὰ τοὺς χτυπήσει ἡ συνείδηση καὶ θὰ σκύψουν τὸ κεφάλι. Ἀφοῦ ξεχνᾶμε τὸ παρελθὸν ἐμεῖς, πὺ ἡμασταν τὰ ἀθῶα θύματά τους, πὺς νὰ μὴν ἀλλάξουν αὐτοὶ μυαλά;

Ήταν πολλοί αὐτοί, οἱ ὅποιοι τότε, ἐκεῖνα τὰ δύσκολα χρόνια δὲν μᾶς μίλαγαν, οὔτε καλημέρα, καὶ τώρα πόσο καλοὶ ποὺ ἦταν μὲ μᾶς, τὶ ἀγκαλιές, τὶ ἀγάπη, τὶ σέβας δεῖχναν καὶ πάντα μὲ μιὰ πόζα, σὰν νὰ μᾶς ζητοῦσαν... «παρντόν» γιὰ τὸ παρελθόν. Ἡ συγκέντρωση ἔγινε σὲ μιὰ αἴθουσα τοῦ σχολείου τῆς Δερβιτσιάνης. Ὅλα πᾶνε καλά. Ξαφνιαστήκαμε ὅταν ἀπὸ τὸ στόμα στελεχῶν, πρώην κομμουνιστῶν καὶ διαφόρων ὑποστηρικτῶν τοῦ πρώην συστήματος, ἀκούσαμε τέτοιες ὁμιλίες, ποὺ νόμιζες ὅτι βρισκόσουν σὲ συνδιάσκεψη τῆς Ἐνώσεώς μας.

Ήταν ὅλοι τους ἄριστοι. Εἶχαν τὸν Ἑλληνισμό καὶ τὴν Δημοκρατία «μέσα» τους, μᾶλλον καὶ καλύτερα ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ αὐτοὶ ἀπλῶς ἦταν πιὸ πονηροὶ ἀπὸ μᾶς καὶ τὸν εἶχαν κρύψει βαθειὰ στὴν «ψυχὴ» τους, γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶχαν καταλήξει τόσα χρόνια φυλακῆ. Τὶ νὰ λέγαμε ἐμεῖς, αὐτοὶ μᾶς ἔχουν ξεπεράσει, ἢ μήπως δὲν γνώριζαν ἀπὸ συγκεντρώσεις. Ὅλη τὴν ζωὴ, συγκεντρώσεις ἔκαναν καὶ ἀποφάσεις ἔπαιρναν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ τῆς τάξης, ἐναντίον μας.

Ἐμεῖς ἀπλῶς τοὺς εὐχαριστήσαμε, κάνοντας ἑκκλήση γιὰ ἀγάπη καὶ πραγματικὴ Ὁμόνοια, κοιτάζοντας μόνο μπροστὰ καὶ νὰ τὰ ξεχάσουμε τὰ παλαιά.

Εἴμαστε Χριστιανοί, ἢ μετανιωμένη πόρνη συγχωρεῖται, γίνεται καὶ ἀγία, ἀλλὰ ὄχι διευθύντρια στὸ παρθεναγωγεῖο, ἐμεῖς λαθέψαμε τὴν βάλουμε διευθύντρια στὸ παρθεναγωγεῖο....

Ἡ παρεξήγηση γιὰ τὴν συνέντευξη τοῦ Μπεζιάνη, ἔληξε. Βρήκαμε τὴν κοινὴ γλῶσσα.

Μὲ τὸ σουρούπωμα, ἀδελφωμένοι, ἀνηφορήσαμε γιὰ τὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ. Ἦμασταν μαζὶ μὲ τὸν πρόεδρο Μπεζιάνη, τὸν ἀντιπρόεδρο τοῦ παραρτήματος Ἀργυροκάστρου, Μ. Λήτσιο καὶ μὲ ἄλλους. Φθάσαμε δίπλα (γύρω στὰ δέκα μέτρα μακριά), ἀπὸ τὸ νεόκτιστο σχολικὸ κτίριο, ποὺ ἀκόμα δὲν ἔχουν τελειώσει οἱ ἐργασίες του, ὅταν «ἄγνωστοι» ἔρριξαν στὴν εὐθεία τοῦ κεφαλιοῦ μου, μιὰ μεγάλη πέτρα. Ἡ πέτρα ἔξυσε λίγο τὴ μύτη μου καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Ἡρακλῆ.

Αὐτὸ μὲ περίμενε ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς ἄγνωστους τὴν πρώτη μέρα ποὺ γύρισα στὸ τόπο, ἦταν τὸ μήνυμα τῆς Σιγκουρίμι, ὅτι: «καὶ οἱ καιροὶ νὰ ἀλλάξουν ἐμεῖς δὲν ἀλλάζουμε».

Ὁ Ἡρακλῆς ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς ἐκείνη τὴν κατεύθυνση.

Ὁ διάδρομος πὺν ἦταν μέσα στὸ κτίριο, ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα σὲ ἔβγαζε στὸ παλαιὸ πηγάδι τοῦ χωριοῦ, ἀπὸ ἐκεῖ ὁ δράστης εἶχε δυνατότητα νὰ ἀκολουθοῦσε τρεῖς-τέσσερις κατευθύνσεις. Ὁ Ἡρακλῆς παρακάλεσε μιὰ συγχωριανή μας, πὺν βρέθηκε κοντὰ στὸ πηγάδι μαζί μὲ τὴν κόρη της, γιὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν τὸ ποιὸς ἦταν αὐτός, πὺν ἔρριξε τὴν πέτρα, ἀλλὰ αὐτὲς φοβούμενες δὲν τοῦ ἔδωσαν ἐξηγήσεις.

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Στην κηδεία τῶν ὀστέων τοῦ Ἁριστοτέλη Ξέρα, στὸν Ἱερό Ναο Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου
στὴ Δερβιτσιάνη (1992).

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΑΙ Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Ἡ Ἑνωσις δὲν ἔκαμε πίσω. Στὰ Γιάννενα συνεχίζαμε τὶς ἐπαφές μὲ διαφόρους Φορεῖς.

Εἶναι τὸ ὠραιότερο πρᾶγμα νὰ ἀγωνίζεσαι, ἐκτελώντας πιστὰ τὸ καθήκον σου. Προσπαθούσαμε νὰ ἤμασταν χρήσιμοι ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον. Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ δικαιωθῶμε καὶ ἐμεῖς. Ὅλες οἱ προσπάθειές μας γίνονταν γιὰ δικαίωση, ἀλλὰ ἀκόμα ὑπῆρχαν μέλη δικὰ μας, πρώην φυλακισθέντες, ποὺ πεινοῦσαν καὶ γιὰ ψωμὶ ξερό. Αὐτὰ τὰ θύματα τῆς δικτατορίας ἔχουν γεράσει στὶς φυλακὲς μὲ τὴν κατηγορία «πράκτορες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας». Δυστυχῶς αὐτοὶ δὲν δικαιώθηκαν ἀκόμα καὶ ἔτσι δὲν χαίρουν ὅλων τῶν δικαιωμάτων, ὅπως οἱ ἄλλοι Ἀλβανοὶ ὑπήκοοι ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ φυλακὲς, καὶ τὸ κυριότερο αὐτοὶ οἱ καημένοι δὲν δικαιοῦνται οἰκονομικὴ ἀποζημίωση ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ Κράτος.

Τέτοιοι ἦταν ἀρκετοί, ὅπως ὁ Γιώργος Χατζιόλος, ὁ Χρῆστος Μπόμπολης, ὁ Βασίλης Λάγιος, ὁ Στέφος Πέτρος, ὁ Μηγᾶς Πάρας κλπ. Ἐμεῖς ὡς ἀντιπρόσωποὶ τους ἀπευθυνθήκαμε σὲ πολλὰς Ἑλληνικὰς Κρατικὰς ὑπηρεσίες. Μιὰ ἀπὸ αὐτὰς τὶς ὑπηρεσίες ποὺ ἀπευθυνθήκαμε ἦταν καὶ τὸ Τμῆμα Ἀσφαλείας στὰ Ἰωάννινα. Ἐκεῖ, τοὺς κάναμε γνωστὸ τὸ πρόγραμμα τῆς Ἐνώσεως καὶ τοὺς παρουσιάσαμε καὶ τὸ αἴτημα γιὰ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν κατηγορηθεῖ ὡς πράκτορες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας, λέγοντάς τους ὅτι ὁ Χ καὶ ὁ Ψ κλπ., καταδικάστηκαν μ' αὐτὴ τὴν κατηγορία καὶ τώρα δὲν δικαιοῦνται ἀποζημίωση, εἶναι καθήκον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους νὰ συνομιλήσει μὲ τοὺς ἀρμοδίους τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους καὶ ἂν πράγματι αὐτὰ τὰ ἄτομα ἦταν πράκτορες τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, νὰ

τούς ἀποζημιώση. Ἄν δὲν ἦταν πράκτορες δικοί σας, τότε πρέπει νὰ δώσετε στοιχεῖα στοὺς ὁμόλογούς σας Ἀλβανούς γιὰ νὰ μπορέσουν καὶ αὐτοὶ οἱ φίλοι μας πρὶν πεθάνουν, νὰ νιώσουν λίγη ἀνακούφιση.

Ὅταν κάναμε αὐτὲς τὶς ἀνθρώπινες καὶ ἀξιοπρεπεῖς κινήσεις, ποτὲς δὲν μᾶς περνοῦσε ἀπὸ τὸ μυαλό, ὅτι κάποια μέρα ἀντὶ τοῦ ἐπαίνου γιὰ αὐτὲς τὶς πράξεις, ἀντιθέτως θὰ μᾶς πότιζαν φαρμάκι καὶ θὰ μᾶς κατηγοροῦσαν, γιὰ πράκτορες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας.

Οἱ συχνὲς ἐπαφὲς μὲ τοὺς συμπατριῶτες μας καὶ τὰ θετικὰ ἀποτελέσματα πὺ φέραμε στὶς ἐκλογὲς τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ καὶ στὶς βουλευτικὲς, μᾶς ἔκαμαν αἰσιόδοξους γιὰ τὸ μέλλον, καὶ πιὸ ἀγωνιστικούς. Τώρα πιά κάθε ἐβδομάδα ἀφήγαμε τὰ Γιάννενα καὶ ἐρχόμασταν στὸ τόπο μας. Στὸν τόπο μας ζοῦσαν καὶ πολλοὶ πρῶην πολιτικοὶ κρατούμενοι. Οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ αὐτούς, ἦταν γερόντοι καὶ εἶχαν περισσότερο ἀπὸ ὅλους ἀνάγκη τὴν βοήθεια μας, τὴν βοήθεια τῶν πιὸ νέων φίλων τους.

Τὸ 1992, ἔγιναν ἐκλογὲς στὸν σύλλογο τῶν πρῶην πολιτικῶν κρατουμένων Βορειοηπειρωτῶν τοῦ Νομοῦ Ἀργυροκάστρου. Ἐκλέχτηκε τὸ νέο προεδρεῖο, μὲ Πρόεδρο τὸν Ἡρακλῆ καὶ Γραμματέα ἐμένα.

Συγχρόνως στὸ γενικὸ σύλλογο Νομοῦ Ἀργυροκάστρου, μᾶς ἐξέλεξαν στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο.

Μετὰ ἀπὸ ἔντονες προσπάθειες μπορέσαμε καὶ φέραμε βοήθειες γιὰ ὅλα τὰ μέλη τοῦ συλλόγου, Ἀλβανούς καὶ Ἑλληνες. Φέραμε δύο φορές δέματα μὲ τρόφιμα ἀπὸ τὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. καὶ δύο φορές ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Κονίτισης, τὸν Σεβασμιώτατο Σεβαστιανό, πὺ εἶχε ἰδιαίτερη ἀδυναμία γι' αὐτούς πὺ ἔχουν ὑποφέρει.

Συγχρόνως ὁ Σεβασμιώτατος εἶχε ἀπαντήσσει στὴν ἐκκλησίη μας καὶ εἶχε δεχθεῖ στὰ οἰκοτροφεία, μὲ ἔξοδα τῆς φτωχῆς Μητροπόλεως τῆς Κονίτισης παιδιὰ Ἀλβανῶν καὶ Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας.

Κάναμε συχνότερες ἐπαφὲς μὲ τὸ προεδρεῖο τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ καὶ ὑπεύθυνα ζητούσαμε ἐξηγήσεις γιὰ αὐτὰ πὺ ἀκούγονταν δεξιά καὶ ἀριστερὰ γιὰ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ ὅπως:

«Ἡ ΟΜΟΝΟΙΑ κλέβει τὶς βοήθειες, πὺ προορίζονται

για τὸ χῶρο μας, δίνει αὐτοκίνητα δίχως κριτήρια (τὰ ἔπαιρνε τζάμπα ἀπὸ τὸ "Ίδρυμα), σπαταλᾷ χρήματα, δίνει μεγάλα ποσὰ χρημάτων γιὰ δίαιτα σὲ στελέχη ποὺ κινοῦνται γιὰ ὑπερρεσιακοὺς λόγους, ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἐμπόριο τῆς βίτσας κλπ...»

Αὐτὴ τὴν περίοδο ἡ Ἀλβανικὴ Κυβέρνηση ἔβγαλε κάποιον νόμο βάσει τοῦ ὁποίου ὁ Σύλλογος τῶν Φυλακισθέντων καὶ στὴν γενικότητα οἱ πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι θὰ διαχειρίζονταν τὸ 33% ὅλων τῶν βοηθειῶν ποὺ θὰ ἔρχονταν στὴν Ἀλβανία, ὡς οἰκονομικὴ στήριξη ἀπὸ τὶς ξένες χῶρες ἢ τὸ δικαίωμα εἰσαγωγῆς σὲ ξένα πανεπιστήμια κλπ. Αὐτὸ τὸ ἐπιδιώξαμε καὶ ἐμεῖς καὶ τὸ κερδίσαμε.

Ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶχαμε συμφωνήσει μὲ τὸ Προεδρεῖο τοῦ Ἰδρύματος δὲν πραγματοποιήθηκε τίποτε. Ἡ ἀνθρωπιστικὴ βοήθεια στὴ μορφή δεμάτων, δὲν ἄλλαξε τὰ πράγματα, δὲν ἦταν ἡ λύση, δὲν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα.

Ποῦ εἶναι ἡ πραγματοποίηση τοῦ προγράμματος ποὺ παρουσίασε ἡ "Ἐνωσὴ μας στὸ προεδρεῖο τοῦ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. Τὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ προγράμματος ζητοῦν καὶ θὰ ζητοῦν πάντα οἱ "Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὸ θὰ μᾶς δώσει ζωὴ, ὄξυγόνο, ἐλπίδα, προοπτικὴ.

Εἶχαμε σὰν "Ἐνωσὴ παραπάνω ἀπὸ ἓνα χρόνο ποὺ ἤμασταν νόμιμη ὀργάνωση, ἓνα χρόνο μᾶς κοροΐδεψαν, παῖξαν μὲ τὰ πάθη μας, μὲ τὸν πόνο, μὲ τὶς προσδοκίες μας, ἐμεῖς δὲν ζητάγαμε τίποτες γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας, μιλούσαμε ἐκ μέρους τοῦ τόπου μας, ζητάγαμε τὴν ἔγνοια καὶ τὴ συμπόνοια τῆς μάννας πατρίδας.

Ἡ κατάσταση στὸ χῶρο μας εἶναι πολὺ σοβαρὴ καὶ ἡ εὐθύνη μας μεγάλη. Μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας ἡ "Ἐνωσὴ μας ἦταν ἡ μόνη νόμιμη ὀργάνωση. Ὅσο πικραμένοι καὶ ἂν ἤμασταν δὲν ἔπρεπε αὐτὸ νὰ τὸ περνούσαμε καὶ στοὺς ἄλλους, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπογοητεύαμε τὸν τόπο μας. Στὸν κόσμον παρουσιάζαμε διαφορετικὴ εἰκόνα. (Αὐτὸ ἴσως ἦταν ἓνα λάθος).

Ἡ Μάννα Πατρίδα δὲν τηροῦσε ἀπέναντι τοῦ χώρου μας καμμιά ὑπόσχεση, δὲν ἔκανε τὸ καθῆκον της. Θὰ ἦταν μικρότερο τὸ κακὸ ἂν δὲν δεχόταν τὰ προγράμματά μας καὶ πάρα νὰ

μᾶς κοροΐδευε. Μ' ὅλα ταῦτα ἐμεῖς πάντα δίναμε τὴν ἐντύπωση στοὺς διψασμένους συμπατριῶτες μας, ὅτι ἡ μάνα πατρίδα θὰ κάνει πραγματικότητα τὶς ὑποσχέσεις της.

Ὅταν κάποιος συμπατριώτης ἀπευθυνόταν στὸ Σύλλογό μας, κάναμε τὰ πάντα νὰ τὸν βοηθήσουμε, κάναμε τὰ ἀδύνατα δυνατά, γιὰ Ἀλβανούς καὶ γιὰ Ἑλληνες τῆς Ἀλβανίας. Τοὺς ἐξυπηρετούσαμε γιὰ νοσοκομεῖα, γιὰ στέγαση, γιὰ διάφορες κάρτες, τοὺς παίρναμε στὰ σπίτια μας, ἂν δὲν εἶχαν χρήματα τοὺς βάζαμε τὸ εἰσιτήριο ἢ κάποια ἔξοδα κλπ. Ἐγὼ τὸ αἰσθανόμουν καὶ καθῆκον νὰ ἐνεργῶ ἔτσι, γιὰτὶ σὰν παλαιότερος φυγάς πού ἤμουν, εἶχα δεχθεῖ καὶ ἐγὼ ὅταν ἦρθα στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους φυγάδες καὶ χρήματα καὶ ἄλλες βοήθειες.

Σὲ τοῦτο τὸ σημεῖο θέλω νὰ διευκρινίσω κατὶ γιὰ τὸ ὁποῖο ἀδίκως κατηγορήθηκα στὴν «*δίκη τῶν πεντε*».

Γιὰ ὅλη τὴν περίοδο, πού ἔζησα στὴν Ἑλλάδα, (Ἰούλιος 1990 καὶ μέχρι 1992), εἶχα δώσει σὲ πολλοὺς φίλους μου πού ἔρχονταν στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ 2000-3000 μέχρι καὶ 20.000 δρχ. Συνολικὰ εἶχα ξοδέψει γύρω στὶς 200.000 δρχ. Εἶχα γραμμένα τὰ ὀνόματα ὅλων αὐτῶν τῶν φίλων, πού εἶχα δώσει τὰ χρήματα.

Στὴν «*δίκη τῶν πεντε*» ἀντιμετώπισα τὴν κατηγορία ὅτι ἐγὼ, πλήρωνα διαφόρους Ἀλβανούς ὑπήκοους, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς φέρω σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἀσφάλεια καὶ νὰ τοὺς πάρω πληροφορίες. Ὅπως καὶ ἄλλες κατηγορίες ἔτσι καὶ αὐτὲς ἀπορρίφθηκαν καὶ ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ φίλους μου, πού πιθανὸν νὰ ἔχουν ρωτήσει τὰ ἀρμόδια ὄργανα τοῦ κράτους.

Τέτοια μικρὰ ποσὰ χρημάτων ἔχουν πάρει οἱ φίλοι μου πού ἤμασταν μαζί στὸ Σπάτς, ὅπως ὁ Κούρτ Κόλια, ὅταν τὸν συνάντησα στὴν Χαλκίδα, (ἀπὸ τὸ 1992 γενικὸς πρόεδρος τῶν φυλακισθέντων γιὰ ὅλη τὴν Ἀλβανία), ὁ Ἐκερέμ Καβάγιας (πρόεδρος φυλακισθέντων γιὰ τὰ Τίρανα), οἱ πρώην φυλακισθέντες φίλοι μου, ὁ Μπουγιὰρ Μπακάλη ἀπὸ Τίρανα, Ὀδυσσεὰς Μπούζης ἀπὸ..... καὶ δεκάδες ἄλλοι. (Δὲν αἰσθάνομαι καλὰ πού ὀνομάζω ἄτομα, ἀλλὰ τὸ κάνω γιὰ νὰ βγεῖ ἡ ἀλήθεια).

Ἀντιμετωπίζαμε μιὰ σκληρὴ πραγματικότητα, ἀλλὰ δοξάζαμε τὸν Θεὸ πού δικαιοθήκαμε, πού δικαιοθήκε ὁ ἀγώνας

μας, πού ἔπεσε ἡ δικτατορία στήν Ἀλβανία, πού ὅλος ὁ κόσμος εἶναι μέ τὸ μέρος μας, πού εἴχαμε τὴν δυνατότητα τῆς συμπαράστασης καί τῆς ἐξυπηρέτησης, γενικά, πού ἤμασταν ἐλεύθεροι καί χρήσιμοι γιὰ τὸν τόπο μας.

Κάποτες ὁ φίλος μας ἀπὸ τὰ Τίρανα Ἐκερέμ Καβάγιας ζήτησε τὴ βοήθειά μας. Ὁ κ. Καβάγιας ἦταν καί ἰδρυτὴς τῶν συνδικάτων τῶν Τιράνων, ἀπὸ τὸ 1990.

Τότε τὸν εἶχαν καλέσει τὰ Ἀμερικάνικα συνδικάτα καί πιὸ πίσω ἔστειλαν στὸ ὄνομά του στὰ Τίρανα ἓνα τζίπ. Ἀκόμα στήν Ἀλβανία δὲν εἶχαν γίνει οἱ ἐλεύθερες ἐκλογές, ἦταν ἀκόμα στήν δύναμη ὁ δικτάτορας Ἀλία. Ἔτσι στὸ Ἑλληνικὸ Τελωνεῖο παρουσιάστηκε μέ τὸ ὄνομα τοῦ Καβάγια ἄλλο ἄτομο μέ ψεύτικο διαβατήριο, καί μπόρεσε καί πῆρε αὐτὸς τὸ τζίπ. Ὁ Καβάγιας τώρα εἶχε τὴν εὐθύνη, ἔπρεπε νὰ βρεῖ τὸ τζίπ. Τὸ Ἑλληνικὸ Τελωνεῖο δὲν ἔφταιγε σὲ τίποτα. Ἀλλὰ στήν Ἀλβανία, τὸν Καβάγια τὸν χρέωναν μέ 30.000 δολλάρια. Ἦταν καταστροφή.

Εἶχε ἐμᾶς φίλους, ἐμεῖς ἤμασταν ἡ ἐλπίδα του, ξέραμε καί ἑλληνικά καί ἔπρεπε νὰ τὸν ἐξυπηρετήσουμε στήν Ἑλλάδα. Ἦταν καθῆκον καί ὑποχρέωση νὰ βοηθήσουμε τὸν συναγωνιστὴ τοῦ Σπάτς.

Μὴν ξεχνᾶς, ἀγαπητὴ ἀναγνώστη, ὅτι ἐμεῖς ἦλθαμε ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, ἀπὸ τὴ χώρα πού γιὰ τὰ πάντα ἔδινε λύσεις ἢ Ἀσφάλεια τοῦ κράτους. Ἀπὸ τὴν χώρα πού ἡ τρομερὴ Σιγκουρίμι ἤξερε καί πού κατοουροῦσαν οἱ πολίτες της.

Σὰν Ἑνωσιὴ τρέξαμε γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ κ. Καβάγια παντοῦ. Ἀφοῦ εἴχαμε νὰ κάνουμε μέ κλοπὴ, βεβαίως πήγαμε καί στήν Ἀσφάλεια, καί στὸ τέλος δικαιώθηκε ὁ Καβάγιας.

Καί αὐτὴ τὴν καλοπροαίρετη προσπάθειά μας, στήν «δίκη τῶν πέντε», τὴν ἐρμήνευσαν σὰν προσπάθεια πού ἀποσκοποῦσε στὸ νὰ φέρουμε σὲ ἐπαφὴ ἀνθρώπους, πού εἶχαν προοπτικὴ στήν Ἀλβανία μέ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια.

Ἦρθε ὁ Αὐγούστος τοῦ 1992. Στὴν οἰκογένειά μου, ἡ Παναγιὰ ἔδωσε καί ἓνα παιδί. Στις 28 αὐτοῦ τοῦ μῆνα στὰ Γιάννενα γεννήθηκε ὁ Ἄγγελος. Στὸ ἡμερολόγιο, πού ἐγὼ κρατοῦσα ἀπὸ τὴν περίοδο πού ἔχω διαφύγει στήν Ἑλλάδα, αὐτὴ τὴν μέρα ἀπευθυνόμενος μέ προσευχὴ στὴ μάνα Παναγιὰ γιὰ τὸ

παιδί πού μᾶς ἔδωσε ἔγραψα: «*Εὐχομαι ὁ Ἅγγελος νὰ ἔχει τύχη καὶ νὰ μεγαλώσει στὴν ἐλεύθερη Βόρειο Ἡπειρο*». Αὐτὴ τὴν προσευχὴ τὴν πλήρωσα ἀκριβὰ στὰ γεγονότα τῆς 18\4\94.

Τώρα εἶχα δύο μικρὰ παιδιά καὶ ἡ οἰκογενειακὴ μου εὐθύνη ἦταν μεγαλύτερη.

Στὴν Ἀλβανία πλησίαζαν οἱ ἐκλογές γιὰ τὴν τοπικὴ ἐξουσία. Στὸν τόπο μας δινόταν ἀγώνας γιὰ τὴν προοπτικὴ μας. Ἐμεῖς τώρα ἔπρεπε νὰ κατοικούσαμε στὴν ἰδιαιτέρα μας Πατρίδα. Ἡμᾶσταν ἐκλεγμένοι τῶν πρώην πολιτικῶν κρατούμενων. Συντονίσαμε τὰ καθήκοντα τοῦ παραρτήματος τῆς Ἐνώσεως στὰ Γιάννενα καὶ γυρίσαμε στὴν ἰδιαιτέρα μας πατρίδα, ἐκεῖ πού ἦταν ἡ θέση μας.

Ὁ κόσμος σ' αὐτὲς τὶς ἐκλογές μᾶς πρότεινε γιὰ συμβούλους, τὸν Ἡρακλῆ στὴν Νομαρχία Ἀργυροκάστρου καὶ ἐμένα σύμβουλο στὸν ἑπαρχο, στὰ 15 χωριά τῆς Δροπόλεως καὶ τῆς Μαύρης Ρίζας. Ἐκλέχτηκα καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ συμβουλίου.

Πρὶν ἀπὸ αὐτὰ τὰ γεγονότα στὴν Ἀθήνα εἶχαμε πραγματοποιήσει ἀλλεπάλληλες συναντήσεις μὲ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἰδρύματος Λάτση κ. Ἄγγελο Κίτσο. Ὁ Πρόεδρος μᾶς ζήτησε λίστα τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου μας, γιὰ τὸ ὅπως μᾶς εἶπε, «*τὸ Ἰδρυμα Λάτση, θὰ στηρίζει οἰκονομικὰ καὶ θὰ βοηθήσει, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Ἀλβανίας, ἀλλὰ πρῶτα-πρῶτα θὰ βοηθήσει αὐτοὺς πού εἶχαν ὑποφέρει στὶς φυλακὲς καὶ ἔπειτα τοὺς ἄλλους*». Ἀποδείχτηκε ὅτι καὶ αὐτὸς ἦταν σὰν τοὺς ἄλλους, μᾶς κορόϊδεψε...

Τότε κάναμε γραπτὴ δήλωση καὶ παραιτηθήκαμε ἀπὸ τὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. Γυρίσαμε περήφανοι στὰ πατῶα μας ἐδάφη, ὄχι γιὰ νὰ ξεκουραστοῦμε, ἀλλὰ γιὰ καινούργια ἀρχή, γιὰ νέους ἀγῶνες, γιὰ καλύτερες μέρες, γιὰ νὰ «*βγάλουμε μόνοι μας τὸ γαῖδαρο ἀπὸ τὴ λάσπη*». Ἐτσι ἀπαντήσαμε καὶ στὴν ἐκκλήση τῶν συμπατριωτῶν μας, πού ἐπανειλημμένα εἶχαν ζητήσει τὴν ἐπιστροφή μας.

(Στὴν δίκη κατηγορήθηκα ὅτι ἐπέστρεψα στὸ χωριό μου ὡς πράκτορας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας καὶ γιὰ νὰ ἐλληνοποιήσω τοὺς χώρους μας.)

Τὸ 1992 κηδεύσαμε τὰ κόκκαλα τοῦ φίλου μου, τῆς ἴδιας

“Αποψη από τὸ συλλαλητήριο τῆς 21ης Μαρτίου 1992 ἐξ ἄρτίας τοῦ πυροβολισμοῦ τοῦ αὐτοκινήτου τοῦ ὑποψηφίου βουλευτοῦ Κώστα Μακαριάδη ποὺ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὸν βαρύντατο τραυματισμὸ τοῦ ὁδηγοῦ τοῦ Ἀριστείδη Ζιάκου.

κατηγορίας, τοῦ Ἀριστοτέλη Ξέρα, πού εἶχε πεθάνει στό Σπάτς, στίς 1-5-1977.

Τόν Μάρτιο τοῦ 1992, ὀργανώσαμε, μαζί μέ τήν ΟΜΟΝΟΙΑ συλλαλητήριο διαμαρτυρίας στήν πόλη τοῦ Ἀργυροκάστρου, γιατί στά πρόθυρα τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, ἄγνωστοι ἀστυνομικοὶ πυροβόλησαν τόν συγχωριανό μας Ἀ. Ζιάκο, ὁ ὁποῖος ἔμεινε ἀνάπηρος.

Στίς 25-4-1992, μιὰ ὁμάδα πρώην φυλακισθέντων, ἕνας μικρός πυρήνας ἀπό 8 ἄτομα, συγκεντρωθήκαμε στό σπίτι τῆς μάννας μου καί δίχως νά ἐκλέξουμε ἀρχηγό, ἀποφασίσαμε νά παίξουμε δραστήριο ρόλο γιά τίς ἐξελίξεις στόν τόπο. Νά ξεσκεπάσουμε αὐτούς πού ἐμπόδιζαν τήν δημοκρατική πορεία τῆς χώρας, καί στήν προοπτική νά ἐκλέγονταν τὰ καλύτερα παιδιά μας ὡς ἀντιπρόσωποι σέ διάφορα διοικητικά ὄργανα.

Τό 1993 κάναμε συνάντηση στά Σωφράτικα, μέ τόν πρόεδρο Νίκο Κάλη καί ταμία τόν Λάζαρο Μπουμπα τῆς Ἑνώσεως (μέ ἔδρα τήν Ἀθήνα), καί ἀποφασίσαμε γιά κοινή γραμμή πού θά τηροῦσαν ὅλοι οἱ Σύλλογοι τῶν πρώην φυλακισθέντων ἀπέναντι στά προβλήματα τοῦ χώρου μας καί ἀπέναντι στήν ΟΜΟΝΟΙΑ.

Τό 1992 στήν συνάντηση, πού εἶχαμε στή Δερβιτσιάνη μέ τόν νέο Πρέσβη τῆς Ἑλλάδας στά Τίρανα, μέ τόν κ. Χρ. Τσαλίκη, τοῦ κάναμε ἄλλη μιὰ φορά γνωστές τίς θέσεις μας. Κριτικάραμε τήν στάση τῆς μάννας Πατρίδας καί κάναμε ἐκκλήση γιά προγραμματισμό καί συντονισμό τῶν πράξεων γιά τήν ἐπίλυση τῶν πολλῶν προβλημάτων, πού συσσωρεύονταν στόν τόπο.

Τό Σεπτέμβριο τοῦ 1992 οἱ συμπατριῶτες ἀποφάσισαν τήν ἐκλογή μου ὡς δημογέροντα στή Δερβιτσιάνη. (Αὐτό ἔγινε πρὶν λήξει ἡ θητεία αὐτῶν τῶν δημογέροντων πού εἶχε καθορίσει τὸ 1991 τὸ σύστημα τοῦ Ρ. Ἀλία.)

Τότε μέ κοινές καί ὁμόφωνες ἀποφάσεις, δείξαμε εὐγνωμοσύνη γιά τοὺς ἀγωνιστές πού ἔχουν θυσιάσει τή ζωή τους γιά ἕνα καλύτερο αὔριο τῶν παιδιῶν μας. Δείξαμε τήν εὐγνωμοσύνη καί γι' αὐτούς τοὺς πνευματικούς καί πολιτικούς ἄντρες τῆς Ἑλλάδας πού ἔχουν συμπαρασταθεῖ στόν τόπο μας, ἀποσκοπώντας νά τοὺς τιμήσουμε ἀλλά καί νά τοὺς εὐαισθητοποι-

Φωτογραφία από την συγκέντρωση στο σπίτι της μητέρας του συγγραφέως από πρώην φυλακισμένους "Ελληνες της Βορείου Ήπειρου".

ήσουμε, ὥστε νὰ βοηθήσουν στὴν ἐπίλυση τῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων μας.

Γι' αὐτό, σὲ πλατεία συγκέντρωση ποὺ ἔγινε στὸ χωριό μας, ὅλοι συμφωνήσαμε, στὴν κεντρικὴ ὁδὸ τοῦ χωριοῦ νὰ δίναμε τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιφασίστα ἀγωνιστῆ συμπατριώτη μας, τοῦ ἀείμνηστου «Βασίλη Σαχίνη», στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ τὸ ὄνομα τοῦ «Κ. Μητσοτάκη», γιατί ἦταν ὁ πρωθυπουργὸς ποὺ μίλησε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία μας σ' αὐτὴ τὴν πλατεία, ἡ ὁδὸς ποὺ σὲ βγάζει στὴν ἐκκλησία νὰ ὀνομαζόταν ὁδὸς «Ἀντώνη Σαμαρᾶ», γιατί ἦταν ὁ πρῶτος ὑπουργὸς τοῦ ΥΠΕΞ τῆς Ἑλλάδας ποὺ δὲν «πειθάρχησε» στὸ πρόγραμμα τοῦ Ἰλίου Πόλεως Ὁκτώβριο τοῦ 1990, ποὺ ἐπισκέφτηκε τὴν Ἀλβανία. Τότε μὲ πρωτοβουλία του περπάτησε ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὁδὸ καὶ βρῆκε τὴν ἐκκλησία ποὺ εἶχε μετατραπεῖ σὲ σταῦλο, τὸ σπίτι τοῦ κόμματος, «σπίτι πολιτισμοῦ», ὅπως τὸ ἔλεγαν, νὰ ἔπαιρνε τὴν ὀνομασία: «Πολιτιστικὸ Κέντρο Μητροπολίτου Δρυινοπόλεως Σεβαστιανοῦ», τιμώντας μὲ αὐτὸ τον τρόπο τὸ ἀνεκτίμητο ἔργο τοῦ Μητροπολίτου Σεβαστιανοῦ.

(Στὴν «δίκη τῶν πέντε» κατηγορήθηκα, ὅτι σταλμένος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια, ἔγινα δημογέροντας στὴ Δερβιτσιάνη καὶ σὲ διάφορα κέντρα καὶ ὁδοὺς ἔδωσα ἑλληνικὲς ὀνομασίες, μὲ σκοπὸ τὴν ἑλληνοποίηση τοῦ χώρου μας).

Τὸ πρωτόκολλο τῆς συγκεντρώσεως ἔχει παρθεῖ ἀπὸ τὰ ἀρμόδια ὄργανα.

Τὰ σπίτια στὸ χῶρο μας, αὐτὴ τὴν περίοδο λεηλατιόνταν, ἀπὸ ἀγνώστους, κλέβονταν πρόβατα, γελάδια, καὶ κτυπιόνταν ἄνθρωποι. Ἦταν ἀναγκαῖο νὰ ὀργανώναμε τὴν αὐτοάμυνα τῶν χωριῶν μας. Κάθε βράδυ τρία ἄτομα ὀπλισμένα μὲ δίκαννα ἔκαναν περιπολία καὶ ἔτσι κατορθώσαμε καὶ φέραμε τὴν ἡσυχία. Αὐτὴ ἦταν μεγάλη ἀνακούφιση γιὰ ὅλους. Γιὰ αὐτὴ τὴν πράξη ἔχουμε εἰδοποιήσει καὶ τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα συμφώνησαν πλήρως καὶ μᾶς συγχάρηκαν γιὰ τὴν πρωτοβουλία.

Μὲ στόχο τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τοῦ τόπου μας, κάναμε καὶ ἀδελφοποίηση μὲ τὸ δῆμο Γλυφάδας.

Μετὰ ἔγιναν οἱ τακτικὲς ἐκλογὲς στὴν Ἀλβανία γιὰ τοὺς δημογέροντες. Ἐμένα ὁ κόσμος ξανὰ μὲ τίμησε καὶ ὁμόφωνα

Συγκέντρωση στο Πολιτιστικό Κέντρο «Μητροπολίτης Σεβαστιανός», της Δερβιτσιάνης για την υποδοχή του πρέσβη της Ελλάδος στα Τίρανα κ. Χρήστον Τσαλίκη (1992).

μὲ ἐξέλεξαν πάλι δημογέροντα. Ἐγὼ δήλωσα παραίτηση καὶ ἔμεινα ἀπλὸ μέλος τῆς δημογεροντίας τοῦ χωριοῦ, ἀφήνοντας σ' αὐτὸ τὸ καθῆκον τὸν συγχωριανό μου Βαγγέλη Μπαρούτα. Δὲν ἦταν δίκαιο νὰ κρατοῦσα τόσα καθήκοντα. Ὑπῆρχαν κι ἄλλα παιδιὰ πὺ θὰ μπορούσαν νὰ προσφέρουν.

Ἦμασταν καθορισμένοι ἀπὸ τοὺς φίλους μας, παντοτινὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τῆς Ἑνώσεως, ἤμουν Γραμματέας τοῦ Συλλόγου πρώην φυλακισθέντων Ἑλλήνων Νομοῦ Ἀργυροκάστρου, μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν Νομοῦ Ἀργυροκάστρου, ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου στὴ Κάτω Δροπόλη καὶ Ριζά, γι' αὐτὸ ἦταν περιττὸ ἄλλο καθῆκον.

(Ἀργότερα ἀποδείχτηκε ὅτι αὐτὸς ὁ δημογέροντας πὺ ἀνέλαβε τὸ καθῆκον, βασάνιζε βάρβαρα τὴ μάνα μου. Τὴ μέρα πὺ ἄρχισε ἡ «δίκη τῶν πέντε», στὶς 15 Αὐγούστου 1994 αὐτὸς ἔστειλε στὸ σπίτι τῆς μάνας μου μιὰ κλούβα μὲ ἀστυνομικούς. Καὶ ὅλες τὶς μέρες πὺ διεξαγόταν ἡ δίκη στὰ Τίρανα, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος γιὰ ἀνύπαρκτα προβλήματα, ἔστελνε ἀστυνομικούς στὸ σπίτι τῆς μάνας δυσκολεύοντας τὴ ζωὴ τους, καὶ αὐτὸ τότε πὺ ὁ ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμὸς καὶ ὅλος ὁ δημοκρατικὸς κόσμος τῆς Ἀλβανίας, Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, παρακολουθοῦσαν με κομμένη τὴν ἀνάσα, τὶς ἐξελίξεις τῆς ἀδικῆς δίκης ἐναντίον μας.)

Ὁ κόσμος ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ ἔμπαινε στοὺς νέους ρυθμοὺς τῆς ζωῆς, ὅλοι ἔβρισκαν τὸν καλύτερο ἑαυτό τους, καὶ ἔβλεπαν τὸ μέλλον αἰσιόδοξοι. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα βασίλευε παντοῦ, τὸ ἐξακριβώσαμε στὶς συναντήσεις πὺ κάναμε στὸ Λεσκοβίκι, Πρεμετή, Ἀργυρόκαστρο, Ἀγ. Σαράντα, Χειμάρρα, Τίρανα, Κορυτσά καὶ ἄλλοῦ.

Τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ μας, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση καὶ τὴν ἀκούραστη ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονή, τῶν ἐξαιρετικῶν νεανίδων Ἄννας Καρατζιά, Κωστάντως Μπαρούτα καὶ Μιρέλας Καρατζιά, εἶχαν ὀργανώσει ἕναν Θεατρο-χορευτικὸ Ὅμιλο, πὺ οἱ παραστάσεις του μᾶς ἔκαναν ὅλους νὰ δακρῦζουμε. Σ' αὐτὲς τὶς παραστάσεις μιλοῦσε ἡ «μικρὴ» ψυχὴ τῶν ἀγνῶν παιδιῶν. Αὐτὸς ὁ Ὅμιλος, προσκεκλημμένος ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο

Το Θεατρικό-χορευτικό συγκρότημα τῆς Δερβιτσιάνης σέ ἐπίσκεψή του στήν Θεσσαλονίκη
(Μάιος 1993).

Πολιτισμοῦ, ἔδωσε παραστάσεις στὴν Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Γιάννενα, Κόνιτσα κλπ.

Τὴν ἡμέρα τοῦ ἱστορικοῦ ΟΧΙ, τὸ 1992, μετὰ τὶς ὁμιλίες, ἔδωσε ὁ Ὅμιλος καὶ παράσταση στὸ πολιτιστικὸ κέντρο «Μητροπολίτου Σεβαστιανοῦ» καὶ ἔτσι ἡ ἱστορικὴ μέρα πέρασε ὅσο πιὸ χαρούμενα. Μεγάλῃ ἔμφαση στὴ γιορτὴ ἔδιναν οἱ δεκάδες μικρὲς Ἑλληνικὲς σημαιοῦλες. Γιὰ νὰ ἤμασταν πάντα ἐντάξει μὲ τοὺς νόμους ἔπρεπε νὰ εἴχαμε καὶ τὴν Ἀλβανικὴ σημαία δίπλα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ, γι' αὐτὸ ἀπὸ μέρες εἴχαμε ἀπευθυνθεῖ στις ἀρμόδιες ἀρχές. Αὐτοὶ μᾶς εἶχαν ἀπαντήσει ὅτι δὲν εἶχαν σημαία γιὰ νὰ μᾶς δώσουν.

Αὐτὴ τὴ μέρα, ἀργὰ τὸ βράδυ, δυνατὰ χτυπήματα καὶ φωνὲς μὲ ἀνάγκασαν νὰ βγῶ στὸ μπαλκόνι. Ὁ ἀστυνομικὸς τῆς περιοχῆς μας, μαζί μὲ τρεῖς ἄλλους ζητοῦσε νὰ τὸν ἀκολουθήσω, γιὰτὶ ὅπως εἶπε, εἶχαν γίνει παρανομίες στὸ χωριὸ καὶ τὴν εὐθύνη τὴν εἶχα ἐγώ, πού ἤμουν δημογέροντας. Φωνάζω τὰ ἀδέλφια καὶ μαζί μὲ τὸ Βαγγέλη βγῆκα γιὰ τὸ Γραφεῖο τῆς Κοινότητος. Στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ ἦταν πολλοὶ ἀστυνομικοί. Ἔστειλα καὶ φώναξαν καὶ κάποια ἄλλα μέλη τῆς κοινότητος καὶ προσπαθοῦσα νὰ πείσω τοὺς ἀστυνομικοὺς ὅτι εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ θεμελιώδη δικαιώματα τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων, νὰ σηκώνουν τὴ σημαία τοῦ ἔθνους, στις θρησκευτικὲς καὶ ἐθνικὲς γιορτὲς, δικαίωμα κατοχυρωμένο ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὶς διεθνεῖς συνθήκες, πού τὶς εἶχε ὑπογράψει καὶ ὁ πρῶην δικτάτορας Ἀλία.

Ἡ διαταγὴ ἀπὸ τὸν προϊστάμενό τους ἦταν νὰ κατέβουν οἱ Ἑλληνικὲς σημαῖες ἀπὸ τὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ. Τοὺς εἶπα ὅτι ἐγὼ αὐτὸ δὲν τὸ κάνω. Τότε μὲ πῆραν κοντὰ τους, στὸ Τμῆμα τῆς πόλης. Ἐκεῖ μὲ κράτησαν δυὸ τρεῖς ὥρες, μέχρι πού βρέθηκε καὶ μιὰ Ἀλβανικὴ σημαία, πού τὴν βάλαμε δίπλα στὴν Ἑλληνικὴ.

Πολλὲς φορές, γιὰ διάφορες παραβιάσεις, ἔχουμε πραγματοποιήσει συναντήσεις καὶ ἔχουμε κάνει γραπτὲς διαμαρτυρίες καὶ σὰν Σύλλογος, καὶ σὰν προεδρεῖο τῆς κοινότητος σὲ διάφορους κρατικοὺς ὀργανισμοὺς. Ἔτσι γιὰ ξυλοδαρμοὺς, γιὰ κλοπές, γιὰ τὰ θρησκευτικὰ καὶ πολιτιστικὰ δικαιώματα, ἔχουμε στείλει γραπτὲς διαμαρτυρίες στὰ κυβερνητικὰ

Αναμνηστική φωτογραφία από την αδελφοποίηση της Δερβιτσιάνης με τόν Δήμο Γλυφάδας (1992).

ὄργανα καὶ στὸν πρόεδρο Μπερίσια, ἔχουμε κάνει συναντήσεις μὲ τοὺς προέδρους τῶν κομμάτων στὸ Ἀργυρόκαστρο, μὲ τὸν Νομάρχη, τὸν Δήμαρχο, τὸν Διοικητὴ τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Ἀργυροκάστρου, μὲ τὸν προϊστάμενο τῆς Ε.Υ.Π. Ἀργυροκάστρου κλπ.

Τὸ κυριότερο ἐπίτευγμά μας εἶναι αὐτὸ πὸ μπορέσαμε καὶ πείσαμε τὸν κόσμο, ὅτι τὸ παρελθὸν δὲν γυρίζει πιά, ὅτι ὁ Χότζια δὲν ἀνασταίνεται. Τοὺς πείσαμε καὶ πίστεψαν ὅτι ἡ δημοκρατία εἶναι καλή, ἀλλὰ θέλει ἀγῶνες, θέλει θυσίες. Ἐμεῖς πιστεύαμε, ὅτι τὴν μεγαλύτερη βοήθεια πὸ μπορούμε νὰ προσφέρουμε, στὸ νεογέννητο τέκνο τῆς δημοκρατίας στὴν Ἀλβανία, εἶναι τὸ «νὰ ζητᾶμε αὐτὸ πὸ μᾶς ἀνήκει, αὐτὸ πὸ δικαιούμαστε», σὰν Ἐθνικὴ Ἑλληνικὴ μειονότητα. Στὸν ἀγῶνα θυσιάσαμε ὅ,τι εἴχαμε καὶ ὅ,τι δὲν εἴχαμε. Αὐτὸς ὁ ἀγῶνας ἀπέδωσε τοὺς καρπούς του.

Ἦταν πρωτοφανὲς γιὰ ὅλη τὴν Ἀλβανία πὸ ὁ κόσμος τῶν περιοχῶν μας, ζητοῦσε τὸ δίκαιο καὶ τὰ δικαιώματά του καὶ μὲ εἰρηνικὲς καὶ πολιτισμένους διαμαρτυρίες. Αὐτὸ τὸ γεγονός, ἀδίκως εἶχε ἀνησυχήσει κύκλους μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλβανία. Τέτοιες πετυχημένους διαμαρτυρίες ὀργανώσαμε τὸν Μάρτιο τοῦ 1992, μὲ τὸ ἀπεισόδιο εἰς βάρος τοῦ Ἀ. Ζιάκου, καὶ πολλές φορές γιὰ τὰ σχολικά μας δικαιώματα. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας κερδισαν νόμιμα τὸ δικαίωμα γιὰ τὴ λειτουργία τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων σύμφωνα μὲ τὴν ὁδηγία Ἀριθ. 17 τοῦ ἔτους 1991 γιὰ τὴν ἐκμάθηση τῆς μητρικῆς τους γλώσσας. Ψηφίστηκε στὴ βουλὴ τὸ ἄρθρο 26 «περὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων» πὸ κατοχυρώνει αὐτὸ καὶ ἔπειτα ἔρχεται ἡ ὁδηγία Ἀρθ. 19, ἡμερ. 13\9\1993 πὸ κλείνει σχολεῖα καὶ ἀπαγορεύει τὸ ἄνοιγμα ἄλλων. Ἀρχικὰ ἔχει ἔρθει τὸ ἔγγραφο ἡμερ. 12\10\1992 Ἀριθ. 2618 μὲ θέμα:

ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΝΟΙΞΕΙ, ΧΩΡΙΣ ΑΔΕΙΑ.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΓΙΩΝ ΣΑΡΑΝΤΑ.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ: ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ.

Στην ἐπαρχία σας, στὰ Ἑξαμίλια καὶ στοὺς Ἁγίους Σαράντα ἔχουν ἀνοίξει Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, παρερμηνεύοντας ἔτσι τὴ διάταξη ἀρ. 17 ἡμερ. 27\9\1991 τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ἡ ὁποία διευκρινίζει ὅτι τέτοια μποροῦν νὰ λειτουργήσουν μόνο στὶς κατ' ἐξοχὴν μειονοτικές περιοχές. Γι' αὐτὸ τὰ σχολεῖα αὐτά, ὅπου ἔχουν ἀνοίξει, νὰ κλείσουν ἀμέσως! Γιὰ ὅλα τὰ παραπάνω νὰ μᾶς εἰδοποιήσετε τὸ συντομώτερο.

Πρόεδρος

Τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
(Τ.Σ.Υ.) ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΜΕΞΙ

Ἡ μεγαλύτερη διαμαρτυρία ὁργανώθηκε αὐθόρμητα, ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν νότιων περιοχῶν τῆς Ἀλβανίας, στὶς 30\6\1993, μετὰ τὸν διωγμὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Χ. Μαϊδόνη ἀπὸ τὴ Μητρόπολη Ἀργυροκάστρου.

Αὐτὴ τὴν περίοδο, δηλαδὴ τὸ 1993-1994, ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀλβανίας δοκιμάστηκε σκληρὰ στὸ θρησκευτικό, σχολικό, πολιτιστικό, οἰκονομικό καὶ στὸν πολιτικό τομέα. Αὐτὸς ὁ ἐπὶ αἰῶνες δοκιμασμένος λαός, ὑπέφερε, ἔκλαψε, πικράθηκε, ὑποβαθμίστηκε, λησλατήθηκε, ἐξαπατήθηκε καὶ ἀπογοητεύτηκε. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ πρωτοστατοῦσαν καὶ ἤθελαν νὰ ξεχάσουν τὴν ἐποχὴ τοῦ ραγιαῖ, ἐπιχειρώντας νὰ ζήσουν μὲ ἀξιοπρέπεια, καὶ μὲ ἀληθινὴ φιλία καὶ ἀδελφοσύνη μὲ τὸν Ἀλβανικό λαὸ γεύτηκαν μόνο πίκρες, βάσανα καὶ πόνο. Ὅργανα τοῦ κρατικοῦ ἀστυνομικοῦ μηχανισμοῦ ξυλοκόπησαν καὶ ἐκφόβισαν στοὺς δρόμους καὶ στὰ ἀστυνομικὰ τμήματα πολλοὺς Βορειοηπειρώτες, ὅπως τὸν Ἀριστείδη Μπόμπολη, Θωμᾶ Κυριακοῦ, Κώστα Κυριακοῦ, Μιχάλη Τόλη, Βαγγέλη Λίτση, Θωδορῆ Πάσκο καὶ ἄλλους. Βίαια κατέβαζαν ἀπὸ τὰ μαγαζιά τὶς ταμπέλες ποὺ γράφανε στὰ Ἑλληνικὰ τὸ εἶδος τοῦ μαγαζιοῦ καὶ τρομοκρατοῦσαν τοὺς ἰδιοκτῆτες γιὰ νὰ μὴν ἐμφανίζονταν οὔτε σὲ κανάλια οὔτε σὲ ἐφημερίδες. Στὶς 25\3\1993 ἀπαγορεύτηκε αὐστηρότατα ἡ ὕψωση τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας στὶς περιοχές μας. Ὅσοι τὸ ἐπιχείρησαν βασανίστηκαν. Πραγματοποιήσαμε τότε πολλὰ συναντήσεις μὲ ἀρμοδίους τῶν κρατικῶν

μηχανισμῶν, στείλαμε τηλεγραφήματα διαμαρτυρίας στὴν κυβέρνηση καὶ στὸν πρόεδρο Μπερίσια, ἀλλὰ δὲν βρέθηκαν ποτὲ τὰ ἄτομα ποὺ μᾶς βασάνιζαν. Ἦρθαν οἱ μοιραῖες στιγμὲς καὶ γιὰ τὴν θρησκεία μας. «Κάηκε» ἡ φημισμένη ἐκκλησία τῆς Γορατζῆς. Αὐτὸ ἦταν μόνο ἡ ἀρχή. Ἡ συνέχεια ἔγινε μὲ τὸν βίαιο διωγμὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Χρυσόστομου Μαϊδόνη.

Στὶς 24 Ἰουνίου 1993, τὸ σπίτι ποὺ ἔμενε ὁ Ἀρχιμανδρίτης, στὴ συνοικία Βαρόσι Ἀργυροκάστρου, περικυκλώθηκε ἀπὸ δεκάδες ἀστυνομικούς. Φώναξαν τὸν παπᾶ καὶ τοῦ ἔδωσαν ἓνα κομμάτι χαρτὶ μὲ τὸ ὁποῖο τὸ Ἀλβανικὸ κράτος ἀποκαλοῦσε τὸν ταπεινὸ ὑπηρέτη τοῦ Θεοῦ ἀνεπιθύμητο γιὰ τὴν Ἀλβανία καὶ τὸν διέταξαν νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀμέσως ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ ἔδαφος. Σὰν μέλισσες, συγκεντρώθηκαν γύρω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ἀρχιμανδρίτη χιλιάδες πιστοὶ Ἀλβανοὶ καὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἥρωϊκὰ συμπαραστάθηκαν στὸν Ἱερέα τους. Στὸ σπίτι τοῦ ταπεινοῦ Ἱερέα βρέθηκε αὐτὴ τὴν μέρα καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος. Ἐξω ἀπὸ τὸ σπίτι, ἀπὸ ἀπλοῦς ἀνθρώπους καὶ μέχρι καθηγητὲς κατέκλυσαν τὰ σοκάκια τοῦ μαχαλᾶ, ἀποφασισμένοι γιὰ κάθε εἶδους θυσία εἰς ὑπεράσπιση τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἐκκλησίας μας. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ ΘΕΟΥ, πολιορκημένοι μέσα στὸ σπίτι, δὲν ἤθελαν θύματα, δὲν ἤθελαν αἱματηρὰ ἐπεισόδια, βγῆκαν ἔξω λέγοντας: «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾶ καὶ ὅλα τὰ κακὰ σκορπᾶ». Ἐκαμαν ἐκκληση στοὺς πιστοὺς νὰ σκορπιστοῦν καὶ τότε ὁ ταπεινὸς Ἀρχιμανδρίτης δόθηκε στὰ χέρια τῆς ἀστυνομίας. Συνοδία μὲ πολλὰ αὐτοκίνητα, τὸν πέταξαν ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Ἀλβανίας. Οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ τώρα ἔμειναν δίχως τὸν ἐπικεφαλῆς τους.

Ἡ ΟΜΟΝΟΙΑ σὲ συνεργασία μὲ τὸ Σύλλογο ἀποφυλακισθέντων καὶ τὰ συμβούλια τῆς Κάτω καὶ τῆς Πάνω Δροπόλεως, σὲ συγκεντρώσεις ποὺ εἶχαμε στὴν ἐκκλησία Ἀργυροκάστρου, στὰ Σωφράτικα καὶ στὴ Δερβιτσιάνη προγραμματίσαμε καὶ μοιράσαμε τὰ καθήκοντα γιὰ τὴν ἐπιτυχία ἑνὸς μεγάλου συλλαλητηρίου, ποὺ θέλησαν οἱ πιστοὶ νὰ κάμουν σὲ ἔνδειξη συμπαραστάσεως γιὰ τὸν ἄδικο διωγμὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτη. Ἡ διαμαρτυρία καθορίστηκε γιὰ τὶς 30\6\1993.

Ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἐγὼ ἀναλάβαμε νὰ ἐνημερώνουμε τὸν κό-

σμο τῆς περιοχῆς Λιουτζουρίας. Χιλιάδες Χριστιανοί τῶν Νομῶν Ἀργυροκάστρου, Δελβίνου καὶ Ἀγ. Σαράντα πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο.

Βάσει τοῦ νόμου, τρεῖς μέρες πρὶν τὴν διαμαρτυρία, ἔπρεπε μὲ ἔγγραφο νὰ εἰδοποιούσαμε τὶς ἀστυνομικὲς ἀρχὲς γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς διαμαρτυρίας καὶ γιὰ ὅλη τὴν πορεία ποῦ θὰ ἀκολουθούσαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέχρι τὸ τέλος. (Αὐτὴ τὴν τυπικὴ διαδικασία ἐμεῖς τὴν κάναμε 5 μέρες γρηγορώτερα).

Ὅλα μὲ λεπτομέρειες τὰ προετοιμάσαμε στὴν συγκέντρωση ποῦ πραγματοποιήσαμε στὸ χωριὸ Δερβιτσιάνη. Τὸ ἔγγραφο τὸ ὑπέγραψαν δύο κορυφαῖα στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ καὶ τὸ πῆρε μαζί του γιὰ νὰ τὸ ἔδινε στὸ Ἀστυνομικὸ Τμήμα ὁ Γραμματέας τῆς Μητροπόλεως Μιχάλης Μάσιος, ἀφοῦ πρῶτα θὰ τὸ ὑπέγραφε καὶ αὐτός, γιὰτὶ χρειάζονταν τρεῖς ὑπογραφές. Στις 30-6-93, (μέρα τῶν 12 Ἀποστόλων), ὁ κόσμος μαζεύονταν στὴν ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν στὸ Ἀργυρόκαστρο. Ἀπὸ τὰ ξημερώματα πῆγαμε μέχρι τὴν πάνω Δρόπολη βοηθώντας τὸν κόσμο στὴν μετάβασή του πρὸς τὸ Ἀργυρόκαστρο. Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ταξίδια πρὸς τὴν Δρόπολη βρήκαμε μπλόκο στὰ ἀμπέλια τῆς Δερβιτσιάνης. Δεκάδες ἀστυνομικοὶ κουνούσαν τὰ γκλόμπ καὶ χτυποῦσαν ἀλύπητα ὅσους ἐπιχειροῦσαν νὰ περνοῦν τὸ μπλόκο. Μπήκαμε ἀνάμεσα στοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ προσπαθήσαμε νὰ μάθουμε τὸ τί συνέβαινε καὶ γιὰτὶ δὲν ἄφηναν τὸν κόσμο νὰ περάσει γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο. Στὴν γενικότητα οἱ ἀστυνομικοὶ ἦταν ἀπὸ τὸ βορρᾶ. Γνώρισα μόνο ἓναν ἀξιωματικὸ ποῦ ἦταν ἀπὸ τὸ Λιαζεράτι ποῦ μοῦ εἶπε:

«Κώστα σοῦ θέλω τὸ καλό, πὲς στὸν κόσμο νὰ γυρίσει πίσω γιὰτὶ δὲν πρόκειται νὰ περάσει κανεὶς. Ἔχομε διαταγὴ ἀπὸ τὸν πρόεδρο Μπερίσια νὰ μὴν ἀφήσομε νὰ περάσει οὔτε παιδὶ τῆς σαμαρίτσας».

Πῆγαμε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους, ἐπιχειρήσαμε νὰ σπάσουμε τὸ μπλόκο βάζοντας στὴν πρώτη γραμμὴ τὰ γυναικόπαιδα. Ἀδίκως προσπαθούσαμε, γιὰτὶ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὰ χτυποῦσαν ἀλύπητα. Τὸ ἀνθρωποκυνηγὲς τὸ συνεχίστηκε μέχρι καὶ τὶς αὐλὲς τῶν σπιτιῶν. Μὲ τὸν Ἡρα-

κλῆ, γιὰ νὰ ξεφύγουμε τὴ σύγκρουση μὲ τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα, ἀποφασίσαμε νὰ πᾶμε ἀπὸ τὰ χωράφια. Ἀφήσαμε τὸ μπλόκο γύρω στὰ 700 μέτρα στὸ ἀριστερό μας χέρι καὶ ἀφοῦ θὰ κάναμε ἓνα ἡμικύκλιο, θὰ βγαίναμε στὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ μπλόκου, ἔχοντας πιά τὸ δρόμο ἀνοικτὸ γιὰ τὴν πόλη.

«Ἄγνωστα» μάτια μᾶς παρακολούθησαν καὶ ἄρχισαν νὰ τρέχουνε πρὸς τὴν κατεύθυνσή μας 5-6 ἀστυνομικοί. Ὁ Ἡρακλῆς ἄλλαξε κατεύθυνση. Συνέχισα νὰ τρέχω, ἔφθασα μέσα στὰ ἀμπέλια, βγῆκα στὸ ντερβένι, καὶ ἄφησα τὸ μπλόκο γύρω στὰ 300 μέτρα πίσω μου. Μπῆκα στὸ αὐτοκίνητο τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ Θωμᾶ, πού μὲ περίμενε καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὸ Ἀργυροκάστρο. Μᾶς βγῆκαν μπροστὰ κλοῦβες τῆς ἀστυνομίας καὶ μᾶς μπλοκάρησαν τὸ δρόμο. Ἐφτασαν καὶ αὐτοὶ πού μὲ κυνηγοῦσαν. Μὲ χτύπησαν, ὅπου μπόρεσαν καὶ προσπαθοῦσαν νὰ μὲ βάλουν σὲ ἀστυνομικὴ κλούβα. Ὁ ἀδελφός μου ὁ Θωμᾶς, πού τότε ἦταν γραμματέας τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, προσπαθοῦσε νὰ τοὺς πείσει νὰ μὴ μὲ χτυποῦν. Μετὰ ἀπὸ λίγες στιγμὲς ἔφθασε στὸ «πεδίο τῆς μάχης», κάποιος ἄγνωστος καὶ μὲ ἀστραπιαῖες γροθιὲς σώριασε τὸν ἀδελφό μου στὸ σιάδι. Ὁ Θωμᾶς πνίγηκε στὰ αἵματα, τοῦ ἔκανε τὸ στόμα κομμάτια σπάζοντας του τρία δόντια. Λιποθυμημένον τὸν βάζουν μέσα στὴν κλούβα. Τώρα πιά καὶ ἐμένα μὲ ἔχουν ἀρπάξει τόσοι ἀστυνομικοί πού δὲν μπορούσα οὔτε νὰ κουνηθῶ καὶ ἔτσι μὲ πέταξαν καὶ ἐμένα μέσα. Κάπου κοντὰ στὸ νεκροταφεῖο Ἀργυροκάστρου, ὁ Θωμᾶς συνῆλθε. Ὁ ὁδηγὸς σταμάτησε καὶ διέταξαν τὸ Θωμᾶ νὰ κατεβεῖ καὶ νὰ πλύνει τὰ αἵματα. Ὁ Θωμᾶς δὲν δέχθηκε καὶ τελικὰ μᾶς μετέφεραν στὰ κρατητήρια Ἀργυροκάστρου. Ζητήσαμε συνάντηση μὲ τὸν εἰσαγγελέα, μὲ τὸν διευθυντὴ τῆς ἀστυνομίας καὶ μὲ γιαιτρό, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μᾶς ἄκουσε.

Ἄγνωστοι ἀστυνομικοί, πλησίαζαν στὸ παραθυράκι τοῦ κελιοῦ καὶ ἐξέφραζαν συμπάρασταση λέγοντάς μας ἓνα καλὸ λόγο ἢ δίνοντας ἓνα τσιγάρο, ἦταν καὶ ἄλλοι πού μᾶς ἔβριζαν καὶ μᾶς ἔλεγαν: «Τὶ νομίζετε, ἐμεῖς ἔχουμε τὸ μπαμπὰ Τουρκο, πού ἂν στρίψει τὸ μουστάκι του, χέζ... οἱ Ἕλληνες». Στούς ἀσύρματους πού κρατοῦσαν οἱ ἀστυνομικοί ἀκουγόταν ἡ φωνή: «Διψᾶμε, στεῖλτε μας μπιτόνια μὲ νερό», ἦταν τὸ σύνθημα ὅτι ζητᾶμε κι ἄλλες ἐνισχύσεις, γιὰ τὸ κύμα τῶν ἀπεργῶν μεγαλώνει.

Καταματωμένο τὸ λευκὸ πουκάμισο τοῦ Θωμᾶ Κυριακοῦ (ἀριστερά) μετὰ τὴν κράτησή του μαζί με τὸν Κώστα στὰ κελλιά τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Ἀργυροκάστρου. Δεξιά ὁ Μιχάλης Νταλιάνης, πρόεδρος τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ στοὺς Βουλευράτες.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μπλόκο στὰ ἀμπέλια τῆς Δερβιτσιάνης, εἶχε καὶ ἄλλα δύο μπλόκα, ἓνα στὴ Γράψη καὶ ἓνα στὴ Μουζίνα, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ κόσμος ποὺ εἶχε συγκεντρωθεῖ στὴ διαμαρτυρία τοῦ Ἀργυροκάστρου, ἦταν μερικές χιλιάδες. Ἀκούγαμε τὶς φωνές τους καὶ παίρναμε δύναμη. Ἐμᾶς μᾶς χτύπησαν, ἀλλὰ νικήσαμε, ὁ σκοπὸς πραγματοποιήθηκε, ἡ διαμαρτυρία πέτυχε. Πολλοὶ ἦταν καὶ αὐτοὶ ποὺ χτυπήθηκαν βάρβαρα στὴν διαμαρτυρία. Τὰ μαῦρα σημάδια, ἀπὸ τὰ γκλόμπ στὸ κορμί τῆς Ζωίτσας Ξέρα, Ἄννας Καρατζιά, Μιρέλας Καρατζιά, Κωστάντως Μπαρούτα, Ὀλγας Παπᾶ καὶ ἄλλων, ἔμειναν γιὰ πολὺ καιρὸ. Τὴν ἴδια τύχη εἶχαν καὶ πολλοὶ Ἑλλαδίτες ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ τὴν μέρα τοῦ συλλαλητηρίου, ὅπως οἱ Γιώργος Κουρκούτας, Χρῦσανθος Σηχλιμίρης καὶ ἄλλοι. Ἡ μάνα, συγγενεῖς καὶ πολὺς κόσμος εἶχε συγκεντρωθεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ τμήμα τῆς ἀστυνομίας καὶ φώναζαν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή μας. Μετὰ ἀπὸ 7-8 ὥρες μᾶς μετέφεραν σ' ἓνα Γραφεῖο καὶ ἓνας ἀξιωματικὸς μᾶς καταλόγησε τεράστιες εὐθύνες ὡς ὀργανωτὲς παράνομης διαμαρτυρίας. Μᾶς τιμώρησαν μὲ χρηματικὰ ποσὰ καὶ μᾶς ἄφησαν ἐλεύθερους. Στὰ παράπονά μας δὲν ἔδωσαν καμμιά σημασία, λέγοντας ὅτι: «Ἄν σᾶς χτύπησαν, ἔχουμε δικαιοσύνη καὶ ρίξτε τους στὸ δικαστήριο».

Ἐμεῖς ἰσχυριστήκαμε λέγοντάς τους ὅτι τὸ συλλαλητήριο ἦταν νόμιμο καὶ ὅτι ἡ ΟΜΟΝΟΙΑ σὲ συνεργασία καὶ μὲ ἄλλους φορεῖς ἔχει πάρει ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέτρα γιὰ τὴ νομιμότητα αὐτοῦ τοῦ συλλαλητηρίου. Τότε μᾶς ἔφεραν τὸ ἔγγραφο, καὶ εἶδαμε ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἔγγραφο ἔλειπε ἡ τρίτη ὑπογραφή.

Ποτὲ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἀγῶνες δὲν ἔχουν λείψει οἱ προδοσίες, οἱ συνωμοσίες καὶ οἱ ἀποτυχίες.

Στὸ σπίτι ἦταν πολὺ κόσμος, ἀνάμεσα τους καὶ ὁ Γενικὸς Πρόξενος Ἀργυροκάστρου Χρ. Ἰακώβου. Μᾶς παρηγόρησαν.

Παρηγόρησε τοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας καὶ ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἡ ἐπίσημη Ἑλληνικὴ κυβέρνηση, διαμέσου τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδας κύριου Κ. Μητσotάκη μὲ τοὺς 6 «σκληροὺς» ὄρους, ποὺ ξεχάστηκαν ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας. Αὐτοὶ οἱ 6 «σκληροὶ» ὄροι μόνο ζημιὰ προκάλεσαν στὸν Ἑλληνισμό τῆς Ἀλβανίας.

Κάτι πού δέν μπορείς νά τò κάνεις μὴν τò λές, γιὰτὶ εἶναι πολὺ χειρότερα. Αὐτὴ ἢ τακτικὴ δέν εἶναι οὔτε σοβαρὴ πολιτικὴ καὶ οὔτε ἐποικοδομητικὴ. Ἐκτὸς τ' ἄλλα ὁ πρόην πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδας, διαφορετικὰ ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους πολιτικοὺς ὅλων τῶν χρωμάτων, δέν ἔδωσε καθόλου θετικὸ ἐνδιαφέρον καὶ οὔτε στήριξη στὶς οἰκογένειες τῶν «5» τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, πού ἀντιμετώπιζαν πολὺ βαρειές κατηγορίες. Αὐτὴ τὴν ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ στήριξη δέν τὴν εἶχαν ἀνάγκη μόνο οἱ «5», ἀλλὰ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀλβανίας.

Ἐπῆρχαν καὶ μερικὰ κύρια στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ πού μᾶς «συμπαραστάθηκαν» μὲ τὸν τρόπο τους, λέγοντάς μας ὅτι «κάνετε λάθος πού βγήκατε στὴν πρώτη γραμμὴ, πρέπει νὰ ἀφήναμε τὴν τούρμα (τὸ πλῆθος) μπροστὰ καὶ ἐμεῖς ἀπὸ πίσω». Αὐτοὺς δέν ἄντεχε ὁ κόσμος, αὐτοὺς δέν τοὺς ἤθελε στὴν κορφή, γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς πάντα καὶ δημοκρατικὰ ἐπιδιώκαμε τὴν ἀντικατάστασή τους μὲ πιὸ ἄξιους ἀγωνιστὰς. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπαίτηση τοῦ κόσμου.

Μετὰ ἀπὸ τὰ χτυπήματα στὸ σχολικὸ καὶ τὸν θρησκευτικὸ τομέα, ἦρθε ἡ σειρὰ νὰ χτυπηθεῖ καὶ ὁ οἰκονομικὸς τομέας τοῦ χώρου μας. Αὐτὸ ἔγινε μὲ τὴν φυλάκιση τῶν μεγαλοεπιχειρηματιῶν τοῦ χώρου μας, ὅπως τῶν ἀδελφῶν Νάτση ἀπὸ τὴν Κακαβιά καὶ τοῦ ἔμπορα Πράσου. Ἡ χαριστικὴ βολὴ ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀλβανίας ἐδόθηκε μετὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς 10-4-1994, πού ὁ χῶρος μας ἐξολοθρεύτηκε καὶ πολιτικά.

Ἄν οἱ Ἕλληνες καὶ εἰδικὰ οἱ Ἕλληνες πολιτικοὶ δέν γνωρίζουν τὴν πραγματικότητα γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Ἀλβανίας, εἶναι γιὰτὶ δέν θέλουν νὰ τὴν γνωρίσουν, καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸ καλὸ τους, γι' αὐτὸ καὶ συνεπῶς εἶναι ἔνοχοι καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀλβανίας εἶναι τὸ θύμα.

Ἐκ τῆς ἐπίσκεψης ἐν τῇ Κύπρῳ. Ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ φωτογραφία τῶν βορειοηπειρωτῶν σὲ ἀναμνηστικὴ φωτογραφία μετὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο. Διακρίνονται ἀπὸ ἀριστερὰ οἱ: Φίλιππος Μπράτσкас καὶ Βαγγέλης Παπαχρήστου καὶ δεξιὰ οἱ: Κώστας Κυριακοῦ καὶ Μιχάλης Μαγκλάρας.

Η ΕΝΟΤΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΜΑΣ, ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΠΡΩΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ

Στὰ τέλη τοῦ 1992 καὶ ἀρχὲς τοῦ 1993, μαζί μὲ τὸν Ηρακλῆ, ἀγοράσαμε στὰ Γιάννενα (στὴ μάντρα τοῦ κ. Γκατζέλη), ἓνα φορτηγό, Μερτσεντὲς 813. Ἔτσι βγάσαμε τὰ ἐρχόμενα γιὰ τὶς οἰκογένειές μας. Τὸ φορτηγὸ τὸ χειριζόταν ὁ φίλος μας ὁ Ἀποστόλης ὁ Θάνος καὶ πολλὰς φορές τὸ εἶχαμε μεταχειριστεῖ καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Ε.Υ.Α.Π.Ο.Ε., πὺ εἶχε ἀποθήκευς τροφίμων καὶ σχολικῶν ὑλικῶν στὴ Βάνιστα Δροπόλεως. Ἐμεῖς οἱ τρεῖς πὺ εἶχαμε αὐτὸ τὸ φορτηγό, ἔχουμε κάνει 50 χρόνια φυλακή· πῶς πέρασαν ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια;! Ἡ αἰσιοδοξία μας ἦταν δικαιολογημένη.

Τὸ 1993 ἦρθε τὸ προσωπικὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου στὸ Ἀργυρόκαστρο. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες, ὁ Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Προξενείου κ. Βασ. Μπουρνόβας δείχνοντας ἀγάπη καὶ συμπόνια γιὰ τοὺς πρῶην πολιτικοὺς κρατούμενους, ἐπισκέφτηκε τὸ σπίτι μου.

Ἡ χαρά μας ἦταν μεγάλη, ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα τιμοῦσε τὸν Σύλλογό μας. Τὸ σπίτι ἦταν φτωχὸ καὶ σχεδὸν ἀδειανό, ἀλλὰ ἦταν οἱ ψυχές μας γεμάτες. Ὁ κύριος μᾶς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔκανε πολλὰ γιὰ τοὺς πρῶην πολιτικοὺς κρατούμενους. Θὰ ἔκανε καὶ σὰν ἐπίσημος Ἑλληνικὸς φορέας καὶ σὰν ἄτομο, γιὰ τὶ ὅπως μᾶς εἶπε εἶχε ἀδυναμία γιὰ τοὺς πρῶην φυλακισθέντες. Ὅπως κάναμε παντοῦ, τοῦ παρουσιάσαμε τὰ αἰτήματα μας, τὰ ὁποῖα τὰ καλοκαρτέρεσε καὶ εἶπε πῶς εἶναι ὅλα πραγματοποιήσιμα.

Τώρα πιά οἱ αἰτήσεις γιὰ οἰκονομικὴ στήριξη, ἔπρεπε νὰ

περνοῦσαν ἀπὸ τὸ Προξενεῖο. Ξανάρχισαν πάλι ἑκατοντάδες νὰ παρουσιάζουν αἰτήσεις, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ αὐτὲς εἶχαν τὴν τύχη τῶν προηγουμένων αἰτήσεων. Ἡ ἔχουν χαθεῖ ἢ ἔχουν παραμεληθεῖ.

Μετὰ ἀπὸ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ ὁ κ. Ἰακώβου καὶ ὁ κ. Μπουρνόβας, μᾶς ἐκπλήρωσαν μέχρι τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1994 τὸ αἶτημα γιὰ παραχώριση βίζας, γιὰ ὅλα τὰ ἄτομα ποὺ ἦταν μέλη τοῦ συλλόγου μας. Αὐτὸ τὸ ἔκαναν κατ' ἐξαίρεση, ἀλλὰ καὶ δίχως νὰ τηρήσουν τὴ σειρά. Μὲ τὴ δύναμη τοῦ λόγου μας, τοὺς εἶχαμε πείσει, νὰ παραχωρήσουν βίζα καὶ στοὺς φίλους μας Ἀλβανοὺς τῶν ἄλλων Νομῶν, ἀκόμα καὶ τῶν Νομῶν τοῦ βορρᾶ.

Οἱ βόρειοι ἔρχονταν ἀπογοητευμένοι καὶ οἰκονομικὰ ἐξαντλημένοι. Ἐρχονταν στὸ νότο, στοὺς φίλους τους, ἔχοντας σιγουριά, ὅτι ἐμεῖς ἂν εἶχαμε τὴν δυνατότητα, θὰ τοὺς βοηθούσαμε, γιὰτὶ αὐτὸ θὰ ἔκαναν καὶ αὐτοὶ γιὰ μᾶς.

Τὰ σπίτια μας μετατράπηκαν σὲ ξενοδοχεῖα, γιὰ τὸν Κεμάλ, Ἰσμέτ, Κοσμᾶ, Μιχάλη, Παναγιώτη, γιὰ τὸν Ἰσέν, τὸν Ἐκερέμ, τὸν Ὑλμπέρ, Μοῦχο, Ντόντ, Πάλη καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους. Εἶναι χαρὰ νὰ ἐξυπηρετεῖς τέτοιους φίλους.

Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ μᾶς βοήθησε ἀνεπιφύλακτα, ἐξυπηρετώντας πολλοὺς φίλους ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τὶς φυλακές, ἦταν καὶ ὁ λεβέντης Λοχαγός, Θανάσης Λάκας. Καὶ βίζα νὰ μὴν εἶχε κάποιος πρῶην πολιτικὸς κρατούμενος, ὁ κ. Λάκας θὰ τὸν περνοῦσε, ἀσχέτως ἂν ἦσουν Ἕλληνας ἢ Ἀλβανός. Εἶναι τιμὴ τοῦ Συλλόγου μας ποὺ βοήθησε ὄχι δέκα οὔτε ἑκατό, ἀλλὰ πάνω ἀπὸ χίλιους φίλους ἀπὸ ὅλη τὴν Ἀλβανία.

(Ὑποθέτω ὅτι δεκάδες ἀπὸ αὐτούς, ἔχουν ρωτηθεῖ ἀπὸ τὶς ἀστυνομικὲς ἀρχὲς τοῦ τόπου μας, μὲ σκοπὸ, ἂν μπορούσαν νὰ μᾶς κολλοῦσαν καὶ τὴν οὐρά, ὅτι ἐκμεταλλευτήκαμε τὴν βίζα (ἐμπόριο βίζας). Ἡ ἀπάντηση ποὺ θὰ ἔχουν λάβει, σίγουρα θὰ ἦταν ἢ καλύτερη γιὰ τὴν ὑπεράσπισή μας.)

Δὲν θέλω νὰ ἀναλύσω καὶ νὰ ἀποδείξω μὲ στοιχεῖα τὴν μετέπειτα στάση τοῦ προξενείου, δηλαδή, δὲν κατηγορῶ οὔτε ἐπαινῶ κανέναν, τὸν κάθε ἕναν τὸν ὑψώνει ἢ τὸν μειώνει τὸ ἔργο ποὺ ἀφήνει πίσω του, καὶ αὐτὸ τὸ ἔργο ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ τὸ κρίνει ἢ Ἱστορία. Ἡ μεγάλη κατηφόρα στὸν τόπο μας ἦρθε

ὅταν κομματοποιηθήκαμε μὲ βάση τὰ Ἑλληνικὰ πρότυπα, (ἄλλοι μὲ τὴν Νέα Δημοκρατία, ἄλλοι μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ καί... κλπ). Γιὰ τὴν καταντιὰ τῆς κομματοποίησης τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας, μεγάλη εὐθύνη ἔχουν, (ἐκτὸς τοὺς ἄλλους) καὶ ἐπίσημοι τῶν διπλωματικῶν ἀρχῶν τῆς Ἑλλάδας στὴν Ἀλβανία.

Τὸ 1993 τὸ προεδρεῖο τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ κάνει ἔξωση ἀπὸ τὸ συμβούλιο στὸν πρῶην βουλευτὴ Παναγιώτη Μπάρκα. Τότε ὁ κ. Μπάρκας μὲ ἄρθρα του στὶς Ἑλληνικὲς ἑφημερίδες κατηγοροῦσε τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ γιὰ ὄπλοστάσιο τῆς Ν. Δ. καὶ διάφορα μέλη τῆς Ὀργάνωσης γιὰ μισθοφόρους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἄνεπιφύλακτα καὶ φανερά ὁ συλλογὸς μας τότε προσέφερε τὴν βοήθειά του στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ. Τὸ 1993 μαζί μὲ ἄλλους συμπατριῶτες, μᾶς καλεῖ στὴν Ἀθήνα τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ μᾶς βραβεύουν γιὰ τὴν συμβολή μας στὸ ἐθνικὸ θέμα.

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1993, μαζί μὲ τοὺς κύριους Βαγγέλη Παπαχρήστο, Φίλιππα Μπράτσκα καὶ Μιχάλη Μαγκλάρα, ἡ ΟΜΟΝΟΙΑ μᾶς στέλνει στὴν Κύπρο, ὡς ὑπευθύνους γιὰ πολλὰ παιδιά ἀπὸ τὴ Β. Ἡπειρο, ποὺ ἦταν προσκεκλημένα ἀπὸ κυπριακὲς οἰκογένειες. Στὴν Κύπρο πραγματοποιήσαμε ἀλλεπάλληλες συναντήσεις μὲ ἐπίσημους κρατικὸς φορεῖς καὶ μὲ ἄλλους ἰδιωτικὸς. Ὁ σκοπὸς τῶν συναντήσεων ἦταν νὰ κάναμε ὅσο τὸ δυνατό πιὸ γνωστὰ τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀνησυχίες τοῦ χώρου μας. Εἶχαμε συναντήσεις μὲ τὴν Ὑπουργὸ Παιδείας, μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Ὑγείας, μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, μὲ τὸν πρόεδρο τῆς ΠΑ. ΣΥ. Δ. Ὑ. μὲ βουλευτὲς καὶ πρόεδρους φυλακισθέντων κλπ.

Στὴν προσπάθεια μας νὰ γνωστοποιήσουμε στὴν Κύπρο, ὅτι ὑπάρχουμε καὶ ἐμεῖς, ἐκτὸς ἀπὸ συνεντεύξεις ποὺ δώσαμε στὶς ἑφημερίδες καὶ στὰ ραδιόφωνα, ὁ κ. Μαγκλάρας καὶ ἐγώ, ὑπὸ τηλεοπτικὴ κάλυψη, γίναμε ἐθελοντὲς αἱμοδότες. (Γιὰ νὰ λιποθυμίσω λίγο ἀργότερα, ἀφοῦ ἔδωσα 480 γραμ. αἷμα).

Μεγάλη συμπαράσταση στὴν Κύπρο, εἶχαμε ἀπὸ τὴν Ε. Τ. Ὑ. Κ. καὶ προσωπικὰ ἀπὸ τὸν Γραμματέα της, τὸν Λοῖζο Χατζηκωστή. Αὐτὸ ποὺ μᾶς πίκρανε στὴν Κύπρο, ἦταν ποὺ κάποια ἄτομα, ἴσως καὶ ἀθελά τους, μὲ τὶς πράξεις τους ἔφερναν διχασμὸ στὸν χώρο μας. Π.χ. ὑπῆρχαν φορεῖς ποὺ δὲν συνεργά-

ζονταν με την ΟΜΟΝΟΙΑ αλλά με άτομα του χώρου μας, αυτή ή συνεργασία γινόταν ή για φιλοξενία παιδιών στην Κύπρο ή για διάφορες οικονομικές βοήθειες ή και για ό,τι άλλο. Αυτό κατέληγε στην αυτοπροβολή διαφόρων.

Μετά από συναντήσεις με τον γιατρό ορθοπαιδικό, κύριο Ζεμενίδη, και αφού του εξηγήσαμε πώς τέτοιες κινήσεις όχι μόνο δεν ωφελούν αλλά και βλάπτουν πολύ τον χώρο μας, μπορέσαμε να βρούμε κάποια άκρη και τώρα πια οί Κύπριοι αδελφοί μας ίδρυσαν ένα κοινό προεδρείο, το οποίο θα συντόνιζε σε συνεργασία με την ΟΜΟΝΟΙΑ, όλες τις κινήσεις των κυπριακών φορέων, που ασχολούνταν με την οικονομική ανάπτυξη του χώρου μας.

Όκτώβριος 1993. Σχεδόν όλη ή Αλβανία ήρθε στην Ελλάδα. Ο παλιός μου φίλος Σωκράτης Μήλος ακόμα «θεραπευόταν» στα τρελοκομεία της Αλβανίας. Πέρασαν 20 χρόνια από τότε που οί κομμουνιστές τον έβαλαν στα ψυχιατρεία, για να τον «γιάτρευαν». Τώρα ο Σωκράτης έπρεπε να «μετακόμιζε» από το τρελοκομείο της Αλβανίας, σε κάποιο τρελοκομείο της Ελλάδας. Η μάνα του, από καιρό του είχε εξασφαλίσει το διαβατήριο, αλλά δεν μπορούσε να πάρει βίζα. Με δάκρυα στα μάτια, μου είπε ότι δεν την χωράει ο τόπος, ότι δεν μπορεί να τον νιώθει στην Αύλώνα και θέλει να τον πάρει στην Ελλάδα, μόνο έτσι θα πεθάνει ήσυχα. Πήρα το διαβατήριο και πήγα στο Προξενείο. Συγκινημένος, τους εξηγώ το ποιός ήταν ο Σωκράτης. Περίμενα να συγκιनिόνταν, να συγκιनिόνταν οί διπλωμάτες από αυτή την τραγωδία. Αυτοί γέλασαν και φώναξαν και τους άλλους, λέγοντας:

«Έλατε να δείτε μιὰ φάτσα τρελου».

Πήρα την βίζα. Μια μέρα μαζί με τα αδέρφια του Σωκράτη, τον Βαγγέλη και τον Νίκο, φέραμε τον Σωκράτη στην αγαπημένη του Ελλάδα. Όταν φθάσαμε στην Κακαβιά και είδε την γαλανόλευκη αυτή «ή φάτσα του τρελου», δάκρυσε και μου είπε:

«Μου είχες πει ότι θα με φέρεις στην Ελλάδα και κράτησες το λόγο σου, τώρα θα πάμε να παίξουμε στον ΠΑΟ, μαζί με τον Δομάζο. Αν με γυρίσουν πίσω, εγώ δεν πάω πάλι στην Αύλώνα, θα πεθάνω εδώ».

Ἐδῶ θὰ πεθάνει! Ὁ Σωκράτης, τώρα εἶναι στὴν Ἑλλάδα.

Στὸ χῶρο μας ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται καὶ κάποιοι ἄλλοι ἄνθρωποι, ἀπεσταλμένοι τῆς Ε. Ν. Β. Η., (Ὁργάνωση τῆς νεολαίας τῆς Β. Ἡπείρου), πού εἶχε ἰδρυθεῖ στὴν Ἀθήνα τὸ 1992. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ζήτησαν ἐπαφὴ καὶ μὲ τὸ Σύλλογό μας. Τοὺς ἐξηγήσαμε ὅτι ἡ νεολαία τοῦ τόπου μας εἶναι ὀργανωμένη καὶ συσπειρωμένη γύρω ἀπὸ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ καὶ ὅτι στὸ χῶρο μας δὲν ὑπάρχει κανένα πρόβλημα νεολαίας κλπ. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1993, ἡ Ε. Ν. Β. Η. στὴν Ἀθήνα διεξάγει τὸ πρῶτο τῆς Συνέδριο καὶ καλεῖ ἀντιπροσώπους καὶ ἀπὸ τὸ Σύλλογο Φυλακισθέντων. Ὁ μόνος ἀπεσταλμένος τῆς ΕΝΒΗ στὸ χῶρο μας, ἦταν ὁ Λεονάρδος (Λεωνίδας) Γκαζέλης, ὁ ὁποῖος τίποτε δὲν προσέφερε.

Ἀπὸ τὰ πολὺ λίγα πού μίλησα, ὅταν μὲ κάλεσαν στὸ βῆμα γιὰ τὸν χαιρετισμό, θυμᾶμαι ὅτι μὲ λίγα λόγια τοὺς παρουσίασα τὶς δυσκολίες τοῦ χῶρου μας, τόνισα ὅτι τὸ μεγάλο ἔργο πού πρέπει νὰ κάνει ἡ Ε.Ν.Β.Η. εἶναι νὰ προετοιμάσει στελέχη στὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, γιὰ τὴν προοπτικὴ τοῦ τόπου, νὰ πείσει νέους νὰ ντυθοῦν παπάδες, γιὰτὶ κανένας τέτοιος δὲν ὑπάρχει, ἐπίσης πρέπει οἱ νέοι νὰ γυρίσουν στὰ ἐδάφη μας, καὶ κατέληξα, «τὸ ἔργο τῆς ὀργάνωσής σας σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς εἶναι ἀνύπαρκτο».

Πολλὲς φορές ἔχω συναντηθεῖ καὶ μὲ ἀντιπροσώπους τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, μὲ τὸν κ. Βὰν Νιτέρ Στούλ καὶ μὲ ἄλλους. Μετὰ τὸ διωγμὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτη ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο, συναντήθηκα μὲ τὸν κ. Στούλ, μὲ δικιά του πρόθεση. Τοῦ ἐξήγησα ὅλα τὰ γεγονότα, τοῦ ἔδειξα καὶ φωτογραφίες ἀπὸ τὸν ξυλοδαρμό. Στὴν ἐρώτηση τοῦ τί ζητᾶμε τοῦ ἀπαντήσαμε,

«ζητᾶμε ὅλα αὐτὰ τὰ δικαιώματα, πού μᾶς ἀνήκουν βάσει τοῦ νόμου καὶ τῶν Διεθνῶν Συνθηκῶν, (ΔΑΣΕ, Ο.Η.Ε., Κάρτα Παρισίων, Κάρτα τῆς Ρώμης κλπ.), οὔτε περισσότερα ἀλλὰ οὔτε καὶ ἓνα λιγότερο». Δηλαδή τοῦ εἶπα «ἐμεῖς ζητᾶμε νὰ ζήσουμε εἰρηνικά, νὰ μὴν ἔχει τρομοκρατία, νὰ εἴμαστε ὅλοι τὸ ἴδιο μπροστὰ στὸ νόμο, νὰ ἔχουμε θρησκευτικὰ καὶ σχολικὰ δικαιώματα, νὰ μᾶς ἐπιτρέπουν τὴν ὑψωση τῆς ση-

μαίας του ἔθνους πού εἶναι ὁ κορμός μας, νά μὴν φοβούμαστε, νά ἐκφράζουμε παντοῦ καὶ πάντα τὶς ἀπόψεις μας, νά ἔχουμε τὸ δικαίωμα τῆς εἰρηνικῆς διαμαρτυρίας καὶ κυρίως νά ζοῦμε δίχως φόβο στὰ σπίτια μας».

Ὁ κύριος Στούλ κρατοῦσε σημειώσεις καὶ δὲν μᾶς εἶπε τίποτε ἄλλο. Τελευταῖα ἄρχισαν νά συμβαίνουν καὶ κάτι παράξενα πράγματα, πού οὔτε τὰ χωνέσαμε ποτὲ ἀλλὰ καὶ οὔτε τὰ καταλάβαμε καλά. Αὐτὰ συνέβησαν μετὰ τὴν πτώση τῆς Νέας Δημοκρατίας, τὸν Ὀχτώβριο τοῦ 1993.

Τότε διάφορα ἄτομα, πρώην βουλευτὲς καὶ πρώην στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, δὲν ξέρουμε τί ἔπαθαν. Πῆραν τὰ μυαλά τους ἀέρα καὶ ἦταν ἀπίστευτα αὐτὰ πού ἔλεγαν. «Ὅτι δηλαδὴ τώρα ἦρθε ἡ ὥρα τους, ὅτι ἐμεῖς πρέπει νά πᾶμε στὰ σπίτια μας, ὅτι τὰ στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ καὶ τοῦ Συλλόγου πρώην πολιτικῶν κρατουμένων, πρέπει νά παραιτηθοῦν καὶ νά ἀφήσουν τὴ θέση τους σὲ ἄλλους».

Παναγιά μου, τί λένε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; Ἐμεῖς πιστέψαμε ὅτι ξεχάσαν τὸν παλαιὸ καιρὸ, ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἀλλάξει μυαλά. Γιὰ ποιὲς θέσεις μιλάνε; Γιὰ θέσεις ἀγωνιζόμαστε ἢ γιὰ τὰ δικαιωμάτα μας;

Οἱ προσπάθειες αὐτῶν ἐναντίον τοῦ Συλλόγου μας ἀπέτυχαν μὲ ντροπὴ γιὰ τοὺς ἴδιους.

Ὅσο πλησίαζαν οἱ ἐκλογὲς στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ, τόσο περισσότερο κοκορεύονταν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅπως φαίνεται ἔβρισκαν ὑποστήριξη ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλβανία. Ἡμᾶς πεπεισμένοι ὅτι θὰ ἔσπαγαν τὸ κεφάλι τους, διότι ἐμᾶς μᾶς εἶχε δικαίωσει ἡ Ἱστορία. Εἴχαμε τὸ δίκαιο μὲ τὸ μέρος μας, εἴχαμε τὸ λαὸ μὲ τὸ μέρος μας. Αὐτοὶ ἤθελαν νά γυρίσουμε πίσω, ἐμεῖς κοιτάζαμε πάντα μπροστά. Ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ ἀναλύσω πιὸ κάτω.

Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1993, τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου, ὁ Πρόεδρος κ. Μπερίσια πραγματοποιεῖ ἐπίσκεψη στὸ Ἀργυρόκαστρο. Στὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισκέψεως περιλαμβανόταν καὶ συνάντηση μὲ στελέχη καὶ ἀντιπροσώπους τῆς Ἐθνικῆς Ἑλληνικῆς Μειονότητας. Ἡ συνάντηση ἔγινε σὲ αἴθουσα τῆς πόλης Ἀργυροκάστρου.

Πρὶν πάω στὴν συνάντησή με τὸν κ. Πρόεδρο, συγκεντρωθήκαμε στὸ σπίτι τοῦ Ἡρακλῆ 4-5 ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Προεδρείου τοῦ Συλλόγου καὶ ἀποφασίσαμε νὰ ἀπευθύνουμε στὸν κ. Μπερίσια δυὸ ἐρωτήσεις. (Ὁ Ἡρακλῆς ἐκείνη τὴ μέρα ἦταν ἄρρωστος).

Βρισκόμενος στὴν αἴθουσα, ἀπέναντι στὸν Πρόεδρο Μπερίσια δὲν αἰσθάνομαι καθόλου οὔτε φόβο οὔτε τράκ. Τὸν καιρὸ τοῦ δικτάτορα, σὲ τέτοιες συναντήσεις πήγαιναν τὰ πιὸ ἀγαπητὰ παιδιά τοῦ κόμματος, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἀπομόνωναν στὰ χωράφια. Φαντάσου τώρα ἡ θύρα ἦταν ἀνοιχτὴ γιὰ ὅλους. Παλαιὰ καὶ κάποιος κομματάρχης νὰ ἐρχόταν θὰ ἔπαιρναν αὐστηρὰ ἀστυνομικὰ μέτρα. Τώρα θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε ἐλεύθερο διάλογο, θὰ συζητούσαμε ἀπλᾶ, θὰ παρουσιάζαμε τὶς ἀπαιτήσεις μας. Αὐτὴ εἶναι ἡ Δημοκρατία. Ἄκόμα περισσότερο ἐμεῖς οἱ πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι εἶχαμε καὶ ἓνα λόγο παραπάνω νὰ ἤμασταν περήφανοι σὲ τέτοιες στιγμές, γιατί με τὶς θυσίες μας εἶχαμε συμβάλει περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους γιὰ τὸ σήμερα. Αὐτὰ αἰσθάνομαι καὶ σκεφτόμαι στὴν αἴθουσα. Πῆρα τὸ λόγο καὶ εἶπα τοῦ κ. Προέδρου:

1- Κύριε πρόεδρε εἶναι χαρὰ μας ποὺ βρίσκεσθε ἐδῶ καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση ποὺ μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ μιλήσω μαζί σας. Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ρωτήσω γιὰ αὐτὰ ποὺ δὲν κάλυψαν οἱ προηγούμενοι συνομιλητές. Τὸ κόμμα σας κ. Πρόεδρε στὶς προεκλογικὲς σας δηλώσεις εἶχε δεσμευθεῖ ὅτι ἂν γίνεи κυβέρνηση, θὰ ἔπαιρνε ὅλα τὰ μέτρα καὶ θὰ ἔβρισκε τρόπους νὰ ἀποζημιώσει τὰ θύματα τῆς πολύχρονης δικτατορίας τῶν κομμουνιστῶν. Οἱ πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι ἀπὸ καιρὸ εἶχαν νοσταλγήσει τὴν ἐλευθερία, γι' αὐτὸ καὶ ἀνεπιφύλακτα βγήκαν πρῶτοι στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐδραίωση τῆς δημοκρατίας στὸν τόπο μας. Θέλω νὰ σᾶς ρωτήσω ἐὰν ἔχετε ἀκόμα τὶς ἴδιες θέσεις μ' αὐτὲς ποὺ εἶχατε προεκλογικὰ καὶ ἂν ναί, πότε σκοπεύετε νὰ μᾶς ἀποζημιώσετε;

Καὶ γιὰ νὰ σᾶς συστηθῶ κ. Πρόεδρε καὶ ἐγὼ εἶχα τὴν τύχη νὰ ὑποφέρω ἀπὸ μικρὸς στὰ κάτεργα τοῦ Σπάτς.

2- Κύριε πρόεδρε στὸ χῶρο μας πολλὲς φορὲς εἶχαν δημιουργηθεῖ παρεξηγήσεις, ποὺ εἶχαν καταλήξει καὶ

σὲ ξυλοδαρμὸ εἰς βάρος μας. Π.χ., ὅταν εἶχαμε ὑψώσει τὴν Ἑλληνικὴ Σημαία, εἶχαν ἐπέμβει τὰ τοπικὰ ἀστυνομικὰ τμήματα καὶ ἀφοῦ βιαίως εἶχαν κατεβάσει τὴ σημαία, εἶχαν ὀδηγήσει καὶ ἄτομα στὰ κρατητήρια τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος. Γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχουν πιά παρεξηγήσεις, ζητᾶμε νὰ μᾶς ἐξηγήσετε, ἐὰν δικαιούμαστε ἐμεῖς σὰν Ἐθνικὴ Ἑλληνικὴ Μειονότητα, νὰ ὑψώνουμε τὴν Ἑλληνικὴ Σημαία, ὅταν τὸ Ἔθνος πού εἶναι ὁ κορμὸς μας ἔχει Ἐθνικὲς ἢ θρησκευτικὲς γιορτές. Ἐμεῖς ξέρουμε ὅτι αὐτὰ τὰ δικαιώματα εἶναι κατοχυρωμένα καὶ ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς χώρας μας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Διεθνεῖς Συμβάσεις τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν.

Ὁ κ. Πρόεδρος μοῦ ἀπάντησε ὅτι «ἡ κυβέρνησή του, σέβεται τὴν ἱστορία καὶ τοὺς ἀγῶνες τῶν πρώην πολιτικῶν κρατουμένων καὶ βεβαίως θὰ τοὺς ἀποζημιώσει γιὰ τὰ χρόνια πού εἶχαν ὑποφέρει στὶς φυλακὲς καὶ στὶς ἐξορίες. Θὰ βρεθεῖ ἡ λύση εἶπε ἀλλὰ αὐτὴ ἡ διαδικασία θὰ πάρει πολὺ χρόνο, γιὰτι καὶ πολλοὶ εἶναι αὐτοὶ πού ἔχουν ὑποφέρει.

Ὅσον ἀφορᾷ γιὰ τὴ δευτέρη ἐρώτηση, ἀπάντησε: «Θέλω νὰ σᾶς πῶ, ὅτι θὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ γιὰ τὴν Ἀλβανικὴ Σημαία νὰ ἔχει δίπλα τῆς τὴν Ἑλληνικὴ. Σᾶς λέω νὰ τὴν ὑψώνετε ὅταν τὸ Ἔθνος σας ἔχει γιορτές, καὶ πάντα δίπλα ἀπὸ τὴν Ἀλβανικὴ. Ἐγὼ θὰ τὸ προτείνω καὶ στὴν Ἀλβανικὴ Βουλὴ γιὰ νὰ κατοχυρωθεῖ αὐτὸ μὲ νόμο».

Βεβαίως εὐχαριστηθήκαμε. Αὐτὴ ἦταν ἡ καλύτερη ἀπάντηση πού μποροῦσε νὰ μᾶς δώσει.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, αὐτὸ ποτὲ δὲν κατοχυρώθηκε μὲ νόμο καὶ ἀκόμα σήμερα δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ὑψώνεται ἡ γαλανόλευκη.

ΟΙ ΣΥΝΩΜΟΤΕΣ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ

Νὰ ἐπανεέλθουμε στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ. Πλησίαζαν οἱ ἐκλογές γιὰ τὰ τοπικὰ προεδρεῖα καὶ γιὰ τὸν Γενικὸ Πρόεδρο. Ἀντιληφθήκαμε ὅτι ὁ λύκος τὸ μαλλὶ εἶχε ἀλλάξει, ἀλλὰ ὄχι τὰ μυαλά. Αὐτοὶ ποὺ δημιουργοῦσαν τὰ προβλήματα στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ, ἦταν μιὰ ὁμάδα σπουδαγμένων, ποὺ κάποτες μᾶς εἶχαν συμβουλέψει:

« Ἄν θέλετε νὰ μὴν σᾶς σπάζουν τὴ μύτη τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα, μὴν βγαίνετε ἐσεῖς στὴν κορφή ἀλλὰ ἀφήστε τὴ μάζα. »

Αὐτοὶ ἦταν μερικοὶ φιλόδοξοι, συμφεροντολόγοι, ἀρνητικοί, ποὺ δυστυχῶς δασκαλεύτηκαν καὶ ἀπὸ παρομοίους τοὺς Ἑλλαδίτες. Ἔτσι φέρανε καὶ στὸ χῶρο μας τὸ ἄσχημο κομματικὸ παιχνίδι ποὺ μόνον διχάζει. Σίγουρα, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶχαν γύρω τους καὶ πολλοὺς νοσταλγοὺς τοῦ πρώην συστήματος. Ἐθρέφαν ἐλπίδες, γιὰ νὰ ἔπαιρναν αὐτοὶ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ στὰ χερσιὰ τους. Προσπάθησαν νὰ κερδίσουν καὶ τὴν συμπάθεια τῶν φυλακισθέντων, τάζοντας λαγοὺς μὲ πετραχήλια. Μπόρεσαν νὰ μᾶς ἀποσπάσουν δυὸ τρεῖς φίλους.

Ἐκείνη τὴν περίοδο στὴν Ἀλβανία νικοῦσε αὐτὴ ἡ παράταξη ποὺ θὰ ὑποστηριζόταν ἀπὸ τοὺς πρώην Πολιτικοὺς Κρατούμενους, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς τῆς ὁμάδας ζήτησε συνάντηση μὲ τὸ Σύλλογο μας. Αὐτὴ ἡ συνάντηση ἔγινε στὸ χωριὸ Γράψη. Ἄτομα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὁμάδα, δυσφημίζοντας τὰ ἡγετικὰ στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, προσπαθοῦσαν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ἂν τοὺς ὑποστηρίζαμε, θὰ ἔβρισκαν λύση ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ τόπου μας. Λέγαν ὅτι θὰ παρουσίαζαν ἓνα πρόγραμμα στὶς Ἀλβανικὲς ἀρχὲς καὶ στὶς Ἑλληνικὲς καὶ ἔ-

πειτα θὰ ἀπευθύνονταν στὰ Εὐρωπαϊκὰ φόρουμ. Αὐτὰ καὶ ἄλλα διαφώτιζαν...

Τοὺς ἀπαντήσαμε ὅτι τὰ ἴδια πράγματα κάνει καὶ ἡ σημερινὴ ἡγεσία τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Ἀπευθύνθηκα στὸν ἀρχηγό τους στὸν Π. Μπάρκα καὶ τοῦ εἶπα:

- Κύριε Μπάρκα, ὅταν διέφυγα στὴν Ἑλλάδα, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990, ἐσὺ τότε πῆγες στὸ χωριό μας καὶ ἔπαιρνες συνεντεύξεις καὶ ρωτοῦσες τοὺς συμπατριῶτες τὸ ποια μέτρα ἐπρότειναν ἐναντίον τῆς οἰκογένειας τοῦ «προδότη» τοῦ «ἐχθροῦ τοῦ λαοῦ» κλπ.

-Ναὶ εἶπε, ἦμουν «ἀναγκασμένος». Τότε ἦρθε μιὰ ὁδηγία ἀπὸ ἐπάνω νὰ κάνουμε μιὰ ἐκπομπή γιὰ τοὺς φυγάδες.

-Γι' αὐτὸ τοῦ εἶπα, μὴ ζητᾶς νὰ εἶσαι ὁ ἀρχηγός μας, γιατί αὐτὸ δὲν μπορούμε νὰ τὸ χωνέσουμε. Μείνε ὅπως ὁ πολὺς ὁ κόσμος, ἀπλὸς ἀγωνιστῆς καὶ καλὰ εἶναι νὰ μὴν ξύνουμε παλαιᾶς πληγές. Νὰ μὴν συκοφαντοῦμε στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Ἔτσι ἔληξε ἡ συνάντηση δίχως νὰ καταλήξουμε σὲ συμφωνία.

Πολλοὶ Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας καὶ πολλοὶ Ἀλβανοί, πού εἶχαν βεβαρυμένο παρελθόν, διάφοροι ἄλλοι πού τηροῦσαν ὑψηλὰ πόστα στὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς τοῦ Χότζια καὶ μέχρι τῶν ἀπλῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ συστήματος, μετὰ τὴν πτώση τῆς ἀνθρώπινης δικτατορίας, κάθησαν κλεισμένοι καὶ φοβισμένοι, περιμένοντας ἐκδίκηση εἰς βάρος τους, ἀπὸ τοὺς πρώην φυλακισθέντες, ἀπὸ τὴν Ἀλβανικὴ κυβέρνησις ἢ καὶ ἀπὸ διεθνεῖς παράγοντες. Αἰσθάνονταν τόσο ἄσχημα πού παρακαλοῦσαν τὸν παντοτινὸ σύμμαχό τους, τὸ Διάολο, νὰ τοὺς βοηθήσει, νὰ μὴν τοὺς βρεῖ τίποτε.

Αὐτοὶ τώρα ἦταν «μετανοιωμένοι» γιὰ ὅλα. Μᾶς ἀγκάλιαζαν σὰν Ἰουδες καὶ ἀποροῦσαν μὲ τὴν μεγαλοκαρδία μας. Στὴν ἀρχὴ νόμισαν ὅτι ἂν ἦταν ὅλοι μὲ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ, τότε μόνο θὰ εἶχαν τὸ δρόμο ἀνοιχτὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ εἶχαν καὶ ἄλλα προνόμια. Γι' αὐτοὺς αὐτὸς ὁ ρόλος ἦταν πολὺ εὐκόλος, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν περισσότερο ἀπὸ ὅλους, γιὰ ΟΜΟΝΟΙΑ, γιὰ Ἑλληνισμό, γιὰ ἀδελφοσύνη, γιὰ δικαιώματα κλπ.

Στὴν Ἀλβανία εἶχε γίνει τὸ θαῦμα. Ὅλοι οἱ λύκοι ἓνα πρωί, ἔγιναν ἀρνιά, οἱ δαίμονες ἔγιναν ἅγιοι. Ὅλοι οἱ ἐγκληματίες

ἔκρυσαν τὰ αἵματοβαμμένα χέρια τους, ἄρπαξαν κλωνάρια ἐλιᾶς καὶ ἔδιναν μαθήματα Δημοκρατίας στὰ θύματά τους, σ' ἐμᾶς.

Ποῦ ἤξεραν αὐτοὶ ἀπὸ ἀγάπη, αὐτοὶ μόνο μίσος εἶχαν σκορπίσει, ἀπὸ τὸ βορρᾶ μέχρι τὸ νότο. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μᾶς ἔχουν τιμωρήσει ἐνῶ ἡμασταν ἀθῶοι καὶ ζητοῦσαν νὰ τοὺς χαριστοῦμε. Ἐμεῖς ποὺ ἡμασταν οἱ σκλάβοι τους, τώρα ἔπρεπε νὰ ἡμασταν καὶ οἱ σωτῆρες τους. Βλέποντας, ὅτι αὐτοὶ ἔδειχναν μετανοιωμένοι, τοὺς εἶχαμε χαρισθεῖ μέχρι ἐκείνη τὴν στιγμή, τοὺς εἶχαμε χαρισθεῖ μὴ περιμένοντας τὴν συγγνώμη τους, δὲν θέλαμε τὴ συγγνώμη ἀνθρώπων, ποὺ δὲν εἶχαν ποτέ ἀξιοπρέπεια καὶ συνείδηση. Αὐτὰ τὰ κτήνη εἶδαν, ὅτι στὰ χαμένα θρέφαν φόβο, γιατί οὔτε ἀπὸ τὴν Ἀλβανία ἀλλὰ οὔτε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τοὺς μπῆκε ἀγκάθι, μᾶλλον αὐτὰ τὰ ἄτομα στὸ ἐξωτερικὸ περνοῦσαν καὶ καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποὺ εἶχαν ὑποφέρει στὴν πενηντάχρονη δικτατορία. Ὅταν ὅμως ἀντιλήφθησαν, ὅτι περνοῦσαν ἀκόμα τὰ «ρεπόρτα» τους, στὰ κρατικὰ φόρουμ τῆς Ἀλβανίας, ὅταν ἀντιλήφθησαν ὅτι οἱ περισσότεροι ἐπίσημοι Ἕλληνες, στὴν θέση τῆς καρδιάς τους εἶχαν βάλει τὸ πορτοφόλι, τότε δὲν ἔχασαν καθόλου καιρὸ, ὀργανώθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ σκάβουν τὸν τάφο τῆς Δημοκρατίας. Ἀλλὰ τὸν φόβο τὸν εἶχαν μέσα στὴν κοιλιὰ τους, ποτέ δὲν τόλμησαν νὰ σηκώσουν τὸ κεφάλι καὶ νὰ μᾶς κοιτάξουν κατάματα. Ὅ,τι μαγεῖρευαν τὸ μαγεῖρευαν πισώπλατα.

Οἱ πρῶην φυλακισθέντες, ἐμεῖς μὲ τὸν ἀπλό, ἀγνὸ καὶ καθαρὸ λόγο προσπαθήσαμε πάλι νὰ ἡσυχάσουμε τὰ πνεύματα κάνοντας ἔκκληση, γιὰ συμφιλίωση. Ἐμεῖς ποὺ ἡμασταν τὰ θύματά τους, ποὺ ἡμασταν σκοτωμένοι ἀπὸ ὄλους, φωνάζαμε γιὰ ψυχραιμία.

Τὸν Μάρτιο τοῦ 1994 ἔγιναν οἱ ἐκλογές στὴν Ὁμόνοια γιὰ ἀνάδειξη τοῦ προέδρου τοῦ παραρτήματος καὶ τοῦ προεδρείου. Ἡ συγκέντρωση ἔγινε στὴν Γορατζή Δροπόλεως. Γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ προέδρου εἶχαν βάλει δυὸ ἄτομα ὑποψηφιότητα. Ὁ ἓνας ἦταν ὁ ἕως τώρα πρόεδρος τοῦ παραρτήματος, ὁ κ. Θ. Μπεζιάνης καὶ ὁ ἄλλος ἦταν ὁ Π. Μπάρκας, ἀρχηγὸς τῆς «ἐξεγερμένης» ομάδας. Μερικοί, ποὺ ὑποστήριζαν τὴν ὑποψη-

φιότητα τοῦ Μπάρκα, προσπαθοῦσαν μὲ ἀναρχικὸ τρόπο νὰ ἐπιβάλουν τὰ κέφια τους.

Ἡ ἀπλῆ ἀλλὰ δυναμικὴ ὁμιλία τοῦ Ἡρακλῆ, ἀνάγκασε αὐτὰ τὰ ἀναρχικὰ ἄτομα νὰ τραβηχθοῦν καὶ νὰ κατεβάσουν τὴν οὐρά τους. Λίγο πολὺ ἢ οὐσία αὐτῶν ποὺ εἶπε ὁ Ἡρακλῆς ἦταν:

«Ἐμεῖς οἱ Πρώην Πολιτικοὶ Κρατούμενοι, ἀλλὰ καὶ ὄλοι αὐτοὶ ποὺ θέλουν δημοκρατικὲς διαδικασίες, δὲν θὰ ἐπιτρέψουμε μὲ κανέναν τρόπο μιὰ ὁμάδα ἀναρχικῶν νὰ ἐπιβάλλει δυναμικὰ τοὺς σκοπούς της. Μὴ ξεχνᾶτε ὅτι πολλοὶ ἀπὸ εἰσᾶς εἴσταν καὶ ἔνοχοι γιὰ τὰ βασανά μας, γι' αὐτὸ μὴ προσπαθῆτε νὰ μᾶς προκαλέσετε καὶ ἄλλον πόνο. Ἡ ὑπομονή μας ἔχει ὅρια καὶ ἡ εὐθύνη θὰ εἶναι δική σας.»

Αὐτὴ ἡ Συνδιάσκεψη ἦταν ἐξαιρετικῆς σημασίας γιὰτι θὰ ἐκλεγόταν ὁ καινούργιος πρόεδρος καὶ τὸ καινούργιο προεδρεῖο γιὰ τὸ παράρτημα Ἀργυροκάστρου, στὸ ὁποῖο ὑπάγονταν καὶ ἡ Πρεμετὴ τὸ Λεσκοβίκι καὶ τὸ Τεπελένι. Τὴν συγκέντρωση τὴν διηύθυναν ὁ κ. Νομάρχης, ὁ κ. βουλευτῆς τοῦ Νομοῦ μας, ὁ κ. Γενικὸς Γραμματέας τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ καὶ συγχρόνως ἦταν στὴν ἐξέδρα καὶ ὁ νῦν πρόεδρος καὶ γραμματέας τοῦ παραρτήματος.

Στὴν ὁμιλία ποὺ προσφώνησα τοὺς εἶπα,

«λυπᾶμαι γιὰ σᾶς καὶ ἀπορῶ μὲ τὴν ἐπιμονή μας. Ἐσεῖς κύριε πρόεδρε καὶ ἐσεῖς κύριε Παναγιώτη ποὺ βάλατε ὑποψηφιότητα γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ προέδρου, στὸ παρελθὸν πάνω-κάτω πλέατε στὰ ἴδια νερά. Ἦσαν καὶ οἱ δύο στελέχη τοῦ παλαιοῦ καθεστῶτος. Μετὰ τὶς ἀλλαγές, ἀναδειχτήκατε καὶ οἱ δύο ἀγωνιστὲς τῆς Δημοκρατίας καὶ εἴσθε ἀπὸ τοὺς πρώτους ἰδρυτὲς τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου στὴ θέση σου κύριε Μπάρκα ἡ ψῆφος τοῦ κόσμου ἀνέδειξε ἄλλα ἄτομα, ἐνῶ ὁ σημερινὸς πρόεδρος τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ μὲ τὴν ψῆφο τοῦ κόσμου συνεχίζει νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ κυριότερα στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Πάλι σήμερα ἐμεῖς, ὁ κόσμος θὰ σᾶς κρίνουμε καὶ βάσει τῆς κρίσης μας θὰ

σας κρεμάσουμε και από ένα κουδούνι. Αυτό το κουδούνι θα είναι ή φωνή μας, θα είναι ή μεγάλη ευθύνη σας, αυτό το κουδούνι πρέπει να ακουστεί παντού. 'Εμεῖς πρέπει να επιδιώκουμε πάντα με εἰρηνικά μέσα ὅλα τὰ δικαιώματά μας, οὔτε ἓνα περισσότερο, ἀλλὰ και οὔτε ἓνα λιγότερο. Πρέπει να επιδιώκουμε φιλία και ἀδελφосύνη με τὸν Ἀλβανικό λαό, ἀλλὰ πάντα με βάση τὴν εἰλικρίνεια και τὸν ἀλληλοσεβασμό, κλπ. 'Εμεῖς ἀποροῦμε γιατί ἀντὶ να ἔχουμε διαφορὲς με σας, ἔχετε ἔσεις ἀναμεταξύ σας. Πρέπει να καταλάβουμε ὅτι ἔχει πολὺ ἀγῶνα ἀκόμα για τὴ δικαίωση ὅλων τῶν δικαιωμάτων τῶν Βορειοηπειρωτῶν, ἀρκεῖ να ἔχουμε ὄρεξη και θέληση για ἀγῶνες και αὐτὸ πού θα μᾶς τιμήσει και θα μᾶς δώσει τὴ θέση στα διοικητικὰ ὄργανα τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, θα εἶναι τὸ ἴδιο τὸ ἔργο πού θα παράγει ὁ κάθε ἓνας μας».

Σχεδὸν αὐτὰ εἶπα.

Μετά, κάποια στιγμή, ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς πού διηύθυναν τὴν συνδιάσκεψη με φώναξε παράμερα και μοῦ εἶπε:

«Κώστα, σίγουρα ὁ κόσμος ἀπὸ τοὺς δύο θα διαλέξει τὸν καλύτερο, ἀλλὰ εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι και τοὺς δύο δὲν τοὺς συμπαθεῖ ἰδιαίτερος και θα τοὺς ψηφίσει κατ' ἀνάγκη. Θα σηκωθῶ και ἂν τὸ θέλεις θα προτείνω ἔσένα για πρόεδρο, εἶναι ή καλύτερη λύση για ὅλους και θα ψηφιστεῖς ὁμόφωνα, και ἀκόμα περισσότερο ἀφοῦ θα τὸ προτείνω ἐγώ. Σε παρακαλῶ μη μοῦ χαλᾶς τὸ χατήρι, εἶναι για τὸ ὄφελος ὅλων μας.»

Τὸν εὐχαρίστησα και τοῦ εἶπα ὅτι δὲν μπορῶ να συμμετάσχω σὲ τέτοιο παρασκήνιο, αὐτὸ ἔπρεπε να τὸ ἀποφάσιζε τὸ προεδρεῖο τοῦ Συλλόγου μας.

Στὸ τέλος ἔγιναν ἐκλογὲς και νικητὴς βγῆκε ξανά ὁ παλαιὸς πρόεδρος, με σχεδὸν διπλάσιους ψήφους ἀπὸ τὸν ἄλλο ὑποψήφιο.

Ὁ κόσμος αὐθόρμητα, πρότεινε για μέλη τοῦ προεδρείου και ἄτομα πού δὲν ἦταν καθόλου στὴ λίστα τῶν ὑποψηφίων. Ἔτσι δίχως να τὸ περιμένω βγῆκα μέλος τοῦ προεδρείου στὸ

παράρτημα Ἀργυροκάστρου. Ἦταν πρώτη φορά πού ἔπαιρνα μέρος σέ κάποιο ἀξίωμα στά διοικητικά ὄργανα τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο βγῆκε καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Σχεδὸν ὅλο τὸ προεδρεῖο τὸ ἀπάρτιζαν νέα πρόσωπα.

Ἀποδείχτηκε ὅτι αὐτοὶ πού ἐπιχείρησαν νὰ φέρουν τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ στά μέτρα τους, ἔπαθαν μεγάλη ἥττα. Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, πού ἤθελαν νὰ μᾶς γυρίσουν πίσω οὔτε στὸ προεδρεῖο δὲν μπόρεσαν νὰ μποῦν. Στὸ προεδρεῖο ἤμασταν ἔντεκα μέλη, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Νομάρχη καὶ τὸν βουλευτὴ πού ἦταν αὐτόματα μέλη.

Ἀμέσως ἀρχίσαμε ἐντατικὴ ἐργασία, γιὰ προγραμματισμό, μεθόδευση καὶ πρόοδο. Τὸ κάθε μέλος ἦταν καὶ πρόεδρος κάποιας μικρῆς Ἐπιτροπῆς. Εἶχαμε ἐπιτροπὴ θρησκευτικῶν, μορφωτικῶν, πρόνοιας, οἰκονομικῶν ὑποθέσεων, ἐπιτροπὴ δημοσιογράφων, ἀντιπροσωπευτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἄλλες. Ἀποφασίσαμε:

- Νὰ μὴν κάνουμε ἐπισκέψεις καὶ συναντήσεις σὲ ἀτομικὴ βάση στὸ ὄνομα τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, οὔτε στὸ ἐσωτερικὸ οὔτε καὶ στὸ ἐξωτερικὸ.

- Νὰ ξεκαθαρίσουμε μὲ εἰλικρίνεια στὸν κόσμο γιὰ τὰ οἰκονομικὰ τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ κλπ.

Ἀγαπητὲ ἀναγνώστη, μὴν ξεχνᾶς ὅτι ἐμεῖς προερχόμασταν ἀπὸ ἀπάνθρωπη δικτατορία, εἶχαμε 50 χρόνια, πού ἀντὶ νὰ προσκυνούμε τὸ Θεό, προσκυνούσαμε τὸν Διάολο. 50 χρόνια πείνα, φτώχεια, ἀμορφωσιά, στερήσεις δικαιωμάτων κλπ., γι' αὐτὸ καὶ τὸ κουτσομπολιὸ εἶχε πάρει μεγάλες διαστάσεις. Αὐτὴ ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς κυριότερες θέσεις μας, γιὰτὶ ἔπρεπε τώρα, πρὶν εἶναι πολὺ ἀργὰ νὰ βάναμε φρένο στὴν κατάστασι καὶ νὰ σταματούσαμε τὴν κατηφόρα.

Μετὰ ἀπὸ τὶς ἐκλογές, τὸ Προεδρεῖο τοῦ δικοῦ μας Παραρτήματος, πραγματοποιοῖσεν συναντήσεις, μὲ προσκλήσεις μὲ τοὺς ἐξῆς:

Μὲ τὸν στρατηγὸ τῆς Ὀγδόης Μεραρχίας τῶν Ἰωαννίνων, μὲ τὸν Νομάρχη καὶ Περιφερειάρχη Ἰωαννίνων καὶ μὲ τὸν Μητροπολίτη Κονίτισης τὸν Σεβασμιώτατο Σεβαστιανό.

Μὲ αὐτὲς τὶς προσωπικότητες σηζητήσαμε γιὰ διάφορα προβλήματα καὶ ἀνησυχίες τοῦ χώρου μας. Μὲ τὸ στρατηγὸ

συζητήσαμε για τούς φαντάρους τῶν συνόρων, νὰ εἶναι πιὸ προσεκτικοὶ στὴ συμπεριφορά τους μὲ τούς Ἀλβανούς ὑπηκόους. Νὰ μᾶς ἔδινε τὸ δικαίωμα, γιὰ τὴ μεσολαβησὴ μας, στοὺς Ἕλληνες φαντάρους, γιὰ τὸν μὲν ἢ τὸν δέ, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ περάσει στὴν Ἑλλάδα. Μὲ τὸν Νομάρχη συζητήσαμε γιὰ διάφορες οἰκονομικὲς ἐπενδύσεις καὶ ἄλλα οἰκονομικὰ κίνητρα ποὺ κατὰ τὴν ἄποψη μας ἔπρεπε νὰ λαμβάνει ὑπόψη τῆς ἡ Νομαρχία. Μᾶς περίμενε καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Σεβαστιανός. Ἀφοῦ μᾶς εὐχήθηκε γιὰ τὴν ἐκλογή μας στὸ προεδρεῖο τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, μᾶς ρώτησε ἂν εἴμαστε διχασμένοι μεταξὺ μας. Τοῦ ἐξηγήσαμε τὴν πραγματικότητα γιὰ τὸν κομματικὸ διχασμό, ποὺ δυστυχῶς πέρασε καὶ στὸν χῶρο μας. Πικράθηκε πολὺ. Μᾶς ρώτησε γιὰ τὸ κόσμος ἐπέλεξε ἐμᾶς γιὰ τὸ προεδρεῖο.

Ἐνας ἀπὸ μᾶς, εἶπε ὅτι, «ἐμᾶς μᾶς ἐπέλεξαν γιὰ τὴν Ἀὐτονομία γιὰ τὸ προεκλογικὰ τοὺς εἶπαμε αὐτὸ καὶ αὐτό...»

Τότε ἐπενέβηκε ὁ Ἡρακλῆς καὶ εἶπε ὅτι δὲν στέκουν αὐτά, ἐμεῖς προεκλογικὰ δὲν ἔχουμε περὶ τέτοια πράγματα...

Ἐγὼ ἤμουν ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους, ποὺ εἶχα γνωρίσει τὸν Σεβαστιανὸ πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὁ Γέροντας σήκωσε τὸ πονεμένο βλέμμα πάνω μου καὶ μὲ ρώτησε γιὰ τὸ πῶς στέκουν τὰ πράγματα. Τοῦ εἶπα ὅτι «ἐμᾶς ὁ κόσμος μᾶς ψήφισε γιὰ τὸ ἐκφράζομε τὸ μέλλον, τὴν προοπτικὴ, μᾶς ψήφισε δείχνοντας τὴν ὀργή του γιὰ ἐκείνη τὴν ὀμάδα ποὺ νοσταλγεῖ παλαιὰς κομματικὲς ἐποχές» καὶ κατέληξα, «ἐκεῖ Σεβασμιώτατε ἐγίνε μάχη μεταξὺ δημοκρατῶν καὶ ψευδοσοσιαλιστῶν. Ὁ κόσμος στήριξε ἐμᾶς. Ἐμεῖς θὰ κάνουμε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ ἐδραιωθεῖ ἡ δημοκρατία στὸν τόπο μας, ἔτσι καὶ ἐμεῖς βῆμα πρὸς βῆμα θὰ κερδίσουμε ὅλα τὰ δικαιώματα ποὺ μᾶς ἀνήκουν».

Μὲ στοργὴ ὁ Γέροντας μᾶς εἶπε:

«Ἀγαπητά μου παιδιά, ἀγαπητὰ ἀδέλφια, ὁ Θεὸς μὲ ἔχει τοποθετήσῃ σὲ τούτη τὴν ἄκρη τῆς Ἑλλάδας, γιὰ νὰ σᾶς συμπαρασταθῶ ἐσᾶς καὶ αὐτὸ κάνω ἀπὸ τὸ 1967. Καὶ ἂν δὲν ἔχω παραιτηθεῖ καὶ ἂν κρατῶ ἀκόμα ἐτοῦτο τὸ ράσο καὶ ἂν ζῶ ἀκόμα, εἶναι γιὰ σᾶς γιὰ τὴ Β. Ἡπειρο, γιὰ νὰ δικαιωθεῖ ὅλος ὁ Ἀλβανικὸς λαός. Ὅλοι ἔχετε ὑποφέρει στὰ χρόνια

τῆς δικτατορίας. Ἄγωνιστεῖτε παιδιά μου δημοκρατικά, εἰρηνικά, αὐτὸ θὰ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ ὅλων. Ἐμένα θὰ μὲ ἔχετε πάντα δίπλα σας, ἀλλὰ ἀγωνιστεῖτε μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, ὄχι σὰν ραγιάδες».

Γύρω στὶς 20 Μαρτίου, ἡ ἀποτυχημένη ομάδα τοῦ Νομοῦ μᾶς ζήτησε συνάντηση μὲ τὸ προεδρεῖο. Ἡ συνάντηση πραγματοποιήθηκε κάποιο βράδυ στὸ γραφεῖο τοῦ ἑπαρχου, στὰ Σωφράτικα. Πήραμε μέρος ὁ Νομάρχης Ἀργυροκάστρου, ὁ βουλευτὴς τοῦ Νομοῦ, ὁ Γενικὸς Πρόεδρος τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ὁ πρόεδρος καὶ ὁ γραμματέας τοῦ τμήματος Ἀργυροκάστρου, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ τμήματος καὶ μέλη τοῦ προεδρείου. Ἕμουν καὶ ἐγώ. Ἀπὸ τὴν ομάδα ἦταν ἑπτὰ άτομα. Αὐτοὶ οἱ κύριοι ζητοῦσαν τὴν ἀντικατάσταση τῶν ἐγκριμένων ὑποψηφίων γιὰ τὸ Γενικὸ Προεδρεῖο τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, πὺ εἶχαν ἐγκριθεῖ νόμιμα. Ἀφοῦ βεβαιώθηκαν, ὅτι δὲν θὰ περνοῦσε ἡ γραμμὴ τους, ἀκοῦστε τὶ μᾶς εἶπαν:

«Πρέπει νὰ παραιτηθεῖτε, διαφορετικὰ θὰ σᾶς κάνουμε ἕνα ἐμεῖς, θὰ σᾶς καταστρέψουμε. Θὰ περάσει ἡ Ἐθνικὴ γιορτὴ καὶ ἂν δὲν παραιτηθεῖτε, θὰ δεῖτε τὶ θὰ γίνει».

Αὐτὰ πὺ εἶπαν, βεβαίως ἦταν ἀνησυχητικά. Σκεφτήκαμε ὅτι αὐτὰ τὰ άτομα, ἀφοῦ ἀπέτυχαν στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ τώρα ἴσως ἐπιχειροῦσαν νὰ φτιάξουν κάποια δεύτερη ΟΜΟΝΟΙΑ, οὐραγὸ τοῦ ΠΑΣΟΚ στὸ χῶρο μας. Πιστεύαμε ὅτι ὁ καιρὸς θὰ τοὺς ἔβγαζε τελείως σκάρτους.

Δὲν ξέρω τὶ σχέση ἔχει ἡ ἀπειλή τους μὲ τὰ καταστροφικὰ γεγονότα, πὺ ἀκολούθησαν στὸ χῶρο μας, βάσει τῆς πραγματικότητος ὁ καθένας ἄς βγάλει τὰ δικά του συμπεράσματα.

Στὶς προσπάθειες πὺ κάναμε γιὰ τὴν ἐκδήλωση μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς 25ης Μαρτίου, δὲν πετύχαμε ὅπως ἔπρεπε. Ἀστυνομικὲς δυνάμεις ἐπέμβηκαν καὶ δὲν ἄφησαν νὰ ὑψωθῇ ἡ γαλανόλευκη. Οἱ ὁμιλίες τῶν στελεχῶν τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ ἦταν περιορισμένες. Γι' αὐτὸ διαμαρτυρηθήκαμε καὶ στοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ στοὺς ἐξωτερικοὺς φορεῖς.

Πλησίαζε ἡ μέρα πὺ θὰ διεξαγόταν ἡ Γενικὴ Συνδιάσκε-

ψη. Ἐμεῖς σὰν Ἀργυρόκαστρο, Τεπελένι, Λεσκοβίκι καὶ Πρεμετὴ εἶχαμε ἀποφασίσει νὰ ὑποστηρίξουμε ξανὰ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Σ. Κυριαζάτη, γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Γενικοῦ Πρόεδρου.

Στὶς 10-4-1994, ἀντιπρόσωποι τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ ἀπὸ κάθε ἄκρη τῆς Ἀλβανίας συγκεντρωθήκαμε στὴν αἴθουσα τοῦ κοινοθεάτρου τῶν Ἀγ. Σαράντα.

Κάποιοι ἀργοπορημένοι ἀντιπρόσωποι, μᾶς ἐξήγησαν ὅτι ἡ ἀργοπορία τους ὀφειλόταν σ' ἓνα ἐπεισόδιο ποὺ συνέβη στὸ στρατόπεδο τῆς Ἐπισκοπῆς. Τὰ ξημερώματα αὐτῆς τῆς νύχτας, στὸ στρατόπεδο ἐπιτέθηκαν ἄγνωστοι μὲ συνέπεια τὸν θάνατο στρατιωτῶν. Ἡ συνεδρίαση ἔγινε μέσα σὲ φορτισμένο κλίμα.

Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὲς ὥρες τελείωσε μὲ ἐπιτυχία. Ἐκλέχτηκε ξανὰ Γενικὸς Πρόεδρος, ὁ κ. Κυριαζάτης μὲ τὸ καινούργιο γενικὸ προεδρεῖο, ἀποτελούμενο στὴν πλειοψηφία ἀπὸ νέα πρόσωπα.

Στὰ 45 ἄτομα τοῦ Γενικοῦ Προεδρείου ἐκλεχτήκαμε καὶ ἐγὼ μὲ τὸν Ἡρακλῆ. Γιὰ πρώτη φορὰ ἐνταχτήκαμε καὶ ἐπίσημα σ' ὅλα τὰ ἡγετικά ὄργανα τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Πιστεύω ὅτι τὸ γεγονὸς τῆς ἐκλογῆς στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ πολλῶν νέων προσώπων, ποὺ δὲν ὑποτάσσονταν σὲ ἀφεντικά οὔτε μέσα οὔτε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, πιθανὸν νὰ ἀνησύχησε πολλὰ ἄτομα, γι' αὐτὸ καὶ ἡ θητεία μας στὴν ἡγεσία τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ διήρκησε πολὺ λίγο διάστημα.

Ἐμεῖς καὶ σὰν Σύλλογος Ἀποφυλακισθέντων καὶ σὰν ΟΜΟΝΟΙΑ κατακρίναμε τὴν πράξη στὴν Ἐπισκοπή, ἐκφράσαμε παρηγοριὰ καὶ συμπάρασταση στὰ θύματα.

Σὰν πρῶην πολιτικοὶ κρατούμενοι ἔχομε φιλίες μὲ Ἀλβανούς ἀπὸ κάθε σημεῖο τῆς Ἀλβανίας καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν ὑψηλὰ πόστα στὴν Ἀλβανικὴ Κυβέρνηση. Αὐτοὶ οἱ φίλοι καὶ ἄλλοι σωστοὶ δημοκράτες καὶ πατριῶτες Ἀλβανοὶ αἰσθάνονταν περήφανοι γιὰ μᾶς, γιὰ μᾶς ποὺ δὲν ἤμασταν ὑποκριτές, ποὺ ζητούσαμε ὅ,τι μᾶς ἄνηκε ὄχι σὰν ραγιαδες ἀλλὰ μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, γιὰ μᾶς ποὺ ἤμασταν περήφανοι γιὰ τὴν καταγωγὴ μας. Σ' αὐτὲς τὶς βάσεις εἶχε ἐδραιωθεῖ ἡ φιλία καὶ ἡ ἀδελφοσύνη μας, στὸν ἀλληλοσεβασμὸ καὶ στὴν ἀμοιβαία

βοήθεια. Οί καταστάσεις πού δημιουργήθηκαν εἰς βάρος ὄλων τῶν πλευρῶν, ἀλλὰ περισσότερο εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας, ὑποθέτω ὅτι σκηνοθετήθηκαν ἀπὸ κάποιους τρίτους.

Τώρα πιά ὁ Ἑλληνισμός τῆς Ἀλβανίας καὶ οἱ Βορειοηπειρωῶτες δὲν θὰ ζητοῦν τίποτε. Ὄταν καὶ ὁ τελευταῖος Ἀλβανὸς θὰ πάρει ὅλα τὰ δικαιώματά του, ἐμεῖς τρομαγμένοι θὰ περιμένουμε νὰ μᾶς δώσουν αὐτὰ πού δὲν μᾶς τὰ ἔδωσαν ὅταν τὰ ζητούσαμε μὲ θυσίες.

Μέρα Παρασκευή, 15 Ἀπριλίου 1994, ἦρθε καὶ μᾶς βρῆκε στὸ Ἀργυρόκαστρο, ὁ προϊστάμενος καὶ ὁ ὑποπρόϊστάμενος τῆς ἀντικατασκοπίας τῆς Ἀλβανίας. Ἦταν ὁ Ferit καὶ ὁ Tzia-vit καὶ οἱ δυὸ ἀπὸ τοὺς καλοὺς μας φίλους πού εἴχαμε ὑποφέρει πολλὰ χρόνια στὶς φυλακές. Ἦρθαν ἀπὸ τὰ Τίρανα καὶ ζήτησαν τὸν Ἡρακλῆ καὶ ἐμένα. Ὁ προϊστάμενος τῆς ἀντικατασκοπίας μου πρότεινε νὰ εἰσαχθῶ ἀξιωματικός, ὑπεύθυνος στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀντικατασκοπίας γιὰ τὴν περιφέρεια τοῦ Ἀργυροκάστρου. Ὅπως μοῦ εἶπε, ἔπρεπε νὰ στηρίζαμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ αὐτὸ γιὰ μιὰ καλὴ προοπτικὴ στὴν Ἀλβανία. Ἐπρεπε ὅλοι οἱ τίμιαι πρῶην φυλακισθέντες νὰ δώσουν τὴν συμβολή τους, γιατί διαφορετικὰ οἱ Ἐνβεριστεὲς θὰ ἔβγαζαν στὴ Δημοκρατία ἀφάνταστα ἐμπόδια. Στὴν παρέα μας ἦταν καὶ ἄλλα ἄτομα, πού διατηροῦσαν διάφορα πόστα στὸ τμήμα τοῦ Ἀργυροκάστρου. (Πρῶην πολιτικοὶ κρατούμενοι).

Αὐτὸ πού πρότειναν ἦταν ἀπρόοπτο. Ἀλλὰ ἐμεῖς κουβαλάγαμε στὶς πλάτες μας πολλὰ κοινὰ βάρη μὲ αὐτὰ τὰ ἄτομα. Τοῦ μίλησα καὶ σὰν παλαιὸς φίλος, ἀλλὰ καὶ σὰν ἀδελφός. Τοῦ εἶπαμε ὅτι,

«ἔδῶ στὸ Ἀργυρόκαστρο εἶναι ἡ φωλιὰ τῶν ἐνβεριστῶν, πού νοσταλγοῦν τὸν παλαιὸ καιρὸ, αὐτοὶ εἶναι ὀργανωμένοι καὶ κουνοῦν κάθε πέτρα ἐναντίον μας. Διάφοροι φίλοι μας σὰν καὶ ἐσᾶς, πού εἶναι σὲ κρατικὰ πόστα μᾶς ἔχουν πεί ὅτι οἱ πρῶην Ἐνβεριστεὲς στέλνουν ἀναφορὲς καὶ λένε γιὰ μᾶς ὅτι εἴμαστε πράκτορες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας, ὅτι μᾶς ἔχει στείλει ἐδῶ πέρα ἡ Ἑλλάδα κλπ».

Ἐγώ, μᾶς εἶπε ὁ προϊστάμενος Ferit δὲν ξέρω τέτοια

πράγματα. Ἐμεῖς δὲν ὑποκύψαμε στὸν πειρασμὸ τῆς Σιγκουρίμι καὶ θὰ γίνουμε πράκτορες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας, αὐτὰ εἶναι παραμύθια καὶ κατέληξε λέγοντάς μας ὅτι, ἐγὼ θὰ κουβεντιάσω μὲ τὸν ἀρμόδιο Ὑπουργὸ καὶ σὲ δυὸ ἢ τρεῖς μέρες θὰ σᾶς φέρω ἀπάντηση, ἀλλὰ Κώστα πρέπει νὰ ντυθεῖς γιὰ νὰ βοηθήσουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, γιατί αὐτοὶ ποὺ νοσταλγοῦν τὸ παλαιὸ καθεστῶς δὲν εἶναι λίγοι».

Πῆρε τὸ λόγο ὁ προϊστάμενος τῆς Ἀστυνομίας τοῦ Ἀργυροκάστρου ποὺ καὶ αὐτὸς ἦταν μαζί μας στὶς φυλακὲς καὶ μᾶς ἔδωσε δίκιο, λέγοντας:

«Μὴν ξεχνᾶς Ferit, ὅτι τὰ ἴδια ἔχουν γράψει στὶς ἀναφορὲς τοὺς καὶ γιὰ τὸν φίλο μας τὸν Λευτέρη, ποὺ ἦταν προϊστάμενος τῆς Ἀστυνομίας στὴν Κακαβιά καὶ ἂν δὲν ἤμασταν ἐσὺ καὶ ἐγὼ νὰ βάζαμε βέτο ὑπὲρ αὐτοῦ, ποῖος ξέρει ποὺ θὰ κατέληγε ὁ φίλος μας».

Στὶς 16-4-1994 πήγαμε στὰ παθερικά μου στὸ Ἀλίκο τῶν Ἀγ. Σαράντα καὶ γυρίσαμε ἀπὸ κεῖ τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ.

Τὴν Δευτέρα στὶς 18-4-1994, τρέχαμε ὅλη τὴν ἡμέρα στὸν ἀγῶνα. Γύρω στὶς 11 το πρωί, περνώντας ἔξω ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Προξενεῖο, μ' ἔπιασαν φίλοι μου, καὶ μοῦ εἶπαν νὰ τοὺς βοηθήσω γιὰ νὰ πάρουν βίζα. Ἀπογοητευμένος μπῆκα στὸ Προξενεῖο. Οἱ ἀστυνομικοὶ ποὺ ἦταν ἔξω, μὲ διαταγὴ τοῦ προϊσταμένου τους, (πρῶην πολιτικὸς κρατούμενος), μᾶς ἐπέτρεπαν νὰ μπαίνουμε στὸ Προξενεῖο γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦμε τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου. Ὁ Πρόξενος, ἄξιος ψυχολόγος μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα μοῦ εἶπε:

«Ἐλα βρὲ Κώστα γιατί θυμώνεις, ἐμεῖς πάντα σᾶς ἔχουμε ἐξυπηρετήσῃ. Καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ μοῦ λὲς ἔχεις δίκιο καὶ βεβαίως θὰ περάσουν μέσα καὶ θὰ τοὺς ἐξυπηρετήσω».

Δὲν λύνονταν τὰ προβλήματά μας ἔτσι μὲ ἀτομικὲς ἐπεμβάσεις. Δὲν ξεχνῶ τὰ λόγια τοῦ Πρόξενου ποὺ μοῦ εἶπε, ὅταν μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι:

«Τὶ κάνει ἡ μάννα σου, τὰ παιδιὰ σου; Τράβα χέρι βρὲ Κώστα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ, ἔχεις δυὸ ἀγγελούδια καὶ φοβᾶμαι μήπως τὰ ἀφήσεις στὸν δρόμο».

Τοῦ εἶπα ὅτι: «Ἐμεῖς, μιὰ ζωὴ ἀγωνιστήκαμε γιὰ τὸ σήμερα καὶ δὲν κάνουμε πολιτική, ἀπλῶς ζητᾶμε αὐτὰ ποὺ μᾶς ἀνήκουν καὶ τὰ ζητᾶμε μὲ δημοκρατικοὺς τρόπους».

Συνέχισε ὁ κ. Πρόξενος. «Μοῦ ἔρχεται κρίμα, λυπᾶμαι, εἰλικρινὰ λυπᾶμαι γιὰ τὰ παιδιὰ σου.»

Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα μοῦ περνοῦσαν σὰν ταινία στὸ μυαλό μου κατὰ τὴν διάρκεια τῆς δεκάμηνης ἀπομόνωσης.

Στὴ θύρα τοῦ Προξενείου μὲ σταμάτησε ὁ κ. Ζεμενίδης, (ὀρθοπεδικὸς ἀπὸ τὴν Κύπρο) καὶ μοῦ εἶπε: «Κώστα ἂν ἔχετε κάποιο μέλος τοῦ Συλλόγου δίχως πόδι ἢ δίχως χέρι, νὰ κουβεντιάσουμε γιὰ νὰ τὸν πάρουμε στὴν Κύπρο καὶ νὰ τοῦ βάλουμε μηχανήμα».

Τὰ ἄτομα, γιὰ τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρθηκα νὰ πάρουν βίζα ἦταν ὁ Χαράλαμπος Μάνθος ἀπὸ τὸ Κακοδίκι Δελβίνου καὶ ὁ Βασίλης Λάγιος ἀπὸ τὴ Λεσνίτσα Δελβίνου καὶ οἱ δύο πρῶην πολιτικοὶ κρατούμενοι.

Ὁ πρῶτος ἔπρεπε νὰ πάει στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ πάρει τὰ ὀστά τοῦ πατέρα του, ποὺ ἦταν θαμμένα στὴν Ἡγουμενίτσα καὶ ὁ δεύτερος εἶχε δικαστεῖ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὲς ὡς πράκτορας τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ 1981. Ἦταν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ καὶ σήμερα τὸ 1994 ἦταν ἀδύνατο νὰ πάρουν βίζα γιὰ νὰ ἔρθουν νόμιμα στὴ Μάννα Πατρίδα.

Αὐτὲς ἦταν σὲ καθημερινὴ βάση οἱ ἀνησυχίες μας, τὰ προβλήματα μας, οἱ σκοτοῦρες μας. Ἦμασταν πάντα στὴ διάθεση συμπατριωτῶν καὶ φίλων, δίνοντας τὸν καλύτερο ἑαυτό μας.

Ὅλη τὴν περίοδο, ἀπὸ τὸ 1992 ποὺ ἤμουν στὸ Συμβούλιο τῆς Κάτω Δροπόλεως καὶ Δημογέροντας στὸ χωριό μου, σὲ συνδυασμὸ καὶ μὲ τ' ἄλλα ὄργανα, κυρίως μὲ τὰ νομαρχιακά, ἔχουμε προσπαθήσει μὲ ἀφάνταστη ὑπομονὴ καὶ πολὺ θάρρος γιὰ τὴν ἐπίλυση πολλῶν προβλημάτων τοῦ χώρου μας.

Τὸ κυριότερο πρόβλημα, ποὺ δίχως τὴν ἐπίλυσή του ὁ κόσμος δὲν θὰ βρεῖ ποτὲ ἡσυχία εἶναι: Ἡ ἄδικη ἀρπαγὴ τῶν περιουσιῶν τους.

Ὅσο περισσότερο σκάβαμε νομίζοντας ὅτι προχωρούσαμε στὴν ἐπίλυση, τόσο, περισσότερο ἀνακαλύπταμε πλοκάμια στὰ ὁποῖα ἦταν μπερδεμένη ἡ ὑπόθεση. Δὲν εἶναι μιὰ ἢ δυὸ οἱ περιπτώσεις ποὺ μᾶς εἶχαν προτείνει ἑκατομμύρια γιὰ νὰ

σκεπάσουμε διάφορες ὑποθέσεις καὶ νὰ μὴν ζητοῦμε τὰ παλαιά.

Ὁ λόγος εἶναι γιὰ δισεκατομμύρια ἀξίες κρατικῶν περιουσιῶν, ποὺ ἀρπάχτηκαν ἀπὸ τοὺς ἐπιτήδειους μὲ τὴν πτώση τοῦ συστήματος. Αὐτὸ ἔγινε μετὰ τὸ σύνθημα τῶν ἀρχηγῶν τους καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἴδιων τῶν κομμουνιστῶν. Συγκεκριμένα γίνεται λόγος γιὰ τὰ κρατικὰ μαγαζιά, γιὰ τὶς κρατικὲς ἀποθῆκες, γιὰ τὴν περιουσία τῶν συνεταιρισμῶν, τῶν στρατοπέδων, ξενοδοχείων, γιδοπρόβατα, ἀγελάδες, αὐτοκαμπάνιες (θεριστικὲς μηχανές), αὐτοκίνητα, τρακτέρ, παραλίες, οἰκόπεδα καὶ γενικὰ τὰ πάντα, ὅλα ἔχουν ἐξαφανιστεῖ. Αὐτὰ στη γενικότητα ἔχουν πάει παράνομα σὲ διαφόρους, ποὺ τὰ ἔχουν ἀκόμα σήμερα.

Αὐτὴ ἡ ἀδικία μαζί μὲ πολλὲς ἄλλες θὰ βασανίσει πάντα ὅλους τοὺς Ἀλβανοὺς ὑπηκόους. Αὐτὸ ἦταν καὶ ἡ μεγάλη «ἀμαρτία» μας. Θίξαμε τὰ οἰκονομικὰ μίαν τάξης προνομιούχας γιὰ πολλὰ χρόνια. Αὐτὸ δὲν μᾶς τὸ συγχώρησαν. Ὑποθέτω ὅτι πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν οἱ ἄσπονδοὶ ἀντιπαλοὶ μας.

Στὸ χωριό μου, ἔχω ἓνα μικρὸ σπιτάκι, ποὺ μὲ τὴν αὐλὴ εἶναι γύρω στὰ 120-130 τ. μ. Τὴν περίοδο 1992-1994, μὲ νόμιμες διαδικασίες μποροῦσα νὰ πάρω οἰκόπεδα, παραλίες καὶ ἀποθῆκες. Δὲν δέχθηκα νὰ πάρω τίποτα. Ἔτσι μποροῦσα νὰ κυττάζω στὰ μάτια ὄλους καὶ νὰ μὴν κάνω πίσω γιὰ τίποτα.

Δυστυχῶς τὰ ριζάρια πολλῶν συμπατριωτῶν εἶναι πολὺ βαθειά, τὸ δέντρο τους ἔχει μεγαλώσει πίνοντας τὸ αἷμα τῶν ὑπολοίπων.

Ἡ Εὐτυχία Κυριακοῦ μετὰ τὰ παιδιά της σὲ παιδικὴ χαρὰ στὴν Ἀθήνα.

ΠΡΟΔΟΜΕΝΟΙ

Ἦρθε ἡ γνωστὴ νύχτα τῆς δεκάτης ὀγδόης Ἀπριλίου τοῦ 1994, ἡ φοβερὴ αὐτὴ νύχτα γιὰ ὅλον τὸν Ἑλληνισμό τῆς Ἀλβανίας.

Εἶναι ἡ ὥρα δέκα τὸ βράδυ. Δυνατὰ χτυπήματα καὶ φωνές ἀκούστηκαν στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου. Ἕνας «καλοθελητής» χωριανός μου, ὀδήγησε τοὺς «ἄγνωστους» ἀνθρώπους μέχρι τὸ σπίτι μου. Εἶχαν ὥρα πὺ παραμόνευαν, γιὰ νὰ πεισθοῦν ἂν ἤμουν στὸ σπίτι ἐκείνη τὴν νύχτα. Εἶχαν τρία αὐτοκίνητα, ἓνα ἦταν δίχως πινακίδες. Ἦταν περίπου 15 ἄτομα.

Ἦμασταν τὰ 5 ἀδέλφια στὸ σπίτι τοῦ Φώτη, (ἀδελφός μου). Μόλις εἶχαμε τελειώσει τὴν δουλειὰ καὶ πίναμε ἀπὸ ἓνα ποτήρι ρακί. Ὄταν ἐγὼ κάποια στιγμή βγῆκα ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο μὲ εἶδαν οἱ ἀστυνομικοὶ πὺ στέκονταν μὲ σβησμένα τὰ φῶτα ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς. (Τὸ σπίτι μου μὲ τοῦ Φώτη εἶναι κολλητά). Κτύπησαν τὴν πόρτα δυνατὰ καὶ μοῦ εἶπαν νὰ ἀνοίξω. Σαφνιάστηκα καὶ ἔσκυπα τὸ κεφάλι ἀπὸ τὴν σκάλα τοῦ μπαλκονιοῦ γιὰ νὰ δῶ ποιὸς ἦταν. Τότε ἀναψαν τὰ φῶτα τῶν αὐτοκινήτων καὶ μοῦ ξαναφώναξαν. Τοὺς ἀνοίξα καὶ τοὺς ρώτησα τί θέλουν τέτοια ὥρα. Μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ ἐλέγξουν τὸ σπίτι. Τοὺς ζήτησα χαρτὶ καὶ ἀπόφαση Δικαστηρίου ἢ Εἰσαγγελία. Ἀπόφαση δὲν εἶχαν. Εἶπαν ἂν δὲν τοὺς ἀφήσω θὰ τὸ κάνουν διὰ τῆς βίας.

Γνώριζα μόνον ἓναν, πὺ ἦταν ἀξιωματικὸς ἀπὸ τὸ χωριὸ Λιαζεράτες. Ἄκουσαν τ' ἀδέλφια καὶ ἡ μάννα μου, πὺ ἦταν στὸ σπίτι τοῦ Φώτη καὶ βγῆκαν ὅλοι ἔξω. Ἡ μάννα φώναζε καὶ τοὺς ἔβριζε.

Μπήκαν στὰ δωμάτια ἀστυνομικοὶ ὅπλισμένοι καὶ ἓνας,

πού τους διέταζε, ντυμένος στα πολιτικά. Αὐτὸς ἦταν τῆς Ε. Υ. Π., ἀπὸ τὰ Τίρανα. 3 - 4 ἀστυνομικοὶ ἦταν στὴν αὐλὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Μιλοῦσαν συνέχεια μὲ τὸ κέντρο. Τὸν λεπτομερῆ ἔλεγχο τὸν ἔκανε ὁ ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὰ Τίρανα. Τὰ ἀδελφία μου, μεγαλύτεροι ἀπὸ μένα, νέκρωσαν. Ἡ μάννα μὲ τὸ στόμα στεγνὸ ἔβριζε τὸ σύστημα, λέγοντάς τους ὅτι «εἶστε τὸ ἴδιο μὲ τὸ Χότζα καὶ τὸν Ἀλία...»

Τὰ δύο μικρά μου παιδιά φοβισμένα κλαίγανε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μαμᾶς τους. Εἶπα τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ Χρήστου, νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Ἡρακλῆ. (Πῆγε στὸ σπίτι τοῦ Ἡρακλῆ ἀλλὰ τὸν εἶχαν πιάσει).

Ἦρθε καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἡρακλῆ ὁ Θεοδωρῆς καὶ ὁ Γιάννης Ντάκος. Ὅλοι τους ἦταν ἔξω στὸ μπαλκόνι. Μέσα ἄφησαν μόνον τὴν μάννα, πού τους φώναζε καὶ τὴν γυναίκα μου.

Ὁ ὑπεύθυνος ἔβαζε στὴν τσάντα του ὅτι χαρτιά ἦταν γραμμένα στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡμερησίδες, περιοδικά, πρωτόκολλα συγκεντρώσεων τοῦ Συλλόγου φυλακισθέντων, καταστατικά, τὰ πάντα. Πῆρε καὶ ὅλες τὶς φωτογραφίες πού βρῆκε. Ἡ γυναίκα μου διαμαρτυρήθηκε καὶ ἄπλωσε τὸ χέρι νὰ τοῦ πάρει ἓνα ἄλμπουμ μὲ φωτογραφίες ἀπὸ τὴν βάπτισή τοῦ παιδιοῦ μας. Ὁ ἀπεσταλμένος μὲ ἀγριότητα ἔβγαλε τὸ πιστόλι καὶ τῆς τὸ ἔβαλε στὸ κεφάλι. Τότε ἐπενέβη ὁ ἀξιωματικὸς ἀπὸ τὶς Διαζεράτες, ἦρθαν καὶ τὰ ἀδελφία μου ἀπὸ ἔξω καὶ ὁ ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὰ Τίρανα φώναξε τοῦ ἄλλου, πὼς ἀρχηγὸς εἶναι αὐτὸς καὶ δὲν θέλει καμμία ἐπέμβαση ἀπὸ ἐκεῖνον, καὶ ὅτι ξέρει αὐτὸς πὼς θὰ κάνει τὴν δουλειὰ του.

Τὰ παιδιά κατατρόμαξαν, ἔκλαιγαν μέχρι πού κουράστηκαν καὶ τὰ πῆρε ὁ ὕπνος γιὰ νὰ ξαναξυπνήσουν πάλι τρομαγμένα ἀπὸ τὶς φωνές. (Αὐτὴ ἡ σκηνὴ μὲ βασάνισε τὸν καιρὸ πού ἤμουν μακριὰ ἀπὸ τὰ παιδιά μου).

Σὲ κάποια παλαιὰ τσάντα μου βρῆκε καὶ δυὸ σφαῖρες ἀπὸ πιστόλια. Εἶχα καὶ νόμιμο δίκανο, πού τὸ πῆρε καὶ αὐτό.

Ἔκαμε ἓνα πρακτικὸ ὅπου ἔγραψε πὼς πῆρε μαζί του γιὰ ἔλεγχο δυὸ σφαῖρες καὶ χαρτιά μὲ ἀντισυνταγματικὸ περιεχόμενο. Μοῦ εἶπε πὼς θὰ μ' ἔπαιρναν μαζί τους. Πῆγα νὰ φιλήσω τὰ παιδιά μου. Ἡ Παναγιώτα πού ἦταν 5 χρονῶν ξύπνησε: «Γιατὶ σὲ παίρνουν; Πάλι θὰ μᾶς φύγεις;».

Τῆς εἶπα νὰ μὴν ἀνησυχεῖ, γιατί ὁ Θεὸς θὰ μὲ ἔφερνε πάλι κοντά τους. Ὁ ἀπεσταλμένος δὲν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Ἀγκάλιασα τὴν γυναῖκα, τῆς εἶπα πὼς αὐτὴ τὴ φορά θ' ἀργήσω νὰ γυρίσω, (μὲ εἶχαν πάρει ἄλλες δύο φορές στὸ Τμήμα Ἀργυροκάστρου γιὰ πολλές ὥρες) καὶ νὰ προσέχει τὸν ἑαυτό της καὶ τὰ παιδιά. Ὁ ἀπεσταλμένος βιαζόταν. Στὸ μπαλκόνι μὲ περίμεναν ὅλοι οἱ δικοί μου. Μοῦ ἔσφιγγαν τὸ χέρι. Ἡ μάνα φώναζε:

«Πήγαινε παιδί μου, σὲ παίρνει ὁ Μπερίσιας τούτη τὴν σειρά, πήγαινε καὶ νὰ γυρίσεις μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, περήφανος.»

Εἶχαν περάσει γύρω στὶς δύο ὥρες. Πέρασα τὴν ἐξώπορτα. Ἡ γειτονιὰ ἦταν νεκρή.

Γιὰ ποῦ μὲ παίρναν; Γιὰ τὸν Ἄδη; Σκοτάδι, ὅλα τὰ φῶτα στὰ γύρω σπίτια σβησμένα. Σίγουρα στὰ σκοτεινὰ δωμάτια, πίσω ἀπὸ τὶς κουρτίνες τῶν παραθυριῶν, λαχταρισμένοι ἄνθρωποι θὰ προσπαθοῦσαν νὰ δουν ὅ,τι μπορούσαν.

Μ' ἔβαλαν στὴ μέση καὶ ξεκίνησαν τὰ τρία αὐτοκίνητα. Στὸ δρόμο γύρω στὰ 7 χλμ. δὲν μίλησε κανεὶς. Μὲ πῆγαν στὸ Τμήμα Ἀργυροκάστρου.

Κατάλαβα πὼς ὅ,τι ἔκαμαν στὸ σπίτι μου θὰ τὸ εἶχαν κάνει σὲ πολλὰ ἄλλα σπίτια, γιατί εἶδα πάρα πολλοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ αὐτοκίνητα. Μὲ πῆγαν σ' ἓνα γραφεῖο, ὅπου μ' ἄφησαν μὲ ἓνα φυλακὰ μὲ αὐτόματο. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μισάωρο ἦρθε πάλι ὁ ἀπεσταλμένος. Μοῦ ἔδωσε χαρτὶ καὶ πέννα καὶ μοῦ εἶπε νὰ γράψω πὼς ἔφυγα στὴν Ἑλλάδα στὶς 20 Ἰουλίου 1990. Αὐτὸ συνέχισε γύρω στὶς 2-3 ὥρες.

Μετὰ αὐτὸς ἔφυγε καὶ πῆγε καὶ πῆρε καὶ τὸν ἀδελφό μου τὸν Θωμᾶ ποῦ τότε ἦταν γραμματέας τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ στὸν Νομὸ Ἀργυροκάστρου. Ἡ μάνα δὲν τοὺς ἀνοίγε τὶς πόρτες. (Ζεῖ μὲ τὸν Βαγγέλη, τὸν ἄλλο ἀδελφὸ κολλητὰ μὲ τὸν Θωμᾶ).

Αὐτοὶ μπῆκαν μὲ τὸ ζόρι ἀπὸ τοὺς τοίχους. Ἡ μάνα βγῆκε στὸ δρόμο καὶ φώναζε βοήθεια - βοήθεια. Πῆραν καὶ τὸν Θωμᾶ μὲ τὴν αἰτία ὅτι ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀνοίξει τὴν κάσσα ὅπου ἦταν τὸ ἀρχεῖο τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ. (Τὸ ἀρχεῖο τὸ εἶχαν ἀνοίξει ἀπὸ πρὶν.)

“Όταν ὁ ἀπεσταλμένος πῆγε νὰ πάρει τὸν Θωμᾶ, ἐμένα μὲ πρόσλαβε κάποιος ἄλλος. Αὐτὸς φώναζε ὅτι δὲν θὰ ξανάβλεπα τὸν “Ἡλιο, ὅτι ἔκανε καλὰ ὁ Ε. Χότζα καὶ μᾶς δίκαιζε ἐμᾶς γιατί ἤμασταν ὅλοι πράκτορες τῆς Ἑλλάδας καὶ πὼς ἂν ἦταν στὸ χέρι του σὲ 24 ὥρες θὰ ἐξόντωνε ὅλους τοὺς “Ελληνες τῆς Ἀλβανίας. (Ἡ Ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται. Πρὶν 20 χρόνια, στὴν ἀνάκριση τοῦ 1974, τὰ ἴδια μοῦ εἶχε πεῖ καὶ ὁ τότε ἀνακριτής). Ἔκανε πολλές φορές ἀπόπειρα νὰ μὲ χτυπήσει. Μοῦ εἶπε πὼς θὰ μ’ ἐλιωνε μ’ ὅλους τοὺς τρόπους.

Ἦρθε πάλι ὁ ἀπεσταλμένος καὶ συνέχισε τὴν πιεστικὴ ἀνάκριση. Μοῦ ἔφερε κάτι φωτογραφίες, ποὺ ἤμουν μὲ τὴν στολὴ μιᾶς ἐταιρείας SECURITY ὅταν ἐργαζόμουν στὴν Χαλκίδα καὶ ρώτησε, πότε καὶ πὼς ἐντάχθηκα στὴν Ἑλληνικὴ Ἀστυνομία κ.λπ.

Αὐτὰ συνέχισαν μέχρι ὥρα 6 τὸ πρωί. Ἐπειτα μ’ ἄφησαν μ’ ἓναν ἀξιωματικὸ ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο, ὁ ὁποῖος κατηγοροῦσε συνέχεια τὸν Μπερίσια.

Πρὶν ἀφήσουν τὸν Θωμᾶ ἐλεύθερο, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ μὲ συναντήσῃ γιὰ λίγο. Τοῦ εἶπα πὼς ἔχουν κακὸ σκοπό, γι’ αὐτὸ φωνάξτε ἀμέσως παντοῦ γιὰ τὴν ἀδικία ποὺ μᾶς γίνεται, καὶ κρατήστε μὲ κουράγιό τὴν μάννα, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά μου. Τοῦ εἶπα ὅτι, δὲν ἔχω ἰδέα γι’ αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτοῦσαν.

Ὅπως ἀργότερα ἔμαθα ἀπὸ τὸν δικηγόρο μου, ἐκεῖνο τὸ βράδυ εἶχαν πάρει γύρω στὰ 50 ἄτομα ἀπὸ Ἀργυρόκαστρο, Δέλβινο, Ἀγ. Σαράντα, Λεσκοβίκι, Πρεμετὴ, Κορυτσά. (Ἀντιπρόσωποι τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ)

Τὸ πρωί, γύρω στὶς 6.30 μ’ ἔβαλαν σὲ μιὰ κλούβα μαζί μὲ τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Μπεζιάνη, γιὰ μακρὸ δρόμο (Τίρανα). Ἀλλὰ μὲ πῆραν πάλι ἀπὸ ἐκεῖ καὶ μὲ τοποθέτησαν σὲ μιὰ ἄλλη κλούβα, μαζί μὲ τὸν Β. Παπαχρήστο, τὸν Π. Μάρτο καὶ μὲ δύο ἄλλους. Ἐξω ἀπὸ τὸ τμήμα Ἀργυροκάστρου οἱ δικοί μου φώναζαν. Ὅταν ἀντάμωσαν τὸν Θωμᾶ, εἶχαν μιὰ μικρὴ ἐλπίδα μήπως μὲ ἄφηναν καὶ μένα. Ἀφοῦ εἶδαν νὰ μᾶς παίρνουν, ἡ μάννα μου φωνάζοντας λιποθύμισε. Ἡ ἀδελφὴ μου βγήκε μπροστὰ στὶς κλούβες, ἔπειτα τὴν ἔπιασαν οἱ ἀστυνομικοὶ καὶ τὴν ἔβαλαν στὸ τμήμα. (Σ’ αὐτὰ ἐπάνω μιὰ νομαρχιακὴ σύμβουλος τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ἡ Χ, ἔκανε χειραψία καὶ ἀγκα-

λιές με τόν Ἀστυνομικό Διευθυντή τοῦ Τμήματος, σάν νά τόν συγχαίρονταν). Ὅλα τὰ φῶτα τῶν αὐτοκινήτων ἦταν ἀναμμένα. Οἱ σειρήνες χτυποῦσαν ἀκατάπαυστα. Αὐτὸ γινόταν ἀπὸ περίπου 20 περιπολικά. Στὸ δρόμο ἔδερναν τοὺς ὁδηγούς, πού δὲν σταματοῦσαν, ὅταν περνούσαμε ἐμεῖς.

Κάπου κοντὰ στὸ Τεπελένι, σὲ αὐτοκίνητο πού σταμάτησε γιὰ νὰ περάσουν τὰ περιπολικά, εἶδα καὶ τὸν πεθερό μου, τὸν Γιώργο Ἰωαννίδη ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀλίκο. Ἐρχόταν ἀπὸ τὰ Τίρανα καὶ εἶχε μαζί του τὰ ὀστᾶ τοῦ παπποῦ τῆς γυναίκός μου, πού μετὰ ἀπὸ 28 χρόνια φυλακὴ εἶχε πεθάνει καὶ τὸν εἶχαν θάψει στὸ στρατόπεδο τὸ 1985. Τότε δικάστηκε μὲ τὴν κατηγορία «πράκτορας τῆς Ἑλλάδας». Καὶ ἐμᾶς τώρα τὸ 2000 μᾶς κατηγοροῦσαν γιὰ πράκτορες τῆς Ἑλλάδας.

Ἐξήγηση: Ὁ παπποῦς τῆς Εὐτυχίας ἀπὸ τὴν μάννα της, ὀνομαζόταν Βαγγέλης Ζάχος καὶ ἦταν ἀπὸ τὸ Ἀλίκο. Τὸ 1945 δραπέτευσε στὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ τότε καὶ μέχρι τὸ 1956-57 πού τὸν ἔπιασε ἡ Σιγκουρίμι εἶχε μπεῖ καὶ βγεῖ πολλές φορές στὴν Ἀλβανία. Τὸν ἔπιασαν καὶ μαζί μὲ δυὸ ἄλλους τὸν ἔβαλαν φυλακὴ μὲ τὴν κατηγορία «Πράκτορας τῆς Ἑλλάδας» καὶ ἀφοῦ τοῦ χάρισαν τὴν ζωὴ τὸν τιμώρησαν ἰσόβια γιὰ νὰ πεθάνει μέσα στὴ φυλακὴ ἀφοῦ συμπλήρωσε 28 χρόνια στὰ κάτεργα.

Ὁ γαμπρὸς τῆς κόρης τοῦ Βαγγέλη ἦταν ὁ Γιώργος Ἰωαννίδης. Ἀφοῦ ἐντόπισε τὸν τάφο μὲ τὰ ὀστᾶ τοῦ πεθεροῦ, τὰ μετέφερε ἀπὸ τὰ Τίρανα γιὰ τὸ Ἀλίκο.

Ὁ παπποῦς τῆς γυναίκας μου (ἀπὸ τὸν πατέρα της) ἦταν ὁ Ἀνδρέας Ἰωαννίδης, ἦταν λεβέντης παππᾶς καὶ μὲ τὴν ὀπισθοχώρηση τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, κατέφυγε καὶ αὐτὸς στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ μὴν τὸν σκοτώσουν οἱ Ἴταλοι καὶ μετὰ οἱ κομμουνιστές. Πέθανε ὡς παππᾶς τὸ 1967 στὰ Γιάννενα, ἀγωνιζόμενος γιὰ τὰ ἰδανικά μας. Αὐτὴ ἦταν ἡ αἰτία πού τὴν παππαδιὰ μαζί μὲ τὰ δύο παιδιά της, τὴν ἐξόρισαν στὴν Κρούγια ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 1945, ἀφοῦ πρῶτα τῆς ἔκαψαν τὸ σπίτι στὸ Ἀλίκο.

Φθάσαμε στὰ Τίρανα γύρω στὴν μία τὸ μεσημέρι τῆς Τρίτης. Μ' ἔβαλαν σ' ἓνα μικρὸ γραφεῖο. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μισάωρο, βγήκαν τὰ δυὸ ἄτομα πού κάθονταν μαζί μου καὶ μπῆκαν δυὸ ἄλλοι. Ὁ ἓνας εἶπε ὅτι θὰ μοῦ ἔκανε ἀνάκριση καὶ πὼς εἶ-

χα νὰ κάνω μόνο μὲ αὐτόν. Ζήτησα νὰ μάθω γιατί μὲ κατηγοροῦν. Εἶπε πὼς μοῦ ἔπιασαν δυὸ σφαῖρες καὶ χαρτιά μὲ ἀντισημειωτικὸ περιεχόμενο. Τότε ζήτησα δικηγόρο.

«Μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες, τώρα δὲν δικαιούσαι», ἀπάντησε. Τοῦ εἶπα εἶμαι κουρασμένος γιατί δὲν κοιμήθηκα οὔτε ἐχθές. (Ἐγὼ τὸ εἶπα ἐγὼ τὸ ἄκουσα)

Στὸ μικρὸ δωμάτιο ἦταν πάντα 2, 3, 4, καὶ 5 ἄντρες, τῆς Ἀσφάλειας. Συνέχισαν ἐντατικές ἐρωτήσεις...

Αὐτὰ συντροφεύονταν μὲ χτύπηματα μὲ γροθιές, κλωτσιές καὶ μὲ γκλόμπ.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης ἦρθε κάποιος στὸ δωμάτιο, τῶν βασανιστηρίων. Στὰ χέρια κρατοῦσε τὶς φωτογραφίες μου, μὲ τὴν στολή τῆς SECURITY. Εἶχε ἐπίσης καὶ ἓνα χαρτὶ μὲ 6-7 ἐρωτήσεις. Ἄφησε τὸ γκλόμπ στὸ τραπέζι καὶ μοῦ εἶπε πὼς θαρθεῖ σὲ 15 λεπτά καὶ ἐὰν δὲν τοῦ ἀπαντοῦσα θὰ μὲ ἔλιωνε. Ξαναἦρθε, μὲ ξέντυσε, μοῦ δίπλωσε τὰ πόδια καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ τὶς πατοῦσες. Αὐτὸ συνέχισε πολλή ὥρα. Ἐπειτα μ' ἔβαλε καθιστὸ καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ παντοῦ, στὴν ἀρχὴ μὲ τὸ γκλόμπ ἔπειτα μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ πόδια. Μούδιασα καὶ δὲν καταλάβαινα τίποτα. Φώναζε ἄγρια: «Μοῦ ἔχεις σκοτώσει ἓναν ἀδελφὸ στὴν Ελλάδα, σκότωσες καὶ ἄλλους στὴν Ἐπισκοπή, τώρα θὰ σᾶς σκοτώσουμε ἐμεῖς, εἶναι ἡ σειρά μας». Ἄκουσα νὰ λέει στους ἄλλους: «Ἔχετε ἔτοιμο τὸ ἠλεκτροσόκ, ἀλλὰ ὄχι θὰ τὸν πᾶμε στὴν ἠλεκτρικὴ καρέκλα». Ἐφυγε γιὰ νὰ ἔρθει μετὰ ἀπὸ λίγο πιὸ ἀγριεμένος. Ἄρχισε νὰ χτυπᾷ μὲ τὸ γκλόμπ. Ἐβγάλε τὸ πιστόλι καὶ μοῦ τὸ ἔβαλε στὸ κεφάλι. Τὰ πόδια εἶχαν ξεμουδιάσει καὶ πονοῦσαν τρομακτικά, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ λίγα χτυπήματα, ξαναμούδιασαν καὶ δὲν τὰ ἔνοιωθα, τὸ ἴδιο καὶ ὄλο τὸ κορμί. Τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔβλεπα θολὰ καὶ πολλές φορές ἄνοιγα τὰ χέρια γιὰ νὰ πιάσω κάποιους δικούς μου, πού μοῦ παρουσιάζονταν σὰν νὰ τοὺς εἶχα ἐκεῖ δίπλα μου... Τὴν μάννα, γυναίκα, ἀδελφή. Ἄκουγα τὰ παιδιά μου σὰν νὰ τὰ εἶχα κοντὰ καὶ νὰ ἔκλαιγαν. Ὄταν μὲ τάραζαν δυνατὰ συνερχόμενοι λίγο καὶ θυμᾶμαι μόνον τὸ στόμα τους καὶ τὰ δόντια τους ὅταν γελοῦσαν.

Ἐγὼ εἶμαι αὐτὸς πού μὲ πῆραν ἀπὸ τὸ σπίτι μου κάποιο βράδυ καὶ εἶμαι μόνος; Γιατί εἶμαι μόνος;

Ἄλλὰ πάλι ἄπλωνα τὰ χέρια νὰ πιάσω κάποιον δικό μου πού μου φαινόταν πὼς τὸν εἶχα ἐκεῖ κοντά. Αὐτὸ δὲν ξέρω πόσο συνέχισε...

Ἦρθε κάποιος πού τὸν εἶχαμε Ἀσφαλίτη στὸ Σπάτς. Ἐφυγαν οἱ ἄλλοι καὶ αὐτὸς μὲ κάπως «φιλικό» τρόπο μου ἔδωσε δυὸ καφέδες. Μοῦ εἶπε ὅτι «γιά κάποια παρεξήγηση πρέπει νὰ πρόκειται, γιατί ἐσὺ καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἦσασταν τὰ καλύτερα παιδιά στὸ Σπάτς», εἶπε ἀκόμα ὅτι «θὰ μᾶς ξανατιμωροῦσαν στὴ φυλακὴ, ἀλλὰ ἔτσι στὴν τρίχα γλυτώσαμε, κ.λπ....» Μετὰ δὲν ἔνοιωθα τίποτα, ἦμουν τελείως μουδιασμένος... Αὐτὴ ἡ κατάσταση συνέχισε ὡς τὰ ξημερώματα τῆς Παρασκευῆς. Ἡ ἀνάκριση ἦταν ἔντονη. Μετὰ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα τῆς Πέμπτης, μ' ἔβγαλαν γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ «γραφεῖο» καὶ κατεβήκαμε ἀρκετὲς σκάλες.

Μὲ πῆγαν σὲ ἓνα δωμάτιο σκοτεινὸ ἀλλὰ μεγάλο, γιατί ἀπὸ τὴν πόρτα πού μπῆκα περπάτησα ἀρκετὰ βήματα γιὰ νὰ πάω σ' ἓνα τραπέζι. Ἡ λάμπα φώτιζε μόνον ἐμένα. Πόσοι ἦταν σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο δὲν ξέρω. Ἐκεῖ διάβασα ὅ,τι ἔχουν γράψει καὶ συγκρατήσει ἀπὸ τὴν Δευτέρα ὅπως:

Ἡ ἱστορία, πὼς δραπέτευσα στὴν Ἑλλάδα, πὼς ὀργανώσαμε τὴν Ἐνωση πρῶην φυλακισθέντων στὴν Ἀθήνα, ἡ δράση στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὰ δικαιώματά μας, ἡ δουλειὰ στὸ Ε.Ι.Α.Π.Ο.Ε. στα Γιάννενα, ἐπιστροφή στὴν Ἀλβανία καὶ ὁ ἀγῶνας γιὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὴν Β. Ἡπειρο καὶ Ἀλβανία. Ἐκαμα ἀπεργία πείνας τὴν Τρίτη καὶ τὴν Τετάρτη ἕως ὅτου ἄρχισε ἡ ἔντονη βία, δηλαδή γύρω στὶς 50 ὥρες οὔτε νερό, οὔτε ψωμί. Ὁ ὀργανισμὸς δὲν λειτουργοῦσε. Ὡς τὰ ξημερώματα τῆς Παρασκευῆς μόνο μιὰ φορὰ πῆγα πρὸς νεροῦ μου, (μετὰ τὰ βασανιστήρια).

Ἐπειτα θυμᾶμαι ὅτι μὲ πῆγαν σὲ στενὸ διάδρομο, πού ἦταν πολλοὶ ἀστυνομικοὶ ὄπλισμένοι. Μὲ συντρόφευε αὐτὸς πού μὲ κακοποίησε. Μοῦ ἔδειξε τὴν καινούργια κατοικία, (τὸ κελλί) καὶ μοῦ εἶπε, «ἐδῶ θὰ μείνεις». Ἀκούμπησα σὲ ἓνα τσακισμένο κρεβάτι.

Τὸ Σάββατο βράδυ ἦρθε καὶ μὲ πῆρε πάλι ὁ ἴδιος. Κοιμόμουν ἀκόμα. Μὲ πῆγε στὴν τουαλέττα. Ἐγὼ δὲν ἤθελα γιατί ὅπως τοῦ εἶπα δὲν εἶχα πρόβλημα. Μὲ πῆρε μὲ τὸ ζόρι καὶ

μέ ρώτησε τὸ πῶς τὰ πῆγα με τὸν καινούργιο ἀνακριτή. Τοῦ ἀπάντησα ὅτι «δὲν με πῆρε κανένας στὴν ἀνάκριση». Σὲ πῆραν εἶπε ἀλλὰ δὲν θυμᾶσαι ἢ δὲν μοῦ λές ἐμένα.

Τὴν Δευτέρα τὸ ἀπόγευμα ἦρθε πάλι ὁ δήμιος καὶ με πῆγε σὲ ἓνα δωμάτιο, ὅπου παρουσιάστηκαν δυὸ ἄτομα. Ἕνας μοῦ εἶπε πῶς ὀνομάζεται Ἀνδρέας. Τὴν ἀνάκριση θὰ τὴν ἔκανε αὐτὸς μαζί μου.

Εἶπε ὅτι δὲν θὰ μεταχειριζόταν βία καὶ πῶς δὲν θέλει νὰ ξέρει τὶ ἔχουν κάνει οἱ ἄλλοι με ἐμένα ἀπὸ τὶς 18 πού με εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ μέχρι τῆς 25 τοῦ Ἀπρίλη. Ἄρχισε τὶς ἐρωτήσεις. Τοῦ εἶπα πῶς δὲν ἀπαντῶ δίχως δικηγόρο. Ἐπενέβη πάλι ὁ δήμιος καὶ μοῦ εἶπε:

Εἶσαι ἀναγκασμένος ἀπὸ τὸν νόμο σὲ 2-3 περιπτώσεις νὰ ἀπαντήσεις δίχως δικηγόρο ἀλλιῶς θὰ ἀρχίσουμε ξανά τὰ βασανιστήρια. «Ἔχεις κάμει φυλακή» μοῦ εἶπε, «ξέρεις ὅλα τὰ κανάλια καὶ δὲν σοῦ χρειάζεται δικηγόρος, ἀλλὰ θὰ στὸν φέρουμε τὴν ἄλλη φορά».

Τὴν Τετάρτη, 27 Ἀπριλίου, με πῆραν πάλι στὴν ἀνάκριση σ' ἄλλο δωμάτιο καὶ με ἄλλον ἀνακριτή. Αὐτὸς εἶπε λέγομαι Σελιαμῆς καὶ μαζί θὰ κάνουμε τὴν ἀνάκριση. Ζήτησα πάλι δικηγόρο, ἀλλὰ τὸν Σπάρτακ Γκέλια (ἀφοῦ μοῦ εἶπαν πῶς ὁ Χατζάρας πού τὸν πρωτοζήτησα δὲν ἔρχεται γιατί εἶναι στὸ Ἀργυρόκαστρο, μακριά).

Ἔτσι συνέχισε ἡ ἀνάκριση ἕως τὴν 18 Μαΐου, πού μοῦ ἔφεραν γιὰ δικηγόρο τὸν Χρῆστο Γκέλια καὶ ὄχι τὸν Σπάρτακο, πού τοὺς ζητοῦσα.

Ἡ ἀνάκριση γινόταν πάντα παρουσία τοῦ ἀνθρώπου πού με εἶχε βασανίσει.

Ὁ δικηγόρος διαμαρτυρήθηκε γι' αὐτὸ στὸν ἀνακριτή, ἀλλὰ ἦταν ἀργά. Τὸ μόνο πρᾶγμα πού εἶπαμε παρουσία τοῦ δικηγόρου μου ἦταν τὸ πῶς πῆραν ὀνομασίες Ἑλλήνων Πολιτικῶν διάφοροι δρόμοι καὶ κέντρα στὸ χωριό μας, ὅταν ἤμουν Δημογέροντας.

Ζητοῦσα κάθε μέρα νὰ συναντηθῶ με τὸν δικηγόρο μου. Αὐτὸ τὸ ζήτησε καὶ ὁ δικηγόρος παρουσία μου στὸν ἀνακριτή. Ἀλλὰ τὸ αἶτημα ἀπορρίφθηκε. Ὁ ἀνακριτὴς εἶπε ὅτι, «εἶναι διαταγὴ νὰ μὴν συναντηθεῖτε μόνοι σας». Δὲν ἤξερα τὶ ἔπρα-

ξαν με τὸ Μπεζιάνη καὶ τὸν δικηγόρο του, δεδομένου ὅτι ὁ Μπεζιάνης ἔχει ἀμερικανικὴ ὑπηκοότητα. Ἔτσι τὸν ρώτησα: Τότε γιατί σὲ ἐκεῖνον ἐπιτρέπετε νὰ συναντηθεῖ με τὸν δικηγόρο του;

Δὲν πῆρα ἀπάντηση. Τὰ γένια μου εἶχαν μείνει ἀξύριστα. Μοῦ εἶχαν γίνει μιὰ πιθαμή. Μόνο ἐμένα δὲν μοῦ ἐπέτρεπαν ξυριστικὴ μηχανή, μέχρι πού με ἔβγαλαν στὸ δικαστήριο. Ὁ δικηγόρος μου εἰρωνικὰ εἶπε τοῦ ἀνακριτῆ: «Ξυρίστε τὸν κατηγορούμενο, τὶ θὰ τὸν κάνετε Κὰρλ Μάρξ, ἐσεῖς δὲν εἶστε μαρξιστές». Καὶ πάλι ὁ ἀνακριτῆς εἶπε ὅτι ὅταν θὰ διατάξουν θὰ τὸν ξυρίσουμε. Ὁ ἀνακριτῆς δὲν με ἄφηνε οὔτε λεπτὸ μόνον μου με τὸν δικηγόρο.

Στις 29 Ἰουνίου πῆρα τὸ κουράγιο καὶ εἶπα τοῦ δικηγόρου μπροστὰ στὸν ἀνακριτῆ πὼς εἶχαν μεταχειριστεῖ βία, μ' εἶχαν ρωτήσῃ πάνω ἀπὸ 72 ὥρες, (ἀπὸ τὴν Δευτέρα ἕως τὴν Παρασκευή), μοῦ εἶχαν βάλει τὸ πιστόλι στὸ κεφάλι κ.λπ. Ὁ ἀνακριτῆς ἀναγκάστηκε νὰ τὰ γράφει αὐτὰ στὸ πρακτικὸ, ἀλλὰ με συμφωνία νὰ ἔγραφα πὼς αὐτὸς ὁ ἀνακριτῆς δὲν με εἶχε κακομεταχειριστεῖ. Ἔτσι ἔγινε. Ἡ ἀνάκριση τελείωσε. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες θὰ μοῦ ἔδιναν καὶ τὸ κατηγορητήριον καὶ ὅπως εἶπε, θὰ με ἄφηναν νὰ συναντιόμουν με τὸν δικηγόρο μου.

Ὁ ἀνακριτῆς μοῦ ἔδωσε τὰ ὑλικά τῆς ἀνάκρισης νὰ τὰ διαβάσω. Εἶδα τὸ ἔγγραφο καὶ ξαφνιάστηκα ὅταν διάβασα ὅτι ἐγὼ εἶχα ἀρχίσει τὴν ἀνάκριση με τὸν πρῶτον ἀνακριτῆ, λεγόμενον Ἄνδρεα, ἀπὸ τὴν 21 Ἀπριλίου μέρα Πέμπτη καὶ δῆθεν ἔχω ἀνακριθεῖ ἀπὸ αὐτὸν μέχρι τὴν Δευτέρα 25 Ἀπριλίου, πολὲς φορές.

Διαμαρτυρήθηκα, τοῦ εἶπα πὼς ὁ Ἄνδρεας μιὰ φορὰ με ἀνέκρινε τὴν Δευτέρα στὶς 25 τοῦ μηνός.

Ὅ,τι ἔχουν γράψει καὶ ὅ,τι ἔχουν ὑπογράψει ἦταν ὅλα ἀπάτη, καὶ πλαστά.

Ὁ ἀνακριτῆς, μοῦ ἔλεγε αὐτὸ τὸ ἔγγραφο κάνει λόγο περὶ αὐτοῦ τοῦ θέματος, αὐτὸ περὶ αὐτοῦ καὶ ἔτσι σὲ λίγη ὥρα ἔκλεισε τὸ φάκελο (ντοσιέ) καὶ ἔφυγε. Πολὺ λίγο μ' ἄφησε νὰ δῶ τοῦ Ἡρακλῆ τὰ ἔγγραφα καὶ καθόλου τῶν ἄλλων.

Περίμενα νὰ συναντηθῶ με τὸν δικηγόρο καὶ τίποτα. Τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἰουλίου, Παρασκευή, Σάββατο καὶ Κυ-

ριακή, ἔκανα πάλι ἀπεργία πείνας. Τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ συναντήθηκα γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸν δικηγόρο σὲ ἓνα γραφεῖο μ' ἀνοικτὴ τὴν θύρα καὶ ἀστυνομικοὺς ὅπλισμένους ἀπέναντι. Ἡ συνάντηση ἦταν γύρω στὰ 10 λεπτά. Μετὰ ἄρχισα πάλι νὰ τρώω.

Τὸ κελλὶ ἦταν πολὺ στενὸ, ἦταν 1,20 μὲ 2μ. Εἶχε παντοῦ τσιμέντο. Ἀπὸ μιὰ τρύπα φαινόταν λίγο ἡ φύση, ἀλλὰ ἐκεῖ ἦταν ἓνα δέντρο ποὺ ἔπιανε καὶ αὐτὸν τὸν λίγο ἀέρα ποὺ μπορούσε νὰ μπεῖ. Σ' ἓνα στρῶμα ξεσκισμένο μὲ μιὰ βρώμικη κουβέρτα «ξεκουράστηκα». Οἱ τοῖχοι ἦταν ὅλο γαρτζουνιές καὶ ὀνόματα γραμμένα μὲ αἶμα. Τὸ φαγητὸ τὸ τρώγαμε μόνο γιὰ νὰ ζήσουμε. Πολλὲς φορὲς ἐρχόταν πολὺ ἄλμυρό, φορὲς ἀνάλατο, τὸ τσαῖ καμμιά φορὰ ἐρχόταν πολὺ γλυκὸ καὶ ἄλλες φορὲς δίχως ζάχαρη.

3-4 φορὲς τὴν ἡμέρα, στὸν διάδρομο κολλητὰ μὲ τὰ κελλιά μας, ἔδερναν μὲ βάρβαρο τρόπο πολλοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὰ οὐρλιαχτά τους μᾶς ἔκοβαν τὴν πνοὴ καὶ δημιουργοῦσαν πανικό. Στις 5 πόρτες μας καθόταν ἀπὸ ἓνας ὅπλισμένος ἀστυνομικός, ὁ ἕκτος (ἀξιωματικὸς τῆς ΕΥΠ), ἦταν ὁ ὑπεύθυνος. Ὅπου μᾶς πήγαιναν μᾶς συνόδευαν οἱ ὅπλισμένοι μπρός-πίσω καὶ ὁ ἀξιωματικὸς τῆς Ε.Υ.Π. στὴν ἀρχή. Δὲν σοῦ μιλοῦσε κανεὶς. (Ἡμαστὴν τιμωρημένοι εἰς θάνατο, γιὰτὶ μόνο σ' αὐτοὺς ἔβαζαν ὅπλισμένους στὴν πόρτα καὶ αὐτὸ συνέχισε 5 μῆνες). Στὰ μάτια τῶν ἀστυνομικῶν βλέπαμε συγκίνηση καὶ συμπόνια. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μῆνα μοῦ εἶπαν νὰ κάνω μπάνιο. Μὲ πήγαν σὲ ἓνα ντούζ. Τὸ νερὸ ἦταν κρύο. Κρύωσα καὶ μ' ἔπιασε πυρετός. Ὅταν μοῦ εἶπαν ξανὰ γιὰ μπάνιο μετὰ ἀπὸ περίπου 50 ἡμέρες, φοβούμενος ἀπὸ τὸ κρύο νερὸ δὲν ξαναἔκανα. Οἱ ἄνθρωποι μας, δὲν μᾶς εὔρισκαν γιὰτὶ δὲν τοὺς ἔλεγε κανεὶς τὸ ποῦ μᾶς εἶχαν. Τὸ κρατοῦσαν μυστικὸ, ἔτσι μετὰ ἀπὸ περίπου 20 μέρες μᾶς ἔφεραν ροῦχα γιὰ νὰ ἀλλάξουμε. Μοῦ ἔλεγαν πὼς σὲ ἀρνήθηκαν καὶ δὲν θέλουν νὰ σοῦ φέρουν ροῦχα καὶ τρόφιμα.

Γιὰ πρώτη φορὰ συναντήθηκα μὲ τὸν ἀδελφὸ τὸν Φῶτο στὸ κελλί. Αὐτὸ ἔγινε μετὰ ἀπὸ 92 μέρες.

Εἶχαν περάσει γύρω στὶς 37-40 μέρες, ὅταν ἄκουσα τὴν φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ ἓνα ραδιόφωνο μιᾶς κλούβας, ποὺ ἦταν

κοντά στο κελλί μου, να δίνει συνέντευξη ο πρόεδρος Μπερίσιας και ἔλεγε ὅτι: «Αὐτοὶ οἱ μειονοτικοὶ ἔχουν συνεργαστεῖ μετὴν Ἑλληνικῆ Ἀστυνομία καὶ ἔχουμε πολλοὺς μάρτυρες καὶ εἶναι ἀντιαλβανιστὲς καὶ ἔχουν βλάψει μετὴν δράση τους τὴν δημοκρατία τῆς Ἀλβανίας καί...».

Δύο ἀστυνομικοὶ μπόρεσαν καὶ μοῦ εἶπαν πὼς ἔχει γίνει μεγάλο θέμα τὸ θέμα μας καὶ θὰ ἀναγκαστεῖ ὁ Μπερίσιας νὰ σᾶς βγάλει ἀπὸ τὴν φυλακή. Πίστευα πὼς δὲν θὰ κάναμε πολὺ φυλακή, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Δικαστήριό θὰ μᾶς περνοῦσαν.

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Σκηνές βίας τῶν Ἀλβανῶν Ἀστυνομικῶν ἐναντίον Ἑλλήνων Βουλευτῶν, δικηγόρων, δημοσιογράφων καὶ ἀπλῶν πολιτῶν, -ποὺ πήγαιναν νὰ παρακολουθήσουν τὴν «δίκη τῶν πέντε» στὶς 15 Αὐγούστου 1994- ἔγιναν πολλές. Στὴν φωτογραφία μία ἀπὸ αὐτές.

Ο ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΣΤΟΥΛ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ

Μετὰ ἀπὸ περίπου 70 ἡμέρες, ἓνα βράδυ μοῦ ἔφεραν δύο σεντόνια. Κατάλαβα πὼς κάποιος θὰ μᾶς ἐπισκεφθεῖ. Τὴν ἐπόμενη ἦρθε Διεθνῆς Ἐπιτροπὴ μὲ ἀρχηγὸ τὸν κ. Βάν-Ντέρ Στούλ.

Κάποια μέρα, ἓνας ἀστυνομικὸς βρῆκε ἀυκαίρῳ ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί καὶ μοῦ εἶπε: «Μὴ μοῦ μιλάς ἀπὸ τὸ κελλί γιατί τὸ κελλί σου παρακολουθεῖται συνέχεια». Πὼς μπορούσα νὰ μιλοῦσα ἀνεπιφύλακτα μὲ τὸν κ. Στούλ τὴν στιγμή πού χρησιμοποιοῦσε δερμηνέα Ἀλβανό, ἀλλὰ καὶ πού τὸ κελλί μου ἦταν ὑπὸ στενὴ παρακολούθηση;

Μ' ὅλα τοῦτα ὁ κάθε Βάν Ντέρ Στούλ ἂν ἦταν εἰλικρινῆς καὶ τίμιος ἔπρεπε νὰ διαμαρτυρηθεῖ γιὰ αὐτὰ πού εἶδε, κατάλαβε καὶ ἀπὸ τὰ συμπεράσματα πού ἔβγαλε ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις μας.

Μπῆκαν μέσα. Ἦταν τρεῖς. Δυὸ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡ μεταφράστρια. Ἐκλείσαν τὴν πόρτα. Τὸ κελλί δὲν μᾶς ἔπαιρνε νὰ καθήσουμε ἀντίκρυ καὶ καθήσαμε ἀραδιασμένοι σ' ἓνα λουρὶ 20 πόντους.

Ἦ γραμματέας τοῦ Στούλ εἶπε, «δὲν ἀντέχω, θὰ λιποθυμήσω».

Ἦ Στούλ γυρίζοντας σὲ μένα, εἶπε:

- Πὼς ζεῖς ἐδῶ μέσα, χορταίνεις ἀέρα;

Ἦ ἀπάντ.: Ζῶ.

Ἦ ἐρ.: Μόνο ἀπὸ αὐτὴν τὴν τρύπα μπαίνει φῶς καὶ ἀέρας;

Ἦ ἀπάντ.: Ναί.

Ἦ ἐρ.: Δὲν σᾶς βγάζουν γιὰ ἀερισμὸ σὲ ἓναν τόπο κυκλωμένον ἀπὸ σίδερα;

Ἦ ἀπ.: Ὅχι.

Ἦ ἐρ.: Πόσες φορές σᾶς βγάζουν ἀπὸ ἐδῶ;

Ἄπ.: Ὅταν μὲ παίρνει ὁ ἀνακριτῆς καὶ ὅταν πάω τουαλέττα.

Ἐρ.: Ἐχεις ζητήσῃ τὸ γιατρὸ καμμιά φορά;

Ἄπ.: Ὁχι.

Ἐρ.: Ἐχεις κάνει καμμιά φορά μπάνιο;

Ἄπ.: Μιὰ φορά.

Ἐρ.: Σοῦ ἔχουν πεῖ ἄλλη φορά;

Ἄπ.: Μοῦ ἔχουν πεῖ ἄλλη μιὰ φορά, ἀλλὰ δὲν δέχτηκα γιατί τὴν πρώτη φορά τὸ νερὸ ἦταν κρύο καὶ φοβήθηκα νὰ ἔκανα γιὰ δεύτερη φορά.

Ἐρ.: Ἐχεις ζητήσῃ γιὰ δικηγόρο τὸν Σπάρτακο Γκέλια, ποὺ ἦσαν μαζί στὸ Σπάτς;

Ἄπ.: Ναί.

Ἐρ.: Σοῦ τὸν ἔφεραν;

Ἄπ.: Ὁχι. Μοῦ ἔφεραν κάποιον ἄλλον.

Ἐρ.: Σ' ἀφήνουν νὰ συναντηθεῖς;

Ἄπ.: Ὁχι.

Ἐρ.: Μὲ τοὺς οἰκείους σου ἔχεις συναντηθεῖ;

Ἄπ.: Ὁχι.

Ἐρ.: Οὔτε γράμμα δὲν ἔχεις στείλει γιὰ νὰ μάθουν τὴν ὑγεία σου;

Ἄπ.: Ὁχι καὶ ἀνησυχῶ κύριε Στούλ, γιατί τὰ παιδιά μου τρόμαξαν, τοὺς ἔβγαλε τὸ πιστόλι ὁ Ἀσφαλίτης ποὺ ἔκανε τὸν ἔλεγχο στὸ σπίτι μου.

Στούλ.: Ἦμουν ἀπὸ τὸ σπίτι σου καὶ μοῦ τὰ εἶπαν. Ἡ γυναίκα καὶ τὰ παιδιά σου εἶναι καλά.

Ἐρ.: Καμμιά ἰδιαίτερη μεταχείριση;

Ἄπ.: Ὁχι.

- Σ' εὐχαριστῶ, αὐτὰ ἤθελα νὰ σὲ ρωτήσω καὶ ἔφυγε.

Περίπου μετὰ ἀπὸ 40 ἡμέρες ἄκουσα τὴν φωνὴ τοῦ Παναγιώτη νὰ φωνάζει:

«Ἀνοιξτε τὴν πόρτα, μοῦ πιάστηκε ἡ ἀναπνοή, εἶμαι ἄρρωστος, εἶπατε θὰ μὲ βγάλετε, γιατί δὲν μὲ βγάζετε»; Καὶ ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες τόσο περισσότερο ἀκουγόταν ὁ Παναγιώτης. Ἐπαθε ψυχικὴ διαταραχὴ. Φώναζε:

«Εἶμαστε ζωντανοί, ἀκοῦστε, γυναίκα μου, παιδί μου, ἀδερφέ μου, τὸ ράδιο Τίρανα εἶπε πὼς μᾶς σκότωσαν, εἶναι

ψέματα, μὴν τοὺς πιστεύετε, εἴμαστε ζωντανοί, ἦταν κασέτα αὐτὴ πού μοῦ ἔβαλαν ἐμένα στὸ ράδιο, δὲν ἦταν ἡ φωνή μου. Δὲν θὰ μᾶς σκοτώσουν, θὰ μᾶς κάψουν μοῦ εἶπαν. Λένε πὼς μεῖ ἔχουν φωτογραφισμένο στὴν Ἀθήνα τὸ 1974 καὶ πὼς ἤμουν πράκτωρ ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Παπαδόπουλου. Φίλοι, σύντροφοι ἦρθαν νὰ μεῖ πάρουν, ἦρθε διαταγὴ νὰ μεῖ κάψουν. Ἀμὰν σᾶς παρακαλῶ μόνον τὴν φωτογραφία μου νὰ τὴν βάλετε στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου, γιατί τὸ ξέρω μοῦ πέθανε καὶ ὁ πατέρας...».

Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἔλεγε ὁ Παναγιώτης, ὅταν τὸν ἔπιανε ἡ κρίση. Μετὰ τοῦ ἔκαναν ἐνέσεις καὶ τὸν ἔβαναν γιὰ ὕπνο.

Μήπως ὅλα αὐτὰ ὁ κ. Παναγιώτης, τὰ ἔπαθε ἀπὸ τὴν καλοπέραση;

Δὲν μπόρεσε ὁ κ. Στοῦλ νὰ βγάλει συμπεράσματα οὔτε ἀπὸ τὴν ἐξαθλιωμένη κατάσταση τοῦ Παναγιώτη;

Ὁ Μπεζιάνης ἦταν κολλητὰ μεῖ τὸ κελλί μου καὶ ὅταν μάθαινε ἀπὸ τὸν δικηγόρο του χαρούμενα νὰ μοῦ χτυποῦσε πολλές φορές καὶ γρήγορα τὸν τοῖχο, ὅταν δὲν ὑπῆρχε τίποτα χτυποῦσε σιγὰ καὶ λυπητερά. Μετὰ τὶς συναντήσεις πού ἔκαμε μεῖ τὴν Ἀμερικανικὴ Πρεσβεία, μᾶς ἔστειλε χαρούμενα μηνύματα.

Πολλές φορές εἶχε ἔρθει ὁ δήμιος στὸ κελλί μου καὶ μοῦ ἔλεγε πὼς εἶχε μαζί του ἄτομα πού ἐγὼ εἶχα κακομεταχειρισθεῖ στὴν Ἑλλάδα ὅταν ἤμουν ἀστυνομικὸς καὶ πὼς σὲ 10 λεπτὰ αὐτοὶ θὰ ἔρχονταν γιὰ νὰ μεῖ ἐκδικηθοῦν καὶ θὰ μοῦ ἔσπαζαν τὰ κόκκαλα. Κάποια ἄλλη φορὰ μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ μεῖ ἔφερναν σὲ ἀντιπαράθεση μεῖ κάποιον Τιρανέο πού μοῦ εἶχε μάθει πὼς νὰ μεταχειρίζομαι τὸν δυναμίτη γιὰ νὰ ἀνατινάζω στρατόπεδα!..

Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ἀσφάλειας πού ἦταν ἐκεῖ τρεῖς βάρδιες δὲν ἄλλαζε οὔτε λέξη, μόνον μοῦ παρακολουθοῦσε ὅλες τὶς κινήσεις μέσα στὸ μικρὸ κελλί. Τὰ γένια μου εἶχαν φτάσει μέχρι τὸ στῆθος καὶ δὲν μοῦ ἐπέτρεπαν οὔτε λίγο νεράκι μέσα. Ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ λεγόμενα ὅτι τὸ κελλί μου παρακολουθεῖται, μεῖ κρατοῦσαν σὲ ἔνταση, τρομοκρατημένο καὶ ἀνυπόμονο.

Ἀπὸ τὴ μέρα πού βγήκαμε στὸ δικαστήριο ἀλλάζανε τὴ συμπεριφορά. Μιὰ μέρα πρὶν τὴ δίκη μεῖ ξύρισαν καὶ τώρα ὁ ἀξιωματικὸς τῆς Ἀσφάλειας, ἄλλαζε κάπου-κάπου κανένα λόγο.

‘Ο βαρύτατα τραυματισθείς από τους ‘Αλβανούς αστυνομικούς Θεόδωρος ‘Ασπασίδης ‘Α-
ντιδήμαρχος Θεσσαλονίκης, ενώ δέχεται τις πρώτες βοήθειες σὲ καναπέ ‘Ελληνικῆς Πρε-
σβείας στὰ Τίρανα. Λίγο ἀργότερα θὰ φθάσει ἀπὸ τὴν ‘Ελλάδα ἐνῶ ελικοπτερο ποὺ θὰ τὸν
μεταφέρει ἐσπευμένως σὲ νοσοκομεῖο τῆς ‘Ελλάδος.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1994: ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΑΠΑΤΗ. 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1994.

ΤΟ ΑΚΥΡΩΤΙΚΟ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΖΕΦ ΜΠΡΟΖΗ

Στις 15 Αυγούστου, μέρα τῆς Παναγιᾶς ἦρθε ὁ Δικηγόρος μου. Ἐφερε ροῦχα γιὰ τὸ δικαστήριον καὶ μοῦ εἶπε νὰ πάρω καὶ δεύτερο δικηγόρο, τὸν Τάκη Παπᾶ.

Πίστευα 100% πὼς θὰ κερδίσαμε. Ἀλλὰ εἶναι τρομερὸ αὐτὸ πὺν ὑποφέραμε. Καλύτερα νὰ σὲ σκοτώνουν καὶ παρὰ νὰ νιώθεις ὅτι σὲ κρατοῦν ὄμηρο καὶ διαπραγματεύονται γιὰ πολιτικὲς σκοπιμότητες εἰς βάρος τοῦ καλοῦ μας ἔργου.

Βγήκαμε στὸ δικαστήριον μιὰ Ἁγία μέρα. Ἡ Παναγία θὰ μᾶς ἔσωνε. Πήραμε τὸ Κατηγορητήριο στὶς 20 Ἰουλίου, μέρα τοῦ Προφήτη Ἡλία. Ὁ Θεὸς ἦταν μαζί μας. Τὰ μάτια τῶν παρεβρισκομένων στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου μᾶς ἔδιναν πολὺ θάρρος. Τὸ Δικαστικὸ Σῶμα καὶ οἱ δύο εἰσαγγελεῖς μηδενίστηκαν στὰ μάτια μας καὶ μᾶς φαίνονταν μικροί.

Ἡ διαμαρτυρία τῶν συγκεντρωμένων ἔξω ἀπὸ τὸ δικαστήριον μᾶς ἔπεισε πὼς δὲν ἤμασταν μόνοι μας. Ἡ καθημερινὴ παρουσία τοῦ Ἑλληνα Πρέσβη καὶ ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλαδιτῶν καὶ διπλωματῶν ἀπὸ ὄλον τὸν κόσμον σφράγιζε τὴν σκέψη μου, πὼς δὲν δικαζόμασταν ἐμεῖς ἀλλὰ ἡ Β. Ἡπειρος καὶ ἡ Ἑλλάδα. Ἡμουν ἀθῶος, γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ἔχω τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ δυναμικὴ ἀντιμετώπιση τῆς κατηγορίας, μὲ ὕφος καὶ μὲ πίστη, ἀλλιῶς θὰ ἦμουν ἀνάξιος τῆς Ἱστορίας μας. Αὐτὸ τὸ προσπάθησα σὲ ὅλη τὴν διάρκειαν τοῦ δικαστηρίου.

Ούτε ο πρέσβυς κ. Χρήστος Τσαλίκης, ούτε ο κ. Άλέξανδρος Λυκουρέζος γλύτωσαν από τον έλεγχο των Άλβανών αστυνομικών την πρώτη ημέρα της δίκης (15-8-94) στην είσοδο της αυλής του δικαστηρίου.

Ἡ πολὺ μικρὴ αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου γιὰ «νά μὴ μᾶς ἀκούσῶν πολλοί». Ἀριστερὰ οἱ κατηγορούμενοι, στὸ μέσον οἱ δικηγόροι καὶ δεξιὰ οἱ εἰσαγγελεῖς. Νῦν

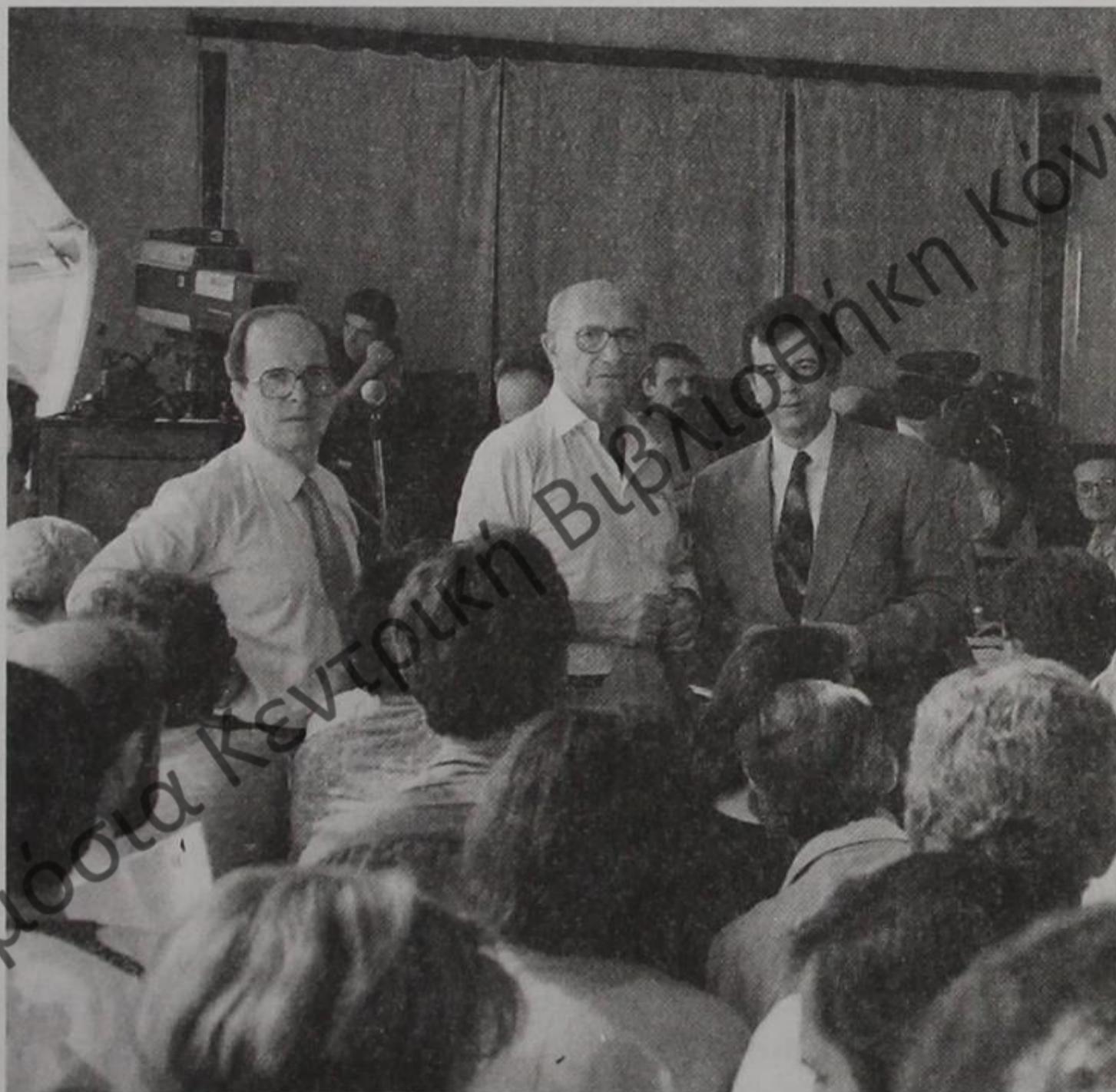
15 Αὐγούστου 1994, Δευτέρα πρωΐ ὥρα 09.20.

Ἄρχισε ἡ δίκη. Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου Μαρτίν Ντέντα διαβάζει τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων:

«Θοδωρῆς Ντρίτσος, Βασίλης Γκινόπουλος, Ἄννα Καρατζιά, Σωτήρης Κυριαζάτης, Νίκος Παππᾶς, Χρῆστος Σιάνος, Κώστας Μακαριάδης, Δημήτρης Τσάκας, Γιώργος Μπούκας, Μιχάλης Νάτσιος, Χρῆστος Ντρίτσος, Σωκράτης Γκίκας, Παναγιώτης Μπάρκας, Μιχάλης Λίτσιος, Γιώργος Σάκης, Χρῆστος Ντόρες, Χρῆστος Κόκκαλης, Βαγγέλης Σταῦρος, Δημήτρης Στέφας, Βασίλης Τσάκος, Μιχάλης Φουσέκας, Ζῆσος Παππᾶς, Πετράκης Γκίνος, Νίκος Παππανικόλας, Θωμᾶς Σιάνος, Γιώργος Κρομούδας, Βασίλης Μπεϊλέρος, Ἄγκρον Μπεκίρης, Θανάσης Παππᾶς, Παναγιώτης Γκίνος, Ἡλίας Μπάκος, Σουζάνα Βασίλη, Ρομπέρτ Βασίλη, Φρέντο Μπούκα, Στεφάν Βασίλη, Σωτήρη Μπόχα, Πολένα Τσίπε, Ραϊμόντα Λίκα, Γρηγόρης Βασίλης, Ὀδυσσεᾶς Νέλης, Σπύρος Νεστούρης, Ντόνο Νεστούρη, Μαρία Σκόπη, Ἀνθούλα Γκούντα, Εὐθυμία Κυριακοῦ, Θωμᾶς Κυριακοῦ, Γιάννης Μπεκιάρης, Ἀντώνης Γκιόκας, Γιάννης Ντρίτσος, Μιχάλης Ντρίτσος, Ἰρβάν Χουλιάϊ, Δημήτρης Μαγκλάρας, Γκεξήμ Καλιάγια, Ἐκερέμ Καβάγια, Εὔα Μπλάτση, Μπεσνῆκ Τζότζε, Χρῆστος Ντρίτσος (Π. Δρόπολη), Βασίλης Διαμάντης, Ἀποστόλης Θάνος, Κεμάλ Σέχου, Σπύρος Μαλιούκης, Βασίλης Γκοῦτζος, Μπαρδῆλ Φεστέκης, Ἰρένα Μπεζιάνη, Λιουτφῆ Μπεντούρη, Ἀκῆφ Μπεντούρη, Χαϊρούλα Νούνη, Φανῆ Μπέϊκα, Ἰσλιὰμ Ντίνε, Σιεμσιεντήν Χαλαράτ, Ντολὲτ Ντῆνο, Ραμιζ Γκιάτη, Μπέκιο Ἀγκόλη, Δημήτρης Πιραλῆς, Ναϊμὲ Μαργαρίτη, Γκόρο Λιόπα, Τζιαφέρ Βεϊπη, Νεζίμ Σέλια, Νταοὺτ Σέλια, Λεωνίδα Τασούλη, Ἰλιριὰν Ζητσίου, Ἀγκίμ Χότζια, κλπ. Οἱ μάρτυρες ἦταν γύρω στοὺς 125.

Ἄν κάποιος ἀπὸ τοὺς μάρτυρες εἶναι ἴσθην αἴθουσα πρέπει νὰ βγεῖ ἔξω».

Πρόεδρος: Ἐχετε δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Ἐχετε τὸ δικαίωμα τοῦ λόγου, τὸ δικαίωμα τῆς ὑπερασπίσεως ἀπὸ τοὺς δικηγόρους, τὸ δικαίωμα νὰ δεχτεῖτε ἢ νὰ ἀπορρίψετε τὸ κατηγορητήριο, παρουσιαζόμενο ἀπὸ τὸ ὄργανο τῆς Εἰσαγγελίας,

Ἀπὸ ἀριστερά: Ἀντώνης Φούσας (ΝΔ), Γεώργιος-Ἀλέξανδρος Μαγκάκης (ΠΑΣΟΚ) καὶ Εὐγένιος Χαϊτίδης (ΝΔ) στὴν «αἴθουσα» τοῦ δικαστηρίου.

ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσετε ἀπὸ τὸ Δικαστήριον καὶ ἄλλους μάρτυρες ποὺ ἔχουν σχέση μετὰ τὴν κατηγορία, ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ παρουσιάσετε στὸ δικαστικὸ σῶμα κάθε στιγμή τὰ αἰτήματά σας, ἔχετε δικαίωμα νὰ μὴν δεχθεῖτε τὸν Πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου, τὰ δύο μέλη τοῦ δικαστηρίου καὶ τοὺς δύο εἰσαγγελεῖς ἂν δὲν σᾶς ἀρέσουν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δικαιώματα ἔχετε καὶ καθήκοντα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ τὰ σεβαστεῖτε στὴν διάρκειαν τῆς δικαστικῆς φάσης. Ἔχετε καθήκον νὰ δώσετε ἐξηγήσεις γύρω ἀπὸ τὴν κατηγορία καὶ κάθε φορὰ νὰ εἴστε σηκωμένοι ὄρθιοι. Νὰ ἀπαντήσετε στὶς ἐρωτήσεις τοῦ Προέδρου τοῦ δικαστηρίου καὶ τῶν μελῶν του, νὰ ἀπαντήσετε στὶς ἐρωτήσεις τοῦ Εἰσαγγελέα, ἔχετε καθήκον νὰ μιλήσετε μετὰ τὴν ἄδεια τοῦ Προέδρου τῆς συνεδρίασης.

Πρόεδρος τῆς δικαστικῆς συνεδρίασης Μαρτὴν Ντέντα, μέλη τοῦ δικαστικοῦ σώματος Ἄμπεντὴν Ἄμπεράτη, Ἄγκρον Τσιούρη. Ὁ Εἰσαγγελέας ἀντιπρόσωπος τῆς κατηγορίας καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς εἶναι ὁ κ. Ἄρμπεν Κελέσι, ποὺ εἶναι καὶ Εἰσαγγελέας τῆς ἐπαρχίας τῶν Τιράνων καὶ ὁ κ. Γκέντς Γκιουκούταϊ. Τὸ δικαστήριον θὰ ἀντιπροσωπευεῖ ἀπὸ τοὺς Γραμματεῖς Ἀλκέτα Μούτσια καί....

-Κατηγορούμενε Θεόδωρε Μπεζιάνη, δέχεσθε τὴν σύνθεση τοῦ Δικαστηρίου;

-Ναί!

-Ἔχετε προκαταρκτικὰ αἰτήματα;

-Ὁχι.

-Κατηγορούμενε Βαγγέλη Παπαχρηῆστο, δέχεσθε τὴν σύνθεση τοῦ Δικαστηρίου;

-Ναί!

-Ἔχετε προκαταρκτικὰ αἰτήματα;

-Ὁχι.

Κατηγορούμενε Παναγιώτη Μάρτο, δέχεσθε τὴν σύνθεση τοῦ Δικαστηρίου;

-Ναί!

-Ἔχετε προκαταρκτικὰ αἰτήματα;

-Ὁχι.

Κατηγορούμενε Κώστα Κυριακού, δέχεστε τήν σύνθεση τοῦ Δικαστηρίου;

-Ναί!

-Ἔχετε προκαταρκτικά αἰτήματα;

-Ναί. Θὰ τὰ παρουσιάσει ὁ δικηγόρος μου.

Κατηγορούμενε Ἡρακλῆ Σύρμο, δέχεστε τήν σύνθεση τοῦ Δικαστηρίου;

-Ναί!

-Ἔχετε προκαταρκτικά αἰτήματα;

-Ὁχι.

Χρῆστος Γκέλιας:

Γιὰ νὰ λάμψει ἡ ἀλήθεια, παρουσιάζω αἰτήματα:

1. Νὰ κληθοῦν καὶ ἄλλοι μάρτυρες.

2. Ζητῶ νὰ παρουσιαστοῦν ἀποδείξεις γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ἡ κατηγορία.

3. Ἐπίσης θὰ παρακαλοῦσα τοὺς Εἰσαγγελεῖς νὰ παρουσιάσουν ἀποδείξεις, γιὰ ὅσα λέει ἡ κατηγορία περὶ ἐξοπλισμοῦ τῆς μειονότητος ἀπὸ πλευρᾶς τοῦ Κώστα, τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ Θεοδωρῆ, γιὰ συγκεκριμένους σκοπούς.

Γκιοκούταϊ:

Κύριε Πρόεδρε ὅσον ἀφορᾷ ἐπὶ τοῦ πρώτου αἰτήματος τοῦ κ. Γκέλια, (δικηγόρου τοῦ κατηγορουμένου Κ. Κυριακού), θέλω νὰ σᾶς τονίσω ὅτι, ἐμεῖς σὰν ὄργανο τῆς Εἰσαγγελίας ἔχουμε κάνει μιά πολύπλευρη ἀνακριτικὴ ἔρευνα, ἔχουμε ρωτήσῃ μάρτυρες καὶ ὅπως εἶπε ὁ δικηγόρος γιὰ χάρη τῆς ἀλήθειας, παρουσίασε ἀπαιτήσεις καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸ δικαστήριον νὰ κληθοῦν καὶ ἄλλοι μάρτυρες. Ἄς πράξει τὸ δικαστήριον ὅπως τὸ δέον εὐλογον. Ἐνῶ γιὰ τὴν ἀπαίτηση τοῦ δικηγόρου, τῆς παρουσίας τῶν ἀποδείξεων ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Εἰσαγγελίας γιὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους νομίζω ὅτι εἶναι πρόχειρος. Μοῦ κακοφαίνεται κ. συνάδελφε πὸς ζητᾶς νὰ παρουσιαστοῦν ἀποδείξεις ἀπὸ τὴν φάση τῆς προετοιμαστικῆς συνεδρίασης. Σὲ τούτη τὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου ὅλες οἱ πλευρὲς στὴν δικαστικὴ διαδικασία θὰ παρουσιάσουν ἀποδείξεις. Δὲν ἔχουμε ἀποδείξεις σὲ τούτη τὴ συνεδρίαση.

Χρῆστος Γκέλιας:

Ὁ κατηγορούμενος Κ. Κυριακού χάρη τῆς ἀλήθειας ἔχει

ζητήσει και αντιπαράσταση από τον ανακριτή, με τον Ήρ. Σύρμο, Μιχάλη Μάσιο και Βασίλη Γκινόπουλο, αλλά δεν έγινε δεκτό αυτό το αίτημα.

Περπαρήμ Χότζια:

Ζητώ και άλλους μάρτυρες. Τον Θωμά Μήτσιο, Νίκο Κατσαλήδα... (γίνετε διάλογος μεταξύ του και του Προέδρου)

Πρόεδρος:

Το Δικαστήριο αποσύρεται για να εξετάσει τα αιτήματα παρουσιαζόμενα από το δικηγόρο κ. Χρ. Γκέλια. Παρακαλώ 10 λεπτά διάλειμμα.

Πρόεδρος:

Το Δικαστήριο εξέτασε τα προκαταρκτικά αιτήματα παρουσιαζόμενα από τον δικηγόρο Χρήστο Γκέλια στο όνομα του κατηγορουμένου Κ. Κυριακού για να ερωτηθούν και μερικοί άλλοι μάρτυρες. Αποφάσισε, αυτό το αίτημα να το λάβει ύπ' όψιν σε σχέση με τις απαντήσεις των άλλων μαρτύρων όταν θα έρθει ή σειρά να ερωτηθούν αυτοί οι μάρτυρες.

Όλοι οι ξένοι και Άλβανοί δημοσιογράφοι να παρουσιάσουν σωστά και πραγματικά αυτό που αναπτύσσεται στην αίθουσα. Μόνον η κάμερα της Άλβανικής τηλεόρασης επιτρέπεται. Όλες οι άλλες κάμερες δεν επιτρέπεται να κινηματογραφήσουν.

Ο Εισαγγελέας να διαβάσει το κατηγορητήριο.

ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΗΡΙΟ:

ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ. 1. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΠΕΖΙΑΝΗ 2. ΒΑΓΓΕΛΗ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ 3. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΑΡΤΟΥ 4. ΚΩΣΤΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ 5. ΗΡΑΚΛΗ ΣΥΡΜΟΥ.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝΤΑΙ ΟΤΙ:

Από κοινού έχουν διαπράξει το αδίκημα της προδοσίας κατά της πατρίδος, υπό την μορφή δραστηριότητας ή όποια αποσκοπεῖ στην αλλαγή των συνόρων της Άλβανικής Δημοκρατίας, καθώς και υπό μορφή ένταξης υπό τις εντολές ξένων μυστικών υπηρεσιών και εκτέλεσης εντολών ξένης κατασκοπίας, που αναφέρεται στο άρθρο 47 σημ. c και g και στο άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα.

Στις 21-4-1994, βάσει της αναφοράς που έγινε από την Έθνι-

κή Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν τῶν Τιράνων, ἡ Εἰσαγγελία τῆς Περιφέρειας ἤρξε τὴν ποινικὴ δίωξη εἰς βάρος τῶν κατηγορουμένων Θ. Μπεζιάνη κλπ. γιὰ ἐπιδίωξη ἀλλαγῆς τῶν συνόρων τῆς Ἀλβανικῆς Δημοκρατίας, τὴν πραγματοποίησι καὶ ἐκτέλεσι ἐντολῶν ξένων μυστικῶν ὑπηρεσιῶν καθὼς καὶ παράνομη ὄπλοκατοχή, ὅπως προβλέπεται ἀπὸ τὰ ἄρθρα 47 καὶ 13 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, 224\1 καὶ τοῦ νόμου ἀριθμ. 7566 ἡμερομ. 25-5-1992 ἄρθρο 14, ἐπιλέγοντας ὡς μέτρο ἀσφάλειας νὰ προχωρήσει στὴν συλληψή τους. Σύμφωνα μὲ τὶς ἀνακριτικὰς πράξεις τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς καὶ τὶς μαρτυρίες ποὺ κατεγράφησαν στὸν φάκελο τῶν ἀνακρίσεων, ἔχουν προκύψει καὶ βεβαιωθεῖ τὰ κατωτέρω. Οἱ πέντε κατηγορούμενοι εἶναι μὲ Ἑλληνικὴ ἐθνικότητα καὶ Ἀλβανικὴ ὑπηκοότητα.

Ὁ κατηγορούμενος Θ. Μπεζιάνης ἔχει καὶ τὴν Ἀμερικάνικη ὑπηκοότητα.

Ὁ κατηγορούμενος Θ. Μπεζιάνης γεννήθηκε τὸ 1933 καὶ κατάγεται ἀπὸ τὸ χωριὸ Φράστανη Ἀργυροκάστρου μὲ ἀνώτερη παιδεία.

Ὁ κατηγορούμενος Β. Παπαχρήστος γεννήθηκε τὸ 1943, εἶναι κάτοικος τῆς πόλεως τῶν Ἀγ. Σαράντα, μὲ ἀνώτερη παιδεία.

Ὁ κατηγορούμενος Π. Μάρτος, γεννήθηκε τὸ 1939, εἶναι κάτοικος τῆς πόλης τοῦ Δέλβινου μὲ ἀνώτερη παιδεία.

Ὁ κατηγορούμενος Κ. Κυριακοῦ γεννήθηκε τὸ 1955, κάτοικος Δερβιτσιάνης Ἀργυροκάστρου μὲ δωδεκάχρονη παιδεία.

Ὁ κατηγορούμενος Ἡρακλῆς Σύρμος γεννήθηκε τὸ 1942, κάτοικος Δερβιτσιάνης Ἀργυροκάστρου μὲ ἐπτάχρονη παιδεία.

Ἡ ἐγκληματικὴ δραστηριότητα τῶν κατηγορουμένων ἐκτείνεται σὲ περίοδο μερικῶν ἐτῶν, ἔχει πραγματοποιηθεῖ μὲ διάφορες μορφές, ὁργανώμενη καὶ κατευθυνόμενη ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κατηγορούμενους, σὲ συνεργασία μὲ εἰδικευμένα Ἰδρύματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, γιὰ τὸν ἐξελληνισμό τῆς νοτίου Ἀλβανίας. Ἡ δραστηριότητα αὐτὴ ταυτίζεται μὲ τὸ πιὸ σωβινιστικὸ τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, μὲ ὁργανώσεις καὶ Βορειοηπειρώτικους Συλλόγους ἢ μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Μυστικὴ Ὑπηρεσία, τὴν Ἀσφάλεια. Σὲ ὀρι-

σμένες χρονικές στιγμές ή δραστηριότητα αυτή υποστηρίχθηκε, σε ύψηλο επίπεδο, από τις κυβερνητικές Αρχές του Ἑλληνικοῦ κράτους.

Τὸ κατηγορητήριο ἀφοῦ παρουσιάζει σὲ 36 σελίδες «ἀποδείξεις» γιὰ στήριξη τῆς κατηγορίας καταλήγει: Τὰ ποινικὰ ἀδικήματα πὸ διέπραξαν οἱ κατηγορούμενοι, ἀποτελοῦν κοινωνικὴ ἀπειλή, ἀφοῦ κατευθύνονται ἐναντίον τῶν σημαντικῶν κοινωνικῶν σχέσεων πὸ ἐπικυρώνονται μὲ νόμο, πὸ προσπίζουν τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα καὶ τὴν κυριαρχία τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους καθὼς καὶ τὴν ἐξασφάλιση τῆς κοινωνικῆς τάξης. Αὐτὰ τὰ ἀδικήματα ἀποδεικνύονται ἀπὸ τις διευκρινίσεις τῶν μαρτύρων Δημήτρη Κύκη, Χρήστου Σιάνου, Νίκου Παπᾶ, Δημήτρη Τσάκα, Ζήσου Παπᾶ, Παναγιώτη Μπάρκα, Βασίλη Γκινόπουλο, Βασίλη Διαμάντη, Βασίλη Μπιλέρου καὶ πολλῶν ἄλλων, ἀπὸ τις διευκρινίσεις τῶν ἰδίων τῶν κατηγορουμένων καὶ τις ἀναφορές, πὸ οἱ κατηγορούμενοι κάνουν ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον, ἀπὸ ἔγγραφα, ντοκουμέντα, ἀπὸ γραφολογικὴ καὶ τεχνικὴ ἀνάλυση κλπ. Θεωρώντας περατωμένες τις ἀνακρίσεις καὶ ἀποδεδειγμένες τις κατηγορίες εἰς βάρος τῶν κατηγορουμένων, προσάγουμε σὲ δίκη τοὺς κατηγορουμένους:

1. **ΘΕΟΔΩΡΟ ΜΠΕΖΙΑΝΗ**, υἱὸ τοῦ Κώστα καὶ τῆς Εὐθυμίας, γεννηθέντα τὸ 1933, ἀνώτερης ἐκπαίδευσης, κάτοικο τοῦ χωριοῦ Φράστανη Ἀργυροκάστρου, ἔγγαμο, μὲ λευκὸ ποινικὸ μητῶο, Ἑλληνικῆς Ἐθνικότητος, Ἀλβανικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς ὑπηκοότητος, χωρὶς ἀσυλία, πὸ συνελήφθη στὶς 21-4-1994.

2. **ΒΑΓΓΕΛΗ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟ**, υἱὸ τοῦ Φώτου καὶ τῆς Φωτεινῆς, γεννηθέντα τὸ 1943, κάτοικο τῆς πόλης τῶν Ἀγ. Σαράντα, ἔγγαμο, ἀνώτερης ἐκπαίδευσης, μὲ λευκὸ ποινικὸ μητῶο, Ἑλληνικῆς Ἐθνικότητος, Ἀλβανικῆς ὑπηκοότητος, χωρὶς ἀσυλία, πὸ συνελήφθη στὶς 22-4-1994.

3. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΑΡΤΟ, υιό του Μίχου και της Σελήνης, γεννηθέντα τὸ 1939, κάτοικο τῆς πόλης Δελβίνου, ἔγγαμο μὲ δύο παιδιά, μὲ λευκὸ Ποινικὸ Μητρώο, Ἑλληνικῆς Ἐθνικότητος καὶ Ἀλβανικῆς ὑπηκοότητος, χωρὶς ἀσυλία, πὸ συνελήφθη στὶς 24-4-1994.

4. ΚΩΣΤΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ, υιό του Κυριάκου καὶ τῆς Εὐθυμίας, γεννηθέντα τὸ 1955, κάτοικο του χωριοῦ Δερβιτσιάνη Ἀργυροκάστρου, ἔγγαμο μὲ δύο ἀνήλικα παιδιά, Μέσης Ἐκπαίδευσης, πρῶην φυλακισμένο, Ἑλληνικῆς Ἐθνικότητος καὶ Ἀλβανικῆς ὑπηκοότητος, πὸ συνελήφθη στὶς 21-4-1994.

5. ΗΡΑΚΛΗ ΣΥΡΜΟ, υιό του Γιώργου καὶ τῆς Γιαννούλας, γεννηθέντα τὸ 1942, κάτοικο του χωριοῦ Δερβιτσιάνη Ἀργυροκάστρου, ἔγγαμο μὲ τρία ἀνήλικα παιδιά, ἑπτατάξιας Ἐκπαίδευσης, Ἑλληνικῆς Ἐθνικότητος καὶ Ἀλβανικῆς ὑπηκοότητος, πρῶην φυλακισμένο, πὸ συνελήφθη στὶς 21-4-1994.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝΤΑΙ:

Ἀπὸ κοινου ἔχουν διαπράξει τὸ ἀδίκημα προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδος ὑπὸ μορφὴ δραστηριότητος, πὸ στοχεύει στὴν ἀλλαγὴ τῶν συνόρων τῆς Ἀλβανικῆς Δημοκρατίας, καθὼς καὶ ὑπὸ μορφὴ ἔνταξης καὶ ἐκτέλεσης ἐντολῶν ξένης κατασκοπίας, πὸ ἀναφέρεται στὸ ἄρθρο 47, παρ. (c) καὶ (g) καὶ στὸ ἄρθρο 13 του Ποινικοῦ Κώδικα. Οἱ κατηγορούμενοι Θ. Μπεζιάνης καὶ Κ. Κυριακοῦ κατηγοροῦνται καὶ γιὰ τὸ ἀδίκημα παράνομης ὀπλοκατοχῆς πὸ ἀναφέρεται στὰ ἄρθρα 224\1 του νόμου ἀρθμ. 7566 ἡμερομ. 25- 5-1992 καὶ 14 καὶ 224\1 του Ποινικοῦ Κώδικα...

Ὅταν ὁ πρῶτος Εἰσαγγελέας διάβασε τὸ κατηγορητήριον, πῆρε τὸ λόγο ὁ δεύτερος Εἰσαγγελέας, (βοηθὸς του πρώτου) καὶ πρότεινε:

Γκιουκούται:

Κύριε πρόεδρε, ἀπὸ ὅλο τὸ κατηγορητήριο πὺ παρουμεσά-
 σουμε βγαίνει ξεκάθαρο τὸ συμπέρασμα ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε
 μὲ κακουργηματικὴ ὀργανωμένη δραστηριότητα μὲ ἀρχηγὸ
 τὸν Δεσπότη τῆς Κονίτσης Σεβαστιανό, τὸ Ἰδρυμα Βορειοη-
 πειρωτικῶν Ἐρευνῶν καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια, οἱ ὁποῖοι
 ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἴδιο πράγμα. Ὁ σκοπὸς αὐτῶν τῶν Ἰδρυ-
 μάτων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τους, καὶ σὲ μερικὲς περιπτώσεις
 καὶ ἄλλων ἐπισήμων Ἑλλήνων εἶναι ἡ προσάρτηση τῆς Νό-
 τιας Ἀλβανίας στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ εἶναι βαρὺ ἐγκληματικὸ
 ἔργο, πὺ εἶναι ἀντίθετο μὲ τὶς Διεθνεῖς Συνθήκες καὶ τὸν Χάρ-
 τη τῶν Ἐνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ πολιτικὴ τους ἔχει ἐκφραστεῖ
 διαμέσου τῶν κατηγορουμένων, οἱ ὁποῖοι ἦταν στὴν ὑπηρε-
 σία καὶ ὄργανα αὐτῶν. Γι' αὐτὰ πὺ ἰσχυρίζομαι ἔχουμε ἓναν
 μεγάλο ἀριθμὸ ἀποδείξεων καὶ ἐγγράφων. Ναι ἀλλὰ κύριε
 Πρόεδρε ἂν καὶ οἱ ἀντιαλβανικὲς ἐγκληματικὲς πράξεις τῶν
 Ἑλληνικῶν Ἰδρυμάτων γιὰ τὴν προσάρτηση τῶν Ἀλβανικῶν
 ἔδαφῶν εἶναι ξεκάθαρες καὶ ἀναντίρρητες, ἐγὼ μὲ τόση ἀσφά-
 λεια δὲν μπορῶ νὰ μιλήσω ἐδῶ μπροστὰ σας γιὰ τούτους τοὺς
 κατηγορούμενους. Ἐπαναλαμβάνω ἄλλη μιὰ φορὰ πὺς σὲ αὐ-
 τοὺς τοὺς κατηγορουμένους ἀρέσει καὶ ἔχουν προσπαθήσει νὰ
 τὴν πραγματοποιήσουν αὐτὴν τὴν πολιτικὴ, μ' ὅλα ταῦτα κύ-
 ριε πρόεδρε ἡ ἐπαγγελματικὴ μου συνείδηση, οἱ μεγάλες δη-
 μοκρατικὲς ἀλλαγὲς πὺ ἔγιναν στὴν Ἀλβανία, στίς ὁποῖες
 καὶ ἐμεῖς προσωπικὰ πήραμε μέρος, μὲ κάνουν ἐμένα, ἐδῶ σή-
 μερα μπροστὰ σὲ σᾶς νὰ ἀποσύρω τὴν κατηγορία γιὰ ἀνώτατη
 προδοσία κατὰ τῆς πατρίδος γιὰ προσάρτηση ἔδαφῶν ἀπὸ
 τοὺς κατηγορούμενους, καὶ αὐτὸ γιὰτὶ σὲ ὅλο τὸ κατηγορητή-
 ριο ἤμουν ὑποχρεωμένος νὰ βασιστῶ στὸ ἀτσαλένιο Σταλινι-
 κὸ Κώδικα, πὺ ἦταν Κώδικας ὄχι τῆς ἐλεύθερης σκέψης ἀλ-
 λα τῆς ἐπιβουλεύομενης σκέψης καὶ τῆς ἀπαγορευμένης. Ἐχω
 τὴν ἀπόψη πὺς πολλὰ ἄρθρα αὐτοῦ τοῦ Κώδικα καὶ προπαντὸς
 τὸ ἄρθρο πὺ κάνει λόγο γιὰ ἀνώτατη προδοσία κατὰ τῆς Πα-
 τρίδος, εἶναι ἐνάντια μὲ τὴ Συνθήκη γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ
 Ἀνθρώπου πὺ τὴν ἔχει ὑπογράψει καὶ ἡ Ἀλβανία. Στὴν ἀπό-
 συρση τῆς κατηγορίας τοῦ πρώτου μέρους (ἀνώτατη προδοσία
 κατὰ τῆς πατρίδος μὲ προσάρτηση τῶν ἔδαφῶν τῆς νότιας Ἀλ-
 βανίας), ἔχω ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ κατηγορούμενοι ἦταν ἀληθινοὶ

τυχοδιῶκτες. Τὸ κακούργημά τους ἔχει μείνει στὴν ἀπόπειρα καὶ αὐτὸ ὄχι γιὰ τὴ θέληση τοῦ Σεβαστιανοῦ, Κοντούρη, Ζαρμπακόλα κλπ., ἀλλὰ χάρις στὴν Ἑλληνικὴ Μειονότητα, ποὺ δὲν ἔχει ἀκολουθήσει τούτους τοὺς τυχοδιῶκτες, ἀλλὰ τοὺς ἔχει περιφρονήσει...

Παραμένει ἡ κατηγορία τοῦ κακουργήματος, ποὺ οἱ κατηγορούμενοι ἔπραξαν, ἡ κατηγορία τῆς παραχώρησης πληροφοριῶν στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια, πληροφοριῶν μὲ στρατιωτικὸ χαρακτήρα γιὰ τὴν μεταρρύθμιση στὸ στρατό, κατάλογο ἀξιωματικῶν ποὺ ἀποστρατεύτηκαν, πληροφορίες γιὰ ἀξιωματικούς ποὺ ἔφυγαν στὴν Ἑλλάδα καὶ ποὺ τώρα ἔχουν μπεῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας καὶ δουλεύουν κατὰ τῆς χώρας μας καὶ ἡ κατηγορία τῆς παράνομης ὀπλοκατοχῆς. Τέλος, κύριε Πρόεδρε, ξεκινώντας ἀπὸ ὅσα εἶπα παραπάνω, σὰν ἀντιπρόσωπος τῆς κατηγορίας, δηλώνω σὲ αὐτὴ τὴν αἴθουσα τὴν στάση μας ἔναντι τῶν κατηγορουμένων. Αὐτὴ ἡ στάση θὰ εἶναι ταυτόσημη μὲ τοὺς διεθνεῖς κανόνες ποὺ ἔχουν δώσει τὰ βασικὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ δίχως κανένα πάθος ἢ προκατάληψη. Κανένος κατηγορουμένου δὲν θὰ τοῦ ἐπιβαρυνθεῖ ἄδικα ἡ κατηγορία, ἀλλὰ κανεὶς δὲν θὰ μείνει ἀτιμώρητος ἂν προκύψει ἔνοχος. Εὐχαριστῶ.

Πρόεδρος:

Τὸ Δικαστήριον ἀποσύρεται γιὰ νὰ ἐξετάσει τὸ αἴτημα τοῦ Εἰσαγγελέα.

20 λεπτὰ διάλειμμα. Ἡ ὥρα εἶναι 11.15.

11.55, ξαναρχίζει ἡ δίκη.

Πρόεδρος:

Συνεχίζουμε τὴν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως. Ἀποφασίσαμε νὰ ἀποσύρουμε τὸ πρῶτο μέρος τῆς κατηγορίας ποὺ κάνει λόγο γιὰ προσάρτηση τῶν ἐδαφῶν τῆς νότιας Ἀλβανίας.

Κουϊτίμ Ποῦτο: (Δικηγόρος τοῦ Θ. Μπεζιάνη.)

Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες θεωροῦμε ὅτι ἡ δίκη πρέπει νὰ διακοπεῖ καὶ νὰ ἀναβληθεῖ γιὰ ἄλλη ἡμερομηνία.

Χρῆστος Γκέλιας:

Ζητῶ νὰ ἐξακριβωθεῖ τὸ κομμάτι τῆς κατηγορίας ποὺ ἔμεινε γιὰ τοὺς κατηγορουμένους, γιὰ τὸ κατηγορητήριο εἶναι κατασκευασμένο ἔτσι πού «στοιχεῖα» τῆς κατηγορίας ποὺ ἀπο-

σύρθηκε μπορεί να βαρύνουν την κατηγορία που έμεινε.

Πρόεδρος:

Ἡ δίκη ἀναβάλλεται γιὰ αὔριο ὥρα 09.00.

16 Αὐγούστου 1994, Τρίτη πρωΐ ὥρα 09.00.

Κουϊτίμ Ποῦτο:

Τοὺς κατηγορουμένους κ. Πρόεδρε τοὺς ἔφεραν στὴν δίκη νηστικούς, μεταφέρω τὸ αἴτημα τοῦ κ. Μπεζιάνη καὶ τῶν ἄλλων κατηγορουμένων ὅτι πεινᾶνε καὶ θέλουν νὰ φᾶνε.

Πρόεδρος:

Ἀποσυρόμαστε, ἡ δίκη ἀρχίζει στὶς 10.00.

Ὁρα 10.00.

Πρόεδρος:

Συνεχίζουμε τὴν διαδικασία τῆς ἐκδικάσεως τῆς ὑπόθεσης ἐναντίον τῶν κατηγορουμένων Θ. Μπεζιάνη, Β. Παπαχρήστου, Π. Μάρτου, Κ. Κυριακοῦ καὶ Ἡρ. Σύρμου, ποὺ ἀφορᾶ τὸ κακούργημα τῆς προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδος στὴν μορφή τῆς ὑπακοῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἐντολῶν ξένων ὑπηρεσιῶν προβλεπόμενο ἀπὸ τὸ ἄρθρο 47g καὶ γιὰ τοὺς κατηγορουμένους Θ. Μπεζιάνη, Κ. Κυριακοῦ καὶ Ἡρ. Σύρμο μὲ τὴν κατηγορία τῆς παράνομης ὀπλοκατοχῆς προβλεπόμενο ἀπὸ τὸ ἄρθρο 38 τοῦ Π. Κ. Ἐὰν βρῖσκεται κανεὶς ἐδῶ ἀπὸ τοὺς μάρτυρες παρακαλῶ νὰ βγεῖ ἔξω.

Βλαδίμηρος Μπινέρης: (Δικηγόρος τοῦ Π. Μάρτου).

Ὁ κατηγορούμενος Μάρτος καὶ ἐγὼ ζητᾶμε νὰ ἀρχίσει ἡ ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως ἀπὸ τοὺς μάρτυρες.

Γιοκούταϊ:

Ἀπὸ τὰ πρακτικὰ καὶ τὰ ἔγγραφα τῶν φακέλων βλέπουμε πὼς οἱ κατηγορούμενοι ἔχουν δώσει ἀρκετὲς ἐξηγήσεις γι' αὐτὸ θὰ πρότεινα στὸ δικαστήριον νὰ μὴν ἀλλάξει τὴ διαδικασία καὶ μᾶλλον ἐμεῖς προτείνουμε ὅτι ἀφοῦ ὁ κατηγορούμενος Β. Παπαχρήστος εἶχε στὴν ὀργάνωση ΟΜΟΝΟΙΑ μεγαλύτερο καθῆκον νὰ ἀρχίσετε νὰ ἐξετάσετε τοὺς κατηγορούμενους ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Β. Παπαχρήστο.

Συνήγοροι καὶ Κατηγορούμενοι:

Δὲν τὸ δεχόμαστε. Οἱ ἐρωτήσεις νὰ ἀρχίσουν ἀπὸ τὸν Θ. Μπεζιάνη, ὅπως εἶναι ἡ σειρά στὸ κατηγορητήριο.

Πρόεδρος:

Τὸ αἴτημα τοῦ δικηγόρου Χρ. Γκέλια τὸ θεωρῶ δίκαιο, ἀλλὰ στὴν πορεία τῆς δίκης θὰ ἀποφασίσουμε, ἂν ὑπάρξουν σημεῖα πὸ δὲν θὰ ἐξακριβωθοῦν τότε θὰ φωνάξουμε καὶ νέους μάρτυρες. Κατὰ τὰ ἄλλα ἢ ἐκδίκαση θὰ συνεχιστεῖ, ὅπως ἔχει ἀποφασισθεῖ μὲ τὴν διαφορά ὅτι θὰ ἀρχίσουμε τὶς ἐρωτήσεις ἀπὸ τὸν κατηγορούμενο Β. Παπαχρήστο.

Ἡ δίκη συνεχίζεται μὲ τὴν ἀπολογία τοῦ Β. Παπαχρήστου, τοῦ Θ. Μπεζιάνη καὶ τοῦ Π. Μάρτου, πὸ μὲ στοιχεῖα ἀπέρριψαν ὅλη τὴν κατηγορία. Ὅλες οἱ συναντήσεις τους καὶ οἱ ἐπαφές μὲ τοὺς Ἑλληνικοὺς φορεῖς εἶχαν γίνεϊ στὰ πλαίσια τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ καὶ ἦταν φανερὲς καὶ τὸ κυριώτερο αὐτὲς οἱ ἐπαφές εἶχαν γίνεϊ γιὰ τὸ καλὸ ὄλων.

Στὶς 17-8-1994 ἄρχισα καὶ ἐγὼ τὴν ἀπολογία μου καὶ μετὰ ἀπὸ μένα ὁ Ἡρακλῆς Σύρμος, πὸ καὶ αὐτὸς μὲ ἀξιοπρεπῆ τρόπο ἔπεισε τὸ κοινὸ ὅτι ἡμασταν ἀθῶοι. Μὲ τὸν τρόπο του κατάφερε νὰ καταρρίψει ὅλο τὸ κατηγορητήριο γελοιοποιώντας τὴν κατηγορία.

Ἡ ἀπολογία του Κ. Κυριακοῦ:

«Κύριε πρόεδρε, κ. δικασταί, δὲν δέχομαι τὴν κατηγορία πὸ μου ἔχουν ἀποδώσει. Πρὶν δώσω ἐξηγήσεις θέλω νὰ τονίσω τὰ βασανιστήρια καὶ τὶς πιέσεις πὸ ἔχω ὑποστεῖ ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Σ. Υ. Κ. (Ἐθνικὴ Ἀσφάλεια)...

Κύριοι μ' ἔχουν κρατήσει στὴν ἀνάκριση πάνω ἀπὸ 72 ὥρες. Ἀπὸ τὴ Δευτέρα πὸ μὲ πῆραν ἀπὸ τὸ σπίτι μὲ ἀνέκριναν μέχρι τὰ ξημερώματα τῆς Παρασκευῆς ἀκατάπαυστα, ἀσκώντας ἐπάνω μου ἀπάνθρωπη βία. Ἐχω ὑποστεῖ ψυχικοὺς καὶ σωματικοὺς βασανισμούς. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἔχω χτυπηθεῖ ἀλύπητα. Μ' ἔχουν γδύσει καὶ μ' ἔχουν χτυπήσει μὲ γκλόμπ στὶς πατοῦσες, στὸ κεφάλι, στὸ κορμὶ παντοῦ. Μοῦ ἔχουν βάλει τὸ πιστόλι στὸ κεφάλι, μ' ἔχουν πάει σὲ ἠλεκτρικὴ καρέκλα καὶ σὲ ἠλεκτροσόκ. Σ' αὐτὲς τὶς συνθήκες, διαμαρτυρήθηκα ὅσο μπόρεσα καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους. Ἐκανα ἀπεργία πείνας καὶ νεροῦ πάνω ἀπὸ 50 ὥρες, ἀλλὰ κάποια στιγμή ἔχασα τὸν ἔλεγχο τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὅλη τὴν ἀνάκριση τὴν ἔκανα σοκαρισμένος. Ζήτησα δικηγόρο ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐρωτήσεις καὶ ζητοῦσα συνέχεια κάθε φορὰ πὸ μὲ ρωτοῦσαν. Ἀρχικὰ ζήτησα τὸν κ. Χατζάρα, ἀπὸ

τὸ Ἀργυρόκαστρο. Μοῦ εἶπαν ὅτι δὲν μπορεῖ αὐτὸς γιὰτὶ εἶναι μακριά. Ἀμέσως ζήτησα τὸν κ. Σπάρτακ Γκέλια, ποὺ ἤμασταν μαζὶ στὸ Σπάτς. Τὰ ὄργανα τῆς Εἰσαγγελείας ἀπὸ μόνοι τους μοῦ ἔφεραν γιὰ δικηγόρο τὸν Χρῆστο Γκέλια. Τὸν κ. Χρ. Γκέλια τὸν ἔφεραν ὅταν σχεδὸν εἶχε ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἀνάκριση. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀπλοὺς ἀστυνομικοὺς θέλω νὰ τονίσω τὴν καλὴ τους συμπεριφορά, συγχρόνως δὲν ἔχω παράπονα οὔτε ἀπὸ τὸν ἀνακριτὴ. Τὰ βασανιστήρια μοῦ τὰ ἔκαναν οἱ ἄνθρωποι τῆς S. I. K.

Τὸ 1974 ὅταν πάλι τότε εἶχα ὑποστειῖ σκληρὴ ἀνάκριση γιὰ περίπου 9 μῆνες, ἓνας ἀπὸ τοὺς φίλους μου τρελάθηκε καὶ ὁ ἄλλος πέθανε ἀπὸ ἀπεργία πείνας στὸ τρομερὸ Σπάτς. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ αὐτῶν τῶν σκέψεων καὶ γνωρίζοντας ὅτι στὸ κελλί ποὺ μᾶς εἶχαν, μὲ ἤλεγχαν, δὲν μπόρεσα νὰ πῶ αὐτὴ τὴν πραγματικότητα καὶ ἀλήθεια στὸν κ. Βὰν Ντέρ Στούλ, ὅταν μᾶς ἐπισκέφτηκε.

Κύριοι ἐγὼ διέφυγα στὴν Ἑλλάδα πρὶν ἀνοίξουν τὰ σύνορα. Ἐφυγα τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990. Ὅταν στὴν Κακαβιά ἔπασαν τὰ συρματοπλέγματα, δεκάδες πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι, βρεθήκαμε στοὺς τέσσερις δρόμους στὴν Ἑλλάδα, στὴν Ὀμόνοια τῆς Ἀθήνας. Νιώσαμε τὴν ἀνάγκη νὰ ὀργανωθοῦμε σὲ σύλλογο. Μόνο ἔτσι θὰ μπορούσαμε νὰ «χτυπήσουμε» τίς ἐπίσημες πόρτες τῆς Ἑλλάδας. Τὸν Μάιο τοῦ 1991, ὁ σύλλογός μας ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη μὲ τὴν ὀνομασία «ΕΝΩΣΗ ΠΡΩΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΡΙΣΘΕΝΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ» μὲ ἔδρα τὴν Ἀθήνα. Τὰ αἰτήματά μας ἦταν γιὰ τὸ καλὸ τῶν μελῶν τῆς ΕΝΩΣΗΣ καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας.

Οἱ πρώην φυλακισθέντες ζητοῦσαν σὲ διάφορα θέματα προτεραιότητα, σὲ σύγκριση μὲ τοὺς ἄλλους ποὺ δὲν εἶχαν κάνει φυλακὴ στὴν Ἀλβανία. Ζητούσαμε προτεραιότητα στὴ στέγαση, στὴν ἐργασία καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἠθικὴ ὑποστήριξη. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους μας ἦταν σακατεμένοι καὶ ἄρρωστοι, σωματικὰ καὶ ψυχικά. Εἶχαμε σκοπὸ νὰ ἀπευθυνθοῦμε σὲ πολλὰ Ἑλληνικὰ Γραφεῖα, κρατικὰ καὶ μὴ. Πιστεύαμε ὅτι μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν κίνηση θὰ εἶχαμε θετικὰ ἀπο-

τελέσματα. Πράγματι μετά από λίγο ήρθαν στην Ἀλβανία τόννοι ρουχισμού και τροφίμων. Τὰ αἰτήματά μας στην Ἑλληνική κυβέρνηση, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ γιὰ οἰκονομική ἀνάπτυξη καὶ βοήθειες πρὸς τὸν τόπο μας, ἦταν καὶ γιὰ εἰσαγωγή τῶν νέων ἀπὸ τὸν τόπο μας στὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια. Ἐμεῖς σκεπτόμασταν ὅτι μόνο ἔτσι θὰ εἶχαμε δημοκρατική προοπτική στην Ἀλβανία. Ἡ οἰκονομία θὰ διευθύνονταν μὲ δυτικούς τρόπους, ἐμεῖς θὰ ἀντιπροσωπευόμασταν καλύτερα καὶ διπλωματικά καὶ πολιτικά κλπ.

Οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ ραδιόφωνα ἀνακοίνωναν ὅτι ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔδινε βοήθεια γιὰ οἰκονομική ἀνάπτυξη. Γιὰ νὰ πραγματοποιοῦνταν αὐτὰ καὶ νὰ ἀναπτυχθεῖ ὁ τόπος χρειαζόνταν ἄνθρωποι, γι' αὐτὸ εἶχαμε ζητήσει ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος νὰ πάρει μέτρα, ὥστε μὲ εἰρηνικὸ τρόπο νὰ ἐπιστρέψουν οἱ νέοι στὸν τόπο τους. Ζητήσαμε περισσότερο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς πρώην πολιτικούς κρατούμενους, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ὑπέφεραν καὶ γιὰ λίγο ξερὰ ψωμί.

Ἦσαν πρώην πολιτικοὶ κρατούμενοι, πού εἶχαν δικαστεῖ ἀπὸ τὴν δικτατορία τοῦ Ε. Χότζα ὡς δῆθεν πράκτορες τῆς Ἑλλάδας. Αὐτοὶ ὅπως ὁ Βασίλης Λάγιος, Γιώργος Χατζιόλος, Πέτρος Στέφος, Χρήστος Μπόμπολης, Μηνᾶς Πάρας κλπ., δὲν δικαιούνταν καμμιάς ἀποζημιώσεως ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ κράτος. Τὸ ἄρθρο βάσει τοῦ ὁποίου εἶχαν δικαστεῖ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχε καταργηθεῖ ἀκόμα. Ἐμεῖς ἀπευθυνθήκαμε στοὺς Ἑλληνικοὺς Φορεῖς σὰν ἀντιπρόσωποι αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τοὺς εἶπαμε ὅτι ἂν τοὺς εἶχατε στὴν Ὑπηρεσία σας, νὰ τὸ ἀναγνωρίσετε καὶ νὰ τοὺς πληρώσετε. Αὐτὰ τὰ ἄτομα πεθαίνουν τῆς πείνας, διαφορετικὰ νὰ τὸ συζητήσετε μὲ τοὺς ὁμολόγους σας τῆς Ἀλβανίας, γιὰ νὰ δικαιωθοῦν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸν νόμο.

Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχουν πιὸ δημοκρατικά καὶ πιὸ ἀνθρώπινα αἰτήματα ἀπὸ αὐτά. Τὰ αἰτήματά μας ἦταν τὰ ἴδια γιὰ ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ «Φόρουμ». Ἐμεῖς δὲν εἶχαμε τίποτε τὸ ξεχωριστὸ γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια. Τὸ προεδρεῖο τοῦ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε, ζήτησε ἀπὸ τὴν ΕΝΩΣΗ μας δυὸ ἄτομα νὰ ἐργαστοῦν ὡς ὑπάλληλοι τοῦ Ἰδρύματος στὰ Γιάννενα μὲ σκοπὸ νὰ προωθηθοῦν τὰ αἰτήματά μας. Ἡ ΕΝΩΣΗ ὄρισε

τὸν Ἡρακλῆ Σύρμο καὶ ἐμένα. Σκοπὸς μας ἦταν νὰ στηρίξουμε περισσότερο τὰ αἰτήματα τῶν πρώην πολιτικῶν κρατουμένων. Τότε στὴν Ἑλλάδα διεξάγονταν πολλὰ σεμινάρια χρηματοδοτούμενα ἀπὸ τὴν ΕΟΚ γιὰ πτυχιούχους Ἀλβανούς ὑπηκόους (ὅπως μᾶς ἔλεγαν). Σὲ τέτοια σεμινάρια γιὰ ἐπαγγελματικὴ κατάρτιση ζητήσαμε νὰ συμμετάσχουμε καὶ ἐμεῖς. Ἀργότερα, ὁργανώθηκε στὰ Γιάννενα ἓνα τέτοιο σεμινάριο καὶ γιὰ τοὺς πρώην πολιτικοὺς κρατουμένους. Ὑπεύθυνος αὐτοῦ τοῦ σεμιναρίου ἦταν ἡ ὑπάλληλος τοῦ Ε. Ι. Υ. Α. Π. Ο. Ε. Ἰωαννίνων Ἄννα Γιώτη. Σ' αὐτὸ τὸ σεμινάριο πῆραν μέρος 27 ἄτομα. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ἄνω τῶν 50 χρόνων καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι δὲν ἤξεραν Ἑλληνικὰ γιατί εἶχαν μεγαλώσει στὶς ἐξορίες. Ἀναγκαστικά, ἄλλαξε τὸ πρόγραμμα τοῦ σεμιναρίου καὶ δὲν μάθαμε κάποια τέχνη. Μᾶς κατηγορεῖτε ὅτι τὰ ἄτομα τοῦ σεμιναρίου τὰ ἐπέλεξα ἐγὼ καὶ ὁ Ἡρακλῆς Σύρμος, ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας. Αὐτὴ ἡ κατηγορία εἶναι τελείως ἀβάσιμη. Σᾶς βεβαιώνω προσωπικὰ ὅτι ποτε δὲν ἔχει ἐνδιαφερθεῖ κανεὶς γιὰ τὰ ἄτομα ποὺ ἔπαιρναν μέρος στὸ σεμινάριο. Ἐμεῖς συγκεντρωθήκαμε μόνοι μας, βάσει τῶν ἀγγελιῶν καὶ ἀνακοινώσεων στὸ ράδιο.

(Οἱ τοπικὲς ἐφημερίδες καὶ οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ τῶν Ἰωαννίνων, ἀνακοίνωσαν τότε ὅτι θὰ λειτουργήσῃ στὰ Γιάννενα ἓνα σεμινάριο γιὰ τοὺς πρώην πολιτικοὺς κρατουμένους, ὅπου θὰ εἰδικευτοῦν ἄτομα σὲ διάφορες τέχνες).

Μὲ κατηγορεῖτε ὅτι μόλις ἔφθασα στὴν Ἑλλάδα, παρουσιάστηκα στὴν Ἀσφάλεια καὶ ἔγινα πράκτοράς τους. Αὐτὸ εἶναι συκοφαντία, αὐτοὶ ποὺ ἀδίκως μὲ κατηγοροῦν θὰ ἦταν πραγματικὰ εἰλικρινεῖς ἂν τὶς κατηγορίες τους τὶς βάσιζαν σὲ ἀποδείξεις καὶ σὲ στοιχεῖα. Ἐγὼ ἤμουν πολλὰ χρόνια στὸ Σπάτς, μιὰ ἀπὸ τὶς χειρότερες φυλακὲς τοῦ κόσμου. Τότε ἤμουν ὁ μικρότερος μιναδόρος στὰ ὄρυχεῖα, ἀλλὰ πληροφοριοδότης τῆς Σιγκουρίμι οὐδέποτε ἔγινα.

Τὸ 1986-87, διαμέσου Ἑλλήνων τουριστῶν ἔστειλα μηνύματα στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ. Αὐτὴ ἡ πράξη ἔκρυβε μεγάλους κινδύνους. Ἡ ὑποκρισία αὐτῶν ποὺ περίμεναν καὶ ξεπροβοδοῦσαν τοὺς ξένους τουρίστες ἦταν μεγάλη, γι' αὐτὸ ξεσκέπα-

σα με αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν μάσκα τῆς δικτατορίας. Ἔστειλα τρία τέτοια μηνύματα. Σ' αὐτὰ τὰ μηνύματα ἀνεκάλυπτα τὴν πραγματικότητα τῆς δικτατορικῆς Ἀλβανίας στὸν δυτικὸ κόσμο. Ἡ τρομερὴ Σιγκουρίμι με ἀνακάλυψε. Καταδιωκόμενος καὶ γιὰ νὰ μὴν γονατίσω στὴν ἀπάνθρωπη Σιγκουρίμι, θυσιάζοντας ὅλα ὅσα λάτρευα ἀποφάσισα νὰ λιποτακτήσω στὴν Ἑλλάδα. Πῆγα με τὸ κεφάλι ψηλὰ στὸ χάρο, στὰ σύνορα. Τὸ πιὸ ἱερὸ πού εἶχα ἦταν ἡ τιμὴ καὶ ἡ οἰκογένειά μου. Σήμερα δὲν τὸ περίμενα αὐτὸ ἀπὸ τὴν Δημοκρατία. Δὲν περίμενα ἐξ αἰτίας τῆς δημοκρατικῆς μου δράσης νὰ με κατηγοῦν γιὰ πράκτορα. Ὄταν ἔφθασα στὴν Ἑλλάδα τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα, βάσει τῶν νόμων τους με παρουσίασαν σὲ διάφορα γραφεῖα. Ποτὲ καὶ κανένας δὲν μοῦ ἔβαλε καθήκοντα, δὲν με διέταξαν. Ποτὲ δὲν μοῦ ἔδωσαν χρήματα, οὔτε ὁδηγίες. Ἐμένα μ' ἔπιασαν γιατί ἤμουν φουγάς καὶ με ρώτησαν ποιὸς ἤμουν, ἀπὸ πού ἤμουν, γιατί ἔφυγα ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, μήπως εἶχα κάνει κάποιο ἔγκλημα. Τοὺς εἶχα πεῖ ὅτι ἤμουν πρῶην πολιτικὸς κρατούμενος καὶ ὅτι δὲν ἄντεξα πιά καὶ ἔφυγα. Με ρώτησαν ἂν ἡ Ἀλβανία τοῦ Ἀλία θὰ συνεχίσει τὸν ἴδιο δρόμο τοῦ δικτάτορα. Τοὺς ἀπάντησα ὅτι καὶ ὁ Ρ. Ἀλία καὶ οἱ ἄλλοι πού εἶναι γύρω του, ὅπως ὁ Σιμὸν Στεφάνης, Ἰεκουραν Ἰσάη, Ἀντίλ Τσαρτσάνη, Μανουῆς Μηφτίου, Ρίτα Μάρκο κλπ. εἶναι ἐνβεριστεῖς καὶ ἡ τραγωδία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ θὰ συνεχιστεῖ γιὰ πολὺ ἀκόμα. Με κατηγορεῖτε ὅτι ἔχω ζητήσῃ νὰ παρακολουθήσουν στρατιωτικὲς σχολὲς νέοι Βορειοηπειρῶτες.

Ἐμεῖς σὰν ΕΝΩΣΗ ἔχουμε ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος νὰ δεχτεῖ τὰ παιδιά μας στὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια, καὶ ὄχι σὲ στρατιωτικὲς σχολές. Λέτε στὴν κατηγορία σας ὅτι εἶχα πεῖ στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια τὰ ὀνόματα τῶν συνεργατῶν τῆς Σιγκουρίμι, ὅμως ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ προϊστάμενος τῆς Σιγκουρίμι πού θὰ μοῦ ἔλεγε ἐμένα τὰ ὀνόματα τῶν συνεργατῶν γιὰ νὰ τὰ ἔλεγα στὴν ξένη Ὑπηρεσία;

Ἄν ἤμουν πράκτορας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας, θὰ πῆγαινα κρυφὰ στὰ γραφεῖα τους. Ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐγὼ στοὺς Ἑλληνικοὺς φορεῖς πῆγαινα περήφανα, πῆγαινα με τὸ κεφάλι ψηλά, γιατί δὲν πῆγαινα ὡς διακονιάρης, ἀλλὰ ὡς ἀντιπρό-

σωπος ανθρώπων που είχαν υποφέρει όλη τους την ζωή.

Τονίζετε στις κατηγορίες σας ότι αφού τέλειωσα το σεμινάριο στα Γιάννενα, ντύθηκα αστυνομικός σ' αυτό το Τμήμα, από τον Μάη του 1992 και μέχρι το Δεκέμβριο και αυτό έγινε βάσει οδηγίας της 'Ασφάλειας.

Συνεχίζετε την άνοησία λέγοντας ότι αυτό βεβαιώνεται και με φωτογραφίες μου, που βρέθηκαν στο σπίτι μου. Αυτό είναι πολύ παράδοξο κύριοι. "Εχω εργαστεί σε μια SECURITY PDS, στην Χαλκίδα. Το αφεντικό αυτής της εταιρείας λεγόταν Γιώργος Βαζούρας. 'Εκεῖ ἐργάστηκα μέχρι τον Αύγουστο 1991. Ξέρετε να κλέψετε αλλά δεν ξέρετε να κρύψετε κύριοι. Οί φωτογραφίες είναι παρμένες στη Λειβαδιά και είναι λίγο πριν το Πάσχα τον 'Απρίλιο του 1991. Αυτό το επιβεβαιώνει και η σφραγίδα που είναι πίσω από τις φωτογραφίες και η υπογραφή του προϊσταμένου της εταιρείας που μας εύχεται καλό Πάσχα. Το άλλο που θέλω να σας πω είναι ότι τα ρούχα που φοράω σήμερα ήταν και η στολή της PDS SECURITY, αν είναι δυνατόν να είναι τούτη η στολή της 'Ελληνικής 'Ασφάλειας. "Αν ἐγὼ ἤμουν ἄνθρωπος της 'Ελληνικής 'Ασφάλειας, αυτή η 'Ασφάλεια θα με διαφήμιζε, θα με έβγαζε και 'Αστυνόμο, αυτά είναι όλα άπίστευτα. "Ιδιες συναντήσεις μ' αυτές που κάναμε στην 'Ελλάδα κάμαμε και με τις αρχές του τόπου μας όταν γυρίσαμε.

Κάποτε, το 1993 (τον 'Οκτώβριο) ανταποκρίτρια του ραδιο - 'Ιωάννινα, μετέδωσε την είδηση ότι από τις αστυνομικές αρχές των 'Ιωαννίνων συνελήφθη ο Κ. Κυριακού, κάτοικος Δερβιτσιάνης 'Αργυροκάστρου, του Κυριάκου και της Ευθυμίας με 'Αριθμό διαβατηρίου... ενώ έκλεβε ένα αυτοκίνητο στην παραλία. Μετά από λίγες ώρες κράτηση αφέθηκε ελεύθερος. Αυτό δημοσιεύτηκε και στις εφημερίδες.

'Ηταν πράγμα που ποτέ δεν περίμενα. Οί συγχωριανοί μου με κοίταζαν περίεργα. 'Εγὼ τότε ἔκανα ἐμπόριο μαζί με τον 'Ηρακλή και κινδύνευα κάποια στιγμή να με μπλοκάρουν στην Κακαβιά.

Πήγα στο 'Αστυνομικό Τμήμα. 'Εκεῖ μοῦ εἶπαν ὅτι εἶναι ἀλήθεια. Πιάσαμε τον Κ. Κυριακού και μετά από ώρες τον αφήσαμε ελεύθερο. Τους εἶπα ὅτι αὐτὸ τὸ ἄτομο πὸν πιάσατε

πρόκειται να είναι αυτός που είχε κλέψει το Μάϊο το αυτοκινητό μας, στα Γιάννενα και τότε έμεϊς έχουμε κάνει καταγγελία μαζί με τόν 'Ηρακλή και τόν 'Αποστόλη Θάνο. 'Ανοιξαν τὸ βιβλίο και βρήκαν τὸν μήνα Μάϊο.

Μοῦ εἶπαν: «'Εγινε παρεξήγηση, ἀλλὰ τὶ φταῖμε ἐμεῖς. 'Εσεῖς μᾶς ἀνακατέψατε, παρουσιάζεστε μὲ πολλὰ διαβατήρια».

'Ας καταλάβει λοιπὸν ὁ κάθε ἕνας τὸ πόσο μὲ γνώριζαν ἐμένα στὸ τμήμα 'Ιωαννίνων.

'Επίσης βρέθηκαν στὸ σπίτι μου καὶ δυὸ σφαῖρες πιστολιοῦ, αὐτὴ τὴν κατηγορία τὴν δέχομαι, δὲν ξέρω ἀπὸ πότε, πρὶν πόσο καιρὸ βρίσκονταν στὸ σπίτι μου αὐτὲς οἱ ἄχρηστες γιὰ μένα σφαῖρες.

Μὲ κατηγορεῖτε ὅτι ἔχω ὀπλίσει κόσμος μὲ δίκαννα. Δὲν ξέρω πὸς τὴν στηρίζετε αὐτὴ τὴν κατηγορία. 'Εγὼ εἶχα στὸ σπίτι νόμιμο δίκαννο πὸς δὲν ξέρω γιατί μου τὸ πήρατε. Καὶ συνεχίζετε μὲ ἀβάσιμες καὶ ἀνόητες κατηγορίες, λέτε ὅτι γύρισα ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα μὲ καθῆκον νὰ γίνω δημογέροντας γιὰ νὰ ἐλληνοποιήσω τὸν χῶρο μας βάζοντας ὀνομασίες ἐλληνικῶν πολιτικῶν προσωπικοτήτων σὲ πλατεῖες καὶ κέντρα τοῦ χωριοῦ. Οἱ ὀνομασίες στὸ χῶρο μας ἔγιναν νόμιμα, μὲ ὁμόφωνη ἀπόφαση σὲ κανονικὴ συγκέντρωση μὲ πρωτόκολλο κλπ.

Τὸ πολιτιστικὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ μας πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ Δεσπότη Κονίτσης.

Τὸν Σεβαστιανὸ τὸν εἶχα γνωρίσει σὰν τὸν ἄνθρωπο καὶ ἱερέα πὸς πάντα ἀπὸ τὸ 1967 εἶχε ἀφιερῶσει ὅλο τὸ χρόνο του γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν 'Αλβανῶν καὶ Βορειοηπειρωτῶν. Τίποτε ἀντιδημοκρατικὸ δὲν εἶχα ἀκούσει ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. 'Ο φάκελός μου πὸς κρατᾶτε στὰ χέρια σας ἔχει μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Σεβαστιανοῦ, πὸς τὴν βρήκατε ὅταν ἔγινε ὁ ἔλεγχος στὸ σπίτι μου. Διαβάστε τη κύριοι νὰ τὴν ἀκούσουν ὅλοι. Τότε θὰ πειστεῖτε ἂν ὁ Σεβαστιανὸς εἶναι σωβινιστὴς ἢ δημοκράτης.

Μόλις ἔφτασα στὴν 'Ελλάδα ἔδωσα παντοῦ συνεντεύξεις, ἔκαμα ὅ,τι μπόρεσα καὶ βόηθησα στὴν κατηφόρα τῆς δικτατορίας στὴν 'Αλβανία.

Θέλω νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι αὐτὰ πού εἶχα νά πῶ τὰ εἶπα στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ὄχι στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια.

Εἶμαι τελείως ἀθῶος. Σὲ τοῦτο τὸ σκαμνὶ βρίσκομαι γιατί ἔχω ὑψώσει τὴ φωνή γιὰ τὰ δικαιώματά μας. Ἡ κατηγορία εἶναι τελείως ἀνόητη καὶ ἀβάσιμη. Αὐτὰ εἶχα νά πῶ...»

Παίρνει τὸ λόγο ὁ δικηγόρος Χρῆστος Γκέλιας:

Κύριε πρόεδρε, κύριοι, ὁ κατηγορούμενος Κ. Κυριακοῦ στὴν ἀπολογία του παρουσίασε στοιχεῖα διαφορετικὰ ἀπὸ αὐτὰ πού ἔχουν γραφεῖ στὴν ἀνάκριση. Αὐτὰ πού ἔχει πεῖ στὴν ἀνάκριση ὁ κατηγορούμενος ἔχουν διαστρεβλωθεῖ τελείως.

Π.χ. Λέτε στὰ ἔγγραφέα σας ὅτι:

Τοῦ κατηγορούμενου τοῦ δημιουργήθηκαν οἱ προϋποθέσεις καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὰ σύνορα παράνομα στὴν Ἑλλάδα. Σ' ἓνα καιρὸ πού γιὰ τοὺς ἄλλους αὐτὸ τὸ στοιχεῖο τὸ ἀξιοποιεῖτε ὑπέρ τους, γιὰ τὸν Κυριακοῦ αὐτὸ τὸ ἴδιο στοιχεῖο εἶναι ἐπιβαρυντικό. Οἱ συνεντεύξεις του στοῦ ἐξωτερικοῦ ἐναντίον τῆς δικτατορίας πάλι εἶναι γι' αὐτὸν ἐπιβαρυντικό στοιχεῖο. Ἀντὶ νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν ἀγωνιστὴς τῆς δημοκρατίας, τὸν χαρακτηρίζετε βάσει τοῦ κατηγορητηρίου σὰν ἀντιαλβανό.

Λέτε στὸ κατηγορητήριό ὅτι ὁ Κ. Κυριακοῦ καὶ ὁ Ἡρακλῆς Σύρμος ἔχουν προετοιμαστεῖ στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ κάνουν τρομοκρατικὲς ἐνέργειες στὴν Ἀλβανία καὶ λέτε ὅτι διαθέτετε καὶ ἀποδείξεις πού στηρίζουν αὐτὴ τὴν κατηγορία, ἀλλὰ γιὰ σκοπούς, πού δὲν τοὺς ἀποκαλύπτετε δὲν τοὺς βάζετε καὶ τὸ ἄρθρο τῆς τρομοκρατίας.

Πόσο ἀνόητο καὶ πόσο ἀντιφατικό εἶναι αὐτό.

Ἐσεῖς τὸν κατηγορεῖτε τὸν Κ. Κυριακοῦ, γιὰ δυὸ παλιὲς ἄχρηστες σφαῖρες πού βρήκατε σὲ μιὰ παλιὰ τσάντα, καὶ τοῦ χαρίζετε τὴν κατηγορία γιὰ τρομοκρατικὲς πράξεις. Στὸ φάκελό του Κ. Κυριακοῦ δὲν ὑπάρχουν ἀποδείξεις, ὑπάρχουν μόνο λόγια.

Οἱ κατηγορίες ἂν δὲν στηρίζονται σὲ ἀποδείξεις εἶναι συκοφαντίες....

Πέμπτη, 18 Αὐγούστου.

Ἡ δίκη συνεχίζεται μὲ ἐρωτήσεις τῶν Εἰσαγγελέων ἐναντίον τοῦ κατηγορουμένου Κ. Κυριακοῦ.

Εἰσαγγελέας Ἀρμπέν Κελέση:

- Πότε εἶχες συναντηθεῖ γιὰ πρώτη φορά μὲ τὸν Ἀνδρέα Ζαρμπακόλα;

Ἀπάντ.: Πηγαίναμε σὲ διάφορους Ἑλληνικοὺς φορεῖς γιὰ τὰ δικαιώματά μας, κάποτε πήγαμε καὶ στὸ Τμήμα τῆς Ἀσφάλειας στὰ Ἰωάννινα καὶ ἐκεῖ εἶδα κάποιο ἄτομο πού τὸν εἶχα δεῖ καὶ ὅταν πρωτοῆρθα στὴν Ἑλλάδα. Τότε πού μὲ εἶχαν πιάσει καὶ βάσει τοῦ νόμου μὲ εἶχαν παρουσιάσει στὶς ἀρχές τους. Ἐκεῖνο τὸ ἄτομο ὅπως φαίνεται, λεγόταν Ἀνδρέας Ζαρμπακόλας.

Ὁ Εἰσαγγελέας διαβάσει ἔγγραφο ἀπὸ τὴν ἀνάκριση.

Κυριακοῦ:

- Κύριε Εἰσαγγελέα ἀδίκως προσπαθεῖς νὰ τοὺς πείσεις μ' αὐτὰ τὰ χαρτιά πού διαβάζεις, αὐτὰ εἶναι ψεύτικα. Ὁ φάκελος πού κρατᾶς δὲν εἶναι δικός μου, αὐτὸ εἶναι δικό σας ἔργο, δικό σας παραμῦθι.

Εἰς.: Πότε εἶχες συναντηθεῖ μὲ τὸν Σπύρο Κίτσιο καὶ τί παρατηρήσεις εἶχες κάνει στὶς λίστες του γιὰ νέους μειονοτικούς στὶς Ἑλληνικὲς Στρατιωτικὲς Σχολές;

Ἀπ.: Ἐγὼ ποτὲ δὲν σχεδίαζα συναντήσεις μὲ κανέναν. Πῶς τὶς βαφτίζετε συναντήσεις τὶς περιπτώσεις ὅταν τυχαίως κάποιος περαστικός μᾶς μιλοῦσε στὸ δρόμο. Ὄταν ἔφθασα στὴν Ἑλλάδα, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990 μοῦ ἔδωσαν ταυτότητα ἀλλοδαποῦ, τὴν ὁποία θὰ τὴν ἀλλάζα κάθε δύο χρόνια, ὅπως ὅλοι οἱ φυγάδες στὸν καιρὸ τῆς δικτατορίας. Τέτοια ταυτότητα ἔχει καὶ ἡ θεία μου πού εἶχε φύγει στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ 1943. Ὁ Σπύρος Κίτσιος ἦταν ὑπάλληλος στὸ γραφεῖο ἀλλοδαπῶν, αὐτὸς μοῦ εἶχε πάρει τὰ στοιχεῖα καὶ ὅταν μὲ ἔβλεπε στὸ δρόμο μοῦ μιλοῦσε. Αὐτὸ εἶναι ὄλο, δὲν ξέρω τίποτε γιὰ λίστες. Ὁ Σπύρος εἶχε συμπάθεια γιὰ αὐτοὺς τοὺς Βορειοηπειρωτῆς καὶ Ἀλβανοὺς πού εἶχαν ὑποφέρει στὸ σύστημα τῆς δικτατορίας.

Ἐρ.: Ὄταν δούλευες στὴ Χαλκίδα εἶχες ἐκεῖ συναντήσεις μὲ τὴν Ἀσφάλεια τῆς πόλεως;

-Στὴν Χαλκίδα σύχναζα στὸ καφενεῖο τοῦ ξαδελφοῦ μου τοῦ Σωκράτη. Τὸ νησι δὲν εἶχε κανένα ἄλλο φυγά, μιλάμε γιὰ τὸ

1990. Πολλοὶ πελάτες καὶ κόσμος, πού περνοῦσε ἀπὸ τὸ καφενεῖο ἀπὸ περιέργεια ρωτοῦσαν διάφορα πράγματα γιὰ τὴν Ἀλβανία. Ἐκεῖ ἔχει τύχει νὰ κουβεντιάσω καὶ με ἀστυνομικούς πού ἦταν πελάτες στὸ μαγαζί. Ὅσον ἀφορᾷ γιὰ Ἀσφαλίτες πού ἐσεῖς με κατηγορεῖτε, δὲν ἔχω ἰδέα, δὲν ξέρω ἂν ἔχει Ἀσφάλεια αὐτὴ ἢ πόλη.

Ἐρ.: Ἀπὸ ποιὸν εἶχε καταρτιστεῖ ἡ λίστα γιὰ τὸ σεμινάριο πού ἔγινε στὰ Γιάννενα;

Ἀπ.: Δὲν εἶχε καταρτιστεῖ καμμιά λίστα. Τὰ ἄτομα πού πῆραν μέρος, γράφτηκαν ἀπὸ μόνα τους στὴν ὑπεύθυνο τοῦ σεμιναρίου, στὴν ὑπάλληλο τοῦ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε., στὴν κ. Ἄννα Γιώτη.

Ἐρ.: Μὲ τὸν Ἄν. Ζαρμπακόλα πῶς γνωρίστηκες;

Ἀπ.: Μὲ τὸν Ζαρμπακόλα εἶχα γνωριστεῖ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἄτομο ἦταν τὸ ἴδιο ἄτομο πού με ἔχει ρωτήσῃ τὴν πρώτη μέρα πού εἶχα ἐρθῆι στὴν Ἑλλάδα.

Ἐρ.: Τὶ σ' εἶχαν ρωτήσῃ τότε;

Ἀπ.: Μὲ ρώτησαν τὸ ποιὸς εἶμαι, ἀπὸ ποῦ εἶμαι, γιὰτὶ ἔφυγα ἀπὸ τὸν τόπο μου, ἂν εἶναι σκληρὴ ἢ δικτατορία στὴν Ἀλβανία καὶ ἂν συνεχίζουν στὸ δρόμο τοῦ δικτάτορα. Τοὺς ἀπάντησα ὅτι ἢ Ἀλβανία γιὰ πολλὰ χρόνια ἀκόμα θὰ συνεχίσει τὸ δρόμο τοῦ Χότζια.

Εἰσαγγ.: Κατηγοροῦμενε πὲς τὴν ἀλήθεια γιὰτὶ θὰ παρουσιάσω ἀποδείξεις.

Ἀπ.: Κύριε αὐτὰ πού ἔχετε σ' αὐτὸ τὸ φάκελο δὲν εἶναι ἀποδείξεις· αὐτὰ μόνοι σας τὰ ἔχετε γράψει.

Εἰσ.: Ἐσὺ τὰ ἔχεις διαβάσει καὶ τὰ ἔχεις ὑπογράψει.

Ἀπ.: Ἐμένα με τρομοκρατήσατε, ἀπὸ τίς πρώτες στιγμές, σὰς ζητοῦσα δικηγόρο κάθε φορὰ πού με ρωτάγατε, ἀλλὰ μοῦ φέρατε ὅποιον ἐσεῖς θελήσατε καὶ ὅταν εἶχαν καταναλωθεῖ ὅλες οἱ ἐρωτήσεις.

Ἐρ.: Μὲ τὸν Ξενοφώντα Κοντούρη τί διασυνδέσεις εἶχες;

Ἀπ.: Τὸν Ξ. Κοντούρη τὸν ἔχω γνωρίσει ὡς πρόεδρο τοῦ ΙΒΕ. Μ' αὐτὴ τὴν ιδιότητα βοηθοῦσε τοὺς ἄπορους, πού ἔρχονταν ἀπὸ τὴν Ἀλβανία. Καμμιά διασύνδεση δὲν εἶχα μ' αὐτόν.

Ἐρ.: Ὅταν ἐργαζόσουν στὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε., ἐρχόταν ἐκεῖ ὁ Α. Ζαρμπακόλας;

Ἀπ.: Ἐγὼ δὲν τὸν εἶχα δεῖ ποτέ.

Ἐρ.: Στὸ ΙΒΕ ἐρχόταν ὁ Ζαρμπακόλας;

Ἄπ.: Δὲν ξέρω.

Εἰς.: Στὰ ἔγγραφα λὲς ὅτι εἶχες δεῖ τὸν Ζαρμπακόλα στὸ ΙΒΕ, ποὺ ἦταν μαζί με τὸν Β. Παπαχρήστο, πρὶν ἀπὸ τὶς ἐκλογὲς τοῦ 1992.

Ἄπ.: Τὸν Παπαχρήστο τὸν εἶχα γνωρίσει πολὺ πιὸ πίσω ἀπὸ τὶς ἐκλογὲς τοῦ 1992, γιὰ πρώτη φορὰ τὸν γνώρισα τὸν Αὐγούστο τοῦ 1993 στὴν Κύπρο. Τότε συνοδεύαμε μαζί παιδιὰ ποὺ φιλοξενήθηκαν ἐκεῖ.

Εἰς.: Στὸ ἡμερολόγιο ποὺ βρέθηκε στὸ σπίτι σου, ὑπογραμμίζεις ὅτι: «Ἀπὸ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990 ποὺ ἔφυγα γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μέχρι σήμερα (Δεκέμβριος 1990), δὲν ἔχω ἐργασθεῖ δὲν ἔχω κοιτάξει τὸ συμφέρον μου, ἔχω τρέξει σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἀγωνιζόμενος γιὰ τὴν Β. Ἡπειρο.» Αὐτὸ κατηγορούμενε δὲν μπορεῖς νὰ τὸ ἀποκρούσης, εἶναι ἀπόδειξη.

Ἄπ.: Τὸ ἡμερολόγιο εἶναι ἀτομικό, δὲν τὸ ἔχω δείξει σὲ κανέναν καὶ ἔγραφα ὅ,τι ἤθελα.

Ἐρ.: Πότε εἰσήχθηκες στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ;

Ἄπ.: Ἐνα μῆνα πρὶν με συλλάβετε.

Ἐρ.: Ἀπὸ ποῦ χρηματοδοτεῖται ἡ ΟΜΟΝΟΙΑ;

Ἄπ.: Δὲν ξέρω.

Ἐρ.: Ἐσὺ μὲ ἄλλους ἢ μόνος σου ἔχεις χρηματοδοτηθεῖ καμμιά φορὰ ἀπὸ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ;

Ἄπ.: Ἐμεῖς δὲν χρηματοδοτούμεθα ἀπὸ κανέναν. Μιὰ φορὰ στὰ Γιάννενα στὸ ξενοδοχεῖο «Παλλάδιον» ἔχω πάρει μαζί με τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Μπεζιάνη 200.000 δραχμὲς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τῆς Ἀμερικῆς, γιὰ τοὺς πρώην πολιτικοὺς κρατουμένους. Αὐτὰ δὲν προφτάσαμε νὰ τὰ μοιράσουμε στὰ μέλη τοῦ Συλλόγου γιὰ τὴν συλλάβατε.

Εἰσαγγελέας: Ὁ κατηγορούμενος Κυριακοῦ δὲν φάνηκε εἰλικρινής. Ἐκαμε κατάχρηση τοῦ δικαιώματος ποὺ ἔχει. Μᾶς παρουσίασε παράπονα γιὰ δῆθεν βία ἐναντίον του, γιὰ τρομοκρατία καὶ ἠλεκτρικὴ καρέκλα κλπ. Ὁ κατηγορούμενος ξέρει πολὺ καλά ὅτι ἡ χώρα μας δὲν ἔχει ἠλεκτρικὴ καρέκλα. Γιὰ νὰ γίνουν πιστευτὲς αὐτὲς οἱ κατηγορίες, ὁ κατηγορούμενος εἶπε καλὰ λόγια γιὰ τοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ τὸν ἀνακριτῆ. Ζητῶ νὰ μὴν τὰ λάβει ὑπόψη τὸ δικαστήριον, γιὰ τὴν εἶναι ὅλα ψέματα, τοῦ κατηγορουμένου. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν δικηγόρο, ὅταν τὸν βρήκαμε τοῦ τὸν παρουσιάσαμε ἀμέσως. Εὐχαριστῶ.

Σωκράτης Γκίκας,
Πρόεδρος.

- Ο δικηγόρος του κατηγορουμένου Κ. Κυριακού έχει ερωτήσεις;

Ο Δικηγόρος Χρ. Γκέλιας.

-Ναί.

Ερ.: Κατηγορούμενε, πότε διέφυγες στην Ελλάδα;

Απ.: Τον Ιούλιο του 1990.

Ερ.: Ήξερες στρατιωτικά στρατόπεδα στο χώρο σας;

Απ.: Ήξερα δεκάδες.

Ερ.: Στη Γορατζή τι στρατόπεδο είναι;

Απ.: Είναι ένα στρατιωτικό στρατόπεδο στην άκρη του δρόμου.

Ερ.: Στη Μπούλιο τι στρατόπεδο είναι;

Απ.: Εκεί δεν είχε ποτέ στρατόπεδο.

Ερ.: Πριν σε συλλάβουν, είχες καταλάβει να σε παρακολουθού;

Απ.: Ναι και τις ανησυχίες μου πολλές φορές τις είχα μεταφέρει και στους φίλους μου, πρώην πολιτικούς κρατούμενους που διατηρούσαν διάφορες κρατικές θέσεις. Το ίδιο έπραξα και τρεις ημέρες πριν μās συλλάβουν, σε συνάντηση που είχα στο χωριό μου με τον στρατηγό Φερήτ Τάγια, προϊστάμενο της Αλβανικής Αντικατασκοπίας. Στις 15-4-1994 ήρθε ο Φερήτ μαζί με άλλους πρώην πολιτικούς κρατούμενους και μου πρότειναν να γίνω αξιωματικός στην ύπηρεσία της αντικατασκοπίας. Τότε ήταν που μαζί με τον Ηρακλή του εκφράσαμε τις ανησυχίες μας για αυτούς τους ανθρώπους (Ενβεριστες), που δεν έχουν ξεχάσει τα παλιά και συκοφαντούσαν.

Ερ.: Πότε εισηγήθηκες στην ΟΜΟΝΟΙΑ;

Απ.: Στις τελευταίες εκλογές. Θέλω να διευκρινίσω ότι, εγώ δεν ήμουν στις λίστες των υποψηφίων για το προεδρείο της ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Αυτές οι λίστες είχαν καταρτιστεί από το προεδρείο της ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Εμένα με πρότεινε αυθόρμητα ο κόσμος, μέσα στην αίθουσα και την στιγμή που διεζάγονταν οι εκλογές. Ήμουν ο 24ος ή ο 25ος στη λίστα και βγήκα στους 11 πρώτους, το ίδιο βγήκα και στο Γενικό Προεδρείο στους Αγ. Σαράντα, που έγινε σχεδόν μετά από ένα μήνα.

Ερ.: Πότε σ' έχουν ρωτήσει για πρώτη φορά στην ανάκριση, με τακτικό ανάκριτή;

Ἄπ.: Τὸ ἀπόγευμα τῆς 25ης Ἀπριλίου. Ὁ ἀνακριτὴς μου εἶπε ὅτι λέγεται Ἀνδρέας. Δεύτερη φορά με ἀνέκριναν τὴν Τετάρτη, στὶς 27 Ἀπριλίου καὶ ἦταν ἄλλος ἀνακριτὴς, αὐτὸς ποὺ εἶχα μέχρι τὸ τέλος ὁ Σελιαμῆς.

Δικηγόρος: Ἐδῶ κατηγορούμενε βλέπουμε ὅτι εἶχες ἀνακριθεῖ ἀπὸ τὶς 21 Ἀπριλίου.

Κυριακοῦ: Ὁχι, δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ἐγὼ μέχρι καὶ τὰ ξημερώματα τῆς 22ας Ἀπριλίου ἤμουν κάτω ἀπὸ συνεχῆ βασανιστήρια ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς Σ. Ι. Κ. Ἄν τὰ ἔγγραφα δείχνουν ὅτι εἶχα ὑποβληθεῖ σὲ ἐρωτήσεις ἀπὸ ἀνακριτὴ πρὶν τὶς 25 Ἀπριλίου, εἶναι ἀπάτη καὶ πλαστογραφία καὶ διαμαρτύρομαι.

Δικηγ.: Κατηγορούμενε τὰ ἔγγραφα δείχνουν ὅτι εἶχες ἀνακριθεῖ συνεχῶς ὅλες τὶς μέρες, ἀπὸ τὶς 21 καὶ μέχρι στὶς 27 Ἀπριλίου.

Κυριακοῦ: Κύριε Πρόεδρε, αὐτὴ εἶναι ἀπάτη, οἱ σκηνοθέτες μόνοι τοὺς ἔχουν ἀνακρίνει, μόνοι τοὺς ἔχουν ἀπαντήσει καὶ μόνοι τοὺς ἔχουν ὑπογράψει.

Ἐρ.: Ποιὸς σὲ συνόδευε ὅταν σὲ πήγαιναν στὸν ἀνακριτὴ;

Ἄπ.: Ὅταν πήγαινα στὸν ἀνακριτὴ πάντα με συνόδευε αὐτὸς ποὺ με εἶχε βασανίσει καὶ πάντα με ἀπειλοῦσε. Μου ἔλεγε ὅτι θὰ σοῦ κόψουμε τὸ κεφάλι καὶ θὰ σοῦ κάνουμε δυὸ τάφους σὰν τοῦ Ἀλῆ Πασσιᾶ. Τὸ κορμὶ θὰ τὸ στείλομε στὴ Δερβιτσιάνη καὶ τὸ κεφάλι θὰ τὸ κρατήσουμε ἐδῶ.

Δικηγ.: Τελείωσα κ. Πρόεδρε.

Εἰσαγγελέας Γκέντς Γκιοκούταϊ.

Ἐρ.: Ποιὸς διοργάνωσε τὸ σεμινάριο στὰ Γιάννενα γιὰ τοὺς πρῶην πολιτικοὺς κρατουμένους;

Ἄπ.: Τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος.

Ἐρ.: Ποιὸς βρῆκε τὰ ἄτομα;

Ἄπ.: Ἄκουσαν ἀπὸ μόνοι τοὺς ἀπὸ τὶς ἀνακοινώσεις στὰ ράδια καὶ τὸ διάβασαν στὶς ἐφημερίδες.

Ἐρ.: Τὶ τέχνες σᾶς ἔμαθαν στὸ σεμινάριο;

Ἄπ.: Καμμιά τέχνη. Ἀναπάντεχα τὸ διέκοψαν τὸ σεμινάριο πρὶν περάσει ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος.

Ἐρ.: Ἀπὸ πότε γνώριζες τὸ Σεβαστιανὸ καὶ τὶ διασυνδέσεις εἶχες μ' αὐτόν;

Ἄπ.: Ὁ Σεβαστιανὸς ἦταν Δεσπότης. Εἶχε ὑψώσει τὴ φωνή

ἀπὸ τὸ 1967 γιὰ τὰ δικαιώματά μας. Εἶχα ἀλληλογραφήσει μαζί του ἀπὸ τότε πὸ διέφυγα στὴν Ἑλλάδα.

Εἰσαγγ.: Κύριε Πρόεδρε ὁ κατηγορούμενος κάνει κατάχρηση τοῦ δικαιώματός του. Ὅλην τὴν κατηγορία τὴν πολλαπλασίασε μὲ τὸ μηδέν, ἀλλὰ καὶ ὅλα ὅσα εἶπε πολλαπλασιάζονται μὲ τὸ μηδέν. Ὁ κατηγορούμενος τὰ εἶχε γράψει ὅλα μὲ τὸ χέρι του στὸ ἡμερολόγιο πὸ τὸ εἶχε κρατήσει ὅταν κατοικοῦσε στὴν Ἑλλάδα. Σᾶς παρακαλῶ κύριε Πρόεδρε μὴν τὸ ξεχνᾶτε αὐτὸ τὸ στοιχεῖο.

Πρόεδρος, Μαρτὴν Ντέντας:

- Ἐσὺ κατηγορούμενε μὲ ποιὸ τρόπο δημιούργησες τὶς διασυνδέσεις σου μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια;

Ἄπ.: Δὲν εἶχα διασυνδέσεις μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια. Ὅπως παντοῦ ἔτσι καὶ ἐκεῖ πηγαίναμε ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν φυλακισθέντων.

Ἐρ.: Τὸ σεμινάριο πὸ ὀργανώσατε στὰ Γιάννενα, ἔγινε μὲ ἄτομα πὸ κατοικοῦσαν ἐκεῖ ἢ καὶ μὲ ἄλλους πὸ ἦρθαν ἀπὸ τὴν Ἀλβανία;

Ἄπ.: Τὸ σεμινάριο δὲν τὸ ὀργανώσαμε ἐμεῖς καὶ δὲν ξέρω ἂν ὅλα τὰ ἄτομα ἦταν ἀπὸ κεῖ ἢ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλβανία.

Ἐρ.: Τὶ πρόγραμμα εἶχατε στὸ σεμινάριο;

Ἄπ.: Τὸ πρόγραμμα τοῦ σεμιναρίου τὸ ἔκανε ἡ κ. Ἄ. Γιώτη. Εὐχαριστῶ κατηγορούμενε.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ. 21-8-1994. ΩΡΑ 9 καὶ μισή.

Ζητᾶ ἄδεια ὁ δικηγόρος Χρ. Γκέλιας, θέλει νὰ μιλήσει:

- Μιὰ καὶ ἡ κατηγορία λέει, ὅτι τὸ σεμινάριο πὸ λειτούργησε στὰ Γιάννενα, προετοίμαζε πράκτορες γιὰ νὰ κάνουν στὸ μέλλον δράση ἐναντίον τῆς Ἀλβανίας καὶ μιὰ πὸ τὰ ἄτομα τὰ διάλεξε ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ ἢ γιὰ νὰ διαψευθεῖ ἡ κατηγορία, σᾶς παρουσιάζομε τὸ ἐξῆς αἶτημα:

1. Ζητᾶμε νὰ ρωτηθοῦν καὶ ἄλλα ἄτομα πὸ πῆραν μέρος στὸ σεμινάριο, ὅπως ὁ Ἀντώνης Δήμας, ὁ Μιχάλης Βράνος, ὁ Μιχάλης Κοψαλίδης, ὁ Σωτήρης Καρατζιάς, ὁ Σπύρος Ἰωαννίδης, ὁ Βαγγέλης Κυριακοῦ.

2. Ἐπανελημμένα ζήτησα νὰ μᾶς ἐξηγήσουν οἱ ὑπερασπιστὲς

τῆς κατηγορίας, ποιά στοιχεῖα ἔμειναν στήν ὑπαρκτή κατηγορία μετὰ ἀπό τήν ἀπόσυρση τοῦ πρώτου σκέλους τῆς κατηγορίας; Ἐμεῖς βλέπουμε ὅτι στήν κατηγορία πού ἔμεινε, οἱ εἰσαγγελεῖς χρησιμοποιοῦν καί στοιχεῖα ἀπό τὸ πρῶτο σκέλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Συνεχίζουμε μέ τούς μάρτυρες. Νά περάσει ὁ μάρτυρας Θ. Ντρίτσος.

-Πότε γεννήθηκες μάρτυρα;

-Τὸ 1965. Εἶμαι κάτοικος Δερβιτσιάνης, δὲν ἔχω συγγένεια μέ τούς φίλους μου, ἀδίκως δικάζονται, αὐτοὶ εἶναι ἀθῶοι.

-Ὁρκίσου μάρτυρα ὅτι θὰ πεῖς τὴν ἀλήθεια καὶ μόνο τὴν ἀλήθεια.

-Ὁρκίζομαι.

Ἐρ.: Τὶ ξέρεις γιὰ τούς κατηγορουμένους;

Ἀπ.: Πιστεύω ὅτι δὲν ἔχουν κάνει τίποτα καὶ ὅτι εἶναι ἀθῶοι.

Ἐρ.: Ποιὸς ἀπὸ αὐτοὺς μιλοῦσε γιὰ ἀυτονομία στή Βόρειο Ἡπειρό;

Ἀπ.: Γιὰ τὰ δικαιώματά μας ἔχουν μιλήσει ὅλοι.

Εἰς.: Δῶσε ἐξηγήσεις γι' αὐτὰ πού εἶχες πεῖ ὅταν ρωτήθηκες ἀπὸ τὸ ὄργανό μας.

Μάρτυρας: Ξέρω ὅτι οἱ κατηγορούμενοι εἶναι ἀθῶοι καὶ πρέπει νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι καὶ πρὶν φύγω θὰ ἤθελα νὰ ζητήσω τὰ ἔξοδα, γιὰτὶ μᾶς κρατᾶτε ἐδῶ ἀπὸ τὶς 15 τοῦ μῆνα.

Ἐρ.: Πού ξέρεις ἐσὺ πὼς εἶναι ἀθῶοι. Ποιὸς σ' ἔχει δασκαλέψει;

Ἀπ.: Τούς γνωρίζω καὶ εἶναι ὅλοι τους καλοὶ ἄνθρωποι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Φύγε μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Νά περάσει ὁ μάρτυρας Ἐκερέμ Καβάγια.

ΚΑΒΑΓΙΑΣ:

Εἶμαι γεννημένος στή Σκόδρα, κάτοικος Τιράνων, πανεπιστημιακὸς Μηχανικὸς Ἡλεκτρολόγος, πρῶην πολιτικὸς κρατούμενος, καταδιωκόμεν ἀπὸ τὴ δικτατορία ἀλλὰ δυστυχῶς καταδιώκομαι καὶ σήμερα, γελαστήκαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δὲν σὲ ρώτησα. Μάρτυρα, τούς γνωρίζεις τούς κατηγορουμένους;

ΑΠ.: Ναί, με δύο από αυτούς ήμασταν μαζί στο Σπάτς. Ήταν τίμοι και καλοί γι' αυτό τους τιμῶ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.: Θα μιλήσεις για τὸ γράμμα πὸ εἶχες δώσει τοῦ Γκ. Καλιάγια, γιὰ νὰ τὸ δώσει τοῦ Κ. Κυριακοῦ στὰ Γιάννενα, καὶ γιὰ τὶς συναντήσεις σου με τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ..

ΑΠ.: Θέλω νὰ μιλήσω, ἀλλὰ θέλω καὶ νὰ διευκρινίσω σὲ ὄλους σας. Ἐμένα με τὴν ἴδια κατηγορία με ἔχουν ἀνακρίνει καὶ βάσει τοῦ νόμου δὲν ἔχετε δικαίωμα τὴν κατηγορία νὰ τὴν μετατρέψετε σὲ μαρτυρία.

Δὲν ξέρω ἂν προσβάλλω τοὺς κυρίους, ἀλλὰ ἐγὼ ἔπρεπε νὰ ἤμουν με τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ. Μοῦ ἔγινε, σκοπίμως ἀφάνταστη πιέση ἀπὸ τὴ Σ. Ι. Κ. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς πιέσεως ἦταν νὰ προδώσω τὴν ἀπεργία τῶν πολιτικῶν κρατουμένων πὸ ἔγινε στὶς 20 Αὐγούστου. Περισσότερο ἀπὸ 20 ἀστυνομικοὶ με πιέσαν, νὰ δεχθῶ ὅτι εἶχα διασυνδέσεις με τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ. Μοῦ πῆραν τὸ διπλωματικὸ διαβατήριό καὶ συγχρόνως...

Ἐπεμβαίνει ὁ Πρόεδρος..... ὁ Καβάγιας συνεχίζει. Ἄφησέ με κ. Πρόεδρε νὰ μιλήσω. Αὐτὴ τὴν ὑπόθεση τὴν προχωρήσατε πολὺ, δὲν γίνεται λόγος πιά γιὰ ἀπλή ὑπόθεση, ἐσεῖς προσπαθήσατε διὰ τῆς βίας καὶ με πονηρὰ νὰ τὴν φτάσετε ἐκεῖ πὸ θέλετε. Ἐδῶ δὲν εἶναι ἡ ὑπόθεση οὔτε γιὰ τὸ τζιπ οὔτε γιὰ τὸν Καβάγια, οὔτε γιὰ τὸν Καλιάγια, οὔτε γιὰ τὸν Σύρμο καὶ οὔτε γιὰ τὸν Κυριακοῦ. Αὐτὸ πὸ ἐπιχειρεῖτε ἐσεῖς ξεπερνᾶ τὰ σύνορα, αὐτὴ εἶναι πολιτικὴ ὑπόθεση, εἶναι πολιτικὴ δίκη. Τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ καὶ τὸ Σύλλογο ἀποφυλακισθέντων ἐσεῖς τοὺς ἔχετε βάλει στὴν ἴδια μοίρα...

Εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὰ ἀμερικάνικα συνδικάτα ἓνα ΤΖΙΠ γιὰ τὰ ἀνεξάρτητα συνδικάτα τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὸ τὸ ΤΖΙΠ ἦταν στὸ ὄνομά μου. Ὅταν πῆγα νὰ τὸ πάρω στὴν Ἑλλάδα μοῦ εἶπαν ὅτι τὸ ΤΖΙΠ τὸ εἶχε πάρει κάποιος Βαγγέλης Γκορντόλης στὸ ὄνομα τοῦ Ἐκερὲμ Καβάγια. Ὁ Β. Γκορντόλης εἶναι ἡ πέμπτη φάλαγγα, ἐδῶ ἀκόμα κύριοι μᾶς καταδιώκει ἡ Σιγκουρίμι. Ἡ ΟΜΟΝΟΙΑ καὶ ὁ Σύλλογος τῶν πρώην πολιτικῶν κρατουμένων εἶναι ἡ δεξιὰ πτέρυγα τούτου τοῦ τόπου. Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία πὸ μᾶς κάνετε πόλεμο. Ἐμεῖς ἤμασταν φυλακισμένοι καὶ θὰ εἴμαστε φυλακισμένοι μέχρι πὸ νὰ ἔρθει ἡ πραγματικὴ δημοκρατία στὴν Ἀλβανία. Πῆγα στὰ Γιάννενα καὶ βρῆκα τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ. Πρὶν ἀπὸ ἐμένα τοὺς εἶχε συναντήσει στὰ Γιάννενα ὁ Γκ. Καλιάγια. Κατοικοῦσαν σὲ

πολύ παλιά σπίτια. Κουβεντιάσαμε για τὸ κλεμμένο ΤΖΙΠ. Αὐτὸ τὸ ΤΖΙΠ ἀκόμα τὸ κυκλοφοροῦν ἄλλοι. Πήγαμε σὲ διάφορα γραφεῖα, στὸ τελωνεῖο καὶ στὴν Ἀστυνομία. Οἱ φίλοι μου ἤξεραν τὴν γλώσσα. Τότε ἐγὼ ἤμουν Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως τῶν Συνδικάτων τῆς Ἀλβανίας καὶ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου πρώην Πολιτικῶν Κρατουμένων γιὰ τὴν περιοχή τῶν Τιράνων. Γι' αὐτὸ σᾶς δηλώνω ὑπεύθυνα ὅτι αὐτὴ ἡ δίκη εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ μέχρι τὸ τέλος πολιτικὴ δίκη...

Ἐπεμβαίνει ὁ Πρόεδρος... Καβάγιας: Μὲ συγχωρεῖτε κ. Πρόεδρε, ἔκανα 9 χρόνια φυλακὴ καὶ δὲν στενοχωρήθηκα, ἐγὼ δὲν βγήκα ἀπὸ τὸ θέμα. Ἐμένα δὲν με ρώτησε ἀνακριτὴς, ἀλλὰ τὸ Σ.Ι.Κ. Στὰ Γιάννενα πήραμε τηλέφωνο τὴν (KOSTADIVA), αὐτὴ ἦταν ἡ ἐταιρεία, πὺ ἔκαμε τὴν μεταφορὰ τοῦ ΤΖΙΠ. "Ὅλες οἱ βοήθειες ἦταν στὸ ὄνομά μου. Ναι ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κόμματος Ἐργασίας, εἶχαν ἀλλάξει συστάσεις καὶ τὰ ἐπαιρναν αὐτοὶ ὅλα. Μοῦ εἶπαν στὴν ἐταιρεία: «Μὰ κ. Καβάγια ἐσὺ πρὶν τρεῖς μέρες μᾶς ἔστειλες καὶ ἐπιστολὴ καὶ μιλήσαμε καὶ ἐλληνικὰ στὸ τηλέφωνο. Φύγε μοῦ εἶπαν, ἐσὺ δὲν εἶσαι ὁ Καβάγιας, ὁ Καβάγιας τὸ πῆρε τὸ ΤΖΙΠ».

"Ὅταν ὅμως εἶδαν τὸ διαβατήριό μου, τὸ ὁποῖο εἶχε σφραγίδες γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, βρήκαν ἀφορμὴ καὶ μοῦ εἶπαν νὰ τοὺς στείλεις στὸ δικαστήριο. Ἦρθα στὰ Τίρανα, κτύπησα πολλές πόρτες, τοὺς ἔκανα μῆνυση, ἀλλὰ οὔτε τὸ ΤΖΙΠ δὲν μπλοκάρισαν. Μὲ τὸ ΤΖΙΠ ἀκόμα κυκλοφοροῦν ἄνθρωποι τῆς Σιγκουρίμι. "Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα πὺ εἶπετε, μπορεῖτε νὰ συκοφαντήσετε ὅσο θέλετε. Μπορεῖτε νὰ κατασκευάσετε ὅποια κατηγορία θέλετε, γιὰτὶ ἔχετε τεράστια πείρα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Κάνετε θόρυβο ὅτι δῆθεν ἐμεῖς εἴμαστε μετὰ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ καὶ ἄρα εἴμαστε μπλεγμένοι σὲ κατασκοπευτικὴ δράση. Κύριοι ἐγὼ θὰ μποροῦσα νὰ φύγω ὅποτε ἤθελα γιὰ τὸ ἐξωτερικό, ἀλλὰ ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι μου δὲν ἔχουμε τὴν πρόθεση νὰ φύγουμε ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, θὰ μείνουμε γιὰ νὰ βοηθήσουμε νὰ ὑπάρξει πραγματικὴ δημοκρατία. Αὐτὰ πὺ μαγειρεύουν οἱ Ἀσφαλίτες καὶ οἱ Ἀνακριτὲς δὲν τὰ φοβᾶμαι. Τὰ περιμένω ὅλα, ἐδῶ δὲν ὑπάρχει Δημοκρατία, ὅ,τι ἔχετε στοὺς φακέλους εἶναι παραμύθια. Ἡ δίκη εἶναι τελείως ἀβάσιμη, ὅλα εἶναι κατασκευασμένα μετὰ διαταγὴ ἀπὸ πάνω, ἡ δίκη ἔχει τυπικὸ χαρακτήρα σὰν τὸν παλαιὸ καιρό, ἡ ἀπόφαση ἔχει παρθεῖ ἀπὸ ἄλλους πρὶν τὴν ἀνάκριση ἀκόμα.

Καὶ εἶναι κρίμα γιατί ἐμεῖς ἔχουμε δώσει τὰ πάντα γιὰ τὴν δημοκρατία, καὶ παλιὰ καὶ τώρα, αὐτὸ δὲ ποὺ γίνεται στὸν τόπο μας εἶναι πολὺ ἀνησυχητικό. Ἐμεῖς ποτὲ δὲν μεταχειριστήκαμε τὴν βία γιὰ νὰ ἀνατρέψουμε τὴ δικτατορία, ποτὲ δὲν μεταχειριστήκαμε τὰ ὄπλα. Στὸ σπίτι ἔχω Κοράνι καὶ τὸ Εὐαγγέλιο, αὐτὰ εἶναι τὰ ὄπλα μου. Μ' αὐτὰ τὰ ὄπλα φτιάξαμε τὰ συνδικάτα καὶ τὸ σύλλογο ἀποφυλακισθέντων. Τὰ ὄπλα τὰ εἶχαν αὐτοὶ ποὺ μᾶς εἶχαν τιμωρήσει ἐχτὲς καὶ αὐτοὶ ποὺ μᾶς τιμωροῦν καὶ σήμερα. Τὰ ὄπλα τὰ εἶχαν αὐτοὶ ποὺ ἔβγαλαν τὰ κόκκινα χρώματα καὶ φόρεσαν τὰ γαλανὰ, ἐσεῖς κύριοι ἔχετε τὸ ὄπλο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου μετὰ τὰ γαλανὰ χρώματα. Αὐτὴ εἶναι ἡ τραγωδία. Ἐσεῖς θέλετε νὰ κόψετε τὴν δεξιὰ πλευρὰ τοῦ τόπου μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.: Σώπα μὴ μιλάς μάρτυρα.

Εἰσαγγελέας. Ἀρμπὲν Κελέσης:

-Ποῦ βρισκόταν τὸ γραφεῖο ποὺ σὲ πῆγε ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς;

ΑΠ.: Ὅ,τι ἔπρεπε νὰ πῶ ἐγὼ το εἶπα, γιὰ τ' ἄλλα θὰ ἀνακριθῶ καὶ ἐγὼ καὶ θὰ περάσω ἀπὸ τὸ Δικαστήριο. Τὸ Γραφεῖο βρισκόταν στὴ δύση, στὴν ἀνατολὴ ἢ στὸ βορρᾶ, δὲν ξέρω. Στὰ Γιάννενα εἶναι δύο κάστρα, ποὺ νὰ ξέρω ἐγὼ γιὰ ποιοὺ κάστρο μιλάτε ἐσεῖς.

ΕΡ.: Ποῦ εἶχε τὸ σπίτι ὁ Ἡρακλῆς;

ΑΠ.: Στὸ κάστρο, ἐκεῖ εἶχε ἑκατοντάδες σπίτια.

ΕΡ.: Τὸ Γραφεῖο ἦταν αὐτὸ ποὺ σὲ πῆγαν;

ΑΠ.: Ἐγὼ δὲν θὰ τοὺς ζητοῦσα λογαριασμό, εὐτυχῶς ποὺ με βοήθησαν καὶ ποὺ ἐνδιαφέρθηκαν. Ἐμεῖς πήγαμε γιὰ τὸ ΤΖΙΠ. Τὸ γραφεῖο ἦταν εὐρωπαϊκοῦ τύπου.

ΕΡ.: Τὶ ἦταν, πρωῖ ἢ ἀπόγευμα;

ΑΠ.: Ἦταν ἀπόγευμα.

ΕΡ.: Πόσα ἄτομα ἦταν στὸ Γραφεῖο;

ΑΠ.: Ἦταν 2 ἢ 3 ἄτομα.

ΕΡ.: Συστηθήκατε;

ΑΠ.: Σίγουρα ἀλλὰ δὲν θυμᾶμαι. Ὅταν ἄκουσα τὴν δίκη κατά-λαβα ὅτι γινόταν λόγος γιὰ κάποιον Ἀνδρέα. Θυμᾶμε ὅτι αὐτὸς εἶχε τὴ γυναίκα ἄρρωστη καὶ βιαζόταν. Εἶχε FAX καὶ τηλέφωνο. Αὐτὸς τηλεφώνησε στὸ τελωνεῖο Ἀθηνῶν καὶ μᾶς εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ πᾶμε αὔριο.

ΕΡ.: Ποιὸς ἄλλος ἦταν ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατηγορούμενο Κώστα;

ΑΠ.: Δὲν θυμᾶμαι ἂν ἦταν καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Ἦταν νὰ πάω μόνος στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ ζήτησα καὶ τὸν Κώστα γιατί αὐτὸς ἤξερε τὴν γλῶσσα.

ΕΡ.: Σᾶς ἔδωσαν χρήματα;

ΑΠ.: Αὐτοὶ στὴν ἀρχὴ συμπεριφέρθηκαν ἀρκετὰ ἄσχημα, ἀλλὰ μετὰ πείστηκαν καὶ μὲ τίμησαν. Ἦταν καθῆκον τους νὰ μᾶς βάλουν καὶ τὰ ἔξοδα, τοῦ δρόμου. Κύριοι ἂν θέλετε νὰ μᾶς κατηγορήσετε βρεῖτε στοιχεῖα καὶ βάλτε τα ἐπάνω στὸ τραπέζι. Δὲν δίνω λογαριασμὸ γιὰ τὶς ἰδιωτικές μου συναντήσεις. Αὐτὸ γιὰ τὸ ὁποῖο ἐσεῖς μᾶς κατηγορεῖτε εἶναι ὅτι κάναμε διαφώτιση καὶ προπαγάνδα. Μᾶς κατηγορεῖτε βάσει τοῦ ἄρθρου τοῦ Ε. Χότζια, μ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο δικάζετε τοὺς κυρίους πού εἶναι στὸ σκαμνὶ τοῦ κατηγορούμενου.

ΕΡ.: Ἀφοῦ γύρισες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ποιὸν ἐστειλες νὰ συναντήσει τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ;

ΑΠ.: Ἐσεῖς κ. Εἰσαγγελέα κάνετε ἐρωτήσεις, ὄχι γιὰ νὰ βρεῖτε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ γιὰ νὰ παρασύρετε καὶ νὰ ἀπατήσετε τὸν κόσμο καὶ γιὰ νὰ ὀδηγήσετε τὰ πράγματα ἐκεῖ πού ἐσεῖς θέλετε. Αὐτὸ δὲν τὸ διαπιστώνω σήμερα, ἔχω καιρὸ πού παρακολουθῶ τὴν τηλεόραση. Ὄταν ἦρθα στὰ Τίρανα εἶπα τοῦ Γκ. Καλιάγια, ὅτι τὴν παραγγελιὰ πού εἶχε κάνει στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴ βοήθεια, ἀπὸ τὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. νὰ πᾶς νὰ τὴν πάρεις. Ὄταν θὰ πᾶς στὰ Γιάννενα νὰ συναντήσεις τὸν Κώστα καὶ νὰ τὸν ρωτήσεις ἂν ἔχει ἔτοιμα τὰ χαρτιά τοῦ τελωνείου. Δὲν ἔχω πάρει ἀκόμα ἀπάντηση. Ὁ Κώστας ἀργότερα μοῦ ἔφερε τὰ ὑπόλοιπα χαρτιά, αὕτη εἶναι ἡ πραγματικότητα καὶ ὄχι ἐμπόριο ὄπλων, πού ἐσεῖς θέλετε νὰ μᾶς κατηγορήσετε.

ΕΡ.: Τοῦ Καλιάγια τοῦ ἔδωσες κάποιο γράμμα γιὰ τὸν Κώστα;

ΑΠ.: Αὐτὰ θὰ τὰ πῶ ὅταν ἀνακρίνουν ἐμένα, εἶναι δική μου ὑπόθεση. Ἐμεῖς ἀπλῶς παίρναμε τὰ μέτρα μας. Ἄν ἔπαιρναν τὶς ἐκλογὲς οἱ Κομμουνιστές, θὰ ζητούσαμε στέγαση στὸν δυτικὸ κόσμο. Πιστέψαμε ὅτι οἱ ἐκλογὲς ἦταν νίκη τῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ διαψευστήκαμε. Ἐσεῖς πού μᾶς δικάζετε σήμερα μᾶς ἔχετε δικάσει καὶ χθές. Εἶσθε οἱ ἴδιοι. Ἐμεῖς δὲν ὑποχωροῦμε, θὰ σᾶς νικήσουμε. Τὸ μέλλον εἶναι τῆς Δημοκρατίας, εἶναι δικό μας.

Δὲν εἶχαν ἄλλες ἐρωτήσεις γιὰ τὸν κύριο Καβάγια.

Φεύγοντας εἶπε: «Ἡρακλῆ μὴ στενοχωριέσαι, σήμερα εἶσαι

ἐσὺ σ' αὐτὸ τὸ σκαμνί, αὔριο θὰ βάλουν ἐμένα».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *Νὰ περάσει ὁ μάρτυρας Γκεζήμ Καλιάγια.*

Γκεζήμ Καλιάγια: *Εἶμαι Πρόεδρος τῶν Συνδικάτων τῶν Ἀνθρακωρυχείων στὰ Τίρανα, κάτοικος Τιράνων, μὲ Μέση Ἐκπαίδευση.*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *Μάρτυρα θὰ ἐπικεντρώσεις τὴν κατάθεσή σου στὴν ἐπίσκεψή σου στὰ Γιάννενα καὶ τὶς συναντήσεις σου ἐκεῖ μὲ τὸν Κώστα καὶ Ἡρακλῆ.*

ΑΠ.: *Μετὰ τὴν ἀπεργία πείνας ποὺ ἔχουν κάνει οἱ ἀνθρακωρύχοι, πήγαμε στὸ νοσοκομεῖο Ἰωαννίνων. Ἐκεῖ συναντήθηκα με διάφορες προσωπικότητες καὶ δημοσιογράφους τῆς πόλης. Πρὶν τὶς ἐκλογές τῆς 22ας Μαρτίου 1992 ξαναπήγα στὰ Γιάννενα. Μετὰ ἀπὸ παράκληση τοῦ φίλου μου τοῦ Ἐκερέμ Καβάγια συνάντησα τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ. Ἐγὼ δὲν εἶμαι οὔτε Ἕλληνας οὔτε Σέρβος γι' αὐτὸ δὲν ἔχει κανεὶς ὑποψίες γιὰ τὶς συναντήσεις μου. Ὅταν ἔκαμαν ἔλεγχο στὸ σπίτι τοῦ Κυριακοῦ, βρῆκαν καὶ ἓνα γράμμα τοῦ Καβάγια, ποὺ ἐγὼ τὸ εἶχα δώσει στὸν Κώστα στὰ Γιάννενα. Τὸν Καβάγια τὸν σέβομαι πολὺ, ἔχει προσφέρει πολλὰ γιὰ τὴν Δημοκρατία. Ἀκόμα δὲν ξέραμε τὸ ποῖος θὰ νικοῦσε στὸν τόπο μας στὶς ἐκλογές τοῦ Μαρτίου. Ἄν δὲν κέρδιζε ἡ Δημοκρατία, τὸν Καβάγια καὶ ἐμένα μπορεῖνὰ μᾶς ἐκτελοῦσαν. Ἦταν δικαίωμά μας νὰ βροῦμε καταφύγιο στὴ Δύση. Ὁ Καβάγιας μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἦταν φίλοι του καὶ πολὺ τίμοι ἀνθρώποι. Ἐγὼ εἶχα ἀδυναμία στοὺς πρώην πολιτικούς κρατουμένους, διότι αὐτοὶ ἦταν οἱ πρώτοι δημοκράτες τοῦ τόπου. Στὰ Γιάννενα ἔμεινα στὸ «Παλλάδιο». Βγῆκα καὶ ζήτησα τὸ σπίτι τοῦ Ἡρακλῆ, αὐτὴ τὴν διεύθυνση εἶχαμε. Τὸ βρῆκα τὸ σπίτι. Ἦταν πολὺ παλαιό, οὔτε στὰ Τίρανα δὲν βρίσκεις τόσο παλαιό. Βρῆκα τὴν γυναίκα τοῦ Ἡρακλῆ καὶ ἀργότερα ἦρθε καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Τοῦ εἶπα πὼς ἔχω γράμμα ἀπὸ τὸν Καβάγια, γιὰ τὸν Κώστα. Μοῦ εἶπε ὅτι ἂν εἶσαι φίλος τοῦ Καβάγια θὰ σὲ βοηθήσουμε. Συναντηθήκαμε καὶ μὲ τὸν Κώστα στὸ σπίτι τοῦ Ἡρακλῆ. Αὐτοὶ οἱ δυὸ εἶναι κύριοι, ἐμένα μοῦ φέρθηκαν σὰν κύριοι. Ἐγὼ δὲν ξέρω τί ἔχουν κάνει, αὐτὰ θὰ τὰ βρεῖ ἡ Δικαιοσύνη, ἐγὼ τοὺς γνώρισα γιὰ κύριους. Ὁ Κώστας μοῦ μίλησε πολλὰ γιὰ τὸ Σπάτς καὶ γιὰ τὸν Καβάγια, γιὰ τὸν «Τζιάγια» ὅπως τὸν λέγαμε. Ὁ Κώστας μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Καβάγιας εἶναι καλὸς καὶ δίκαιος. Περπατώντας ἀπὸ κάποιο Καφενεῖο ὁ Κώστας εἶπε ὅτι ἐκεῖ συγκε-*

ντρώνονταν πολλοί Ἄλβανοί. Ἐπειτα μὲ ρώτησαν ἂν ἤθελα νὰ συναντηθῶ μὲ κάποια προσωπικότητα τῶν Ἰωαννίνων. Ἐγὼ τοὺς εἶπα δὲν ἔχω πρόβλημα νὰ συναντηθῶ μὲ ὅποιον θέλετε. Πήγαμε σ' ἓνα γραφεῖο στὸ Κάστρο. Ἐκεῖ εἶχα μιὰ ἐγκάρδια καὶ φιλική συνάντηση μὲ κάποιον ποὺ λεγόταν Ἀνδρέας. Αὐτὸς μᾶς εἶχε ἐπισκεφθεῖ καὶ ὅταν ἐμεῖς μετὰ τὴν Ἀπεργία Πείνας περάσαμε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο Ἰωαννίνων. Κουβεντιάζοντας, μὲ ρώτησε ὁ κ. Ἀνδρέας γιὰ τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα στὴν Ἀλβανία, καὶ γιὰ τὰ ὄρυχεῖα. Στὸ τέλος ἐγὼ τοῦ εἶπα: « Ἄν δὲν νικήσει ἡ Δημοκρατία στὴν Ἀλβανία, ἡ Ἑλλάδα πρέπει νὰ βοηθήσει, ἴσως καὶ μὲ ὄπλα ».

Ὁ Ἀνδρέας μοῦ εἶπε νὰ μὴν φτάσει ἡ δουλειὰ στὰ ὄπλα καὶ στὸν ἐμφύλιο. Μοῦ εὐχήθηκε νίκη τῆς Δημοκρατίας καὶ κάθε καλὸ γιὰ τὸν τόπο μας.

Τὸ βράδυ μὲ τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ πήγαμε καὶ φάγαμε μαζὶ μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Ν.Δ. τῶν Ἰωαννίνων, τὸν κ. Βαγγέλη Λάμπρο καὶ μὲ ἄλλα στελέχη καὶ δημοσιογράφους. Ὁ κύριος Βαγγέλης ἦταν πολλὸ ἐγκάρδιος μαζί μου, ἐγὼ τὸν εἶχα γνωρίσει ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἀπεργίας.

Πήγαμε καὶ στὸ Χαλιμᾶ, στὸ Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε. Ὁ Χαλιμᾶς μοῦ ζήτησε λίστες γιὰ νὰ μᾶς στείλει βοήθειες γιὰ τοὺς ἀνθρακωρύχους. Παντοῦ πήγαμε μὲ πρωτοβουλία δική μου.

Ὁ Δικηγόρος Χρ. Γκέλιας παίρνει τὸν λόγο.

ΕΡ.: Ἐκέφθηκες ποτὲ τί σκοπὸ εἶχε ἡ συνάντηση στὸ γραφεῖο, στὸ Κάστρο;

ΑΠ.: Ἀνεξάρτητα ἂν ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς εἶναι σήμερα ἀπὸ αὐτὸ τὸ σκαμνί, ἐγὼ δὲν ἔχω σκεφθεῖ ποτὲ τὸ κακό. Ἄν τοὺς συναντοῦσα, θὰ συμπεριφερόμουν καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο, δηλαδή πολὺ ζεστά. Ἄν ἐπιβεβαιωθεῖ ἡ κατηγορία ἀπὸ τὸ Δικαστήριον τότε ἀλλάζουν τὰ πράγματα, δὲν συμφωνῶ μαζί τους, ἐγὼ εἶμαι Ἄλβανὸς καὶ εἶμαι μὲ τὴν Ἀλβανία.

ΕΡ.: Εἶχατε ποτὲ ὑποψία γιὰ τὸν ἑαυτὸν σας;

ΑΠ.: Ἐγὼ εἶμαι Πρόεδρος τοῦ πιὸ δυνατοῦ συνδικάτου τῆς χώρας καὶ μπορῶ νὰ συναντηθῶ καὶ μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῆς ΣΙΑ.....

Ἐρώτηση ἀπὸ τὸν Κυριακοῦ.

- Ὁ σκοπὸς ποὺ πήγαμε σὲ διάφορα γραφεῖα ἦταν νὰ βρεθεῖ τὸ ΤΖΙΠ, ἢ νὰ δώσουμε πληροφορίες στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια;

ΑΠ.: Ἐγὼ δὲν σὲ γνώριζα, πῆρα τὸ γράμμα ἀπὸ τὸν Καβάγια γιὰ σένα. Ὁ Καβάγιας εἶχε τὶς καλύτερες ἐντυπώσεις ἀπὸ ὅλους τοὺς μειονοτικούς γιὰ σένα, καὶ ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ ἀντιλογηθῶ σ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψή του. Μοῦ εἶπε νὰ πῶ ἐσένα καὶ τοῦ Ἡρακλῆ ὅτι αὐτὸς καὶ ἐγὼ θὰ κινδυνέψουμε ἂν δὲν νικήσει ἡ δημοκρατία στὴν Ἀλβανία.

ΕΡ.: Γιατὶ πήγαμε στὸν Ἀνδρέα γιὰ τὸ ΤΖΙΠ ἢ γιὰ νὰ δώσουμε πληροφορίες;

ΑΠ.: Ἐγὼ δὲν δίνω κανενὸς πληροφορίες, ἐσὺ τὶ κάνεις δὲν ξέρω. Ἐμεῖς στὸν Ἀνδρέα πήγαμε γιὰ τὸ ΤΖΙΠ.

Ρωτάει ὁ Εἰσαγγελέας Κελέσης:

- Ὅταν σὲ πῆγαν στὸν Ἀνδρέα ἦταν ἀπόγευμα ἢ πρωΐ;

ΑΠ.: Ἦταν ἀπόγευμα, γύρω στὶς 4.30 μὲ 5.

ΕΡ.: Ποῦ ἦταν τὸ σπίτι τοῦ Ἡρακλῆ;

ΑΠ.: Κάπου κοντὰ στὴν εἴσοδο.

ΕΡ.: Τοῦ Κώστα;

ΑΠ.: Ὁ Κώστας τὸ εἶχε ἀλλοῦ.

ΕΡ.: Ποιὸς ἦταν στὴν συνάντηση;

ΑΠ.: Ὁ Ἀνδρέας, ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς.

ΕΡ.: Ποιὸς μετέφραζε;

ΑΠ.: Ὁ Κώστας.

ΠΡΕΔΡΟΣ: Νὰ περάσει ὁ μάρτυρας Βασίλης Θ. Γκινόπουλος.

Γκινόπουλος: Εἶμαι ἀπὸ τὴν Σωπικὴ Ἀργυροκάστρου, κάτοικος Δερβιτσιάνης. Στὸ καιρὸ τῆς δικτατορίας ἔχω κάνει 7 χρόνια φυλακὴ γιὰ τὸ κατῆγορησαν γιὰ διαφώτιση καὶ προπαγάνδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μίλα μας μάρτυρα γιὰ τὸν Κώστα καὶ τὸν Ἡρακλῆ, γιὰ τὸ Σεμινάριο στὰ Γιάννενα, ποιὸς τὸ ὀργάνωσε κ.λπ., πὲς αὐτὰ πὺ εἶχες ὑπογράψει ὅταν ρωτήθηκες ἀπὸ τὸ ὄργανο τῆς Εἰσαγγελίας...

Ὁ Εἰσαγγελέας Γκέντσ Γκιοκούταϊ προσπαθεῖ νὰ τοῦ θυμίσει αὐτὰ, διαβάζοντας ἀπὸ τὰ ἔγγραφα, τῆς καταθέσεως.

Γκινόπουλος: Ὁχι ὄχι, αὐτὰ πὺ εἶναι γραμμένα στὴν κατάθεση τὰ ἔλεγε ὁ ἀνακριτής. Ἄν εἶχατε ἄνθρωπό σας στὸ Σεμινάριο, ἔχει συκοφαντήσει. Ἐμένα μὲ ρωτήσατε 40 ὥρες, μοῦ ξερριζώσατε καὶ τοῦτα τὰ λίγα τὰ μαλλιά πὺ ἔχω. Ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Κώστας πήγαιναν στὸ Ἀστυνομικὸ Τμῆμα Ἰωαννίνων, γιὰ τὴν ἦταν ἀντιπρόσωποι δικοί μας. Ἐγὼ μὲ ποιά ἰδιότητα νὰ πῆγαίνα. Αὐτοὶ ἦρθαν

στά Γιάννενα και "Ίδρυσαν και τὸ παράρτημα τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ τῶν ἀποφυλακισθέντων. Ὁργάνωσαν και τὸ Σεμινάριο.

ΕΡ.: Τὶ εἶχε πεῖ ὁ Ἡρακλῆς στὴν τάξη ὅταν εἶχε δεῖ ὅτι δύο συγχωριανοὶ του θὰ ἔπαιρναν δίκαννα μὲ σημεῖωμα τοῦ Ξ. Κοντούρη;

ΑΠ.: Ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτε γιὰ δίκαννα οὔτε ἔχω πάρει δίκαννο.

ΕΙΣΑΓΓ.: Ἐσὺ εἶχες ὑπογράψει στά ἔγγραφα ὅτι...

Ὁ μάρτυρας διαμαρτύρεται: Ὅχι· αὐτὰ ἐσεῖς μόνοι σας τὰ γράψατε...

ΕΡ.: Τὰ γράμματα πρὸς τὶς Ἑλληνικὲς ἀρχὲς και τὸν Κ. Μητσοτάκη ποιὸς τὰ ἔγραφε;

ΑΠ.: Τὰ ἔγραφα ἐγὼ γιὰτι ἔχω καλὴ γραφή, ἀλλὰ αὐτοὶ τὰ κατάρτιζαν.

ΕΡ.: Τὰ ἄτομα γιὰ τὸ Σεμινάριο ποιὸς τὰ ἐπέλεξε;

ΑΠ.: Τὸ Σεμινάριο ἦταν γιὰ τοὺς πρώην πολιτικοὺς κρατουμένους, αὐτοὶ εἶχαν ρυθμίσει τὸ θέμα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τὰ ἄτομα μαζί τὰ βρήκαμε.

Εἰσαγγελέας: Ἐντάξει μάρτυρα γιὰτι φωνάζεις, και ἐκνευρίζεις, αὐτὰ τὰ εἶπες ἐντάξει, μὲ λίγες ὅμως διαφορὲς ἀπὸ αὐτὰ πού εἶχες πεῖ ὅταν ρωτήθηκες ἀπὸ τὸ Ὁργανό μας.

Χρῆστος Γκέλιας. Μάρτυρα πότε συναντήθηκες μὲ τὸν Κώστα;

ΑΠ.: Ὅταν ἦρθε στά Γιάννενα, τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1991.

ΕΡ.: Γιὰ ποῖο σκοπὸ ἦρθε στά Γιάννενα;

ΑΠ.: Γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Σεμιναρίου.

ΕΡ.: Ὁ Κώστας θὰ λειτουργοῦσε τὸ Σεμινάριο;

ΑΠ.: Ὅχι, αὐτὸ εἶχε συμφωνηθεῖ μεταξὺ Ἑλλάδας και Ἀλβανίας, μεταξὺ Σαμαρά και Σταρόβα.

Χρῆστος: Τὸ κατηγορητήριο λέει ὅτι τὰ ἄτομα τὰ διάλεξε ὁ Κώστας και ὁ Ἡρακλῆς κάτω ἀπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς Ἀσφάλειας και αὐτὰ τὰ ἄτομα ἀργότερα θὰ ἀνέπτυσσαν κατασκοπευτικὴ και τρομοκρατικὴ δράση ἐναντίον τῆς Ἀλβανίας. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη τὶ καθήκοντα σοῦ ἔβαλαν ἐσένα σὰν μέλος αὐτοῦ τοῦ Σεμιναρίου;

ΑΠ.: Ἐκεῖ ποτὲ δὲν παρουσιάστηκε κάποιος ἀπὸ τὴν Ἀσφάλεια, ὁ σκοπὸς ἦταν νὰ μάθουμε τέχνες, δὲν μᾶς ἐκπαίδευσαν ποτὲ γιὰ πράκτορες.

Διαμαρτύρεται ὁ Γκιοκούταϊ: *Οἱ ἐρωτήσεις τοῦ δικηγόρου, εἶναι πονηρὲς καὶ καταχρηστικές. Ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ δεχθεῖ ὁ μάρτυρας καὶ νὰ ἀποκαλύψει τὴν ἀλήθεια.*

Χρῆστος: *Ἐγὼ κ. Εἰσαγγελέα ἀναφέρομε σ' αὐτὰ πού ἔχει τὸ κατηγορητήριον, ἅς τὰ κρίνει τὸ Δικαστήριό σας.*

Μάρτυρα, σὲ παρακαλῶ, πόσα ἄτομα ἀπὸ σᾶς τοῦ Σεμιναρίου δικαστήκατε γιὰ δράση κατασκοπίας ἐναντίον τῆς Ἀλβανίας; Τὸ κατηγορητήριον λέει, ὅτι μετὰ τὴν λήξη τοῦ Σεμιναρίου ὑποσχεθήκατε γιὰ σαμποτάζ ἐναντίον τῆς Ἀλβανίας καὶ αὐτὸ μετὰ τὴν ἔνταξη στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια!

(Μάταια περιμέναμε νὰ δοῦμε κάποιον ἀντιπρόσωπο τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους νὰ καταρρίψει μὲ χειροπιαστὲς ἀποδείξεις τὴν κατηγορία πού μᾶς ἔστησαν σὲ σχέση μ' αὐτὸ τὸ Σεμινάριο. Ἦταν μιὰ εὐκαιρία νὰ παρουσιάσει τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος τὴν συμφωνία Σαμαρᾶ-Σταρόβα γι' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ νὰ διευκρίνισι ἂν ἐπιδοτεῖτο ἀπὸ τὰ προγράμματα τῆς ΕΟΚ ἢ ὄχι τὸ Σεμινάριο. Γιατὶ δὲν τὸ ἔπραξε!..)

ΑΠ.: *Ὅχι δὲν ξέρω τίποτε, δὲν ἔχω ἰδέα.*

Δικηγόρος τοῦ Σύρμου, Ἀχιλλέας Λιώλης:

Ἐρ.: *Ποιὸς ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεως σας στὴν Ὀγδόη Μεραρχία στὰ Γιάννενα;*

ΑΠ.: *Ἦταν φιλικός. Μᾶς ἔβαλαν σὲ μιὰ αἴθουσα, ἤπιαμε καφέ ἢ τσάι καὶ μᾶς εὐχήθηκαν.*

Ἐρ.: *Αὐτοὶ πού σᾶς δίδασκον στὸ Σεμινάριο ἦταν τῆς Ἀσφάλειας;*

ΑΠ.: *Αὐτοὶ ἦταν συνταξιοῦχοι. Ἦταν καὶ δυὸ κοπέλες, ὅ,τι μᾶς δίδαξαν δὲν εἶχε καμμιά σχέση μὲ ἐθνικιστικὲς θεωρίες....*

ΤΡΙΤΗ, 23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Μετὰ ἀπὸ τὴν παρουσίαση τῶν βιντεοκασετῶν ἀπὸ τὸ ὄργανο τῆς Εἰσαγγελίας, μίλησε ὁ Εἰσαγγελέας Ἀρμπέν Κελέσης καὶ δήλωσε:

«Κύριε Πρόεδρε τοῦ Δικαστηρίου, κύριοι δικαστές, ἀναγκαστήκαμε νὰ πάρουμε τοὺς κατηγορουμένους στὶς βιντεοκασέτες, γιατί ξέραμε ὅτι τρεῖς ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν συνεργάτες τῆς πρώην Σιγκουρίμι καὶ ὡς τέτοιοι ξέραμε ὅτι ἦταν πονηροί. Συγκεκριμένα συνεργά-

τες ἦταν ὁ κατηγορουμένος Θ. Μπεζιάνης, ὁ Π. Μάρτος καὶ ὁ Κ. Κυριακοῦ μετὰ τὰ ψευδώνυμα: «καρφίτσα», «μπεσνίκου» καὶ «μπεσνίκου».

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ πού εἶπε ὁ Εἰσαγγελέας παίρνουν τὸ λόγο ὅλοι οἱ κατηγορουμένοι καὶ ἡ ὑπεράσπιση.

ΕΞΗΓΗΣΗ: Οἱ κασέτες παίχτηκαν στὴν παρουσία τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ΔΑΣΕ, τῶν Εἰσαγγελέων, τοῦ Δικαστικοῦ Σώματος, ἐμᾶς, τῶν δικηγόρων μας καὶ τοῦ κρατικοῦ τηλεοπτικοῦ καναλιοῦ. Οἱ βιντεοκασέτες ἔδειχναν τὸν μάρτυρα κατηγορίας Χρ. Σιάνο (ἐναντίον τοῦ Μπεζιάνη), ἐπίσης καὶ ἐμᾶς τοὺς πέντε μᾶς παρουσίαζε νὰ διαβάζουμε αὐτά, πού τὸ ὄργανο τῆς Εἰσαγγελίας εἶχε κρατήσει ἀπὸ τὴ Δευτέρα, πού ἄρχισαν οἱ ἐρωτήσεις μέχρι τὰ ξημερώματα τῆς Παρασκευῆς πού τελείωσε ἡ πρώτη φάση τῶν βασανιστηρίων. Ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι τέσσερις συγκρατούμενοί μου ὑποθέτουμε, ὅτι αὐτὲς οἱ βιντεοκασέτες τραβήχτηκαν τὶς τελευταῖες στιγμὲς πρὶν μᾶς πᾶνε γιὰ πρώτη φορά γιὰ «ξεκούραση» στὸ κελλί, δηλαδή ὅταν εἶχαμε νὰ κοιμηθοῦμε ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ μέχρι τὴν Παρασκευὴ τὰ ξημερώματα. Αὐτὰ πού παρουσίασαν οἱ κασέτες γιὰ τὸ ἄτομό μου ἦταν: Τὸ πὼς ἔφυγα στὴν Ἑλλάδα, πού ἔμεινα, γιὰ τοὺς λόγους πού φτιάξαμε τὴν Ἐνωση μὲ ἕδρα τὴν Ἀθήνα, πὼς διεκδικούσαμε δικαιώματά μας στὴν Ἑλλάδα χτυπώντας τὶς ἐπίσημες πόρτες, πὼς μὲ δημοκρατικὲς μεταρρυθμίσεις ἐπιδιώκαμε ἀλλαγὲς στὴν ΟΜΟΝΟΙΑ (πάντα σὰν «Σύλλογος πρῶην πολιτικῶν κρατουμένων») κλπ. Ἡ ἐπίσημη κρατικὴ τηλεόραση εἶχε δείξει στὸ κοινό, (γιὰ τὸ πρόσωπό μου) ἄλλα, γι' ἄλλα.

Ὅταν ἀποφυλακίσθηκα ἔμαθα ἀπὸ ἄλλους αὐτὰ πού «ἐγὼ» εἶχα κάνει καὶ ὅπως φαίνεται μὲ μοντάζ τὰ εἶχαν παρουσιάσει στὸν κόσμο, ὄχι μιά, ἀλλὰ δύο φορές, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι τὴν πρώτη φορά δὲν τὰ εἶδαν ὅλοι, γιὰτὶ μιὰ περιοχὴ δὲν εἶχε ἠλεκτρικὸ ρεῦμα. Ὅταν τὰ ἔμαθα, εἶπα στὸν δικηγόρο μου νὰ κάνουμε μήνυση ἐναντίον τῆς Κρατικῆς Τηλεοράσεως. Ὁ δικηγόρος μὲ συμβούλεψε ὅτι μπορεῖ νὰ μοῦ συμβοῦν καὶ ἄλλα ἀπρόβλεπτα κακὰ γι' αὐτὸ ἦταν καλύτερα νὰ σωπάσωμε. «Αὐτὰ

μου εἶπε, δὲν ὑπάρχουν στὸν φάκελο, εἶναι σκηνοθετημένα καὶ δὲν ξέρουμε τί ἄλλο μποροῦν νὰ σκηνοθετήσουν».

Κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ: Αὐτὸ ποὺ κάνετε εἶναι πρωτοφανές. "Ενας ὀλόκληρος κρατικὸς μηχανισμὸς προσπαθεῖ νὰ σπιλώσει τὸν δίκαιο ἀγώνα μας καὶ νὰ ἐξαφανίσει πολιτικὰ τὸ ἄτομό μου. Σὰς τὸ εἶπα καὶ στὴν ἀπολογία μου, καὶ δηλώνω ἄλλη μιὰ φορά:

«'Εγὼ δὲν ἤμουν οὔτε λεπτὸ συνεργάτης τῆς Σιγκουρίμι».

'Αφοῦ ἡ ἀπάνθρωπη Σιγκουρίμι ἀνακάλυψε τὴ δράση μου, γιὰ τίς ἐπιστολές ποὺ ἔστειλα τὴν περίοδο 1986-1987 στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ, ἐπιχείρησε τὴν ἐξόντωσή μου ἢ τὴν συνεργασία μου μαζί της. Τότε ἦταν ποὺ ἐγὼ βγήκα νικητής. Ἡ τιμὴ μου καὶ ἡ τιμὴ τῆς οἰκογένειάς ἦταν πάνω ἀπὸ ὅλα. Αὐτὸ ποὺ δὲν ἔκανα ὅταν βγήκα ἀπὸ τὸ Σπάτς, τὸ 1982 τὸ ἔκανα τότε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990, τότε ποὺ ἤμουν παντρεμένος καὶ μὲ παιδιά. Τοῦς ἄφησα ὅλους καὶ πῆγα στὰ σύνορα μὲ ἴσες πιθανότητες ζωῆς καὶ θανάτου. Αὐτὴ τὴν νίκη, ἢ Σιγκουρίμι δὲν θὰ μοῦ τὴν χάριζε ποτέ. Καὶ τώρα παίρνετε τὴ ρεβάνς. Αὐτὸ θὰ πεῖ ὅτι ἡ Σιγκουρίμι δὲν ἔχει ξεψυχήσει ἀκόμα. Ἐπειδὴ δὲν ἤμουν ποτέ συνεργάτης τῆς Σιγκουρίμι, εἶμαι σήμερα ἐδῶ στὸ σκαμνὶ τοῦ κατηγορουμένου. Ἐσεῖς προσπαθήσατε νὰ μὲ τρελάνετε, δοκιμάσατε ἐπάνω μου κάθε εἶδους πίεση, ἀπὸ τὴν Δευτέρα καὶ μέχρι τὴν Παρασκευὴ. Αὐτὰ ποὺ σὰς λέω εἶναι γραμμένα καὶ στὰ πρακτικὰ τῆς ἀνακρίσεως, δὲν ἄλλαξα τίποτε. Τὰ ξημερώματα τῆς Παρασκευῆς μὲ πῆγαν σὲ κάποιο δωμάτιο. Ἐκεῖ διάβασα ὅτι εἶχαν συγκρατήσῃ ἀπὸ τὰ βασανιστήρια. Ἦταν φωτισμένο μόνο στὸ τραπέζι. Ἴσως ἐκεῖ ἔχουν τραβήξει τίς βιντεοκασέτες.

Δικηγόρος, Χρῆστος Γκέλιας: «Διαμαρτύρομαι. Καὶ στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου γίνεται πίεση ἐναντίον τῶν κατηγορουμένων. Γίνεται ψυχολογικὴ πίεση. Αὐτὸ βεβαιώνει τὴν μεγάλη πίεση ποὺ ἔχουν ὑποστειῖ οἱ κατηγορούμενοι στὴν ἀνάκριση. Ὁ Κώστας Κυριακοῦ δὲν ἦταν οὔτε λεπτὸ πληροφοριοδότης τῆς Σιγκουρίμι, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι σήμερα κατηγορούμενος. Αὐτὸν τὸν καταδίωκε ἡ Σιγκουρίμι. Ὁ Κώστας διάλεξε τὸ χάρο, πῆγε στὰ σύνορα. Στὸ ἐξωτερικὸ ἐξευτέλισε τὴν Σιγκουρίμι καὶ τὸ Κόμμα Ἐργασίας, στὰ ράδια καὶ στὶς ἐφημερίδες κλπ. Αὐτὰ ποὺ εἶδαμε στὶς κασέτες ἦταν μιὰ μπλόφα, μιὰ ἀνοησία. Αὐτὸ δὲν ἔχει προηγούμενο,

ούτε έχουμε παγκοσμίως τέτοιο παράδειγμα... Θέλω να σᾶς τονίσω ὅτι ἐμεῖς, ἐκεῖ εἶδαμε σοκαρισμένους ἀνθρώπους. Σ' αὐτὰ πού εἶδα γιὰ τὸν Κώστα ὄχι μόνον πού δὲν καθρεφτιζόταν ἡ κατηγορία, ἀλλὰ ἀντιθέτως βεβαιώθηκαν τὰ λεγόμενά του. Ἐκεῖ φάνηκε καθαρά ἡ βία καὶ ἡ τρομοκρατία πού εἶχαν μεταχειρισθεῖ ἐπάνω του. Ἐκεῖ ἐμεῖς δὲν γνωρίσαμε ἂν ἦταν ὁ Κώστας ἢ κάποιος ἄλλος, ἡ φωνή του ἦταν τελείως σβησμένη καὶ αὐτὸς ἔμοιαζε μὲ φάντασμα.»

Τὸ δεύτερο πού ἔχω νὰ σᾶς πῶ εἶναι τὸ ἐξῆς: «Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος πού θὰ προετοιμάσει κασέτες γιὰ νὰ τὶς παρουσιάσει στὴν δίκη σὰν ἀποδείξεις κινηματογραφώντας τὶς σκηνές πού χτυπιέται ὁ κατηγορούμενος, αὐτὰ εἶναι παράδοξα. Οἱ κασέτες εἶναι ἡ ντροπὴ γιὰ τὸ ὄργανο πού τὶς παρουσίασε, εἶναι ἡ μπλόφα. Αὐτὴ ἡ φωνὴ πού ἀκούσαμε δὲν ἦταν ἡ φωνὴ τοῦ πελάτη μου.»

Πρὶν τὴν ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου παίρνει τὸ λόγο ὁ Εἰσαγγελέας Γκιοκούταϊ καὶ ἀποσύρει τὴν κατηγορία τῆς συνεργασίας τῶν «5» καὶ λέει ὅτι ἀπὸ τὰ στοιχεῖα προκύπτει ὅτι οἱ κατηγορούμενοι ἔχουν κάνει τὴν ἐχθρική τους δράση ξεχωριστὰ σὲ δυὸ ὁμάδες, ἡ μιὰ ὁμάδα εἶναι ὁ Θ. Μπεζιάνης, Β. Παπαχρήστος, καὶ Π. Μάρτος, καὶ ἡ ἄλλη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Κ. Κυριακοῦ καὶ Η. Σόρμο.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΕΤΙΟΥ.

Τὸ Δικαστήριον τῶν Τυράνων (μὲ ἀπόφαση Ἄρ. 682, ἡμερ. 7-9-1994) ἀποφάσισε:

1. Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Βαγγέλη Παπαχρήστο γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδας, ὑπὸ τὴν μορφή ἐκτέλεσης τῶν ἐντολῶν τῆς κατασκοπίας, σὲ συνεργασία μὲ τὸν κατηγορούμενο Θεοδωρῆ Μπεζιάνη καὶ τὸν Παναγιώτη Μάρτο καὶ (βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g, 13, 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 6 χρόνια στέρηση ἐλευθερίας.

2. Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Θεοδωρῆ Μπεζιάνη γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη τῆς προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδας, ὑπὸ τὴν μορφή τῆς ἐκτέλεσης τῶν ἐντολῶν τῆς κατασκοπίας, σὲ συνεργασία μὲ τὸν κατηγορούμενο Βαγγέλη Παπαχρήστο

καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g 13, 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 7 χρόνια στέρησης ἐλευθερίας.

Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Θεοδωρῆ Μπεζιάνη γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη τῆς παράνομης ὄπλοφορίας καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 244/1 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 2 χρόνια στέρησης ἐλευθερίας. Ἐνώνοντας τὶς ἀποφάσεις, (βάσει τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα), τὸν καταδικάζει τελικὰ σὲ 7 χρόνια στέρησης ἐλευθερίας.

3. Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Παναγιώτῃ Μάρτῳ γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη τῆς προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδας, ὑπὸ τὴν μορφή τῆς ἐκτέλεσης τῶν ἐντολῶν ξένης κατασκοπίας, σὲ συνεργασία μὲ τὸν κατηγορούμενο Βαγγέλη Παπαχρήστο καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g, 32, 13 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 6 χρόνια στέρησης τῆς ἐλευθερίας.

4. Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Κώστα Κυριακοῦ γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη τῆς προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδας, ὑπὸ τὴν μορφή τῆς κατασκοπίας, σὲ συνεργασία μὲ τὸν κατηγορούμενο Ἡρακλῆ Σύρμῳ καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g 32, 13 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 8 χρόνια στέρησης ἐλευθερίας.

Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Κώστα Κυριακοῦ γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη τῆς παράνομης ὄπλοφορίας καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 224/1 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει μὲ ἓνα χρόνο στέρησης τῆς ἐλευθερίας. Συμψηφίζοντας τὶς ποινὲς ἀπὸ τὶς καταδικαστικὲς ἀποφάσεις, (βάσει τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τελικὰ τὸν καταδικάζει σὲ 8 χρόνια στέρησης τῆς ἐλευθερίας.

5. Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Ἡρακλῆ Σύρμῳ γιὰ τὴν ποινικὴ πράξη τῆς προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδας, ὑπὸ τὴν μορφή κατασκοπίας, σὲ συνεργασία μὲ τὸν κατηγορούμενο Κώστα Κυριακοῦ καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g 32, 13 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 7 χρόνια στέρησης ἐλευθερίας.

Κρίνει ἔνοχο τὸν κατηγορούμενο Ἡρακλῆ Σύρμῳ γιὰ τὴν

ποινική πράξη τῆς παράνομης όπλοφορίας καί (βάσει τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου Ἄρ. 4566, ἡμερ. 25-5-1992 «Γιὰ τὰ όπλα») τόν καταδικάζει σὲ 2 χρόνια στέρησης τῆς ἐλευθερίας. Συμψηφίζοντας τὶς ποινές, ἀπὸ τὶς καταδικαστικὲς ἀποφάσεις (βάσει τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τελικὰ τόν καταδικάζει σὲ 8 χρόνια στέρησης τῆς ἐλευθερίας.

“Όλα αὐτὰ πού παρουσιάζω, (περὶ τῶν Δικαστηρίων), εἶναι ντοκουμενταρισμένα σὲ κασέτες πού κρατήθηκαν μέσα στὴν αἴθουσα τῶν δικαστικῶν διαδικασιῶν.

Ἡ στάση τῶν ὀργάνων τῆς Ἀσφάλειας, τὶς ἡμέρες τῆς δίκης, ἦταν πολὺ προκλητικὴ. Αὐτὴν τὴν περίοδο, πῆγαινε στὰ κελλιά τῶν φίλων μου ὁ προϊστάμενος τῆς ΕΥΠ, (ὕπεύθυνος τῶν ἀνακριτῶν) καὶ μᾶς ἔκανε ψυχολογικὸ πόλεμο. Εἶπε τοῦ Βαγγέλη ὅτι θὰ σᾶς κόψομε τὶς συναντήσεις καὶ τὰ τρόφιμα, διότι εἶπατε στὸ δικαστήριο γιὰ βασανιστήρια καὶ ξυλοδαρμούς. Πῆγε καὶ στὸν Ἡρακλῆ καὶ τοῦ εἶπε γιὰ τὴν δήλωσες ὅτι εἶχες βασανιστεῖ καὶ ὅτι δὲν εἶχες διαβάσει αὐτὰ πού ὑπέγραψες, καὶ ὁ φίλος σου ὁ Κώστας γιὰ τὸ εἶπε ὅτι τοῦ εἶχαμε βάλει πιστόλι στὸ κεφάλι, ὅτι τὸν βάλουμε σὲ ἠλεκτρικὴ καρέκλα, κλπ., ἀλλὰ θὰ τὰ δοῦμε ὅλα αὐτά... θὰ δεῖτε τὶ θὰ τραβήξετε.

ΟΙ ΑΔΙΚΙΕΣ πού ἔχουν γίνει ἐναντίον μου ἦταν τόσες πολλές, πού εἶναι δύσκολα νὰ τὶς ἀπαριθμήσω.

1. Ἐλεγχος στὸ σπίτι μου δίχως ἄδεια ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα.
2. Ὁ ἔλεγχος ἦταν παράνομος καὶ ἔγινε τὸ βράδυ, μετὰ τὴν ὥρα 10.00.

3. Αὐτὸ πού μὲ βασάνιζε ἀφάνταστα ὅλην τὴν περίοδο, πού ἤμουν στὸ κελλί ἦταν ἡ σκηνὴ πού ὁ ἀσφαλίτης ἔκανε τὸν ἔλεγχο σπίτι μου. Γιὰ αὐτὸς ὕστερικά, ἔβαλε τὸ πιστόλι στὸ κεφάλι τῆς γυναίκα μου (ἐνῶ ἡ γυναίκα εἶχε τὸ μωρὸ στὴν ἀγκαλιά), γιὰ ἀνύπαρκτη αἰτία.

4. Ἄνθρωπος τῆς ΣΙΚ, στὸ Ἀγυρόκαστρο μοῦ εἶπε ὅτι «εἰσεῖς οἱ σκατοέλληνες εἶστε ὅλοι πράκτορες τῆς Ἑλλάδας» καὶ πὼς «ἔκανε καλὰ ὁ Ε. Χότζιας πού σᾶς ἔβαζε φυλακὴ» καὶ ὅτι «ἂν εἶχα τὴν δύναμη μόνο γιὰ 24 ὥρες θὰ σᾶς ἐξόντωννα ὅλους». (Τὰ ἴδια μοῦ εἶχε πεῖ καὶ στὴν ἀνάκριση τὸ 1974 ὁ ἀνακριτὴς Ἀμντὴ Πούλια.)

5. Μὲ κράτησαν γιὰ ἀνάκριση ἀπὸ τὴν στιγμή πού μὲ πῆ-
ραν ἀπὸ τὸ σπίτι δηλαδή, ἀπὸ τὴ Δευτέρα καὶ μέχρι τὴν Παρα-
σκευή, συνέχεια, δίχως ἀνάπαυση, δίχως ξεκούραση.

6. Στὴν ἀνακριτικὴ φάση μεταχειρίσθηκαν κάθε εἶδους βία,
ὅπως ξυλοδαρμὸ μὲ κλωτσές, μὲ γροθιές, μὲ γκλόμπ κλπ.

7. Μὲ ἔβαλαν σὲ ἠλεκτρικὴ καρέκλα, σὲ ἠλεκτροσόκ καὶ
μου ἔβαλαν τὸ πιστόλι στὸ κεφάλι.

8. Παράνομα ἔκαναν ὅλη τὴν ἀνάκριση δίχως δικηγόρο.

9. Τελικὰ καὶ ἀφοῦ εἶχε τελειώσει ἡ ἀνάκριση μου ἔφεραν
ἄλλον δικηγόρο καὶ ὄχι αὐτὸν πού ἐγὼ εἶχα ζητήσει.

10. Δὲν μου ἐπέτρεψαν συναντήσεις μὲ τὸ Δικηγόρο.

11. Πλαστογράφησαν τὴν ὑπογραφή μου, υπογράφοντας
ἔγγραφα δίχως τὴν παρουσία μου. (Ὁ ἀνακριτὴς, λεγόμενος
Ἄνδρέας, γιὰ πρώτη φορὰ μὲ πῆρε στὴν ἀνάκριση στὶς 25
τοῦ Ἀπρίλη, μέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 6-7 τὸ ἀπόγευμα ἐνῶ ὁ Δι-
κηγόρος ἀνακάλυψε ἀπὸ τὰ ἔγγραφα ὅτι ἡ ἀνάκριση τοῦ Κώ-
στα, μὲ τὸν ἀνακριτὴ Ἄνδρέα εἶχε ἀρχίσει στὶς 21 Ἀπριλίου
καὶ μέρα Πέμπτη, καὶ κατὰ συνέπεια ἀπὸ αὐτὰ τὰ πλαστὰ ἔγ-
γραφα «βεβαιωνόταν» ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κ. Κυριακοῦ εἶ-
χε κάνει 6-7 ἀνακριτικὲς φάσεις μέχρι τὶς 27 Ἀπριλίου, μὲ τὸν
πρῶτο ἀνακριτὴ, καὶ ἔπειτα, δηλαδή ἀπὸ τὶς 27 Ἀπριλίου καὶ
μετά, συνέχισαν οἱ ἀνακρίσεις μὲ τὸν δεύτερο ἀνακριτὴ, ὀνο-
μαζόμενο Σελιαμὴ Ζαλλή).

12. Ἡ ἀνάκριση πάντα γινόνταν στὴν παρουσία τῶν ἀτό-
μων, πού μὲ εἶχαν κακοποιήσει.

13. Μᾶς ἔκαμαν εἰδικὴ ἀνάκριση, σὲ ἄλλα κρατητήρια, ὄχι
σὲ αὐτὰ, πού κανονικὰ γίνονταν οἱ ἀνακρίσεις γιὰ ὅλους τοὺς
Ἄλβανοὺς πολίτες.

14. Ἐξω ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν κελλιῶν μας, καθόταν πάντα
ἓνας ὄπλισμένος ἀστυνομικός, ὅπως γίνεται μ' αὐτοὺς πού εἶ-
ναι τιμωρημένοι σὲ θάνατο.

15. Μετὰ ἀπὸ 20 μέρες, εἶπαν στοὺς ἀνθρώπους μας, τὸ ποῦ
μᾶς εἶχαν, δημιουργώντας καὶ σὲ μᾶς ἄλλα καὶ στοὺς δικούς
μας ψυχολογικὰ προβλήματα.

16. Ἀνόητα, κρυφὰ καὶ παράνομα, μᾶς πῆραν σὲ βιντεοκα-
σέτες.

17. Μὲ μοντάζ πού εἶχαν κάνει στὶς βιντεοκασέτες, παρῶ-

σίασαν στην Ἀλβανική τηλεόραση ἄλλα, ὄχι αὐτὰ πού ὑπῆρχαν στὰ ἔγγραφα καὶ μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι τὴν πρώτη φορά πού τὰ παρουσίασαν δὲν εἶχε ρεῦμα ὅλη ἡ Ἀλβανία, καὶ ἐπομένως δὲν τὰ ἔχουν δεῖ ὅλοι, τὰ παρουσίασαν καὶ γιὰ δεύτερη φορά. Ἔδειχναν «ἐμένα» νὰ διαβάζω λίστα στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων μειονοτικῶν συνεργατῶν τῆς Σιγκουρίμι!!!.

18. Ζήτησα νὰ μὲ φέρουν σὲ ἀντιπαράσταση, ἀλλὰ δὲν μὲ ἔφεραν.

19. Μὲ ἀπειλοῦσαν ὅτι δὲν θὰ ἔβγαινα ζωντανὸς ἀπὸ τὴ φυλακὴ.

20. Τὸ πρακτικὸ ἐλέγχου τῆς οἰκίας μου, οὔτε κρατήθηκε καὶ οὔτε ὑπογράφηκε ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνο ἀπεσταλμένο τῆς ΣΙΚ, πού εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὰ Τίρανα, ἀλλὰ ἀπὸ ἕναν ἀξιωματικὸ τῆς Ἀστυνομίας Ἀργυροκάστρου.

21. Στὸν ἔλεγχο μοῦ πῆραν ἔγγραφα καὶ διάφορα χαρτιά, ὅπως:

Βιβλιάρια ὑγείας, τὴν ταυτότητα ἀλλοδαποῦ, φωτογραφίες κλπ., καὶ δὲν μοῦ τὰ ἐπιστρέψαν.

Ἦμουν περήφανος καὶ αἰσιόδοξος, ἀλλὰ γνώριζα καὶ πολὺ καλὰ τὴν βαρβαρότητα καὶ τὶς κακὲς προθέσεις πού κατὰ καιροὺς εἶχα δοκιμάσει ἐπάνω μου.

Εἶχα μεγάλο καημὸ νὰ δῶ τὴν μάννα μου. Τὴν μάννα τὴν εἶχα πάντα δίπλα μου, καὶ πρὶν καὶ μετὰ ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τῶν συνόρων, πάντα μοῦ ἔδινε δύναμη γιὰ συνέχιση τοῦ ἀγώνα μας. Μεγάλο πόνο καὶ λαχτάρα εἶχα καὶ γιὰ τὴν οἰκογένεια, γιὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ μου, γιὰ τὴν γυναίκα μου, ἀλλὰ ἠσύχαζα ὅταν σκεπτόμουν ὅτι αὐτὴ ἡ οἰκογένεια θὰ εἶναι περήφανη γιὰ τὸν πατέρα της καὶ κάποιος πατριώτης θὰ τοὺς προστατέψει καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα ἔχω καὶ 5 ἀδέλφια, πού θὰ μοῦ μεγαλώσουν τὰ παιδιὰ, ἔτσι ἔβρισκα παρηγοριὰ καὶ ἠσύχαζα...

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 7\9\94, πού βγῆκε ἡ ἀπόφαση τοῦ Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου, μᾶς πῆραν ἀπὸ τὸ μέρος πού μᾶς εἶχαν γιὰ σχεδὸν 5 μῆνες καὶ μᾶς πῆγαν στὸ στρατόπεδο 313, στὶς φυλακὲς Τιράνων ἐκεῖ πού κρατοῦσαν ὅλους τοὺς κρατουμένους τῆς πόλης. Τοὺς κρατοῦσαν ἐκεῖ τοὺς κατηγορουμένους μέχρι πού νὰ τελειώσουν τὰ δικαστήρια ὅλων τῶν βαθμίδων.

Ἐκεῖ ἦταν σχεδὸν ὅλοι οἱ πρῶην δικτάτορες, ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸ τοὺς Ἀλία, ἀλλὰ καὶ Ὑπουργοὶ καὶ μέχρι τὸν πρῶην Γενικὸ Εἰσαγγελέα καὶ ὁ πρῶην Πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου.

Τὶ τραγωδία! Αὐτούς, πὺ γιὰ 50 χρόνια βασάνισαν ἓναν ὀλόκληρο λαό, τοὺς εἶχαν ἐδῶ στὴ φυλακὴ τῶν Τιράνων σὰν ὅλους τοὺς ἄλλους, καὶ ἐμᾶς πὺ ὅλη μας τὴ ζωὴ ἀγωνιζόμασταν ἐναντίον τους, ἐναντίον τῆς δικτατορίας, ὄχι μόνο δὲν μᾶς ἔκαναν τὴν ἀνάκριση στοὺς νομοὺς μας, ἀλλὰ, μᾶς ἔκαμαν καὶ εἰδικὴ ἀνάκριση ξεχωριστὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους. Μᾶς κατατρόμαξαν στὰ γραφεῖα τῆς πρῶην Γκεστάπο = Σιγκουρίμι. Ὅταν φθάσαμε στὴ φυλακὴ 31β, τὸν Ἡρακλῆ καὶ ἐμένα μᾶς ἔβαλαν σ' ἓνα δωμάτιο καὶ ἀφοῦ ὁ προϊστάμενος τῆς ἀπομόνωσης μᾶς ἔκανε σωματικὸ ἔλεγχο, μᾶς πῆραν ἓναν ἓναν καὶ ξεχωριστὰ μᾶς ἔβαλαν σὲ διαφορετικὰ κελλιά. Καθόμασταν μαζὶ μὲ 4-5 ἄτομα πὺ τοὺς κατηγοροῦσαν γιὰ ποινικὰ ἀδικήματα. Ἐμένα μὲ ἔβαλαν στὸ τμήμα τῶν πρῶην δικτατόρων, στὸ κελλί Αρ. 11, στὸν τρίτον ὄροφο. Τὸ κελλί ἦταν γύρω στὰ 8 τμ. καὶ τὰ μουχλιασμένα στρώματα ἦταν κολλημένα. Ὅταν κουραζόμασταν καθόμασταν ὄρθιοι, ὁ κάθε ἓνας στὸ στρώμα τοῦ. Τὸ «δωμάτιο» εἶχε ὕψος γύρω στὰ τρία μέτρα. Ἀπὸ ἓνα παράθυρο μὲ πυκνὸ δίχτυ ἀπὸ σύρμα καὶ χοντρὴ σιδεριά (πὺ ἦταν 50x30 ἐκ.) ἔμπαινε λίγο ἀέρας καὶ λιγάκι ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Ἀπέναντι ἀπὸ αὐτὴ τὴν τρύπα ἦταν ἡ βαρεῖα πόρτα τοῦ κελλιοῦ. Πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα ἦταν μιὰ καμάρα πὺ στεκόνταν ἡ ἠλεκτρικὴ λάμπα (ἀναμμένη νύχτα καὶ μέρα γιὰ νὰ φωτίζει τὸ κελλί). Ἡ καμάρα εἶχε τὸ ἴδιο δίχτυ πὺ εἶχε τὸ «παράθυρο». Οἱ κρατούμενοι εἶχαν χαλάσει αὐτὸ τὸ δίχτυ καὶ κρατώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον στίς πλάτες, ἔβαζαν γύρω ἀπὸ τὴν λάμπα, μπουκάλες φάντας μὲ νερό. Τὸ νερὸ ἐκεῖ ζεσταινόταν, καὶ ἔπειτα μὲ τὴ σειρά τὰ μέλη τοῦ κελλιοῦ, μὲ 2-3 τέτοιες μπουκάλες ἔκαναν «μπάνιο». Στὰ μπάνια γιὰ 6-7 λεπτὰ σὲ ἔβγαζαν τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα, ὅλα τὰ ἄτομα τοῦ κελλιοῦ μαζὶ. Ἐκεῖ δὲν εἶχε ποτὲ νερό. Λίγο νερὸ μᾶς τὸ ἔφερναν διάφοροι προνομιούχοι κρατούμενοι ἀπὸ ἄλλους ὀρόφους. Τοὺς κρατούμενους τοὺς ἔβγαζαν στὸν ἀερισμὸ 1-2 φορές τὴν ἐβδομάδα γιὰ μισὴ ὥρα, μᾶς ἔβαζαν σὲ κελλί

λιά πολὺ στενὰ πού καθόμασταν ὄρθιοι, ἦταν ξεσκέπαστα, (σκεπασμένα μὲ σίδερα καὶ ἀγκαθωτὰ σύρματα).

Μὲ τοὺς πρώην κυβερνηῆτες ὑπῆρχαν περιπτώσεις πού συνομιλούσαμε, ὅταν βγαίναμε στὸ μπάνιο καὶ ἀφοῦ μᾶς τὸ ἐπέτρεπε ὁ ἀστυνομικός. Ὅλοι μᾶς ἔλεγαν ὅτι, αὐτὸ πού ἔκανε ὁ Μπερήσας μὲ σᾶς εἶναι καταστροφή γιὰ τὴν Ἀλβανία. «Ἐμεῖς ἔχομε ἀπὸ τὸ 1980 πού προσπαθοῦμε νὰ φτιάξουμε ἀδελφικὲς σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τώρα τὰ κατέστρεψαν ὅλα». Τέτοιο μήνυμα μᾶς ἔστειλε καὶ ὁ Ἀλίας ὅπου τόνιζε ὅτι: «Οἱ κατηγορίες δὲν στέκουν καὶ ἐσεῖς εἶστε ὁ συνδετικὸς κρίκος Ἑλλάδας-Ἀλβανίας καὶ ὅτι κάποτε θὰ δικαιωθεῖτε.»

Σ' αὐτὸ τὸ κελλὶ κάθησα ἀπὸ τῆς 7\9\94 καὶ μέχρι στίς 8\2\95. Αὐτὴ τὴν περίοδο κάναμε συναντήσεις καὶ μὲ στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ὅπως μὲ τοὺς βουλευτὲς Θωμᾶ Μήτσιο, Κώστα Μακαριάδη καὶ τὰ στελέχη Βαγγέλη Νάστο καὶ Δημήτρη Στέφα. Αὐτοὶ μᾶς ἐνημέρωσαν γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάσταση καὶ γιὰ τὸ θετικὸ κλίμα ὑπὲρ ἡμῶν. Κάναμε συνάντηση καὶ μὲ τέσσερα ἄτομα, ἀντιπροσώπους τῆς Διεθοῦς Ἀμνηστίας. Αὐτὴ ἡ συνάντηση ἔγινε παρουσία τοῦ Διευθυντῆ τῆς Φυλακῆς. Εἶπαμε σ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους πολλὰ παράπονα. Ὅλα αὐτὰ πού εἶχαμε τονίσει καὶ στὴν αἴθουσα τοῦ Δικαστηρίου, ἐκφράσαμε σ' αὐτοὺς καὶ τὸν φόβο πού εἶχαμε γιὰ τοὺς κινδύνους πού διατρέχαμε μετὰ τὴ δίκη, ἂν θὰ μᾶς ἀντάμωναν μὲ τοὺς ποινικοὺς κρατούμενους. Στὴν Ἐπιτροπὴ τῆς Διεθοῦς Ἀμνηστίας ἦταν καὶ ἓνας γιατρός. Αὐτός, ἀφοῦ ἄκουσε τὰ παράπονά μου, μὲ ἐξέτασε καὶ μοῦ εἶπε ὅτι, «τὸν θόρυβο πού ἀκοῦς στὰ αὐτιά σου θὰ ἤχεϊ γιὰ πολὺ καιρὸ καὶ στὸν ὕπνο σου θὰ συνεχίσεις νὰ τρομάζεις». «Ὅλα αὐτὰ εἶναι συνέπειες ἀπὸ τὰ βασανιστήρια», «μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ὅμως θὰ σοῦ ἐλαττωθοῦν».

Μιὰ φορὰ τὴν ἐβδομάδα, γιὰ 15' λεπτὰ ἔκανα συνάντηση καὶ μὲ τὸν δικηγόρο μου, ὁ ὁποῖος μὲ ἐνημέρωνε γιὰ τοὺς δικούς μου καὶ γενικότερα γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάσταση. Στίς συναντήσεις πού ἔκανα μὲ τὸν δικηγόρο μου, ἀνυπόμονα περίμενα νὰ μοῦ φέρει ξυριστικὴ μηχανή. Ἐπειτα τὴν ἔκρυβα μέσα στὸ ἐσώρουχό μου καὶ ἀνακουφιζόμουν ὅταν τὴν ἔβγαζα στὸ κελλί. Τώρα θὰ τὴν μεταχειρίζομαι κρυφά, ἔτσι μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ ἀπέφευγα τὸ «σφάξιμο» ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ παιδε-

ραστῆ κουρέα πού μᾶς ξύριζε μιὰ φορά στὶς 10 ἢ 15 ἡμέρες. Ἦταν ἀτελείωτες καὶ δύσκολες οἱ στιγμὲς ὅταν αὐτὸς ὁ κουρέας κάθε φορά πού σὲ ξύριζε, «ἄθελά του», σοῦ ἔπιανε τὰ ἀρχί..... Οἱ διοικήσεις πάντα τέτοιους ἀνώμαλους κουρεῖς ἔβαζαν νὰ μᾶς κουρεύουν καὶ νὰ μᾶς ξυρίζουν. Ἦταν καὶ αὐτὸ ἓνα μέτρο ψυχολογικῆς πιέσεως ἐναντίον τῶν φυλακισθέντων, πού ἴσχυε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χότζα.

Ἔτσι πέρασε τὸ διάστημα μέχρι τὸν Φεβρουάριο 1995, πού ἀποφυλακιστήκαμε μὲ ἀναστολή.

Ἦσαν ἀστυνομικοὶ στὸ 313 πού μᾶς ἀποκαλοῦσαν σκατοέλληνες, μᾶς ἔλεγαν ὅτι ἐξ αἰτίας σας διώχνουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα χιλιάδες Ἀλβανούς, θὰ σᾶς κρεμάσουμε κλπ. Εἶχε καὶ ἄλλους πού μᾶς συμπεριφέρονταν καλά. Σ' αὐτὴ τὴν φυλακὴ νὰ μὴν σὲ ρίξει ἡ τύχη. Τὰ κελλιά εἶχαν ἀπὸ 5, 6, 7 κρατούμενους, οἱ τουαλέτες δὲν εἶχαν νερό, τὸ φαῖ ἦταν ὅ,τι τὸ χειρότερο, οἱ ἀστυνομικοὶ δὲν ἔκαναν σωστὰ τὸ καθῆκον τους, τὰ πιάτα μὲ τὸ φαγητὸ τὰ σέρβιρε κάποιος ἀνήθικος, πού ἔβαζε τὰ δάχτυλά του μέσα. Τὸ νερὸ πού πίναμε τὸ ἔφερνε κάποιος ἄλλος σὲ μπουκάλια, πού ὅποτε ἤθελε ἔρριχνε μέσα διάφορες ἀκαθαρσίες. Τὰ ποντίκια ἄλωνίζανε στὰ κορμιά μας ὅλο τὸ βράδυ, τὸ ὀξύγονο μᾶς ἔλειπε, κάθε λίγο ἄκουγες τὰ βουγγητὰ αὐτῶν πού δέρνονταν ἀλύπητα στὸ διάδρομο. Γενικὰ ἡ φυλακὴ ἦταν μιὰ μεγάλη κόλαση.

Στὰ κελλιά εἶχε πολλοὺς χαφιέδες πού «σφύριζαν» καὶ τὸ παραμικρότερο στοὺς ἀστυνομικούς. Ἔτσι εἶχε ἀναπάντεχους ἐλέγχους καὶ ἔπειτα τιμωρίες. Π.χ, ἂν σοῦ ἔβρισκαν ἓναν ἀναπτῆρα, σὲ τιμωροῦσαν ἓνα μῆνα δίχως τροφή, δίχως συναντήσεις κλπ.

Ὁ δικηγόρος μου ἦταν τακτικὸς καὶ εἶχε πάντα συγκρατημένη αἰσιοδοξία. Μοῦ ἔλεγε ὅτι, ἂν δὲν βγεῖτε ἀπὸ τὴν αἴθουσα, δὲν θὰ κάμετε πολὺ φυλακὴ, καὶ αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς διεθνεῖς φορεῖς καὶ ἀπὸ τὸν Πρόεδρο Μπερίσα. Οἱ ἀνακριτές, συνέχιζε πάντα νὰ μοῦ λέει, σοῦ ἔχουν ἀπευθύνει πολὺ πονηρὲς ἐρωτήσεις.

Ὁ Μπεζιάνης μᾶς ἔστελνε κάθε τόσο χαρούμενα μηνύματα μὲ κανένα ἀστυνομικὸ γιατί συναντιόταν κάθε μέρα μὲ τὸ δικηγόρο του. (Εἶχε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀμερικάνο καὶ ἄλλους δυὸ Ἀλ-

βανούς δικηγόρους). Κάπου-κάπου έρχόταν στην τρύπα τής πόρτας του κελλιού ό Παναγιώτης και μου έλεγε: «Κώστα, αν πεθάνω, να μου προσέχεις τὰ παιδιά, γιατί εσύ είσαι ό πιο νέος και θα ζήσεις. Και σου αφήνω τήν τελευταία επιθυμία μου, πού είναι να με θάψεις δίπλα στον τάφο του πατέρα μου».

Τὰ αδέρφια μου με συνάντησαν δυο φορές και μιὰ ή γυναίκα, ενώ τὰ παιδιά δέν τὰ είδα καμμιὰ φορά.

Ή Ελλάδα έχει βάλει σκληρούς όρους και δέν κάνει πίσω, γιατί κατηγορείται ή ίδια, αργότερα άρχισε και ό Κλίντον να πιέζει τόν Μπερίσα. Άν δέν μās έλευθέρωναν στο Έφετείο, θα μās έλευθέρωναν δίχως άλλο στο Άκυρωτικό. Ήμεϊς ήμασταν και οί αποδέκτες τής κατηγορίας ένός κράτους έναντίον άλλου κράτους, γι' αυτό ή ευθύνη ήταν μεγαλύτερη.

Αυτές οί σκέψεις τριγυρνούσαν συνέχεια στο μυαλό μου.

Στο διπλανό μας κελλι ήταν καλοί άνθρωποι. Ό ένας ήταν ό πρώην πρωθυπουργός, ό κ. Βιλσον Άχμέτη (1991). Στο κελλι είχε γύρω στα δυο χρόνια. Αυτός είχε ένα ραδιοφωνάκι και όταν άκουγε κάτι τò χαρούμενο πού είχε σχέση με μās, άμέσως με τò τὰκ-τὰκ στον τοίχο, μου έστελνε τήν είδηση.

Άπέναντι από τò κελλι μου ήταν και τὰ μέλη του Πολιτικού Γραφείου του πρώην δικτάτορα Έ. Χότζια, όπως: Ό Ρήτα Μάρκο, ό Χεκουράν Ισαί, ό Ράπο Μήνο, ό Άρανήτ Τσέλια και πολλοί άλλοι Υπουργοί του πρώην συστήματος. Λίγο πιο κάτω ήταν και ό Αλίας, ό όποιος μās χαιρετούσε όσες φορές μās έβλεπε. Όλοι αυτοί μās είχαν στείλει μηνύματα και είχαν κατηγορήσει τόν Πρόεδρο Μπερίσα για τήν φυλάκισή μας.

ΤΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΤΙΡΑΝΩΝ:

Έκρινε τήν υπόθεση τής διαμαρτυρίας τών κατηγορουμένων, με απόφαση υπ' άρ. 394, ήμερ. 6-10-1994 και αποφάσισε:

Τήν ισχύ τής απόφασης υπ' άρ. 682, ήμερ. 7-9-1994 του δικαστηρίου Τιράνων όσον άφορᾶ τήν ένοχή τών κατηγορουμένων Θεοδωρή Μπεζιάνη, Βαγγέλη Παπαχρήστου, Παναγιώτη Μάρτου, Κώστα Κυριακού και Ήρακλή Σύρμου και τήν άλλαγή τής απόφασης αυτής σχετικά με τισ ποινές, καταδικάζοντάς τους ως εξής:

1. Τὸν κατηγορούμενο Βαγγέλη Παπαχρήστο (βάσει τοῦ ἄρθρου 47g καὶ 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας.

2. Τὸν κατηγορούμενο Θεοδωρῆ Μπεζιάνη, (βάσει τοῦ ἄρθρου 47g καὶ 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) σὲ 6 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Τὸν κατηγορούμενο Θεοδωρῆ Μπεζιάνη, (βάσει τοῦ ἄρθρου 224\1 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) σὲ 2 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Ἐνώνοντας τὶς δύο ποινές, (βάσει τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 6 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας.

3. Τὸν κατηγορούμενο Παναγιώτη Μάρτο, (βάσει τοῦ ἄρθρου 47g τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας.

4. Τὸν κατηγορούμενο Κώστα Κυριακοῦ, (βάσει τοῦ ἄρθρου 47g καὶ 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 7 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Ἀπαλλάσσεται ὁ κατηγορούμενος γιὰ τὴν κατηγορία τῆς παράνομης ὄπλοφορίας.

5. Τὸν κατηγορούμενο Ἡρακλῆ Σύρμο, (βάσει τοῦ ἄρθρου 47g τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 6 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας.

Τὸν κατηγορούμενο Ἡρακλῆ Σύρμο, (βάσει τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου ὑπ' ἄρ. 7566, ἡμερ. 25-5-1992 καὶ 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει μὲ 2 χρόνια στέρηση ἐλευθερίας. Τελικά, ἐνώνοντας τὶς δυὸ ποινές, (βάσει τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου ὑπ' ἄρ. 7566, ἡμερ. 25-5-92 καὶ 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 6 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας.

Γιὰ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Ἐφετείου διαμαρτυρηθήκαμε μαζί με τοὺς δικηγόρους μας.

“Ὅπως μᾶς εἶχαν πεῖ, ὁ Πρόεδρος Μπερίσας μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν Χριστούγεννων θὰ ἔδινε χάρη καὶ θὰ ἔδινε καὶ σὲ ἐμᾶς.

Ἦταν 24\12\94. Τὸ μούζγκωμα, ἄνοιξε ἡ βαρεῖα θύρα τοῦ κελλιοῦ καὶ δύο ἀστυνομικοὶ μοῦ εἶπαν νὰ ἔτοιμαστῶ γιὰ τὴν ἐλευθερωτότητα.

Τὸ τί αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ἐκείνη τὴν στιγμή δὲν περιγράφεται. Καμμιά σκέψη δὲν μπορεῖς νὰ συγκρατήσεις, ὅλα σοῦ ἀνακατεύονται μέσα σου, προσπαθεῖς νὰ βάλεις σὲ τάξη

κάποια πράγματα, ἄλλὰ δὲν μπορεῖς, σοῦ στεγνώνει τὸ στόμα, οἱ λέξεις βγαίνουν μισές-μισές, οἱ φίλοι τοῦ κελλιοῦ σου χαίρονται καὶ σ' ἀγκαλιάζουν, προσπαθεῖς νὰ θυμηθεῖς τὸ τι σοῦ ἔχουν πεῖ καὶ σοῦ μοιάζει σὰν ὄνειρο. Ἀμήχανα καὶ μὲ τρεμάμενα χέρια δίνεις τσιγάρα στὴν παρέα καὶ ἀνάβεις καὶ ἐσὺ καὶ τότε συνέρχεσαι λίγο. Οἱ κακόμοιροι ποὺ θὰ μείνουν μέσα σὲ ἀγκαλιάζουν καὶ σοῦ δίνουν παραγγελιές ὅπως:

«Μὴ μᾶς ξεχνᾶς. Λέγε παντοῦ γιὰ τούτη τὴν ἀθλιότητα, ποὺ ἀφήνεις πίσω. Ἐδῶ πεθαίνει κάθε μέρα κόσμος».

Τότε συνέρχεσαι γιὰ τὰ καλά, καταλαβαίνεις τι γίνεται, καταλαβαίνεις ὅτι ἐσὺ θὰ φύγεις, θὰ πᾶς στὴν γυναίκα σου, στὰ παιδιά σου, στὴ μάνα σου, στὴν οἰκογένειά σου, ἄλλὰ αὐτοὶ ποὺ θὰ μείνουν μπορεῖ νὰ πεθάνουν καὶ εἶναι καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι σὰν καὶ ἐσένα. Καλοπροαίρετα τοὺς δίνεις ἐλπίδες καὶ τοὺς λές πῶς θὰ ἀγωνισθεῖς γιὰ νὰ ξεσκεπαστεῖ ἡ ἀλήθεια.

Ἦταν εἶχα καὶ δὲν εἶχα τὰ μοίρασα στοὺς συγκρατούμενους. Ξανάνοιξε ἡ πόρτα καὶ μὲ πῆραν. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἦταν στὰ διπλανά κελλιά φώναζαν ἀπὸ μέσα:

«Ὦρα σας καλή, εὐτυχῶς ποὺ ἦρθε ἡ ὥρα σας νὰ ἀποφυλακισθεῖτε, μὴ μᾶς ξεχνᾶτε!».

Στοὺς διαδρόμους συναντήθηκα καὶ μὲ τοὺς φίλους μου. Ὅλοι κάναμε κινήσεις ἀμηχανίας. Σὲ ὅλους μᾶς εἶχαν πεῖ τὰ ἴδια λόγια.

Ὁ διευθυντὴς τῶν στρατοπέδων τῆς Ἀλβανίας κ. Μπεντρὴ Τσιόκου (πρώην πολιτικὸς κρατούμενος), μᾶς ἔβαλε στὴ σειρά στὸ δωμάτιο τῶν συναντήσεων. Ὁ κ. Μπεντρῆς ἄρχισε νὰ μᾶς ἀναγγέλλει τὴ χάρη ποὺ εἶχε δώσει ἐκείνη τὴ μέρα ὁ κ. Μπερίσα. Ὁ Ἡρακλῆς πῆρε χάρη ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Ἐμᾶς τῶν ἄλλων μᾶς χάρισε ἀπὸ ἓνα ἕως δύο χρόνια. Μᾶς εἶχαν πεῖ ὅτι θὰ ἀπελευθερωνόμασταν καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ γυρίσουμε πάλι στὸ κελλί. Αὐτὸ δὲν τὸ περιμέναμε, ἦταν ἀπαράδεκτο.

Ὁ ἄνθρωπος σὲ τέτοιες στιγμὲς μπορεῖ καὶ νὰ πεθάνει ἢ νὰ τρελαθεῖ. Ὁ Μπεζιάνης διαμαρτυρήθηκε: «Γιὰ τὸ μᾶς τὸ κάνετε ἔτσι, αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτο, μᾶς κοροϊδέψατε. Δὲν πᾶμε στὰ κελλιά, κάνετε ὅ,τι θέλετε.»

Σκέφθηκα τὴν πρώτη μέρα ποὺ μᾶς πῆραν ἀπὸ τὰ σπίτια

μας, ἔτσι ἔμοιαζε αὐτὴ ἢ μέρα, ἴδια μὲ τὴν 18\4\1994. Πόσο δύσκολη ἦταν αὐτὴ ἢ στιγμή, ἦταν σὰν νὰ μᾶς ξαναφυλάκιζαν. Ἀμίλητοι καὶ σκεπτικοί, ἀφήσαμε τὸν Ἡρακλῆ ἀνάμεσά τους, πήραμε πάλι τὰ σκαλιὰ καὶ ξαναμπήκαμε στὸ κλουβί.

Οἱ ἀστυνομικοὶ ἀποροῦσαν, στὰ μάτια τους ἔβλεπες πόνο. Ὅταν μπῆκα στὸ κελλί, ἢ παρέα δὲν πίστευε στὰ μάτια της. Ὅλοι νόμισαν, ὅτι θὰ μᾶς ἔβγαζαν τὴν ἐπόμενη ἐπειδὴ εἶχε ἤδη νυχτώσει. Σιγά-σιγά καὶ αὐτοὶ κατάλαβαν ὅτι μᾶς εἶχαν κοροϊδέψει.

Ὁ Κιαμήλ (συγκρατούμενος), ἔκλαψε ἀπὸ τὸ κακό του.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ πὺ μᾶς ἔκαναν, δὲν πίστευα σὲ τίποτε, δὲν συγκινιόμουν πιά, δὲν μποροῦσα, δὲν εἶχα τὴν δύναμη. Ὁ δικηγόρος μου εἶπε ὅτι ὑπάρχει ἢ πιθανότητα νὰ σᾶς βγάλουν μὲ ἀναστολή, ἀλλὰ ἐμεῖς θὰ ζητήσουμε ἀθῶωση. Μὲ τὸ δικηγόρο εἶχαμε τὶς ἴδιες θέσεις.

Τὸν δικηγόρο τὸν εἶχε φωνάξει γιὰ συνάντηση καὶ ὁ Ἀμερικανὸς Πρέσβης στὰ Τίρανα, καὶ στὴν ἐρώτησή του εἰς ὃ Κ. Κυριακοῦ θέλει νὰ ἐλευθερωθεῖ μὲ χάρη ἢ ἀμνηστία, ὁ δικηγόρος μου τοῦ εἶχε ἀπαντήσῃ ὅτι ὁ Κ. Κυριακοῦ θέλει νὰ ἐλευθερωθεῖ μόνο ἂν ἀθῶθεῖ, γιὰτὶ εἶναι ἀθῶος.

Οἱ μέρες περνοῦσαν. Πιστεύαμε πὺ ψάχνανε τρόπο γιὰ νὰ μᾶς βγάλουν ἀπὸ τὴ φυλακή.

Ἡμῶν περήφανος, γιὰτὶ στὴ φυλακή δὲν ἤμουν γιὰ κάποια ἀτιμία. Ὅ,τι εἶχαμε κάνει ἦταν γιὰ ἓνα καλύτερο αὔριο. Εἶχα δώσει σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τὰ πάντα, εἶχα δώσει κάθε στιγμή τῆς ὑπάρξεώς μου.

Εἶναι ἀνηπόφορο καὶ βασανιστικό, νὰ εἶσαι ὁ ὄμηρος, νὰ εἶσαι ὁ φυλακισμένος τῶν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων, κάποιων ἀνώμαλων πολιτικῶν καὶ πολὺ περισσότερο ὅταν εἶσαι ἀθῶος. Αὐτὸ σὲ τρελαίνει, βλαστημᾶς τὴν ὥρα πὺ γεννήθηκες. Πρωτιμᾶς ἑκατὸ φορές περισσότερο νὰ εἶσαι ἄγριο ζῶο στὸ δάσος καὶ παρὰ μέλος μιᾶς τέτοιας κοινωνίας.

Οἱ στιγμὲς στὴν ἀπομόνωση ἦταν ἀπερίγραπτες. Στὴν ἀπομόνωση εἶναι ἀλήθεια, ὅτι μετὰ ἀπὸ πολὺ καιρό, νιώθεις κοντά σου, ἀγγίζεις τὴν ἴδια τὴν Παναγιά, κουβεντιάζεις μαζί της καὶ νιώθεις ὑπεράνω τῶν ἄλλων, πὺ δὲν ἔχουν αὐτὴ τὴν εὐκαιρία καὶ εὐχαρίστηση. Τώρα, μαζί μὲ τὴν πρώτη φυλακὴ ξεπερνοῦ-

σα τὰ δυὸ χρόνια ἀπομόνωση σὲ κελλί. Προσπαθοῦσα νὰ ξεχωρίσω τὶς ἡμέρες, ἀλλὰ ἦταν ἀδύνατο, αὐτὲς ἦταν ὅλες ἴδιες. Πάντα κάναμε τὶς ἴδιες κινήσεις, πράξεις, σκέψεις, καὶ ἔτσι ὅλες οἱ μέρες μαζί ἔμοιαζαν σὰν μιὰ μεγάλη, ἀτελείωτη γκρίζα μέρα...

Ἦρθε ἡ μέρα τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἡ 8 Φλεβαρίου 1995. Ἀπὸ τὸ δικηγόρο, ἤξερα ὅτι ἐμεῖς δὲν θὰ παίρναμε μέρος σ' αὐτὸ τὸ δικαστήριον, γι' αὐτὸ ἔγραψα αὐτὰ πού ἤθελα καὶ παρακάλεσα τὸν δικηγόρο μου νὰ τὰ πεῖ στὸ Δικαστήριον. Ἦμουν προετοιμασμένος ψυχικὰ γιὰ κάθε ἀπόφαση αὐτοῦ τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ὑπεράσπιση τοῦ κατηγορούμενου Κώστα Κυριακοῦ ἀπὸ τὸν δικηγόρο Χρῆστο Γκέλια στὸ Ἀκυρωτικὸ Δικαστήριον:

-Κύριε Πρόεδρε, κύριοι δικαστές, καὶ σὲ αὐτὸ τὸ Δικαστήριον ἀναγκάζομαι νὰ ἀναφέρω μὲ λίγα λόγια μερικές παραβιάσεις τοῦ νόμου. Αὐτὲς οἱ παραβιάσεις εἶχαν γίνει στὴν ἀνάκριση καὶ κατὰ τὴν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως, πού σήμερα καὶ τὸ δικαστήριό σας δικάζει. Τὰ προηγούμενα δικαστήρια δὲν ἔλαβαν ὑπόψη τους τὶς προτάσεις μας γιὰ σωστὴ ἐκτίμηση τῶν φερόμενων ὡς ἀποδείξεων. Στὰ προηγούμενα δικαστήρια γιὰ νὰ τὸ πῶ σαφῶς, φάνηκε ὁλοκάθαρα ἡ πρόθεση νὰ τιμωρηθεῖ ὁ κατηγορούμενος Κώστας Κυριακοῦ.

Θὰ ὑπενθυμίσω μερικές ἀπὸ τὶς παραβιάσεις πού εἶχαν ἐπιτραπεῖ στὴν διάρκεια τῆς ἀνακρίσεως καὶ κατὰ τὴν διεξαγωγή τῶν προηγούμενων δικαστηρίων, στὰ πρακτικὰ καὶ ὡς ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα πού βασίστηκε ἡ ποινὴ τοῦ κατηγορούμενου Κώστα. Γιὰ ἀντίκρουση, ἢ σωστὴ ἐκτίμηση ἀποδείξεων δὲν γίνεται λόγος, ὁ φάκελος πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση εἶναι ἀδειανός, ἢ γεμάτος μὲ κάποιες αὐτοονομαζόμενες «ἀποδείξεις», πού τὶς ἔχει παρουσιάσει ὁ Εἰσαγγελέας καὶ πού τὶς ἔχουν ὑπερτιμήσει, δίχως καμμιά βάση τὰ δικαστήρια. Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, θέλω νὰ τονίσω ὅτι κατὰ τὴν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως δὲν ἔχουμε ἐκφραστεῖ γιὰ μερικὰ προβλήματα πού εἶναι πολὺ σημαντικὰ. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔκανα γιὰ νὰ ἀποφύ-

γουμε τις εκφράσεις που μπορεί να φαίνονταν ότι πολιτικοποιούσαν την υπόθεση. Άλλα μια που από το φάκελο δεν βγαίνουν πολλά συμπεράσματα και πάλι δίχως να θέλω να πολιτικοποιήσω την υπόθεση, θέλω να υπενθυμίσω μερικά προβλήματα που είναι ουσιώδη.

Η 18η Απριλίου 1994 αποτελεί ένα πολύ βαρύνον χτύπημα για πολλές μειονοτικές οικογένειες. Αυτή την νύχτα, έγινε έλεγχος σε 60 σπίτια μειονοτικών, στους Αγ. Σαράντα, στο Δέλβινο, στο Αργυρόκαστρο, στο Τεπελένι, στην Πρεμετή, στο Λεσκοβίκι, στην Κορυτσά. Εκείνη την νύχτα κρατήθηκαν στα Αστυνομικά Τμήματα, με ή δίχως καμιά αιτία πολλά άτομα. Κρατήθηκε εκείνη την νύχτα και ο κατηγορούμενος Κώστας και ο αδελφός του Θωμάς Κυριακού. Όπως μεταδόθηκε από την τηλεόραση τελικά κρατήθηκαν οι 5 κατηγορούμενοι που δικάζονται σήμερα σε αυτό το δικαστήριο. Θα σας υπενθυμίσω μερικές καταπατήσεις, που συνδέονται με τον Κώστα Κυριακού.

Την ώρα 10 το βράδυ, στις 18-4-1994 γίνεται έλεγχος στην κατοικία του Κ. Κυριακού. Πάνω σε ποιά βάση έγινε αυτός ο έλεγχος;

Δεν βρισκόμαστε μπροστά σε αυτόφορο, δεν υπήρχε απόφαση έρευνας από τον Εισαγγελέα για την συγκεκριμένη κατοικία και τονίζω ότι αφού ο έλεγχος έγινε από την ΣΙΚ, γιατί το πρακτικό έλέγχου της κατοικίας κρατήθηκε από αξιωματικό της αστυνομίας του Αργυροκάστρου; Πώς εφαρμόστηκαν σε αυτή την περίπτωση οι απαιτήσεις του άρθρου 85 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας; Βάσει αυτού του άρθρου ο έλεγχος γίνεται με απόφαση του δικαστή, εξαιρούνται οι περιπτώσεις που πρέπει να αποφευχθεί ένας αυτόφορος κίνδυνος (π.χ. όταν είναι πάνω στην εκτέλεση ενός κακούργηματος, ή άμεσα μετά την πραγματοποίησή του). Το πρακτικό του Έλέγχου της κατοικίας έχει υπογραφεί από τον Κώστα Κυριακού και από έναν Αξιωματικό της Αστυνομίας καταπατώντας έτσι τις απαιτήσεις του άρθρου 86 του Κ.Π.Δ. Αυτό το Άρθρο καθορίζει ότι μόνο όταν πρόκειται για

ἐπείγουσες περιπτώσεις ὁ ἔλεγχος γίνεται βράδυ καὶ καθορίζει καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ πρέπει νὰ πάρουν μέρος στὸν ἔλεγχο. Ἄς παρακολουθήσωμε χρονολογικὰ τὴν ὑπόθεση. Τὸν Κώστα τὸν συνέλαβαν μὲ τὴν αἰτιολογία ὅτι στὸ σπίτι του, βρέθηκαν δυὸ σφαῖρες καὶ ἔγγραφα μὲ ἀντισυνταγματικὸ περιεχόμενον στὶς 18-4-1994. Ἡ κράτησή του φιγουράρει στὶς 19-4-1994. Αὐθόρμητα γεννιέται ἡ ἐρώτηση:

Πότε κρατήθηκε αὐτός, πότε τοῦ δέσανε τὰ χέρια; Ἀπὸ τὴν μέρα ποὺ τὸν πήρανε τὸν Κώστα καὶ τοὺς ἄλλους κατηγορουμένους, τοὺς εἶχαν κρατήσει καὶ ἀνακρίνει στὸ Κομισσαριάτο Ἀρ. 2 καὶ ὄχι στὸ στρατόπεδο 313, ποὺ μένουν ὅλοι οἱ ἄλλοι κρατούμενοι. Γιατὶ τοὺς ἔκαναν εἰδικὴ ἀνάκριση; Σ' αὐτὸ τὸ Κομισσαριάτο οἱ κατηγορουμένοι κρατήθηκαν μέχρι καὶ τὶς 7-9-1994, ποὺ βγῆκε ἡ ἀπόφαση τοῦ πρωτοβάθμιου. Ὁ Κώστας ἀνακρίθηκε ἀπὸ ἀσφαλίτες τῆς ΣΙΚ. Ἀπὸ τὶς 25 Ἀπριλίου καὶ μετὰ ἡ ἀνάκριση συνεχίστηκε ἀπὸ τὸν ἀνακριτὴ, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὴν παρουσία τῶν ἀνθρώπων τῆς ΣΙΚ ποὺ τὸν εἶχαν βασανίσει. Βέβαια ἡ ὑπογραφή τους δὲν φαίνεται πουθενὰ καὶ σὲ κανένα πρακτικόν. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὶς 18-5-1994, ὅταν ἐγὼ πῆρα μέρος γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἀνάκριση τοῦ κατηγορούμενου Κώστα. Διαμαρτυρήθηκα σκληρὰ γι' αὐτὴ τὴν βαρεὴν παράβαση στὸν ἀνακριτὴ. Τοῦ ζήτησα νὰ μοῦ ἐπιτραποῦν συναντήσεις μὲ τὸν πελάτη μου, ὅπως τὸ καθορίζει ὁ νόμος. Ὁ ἀνακριτὴς μοῦ ἀνακοίνωσε ὅτι εἶχε διαταγή, νὰ μὴν μὲ ἀφήσει νὰ πραγματοποιήσω συναντήσεις μὲ τὸν Κώστα. Πραγματικὰ αὐτὲς τὶς συναντήσεις τὶς πραγματοποίησα μὲ τὸν κατηγορούμενον ἀρκετὰ μετὰ τὴν λήξη τῆς ἀνακρίσεως, στὶς 10-7-1994. Μοῦ ζητήθηκε ἀπὸ τὸν κατηγορούμενον νὰ τονίσω καὶ στὸ Δικαστήριον σας ὅτι αὐτὸς εἶχε κακομεταχειριστεῖ, μέρες καὶ νύχτες χωρὶς διακοπὴ, μέχρι ποὺ τὸν παρέδωσαν στὸν ἀνακριτὴ τρομερὰ ἐξαντλημένο. Ὁ κατηγορούμενος αὐτὰ τὰ παράπονα τὰ ἔκανε καὶ μπροστὰ στὸν ἀνακριτὴ παρουσία μου στὶς 29-6-1994, εἶναι γραμμένα στὴν σελίδα 195 τοῦ φακέλου. Τὶς δύο βι-

ντεοκασέτες πού τὰ προηγούμενα δικαστήρια τὶς δέχτηκαν σὰν ἀποδείξεις, εἶναι ντροπή, αὐτὰ δὲν προβλέπονται ἀπὸ τὸν νόμο, αὐτὰ ἀποτελοῦν μιὰ πρωτοφανῆ δικαστικὴ περίπτωση, ὄχι μόνον γιὰ τὸν τόπο μας, ἀλλὰ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο. Αὐτὰ ἦταν μιὰ ἀνόητη μπλόφα ἀπὸ τὸ ὄργανο πού τὶς παρουσίασε.

Μιὰ ἄλλη σημαντικὴ καταπάτηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ Κώστα Κυριακοῦ εἶναι ἢ μὴ ἐξασφάλιση ἐξ ἀρχῆς τῆς υπεράσπισής του, ἂν καὶ αὐτὸς τὸ ζητοῦσε ἐπανειλημμένως.

Ἄς ἀναφερθοῦμε στὰ ἔγγραφα: Στὶς 21 Ἀπριλίου τοῦ ἀνακοίνωσαν τὸν ὄρο τους γιὰ τὸ δικαίωμα υπεράσπισης μὲ δικηγόρο. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ὁ Κώστας εἶχε ζητήσῃ δικηγόρο, μὲ διαφόρους τρόπους τοῦ εἶχε ἀρνηθεῖ τοῦ κατηγορούμενου αὐτὸ τὸ δικαίωμά του. Τὸν εἶχαν ἀνακρίνει 11 φορές δίχως παρουσία δικηγόρου. Ὅταν εἶχαν καταναλωθεῖ τελείως οἱ ἐρωτήσεις μὲ φώναξαν ἐμένα ὡς δικηγόρο τοῦ κατηγορούμενου.

Κύριοι δικαστὲς στὴν ἔναρξη τῆς ἐκδίκασεως αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης, τὸ Πρωτοδικεῖο ἔδωσε ἐλπίδες γιὰ μιὰ δίκαιη ἐκδίκαση τῆς ὑπόθεσεως. Μετὰ ἀπὸ ἓνα λεπτὸ πού ὁ ἐπαρχιακὸς Εἰσαγγελέας παρουσίασε τὴν κατηγορία, σηκώθηκε ἀμέσως ὁ ἀναπληρωτὴς καὶ ἀποστασιοποιήθηκε ἀπὸ τὴν κατηγορία προβλεπόμενη ἀπὸ τὸ γράμμα «C» τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Κ.Π.Δ. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ζητήσαμε ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα νὰ εἶναι ἀκριβῆς γιὰ αὐτὸ τὸ πρόβλημα. Αὐτὰ τὰ δικαστήρια κακῶς συνέχισαν μὲ συνεχεῖς παραβάσεις. Ἐνα καλὸ μέρος τῶν «ἀποδείξεων» πού ἔκαναν λόγο γιὰ ἀλλοτρίωση τῶν συνόρων, τὶς πέρασαν στὴν κατηγορία πού ἔμεινε. Δὲν συζητῶ τὴν στάση τοῦ Δικαστηρίου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκδίκασης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ θεωρῶ αὐτὴ τὴν στάση ἀπὸ τὶς πιὸ ἀνόητες πού μπορεῖ νὰ κρατήσῃ ἓνα Δικαστήριον. Αὐτὰ τὰ Δικαστήρια δὲν δέχτηκαν νὰ λάβουν ὑπόψη τους καμμιά ἀπόδειξη γιὰ τὴν διευκρίνιση τῆς ἀλήθειας καὶ δὲν ἀξιοποίησαν καμμιά ἀπὸ τὶς ἀποδείξεις πού ἐμεῖς τοὺς παρουσιάσαμε στὴν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως. Αὐτὸ καθρεφτί-

ζεται πολύ καλά από την απόφαση αὐτῶν τῶν δικαστηρίων. Στὰ προηγούμενα δικαστήρια ὅλα παρουσιάστηκαν μὲ ἀνακρίβεια, δὲν δείχνουν τὴν πηγὴ τῶν ἀποδείξεων ἢ φτάνουν μέχρι ἐκεῖ, πὺ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ διαστρεβλωθεῖ ἡ πραγματικότητα καὶ τὰ γεγονότα. Π.χ. λένε: «*Ὁ Κώστας Κυριακοῦ παραδέχεται στὸ ἡμερολόγιό του, ὅτι ἦταν στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας*». Αὐτὸ τὸ ἡμερολόγιο κύριοι δικαστὲς εἶναι στὰ Ἑλληνικά καὶ μεταφρασμένο στὰ Ἀλβανικά. Αὐτὴ ἡ ἔκφραση δὲν βασίζεται πούθενά καὶ αὐτὸ βεβαιώνεται πολὺ εὐκόλα.

Ζητήσαμε ἀπὸ τὰ προηγούμενα δικαστήρια νὰ παρουσιάσαν μερικὲς ἀποδείξεις, ἀλλὰ καμμιά δὲν παρουσιάστηκε, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχουν.

Γίνεται ἀποδεχτὸ στὶς ἀποφάσεις ὅτι ὁ Κ. Κυριακοῦ, εἶχε πάρει μέρος σ' ἓνα φροντιστήριό στὰ Γιάννενα πὺ εἰδικεύονταν πράκτορες ἐναντίον τῆς Ἀλβανίας. Αὐτὸ τὸ Σεμινάριο διοργανώθηκε σὲ συνεργασία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους μὲ τὸ Ἀλβανικὸ καὶ ὄχι γιὰτὶ τὸ ἠθέλε ὁ κατηγορούμενος. Σ' αὐτὸ τὸ Σεμινάριο πῆραν μέρος 27 ἄτομα. Ζητήσαμε νὰ ἐρωτηθοῦν μερικοὶ ἀπὸ αὐτούς. Ἔτσι θὰ διευκρινιζόταν ἡ ἀλήθεια. Τὰ δικαστήρια δὲν δέχθηκαν νὰ ἐρωτηθεῖ κανεὶς ἀπὸ αὐτούς πὺ συμμετεῖχαν. Οἱ κατηγορούμενοι Κώστας καὶ Ἡρακλῆς ποτὲ δὲν εἶχαν ἀποδεχτεῖ ὅτι τὸ Σεμινάριο εἶχε κατασκοπευτικούς σκοπούς. Παράκαλῶ πὺς ἔφθασαν σ' αὐτὰ τὰ συμπεράσματα τὰ Δικαστήρια;

Γίνεται ἀποδεκτὸ στὶς ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων δικαστηρίων ὅτι οἱ κατηγορούμενοι Κώστας καὶ Ἡρακλῆς, ὄπλισαν τὴν μειονότητα μὲ δίκαννα. Αὐτὸ ἔγινε, κατὰ τὴν κατηγορία, σὲ συνεργασία μὲ διάφορα Ἰδρύματα τῆς Ἑλλάδας καὶ μὲ τὴν ἔγκριση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ κατηγορία ἀνάφερε 59 ἄτομα ὄπλισμένα ἀπὸ τὸν Κώστα καὶ Ἡρακλῆ. Γιὰ χάρη τῆς δικαιοσύνης ζητήσαμε νὰ ἐρωτηθοῦν μερικὰ ἄτομα ἀπὸ τὰ 59, ἀλλὰ πάλι δὲν ρωτήσαν κανέναν, καὶ πρὸς ἀπορία ὄλων μας γίνεται ἀποδεχτὴ ἡ κατηγορία δίχως καμμιά ἀπόδειξη.

Ζήτησα ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα νὰ ἀποδείξει πόσοι εἶχαν

πιαστεί για κατασκοπία από τους συμμετέχοντες στο Σεμινάριο, πόσα όπλα είχαν συγκεντρωθεί και πόσα άτομα είχαν καταδικαστεί για όπλοκατοχή δίχως άδεια. Ούτε προς αυτή την κατεύθυνση το αίτημα έγινε αποδεχτό και δεν μās έδωσαν διευκρινίσεις.

Το δικαστήριο επέτρεψε και άλλες παραβάσεις ή αποδέχτηκε παράνομες στάσεις του Εισαγγελέα με σκοπό την επιβάρυνση της θέσεως του κατηγορούμενου.

Η κατηγορία ήταν για συνεργασία μεταξύ των 5 κατηγορούμενων. Πέντε φορές ζήτησα να εξακριβώσει ο Εισαγγελέας την συνεργασία. Ποι έκφραζόταν αυτή η συνεργασία ανάμεσα στους κατηγορούμενους; Ούτε αυτό το αίτημα το αποδέχτηκαν οι κατήγοροι. Μόνο στην άπαιτησή τους και στην απόφαση του Δικαστηρίου βγαίνει ότι ο Κώστας έχει συνεργαστεί με τον Ηρακλή, ενώ οι άλλοι τρεις κατηγορούμενοι είναι έξω από αυτή την συνεργασία. Τότε γιατί ενωθήκανε σε μια υπόθεση οι 5 κατηγορούμενοι αφού δεν υπήρχε συνεργασία ανάμεταξο τους; Είναι ξεκάθαρο πώς αυτός ο χειρισμός έγινε για συγκεκριμένους σκοπούς και ασφαλώς για να επηρεάση τα δικαστικά όργανα.

Οι σκόπιμες διαστρεβλώσεις που έκανε ο Εισαγγελέας έγιναν αποδεκτές από το Δικαστήριο σαν αναμφισβήτητες αποδείξεις, για να επιβαρύνουν την θέση του κατηγορουμένου. Έτσι κατά το κατηγορητήριο: «Ο Κώστας Κυριακού και ο Ηρακλής Σύρμος είχαν προετοιμάσει πρόγραμμα για την τοποθέτηση έκρηκτικων σε στρατιωτικά στρατόπεδα των συνόρων, ενέργεια που έμεινε σε άποπειρα.» Το παραπάνω συμπέρασμα δεν απορρέει από κανένα έγγραφο, όποιος έχει μελετήσει το φάκελο και των δύο κατηγορουμένων, αυτό το αντιλαμβάνεται άμέσως. Και αυτόματα γεννιέται η ερώτηση:

Γιατί τον Κώστα Κυριακού τον καταδικάζουν ένα χρόνο για δυο άχρηστες σφαίρες που βρέθηκαν στο σπίτι του και δεν τον καταδικάζουν για ένα τέτοιο μεγάλο έγκλημα που υποτίθεται ότι προετοίμαζε να το εκτελέσει; Όλα αυτά είναι ανόητα.

Ὁ Κώστας Κυριακοῦ εἶχε περάσει τὰ σύνορα μὲ παράνομο τρόπο τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990. Ἀφοῦ τὸν ἔπιασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἀστυνομία, τὸν πῆγαν στὰ γραφεῖα. Ἐκεῖ τὸν ρώτησαν γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς ἀποδράσεώς του στὴν Ἑλλάδα. Στὴν ἀπόφαση γίνεται ἀποδεχτὸ ὅτι αὐτὴ τὴν πράξη ὁ κατηγορούμενος τὴν ἔκανε γιὰ νὰ ἐνταχθεῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας. Αὐτὴ δὲ ἡ Ἀσφάλεια ἀμέσως τὸν ἐντάξε στὴν ὑπηρεσία της. Ἡ ἀλήθεια εἶναι γνωστὴ ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους. Ὁ Κώστας ἔφυγε ἐξ αἰτίας τῶν διώξεων ποὺ τοῦ γίνονταν ἀπὸ τὰ στελέχη τῆς πρώην Σιγκουρίμι. Στὴν Ἑλλάδα μὲσθ τῶν Μέσων Μαζικῆς Ἐνημέρωσης αὐτὸς ἔκανε μεγάλη δυσφήμιση τῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος ἐργασίας καὶ τῆς δικτατορίας τῆς Ἀλβανίας.

Εἶναι αὐτονόητο πὼς γιὰ ἓνα κακούργημα σὰν καὶ αὐτὸ τῆς κατασκοπίας, μπορεῖ νὰ μὴν ἐξασφαλιστοῦν ἀποδείξεις ποὺ βεβαιώνουν τὴν ὑπόθεση, ἀλλὰ εἶναι ἀκατανόητο νὰ πεῖς τοῦ ἄλλου ὅτι ἔχεις ἐνταχθεῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας καὶ ὅτι ἔχεις ἐκτελέσει τὰ καθήκοντα ποὺ σοῦ ἔχουν ἐπιφορτίσει, ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα. Ἀκόμα χειρότερα εἶναι ὅταν τὸ Δικαστήριό δὲν προσπαθεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθεια. Ἐδῶ θὰ ἤθελα νὰ τονίσω τὸ γεγονός ποὺ ἀποδέχεται τὸ δικαστήριό ὅτι ὁ Κώστας εἶχε δώσει πληροφορίες γιὰ τὸ στρατιωτικὸ στρατόπεδο στὴν Μπούλιο, ὅταν εἶναι γνωστὸ παγκοσμίως ὅτι ἐκεῖ δὲν... εἶχε στρατόπεδο... ποτὲ οὔτε πρὶν 40 χρόνια, πράγμα ποὺ μπορούσε νὰ βεβαιωθεῖ στὸ Δικαστήριό σου πολὺ εὐκόλα. Θὰ ἦταν λάθος νὰ δεχθεῖ τὸ Δικαστήριό σας ὅ,τι ἔγινε ἀποδεκτὸ ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ Δικαστήρια, ὅτι δηλαδὴ ὁ κατηγορούμενος εἶχε δώσει στὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια ὀνόματα μερικῶν στελεχῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ συστήματος. Αὐτὸ ὑποτίθεται σὰν ἔκδοση πληροφοριῶν; Τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ πολιτικοῦ γραφείου τῆς δικτατορίας δὲν ἦταν μυστικὰ γιὰ νὰ τὰ πάρει ἡ Ἀσφάλεια ἀπὸ τὸν Κώστα, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀποτελεῖ μυστικὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει κίνδυνο γιὰ τὸ σημερινὸ σύστημα τῆς Ἀλβανίας.

Κύριοι Δικαστές, ἡ προσωπικότητα τοῦ Κώστα Κυριακοῦ δὲν εἶναι αὐτὴ πού θέλει νὰ παρουσιάσει ἡ Εἰσαγγελία ἢ τὸ Δικαστήριον. Ὑπενθυμίζω ὅτι ὁ Κώστας σὲ ἡλικία 18 χρονῶν δικάστηκε 9 χρόνια μὲ τὴν κατηγορία τῆς διαφώτισης καὶ προπαγάνδας ἐναντίον τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας καὶ ἐκτέλεσε ὅλη τὴν ποινή. Τὸ παράδοξο ὅμως εἶναι ὅτι ἐνῶ στοὺς ἄλλους συγκρατούμενούς του, τέτοια πράξη ἐκτιμᾶται, γιὰ τὸν Κώστα, ἀντιθέτως ἔμμεσα τὸ δικαστήριον αὐτὸ τὸ δέχεται σὰν στοιχεῖο ἐναντίον του.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1990, αὐτὸς πέρασε κρυφὰ τὸ σύνορον καὶ πῆγε στὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖ ξεμασκάρισε ἀνοιχτὰ τὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὴ του τὴν ἐνέργεια αὐτὸς ἐπιβαρύνεται καὶ τὸ δικαστήριον ἀποδέχεται αὐτὸ τὸ στοιχεῖο σὰν μιὰ πράξη πού ἔγινε γιὰ νὰ τοποθετηθεῖ ὁ Κώστας Κυριακοῦ στὴν Ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφάλειας.

Πρέπει καὶ ἀξίζει νὰ τονίσω ὅτι ὁ Κώστας Κυριακοῦ ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1992. Γίνεται ἀποδεκτὸ ἀπὸ τὰ δικαστήρια, πὼς ἔκανε κατασκοπία τὸ 1991 στὴν Ἑλλάδα ἐναντίον τῆς Ἀλβανίας. Τὴν κατασκοπία μποροῦσε νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὸς σὲ ἐκεῖνες τὶς συνθήκες;

Μετὰ ἀπὸ τὸ 1992 αὐτὸς εἶχε πάει πολλές φορές στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ γιὰ ἀπορία τῆς κατηγορίας καὶ ἀσφαλῶς καὶ δικῆς μας αὐτὸς δὲν εἶχε πράξει καμμιά φορὰ καμμιά ἐνέργεια στὴν Ὑπηρεσία τῆς Ἀσφάλειας, οὔτε εἶχε συναντήσῃ κάποιον ποτέ. Ἐπομένως λογικὰ δημιουργεῖται τὸ ἐρώτημα:

Ποῦ ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει ἡ κατασκοπικὴ δράση τοῦ κατηγορουμένου Κώστα;

Ἔχοντας ὑπόψη αὐτὰ πού εἶπα παραπάνω καὶ ὅτι τὶς ἀντιρρήσεις ἐναντίον τῶν ἀποφάσεων τῶν προηγουμένων δικαστηρίων τὶς ἔχουμε ἤδη διατυπώσῃ πιὸ ὀλοκληρωμένες, ξανατονίζουμε ὅτι ἡ κατηγορία εἰς βάρος τοῦ κατηγορουμένου Κώστα Κυριακοῦ γιὰ προδοσία τῆς πατρίδας (προβλεπόμενη ἀπὸ τὸ ἄρθρον 47 γράμμα «g» τοῦ

Ποινικοῦ Κώδικα) εἶναι ὀλοκληρωτικὰ ἀβάσιμη βάσει τοῦ νόμου καὶ χωρὶς ἀποδείξεις.

Ζητᾶμε νὰ ἀκυρωθοῦν οἱ ἀποφάσεις τοῦ Πρωτοδικείου καὶ τοῦ Ἐφετείου. Ζητᾶμε νὰ κηρυχθεῖ ἀθῶος ὁ Κώστας Κυριακοῦ.

Τὴν ἀγόρευσὴ μου θὰ τὴν ὀλοκληρώσω μὲ τὰ λόγια ποὺ ὁ Κώστας μὲ παρακάλεσε νὰ πῶ σὲ αὐτὸ τὸ Δικαστήριον:

«Κύριοι δικαστὲς τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὴν ἀπόφαση ποὺ θὰ πάρετε, νὰ εἶστε βέβαιοι ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω κάνει καμμιά πράξη γιὰ νὰ βλάψω τὸ Ἀλβανικὸ Κράτος καὶ τὴν Ἀλβανία. Ἡ δράση μου εἶναι ἡ ἔκφραση τῶν δημοκρατικῶν μου αἰσθημάτων καὶ τὸ μόνο μου σφάλμα εἶναι ἡ ὑπομανὴ καὶ ἐπιμονὴ ποὺ εἶχα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μου καὶ τοῦ κόσμου ποὺ ζεῖ σ' αὐτὸν τὸν τόπο. Τὸ μόνο μου «ἀδίκημα» εἶναι οἱ προσπάθειές μου καὶ ὁ ἀγῶνας μου γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, προσπάθειες καὶ ἀγῶνας γιὰ τὸ καλύτερο αὔριο τῶν παιδιῶν μας, πράγμα ποὺ θὰ τὸ κάνω ὅσο ζῶ καὶ ἀναπνέω.»

ΤΙΡΑΝΑ 8-2-1995.

«Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΕΛΙΑΣ.»

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ:

ΑΠΟΦΑΣΗ «ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ»

Ἡ Δικαστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου μὲ σύνθεση τούς:

ZEF BROZI - Πρόεδρο τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου

PETRIT PLLOCI - Μέλος τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου

VAGJEL KOSTA - Μέλος τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου,

Στὴν δικαστικὴ ἀκρόαση (συνεδρίαση) ἡμερ. 08-2-1995, ἐξέτασε τὴν ποινικὴ ὑπόθεση ὑπ. ἀρ. 200/3 ποὺ ἀφορᾷ τοὺς κατηγορούμενους:

1. Μπεζάνη Θεοδωρῆ, τοῦ Κώστα καὶ τῆς Εὐθυμίας, ἔτος γέννησης 1933, γεννημένο στὸς Σχουριάδες κάτοικο καὶ Φραστάνης Ἀργυροκάστρου...

2. Παπαχρήστο Βαγγέλη, τοῦ Κώστα καὶ τῆς Εὐθυμίας, ἔτος γέννησης 1943, κάτοικο Ἀγ. Σαράντα....

3. Μάρτο Παναγιώτη, τοῦ Μιχάλη καὶ τῆς Σελήνης, ἔτος γεννήσεως 1939, γεννημένο στὸ Κακοδικι Ἀγ. Σαράντα, κάτοικο Δελβίνου...

4. Κυριακοῦ Κώστα, τοῦ Κυριάκου καὶ τῆς Εὐθυμίας, ἔτος γέννησης 1955, γεννημένο καὶ κάτοικο Δερβιτσιάνης-Ἀργυροκάστρου...

5. Σύρμο Ἡρακλῆ, τοῦ Γεώργου καὶ τῆς Γιανούλας, ἔτος γέννησης 1942, γεννημένο καὶ κάτοικο Δερβιτσιάνης-Ἀργυροκάστρου...

Ἡ Δικαστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Ποινικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου, ἀφοῦ ἄκουσε τὸν Εἰσαγγελέα τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Γκανῆ Ντιζντάρη ὁ ὁποῖος ζήτησε:

«Τὴν Ἴσχυὸ τῆς ἀπόφασης»,

Τὸν δικηγόρο τοῦ κατηγορουμένου Βαγγέλη Παπαχρήστο, τὸν Παϊτῆμ Χότζια, ὁ ὁποῖος ζήτησε:

«Τὴν ἄρση τῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἀθώωση τῶν κατηγορουμένων».

Τὸν δικηγόρο τοῦ κατηγορούμενου Θεόδωρου Μπεζιάνη, Κουϊτῆμ Ποῦτο, ὁ ὁποῖος ζήτησε:

«Τὴν ἄρση τῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἀθώωση τοῦ κατηγορουμένου».

Τὸν δικηγόρο τοῦ Παναγιώτη Μάρτου, Βλαδίμηρο Μπινέρη, ὁ ὁποῖος ζήτησε:

«Τὴν ἄρση τῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἀθώωση τοῦ κατηγορουμένου».

Τὸν δικηγόρο τοῦ κατηγορουμένου Κώστα Κυριακοῦ, Χρήστο Γκέλια, ὁ ὁποῖος ζήτησε:

«Τὴν ἄρση τῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἀθώωση τοῦ κατηγορουμένου».

Τὸν δικηγόρο τοῦ κατηγορούμενου Ἡρακλῆ Σύρμο, Ἀρκιλὲ Λιώλη, ὁ ὁποῖος ζήτησε:

«Τὴν ἄρση τῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἀθώωση τοῦ κατηγορουμένου», καὶ ἔθεσε τὴν ὑπόθεση ὑπὸ συζήτηση:

ΠΑΡΑΤΗΡΕΙ:

Ἡ ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου, σχετικὰ μὲ τὴν ἐνοχὴ καὶ τὴν νομικὴ ταξινόμηση τῶν πράξεων, ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὸ νόμο, καὶ πρέπει νὰ ἰσχύει... καὶ γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ Δικαστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ποινικοῦ Κολλέγιου τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου, μετὰ τὴν ἐξέταση καὶ τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ νόμου ὑπ. ἀρ. 7574, ἡμερ. 24-6-1992 «Γιὰ τὴν ὀργάνωση δικαιοσύνης».

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ.

Νὰ ἰσχύει ἡ ἀπόφαση ὑπ. ἀρ. 394, ἡμερ. 6-10-1994... τοῦ Ἐφετείου τῶν Τιράνων σχετικὰ μὲ τὴν ἐνοχὴ γιὰ τοὺς κατηγορούμενους:

Θεόδωρῃ Μπεζιάνη, Βαγγέλη Παπαχρήστο, Κώστα Κυριακοῦ, Παναγιώτῃ Μάρτο καὶ Ἡρακλῆ Σύρμο.

-Τὴν ἀλλαγὴ τῆς ἀπόφασης σχετικὰ μὲ τὴν ποινὴ τοὺς ὅπως παρακάτω:

1. Τὸν κατηγορούμενο Βαγγέλη Παπαχρήστο βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g 32 καὶ 38 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τὸν καταδικάζει σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας, μὲ πενταετῆ ἀναστολὴ τῆς Ἐκτέλεσης τῆς ἀπόφασης.

2. Τὸν κατηγορούμενο Θεόδωρο Μπεζιάνη βάσει τοῦ ἄρθρου 47 g τοῦ ποινικοῦ Κώδικα τὸν καταδικάζει σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Βάσει τοῦ ἄρθρου 224i

τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τὸν καταδικάζει μὲ 1 χρόνο στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Ἐνώνοντας τὶς ποινὲς αὐτές (σύμφωνα σὲ τὸ ἄρθρο 35 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐφαρμόζοντας τὸ ἄρθρο 38 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, τὴν ποινὴ μὲ πενταετῆ ἀναστολή.

3. Τὸν κατηγορούμενο Παναγιώτη Μάρτο βάσει τοῦ ἄρθρου 37 g καὶ 32 καὶ 38 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τὸν καταδικάζει σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας, μὲ πενταετῆ ἀναστολή.

4. Τὸν κατηγορούμενο Κώστα Κυριακοῦ σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 47 g, 32 καὶ 38 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τὸν καταδικάζει σὲ 5 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας, μὲ πενταετῆ ἀναστολή.

5. Τὸν κατηγορούμενο Ἡρακλῆ Σύρμο (σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 47 g καὶ 32 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 4 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Ἐπίσης ἰσχύει ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν καταδίκη παράνομης ὀπλοφορίας. Τελικά (βάσει τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα) τὸν καταδικάζει σὲ 4 χρόνια στέρηση τῆς ἐλευθερίας καὶ ἰσχύει ἡ χάρη τοῦ Προέδρου.

ΤΙΡΑΝΑ, 08-02-1995.

Μέλος Βαγγέλης Κώστας, Μέλος Πετρήτ Πλότσι, Πρόεδρος Ζέφ Μπρόζη.

Η ΑΠΟΨΗ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ.

Ἡ κατηγορία γιὰ τοὺς κατηγορούμενους Θεοδωρῆ Μπεζιάνη, Βαγγέλη Παπαχρήστο, Παναγιώτη Μάρτο, Κώστα Κυριακοῦ καὶ Ἡρακλῆ Σύρμο ὅτι σὲ συνεργασία ἐκτέλεσαν τὴν ποινικὴ πράξη τῆς προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδας ὑπὸ τὴν μορφή τῆς διαθέσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἐπιστολῶν ξένης κατασκοπίας, προβλεπόμενο ἀπὸ τὸ ἄρθρο 47 g τοῦ ποινικοῦ Κώδικα.

«Δέν βασίζεται οὔτε σὲ ἀποδείξεις οὔτε στηρίζεται σὲ κάποια νομικὴ βάση».

Οἱ κατηγορούμενοι γιὰ νὰ ἔχουν πράξει αὐτὸ τὸ ἔγκλημα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν παραδεχτεῖ τὴν κατάταξή τους στὴν ὑπηρεσία κάποιας ξένης ὑπηρεσίας μὲ σκοπὸ τὴν ἐκτέλεση διαφόρων πράξεων ἢ διοχέτευση ἐπιστολῶν εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τοῦ συντάγματος τῆς Ἀλβανίας. Στὴν ὑποκειμενικὴ πλευρά τους πρέπει νὰ διαφαίνονται σαφέστατα ἡ ἐχθρικὴ θέληση στὶς πράξεις τῶν κατηγορουμένων γιὰ προδοσία κατὰ τῆς Πατρίδας σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 47 γ τοῦ ποινικοῦ Κώδικα. Κατὰ τὴ διάρκεια ὅλων τῶν δικαστικῶν συνεδριάσεων οἱ κατηγορούμενοι δὲν παραδέχθηκαν ὅτι ἦταν στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφαλείας γιὰ νὰ ἐκτελέσουν ἐχθρικὴ καὶ ἀντισυνταγματικὴ δραστηριότητα κατὰ τῆς Ἀλβανίας. Ὁ συνήγορος κατηγορίας (εἰσαγγελία) δὲν διαθέτει καμμιά ἀπόδειξη, κανένα στοιχεῖο, ποὺ νὰ βεβαιώνει ὅτι οἱ κατηγορούμενοι συμφώνησαν μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀσφάλεια γιὰ τὴν ἐκτέλεση πράξεων εἰς βάρος τῆς δημοκρατίας τῆς Ἀλβανίας. Ἡ ὁμολογία τῶν κατηγορουμένων ὅτι εἶχαν ἐπαφὲς ὡς στελέχη τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ μὲ διάφορα στελέχη καὶ ὑπαλλήλους κρατικῶν ὑπηρεσιῶν.... μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ μὲ ὑπαλλήλους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀσφαλείας, δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξη ὅτι ἦταν πράκτορες της...

Ὅπως παρατηρεῖται, τὰ στοιχεῖα ποὺ συλλέχθηκαν ἐναντίον τῶν κατηγορουμένων συλλέχθηκαν παράνομα καὶ δὲν εἶναι πειστικὰ γιὰ τὴν ἀντικειμενικότητά τους. Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 10 τοῦ νόμου «Γιὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ἐλευθερίες τοῦ ἀνθρώπου»- «Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ κριθεῖ ἔνοχος βάσει στοιχείων συλλεγμένων μὲ παράνομο τρόπο»...

Γι' αὐτὸ, βασιζόμενος στὸ προαναφερόμενο ἄρθρο καὶ στὸ ἄρθρο... τῆς Ποινικῆς Δικονομίας, ζητοῦμε νὰ κηρυχθοῦν ἀθῶοι οἱ κατηγορουμένοι Θεόδωρος Μπεζιάνης, Βαγγέλης Παπαχρήστος, Παναγιώτης Μάρτος, Κώστας Κυριακοῦ, καὶ Ἡρακλῆς Σύρμος γιὰ τὴν κατηγορία τῆς

προδοσίας κατά τῆς πατρίδας, προβλεπόμενο ἀπὸ τὸ ἄρθρο 47 γ τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, ἀποφασίζοντας τὴν ἀναστολή τῆς ὑπόθεσης.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΖΕΦ ΜΠΡΟΖΗ.

Μὲ μεγάλη χαρὰ ὁ Βιλσὸν ποὺ ἦταν δίπλα στὸ κελλί μου, ἔστειλε τὸ χαρούμενο μήνυμα, γύρω στὶς μία τὸ μεσημέρι. Ἄργότερα ἦρθαν καὶ οἱ δικηγόροι μας καὶ μᾶς τὰ εἶπαν. Ὁ δικός μου, μοῦ εἶπε πὼς ὅ,τι καὶ νὰ γίνει σήμερα θὰ βγεῖτε. Ἀλλά, θέλοντας νὰ μᾶς βασανίσουν ἀκόμα, μᾶς ἄφησαν ἐλεύθερους τελευταία στιγμή, λίγο πρὶν τὰ μεσάνυχτα. Ὅταν ἦρθαν καὶ μὲ ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ κελλί τοὺς εἶπα δὲν βγαίνω, δὲν δέχομαι νὰ βγῶ μὲ ἀναστολή.

Μοῦ εἶπαν βγές γιατί θὰ σὲ βγάλουμε μὲ τὸ ζόρι. Ἔτσι ἀχωρίστηκα ἀπὸ τοὺς καημένους φίλους τοῦ κελλιοῦ καὶ βγῆκα στὸν διάδρομο τῶν κελλιῶν, ποὺ κανένας δὲν κοιμόταν ἀλλὰ φωνάζανε:

«Μπράβο κερδίσατε, ἀλλὰ δὲν βάζει γνώμη ὁ πρόεδρος Μπερίσια. Ὡρα σας καλή, ἐσεῖς εἴχατε τὴν Ἑλλάδα καὶ βγήκατε, ἀλλὰ ἐμεῖς θὰ πεθάνουμε ἐδῶ».

Ἔτσι μὲ ραγισμένη τὴν καρδιά καὶ μὲ πόνο κατηφόρησα τὰ σκαλίδια, ἐκεῖ βρῆκα καὶ τὸν Παναγιώτη ποὺ τοὺς ἔλεγε:

*«Ὁχι δὲν βγαίνω, ποῦ νὰ πάω τούτη τὴν ὥρα, ἄς μᾶς βγά-
ζατε γρηγορότερα ἢ θέλετε νὰ μᾶς σκοτώσετε».*

Καθήσαμε γύρω στὸ μισάωρο στὸ διάδρομο. Πολλοὶ ἀστυνομικοὶ μᾶς ἐπαῖρναν τὶς συστάσεις καὶ μᾶς ζητοῦσαν νὰ τοὺς βοηθήσουμε γιὰ βίζα γιὰ νὰ φύγουν γιὰ δουλειὰ στὴν Ἑλλάδα.

Φυλακισμένοι φώναζαν: *«Σᾶς περιμένουν ἑκατομμύρια, βίλες, θὰ σᾶς βροῦμε στὴν Ἑλλάδα δὲν θὰ μᾶς ξεχάσετε, θὰ μᾶς βοηθήσετε, θὰ γίνουμε καὶ ἐμεῖς Ἕλληνες, ἢ Ἀλβανία εἶναι καταραμένη χώρα...»* Καὶ ἄλλα τέτοια.

Δέν μοῦ ἔκαναν καμμιά αἴσθησι ἀυτὰ πού ἄκουγα, καὶ τὸ μυαλό μας ἄλλοῦ πήγαινε...

Ἦρθε ἓνας ὑπεύθυνος μᾶς εἶπε πὼς δέν ἔβρισκαν τὸν ἀποθηκάριο γιὰ νὰ μᾶς δώσουν τὰ πράγματά μας, γι' αὐτὸ ἀργοῦσαν. Μὲ πῆρε παράμερα ἓνας ἀστυνομικὸς καὶ μοῦ εἶπε πὼς:

«Εἶχες κάνει πολὺ καλὰ πού εἶχες μαλώσει καὶ πού δέν μιλοῦσες μὲ τὸν Χ., πού, ἦταν στὸ κελὶ γιατί, ἦταν βαλτὸς ἀπὸ τὸν Ἀσφαλίτη τοῦ στρατοπέδου, ἐπίτηδες γιὰ σένα στὸ κελλί».

Λέγοντάς μου αὐτὰ περάσαμε τὸ κατώφλι τῆς τελευταίας πόρτας καὶ βγήκαμε στὴν αὐλὴ πού ἦταν γεμάτη ἀστυνομικὸς ὀπλισμένους καὶ ἀσφαλίτες πού μᾶς κοίταζαν καὶ ἔμοιαζαν θηρία πού τοὺς φεύγει τὸ κυνήγι μέσα ἀπὸ τὸ στόμα. Ἐτσι φτάσαμε στὴν τελευταία, μεγάλη, σιδερένια πόρτα τοῦ αὐλόγυρου τῆς φυλακῆς καὶ ἀγκαλιασθήκαμε μὲ τοὺς δικούς μας πού μᾶς περίμεναν ἀνυπόμονοι.

Καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ δικαστήριον. Ἀπὸ ἀριστερᾶ: Λουκῆς Παπαφιλίππου, Βουνάτσος (ΠΑΣΟΚ), Μπαντουβᾶς (ΠΑΣΟΚ), Τάκης Παππᾶς (Κακαβιά 14/8/94)

ΟΙ ΑΜΕΤΑΝΟΗΤΟΙ. ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΑΚΡΥΑ

Σφιχταγκαλιάστηκα με πολλούς. Μαζί με τους δικούς μας, ήταν και πολλοί άγνωστοι. Προσωπικότητες από την Ελλάδα και την Αμερική περίμεναν κι αυτοί για αρκετές ώρες έξω από τις φυλακές.

Πήγαμε στο σπίτι του δικηγόρου μου. Αυτές τις λίγες ώρες που έμεινα μόνος, δεν έκλεισα μάτι. Σκεφτομουν για το παιχνίδι που παίχτηκε εις βάρος των Ελλήνων της Αλβανίας και εις βάρος του Αλβανικού λαού.

Ποιά θα ήταν η συνέχεια και ποιό το τέλος; Ποιά άλλα φοβερὰ θα μᾶς συνέβαιναν, τι μᾶς ἔκρυβε ἡ μαύρη μοίρα, δὲν θὰ ἔβλεπα καὶ ἐγὼ μιὰ ἀσπρη μέρα, ἔτσι θὰ νυχτώναμε μέσα στὴ φοβία καὶ τὴν ἀνασφάλεια. Αὐτὸ πὸ μᾶς συνέβη ἦταν πολὺ τραγικὸ καὶ πολὺ λυπητερό, ὅταν ἀναλογίζεσαι ὅτι, δίχως νὰ βλάψεις στὴ ζωὴ σου οὔτε ἓνα μυρμήγκι, ὑποφέρεις, ὑποφέρεις, ὑποφέρεις. Γιατί; Μιλᾶς με τὸν ἑαυτὸ σου, κάνεις γιὰ ἀμέτρητες φορὲς τὸν ἀπολογισμὸ τῆς ζωῆς σου καὶ ἐπαναβεβαιώνεις ὅτι εἶσαι πάντα ὁ ἀδικημένος.

Ἐπέφερα ἀπὸ τότε πὸ κατάλαβα τὸν κόσμο, ἀπὸ τὸ 1974, ἀπὸ τὰ θρανία τοῦ σχολείου. Ἐπέφερα καὶ βασανίστηκα ὄχι ἀπὸ τὸ Θεό, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ὑπέφερα στὸ ὄνομα τῆς «δικαιοσύνης».

Γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια οἱ δήμιοι; Ποιά εἶναι ἡ «ἀλήθεια» γιὰ τοὺς δήμιους, πὸ βασανίζουν αὐτοὺς πὸ λένε τὴν ἀλήθεια; Γι' αὐτοὺς ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ πὸ δὲν θίγει τὰ συμφέροντα μιᾶς ὁμάδας ἀνθρώπων, μιᾶς συμμορίας, αὐτοὶ θέλουν τὸν κόσμο ραγιᾶ, αὐτοὶ βρίσκονται σ' ὅλες τὶς κυβερνήσεις.

“Όλοι πρέπει νὰ ὀργανωθοῦμε, νὰ συντρίψουμε αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἀδικοῦν, ποὺ μᾶς κοροϊδεύουν, ποὺ μᾶς καταδυναστεύουν καὶ μᾶς κλέβουν. Πολλοὶ τέτοιοι εἶναι καὶ ἀνάμεσά μας.

Μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις, ξημέρωσε ἡ πρώτη ἐλεύθερη μέρα. Στὶς 9-2-1995, τὸ ἀπόγευμα, ἔφθασα στὸ σπίτι.

Δυὸ αὐτοκίνητα συγχωριανῶν εἶχαν βγεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ Ἄργυροκάστρο καὶ μᾶς περίμεναν μαζὶ μὲ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου. Πλῆθος κόσμου εἶχαν συγκεντρωθεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι.

Ὁ μικρὸς Ἄγγελος τώρα εἶναι 30 μηνῶν, εἶναι ἕνα χρόνο μεγαλύτερος. Στὴν ἀγκαλιά μου καθόταν μὲ τὸ ζόρι, εἶχε σηνηθίσει περισσότερο μὲ τὰ ἀδέλφια μου, μὲ ἔβλεπε σὰν ξένο. Εἶχα ξεχάσει νὰ κουβεντιάζω, μοῦ ἦταν δύσκολο νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί τους, ἀλλὰ δὲν πειράζει, τὸ σίγουρο καὶ τὸ ὠραῖο ἦταν ποὺ βρισκόμουν ἀνάμεσα στοὺς δικούς μου. Τὸ κακὸ ὄνειρο εἶχε τελειώσει, τέλος καλὸ, ὅλα καλά.....

«Ὅταν σὲ παίρνει ὁ παππᾶς δὲν ξαναγυρνᾶς, ἀλλὰ ὅταν σὲ παίρνει ὁ ἀστυνομικὸς, γυρνᾶς πάλι στὸ σπιτάκι σου». Καὶ νὰ ἐγὼ ξαναγύρισα, ἀλλὰ γιατί ὅλα αὐτὰ τὰ βάσανα, οἱ πίκρες, ὁ χωρισμὸς, ἡ καταστροφή, γιατί;...

Ἦρθε καὶ ὁ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδας κύριος Μπουρνόβας καὶ πονεμένα μοῦ ὑπενθύμησε: «Σοῦ εἶχα πεῖ, μὴν ἀσχολεῖσαι μὲ τὴν πολιτικὴ, ἀλλὰ κύτταξε τὰ ἀγγελούδια σου.»

Ἦρθαν πολλοὶ νὰ μᾶς συναντήσουν. Ἦρθαν κοντὰ καὶ μᾶς συμπαραστάθηκαν φίλοι ἀπὸ τὶς φυλακὲς ἀπὸ κάθε ἄκρη τῆς Ἀλβανίας, ἐγκάρδιοι καὶ παλαιοὶ φίλοι ἀπὸ Σκόδρα, Τίρανα, Ἐλμπασάν, Αὐλώνα, Τεπελένι, Ἄγ. Σαράντα κ.λπ. Αὐτοὶ ἀπέναντί μας εἶχαν τὰ ἴδια αἰσθήματα, τίποτε δὲν εἶχε ἀλλάξει.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦρθε καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου πρώην Πολιτικῶν κρατουμένων Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν, Νομοῦ Ἄγ. Σαράντα, ὁ Τζεμάλ Μπάλη. Ὁ Τζεμάλ ἦρθε μαζὶ μὲ ἄλλα μέλη τοῦ προεδρείου, ὅπως τὸν Σταῦρο Πιλιαφᾶ, τὸν Δημήτρη Νίνη κ.ἄ. Αὐτὸς εἶναι Τσιάμης ἀπὸ τὴν Κονίσπολη. Ἔχει κάνει 28 χρόνια φυλακὴ, ὡς πολιτικὸς κρατούμενος. Κοιτάζοντας ἐμένα στὰ μάτια ἔκλαψε.

Ἐβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του ἕνα γράμμα 12 σελίδων. Αὐτὸ τὸ γράμμα τὸ εἶχε στείλει στὸν πρόεδρο Μπερίσια. Τοῦ ἔκανε ἔκ-

κληση νὰ μᾶς ἀπελευθερώσει καὶ τοῦ ἔλεγε ὅτι ἄνθρωποι σὰν ἐμᾶς πὺ ὑποστήκαμε ὅλα τὰ κακὰ στὶς φυλακές, οὔτε γονατίζουμε, οὔτε γινόμαστε ὄργανα κανενός. Καθρέφτιζε ρεαλιστικὰ τὴν κατάσταση. Τόνιζε ὅλα ὅσα προσέφερε ἡ Ἑλλάδα στὴν Ἀλβανία, ὅταν ἡ τελευταία περνοῦσε δύσκολες στιγμὲς κλπ. κλπ. Φεύγοντας ὁ Τζεμάλ μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Σύλλογός τους εἶχε ἀποφασίσει νὰ δώσει ἓνα οἰκόπεδο τοῦ Ἡρακλῆ καὶ ἓνα ἐμένα, στὴν παραλία τῶν Ἀγ. Σαράντα. Αὐτὸ τὸ ἔκαναν σὲ ἔνδειξη συμπαράστασεως καὶ ἂν δὲν δέχονταν οἱ ἀρχὲς ὁ σύλλογός τους θὰ ἀντιδροῦσε. Ἡ συμπαράστασή τους μᾶς ἀπάλυνε τὸν πόνο. Αὐτοὶ οἱ φίλοι εἶναι τὰ πραγματικὰ ἀδελφία μας.

Ἄλλο περιστατικὸ πὺ μᾶς συγκίνησε, ἦταν ὅταν μάθαμε τὴν συμπαράσταση γενικὰ ὅλου τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου, ἢ συμπαράσταση ἀπὸ ἀνθρώπους πὺ δὲν ξέραμε οὔτε ὄνομα οὔτε διεύθυνσή τους. Αὐτοὶ εἶναι τόσοι πολλοὶ πὺ οὔτε τοὺς ξέρω ὅλους καὶ πὺ τὰ ὀνοματὰ τους θὰ γέμιζαν ὀλόκληρους καταλόγους. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐπώνυμοι καὶ οἱ ἀνώνυμοι ἄνθρωποι καὶ φορεῖς στήριξαν τὶς οἰκογένειές μας στὶς μεγάλες δυσκολίες πὺ ἀντιμετώπισαν.

Ἀπὸ αὐτοὺς θέλω νὰ ξεχωρίσω τοὺς ὀργανισμούς, Συλλόγους, ἐπιμελητήρια, κλπ πὺ εἶχαν πάρει ἀποφάσεις στὰ Διοικητικὰ τους Συμβούλια γιὰ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῶν οἰκογενειῶν τῶν «5», τὶς εἶχαν δημοσιεύσει καὶ σὲ διάφορα ἔντυπα καὶ πὺ ποτὲ αὐτὴ ἢ οἰκονομικὴ βοήθεια δὲν ἔφτασε στὸν προορισμό της.

Ἐκλαψα ἀπὸ συγκίνηση ὅταν ἔμαθα ὅτι οἱ φυλακισμένοι τῆς Κύπρου καὶ μάλιστα οἱ βαρυποινίτες, εἶχαν ὀργανώσει ἓνα Θεατρικὸ Ὅμιλο καὶ ὅλα τὰ χρήματα πὺ συγκεντρῶσαν τὰ εἶχαν στείλει στὶς οἰκογένειές μας. Μόνο ἓνας φυλακισμένος αἰσθάνεται καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, τὸν ἀνθρώπινο πόνο πὺ προκαλεῖται ἀπὸ τὴν τραγωδία τῆς ἀδικίας καὶ τῶν ἀνυπαρκτῶν κατηγοριῶν.

Ὁ κ. Εὐάγγελος Ἀγγελᾶκος στὸ σπίτι του ἀνάμεσα στοὺς πέντε (Ἀθήνα 1995 μετὰ τὴν ἀποφυλάκιση)

ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΔΟΞΟΙ ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ

Μια φορά ένας μεγάλος και καλός δικηγόρος, σκέφτηκε να φύγει για λίγο από την πόλη, από το άγχος, από το γραφείο του. Πήγε κάπου σε κάποιο νησί να ξεκουραστεί. Άφησε το γραφείο στον γιό του και τον παρακάλεσε να του προσέχει όλους τους πελάτες, αλλά περισσότερο να προσέχει τους καλούς πελάτες τους οποίους υπογράμμισε.

Πέρασε ο καιρός της ξεκούρασης και ο πατέρας, φρέσκος φρέσκος, γύρισε όρεξάτος για δουλειά. Ο γιός του, ένθουσιασμένος του ανακοινώνει ότι είχε κλείσει τις υποθέσεις των πελατών που του είχε υπογράμμισει ο πατέρας του.

-Μά τι έκανες παιδί μου, του λέει ο πατέρας.

-Εσύ δέν μου είπες πατέρα να τους προσέξω;

-Εγώ σου είπα να τους προσέξεις, γιατί αυτοί ήταν οί καλύτεροί μου πελάτες, αυτοί πλήρωναν καλά, δέν σου είπα να τους κλείσεις τις υποθέσεις.

Οί δικοί μου με πληροφόρησαν για την συμπαράσταση πολιτικών από όλα τὰ έλληνικά κόμματα με αποκορύφωμα την συνάντηση του προέδρου της ΝΔ κ. Μιλτιάδη Έβερτ με την οικογένειά μου στη Δερβιτσιάνη, για την συμπαράσταση από κορυφαίους δικηγόρους όπως από τον Παπαφιλίππου από την Κύπρο, τους Ά. Λυκουρέζο, Τ. Παπᾶ, Δ. Παξινό, Ίω. Γιατράκο και για την συμπαράσταση από ένθερμους πατριώτες, γνωστούς στην παγκόσμια δημοσιογραφία, όπως ο Ν. Γκατζογιάννης και άλλοι.

Πρέπει να επισημάνω ότι ή μοναδική επιστημονική Έλληνική εργασία παγκοσμίου κύρους ήταν ή έκθεση του επίκου-

ρου καθηγητοῦ ποινικοῦ δικαίου Χρ. Μυλωνόπουλου πού παρουσίασε στὸ ἀκυρωτικό δικαστήριό στὶς 8/2/95. Ἐπίσης σοβαρὲς ἐργασίες ἦταν καὶ οἱ ἐκθέσεις τῶν P. MANIKAS (DEPAUL UNIVERSITY- CHICAGO), τῆς MINESOTA (Ὁμοσπονδία δικηγόρων τῆς Ἀμερικῆς γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα) καὶ τῶν δικηγόρων τῆς Ἰταλίας Luigi Giacomo Scassellati-Sforzolini καὶ Dr. PROC. Stefano Mazzi.

Ζητῶ συγγνώμη ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς πού δὲν τοὺς ἀναφέρω τὰ ὀνόματα.

Ἔμαθα καὶ γιὰ δεκάδες χιλιάδες ὑπογραφές πού εἶχε συγκεντρώσει ἡ ΣΦΕΒΑ, γιὰ τὴν ἀθώωσή μας, γιὰ δεκάδες ἐπιστολὲς συμπαραστάσεως, ἀπὸ ἀπλοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐκκλησίας ὡς καὶ Ἀρχιεπισκόπους...

Πολὺ ἐνθαρρυντικό γιὰ τοὺς οἰκείους μου, ἦταν ἡ κορύφωση τῆς συμπαραστάσεως τῆς ἐκκλησίας, μὲ τὴν ζεστή καὶ ἐλπιδοφόρα συνάντηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας, τοῦ κυρίου Ἀναστασίου Γιαννουλάτου στὸ σπίτι μου.

Ἐπῆρχαν καὶ ἄλλοι ἄγνωστοι πατριῶτες μακριὰ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ ἀπὸ τίτλους, πού χωρὶς νὰ ὑπολογίσουν κόπο, κόστος, προσωπικὴ καὶ οἰκογενειακὴ ἀκεραιότητα καὶ πού τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ βοήθειά τους εἶχε μόνο ἓνα σκοπό:

«Νὰ νικήσει ἡ δικαιοσύνη καὶ νὰ μὴν γίνουν θύματα πολιτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν σκοπιμοτήτων ἀθῶοι ἄνθρωποι» καὶ πού τελικὰ οἱ σωστὲς ἐνέργειές τους ἀπέδωσαν πάρα πολύ, φέρνοντας τὸ θετικὸ ἀποτέλεσμα.

Στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς βουλευτὲς, διπλωμάτες, δικηγόρους κ.ἄ., πού τοὺς γνωρίζαμε καὶ πού ἄλλαζαν κάθε 4-5 ἡμέρες, μεγάλη περιέργεια καὶ ἀπορία μᾶς εἶχε προκαλέσει ἡ διακριτικὴ παρουσία -σὲ καθημερινὴ βάση ἀπὸ τὶς 15/8/94 μέχρι καὶ τὸν Ὀκτώβριο 1994 στὸ ἐφετεῖο- κάποιου ἄγνωστου κύριου. Αὐτὸς ὁ ἄγνωστος καθόταν πάντα στὸ τέλος τῆς αἴθουσας καὶ ἔκανε κάθε μέρα τὶς ἴδιες κινήσεις. Δὲν μιλοῦσε καὶ ἔπαιρνε πολλὲς φωτογραφίες. Ὄταν κουραζόταν τὸ χέρι του, ἐπειδὴ κρατοῦσε ψηλὰ τὸ μαγνητόφωνο, τὸ ἄλλαζε στὸ ἄλλο χέρι. Ἡ μόνη ἀλλαγὴ ἦταν ἡ γενειάδα του πού μεγάλωνε κάθε μέρα. Τὸν χαρακτήριζε ἡ ὑπό-

μονή και ή ψυχραιμία, αλλά όταν μετά την απόφαση του δικαστηρίου οί αστυνομικοί έσπρωχναν, έβριζαν και κλωτσοῦσαν τούς παρεβρισκομένους για να τούς βγάλουν έξω από την αίθουσα ή ύπομονή του έξαντλήθηκε... Έκανε μια απότομη στροφή και άπερίγραπτα άγριεμένος διαμαρτυρήθηκε φωνάζοντας δυνατά στα άγγλικά. Ο πανύψηλος Άλβανός αστυνομικός πού τούς έσπρωχνε, για πρώτη φορά, δέν άντέδρασε. Ο παράξενος με την γενειάδα ήταν άγνωστος για μάς πού ήμασταν στην απομόνωση, αλλά αυτός και ή οικογένειά του ήταν γνωστοί στους οικείους μας.

Τόν γνωρίσαμε μετά την αποφυλάκισή μας. Πρόκειται για τόν Έλληνα πατριώτη, έφοπλιστή από τò Λονδίνο κ. Ευάγγελο Άγγελάκο. Είναι αυτός πού τò 1991, μαζί με άλλους έφοπλιστές, ίδρυσε στò Λονδίνο την Ε.ΣΥ.Β.Η. (Έπιτροπή Συμπαραστάσεως Βορειο-Ηπειρωτών) με σκοπό κυρίως την βοήθεια πρòς τούς Έλληνες τής Άλβανίας. Τώρα μετά την αποφυλάκισή μας ó κ. Άγγελάκος, όπως και πριν την φυλάκισή μας, δέν διατηρεί πια την γενειάδα...

Πρέπει πάντα ó άνθρωπος να είναι άξιος τής συμπαραστάσεως αυτών των ανθρώπων. Η Ιστορία πού κρίνει άνελέητα και ó χρόνος πού θα περάσει, θα αποκαλύψει την τραγική πλευρά αυτού του βρώμικου παιχνιδιού πού παίχτηκε εις βάρος μας. Θα άπαντηθει ή έρώτηση:

«Γιατί ó πολιτικός κόσμος, τής Ελλάδας, για πολὺ καιρό, μετά την φυλάκισή μας, σώπασε, και για να είμαι πιò σαφής άρκέστηκαν όλοι οί υπεύθυνοι να κάνουν τò «καθήκον» τους με μια ξερή, γραπτή ή προφορική διαμαρτυρία, σαν τόν καλό δικηγόρο πού δέν θέλει να χάσει τούς «καλούς πελάτες»; Μήπως υπήρχαν συμφωνίες από πριν;!, με τò σκεπτικό ότι μηδενίζοντας τούς πιò δραστήριους τής Βορείου Ηπείρου, θα ήσύχαζαν και οί μέν και οί δέ; Γιατί σχεδόν μετά από τρεις μήνες ληθάργου, από την σύλληψή μας (18/4-7/7/94), ξαφνικά άρχισαν να κινούνται και οί πέτρες, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και άλλου, σ' όλον τόν κόσμο; Τότε ήταν πού θέλησαν να συναγωνισθοῦν μεταξύ τους, ποιός θα ξεπερνοῦσε τόν άλλον, προσφέροντας ότι μόρεσαν παραπάνω, με σκοπό την δίκαια επίλυση και την στήριξη των άδικο-κατηγορουμένων;

Αὐτὸς ὁ συναγωνισμὸς «παρέσυρε» στὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς πολιτικούς, ἀριστεροὺς καὶ δεξιούς μέχρι καὶ τὸν κορυφαῖο Ἀρχηγὸ τοῦ κόσμου, τὸν πλανητάρχη Κλίντον, νὰ στείλει ἐπανειλημμένα ἐπιστολές στὸν Πρόεδρο τῆς Ἀλβανίας.

Ποιὰ ἦταν τάχα αὐτὴ ἡ δύναμη, ποιὸς τάχα ἔφτιαξε αὐτὴ τὴν μηχανή, ποὺ κούνησε ὅλη τὴν γῆ; Ποιὸν φώτισε ὁ ΘΕΟΣ καὶ τάραξε, ξύπνησε καὶ ἀνάγκασε τοὺς πολιτικούς τῆς Ἑλλάδας καὶ τοὺς δυνατοὺς τοῦ κόσμου νὰ ἀναλογιστοῦν τὶς εὐθύνες τους καὶ νὰ δώσουν οὐσιαστικὸ τέλος στὴν ἐνοχικὴ τους σιωπή;...

Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀπλή: Ἦταν αὐτὸς ὁ «ἄγνωστος» πατριώτης ποὺ μαζί μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ τοὺς ἐξοχούς συνεργάτες του, ποὺ πίστεψαν στὴν ἀθωότητά μας, ἐργάσθηκαν σὲ καθημερινὴ βάση καὶ ἐνεργοποιώντας πολλοὺς φορεῖς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καθορθώσαν νὰ πετύχουν τὸ θετικὸ ἀποτέλεσμα ποὺ δὲν ἦταν ἄλλο ἀπὸ τὴν δικαίωσή μας.

Ἔξω ἀπὸ τὸ δικαστήριό στὰ Τίρανα. Ἀπὸ ἀριστερά: Δημήτριος Κάφκας Ἑλληνοαμερικανὸς δικηγόρος τοῦ Θ. Μπεζιάνη, Κὰρλ Σιεμπεντριτ ἐκπρόσωπος τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας τῶν Τιράνων καὶ Εὐάγγελος Ἀγγελᾶκος γνωστὸς Ἕλληνας ἐπιχειρηματίας.

ΑΣΥΓΧΩΡΗΤΟΙ ΟΙ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΙ ΚΑΚΟΥΡΓΟΙ

Ἦρθαν νὰ μᾶς ἀνταμώσουν καὶ αὐτοὶ ποὺ στὶς καταθέσεις τους εἶχαν ἰσχυριστεῖ ὅτι:

«Ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἦταν ἐξτρεμιστὲς καὶ ἤθελαν ἐμφύλιο στὴν Ἀλβανία, ἐνῶ ἐμᾶς... δὲν συμπίπτουν οἱ ἰδέες μας μ' αὐτῶν...».

Ἔτσι τὴν βλέπουν αὐτοὶ οἱ «ἄνθρωποι» τῆ ζωῆ. Πάντα ἐκτελοῦν ἐντολὲς καὶ πάντα στὴν ὑπηρεσία τοῦ δαίμονα.

Τώρα χάσαμε τὴ χαρὰ ποὺ μᾶς κρατοῦσε στὴν ζωῆ. Ποιὰ παρηγοριὰ θὰ εἶχαμε. Πουθενά πια δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ σταθοῦμε. Τὸ γλυκοχάραμα γιὰ τοὺς δημοκράτες τοῦ χώρου μας διήρκησε πολὺ λίγο καὶ γρήγορα τὴ θέση του τὴν πῆρε ἡ ἀνυπόφερτη ζέστη τοῦ μεσημεριοῦ. Μᾶς σκότωσαν τὴν ἐλπίδα. Ὁ Ἥλιος ποὺ ζέσταινε τὶς καρδιὲς ὅλου τοῦ κόσμου, ὁ Ἥλιος ποὺ ἦταν μέσα στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων εἶχε σβῆσει, εἶχε μετατραπῆ σε σκοτάδι. Οἱ σπίθες ποὺ εἶχε σκορπίσει εἶχαν γίνεϊ στάχτη.

Ἡ Δημοκρατία, δυστυχῶς στὸν τόπο μας ἄρχισε νὰ πεθαίνει πρὶν ἀκόμα γεννηθεῖ καλά-καλά.

ΤΟ ΜΕΤΩΠΙΟ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀλβανίας διασπάστηκε βαριὰ:

α) Ἡ πραγματικὴ δημοκρατικὴ πλευρὰ τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ χτυπήθηκε θανάσιμα ἀπὸ ὀλόκληρους κρατικοὺς μηχανισμούς.

β) Ἄνθρωποι μὲ ἀνώμαλο χαρακτήρα, ἐφιάλτες καὶ τεμπέλιδες ἄρχισαν ξανά, ὅπως στὸ παρελθὸν νὰ ὑπηρετοῦν τὸν ἀντίχριστο, καὶ διαστρεβλώνοντας τὴν πραγματικότητα, νὰ μᾶς πουλοῦν γιὰ 30 ἄσπρα.

γ) Στελέχη καὶ στηριχτές τοῦ πρώην συστήματος τῆς Δικτατορίας, (ἰνστρούκτορες, ἀξιωματικοὶ καὶ γενικὰ ἄνθρωποι ποὺ νοσταλγοῦν τὰ χαμένα τους πόστα), μὲ βεβαρυμένο παρελθόν, βρῆκαν εὐκαιρία καὶ προσχώρησαν σὲ ἄλλα κόμματα, ἐγκαταλείποντας προδοτικὰ τὴν ΟΜΟΝΟΙΑ.

Σέβομαι πάντα τὰ ἰδεολογικὰ πιστεύω τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ ὄχι αὐτῶν, ποὺ μᾶς χτύπησαν πισώπλατα ἐκείνη τὴν περίοδο, γιατί μέχρι τότε αὐτοὶ οἱ ὑποκριτὲς προσποιοῦνταν σὰν οἱ πιὸ φλογεροὶ Ὀμοιοῖτες, δημοκράτες, πατριῶτες καὶ ὑποστηρικτὲς τοῦ πρόγραμμάτος μας.

Τέτοιοι ἄνθρωποι εἶχαν παλιὰ ταραφία, παλιές διασυνδέσεις. Αὐτοὶ πάντα ἔπαιρναν ἀπὸ κοινοῦ τὶς ἐγκληματικὲς ἀποφάσεις, γι' αὐτὸ ἦταν δύσκολο νὰ ἔδειχνες κάποιον ἐγκληματία μὲ τὸ δάκτυλο. Γιὰ κάθε ξεχωριστὸ ἐγκλημα, αὐτοὶ ἦταν ἀπὸ κοινοῦ ἐγκληματίες, εἶχαν ὅλοι τους τὸ μερίδιό τους. Αὐτὸ τὸ κοινὸ ἐγκλημα ἦταν ποὺ τοὺς ἔνωσε καὶ τοὺς ἐνώνει. Ἔτσι φτιάχτηκε ἓνας κοινὸς μηχανισμὸς μὲ ἐνιαία ἐγκληματικὴ συνείδηση.

Αὐτὸς ὁ μηχανισμὸς εἶχε γερὰ θεμέλια, αὐτὸς ὁ μηχανισμὸς μᾶς πολεμάει ἐμᾶς σήμερα «δημοκρατικά». Μᾶς βάζουν τὴν ταμπέλα τῶν δεξιῶν ἐξτρεμιστῶν... Ἔτσι γίνεται πιὸ εὐκολο τὸ «ἔργο» τους.

Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι προσπάθησαν νὰ μᾶς συκοφαντήσουν μὲ πρωτάκουστους τρόπους.

Εἶπαν γιὰ μᾶς ὅτι:

«Δὲν ἔχουν κάνει φυλακὴ στὸ Σπάτς, ὅτι εἶχαν σταλεῖ ἀπὸ τὸν Ἐ. Χότζια μὲ ἀποστολὴ στὴν Ἰταλία, (γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κώστας ξέρει καὶ ἰταλικά). Στὴν Ἑλλάδα πῆγαν λίγους μῆνες πρὶν ἀνοίξουν τὰ σύνορα. Τοὺς ἔστειλε ἡ Σιγκουρίμι μὲ ἀποστολὴ κτλ.»

Ἄνθρωποι «καλοὶ», ποὺ ἦταν μιὰ ζωὴ καμουφλαρισμένοι ἄρχισαν νὰ ψιθυρίζουν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὅτι ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἡρακλῆς εἶχαν προετοιμάσει καὶ λίστες, γιὰ ἐκτέλεση συμπατριωτῶν, ἀνθρώπων τοῦ κόμματος τοῦ Ἐ. Χότζια...

Αὐτοὶ ποὺ εἶχαν καταθέσει ὡς ψευδομάρτυρες στὰ δικαστήριά μας, αὐτοὶ ποὺ στήριζαν ἀνεπιφύλακτα τὸ κόμμα τοῦ Ἐν. Χότζια καὶ ὄχι λίγο ἀλλὰ γιὰ 50 ὀλόκληρα χρόνια, αὐτοὶ τώρα παρουσιάζονταν ὡς ἥρωες. Προσπαθοῦσαν νὰ μᾶς πείσουν

ὅτι ἦταν ἀδικημένοι, γιατί τὸ κόμμα δὲν τοὺς προώθησε, δὲν τοὺς εἶχε κάνει διευθυντές, τοὺς εἶχε ἀφήσει ὑπεύθυνους ἢ ὑποδιευθυντές, ἢ τὸ κόμμα δὲν τοὺς εἶχε μεταθέσει ὡς πρόεδρους ἐκεῖ πὺ ἀὐτοὶ ἤθελαν...

Αὐτοὶ προσπαθοῦν νὰ κλείσουν ὅλους τοὺς δρόμους μας. Εἶναι σὲ θέση νὰ πουλήσουν καὶ τὴν ψυχὴ τους στὸ διάβολο. Ὁ σκοπὸς τους εἶναι νὰ μὴν ἔρθει ἡ ἐξουσία στὰ χέρια μας, στὰ σακατεμένα χέρια μας ἀπὸ τὰ σίδερα, καὶ αὐτὸ γιατί φοβοῦνται ἀπὸ τοὺς νόμους πὺ θὰ ψηφίσουμε. Αὐτοὶ οἱ νόμοι θὰ τοὺς ἀποδίδουν εὐθύνες γιὰ τὰ ἐγκλήματα τους.

Ἔσεῖς κύριοι κομμουνιστές, κύριοι Ἐνβεριστές, εἴστε ὑποστηρικτὲς τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἐγκλήματος, ἐμᾶς μᾶς φοβᾶστε, μᾶς τρέμετε, ἐμεῖς μόνο μπορούμε νὰ σᾶς βγάλουμε τὴν μάσκα. Ὁμολογήστε ἀνοιχτὰ τὶς ἁμαρτίες σας καὶ θὰ εἴστε συγχωρεμένοι.

Ἐμεῖς δὲν θέλουμε αὐτὰ πὺ ἐσεῖς λατρεύατε πάντα, δὲν θέλουμε χειροκροτήματα, θέλουμε δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη, ἀλλὰ ἐσᾶς τώρα πιά μὲ ὅ,τι ἔχετε κάνει σᾶς μισοῦμε. Ἐχουμε ὑποφέρει πολλὰ ἐξ αἰτίας σας. Ἀλλὰ ἐπιζήσαμε. Ἐμεῖς δὲν σᾶς μιμηθήκαμε· δὲν χύσαμε ξένο αἷμα, δὲν θέλουμε νὰ βασανίζονται οἱ ἄλλοι ἐξ αἰτίας μας.

Γιὰ τὸ χατήρι τῆς δημοκρατίας μπορεῖ νὰ ποῦμε ὅτι ἡ κίνηση τοῦ νεροῦ μέσα σ' ἓνα ποτήρι εἶναι φουρτούνα, ἀλλὰ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ δεχτοῦμε νὰ πνιγοῦμε σ' αὐτὴ τὴ φουρτούνα.

Ὁ πόνος πὺ μᾶς προκαλέσατε εἶναι πολὺ μεγάλος. Ἔσεῖς ὅσοι καὶ νὰ εἴσαστε καὶ ὅσους κακόβουλους συμμάχους καὶ νὰ ἔχετε, καὶ ὅσες ἄλλες συμμαχίες καὶ νὰ κάμετε, πάντα θὰ εἴστε πολὺ ἀδύνατοι νὰ ξανανικήσετε τὴν μαρτυρικὴ στρατιά μας.

Ὅσοι καὶ νὰ εἴσαστε, δὲν ἔχετε τὸ κουράγιο νὰ μᾶς κοιτάξετε στὰ μάτια, μπροστὰ στὸ βλέμμα ἑνὸς τίμιου συναγωνιστῆ μας ἐσεῖς σκύβετε τὸ πονηρὸ βλέμμα σας. Ἐμεῖς εἴμαστε ὁ ἀνοιχτὸς τάφος σας.

Ἡ τιμωρία σας θὰ ἔρθει, ὁ ἐλεύθερος κόσμος θὰ σᾶς καταλάβει καὶ θὰ σᾶς γνωρίσει. Τώρα αὐτὸς ὁ ἐλεύθερος κόσμος ἐκφράζει σὲ μᾶς μόνο συμπόνια.

Εὐχόμαστε νὰ μὴν ἔχει κανεὶς τὴν μοίρα μας.

Καὶ ἡ σκιά μας ἀκόμα θὰ κυνηγάει τοὺς δήμιούς μας πάντα.
Ἐμεῖς θὰ σᾶς κατηγοροῦμε ὅσο ζοῦμε.

Ἡ μεγαλύτερη τιμωρία γιὰ ἐσᾶς, θὰ εἶναι ἡ εὐχή μας: «*Νὰ ἀποχτήσετε συνείδηση*». Ἀλλὰ δυστυχῶς αὐτὸ εἶναι δύσκολο.
Ἐσεῖς εἶστε χωμένοι πολὺ βαθιὰ στὴ θάλασσα τοῦ αἵματος, εἶστε πολὺ κοντὰ στὴν κόλαση.

Κύριοι ἀπατεῶνες τοῦ κοινοῦ ἐγκλήματος εἶστε τρελοί. Ἀδίκως, ἴσως ἔχετε πολλὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ἀλλὰ ἔχετε χάσει τὸ πιὸ πολύτιμο, τὴν λογικὴ. Πότε-πότε σκέφτομαι:

Ἀξίζει νὰ ἀγωνιστεῖς γιὰ αὐτὸν τὸ κόσμο, ἀξίζουν οἱ θυσίες γιὰ τέτοιους ἀνθρώπους;

Ἡ Ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, αὐτοὶ οἱ Ἐφιάλτες δὲν ἔχουν λείψει ἀπὸ καμμιά κοινωνία. Μήπως δὲν προδόθηκε ὁ Λεωνίδας μὲ τοὺς τριακοσίους; Μήπως ὁ Φερραῖος δὲν παραδόθηκε στὶς Αὐστριακὲς ἀρχὲς ἀπὸ τὸν Κοζανίτη ἔμπορα Οἰκονόμου;

Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ κακοῦ δὲν μπόρεσαν ποτὲ νὰ φράξουν τὸν δρόμο τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους, δὲν μπόρεσαν νὰ ἀναβάλουν τὴν ἰδρυση τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας», δὲν μπόρεσαν νὰ κόψουν τὴν ὄρμη τοῦ Κολοκοτρώνη, οὔτε τὴν ὄρμη τῶν θρυλικῶν ἡρώων τοῦ ἱστορικοῦ «ΟΧΙ». Οἱ ἥρωες ὄνειρεύτηκαν ἐλευθερία, ἰσότητα, εὐτυχία, εἰρήνη. Τὸ ὄραμα αὐτῶν εἶναι καὶ δικό μας ὄραμα. Εἴμαστε στὸ δρόμο τους.

Καὶ ἀπαντῶ στὴν ἀπαισιόδοξη σκέψη μου:

«*Σήμερα, ἐμεῖς κάνουμε τὸ καθῆκον μας ὅπως καὶ αὔριο μεταγενέστερες γενιὲς θὰ κάνουν τὸ δικό τους καθῆκον, καὶ αὐτὸ θὰ γίνεῖ μέχρι τὴν τελικὴ δικαίωση*».

Τὴν ἀλήθεια, μὲ τίποτα δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τὴν κρύψετε. Πρὶν τελειώσω θέλω νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ἓνα πολὺ παλιὸ παραμῦθι.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ

Ήταν μιὰ φορὰ ἓνας βασιλιᾶς ποὺ δὲν τοῦ ἔλειπε τίποτε, εἶχε μεγάλο βασίλειο, πολλὰ πλούτη, καλὴ ὑγεία. Μόνο ποὺ ἡ φύση τοῦ εἶχε χαρίσει πολὺ μεγάλα αὐτιά. Ὁ βασιλιᾶς ντερεπόταν καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸ μάθουν αὐτὸ τὸ ἐλάττωμά του οἱ ἄλλοι. Κάθε φορὰ ποὺ κουρευόταν, ρωτοῦσε τὸν κουρέα: Τὶ σοῦ ἔκανε περισσότερο ἐντύπωση ὅταν μὲ κουρεύεις; Ὁ κουρέας δίχως νὰ προβλέψει τὸν κίνδυνο, τοῦ ἀπαντοῦσε:

Τὰ μεγάλα αὐτιά σου μεγαλειότατα. Ὁ βασιλιᾶς τότε τοῦ ἔκοβε τὸ κεφάλι. Αὐτὸ συνέχισε γιὰ πολὺ καιρὸ. Κάποτε ἓνας ἔξυπνος κουρέας τοῦ ἀπάντησε, ὅτι στὴ διάρκεια τοῦ κουρέματος ὅλα πῆγαν καλὰ καὶ τίποτε δὲν τοῦ προκάλεσε ἰδιαίτερη προσοχή. Ὁ βασιλιᾶς αὐτὸν τὸν κράτησε γιὰ πάντα, τὸν ἔκανε δικό του κουρέα.

Πέρασαν ἀρκετὰ χρόνια, ὁ καημένος ὁ κουρέας ντερτιάστηκε καὶ κάπου ἔπρεπε νὰ πεῖ τὸ μυστικό του. Τότε ἓνας γνωστικός γέροντας τοῦ ἔδωσε μιὰ συμβουλή:

«Παιδί μου ἂν ἔχεις κάτι ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ κρατήσεις καὶ πρέπει νὰ τὸ πεῖς, πήγαινε κάπου στὴν ἐρημιᾶ, ἄνοιξε μιὰ γούρνα καὶ πέστο στὴ γῆ».

Ὁ κουρέας πῆγε μακριά, ἄνοιξε μιὰ γούρνα καὶ φώναξε: *«Ὁ βασιλιᾶς ἔχει μεγάλα αὐτιά, τὰ ἔχει σὰν τοῦ γαΐδαρου».* Ἔτσι ἀλάφρυνε.

Τότε κάποιος βόσκος, ἔκοψε ἓνα κλαρὶ ἀπὸ τὸ δέντρο καὶ ἔκανε μιὰ φλογέρα. Ὅταν ἔπαιξε τὴν φλογέρα αὐτὴ ἔβγαλε φωνὴ καὶ ὄχι μελωδίες, φωνὴ ποὺ ἔλεγε: *«Ὁ βασιλιᾶς ἔχει μεγάλα αὐτιά, τὰ ἔχει σὰν τοῦ γαΐδαρου».*

Αὐτὸ ἔφτασε μέχρι τὸν βασιλιᾶ. Ὁ βασιλιᾶς ὀργισμένος

φώναξε τὸν βοσκό. Ὁ βοσκὸς τοῦ ἐξήγησε γιὰ τὴ φλογέρα ἀπὸ τὸ παράξενο δέντρο καὶ τοῦ εἶπε ὅτι καὶ ἄλλοι ἔχουν κάνει φλογέρες πὺ λένε τὰ ἴδια λόγια.

Ὁ βασιλιάς φώναξε τὸν κουρέα γιὰ ἀποκεφαλισμό. Ἦρθε ὁ καημένος ὁ κουρέας καὶ παρακαλοῦσε γιὰ ἔλεος. Ὁρκίστηκε ὅτι δὲν εἶχε πεῖ τίποτε κανενός, παρὰ μόνο τὸ εἶχε πεῖ σὲ μιὰ γούρνα, στὴν ὁποία κοντὰ εἶχαν σπείρει ἓνα δέντρο.

Ὁ βασιλιάς ἔπεσε σὲ βαρειὲς σκέψεις, ἄφησε ἐλεύθερο τὸν κουρέα καὶ ἀποφάσισε νὰ μὴν κρύβει πιά τὰ μεγάλα αὐτιά του...

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

**ΠΑΡΑΘΕΣΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ**

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Επιμελήτρια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΚΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ, ΠΟΥ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΗΚΑΝ ΘΕΤΙΚΑ, ΑΜΕΣΑ Ή ΕΜΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΑ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΤΩΝ «5» ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑ Κ. ΕΥΑΓΓΕΠΟ ΑΓΓΕΛΑΚΟ.

(Βάση τῶν ντοκουμέντων ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ κ. Εὐ. Ἀγγελάκου).

1. MINNESOTA ADVOCATES FOR HUMAN RIGHTS, MINNESOTA, USA. (Peggy L. Hicks, Adjunct Clinical Professor - Kevin Burke, Chief Judge)
2. COUNCIL OF EUROPE (STRASBOURG)
3. HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS (POLAND)
4. (Andrzej Rzeplinski, Member of Executive Committee - Member of Helsinki Committee in Poland)
5. HELSINKI FEDERATION, COPENHAGEN (Bjorn Elmquist)
6. AMNESTY INTERNATIONAL (Miss Hanne Pilejaald - DENMARK)
7. THE INTERNATIONAL HELSINKI FEDERATION (Aaron Rhodes - Vienna)
8. INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS (Geneva, SWITZERLAND)
9. CARL SIEBENTRITT (Second Secretary, Embassy of the United States of America, Tirana)
10. INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS LAW INSTITUTE - DEPAUL UNIVERSITY - CHICAGO (Jonathan B. Gould, Assistant Director)
11. PETER MANIKAS, Lawyer - USA (Introduced by Depaul University)
12. NIKOS GATSOGIANNIS & DIMITRIS KAFKAS (Πανεπιστημιακή Ὁμοσπονδία Ἀμερικῆς, Καναδᾶ καὶ Αὐστραλίας)
13. STUDIO LEGALE SCASSELLATI - SFORZOLINI ASSOCIAZIONE PROFESSIONALE (Avv. Luigi Giacomo Scascellati - Sforzolini & Dr. Proc. Stefano Mazzi)

14. EUROPEAN COMMISSION (Bruxelles, BELGIQUE)
15. EUROPEAN PARLIAMENT (Bruxelles, BELGIQUE)
16. L'ASSOCIATION EUROPEENNE DES AVOCATS (FRANCE)
17. LA COMMISSION DES DROITS DE L'HOMME DE L'A.E.A.
18. L'ASSOCIATION INTERNATIONALE DES JEUNNES AVOCATS (SWITZERLAND)
19. LA COMMISSION DE DROITS DE L' HOMME ET DE LA DEFENCE DE L'A. I. J.A. (Strasbourg)
20. HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS, Vienna, New York, Utrecht, Oslo.
21. AMNESTY INT'L BRITISH SECTION (London)
22. THE FOREIGN MINISTER Herr KLAUS KINKELL (Bonn - GERMANY)
23. THE CHANCELOR Herr HELMUT KOHL (Bonn - GERMANY)
24. Monsieur Le PRESIDENT FRANCOIS MITERAND (Paris - FRANCE)
25. THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES Mr. Bill Clinton (Washington-USA)
26. GREEK HELSINKI MONITOR (Athens)
27. MEPS IN U.K. [GREEN, Mrs PAULINE (post) - The RT HON. DOUGLAS HURD (post, House of Commons)]
28. ADAM VAMVAKAS, ESQ., AMSTERDAM
29. ARISTIDE D. KARATZAS, PUBLISHER (New Rochelle, NY)
30. FETSATHION (BAR ASSN, London)
31. KARSTEN VOEGT MP BONN (Πρόεδρος ομάδας εργασίας εξωτερικής πολιτικής)
32. BARS LAW SOCIETIES AND NOTARIATS IN THE EUROPEAN COMMUNITY
33. ORDRE NATIONAL DES AVOCATS DE BELGIQUE (BELGIUM)
34. DEF DANSKE ADVOKATSAMFUND (DENMARK)
35. LA CONFERENCE DES BATTONIERS DE FRANCE ET D' OUTRE MER (FRANCE)
36. DEUTSCHER ANWALTVEREIN (GERMANY)

37. INCORPORATED LAW SOCIETY of IRELAND (IRELAND)
38. GENERAL COUNCIL of the BAR of IRELAND (IRELAND)
39. CONSIGLIO NAZIONALE FORENSE - MINISTERO DI GRAZIA E GIUSTIZIA (ITALY)
40. NETHERLANDS ORDE VAN ADVOCATEN (NETHERLANDS)
41. CONSELHO GERAL ORDEM DOS ADVOGADOS (PORTUGAL)
42. CONSEJO GENERAL de la ABOGACIA ESPANOLA (SPAIN)
43. LAW SOCIETY OF NORTHEN IRELAND (NORTHEN IRELAND)
44. GENERAL COUNCIL of the BAR of NORTHEN IRELAND
45. THE LAW SOCIETY of SCOTLAND (SCOTLAND)
46. EUROPEAN COMMUNITY (Brussels) - Council Of The Bars And Law Societies Of The European Community (CCBE)
47. BARS, LAW SOCIETIES and NOTARIATS IN THE EUROPEAN FREE TRADE AREA (EFTA)
48. OSTERREICHISCHER RECHTSANWALTSKAMMERTAG (Vienna-AUSTRIA)
49. SUOMEN ASCANAJAJALIITTO (Helsinki - FINLAND)
50. LONGMANNAFELAG ISLANDS (Reykjavik - ICELAND)
51. LIECHTENSTEINISCHER RECHTSANWALTSVERBAND (LIECHTENSTEIN)
52. DEN NORSKE ADVOKATFORENING (Oslo - NORWAY)
53. SVERIGES ADVOKATSAMFUND (Stockholm - SWEDEN)
54. FEDERATION SUISSE DES AVOCATS/SCHWEIZERISCHER ANWALTSVERBAND (SWITZERLAND)
55. AMNESTY INT'L [Melanie Anderson: at Tirana 1-10 (Ref:3/11)]
56. RICHARD SCHIFTER (promoted afterwards to Special

- Assistant to the President of National Security Council)
57. RICCIARDI (President of CONSIGLIO NAZIONALE FORENSE - ITALY)
58. LES ADVOCATS SANS FRONTIERE [Mr. CHRISTIAN LUSCHER (Swiss-Geneva) - Brussels]
59. ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΕΥΡΩΒΟΥ-ΛΕΥΤΗΣ
60. ΕΡ. ΣΤΑΥΡΟΣ, ΕΛΒΕΤΙΑ
61. ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ:
ΡΕΝΟΣ ΠΡΕΤΖΑΣ - ΕΔΕΚ
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ - ΔΗΚΟ
ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΑΚΕΛ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΡΑΣ - ΔΗΣΥ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ

Ἀφιέρωμα στοὺς Οἰνουσσίους ἀγωνιστὲς τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων 1912-13 καὶ τῆς Ἐποποιΐας τῆς Ἠπείρου 1940-41.

ΗΠΕΙΡΟΣ - ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ

Ἡ Ἠπειρος, ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετη στὸ διάβα τῶν αἰῶνων στάθηκε μιὰ ἐθνικὴ καὶ πολυεδρική ἐπαλξή. Ἑλληνικὴ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων -στὴ Δωδώνη τὸ ἀρχαιότερο μαντεῖο- γνώρισε μεγάλη ἀκμή, ἰδιαίτερα ἐπὶ βασιλέως Πύρρου.

Ἀρχαῖες πόλεις τῆς ἐνιαίας Ἠπείρου: Κασσιώπη, Σύβοτα, Ἐλάτρια, Ἐπίδαμνος, Ἀπολλωνία, Πάνορμος, Φοινίκη, Ὀγχησμός, Βουθρωτόν, Ὠρικός, Κάννινα, Παλαίστη, Ἥλις, Ἐξαμίλιον, Ἀστάκη, Πασσαρών κ.ἄ.

«Ἀρχέγονος Ἑλλάς Ἠπειρος» (Κλαυδ. Πτόλ.)

1204 *Δεσποτάτο τῆς Ἠπείρου.* Κατάλοιπα τῆς λαμπρῆς περιόδου, ναοί, πολλὰ μοναστήρια, ἔργα τέχνης.

1430 *Υποταγὴ στοὺς Τούρκους (Ἰωάννινα).*

1611 *Ἐπανάσταση ἐπισκόπου Τρίκκης Διονυσίου (Σκυλοσόφου) στὰ Ἰωάννινα.* Ἀπὸ τὰ πρῶτα προεπαναστατικὰ κινήματα στὰ Βαλκάνια.

* * *

Ὁ Τουρκικὸς ζυγὸς κράτησε ἀπὸ τὸ 1430-1913. Ἀλλὰ οἱ Ἠπειρώτες παρὰ τὰ ὅσα ὑπέστησαν, κράτησαν ἀλώβητη τὴν ἐθνικὴ τους συνείδηση, τὴν παλληκαριά τους καὶ ἀνέπτυξαν τὴν *Εὐποιῖα*. Ἀπόδημοι Γιαννιώτες μὲ δωρεές τους ἰδρύουν τὶς περίφημες σχολές τῶν Ἰωαννίνων. Ἰδιαίτερα ἡ μέριμνά τους γιὰ τὴν ΠΑΙΔΕΙΑ τοῦ σκλαβωμένου Γένους. Γνωστὲς

οί ἐκδόσεις Μοσχοπόλεως, ὡς καὶ ἡ περίφημη Ἀκαδημία της.

* * *

Ἡπειρώτες Εὐεργέτες: Ἀβέρωφ Γεώργ., Ἀρσάκης Ἀπ., Ζάππας Εὐάγγ. καὶ Κων., Ζωγράφος Γ. καὶ Χρῆστ., Μπάγκας Ἰωάνν., Σίνας Σίμων, Γεώργιος καὶ Σίμων, Ἀδελφοὶ Ζωσιμάδες, Καπλάνης Ζώης, Ριζάρης Γεώργ. καὶ Μάνθος, Στουρνάρας Νικ., Τοσίτσας Μιχ., Χατζηκῶστας Γ. καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

* * *

Ἀγ. Κοσμάς ὁ Αἰτωλός (1714-1779): Ἐθνεργέτης καὶ ἱεραπόστολος. Ἐκήρυξε στὴν ἠπειρωτικὴ καὶ νησιωτικὴ Ἑλλάδα καὶ ἔδρασε ἰδιαίτερα στὸ βόρειο τμήμα τῆς Ἠπείρου, ὅπου τὸν ἀπηγχόνισαν οἱ Τοῦρκοι. Φλογερὸ τὸ κήρυγμά του γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παιδεία καὶ γλῶσσα. Ἰδρυε σχολεῖα, ἐμψύχωνε καὶ ἐνδυνάμωνε τὴν χριστιανικὴ πίστη τῶν δεινῶς χειμαζομένων ὀρθόδοξων χριστιανῶν.

* * *

Γνωστοὶ ἐπίσης εἶναι οἱ ἀγῶνες τῶν Σουλιωτῶν, τῶν Χειμαρριωτῶν, ὅλων τῶν Ἡπειρωτῶν σὲ κάθε ἐθνικὸ σάλπισμα. Πολλοὶ ἐπιφανεῖς ἀρχηγοὶ τοῦ '21 ἦταν Ἡπειρώτες, ὅπως καὶ οἱ ἱδρυτὲς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, Ἀθανάσιος Τσακάλωφ, Νικόλαος Σκουφᾶς (ὁ Ἐμμ. Ξάνθος, Πάτριος).

* * *

1912 18η Νοεμβρίου. Ἀπελευθέρωση Χειμάρρας.

20η Δεκεμβρίου. Ἀπελευθέρωση Κορυτσᾶς.

1913 21η Φεβρουαρίου. Ἀπελευθέρωση Ἰωαννίνων, Ἀργυροκάστρου. Ἀκολούθησαν πολλὲς πόλεις τοῦ βορείου τμήματος τῆς Ἠπείρου.

17η Δεκεμβρίου. Πρωτόκολλο Φλωρεντίας: Τὸ βόρειο τμήμα τῆς Ἠπείρου, γνωστὸ ἔκτοτε ὡς Βόρειος Ἡπειρος, ἀποσπᾶται μὲ ὅλο τὸν πληθυσμὸ του ἀπὸ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, γιὰ νὰ ἀποτελέσει μέρος τοῦ νεοσύστατου κράτους τῆς Ἀλβανίας.

1914 17η Φεβρουαρίου. Αὐτονομία τῆς Β. Ἠπείρου, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Γ. Ζωγράφο.

17η Μαΐου. Πρωτόκολλο τῆς Κερκύρας: Ἀναγνώριση Ἀυτονομίας. Μὲ ἐντολὴ τῶν Μεγ. Δυνάμεων τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἀνακαταλαμβάνουν τὴν Β. Ἡπειρο. Γιὰ 3 χρόνια ἐπανευρίσκει τὴν ἔθνικὴ καὶ πολιτικὴ τῆς ὑπόστασι καὶ ἐκπροσωπεῖται μὲ βουλευτὲς στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ. Διάφορα ὅμως γεγονότα καὶ ἐσωτερικὲς ἀδυναμίες τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτρέπουν στὶς ἔξω δυνάμεις νὰ ἀποσπάσουν καὶ πάλι αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς Ἡπείρου, γιὰ νὰ ἀποτελέσει μέρος τοῦ κράτους τῆς Ἀλβανίας.

1940 Ἐποποιῖα στὰ Ἡπειρωτικὰ καὶ Βορειοηπειρωτικὰ βουνά. Ὁ ἑλληνικὸς στρατός, νικηφόρος, ἐλευθερώνει τὴν Χειμάρρα, τὸ Ἀργυρόκαστρο, τὴν Κορυτσά, τοὺς Ἀγ. Σαράντα, ὅπου ξανακυματίζουν οἱ Ἑλληνικὲς σημαῖες. Ἡ χαρὰ εἶναι σύντομη. Οἱ 400.000 Ἑλληνικὲς ψυχὲς θὰ βρεθοῦν γιὰ μισὸ περίπου αἰῶνα ὑπὸ τὸ στυγνὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς. Ὑφίστανται τὰ πάνδεινα: Ταπεινώσεις, κολαφισμοὺς, ἐκτελέσεις. Τὰ μειονοτικὰ δικαιώματα ἀνύπαρκτα. Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καταπατοῦνται.

1946 30η Αὐγούστου. Ἐγγραφή τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ στὴν Διάσκεψη Εἰρήνης τῶν Παρισίων. Παραπομπὴ νὰ συζητηθῆ μετὰ τὴν λύση τοῦ «Αὐστριακοῦ» καὶ τοῦ «Γερμανικοῦ». Ἀμφότερα ἐλύθησαν. **Μένει τώρα ἡ συζήτηση καὶ λύση τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ.**

1990 Ἰούλιος. Πρώτη διαμαρτυρία κατὰ τοῦ καθεστῶτος.

Δεκέμβριος. Δραπετεύσεις.

1991 Ἰανουάριος, Φεβρουάριος... Ὁμαδικὴ φυγὴ στὴν Ἐλευθερία.

ΣΗΜΕΡΑ Φτώχεια, πείνα, ἐγκατάλειψη, στέρηση, πόνος βαθύς, συρρικνωμένα πρόσωπα, συνείδηση Ἑλληνορθόδοξη καὶ γλῶσσα καθαρὰ Ἑλληνικὴ, ἀνησυχία, ἀγωνία. Διωγμὸς παιδείας καὶ Ὁρθοδοξίας.

Ἐνα κομμάτι Ὁρθοδοξίας καὶ Ἑλληνισμοῦ ποὺ ἐλπίζει, ὑψώνει φωνὴ καὶ θυσιάζεται γιὰ τὰ δίκαιά του...

Αὐτὴ εἶναι σήμερα ἡ καλούμενη **ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ**.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΧΡΥΣΟΥΛΑΣ ΤΟΠΑΛΙΔΟΥ

Όπως αναφέρεται στο βιβλίο, μετά την αποφυλάκισή του από το Σπάτς, ο Κώστας Κυριακού προσπάθησε με επιστολές του προς την Βουλή των Ελλήνων και προς ιδιώτες να κάνει γνωστές τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων της Βορείου Ηπείρου.

Μία από αυτές τις επιστολές διεσώθη από την Χρυσούλα Τοπαλίδου κάτοικο Κοζάνης, η οποία την είχε παραλάβει από τον συγγραφέα όταν είχε επισκεφθεί το Αργυρόκαστρο. Την παραθέτουμε με την ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ αὐθεντικότης:

«19-5-1987

Ἀγαπητὲ κύριε ἢ κυρία, μὲ συνχωρεῖς ποῦ σὲ βάζω σὲ κόπο ἀλλὰ ἀν θέλεις κάνε μου αὐτὴ τὴ χάρη. Πιστέβω καταλαβένεις πόσο επικύνδινο εἶναι γιὰ μένα ποῦ κάνω αὐτὸ τὸ γράμμα, ἀν μὲ μνηρηστούν οἱ Ἀλβανοὶ τότες χάθηκα, γιὰ αὐτὸ σὲ παρακαλῶ πρόσεξε καὶ μὴ δημοσιέβης τὸ ὄνομά μου πουθενά.

Τὸ 1945 λυπόταξε ἀπὸ τὸ στρατό, ὁ ἀδερφὸς τοῦ πατέρα μου, τότες ἦταν 20 χρονῶν. Κάθησε στὴν Χαλκίδα (Ἐβια) ὅπου ἔμενε καὶ ἡ ἀδερφή του παντρεμένη στὸ ἀδερφὸ τοῦ Λάζαρου Παπαδόπουλου. Ο θύος, μὲ ὅσα ξέρομαι σπούδαζε στὴν Ελλάδα καὶ ὅς τὸ 1956 ἦρθε μερικὲς φορὲς στὴν Ἀλβανία. Μετὰ ἔφηγε στὴν Ἀμερική. Ἡ Ἀλβανικὴ ἀστηνομία λένε πὸς τὸ εἶχε σὲ μαύρες λίστες.

Η θύα μένει ακόμα στη Χαλκίδα. Έχει 3 κορίτσια και δύο αγόρια όλλους παντρεμένους. Ελευθερία Παπαδοπούλου, Θεδ. Θεοχάρη 7 Χαλκίδα 34100 GRECE, ενό η σύσταση τής θύα Κατίνας είναι

KATINA KYRIAKO
607 WHITESTONE PKW
WHITESTONE N. Y.
11357 U.S.A.

Στήλε σέ παρακαλό τὸ παραπάνο γράμμα σ' αυτή τή σήσταση μέ τή δηκή σου σήσταση. Γράψε και βάλε μέσα ένα κοματάκι χαρτί και εξήγησέ τους. Η Κατίνα είναι Ελληνίδα. Αν τυχόν έχουν αλάξει σήσταση και σου γυρήση τὸ γράμμα, τότε μάθε τή σήστασή τους από τή θύα Ελευτερία και στήλε το. Εγὼ αν πάρο τὸ δέμα πὸ παράγγιλλα θὰ καταλάβω αν φθάσει τὸ γράμμα.

Είμαι στὸ χέρι σου, γονατιστός σέ παρακαλώ, κάνε αυτό τὸ καλό, δὲ θὰ σου κοστίσει πολλά, παραμόνου λίγα χρήματα για φάκελλο και για γραμματόσιμο. Θὰ σου είμαι υπόχρεος για ὄλη μου τή ζωή, και αν τὸ θέλεις εσὺ αδερφός σου, φύλος σου και πάντοτες τύμιος άνθρωπος. Για αληλογραφία αν τὸ θέλεις, θὰ είναι επικύνδινο για μένα. Αν θέλεις μπορείς νὰ στήλεις γράμμα στὸ ὄνομα τής μαμάς μου, αλλά ὄχι μέ τὸ ὄνομά σου, γιατί τὸ δικό σου ὄνομα η Αλβανοί, αφού ήρθες εδὼ, τὸ ξέρουν.

Και νὰ δειχνεσε σὰν ἀξάδερφη ή σὰν νύφη τοῦ ἀξάδερφιού μου, παιδί τής θύας Ελευθερίας, πὸν ζεῖ αὐτοῦ, ή κάτι τέτιο. Αν θέλεις νὰ μάθεις για τή ζωή μας, αυτή είναι πολὺ σκληρή. Η πραγματικότητα μὰς κάνει πολὺ απεσιόδοξους. Εμείς δεν εχομαι κανένα δικέομα. Ο φόβος και ο τρόμος μὰς συνοδέβει από τή στηγμή πὸν βγένομαι στὸ φός. Εδὼ είναι αστυνομικό σύστημα και τὸ πὰν τὸ πνήγη από τή πρώτη στηγμή, ετσι δὲν γίνεται κύνηση, είναι αδύνατο. Ο κόσμος συγά-συγά Αλβανοηίται. Μὲ τὸ απαγόρευμα αυστηρὰ τής θρυσκίας (νὰ κάμεις τὸ σταυρὸ σὲ δικάζουν) πολλοί Ελινες παντρέβονται μέ Αλβανίδες. Τὰ παιδιὰ αὐτῶν βάση τοῦ συντάγματος πέρνουν Αλβανική ιπηκότητα. Πολὲς ικογένιες έχουν εξορίσει, πολλὰ στελέχοι τὰ στέλλουν στὸ βορὰ μέ δουλιά, ετσι ανακατέβουν

τὸ κόσμο καὶ τοὺς Τουρκοπειοὺν. Εἶχαν 3-4 χρόνια πού δέν παραδίκαζαν γιὰ διαφώτιση, ἀλλὰ τώρα ξανάρχισαν. Ἐχουν δέσει 10 Ἐλινες ἀπὸ τὸ Σαράντη, 2 παιδιὰ ἀπὸ τὴ Δρόπολη, πολλοὺς ἀπὸ τὴ Κορητσά. Ἡ κατηγορία ὠλων εἶναι πὸς θέλουν τὴν Ελλάδα, κάνουν διαφώτιση καὶ θέλλουν νὰ λυποτάξουν ὄλλα τούτα δίχως πρόβες, ἀπλὸς θέλουν νὰ χύσουν πανικὸ στὸ κόσμο καὶ πέρνοντας αὐτοὺς δικάζουν κατὰ κάπιο τρόπο ὄλλους τοὺς Ἐλινες τὶς Ἀλβανίας. Τὸ τί κάνουν οἱ Ἀλβανοὶ καὶ τί δρόμο θὰ πάρουν κανεὶς δέν τὸ ξέρει, ἓνα πράγμα εἶναι γνωστὸ πὸς ἡ γυνέκα τοῦ δηχτάτορα Χότζια εχει στὰ χέρια τὴ μισητικὴ ἀσφάλια καὶ ελένχει ὅλη τὴ κατάσταση. Ἐσεῖς πού ἐρχεστε στὴν Ἀλβανία βέβεια πού ἐρχεσται γιὰ μᾶς, ἀλλὰ δέν μαθένεται τὴν Ἀλήθια. Οἱ Ἀλβανοὶ δέν σὰς αφήνουν στὰ χωριά μας. Αφοβα σὰς μηλοῦν μόνον οἱ χαφιέδες καὶ σὰς τὰ λένε ὅλα ἀνάποδα. Γιὰ νὰ ἀλλάξει κάτι, χρηιάζεται πολὺ δράση ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ἀπὸ ὄλλα τὰ κομμάτια, ἀπὸ τὴ θρυσκία, ἀπὸ τὸ Σύλλογο καὶ ἀπὸ ὄλλους τοὺς ξενίτες μας.

1) Δικεόματα δέν εχομαι, 2) θρυσκία οχι, 3) ὁσο δουλεβομαι δέν μᾶς δίνουν, 4) Σημέα δέν μᾶς επιτρέπουν, 5) Ἑλληνικὴ λογοτεχνία γιὰ μᾶς ἀπαγορευμένη, 6) νὰ μποῦμε καὶ νὰ βγοῦμε στὴν Ελλάδα οχι, 7) οὔτε τηλεόραση νὰ βάλομαι στὴ Ελλάδα οὔτε ράδιο, οὔτε νὰ πεῖς εἶμαι Ἐλινας καὶ πολλά-πολλά ἄλλα. Ἀλλὰ οτι καὶ νὰ μᾶς κάμουν οἱ Ἀλβανοὶ πάλαι κάτῃ μᾶς μένει δέν θὰ μπορέσουν νὰ μᾶς ξερισόσουν. Ἀπὸ τὸ χωριό μου ἔχουν τημοριθεὶ τόσα ατομα πού συμληρώνουν 500 χρόνια, 500 χρόνια* σκλλαβιὰ ἰδρω καὶ αἷμα, ἀπὸ τοὺς οπίους 2 τὸ πλήρωσαν καὶ μὲ τὴ ζωὴ τους. Καὶ ὅλοι μας τημορημένοι γιὰτὶ θέλαμε, ἀγαπούσαμε τὴ πατρίδα μας τὴν Ελλάδα.

Τὰ πάθοι μας δέν τελειόνουν, ἀλλὰ ἐλπίζομαι νὰ ἐρθουν ὄλλα δεξὰ μὲ τὴ βοήθια τοῦ Θεοῦ.

Ο σκλαβωμένος βοριοσηπηρότης Κώστας Κυριακοῦ
Μὲ συγχορῆς γιὰ τὰ πολλὰ ὀρθογραφικὰ λάθη.»

* Βλέπε παρατήρηση σελίδα 85

ΜΙΑ ΠΡΟΦΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Στὴν ἐβδομαδιαία ἐφημερίδα «ΝΕΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ», στὶς σελίδες ποὺ ἦταν ὑπεύθυνος ὁ σημερινὸς ἐκδότης τοῦ βιβλίου Ἰω. Σχοινᾶς φιλοξένησε ἐπιστολὴ ποὺ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν Κώστα Κυριακοῦ καὶ ἡ ὁποία ἀποδεικνύεται τοῦλάχιστον προφητική. Παραθέτουμε πλῆρες τὸ δημοσίευμα τῆς Παρασκευῆς 2ας Νοεμβρίου 1990:

Ἔνας Ἕλληνας Βορειοηπειρῶτης μὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὴν Κεντρικὴ Διοίκηση τοῦ ΕΝΕΚ:

*** ΚΑΤΑΓΓΕΛΕΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΑ ΕΝΟΧΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ**

*** ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ**

Μία συστημένη ἐπιστολὴ διαφορετικὴ ἀπ' τὶς ἄλλες λάβαμε αὐτὲς τὶς ἡμέρες στὰ Κεντρικὰ Γραφεῖα τοῦ ΕΝΕΚ. Τὴν γράφει καὶ τὴν ὑπογράφει ὁ Βορειοηπειρῶτης Κώστας Κυριακοῦ ὁ ὁποῖος δραπέτευσε στὶς 20 Ἰουλίου 1990 καὶ διαμένει στὴν Κοζάνη φιλοξενούμενος ἀπὸ κάποιους προφανῶς καλοὺς Ἕλληνες, ποὺ εἶχε γνωρίσει ὅταν αὐτοὶ ἐπισκεφθήκανε τὴν Ἀλβανία.

Εἶναι φυσικὸ ἡ ἐπιστολὴ νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ὀρθογραφικὰ καὶ συντακτικὰ λάθη. Ὅμως δὲν κουράσθηκα νὰ τὴν φέρω στὴν δημοσιότητα, ἀφοῦ εἶναι γραμμένη μὲ τῆς ψυχῆς τὸ πύρωμα ἀπὸ ἓνα Ἑλληνόπουλο μὲ μεγάλη θέλησι. Ὅμως ἄς δοῦμε τὶ γράφει ὁ ἴδιος:

«Κύριοι εἴσθε ἡ τελευταία μου ἐλπίδα. Δὲν ξέρω τὶ ἐξέλιξι θὰ ἔχουν τὰ πράγματα καὶ πόσα ἀδέλφια μας Βορειοηπειρώτες θὰ βασανισθοῦν καὶ θὰ δικασθοῦν ἀπὸ τὴν Σιγκουρίμι τοῦ Ἰλίου, ἂν σιωπήσετε καὶ ἐσεῖς γιὰ αὐτὰ ποῦ θὰ σᾶς ἐνημερώσω, ὅπως σιώπησαν μέχρι στιγμῆς ἡ ἐλληνικὴ βουλή, ὁ κύριος πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κύριος ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνημερώθηκαν.

Λέγομαι Κώστας Κυριακοῦ καὶ γεννήθηκα τὸ 1955 στὸ χωριὸ Δερβιτσιάνη τῆς σκλαβωμένης Βορείου Ἰλίου. Στις 6 Μαΐου 1974 μὲ συνέλαβε ἡ Σιγκουρίμι καὶ στις 16 Δεκεμβρίου δικάστηκα ἐννέα χρόνια ἐγώ, δέκα ὁ φίλος μου Ἀριστοτέλης Ξέρας ποὺ πέθανε στὸ Σπάτς στις 1-5-1978 ἀπὸ ἀπεργία πείνας καὶ ὁ Σωκράτης Μῆλος ποὺ τρελάθηκε ἀπὸ τὰ βασανιστήρια στὴν ἀνάκριση, καὶ τώρα εἶναι στὰ τρελοκομεῖα. Ἐκαὶ ὀκτὼ χρόνια καὶ ἑπτὰ μῆνες στὸ Σπάτς καὶ βγήκα στὰ τέλη τοῦ 1982. Ζοῦσα στὸ χωριὸ μου ὡς τις 20 Ἰουλίου 1990, ὅταν ἀναγκασμένος ἀπὸ πολλοὺς λόγους ἄφησα τὴν γυναῖκα μου, τὸ παιδί μου, τὴν ἀγαπημένη μου μάννα καὶ τὰ ἀδέλφια μου, τὸν τόπο μου ποὺ τόσο πολὺ τὸν ἀγαπῶ καὶ ἦρθα στὴν μάννα πατρίδα, χάνοντας μέχρι στιγμῆς κάθε δυνατότητα γιὰ νὰ ἀγωνισθῶ γιὰ τὴν Βόρειο Ἰλιον.

Οἱ Ἕλληνες ποὺ ἐπισκέπτανταν τὴν Ἀλβανία καὶ τὴν Βόρειο Ἰλιον φεύγαν πάντα γελασμένοι. Χαφιέδες τοῦ συστήματος τοὺς πλησίαζαν καὶ τοὺς τὰ παρουσίαζαν ὅλα ρόδινα. Τὰ ἀποτελέσματα ἦταν νὰ γράφουν οἱ ἐλληνικὲς ἐφημερίδες πὼς ἐμεῖς ζοῦμε πολὺ καλά καὶ νὰ δηλώνη ὁ κ. Μανώλης Γλέζος στὴν βουλή ὅτι οἱ Βορειοηπειρώτες ζοῦν καὶ βασιλεύουν. Αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτο γιὰ κάθε τίμιο Βορειοηπειρώτη. Μέσα μου γινόταν ἐπανάστασι. Ἐπρεπε, δίχως ἄλλο, ὁ Ἕλληνισμὸς νὰ μάθη τὴν πραγματικότητα γιὰ νὰ μπορέση ἡ Ἑλλάδα νὰ γιαιτρέψη τὴν ἀρρώστεια τοῦ τέκνου της.

Ἐτσι τὴν περίοδο 1986-87 ἔγραψα τρία γράμματα μὲ ψευδώνυμο ἢ ἀνώνυμο στὸν τότε πρόεδρο τῆς ἐλληνικῆς βουλῆς κ. Γιάννη Ἀλευρᾶ καὶ τὸν παρακαλοῦσα νὰ ἐνημερώση ὅλους τοὺς βουλευτὲς γιὰ τὴν πραγματικότητα στὴν Ἀλβανία καὶ στὴν Βόρειο Ἰλιον. Ἐγραψα ἐπίσης στὸν τότε ἀρχηγὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Κ. Μητσοτάκη καὶ πολλὰ ἄλλα πρὸς ἀγνώστους σὲ μένα δημοσιογράφους. Αὐτὰ τὰ γράμματα τὰ ἔδιναν σὲ Ἕλληνες τουρίστες γιὰ νὰ φθάσουν στὸν προορισμὸ τους. Ὅμως τὴν περίοδο 1988-89 φωνάχθηκαν καὶ συνελήφθησαν ἀπὸ τὴν Σιγκουρίμι δεκάδες συγχωριανοί μου

μεταξύ των οποίων πολλοί φίλοι μου. Οί Άλβανοί τὰ μυρίστηκαν καὶ πέσαν στὰ ἴχνη μου, ὑποψιαζόμενοι ὅτι εἴμαστε δεμένοι μετὰ τὴν ἑλληνικὴ ἀσφάλεια. Πάλι τότε ἐνημερώσαμε τὸν Ἑλληνισμό μετὰ διάφορους τρόπους ἀλλὰ ὅταν οἱ συγχωριανοί μου ἀνακρίνονταν καὶ τραβοῦσαν τῆς ἐλιᾶς τὰ φαρμάκια, ὁ κ. Παπούλιας γιὰ κομματικὸς σκοποὺς ἐπισκέφθηκε τὴν Ἄλβανία καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρο σὰν νὰ μὴν συνέβαινε τίποτε. Τότε πού τὰ κελλιά ἦταν γεμᾶτα ἀπὸ τοὺς Βορειοηπειρώτες. Συγκεκριμένα ἦταν ὁ Μιχάλης Μάνος πού εἶχε συλληφθεῖ στὶς 28 Ἀπριλίου 1988 καὶ πιὸ πίσω ὁ Θεόδωρος Μάλιος, ὁ Γιάννης Ξέρας, ὁ Γιάννης Μπόμπολης, ὁ Χρῆστος Κόττρος, ὁ Τηλέμαχος Τσιούρης, ὁ Χρῆστος Τσέκας, ὁ Βαγγέλης Μυτηλής, ὁ Λευτέρης Καρατζιάς, ὁ Ἡρακλῆς Σύρμος καὶ πολλοὶ ἄλλοι πού φωνάζονταν γιὰ ἀνακρίσεις. Ἐπῆλθε πανικός, τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο τρόμαξε. Τὰ βασανιστήρια ἔφεραν ἀπογοήτευσιν καὶ πολλοὶ φίλοι μου, ξεχασμένοι ἀπὸ τοὺς πάντες, γονάτισαν, γιὰτὶ ἡ μάννα μας Ἑλλάδα βουβάθηκε ἐκείνη τὴν περίοδο καὶ δὲν ἀκούσθηκε ἡ φωνὴ τῆς.

Ἀπὸ τότε ἄνθρωποι τῆς Σιγκουρίμ μετὰ ἄρπαξαν πολλὰς φορές καὶ μετὰ πῆγαιναν 2-3 ὥρες μακρὰ ὅπου μου παρουσιαζόντουσαν τρία ἄτομα τῆς μυστικῆς ἀσφαλείας καὶ μετὰ πίεζαν μετὰ ὅλους τοὺς τρόπους νὰ συνεργασθῶ μαζί τους. Στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1989 μετὰ πῆραν καὶ μετὰ πῆγαν σὲ κάποιο ἄγνωστο μακρυνὸ μέρος, ὅπου μετὰ κράτησαν πέντε ἡμέρες. Τότε πῆρα τὴν ἀπόφασιν νὰ φύγω, ἀφήνοντας πίσω ὅ,τι ἀγαποῦσα.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐμπειρία

Τὸ πρῶτο χρέος πού ἔχω εὐρισκόμενος στὴν Ἑλλάδα εἶναι νὰ ἐνημερώσω τοὺς πάντες γιὰ τὴν ἀλήθειαν. Πιστεύω ὅτι ἡ εὐθύνη μου εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχει φόβος νὰ κατηγορηθοῦν καὶ νὰ δικαστοῦν κάποιοι ἄλλοι στὴ Βόρειο Ἡπειρο γιὰ τὶς δικές μου πράξεις γι' αὐτὸ ὅσα λέω νὰ τὰ λέω ἐπώνυμα. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ πιστεύω ὅτι ὑπάρχει ὑποχρέωσι πλέον ἀπὸ τοὺς ὑπεύθυνους νὰ μετὰ βγάλουν στὴν τηλεόρασι γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ τὰ ἀκούσουν ὅλοι οἱ Βορειοηπειρώτες.

Δὲν ξέρω ἂν ἔχουν φθάσει ὅλα τὰ γράμματα στὸν προορισμό τους. Γιὰ τὸ πρῶτο μου γράμμα μὲ ἐνημέρωσαν οἱ φίλοι μου τοῦ Ἰδρύματος Βορειοηπειρωτικῶν Μελετῶν ἀπὸ τὰ Γιάννενα. Μοῦ εἶπαν ὅτι τὸ ἄτομο ποὺ εἶχε πάρει τὸ γράμμα ἀπὸ μένα τὸ ἔδωσε σ' αὐτοὺς καὶ αὐτοὶ τὸ παρουσίασαν στὴν Βουλὴ. Ἀλλὰ πολὺ ἀγανάκτησα ὅταν μοῦ εἶπαν πὼς βουλευτὲς τοῦ ΠΑΣΟΚ προσπάθησαν νὰ τὸ ἀποσιωπήσουν καὶ νὰ ὑποστηρίξουν ὅτι τὸ γράμμα αὐτὸ δὲν προερχόταν ἀπὸ Βορειοηπειρώτη ἀλλὰ ἀπὸ ἀκροδεξιὸ Γιαννιώτη. Ἄν ἐπράξαν ἔτσι γιὰ ὅλα τὰ γράμματα πραγματικὰ εἶναι μεγάλη προδοσία καὶ τὰ πάντα μᾶς ὀδηγοῦν στὴν ἀπαισιοδοξία. Ἐγὼ εἶμαι ἤδη ἀπογοητευμένος καὶ τὸ ἴδιο θὰ γίνῃ μὲ τοὺς φίλους μου ποὺ πολὺ γρήγορα θὰ τὸ μάθουν καὶ θὰ ἀπογοητευθοῦν κι αὐτοί. Θὰ πιστέψουν πὼς δὲν νοιάζεται κανεὶς γι' αὐτούς, ἐνῶ τὸ μόνο ποὺ μέχρι σήμερα μᾶς κράτησε ἦταν ἡ ἐμπιστοσύνη στὴν μάννα πατρίδα. Ποτὲ κανένας Ἕλληνας δὲν ξέρει τὴν πραγματικότητα καλύτερα ἀπὸ μᾶς ποὺ τὴν ζοῦμε.

Τὶ πρέπει νὰ γίνῃ

1. Χρειάζεται μεγάλη προπαγάνδα διαμέσου τηλεοράσεως καὶ ραδιοφώνου. Νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τῶν Βορειοηπειρωτῶν καὶ νὰ δοθῇ ἡ ἱστορία τῆς Βορείου Ἡπείρου. Τὶ εἶναι ἡ Βόρειος Ἡπειρος; Πότε καὶ γιὰτί τὴν ἔδωσαν στὴν Ἀλβανία; Ὁ Βορειοηπειρωτὴς χρειάζεται νὰ μάθῃ τὴν ἱστορία του γιὰ νὰ νοιώσῃ ὑπερήφανος καὶ ἂν δὲν τὴν ἀκούσῃ ἀπ' τὸ ἐλληνικὸ ραδιόφωνο δὲν θὰ τὴν μάθῃ ποτέ.

2. Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις νὰ ἀναγκάσῃ τὴν ἀλβανικὴ νὰ διδάξῃ στὰ σχολεῖα τοὺς Βορειοηπειρωτὲς τὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τὴν στιγμὴ ποὺ μᾶς ἀναγνωρίζει γιὰ Ἕλληνες. Νὰ γίνῃ δηλαδὴ τὸ ἴδιο ποὺ γίνεται στὸ Κοσσυφοπέδιο ὅπου οἱ Κοσσυφοπέδιοι μαθαίνουν τὰ πάντα γιὰ τὴν Ἀλβανία.

3. Νὰ ἀναγκάσῃ τοῦ Ἀλβανοῦς νὰ ἀφήσουν ἐλεύθερη τὴν θρησκεία ἀφοῦ αὐτὸ προβλέπει καὶ τὸ καταστατικὸ τοῦ Ο.Η.Ε., τοῦ ὁποίου εἴμαστε μέλος.

4. Μέσω τοῦ διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ νὰ βοηθηθοῦν ἐλληνι-

κὲς οἰκογένειες κατατρεγμένες ἀπὸ τὸ ἀλβανικὸ σύστημα.

5. Νὰ ἰδρυθεῖ ἓνα γραφεῖο ἀνεξάρτητο ποὺ νὰ στηρίζεται ἀπὸ κάθε κυβέρνησι καὶ οἰκονομικὰ καὶ μὲ τὰ πάντα καὶ νὰ ἀσχολεῖται μόνο μὲ τὸ Βορειοηπειρωτικόν, ὅπως καὶ οἱ Ἄλβανοὶ ἔχουν ἓνα τέτοιο ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀλβανοποίησι τῶν Βορειοηπειρωτῶν.

6. Οἱ Πόντιοι βοηθοῦνται. Οἱ ἀντάρτες, ποὺ ξαναγύρισαν, τὸ ἴδιο κι ἂς εἶχαν ἐγκαταλείψει τὴν Ἑλλάδα σκοτώνοντας τ' ἀδέλφια τους. Ἔτσι καὶ πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ βοηθηθοῦμε ἐμεῖς οἱ Βορειοηπειρωτῶτες ποὺ φεύγουμε ἀπὸ τὶς σφαῖρες τῶν Ἄλβανῶν, ἐνῶ ἄλλοι ἀφήνουν τὰ κόκκαλά τους στὰ Ἑλληνο-ἀλβανικὰ σύνορα. Πρέπει νὰ γίνῃ ἓνας οἰκισμὸς στὰ Γιάννενα ἢ κάπου ἄλλοῦ στὴν Ἡπειρο καὶ νὰ μαζευτοῦμε ὅλοι οἱ φυγάδες νὰ ἀγωνισθοῦμε ὁμαδικά. Νὰ εἴμαστε κοντὰ στὸν τόπο μας ἔτοιμοι γιὰ τὸ κάθε τι καὶ ὄχι ἄλλος νὰ πάῃ στὴν Ἀθήνα γιὰ δουλειά, ἄλλος στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἡ Βόρειος Ἡπειρος νὰ χάνῃ τοὺς ἀγωνιστὲς τῆς ὑποθέσεώς της.

Ἄντι ἐπιλόγου

Γιὰ νὰ πέσῃ τὸ ἀλβανικὸ σύστημα χρειάζεται πίεσι ἀπὸ παντοῦ ἀλλοιῶς θὰ μιᾶμε γιὰ χαμένες πατρίδες.

Πολλοὶ Ἕλληνες μοῦ εἶπαν «κύνταξε τὴν δουλειά σου γιατί δὲν νοιάζεται κανένας γιὰ σᾶς. Δὲν σᾶς ἔχουν γραμμένους πουθενά. Μόνο προεκλογικὰ φωνάζουν ὅλα τὰ κόμματα γιὰ σᾶς γιὰ νὰ πάρουν ψήφους καὶ μετὰ σᾶς ξεχνοῦν». Δὲν θέλω νὰ πιστέψω ὅτι θὰ γκρεμισθοῦν τόσες ἐλπίδες, τόσων ἀνθρώπων. Θέλω νὰ σᾶς παρακαλέσω ἄλλη μιὰ φορὰ νὰ κάνετε ὅ,τι μπορείτε γιὰ τὴν Βόρειο Ἡπειρο.

Μὲ βαθειὰ ἐκτίμησι
ὁ Βορειοηπειρωτῆς
Κώστας Κυριακοῦ

Πρὶν ἀπὸ ἀρκετὸ καιρὸ εἶχαμε προειδοποιήσει ἀπὸ τὶς στήλες τῶν ἐθνικιστικῶν μηνυμάτων ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπειλεῖται μὲ νέα συρρίκνωσι, μὲ νέο '22 στὴν Βόρειο Ἡπειρο. Εἶχαμε

προβλέψει ὅτι τὸ ἄλβανικὸ καθεστῶς θὰ ἔδινε τὴν δυνατότητα στὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Βόρειο Ἡπειρο καὶ νὰ ἡσυχάσουν ἔτσι ἀπὸ τὸν πονοκέφαλο οἱ Ἄλβανοί.

Δυστυχῶς γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ προβλέψαμε σωστὰ καὶ σήμερα οἱ Ἄλβανοὶ μοιράζουν μὲ ἀπλοχεριὰ ἄδειες ἀναχωρήσεως στοὺς Ἑλληνας τῆς Βορείου Ἡπείρου. Καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀντιδρᾷ σπασμωδικὰ πλέον μὴ παρέχοντας βίζα σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ καθημερινὰ κατακλύουν τὴν ἑλληνικὴ πρεσβεία. Κινδυνεύουμε λοιπὸν καὶ πάλι λόγῳ τῆς προχειρότητος καὶ τῆς ἀπρονοησίας τοῦ ἐνόχου πολιτικοῦ κατεστημένου.

Ὅμως ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμή κάτι μπορεῖ νὰ γίνη ἂν τὸ θέμα ἀντιμετωπισθῇ, ἐπὶ τέλους, μὲ κάποια σοβαρότητα. Αὐτὸς ὁ Βορειοηπειρῶτης φυγὰς προτείνει μιὰ δέσμη μέτρων πολὺ χρήσιμη ἀκριβῶς γιὰτὶ ἔζησε κατὰ τὸ τυραννικὸ καθεστῶς τοῦ Χότζα καὶ τοῦ Ἀλία καὶ γνωρίζει πολὺ καλὰ τί χρειάζεται ὁ ἐκεῖ Ἑλληνισμὸς γιὰ νὰ παραμείνη στὶς προαιώνιες ἐστίες του.

Γιὰ νὰ μὴ βγῇ μάλιστα κάποιος σημερινὸς ὑπεύθυνος καὶ μᾶς πεῖ ὅτι τὴν ἐπιστολὴν τὴν ἔστειλε κάποιος ἀκροδεξιὸς Κοζανίτης θὰ φροντίσουμε ὥστε νὰ λάβουν ἀκριβὲς ἀντίγραφο ἀπὸ τὴν εἰς χεῖρας μᾶς ἐπιστολή. Ἄν μάλιστα κάποιος ἀρμόδιος θελήσῃ νὰ δείξῃ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον εἴμαστε στὴν διάθεσί του νὰ τὸν φέρουμε σὲ ἀπ' εὐθείας ἐπαφὴ μὲ τὸν Κώστα Κυριακοῦ. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ ΕΝΕΚ ἔχει ἤδη φροντίσει γι' αὐτὸ.

Θὰ περιμένουμε.

Γιάννης Σχοινᾶς

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Ο αείμνηστος Σεβαστιανός στην Κακαβιά ανάμεσα σε Βορειοηπειρώτες λίγους μήνες προ-
τού πεθάνει (20-2-1994).

Ἐπόνυμοι καὶ ἀνώνυμοι Ἕλληνες ποὺ ἔσπευσαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα συμπαρίστανται στὴν οἰκογένεια τοῦ Κώστα Κυριακοῦ. Ἀριστερὰ ἀπὸ τὴν μάννα τοῦ Κώστα ὉΚ. Φούσας καὶ ὁ κ.

Συμπαράσταση και στήν οικογένεια του Ἡρακλῆ Σύρμου. Ἀπό ἀριστερά: Θεόδωρος Σύρμος, Εὐάγγελος Ἀγγελᾶκος, Ἀντώνιος Φούσας, ἡ γυναῖκα και τα παιδιά του Ἡρακλῆ.

Η μάνα του Κώστα μπροστά στο σπίτι της ανάμεσα στο ζεύγος Αγγελάκου, στ' αδέρφια, την γυναίκα και τὰ παιδιά του Κ. Κυριακού.

“Εξω από το δικαστήριο από αριστερά: ‘Αθ. ‘Αποστόλου ‘Ελληνοφιλανδός σοσιαλιστής Βουλευτής, Βουνάτσος (ΠΑΣΟΚ), Φούσας (ΝΔ), Γ. Α. Μαγκάκης (ΠΑΣΟΚ), Μπαντουβάς (ΠΑΣΟΚ) κ.ά.

Οί Ἀμερικανοὶ δικηγόροι τοῦ University of Minnesota. Ἀριστερὰ ἡ Hicks Peggyl καὶ δεξιὰ ὁ Kevin Burke. Στὸ μέσον δύο Ἀλβανοὶ μεταφραστές (Τίρανα 15-29/8/94)

Ο Ολλανδός καθηγητής *Erik Jurgens* (δεξιά με τὸ μουστάκι)
βουλευτὴς τῆς Ἄνω Βουλῆς ἀνάμεσα στοὺς οἰκείους τῶν πέντε
στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου (Τίρανα 15-29/8/94)

Από αριστερά: Φούσας (ΝΔ), Σκουλάκος (ΚΚΕ), Αργύρης (ΠΑΣΟΚ) (Τίρανα 6-7/9/94)

Μπροστά στην Έλληνική πρεσβεία στα Τίρανα. Ο βουλευτής της πολιτικής Άνοιξης κ. Τάσος Νικολόπουλος (άριστερά) με τον πρέσβη κ. Χρ. Τσαλίκη (15-29/8/94)

Ο συγγραφέας στην πρώτη του επίσκεψη στην Ελλάδα μετά την αποφυλάκισή του ανάμεσα στον κ. Γεώργιο-Αλέξανδρο Μαγκάκη και σε στέλεχος του Υπουργείου των Εξωτερικών (Μάρτιος 1995).

Ο Ευάγγελος Αγγελάκος ανάμεσα στην γυναίκα του στην κόρη του Θεόδωρου Μπεζιάνη, Κωνσταντίνα και στα δύο παιδιά του έξω από το διακοσμητικό στα Τίρανα.

Ο διάσημος Έλληνας συγγραφέας Νικόλαος Γκατζογιάννης ανέφερα στους προσκεκλημένους του «πέντε της ΟΜΟΝΟΙΑΣ» όταν αυτοί επισκέφθηκαν τις ΗΠΑ (7 Ιούλιος 1995).

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΠΕΝΤΕ

Στις επόμενες σελίδες δημοσιεύουμε ένα πολύ μικρό τμήμα από το αρχείο του κ. Ευάγγελου Άγγελάκου που καταδεικνύουν την ευαισθησία που επέδειξε ο Έλληνισμός

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Π.Σ.	Η	
Γ.Ρ.	Α.Σ.	
Α		
2263	12.7.94	22

ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΒΟΥΛΗΣ
Αριθ. Πρωτ. 2790
Ημερ. 11-7-94

Αθήνα, 11-7-94

Προς τον
κ. Κακλαμάνη Απόστολο
Πρόεδρο της
Βουλής των Ελλήνων

Κατά πληροφορίες της Επιτροπής Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτών την 16η Ιουλίου 1994 στα Τίρανα δικάζονται οι έξι φυλακισμένοι Έλληνες πρόεδροι διαφόρων περιοχών της Β. Ήπειρου της Ομόνοιας με "κατηγορίες" για ενέργειες και δράση κατά του καθεστώτος της Αλβανίας.

Η Πολιτική Άνοιξη θεωρεί επιβεβλημένη και παρακαλεί για τη σύσταση Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής από συναδέλφους νομικούς, η οποία να παρακολουθήσει τη δίκη των Βορειοηπειρωτών και να παράσχει σε αυτούς κάθε δυνατή ηθική αλλά και νομική στήριξη.

Με τιμή

Καθηγητής Στέφανος Στεφανόπουλος

"Εγγραφο της Πολιτικής Άνοιξης προς τον πρόεδρο της Βουλής κ. Απόστολο Κακλαμάνη.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
(Ε.Μ.Ε.Ι.Σ)

Νίκης 50Α, 105 58 Αθήνα
ΤΗΛ: 32 24 509 FAX: 32 52 285

Κύριον
Ευάγγελον Αγγελάκον
Επιτροπή, Συμπαραστάσεως
Βορειοηπειρωτών
Ακτή Μιαούλη 17-19
FAX 422 49 19
ΠΕΙΡΑΙΑ

Αθήνα, 12 Ιουλίου 1994

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας μας σέ
ἑκτακτη Συνεδρίασή του ἀπεφάσισε ἐν ὄψει τῆς δίκης τῶν
ἔξι φυλακισμένων Βορειοηπειρωτῶν νά ἀποστείλει σειράν
τηλεγραφημάτων σέ Διεθνέες Ἀνθρωπιστικές Ὄργανώσεις
καί στελέχη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως καταγγέλοντας τήν
προσπάθεια τῆς Ἀλβανίας ἀφελθηνισμοῦ τῆς περιοχῆς.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ἀπόφαση τῆς Ἐταιρείας Μελέτης Ἑλληνικῆς Ἱστορίας πού
ἔστάλη στήν Ἐπιτροπή Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτῶν.

Μουσείο Βορρέ
Σύγχρονης Ελληνικής ζωγραφικής και γλυπτικής

18 Ιουλίου 1994

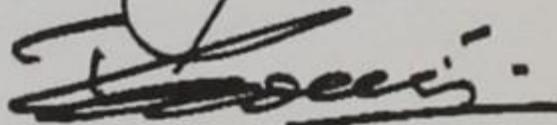
Προς: Επιτροπή Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτών
Από: 'Ιωνα Βορρέ

Αγαπητοί Φίλοι,

Σε απάντηση του φαξ σας της 8ης Ιουλίου (που ελήφθη στις 16/7) που αφορά τη συμπαράσταση όλων μας κατά της ανεπίτρεπτης συμπεριφοράς της Αλβανικής κυβερνήσεως προς την Ελληνική οργάνωση ΟΜΟΝΟΙΑ και γενικά την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ελληνικής μειονότητας, συγχαίρω την Επιτροπή Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτών για όλες τις προσπάθειές της.

Παρόλο που δεν ήταν δυνατόν φυσικά να παραστώ στην απάνθρωπη και παράνομη αυτή δίκη, δηλώνω επίσημα την αγανάκτησή μου και την απαίτηση δημοκρατικής μεταχείρισης της Ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία βάσει του Καταστατικού των Ηνωμένων Εθνών καθώς και της Ενωμένης Ευρώπης.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση,

— 'Ιων Βορρέ
Πρόεδρος, Μουσείο Βορρέ
Δήμαρχος Παιανίας

'Απάντηση, από τὸ Μουσείο Βορρέ, πρὸς τὴν 'Επιτροπὴ Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτῶν.

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ
FAMAGUSTA BAR ASSOCIATION

ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΑΥΛΟΥ 1
ΛΑΡΝΑΚΑ-ΚΥΠΡΟΣ
ΤΗΛ.04-622742
ΦΑΞ.04-654075

ΤΗΛ.02-336126
ΦΑΞ.02-444201
Τ.Κ 6508
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

1 KING'S PAUL SQ.
LARNACA-CYPRUS
TEL.04-622742
FAX.04-654075

18 Ιουλίου 1994

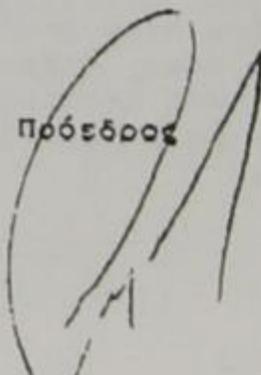
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αμμοχώστου εκφράζει διά της παρούσης ολόψυχα την συμπάραση του προς τους 6 αδελφούς Βορειοηπειρώτες της Αλβανίας που παράνομα και αντίθετα με τις Ατομικές Ελευθερίες έχουν συλληφθεί και αντιμετωπίζουν σκηνοθετημένες κατηγορίες περίεσχάτης προέλευσης.

Ως Δικηγορικός Σύλλογος της κατεχομένης Αμμοχώστου δηλούμεν ότι βρισκόμαστε δίπλα στους Συναδέλφους που ανέλαβαν ανεπιτυχώς την υπεράσπιση των 6 Βορειοηπειρωτών.

Τασσόμεθα ανεπιφύλακτα και αλληλέγγυα στους Δικηγόρους που ανέλαβαν την Δικαστική Μάχη για την υπεράσπιση των 6.

Ο Πρόεδρος

Γιώργος Αθανασιάδης

Ἀνακοίνωση τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀμμοχώστου.

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ NICOSIA BAR ASSOCIATION

Τ.Κ. 1927, ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΚΥΠΡΟΣ - Τηλέφωνα (02)449170 / (02)474594, Φαξ (02)472950
P.O. BOX 1927, NICOSIA, CYPRUS - Telephones (02)449170 / (02)474594, Fax (02)472950

A 2302/9-1

18.7.91

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Λευκωσίας συμπάρισται στους έξι
ημειωμένους που παρανομα συνελήθησαν και κρατούνται στην
Αλβανία αντιμετωπίζοντας φτιακτές κατηγορίες περί αισχάτης
προέσσης. Ταυτόχρονα ο Δικηγορικός Σύλλογος Λευκωσίας
συστρατεύεται στον αγώνα για επιβολή ανθρωπίνων δικαιωμάτων
και στο επαναστασιακό κίνημα στην Αλβανία και τύσσεται αλληλέγγυος στην
μαχη των δικηγόρων που ανέλαβαν την υπεράσπιση των έξι.

Ο Πρόεδρος

Κ. Χατζηγιώργου

*Ανακοίνωση του Δικηγορικού Συλλόγου Λευκωσίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ

Ιωάννινα 4 - 8 - 1994.

Αριθμ. Πρωτ. 14891

Προς
Αξιότιμο κ.Α.Κακλαμάνη
Πρόεδρο της Βουλής
των Ελλήνων

Κοινοποίηση:
Αξιότιμο κ.Κ.Παπούλια
Υπουργό Εξωτερικών

Αξιότιμε κ.Πρόεδρε,

Με την ευκαιρία της δίκης των όψιθασκισμένων ομοεθνών μας στα Τίρανα για δήθεν ενέργειες κατά του καθεστώτος της Αλβανίας θα θέλαμε να προβείτε στις δέουσες ενέργειες για την πρόσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Αλβανία σύμφωνα με τις ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες και τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ.

- Σχετικά με την εν λόγω δίκη θα σας παρακαλούσαμε να ενεργήσετε όπως:
1. Ζητηθεί από τον ΟΗΕ και άλλους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς να μεσοβαθίσουν ώστε να επιτραπεί να παρακολουθήσουν τη δίκη αμερόληπτοι παρατηρητές διεθνούς κύρους.
 2. Συγκροτηθεί διακομματική επιτροπή της Βουλής και της επιτραπεί να παραστεί στη δίκη.
 3. Προβεί το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών σε κατάλληλα διαβήματα προς την Κυβέρνηση της Αλβανίας και τις κυβερνήσεις των άλλων χωρών.

Ἐπιστολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων πρὸς τὸν πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Ἀπόστολο Κακλαμάνη.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝΒαθμός ασφαλείας
Βαθμός Προτεραιότητας

Γραφείο Πρύτανη

Αθήνα 12.8.94

Αριθμ. Πρωτ. 18340

Ταχ. Δ/ση: Παν/μίου 30

Πληροφορίες:

Τηλέφωνο: 3620003

ΠΡΟΣ: -το Υπουργείο Εξωτερικών
-το Υπουργείο Παιδείας &
Θρησκευμάτων
-τις Πρεσβείες Χωρών της
Ευρωπαϊκής Ένωσης
-την Αμερικανική Πρεσβεία
-την Αλβανική Πρεσβεία
-τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

✓ ΚΟΙΝ: -την Επιτροπή Συμπαράστασης
Βορειοηπειρωτών
(Γραφείο κ. Ε. Αγγελάκου,
Ακτή Μιαούλη 17-19, 185 35)
Πειραιάς)

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών,

- εκφράζει την έντονη διαμαρτυρία και την αγανάκτηση των μελών της Πανεπιστημιακής Κοινότητας για τη σύλληψη, κράτηση και την σχεδιαζόμενη "δίκη" των στελεχών της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, κατά παράβαση των στοιχειωδών κανόνων δικαίου, που ισχύουν σε κάθε δημοκρατική χώρα.

Οι συνθήκες σύλληψης - κράτησης, το κατηγορητήριο, και ο άλλος σχεδιασμός της δίκης των στελεχών της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, συνιστούν απροκάλυπτο, πολιτικό διωγμό και βάνανση παραβίαση της διεθνούς νομιμότητας και παραπέμπουν ευθέως στους χειρισμούς και στον τρόπο αντιμετώπισης παρόμοιων περιστατικών από το προηγούμενο ολοκληρωτικό καθεστώς της Αλβανίας.

- Καλεί τα πνευματικά ιδρύματα και όλους τους πνευματικούς ανθρώπους της χώρας να συντονίσουν τις ενέργειές τους για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας και την απόκρουση των μεθοδεύσεων της κυβέρνησης των Τιράνων εναντίον της ελληνικής μειονότητας στην Β. Ήπειρο και σ' ολόκληρη στην Αλβανία, με αποκορύφωση το επιχειρούμενο δικαστικό ανοσιούργημα.

- Εκφράζει την συμπαράστασή του προς τα διωκόμενα στελέχη και προς όλα τα μέλη της μειονότητας και τις οικογένειές τους, που ταλαιπωρούνται ιδιαίτερα, τους τελευταίους μήνες.

Τέλος, ζητεί από τα αρμόδια όργανα του Ο.Η.Ε. και της ευρωπαϊκής ένωσης καθώς και από τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των έκνομων και αντιδημοκρατικών μεθοδεύσεων του καθεστώτος των Τιράνων, οι οποίες, εκτός των άλλων, απειλούν την ειρήνη στον ιδιαίτερα ευαίσθητο χώρο της Βαλκανικής και υπονομεύουν τις προσπάθειες για την συνεργασία των λαών της περιοχής υπέρ της οποίας το ίδρυμά μας έχει εργαστεί με συνέπεια τα τελευταία χρόνια στον ακαδημαϊκό χώρο.

Τὸ Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιον γιὰ τὴν δίκη τῶν πέντε.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Τῷ Ἐντίμῳ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπιτροπῆς
Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτῶν,

Εἰς Ἀθήνας.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ προσκυνητός ἡμῶν Πατήρ καὶ Δεσπότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, μετ' ἰδιαίτερας ἱκανοποιήσεως ἔλαβε γνῶσιν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Συμβουλίου ὑμῶν πρὸς ρύθμισιν ὑρισμένων καταδικαστικῶν ἀποφάσεων ἐναντίον ὁμογενῶν Ἀλβανῶν πολιτῶν ὑπὸ τῶν ἀλβανικῶν ἀρχῶν καὶ ἀνέθετό μοι ὅπως εὐχαριστήσω καὶ συγχαρῶ ὑμῖν ἐπὶ ταῖς ἀνθρωπιστικαῖς ὑμῶν ἐνεργείαις ταύταις.

Ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης ἡμῶν, τελῶν ἐν προσευχῇ ὑπὲρ τῆς ὑπερπηδήσεως τῶν δυσχερειῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως εἰρηνικῆς συνυπάρξεως ἐν τῇ εὐαίσθητῳ ταύτῃ περιοχῇ ἀνθρώπων διαφόρου καταγωγῆς καὶ θρησκείας, εὐχεται ὑμῖν, τοῖς μέλεσι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ τοῖς συνεργάταις ὑμῶν ὑγείαν καὶ ἐνίσχυσιν ἐν τῇ συνεχίσει τῆς θεῆς ψίλλης καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπαινετῆς δραστηριότητος ὑμῶν ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου.

Διατελῶ δέ μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ εὐχῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 29ῃ Σεπτεμβρίου 1994

Fr. Φιλαδέλφης Βελλίζης
+ Ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων

Ἀρχιγραμματεῦν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον στὸ πλευρὸ τῶν πέντε μὲ ἔγγραφο πού ἀπέστειλε στὴν Ἐπιτροπὴ Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτῶν.

Διοδωρος Α' Πατριάρχης Ιεροσολύμων

Ἀριθμ. Πρωτ.
429

Τοῖς ἐντιμοτάτοις μέλεσι τῆς Ἐπιτροπῆς
Συμπαραστάσεως Βορειοηπειρωτῶν, τέκνοις
ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς τῆς Ἡμῶν Μετριότητος,
χάριν καὶ εἰρήνην ἀπό Θεοῦ Πατρός.

Ἀγάπη πατρικῇ ἐλάβομεν τὴν ἀπό θης Ἰουλίου τρ.ξ. διὰ
τηλετύπου ἀποσταλεῖσαν ἐπιστολὴν ὑμῶν, διὰ τῆς ὁποίας
γνωρίζετε Ἡμῖν τὴν ἐπικειμένην δίκην, ἐκ μέρους τῶν
Ἀλβανικῶν Ἀρχῶν ἐναντίου ἐξ Ἑλλήνων Προέδρων τῆς
Ἑλληνικῆς Ὄργανώσεως "ΟΜΟΝΟΙΑ" καὶ αἰτέσθε τὴν καθ'
οἰουδήποτε τρόπον συναντίληψιν Ἡμῶν.

Ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν, οὖν, ἤκουτες, ἐκφράσομεν ὑμῖν
ἀμέριστον τὴν συμπάρασιν Ἡμῶν τε καὶ τοῦ παλαιφάτου ἡμῶν
Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, ὑμῖν τε καὶ πᾶσι τοῖς
ἀγωνιζομένοις Ἑλλῆσι, πρὸς διασφάλισιν τῶν ἀνθρωπίνων
δικαιωμάτων, ἅτινα δεινῶς καταπατοῦνται εἰς τὴν ὑπὸ κατοχὴν
εὑρισκομένην περιοχὴν τῆς Βορείου Ἡπείρου, εἰς βᾶρος τῶν
αὐτόθι μαρτυρικῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.

Δραττόμενοι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἐπιθυμοῦμεν
διαβεβαιώσασθαι ὑμᾶς περὶ τῆς ὀλοθύμου ἀλληλεγγύης Ἡμῶν
τοῖς ὑπὸ δεινὴν κατοχὴν διατελοῦσιν ἀδελφοῖς ἡμῶν καὶ
τουτῶν ὑμῶν, ὅτι οὐ πανσόμιστα αἰρεῖν φωνὴν διαμαρτυρίας
πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ἕως ὅτου οἱ χειμαζόμενοι ἀδελφοί
ἡμῶν τοῦ ἀναποσπάστου τμήματος τῆς φιλιτάτης ἡμῶν Πατρίδος,
τούτῃστιν τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἀπολαύσῃσι τοῦ θείου δώρου
τῆς ἐλευθερίας καὶ οὕτω δύνωνται ἐξασκεῖν ἀκωλύτως τὰ
ὑποκειμενὰ αὐτῶν καθήκοντα.

Ἐφ' οἷς, εὐχόμενοι ὑμῖν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, πρὸς
συνέχισιν τοῦ ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν Γένους
ἀγῶνος ὑμῶν, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τὴν χάριν τοῦ Παναγίου
καὶ Ζωοδόχου Τάφου καὶ καταστέφομεν ἅπαντας ταῖς πατρικαῖς
Ἡμῶν εὐχαῖς καὶ Πατριαρχικαῖς εὐλογίαις.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱεροσολήμ ἁγ.δ' Ἰουλίου ιβ'.

Διάπυρος πρὸς Κύριον Εὐχέτης.

Διοδωρος Α'

Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

Συμπάραστασι καὶ ἀπὸ τὸν Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων.

 ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

GREEK ORTHODOX ARCHDIOCESE OF AUSTRALIA

242 CLEVELAND ST., REDFERN, SYDNEY, N.S.W. 2016, AUSTRALIA • PHONE: (02) 698-5066 • FAX: (02) 698-5368

Κύριον
 Ἡλίαν Ἀγγελᾶκον
 Πρόεδρον Ἐπιτροπῆς
 Συμπαραστάσεως Βορειο-Ἠπειρωτῶν
 Ἀκτὴ Μισοῦλη 17-19
 185 35 Εἰς Πειραιᾶ

Ἀγαπητέ κ. Ἀγγελᾶκο,

Ἐθέσαμεν ὑπόψιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν κ.κ. Στυλιανοῦ, ὅσα διὰ τοῦ ἀπό 28-9-94 Fax ὑπομνήματός σας μᾶς ἐγνωρίσατε, ὡς πρὸς τὸ ὄντως ἐξοργιστικὸν θέμα τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ὀδυνωμένων συμπατριωτῶν μας, ἐπ'εὐκαιρίᾳ καὶ τῆς παρωδιακῆς δίκης τῶν πέντε, καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν ἐν προκειμένῳ ἀπὸ μέρους σας ἐνημέρωσιν.

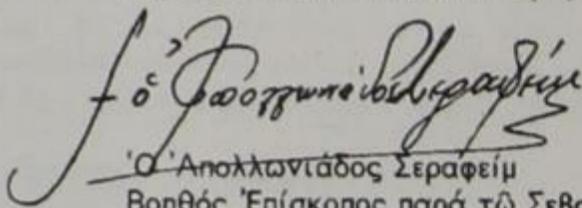
Ὁ Σεβασμιώτατος μοῦ ἀνέθεσε νὰ σᾶς ἀπαντήσω ἀφ'ένός μὲν τὰς εὐχαριστίας του καὶ τὰ συγχαρητήριά του, νὰ σᾶς βεβαιώσω δὲ ὅτι καὶ ἀπὸ πλευρᾶς τῆς ἐνταῦθα Ἐκκλησίας καὶ Ὁμογενείας, καταβάλλεται κάθε δυνατὴ προσπάθεια πρὸς συμπάρασταιν τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ Ὁμογενῶν -καὶ ὄχι μόνον τῶν πέντε- καθὼς καὶ τίς διωκόμενης ἀνηλεῶς ἐκεῖ Ἐκκλησίας μας καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου.

Εὐχαρίστως θὰ δεχόμεθα περαιτέρω ἐνημέρωσιν ἐπὶ τοῦ ὀξυτάτου τούτου καὶ ἱερωτάτου ἐθνικοῦ θέματος.

Διαβιβάζων τὰς εὐχὰς τοῦ Σεβασμιωτάτου, διατελῶ.

Ἐν Σύδνεϋ, τῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου 1994

Μετ'εὐχῶν καὶ ἀγάπης ἐν Κυρίῳ

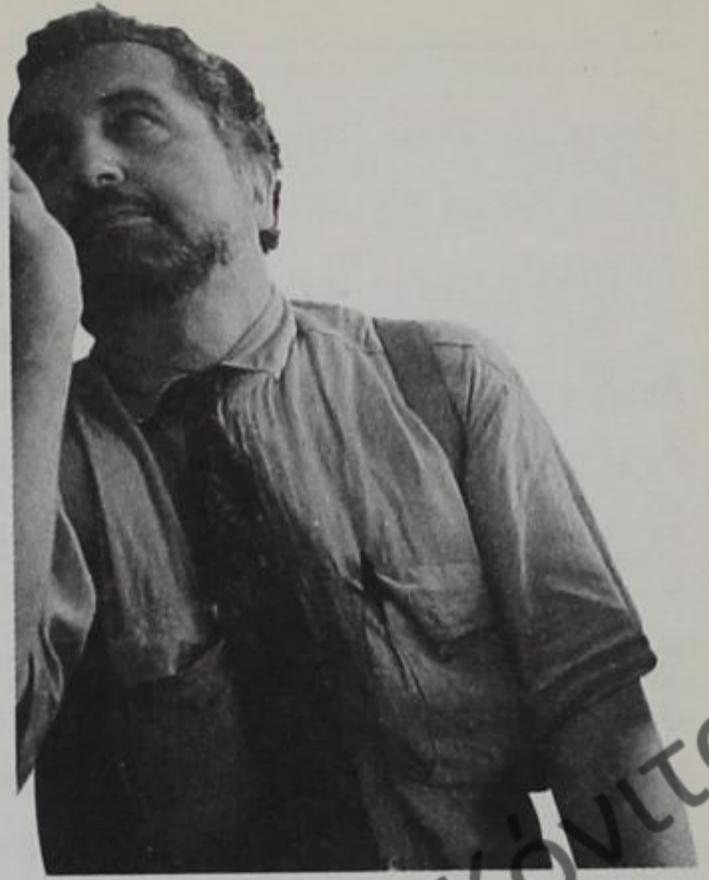

Ὁ Ἀπολλωνιάδος Σεραφεῖμ

Βοηθὸς Ἐπίσκοπος παρὰ τῷ Σεβασμιωτάτῳ

Ἀπάντηση πρὸς τὸν κ. Ἀγγελᾶκο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴν Αὐστραλίας.

**Ο ΠΟΛΩΝΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΝΤΡΕΪ
ΖΕΠΛΙΝΣΚΙ
ΚΑΙ Η ΔΑΣΕ**

Ὁ Πολωνὸς καθηγητὴς Ἀντρέι Ζεπλίνσκι εἶχε ὀρισθεῖ ἀπὸ τὴν ΔΑΣΕ ὡς παρατηρητὴς στὴν «δίκη τῶν πέντε». Γιὰ τὸν ρόλο τῆς ΔΑΣΕ παραθέτουμε δύο δημοσιεύματα χωρὶς δικά μας σχόλια. Τὸ πρῶτο ἀπὸ τὴν πολωνικὴ ἔφημερίδα «RZECZPOSPOLITA» καὶ τὸ δεύτερο ἀπὸ τὴν δική μας «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ».

«RZECZPOSPOLITA»

**Πολωνὸς παρατηρητὴς στὴν δίκη τῶν Τιράνων
Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙ
ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΑ**

Ἀπὸ τὶς 15 Αὐγούστου στὰ Τίρανα γίνεται ἡ δίκη πέντε Ἀλβανῶν πολιτῶν ἑλληνικῆς καταγωγῆς ποὺ κατηγοροῦνται γιὰ κατασκοπία ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ γιὰ τὴν παράνομη κατοχὴ ὄπλων. Παρατηρητὴς τῆς δίκης αὐτῆς, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν ΔΑΣΕ εἶναι ὁ Καθηγητὴς ANDRZEY RZEPLINSKI ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Βαρσοβίας, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλσίνκι.

Σὲ τηλεφωνικὴ συνδιάλεξη ὁ κ. A. RZEPLINSKI εἶπε τὰ ἑξῆς στὴν «RZECZPOSPOLITA».

• Ὁ Εἰσαγγελέας ἀπέσυρε τὴν βασικότερη κατηγορία: Ἀπόπειρα τῶν κατηγορουμένων γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῶν συνόρων (προσάρτηση τμήματος τῆς Ἀλβανίας ποὺ κατοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ μειονότητα, στὴν Ἑλλάδα). Παρέμειναν οἱ ἄλλες δύο κατηγορίες γιὰ τὴν κατασκοπία καὶ τὴν παράνομη κα-

τοχή όπλων. Έφόσον θα αποδειχθούν οί κατηγορίες, τότε ό Είσαγγελέας μπορεί νά ζητήσει ακόμη και τήν ποινή του θανάτου.

Μέ ανησύχησε ή έλλειψη πείρας του Είσαγγελέα και ένός από τους δικαστές, πολύ νέος. Διερωτώμαι εάν είναι ίκανοί νά διεξάγουν τήν δίκη τηρώντας τὰ ευρωπαϊκά πρότυπα (STANDARDS). Θα έλεγα κάτι παραπάνω — άμφιβάλλω άν τὰ γνωρίζουν. Η υπεράσπιση κάνει στοιχειώδη λάθη, χωρίς νά δίδει προσοχή στις παραβάσεις και τις ατέλειες τής ανάκρισης. Δεν διαμαρτυρήθηκε π.χ. έναντίον των βίαιων συλλήψεων (18/4/94), για τὸ ότι ή πρώτη ανάκριση διήρκεσε 72 ώρες, ότι μόνο ένας από τους κατηγορούμενους είχε από τήν αρχή δικηγόρο και ό δεύτερος μόλις έπτά ήμέρες πριν τήν έναρξη τής δίκης, ότι οί έρευνες έγιναν χωρίς τήν άδεια του Είσαγγελέα, ότι στον βασικό κατηγορούμενο τὰ έγγραφα τής υπόθεσης — περίπου 1000 σελίδες — του «άναγνώσθηκαν» σε δύο ήμίωρες συναντήσεις, και στους υπόλοιπους σε ένα τέταρτο τής ώρας.

Για όλα αυτά έμαθα στις συνομιλίες που είχα με τους τέσσερεις κατηγορούμενους, που έγιναν στο κρατητήριο τής αστυνομίας. Ο πέμπτος λόγω τής κακής κατάστασης τής υγείας του μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο.

Οί κατηγορούμενοι κρατούνται σε πολύ μικρά κελιά: 2x1,90 μ. ή 2x1,20 μ. Οί συνθήκες είναι εκεί πολύ σκληρές. Σε μία από αυτές δεν υπάρχει ακόμη και παράθυρο. Οί κατηγορούμενοι δεν έκαναν παρατηρήσεις μόνο για τους δεσμοφύλακες. Τους ρώτησα, γιατί για τις τόσες πολλές διαδικαστικές ατέλειες κ.τ.λ. δεν είπαν τίποτα στο δικαστήριο; Απάντησαν ότι σιωπούν μετά από συμβουλή των συνηγόρων τους «γιατι τὸ δικαστήριο έτσι ή αλλιώς δεν θα λάβει υπ' όψιν τὰ παράπονά τους». Έχω τήν έντύπωση, ότι ή υπεράσπιση σαν νά βρίσκεται στον «όροφο κάτω από τους είσαγγελείς». Εάν οί συνηγόροι θα παρουσίαζαν τις ατέλειες και τὰ λάθη που έγιναν κατά τήν ανάκριση και τήν δίκη π.χ. ή συμπεριφορά τους προς τους μάρτυρες σαν νά είναι κατηγορούμενοι, τότε από τὸ κατηγορητήριο θα έμενε μόνο μιὰ χούφτα στάχτη.

Δεν θέλω νά πῶ με αυτό ότι οί είσαγγελείς ή οί δικηγόροι

σκόπιμα τὸ κάνουν αὐτό. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ κάνουν διαφορετικά.

Στὴν Ἀλβανία τέτοιο εἶναι τὸ ἐπίπεδο τῆς δικαιοσύνης. Φτάνει νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι μέχρι πρόσφατα στὴν χώρα αὐτὴ δὲν ὑπῆρχαν δικηγόροι.

Εἶναι μᾶλλον βέβαιο ὅτι ἡ δίκη δὲν θὰ τελειώσει γρήγορα, ἐπειδὴ ἀνακοινώθηκε ὅτι θὰ ἐξεταστοῦν ἀκόμη πάνω ἀπὸ 100 μάρτυρες κατηγορίας.

Ἡ ὑπεράσπιση δὲν ἀνακοίνωσε ἀκόμη τοὺς δικούς της μάρτυρες.

RYSZARD BILSKI

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» 16-11-1994

Ο ΕΠΙΣΗΜΟΣ παρατηρητὴς τῆς Χάγης στὴ δίκη τῶν 5 τῆς «Ὁμόνοιας» καταγγέλλει ΔΑΣΕ καὶ Ἀλβανία.

«Ἀπέκρυσαν τὴν ἐκθεσὴ μου»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

τοῦ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑ

«Γιὰ νὰ προστατεύσω τὴν ὑπόληψή μου ὡς ἀγωνιστῆ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ζήτησα ἀπὸ τὴ ΔΑΣΕ νὰ μὴ μὲ ξαναστεύει παρατηρητὴ σὲ ἄλλη πολιτικὴ δίκη, ὕστερα ἀπὸ ὅσα εἶπα μὲ τὴν ἐκθεσὴ μου γιὰ τὴ δίκη τῶν στελεχῶν τῆς «Ὁμόνοιας». Προφανῶς χρειάζονται διπλωμάτες γιὰ παρόμοιες ἀποστολές, κι ἐγὼ δὲν εἶμαι διπλωμάτης».

Ὁ γνωστὸς πιά στὴν Ἑλλάδα 45χροнос Πολωνὸς καθηγητῆς πανεπιστημίου καὶ ἀπὸ τις 6 τοῦ Νοεμβρίου μέλος τῆς ἑπταμελοῦς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Διεθνοῦς Ὁμοσπονδίας Ἑλσίνκι γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα Ἀντρέϊ Ζεπλίνσκι, μίλησε ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια γιὰ τὴν «περιπέτεια» τῆς ἀποστολῆς του ὡς παρατηρητῆ στὴν δίκη τῶν Τιράνων τὸν περασμένο Αὐγουστο. «Ὅταν ἐπέστρεψα ἀπὸ τὰ Τίρανα, συνέταξα τὴν ἐκθεση πού ὑπέβαλα στὸ Γραφεῖο Δημοκρατικῶν Θεσμῶν

καὶ Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων τῆς Βαρσοβίας τῆς ΔΑΣΕ καὶ ἔδωσα ἐπίσης στὸν ἐκτελεστικὸ διευθυντὴ τῆς Διεθνoῦς Ὁμοσπονδίας Ἐλσίνκι, Ἰακὼβ Ρόουντς.

Ἀμέσως ἄρχισαν διαπραγματεύσεις μὲ τὰ γραφεῖα τῆς ΔΑΣΕ στὴν Βαρσοβία καὶ στὴ Χάγη γιὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ὄψος τοῦ κειμένου. Κυρίως ἡ Χάγη ἐπέμενε νὰ γίνουν ἀλλαγές, θεωρῶντας πὼς ἡ ἔκθεσις, ὡς εἶχε, ἔκανε ἐξαιρετικὰ δύσκολη τὴν ἀποστολὴ τῆς, νὰ καταγράψει τὰ προβλήματα τῆς ἐλληνικῆς μειονότητας στὴν Ἀλβανία». Τὸ γραφεῖο τῆς Χάγης εἶναι τὸ γραφεῖο τοῦ ὑπατοῦ ἀρμοστή τῆς ΔΑΣΕ γιὰ τὶς μειονότητες Βὰν Ντέρ Στούλ. Προφανῶς ἡ ἔκθεσις Ζεπλίνσκι δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ συντάξει μιὰ μετριοπαθῆ καὶ διπλωματικὴ, ἄρα ὄχι ἐκτενῆ καὶ αὐστηρὰ ἀντικειμενικὴ, ἔκθεσις γιὰ τὴν ἐλληνικὴ μειονότητα στὴν Ἀλβανία, γιατί θὰ στεναχωροῦσε ἰδιαίτερα τὴν Ἀλβανία.

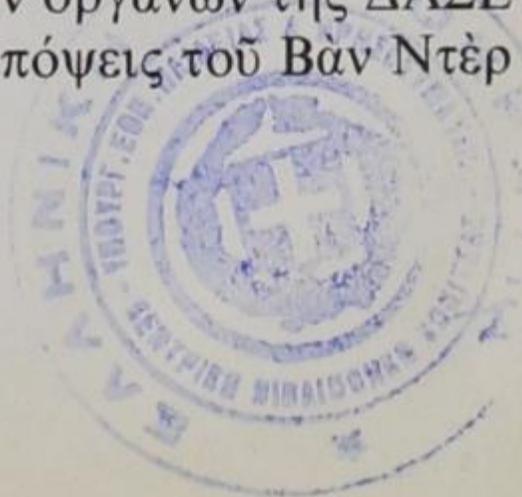
Στὸ συρτάρι ἡ ἔκθεσις

«Τελικὰ ἐπέφερα μερικὲς τροποποιήσεις στὸ ἀρχικὸ κείμενο, κυρίως στὸ ὄψος, διατηρῶντας πάντως ὅλα τὰ βασικὰ σημεῖα γιὰ τὶς ἀτέλειες τῆς δίκης καὶ τὸ ὑπέβαλα στὴ ΔΑΣΕ. Δυστυχῶς, ἡ τελευταία ἀποφάσισε νὰ κρατήσῃ τὸ κείμενο κλειδωμένο στὸ συρτάρι. Σὰς διαβεβαιῶν ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ πλευρὰ ἔχει καὶ τὸ δεύτερο αὐτὸ κείμενο καὶ ξέρεي πολὺ καλὰ τί λέει. Ἀργότερα πληροφορήθηκα πὼς ἡ ἰταλικὴ προεδρία τῆς ΔΑΣΕ κυκλοφόρησε μιὰ σύντομη τρισέλιδη ἀνακοίνωσις γιὰ τὴν ἔκθεσις. Δὲν εἶχαν κὰν τὴν εὐαισθησία ὄχι μόνο νὰ μὲ συμβουλευτοῦν γιὰ τὸ περιεχόμενό τῆς, ἀλλὰ οὔτε ἔστω νὰ μοῦ τὴν κοινοποιήσουν γιὰ ἐνημέρωσή μου. Μέχρι σήμερα δὲν ἔχω δεῖ αὐτὸ τὸ κείμενο» (ποὺ ἀποκάλυψε ἡ «Ε» ὅταν πρωτοκυκλοφόρησε). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀντρέι Ζεπλίνσκι, ποὺ εἶχε σταλεῖ ὡς παρατηρητὴς καὶ σὲ ἄλλες πολιτικὲς δίκες στὸ παρελθόν, ζήτησε ἀπὸ τὴ ΔΑΣΕ νὰ μὴν τὸν ξαναχρησιμοποιήσουν «Φυσικὰ, οὐδέποτε ἀνακάλεσα τὸ περιεχόμενον τῆς πρώτης ἔκθεσής μου, ἀντίθετα μὲ τοὺς ἀνακριβεῖς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Ἀλβανοῦ πρεσβευτῆ στὴν Πολωνία» (τὶς ὁποῖες

«έκαναν βούκινο» τότε αλβανική κυβέρνηση και πολλά αλβανικά ΜΜΕ). «Η συζήτηση μαζί του έγινε στο γραφείο μου, παρουσία και του Μάρεκ Νοβίσκι» (του πολωνού προκατόχου του Ζεπλίνσκι στην εκτελεστική επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Έλσίνκι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα) «στα πολωνικά, που ο Άλβανός πρεσβευτής γνωρίζει άπταιστα. Του εξέθεσα τα κύρια σημεία της έκθεσης, όπως ότι πρόκειται για πολιτική δίκη, ότι οί κατηγορούμενοι πρέπει να άθωωθούν και ότι ο σωβινισμός του Σεβαστιανού είναι άρμοδιότητα άλλου δικαστηρίου».

Παραποίησαν την δήλωση

Συνεχίζοντας, ο Αντρέϊ Ζεπλίνσκι ήταν καταπέλτης για την Άλβανική έφημερίδα που παραποίησε δήλωσή του και την Άλβανική Έπιτροπή Έλσίνκι. «Απαντώντας σε σχετική έρώτηση, μόλις την τρίτη ήμέρα της δίκης, είπα στο δημοσιογράφο πως θέλω να έλπίζω ότι το δικαστήριο θα είναι ανεξάρτητο. Η έφημερίδα έγραψε ότι δήθεν είπα πως είμαι πεπεισμένος ότι το δικαστήριο είναι πλήρως ανεξάρτητο: πρόκειται για όρολογία που δεν χρησιμοποιώ, άλλωστε αφού ένα δικαστήριο ή είναι ανεξάρτητο ή δεν είναι, δεν μπορεί να είναι μερικώς — άρα όχι πλήρως — ανεξάρτητο. Επίσης, όταν έφτασα στα Τίρανα, επισκέφτηκα τα γραφεία της Άλβανικής Έπιτροπής Έλσίνκι. Έπειδή τα ήγετικά στελέχη έλειπαν, άφησα τα τηλέφωνα μου για να υπάρξει συνάντηση. Ουδέποτε με συνάντησαν ούτε είδα κανέναν από αυτούς στο δικαστήριο», κατέληξε ο Αντρέϊ Ζεπλίνσκι σε μιá συνέντευξη που έπιβεβαίωσε τις περιορισμένες δυνατότητες δημοκρατικών όργάνων, όπως ή ΔΑΣΕ, να παρέμβουν αποτελεσματικά σε παρόμοιες καταστάσεις, αλλά και την τάση των Άλβανών να διαστρέφουν προς όφελός τους δηλώσεις έντεταλμένων όργάνων της ΔΑΣΕ (πόσες φορές δεν έκαναν το ίδιο με τις απόψεις του Βάν Ντέρ Στούλ;).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ

Ἀναφορὰ σὲς συνθήκες ζωῆς
τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἡπείρου

Στὸ σχολεῖο ποὺ πήγαινε στὸ Ἀργυρόκαστρο μιλοῦσε μὲ θαυμασμὸ γιὰ τὸν Δομάζο καὶ τὸν Καζαντζίδη.

Τὸ πλήρωσε μὲ πολύχρονη φυλάκιση στὰ κατέργα τοῦ Σπάτς...

Στὴν «μάννα-πατρίδα» πρὸς τὴν ὁποία δραπέτευσε μετὰ τὴν ἀποφυλάκισή του γνώρισε τὴν ἀδιαφορία καὶ διεπίστωσε τὴν ἀγνοία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ τὶς συνθήκες ζωῆς τῶν Βορειοηπειρωτῶν.

Στὴν Βόρειο Ἡπειρο ποὺ ἐπέστρεψε μετὰ τὸν «ἐκδημοκρατισμὸ» τῆς Ἀλβανίας ὑπέστη νέους διωγμούς, ἐπειδὴ δὲν εἶχε χάσει τὴν ἐθνική του ταυτότητα, οὔτε τὴν θέλησή του γιὰ ἀγῶνα ὥστε νὰ ἔλθουν καλύτερες μέρες γιὰ ὅλον τὸν ἀλβανικὸ λαό.

Φυλακίσθηκε καὶ δικάσθηκε στὴ «δίκη τῶν πέντε». Σήμερα ζῆ οἰκογενειακῶς στὴν Ἀθήνα καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει ὁράματα καὶ νὰ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν πραγματοποίησή τους αἰσθανόμενος ἐλεύθερος-φυλακισμένος...

Τὸ βιβλίο του δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ αὐτοβιογραφία. Ἀποτελεῖ ἓνα φοβερὸ ἱστορικὸ ντοκουμέντο, στὸ ὁποῖο καταφαίνονται οἱ τραγικὲς στιγμές, ποὺ γνώρισε καὶ γνωρίζει ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἀλλὰ καὶ τὸ δράμα ὀλοκλήρου τοῦ ἀλβανικοῦ λαοῦ.

ISBN: 960-7076-02-8

ΝΕΑ
ΘΕΣΙΣ

Ἐκδοτικὸς οἶκος - Βιβλιοπωλεῖον

Ἱπποκράτους 65 - 10680 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ.: 3634932 ΤΗΛΕΦΩΝ.: 361